

SZABÓ DEZSŐ

Az egész látóhatár

Tanulmányok

Második kötet

M A G Y A R É L E T
K I A D Á S A

Felelős kiadó: Püski Sándor dr.
Madách nyomda Budapest, IX. Lónyay ucca 18/b, Felelős vezető :
Tobik Iatrán

A MAGYAR REFORMÁTUS ÖNTUDAT MOZGÓSÍTÁSA.

A jóság, a tisztaság, a milliók érdekeit védő szeretet: harcot jelent. Ez a harc időtlen időktől tart és időtlen időkig fog tartani. Mert itt minden megegyezés vagy béke: a küzdő felek egyikének lényegszerinti halála. A jóság, a tisztaság, a heroikus szeretet csak egészükben lehetségesek. Ha egy ezrelékről lemondasz: már nincsenek. Ezért nincs jóság lebeszélhetetlen könyörtelenség nélkül, nincs tisztaság, ha nincs meg a minden szemetén átgázolás elszántsága. Az pedig, aki nem tud elúzóan, ezreknek és ezreknek védelmet jelentőn gyűlölni: lehet kellemes szószátyár, liberálisnak, kereszténynek, megértőnek ünnepelt sokcsókú közéleti hétéra: de nincs benne szeretet és mindig a legvalóságosabb órákban dezertál a jóság és emberség kötelességei mellől. Minden megváltó akaratnak örök végzetét mondja e mondat: — Nem azért jöttem, hogy békét hozzak, hanem, hogy fegyvert és háborút.

És én most mégis szeretném: ha az itt következő sorok nem harcot, nem szétkülönbözést hoznának a magyar reformátusok soraiba. Az életösztönt akarom mozgósítani egy új, tisztább, igazságosabb, egészségesebb, előbb életet megteremtő összefogásra. Az öntudatot akarom mozgósítani: hogy széttörve az elavult megszokások, a rögzött szavú beteg ígézetek, a vaklátású egyéni étvágyak gátjait: felmozduljon az alkotó akarat, hogy a református magyarság felnőjön a múlt nagyszerű hagyományai mellé. A frázis, az üres forma, az áhíta-

tos fintor, a kegyes nyögdecselés, a szent orrhang, a piétisztikus lelki onánia kereszténysége helyett: a szüntelenül összefogásra, védelemre, szervezésre, alkotásra, jövő-építésre mozdító szeretet heroikus kereszténységét akarom a lelkek ösztönös, organikus vallásává tenni. Nem lehet félig keresztény lenni s aki félig keresztény: egészen nem az. Krisztus kettős megnyilatkozásában az egyetlen igazi Megváltó s csak úgy vagy követője, ha mindkét arca mozdító erő benned. Az egyik: a megváltó akaratért megtörtetett test, kiontatott vér kenyérben, borban jelképesülő egybehozó nagy emberi szolidaritása. A másik: a korbácsos Krisztus tisztító, védő, hősiesség szerete.

Ó, jószándékú magyar lelkek, hallgassatok a szavamra! Ez a szó néha csók., néha korbács. De mindenképen: meghalhatatlan, védő, életre hívó szeretet.

Első fejezet: Nem értem meg: mert félek. Nem értem meg: mert érdekeim ellen van. Nem értem meg: mert kötelességekkel és munkával járna.

Valahányszor a magyar református élet megújítása érdekében szót emeltem: az egyházi férfiak részéről mindig ugyanabban a félreértésben, pontosabban megnevelésben volt részem és mindig ugyanazokat a mondatokat szegeztek ellenem villámhárító, helyesebben élethárító gyanánt.

Én mindig, éles határvonalakkal kidomborítva, a következő alapon szóltam a református magyarság életéhez:

1. A református felekezet: vallás, hit, hitélet mindenekelőtt. Az egyén viszonya Istenhez, vallásos kötelességei teljesítése, a közös hitűek szervekedése vallásuk gyakorlásának biztosítására, anyagi szükségseinek megteremtésére, a hit átadására a következő nemzedékeknek stb., stb.

2. De a református felekezet: nemcsak hit, nemcsak vallás, hanem, mint minden felekezet: egyetemes életforma is. A testbe helyezett lélek s az anyagi világba és az emberek közé helyezett lelkes-

testes ember millió és millió viszonyban szövődik az őt környező világba. Millió és millió folyton ható, őt többé-kevésbé meghatározó kapcsolatban van családjával, községével, munkakörével, társadalmi osztályával, fajával, nemzetével, nemzetének kultúrájával és az egyetemes emberi kultúrával, korával stb., stb. Ezek mind hatnak képzetvilága, érzelmei, gondolatvilága s tudattalan énjének megalakulására és így mind meghatározó elemet jelentenek akaratának milyenségére, vagyis arra: hogyan hat vissza az egyén az őt környező és ráható világra. A környező világ millió elemének e döntő befolyását a lelki élet kialakulására, az egyéni életépítés milyenségére és így *vallásosságának milyenségére, gazdagságára vagy hiányára is*: ma már a szabadakarat legabszolútabb híve sem tagadhatja. Legkevésbé a református hívő, akinek ismernie kell Kálvin és követőinek tanítását az annyira esendővé gyengült emberi szabadakaratról. Ezt az esendőséget, vagyis: a környező világ hatalmát az emberi szabadakaratra Kálvin oly döbbenetes erővel rajzolja meg, hogy tanítása e részében majdnem előfutárja a modern erkölcsi meghatározottság (morális determinatio) elméletének. Természetesen: egész más: — a szabadakaratot és teljes felelősséget megtartó — következtetésekkel.

3. Tehát: a magyar református egyén lelki életének, akaratának, tetteinek s *így hitének, vallásos érzésének kialakulására is*: befolyással van az: hogy magyar, hogy milyen családban, milyen vidéken, milyen községben született, hogy gyermekkorában és élő ifjúságában milyen nevelést kapott, nemcsak az iskolától és családtól: hanem: a környező dolgoktól, emberektől, játékoktól, könyvektől stb., stb., hogy milyen munkakört tölt be, hogy milyen társadalmi osztály tagja és milyen anyagi viszonyok közt él, hogy milyen polgára az államnak, milyen értékű tagja a magyar nemzetnek, milyen a művelődési foka stb., stb., stb. Mindezek a tények és meghatározottságok józan ésszel nem tagadható befő-

lyással vannak egész lelki életére: így vallásossá-
 gára, hitére, hitéletének milyenségére s vallásos kö-
 telességei teljesítésének módjára is. Tehát: *a ma-
 gyar református Egyháznak, a magyar református
 felekezetnek: tisztán vallási szempontból, a lélek
 örök sorsának, az ember Isten képmásává teljese-
 sének szempontjából sem lehet közömbös, hogy: a
 magyar református egyén milyen anyagi és egész-
 ségi viszonyok közt él, milyen a családi, társadalmi
 viszonyai, mennyit gyümölcsoz neki a munkája,
 mennyiben felelhet meg a családalapítás isteni pa-
 rancsának, milyen polgára hazájának, milyen ter-
 mést, védelmet, jövőt jelent az egyetemes magyar-
 ságnak stb., stb., stb. És mivel a református Egyház,
 a református felekezet természetyszerűen és krisztusi
 parancsból: az emberre ráható, az embert megha-
 tározó minden elembe, folyamatba, ténybe be akarja
 vinni a tökéletességre törekvés, az isteni és emberi
 törvények megteljesítésének akaratát, hogy így az
 élet és környező világ egyszersmind a lélek vallá-
 sos életének, Istennel való kapcsolatának, Istenhez
 közeledésének megerősödését, meggazdagodását, biz-
 tonságát jelentse: a református vallás, mint minden
 igazi vallás: nemcsak templomvallás, nemcsak ka-
 tekizmus vallás, nemcsak felekezetvallás, nemcsak
 az egyéni élet szűkebb határai közt lefolyó élet val-
 lása: hanem egyetemes életvallás: mely az élet min-
 den viszonylatában, az egyén egész egyéni, családi,
 társadalmi, kulturális, gazdasági életében, honpol-
 gárságának és magyarságának minden tényében
 mint akaratot formáló, tetteket létrehívó, felelőssé-
 geket elvállaltató eleven erő hat.*

4. Ebből következik: a református hit, a refor-
 mátus vallás túlrad az Egyházon, a felekezeten, a
 sajátoskörű hitéleten: és itt Magyarországon és a
 magyarság életében: az egyetemes magyar élet min-
 den terén ható tényező lesz. Anélkül tehát, hogy a
 reformátusság politikai pártot is jelentene tagjai
 számára, ami tökkelütött hülyeség volna, anélkül,
 hogy a reformátusság mindenben minden áron kü-

lön összefogás volna a magyarság kebelében, ami halálos bűn lenne: szükségszerűen s az állandó lelkihatásból és a gyermekkor döntő benyomásaiból természetesen folyón: van egy református életforma, egy református lélekforma, amint van katolikus életforma. És: ennek az életformának, lelkiformának meghatározottságai nemcsak a sajátos hitéletben és vallási felfogásban mutatkoznak meg, hanem az egyén egész életében az élet minden terén. Ez az életforma, ez a lelki forma nem azt mondja meg: hogy kiscgazdapárti legyek-e vagy kormánypárti (ennél jobbízésű), „jobboldali világnézetű“, vagy „baloldali világnézetű“, liberális vagy konzervatív stb., stb. Hanem: bármilyen pártban, világnézetben, irányban stb. helyezkedtem is el: azonos parancsokat ad egyéni értékesitésem legmélyebb kérdéseire: hogyan éljem meg egyéni életemet leggazdagabban, minden termő csírám, minden képességem lehető legteljesebb kifejtésével és úgy, hogy ezzel az étellel lehetőleg a legtöbb emberi termést jelentsek az egyetemes magyarságnak is. Milyen kötelességek és milyen felelősségek elvállalásával jelentek legtöbb védelmet, fejlődést, jólétet, jövőt a magyarságnak. Erőim és képességeim milyen kezdeményezések hősiess vállalására köteleznek a magyarsággal szemben. Miben mozdíthatom elő a közös termést és fejlődést védő magyar szolidaritást stb., stb. *A református életvallás, életforma, lelkiforma tehát: nem pártpolitikai program, nem világfelfaló egybecinkosodásra vérforraló nemzetiszocialista fekete-kéz-katé, nem a magyarság csak egyik felének külön boldogulási krédója, hanem: az emberekben, intézményekben, a történelmi és társadalmi élet tényszerűen ható, építő, megvalósuló református magyar embernek az ösztartozás, az emberi folytonosság legmélyebb kötelességeinek teljesítésével történő állandó közeledése Istenhez.*

5. Mármost: én mindig a következő alázatos elhatározással szóltam a magyar reformátusság dolgaihoz: — Én szegény kis 176 centiméter, 87 kiló,

minden percben kilobbanható, minden bűnnek, betegségnek, bajnak esendőségcsapócska Szabó Dezső nem érzem magam arra méltónak, hogy a léleknek az örökkévalósággal, Istennel fenálló viszonyaiba: az egyén és felekezet vallásos életének, hitállapotának dolgaiba beleszóljak. Ezt a szerepet azoknak a nálam kiválóbbaknak hagyom, kiknek öntudatát hitük ereje és Istennel való bensőséges viszonyuk ráerősíti arra, hogy a hitéletet irányítsák, akár egyházi, akár világi személyek. Én tehát nem magával a református vallással mint sajátos vallással és hittel foglalkozom. E hit meglétét, e vallás elfogadását feltételezem a magyar református felekezet tagjaiban. Vagy legalább is e hit, e vallás formáló hatását a lélek nevelésében s a jóindulatú hajlandóságot e hit és e vallás iránt. *Én a lelkiállattal, azzal az egyetemes életformával foglalkozom, melyet a református Egyház tanításai, hagyományai megteremtettek a magyar emberben.* Elhivatásom biztos érzése s a felelősség elvállalásának súlyos jelentőségű elszánása ott kezdődik számomra, ahol erről van szó: mit jelent a magyarságnak, az egyetemes magyar életnek az, hogy legősibb rétegeinek jelentékeny része református? De mit jelent magának a magyar református felekezetnek, tagjainak, az egyénnek, a családnak? Az én problémám területe ez: *hogyan, milyen intézményekben, milyen munkássággal és milyen lelki fegyverekkel tudja a magyar református Egyház, a magyar református felekezet a református keresztény hit erejével a lelkeket úgy formálni, tagjait olyan egységbe, olyan szervezetbe és szervezetekbe tömöríteni, hogy a magyar református ember élete minden tényével olyan életet igyekezzék biztosítani önmagának és másoknak, hogy ennek az életnek minél több eleme, körülménye gazdagítsa, természetbe hívja az Istentől kapott csírákat, folyton-folyvást segítse kiteljesedni lelkében Isten képmását és így minden református magyar nemcsak felekezetének, hanem a magyar szolidaritásnak, a magyar fejlődés-*

nek és a magyar jövő biztosításának lehetőleg legnagyobb védelme és legtöbb erejű építője legyen! Tehát: az Istennel, az örökkévalósággal, a túlvilági étellel keresett viszonyát, és kapcsolatait a református magyarnak és ennek a keresésnek irányítását én néma tisztelettel azokra bízom, akiket az isteni kegyelem erre a hivatásra nálam alkalmasabbakká tett. A magaménak érzett feladat ott kezdődik: hogy ezzel a hittel nevelt és eltelt magyar református lelkiakat, akár mint a magyar reformátusok egyetemes szolidaritása, akár mint egyén: miként építi be magát a környező magyar élet realitásaiba, a kenyértől, csóktól, ököltől meghatározott környezetben, hogy felekezeti és a magyarságnak egyaránt lehető legtöbb termést és biztonságot jelentsen.

6. Az idevágó írásaim mindig sok, és rendszeresen elég zajos, választ vertek föl. De sohasem történt meg: hogy állításaim ellen állítást, gondolataim ellen gondolatot szegeztek volna, hogy kritikáim megcáfolták, vagy javaslataim képtelenségét kimutatták volna. Ellenben: mindig pontosan ugyanazok a *megnemértések, félreértések, másfelébeszélések* vagy szidalmazások történtek. Az utóbbiak nemigen jelentettek magas domborművet az illetők kereszténységének megmutatására.

Akadnak egyházi férfiak, akik így beszéltek: — A magyar református Egyház az egyetemes, nemzetközi evangélium szerint reformált Világegyház Magyarországon levő része. Nem külön magyar valami, hanem: az egy és oszthatatlan református Világegyház Magyarország határain belül működő szerve. Feladata, mint bárhol: terjeszteni Isten ismeretét, szeretetét, az isteni parancsok szerint megvalósuló életet a református Világegyház egyetemes tanításai szerint. Az, hogy Egyházunk tagjai itt magyarok és hogy magyarságukat milyen kötelességekben látják megvalósulni s e kötelességeket hogyan teljesítik: az Isten különös kegyelmétől függ és nem a református Egyház feladatai közé tar-

tozik. Természetesen: mi örvendünk, ha a különös isteni kegyelem ezen a téren is a lehető legjobb felé segíti őket.

Erre én ezt felelem: ez a beszéd nem okos, nem becsületes, nem keresztény, nem református és nem vallásos hívő beszéde. Mert:

Először: maga az a pusztá tény, hogy valaki hiszi Istent: nem lehet érdem, nem megigazulás Isten előtt. Hiszen a legalacsonyabb emberi önzésbe kellene öltöztetnünk Istent, ha azt hinnők róla, hogy a pusztá hitet s a velejáró vallásos szavakat «s mozdulatokat teszi az emberi megigazulás mértékévé. Hogy a világ Isten boudoirja s az emberek belé helyezett Psyché-tükrök, hogy az isteni gazda bármely pillanatban tetszelegessen magának bennük. Isten éppen azért helyezte a halhatatlan lelket az anyagi világ könyörtelen szükségéitől meghatározott mulandó testbe s ezt a lelkes-testes embert a földre és a többi emberek közé: hogy legyen hitének megteljesítő, megigazulásának megbizonyító tere. Itt: az éhség, a csók és a halál irgalmatlan kényszerében, a dolgok és emberek összekuszált harcaiban, a véletlenesnek és vakcélúnak tetsző élet bomlott kavargásában úgy meglátni és hinni Istent: hogy ez a látás és hit egész életem eleven ereje legyen arra, hogy azt az emberközösséget, melybe Isten természeti kapcsokkal belehelyezett, olyan lelki egységbe igyekezzem hozni, hogy annak lehetőleg minden tagja az élet minden terén mindig jobb és jobb körülményeket törekedjék megteremtteni annak biztosítására, hogy a magyar élet lehető legtöbb ténye olyan lelki hatást adjon, mely segíti minden tagjában minél teljesebbre kifejlődni az isteni arcot, minél inkább megvalósítani a földön Isten országát: *ez a nagy, a múlhatatlan bizonyágtétel ez a hit, a testbe helyezett isteni lélek diadala az anyagi világ feltételei közt.* A hit és a hit tettekbe, élt életbe épülése csak a beszélt nyelvben két dolog. A világban történő és cselekvő ember valóságában elválaszthatatlanul egy és ugyanaz. Természetes, hogy

kell az ima, kell a templom, kell a keresztség, a konfirmáció, az úrvacsora, kell az egyén bensőséges viszonya Istennel. De sok piétisztikusan meggárgyult egyénnek az a szellemi homályosodása: hogy van egy hit, egy vallás, mely elvonatkozhatik a földi élet minden valóságától, a környező tettes élet minden szükségétől, feladatától és harcától, amely semmiképen sem jelent életépítést az anyag feltételei közt élő ember számára: a legszörnyűbb, legártóbb, az Istent leginkább megcsúfító perverzítés, melyet az emberi lélek megteremthet. Ez a halál vallása, ez döglött vallás, mely meddő eunukokká csonkítja Istennek az élet nagyszerű folytatására elküldöt* gyermekeit.

Másodszor: Az emberi lélek egyetlen egységes történése: minden eleme hat minden elemére, minden folyamata meghatározza minden folyamatát. A meggyengült szabadakaratú ember úgy juthat el Isten ismeretéhez és parancsai lehető legteljesebb megvalósításához: ha az élet minden teréről kapott lehetőleg minél több eleme erősíti, segíti lelkében az Istenbe vetett hit kialakulását. Tehát: nincs a világi életnek olyan tere: mely közömbös volna az Egyház, a felekezet, a vallás számára.

Harmadszor: Keresztény hitű ember nem lehet, hogy a valóságban véletlenek csatangolnak szét és azok mókázzák az embereket németté vagy zsidóvá, magyarrá vagy franciává. Minden isteni akaratból van s így mindennek van egy sajátos értelme, rendeltetése, célja. A magyarság küzdelmes és gyönyörű, fájdalmas és dicsőséges elhivatás.. hogy ez az évezredek közös szenvedésétől és örömetől, közös lelki életétől és anyagi küzdelmétől meghatározott nép itt, európai egyedüliségében sajátos egyéni kincseinek s a keleteurópai népek nagy történelmi szolidaritásának megvalósítója legyen a békés emberi termés javára, az isteni gondolat győzelmére. Az egyén, a faj, a nemzet Isten gondolata, hogy az emberiség minél többhangú himnuszá élje a földi életet Isten dicsőségére. Az a mondás, hogy:

semmi el ne vesszen és mindenek megtartassanak: teljességében, érvényes az emberiség történelmi építésének sokféleségére is. *Hiszen éppen az a reformáció egyik nagy jelentősége: hogy a bilincsbe diktatúrázott egyéni elvet visszahelyezte isteni jelentőségébe.* Hiszen maga a vallás, a református keresztény hit, azonos hitelvei dacára más színű és más kelyhű virágokat termett a magyar, mást a Holland, az angol, vagy amerikai humuszban. Az azonos gondolat e sokféle termése az ember nagy gazdagsága s a teremtés isteni szépsége. *Voltaképpen nem is lehet egy nemzetközi evangélium szerint reformált Egyházzól beszélni.* Van a magyar református Egyház, holland református Egyház stb. és ezeknek egymást támogató szolidaritása. Ezért volt lényegbe vágó tévedés azoknak a kislátóköri embereknek az eljárása, akik, mert az idők a magyar református élet megújódását sürgették, hát jobb helyett: *eltörölték a magyar református Egyház több sajátos és mély hagyományát s külföldi formákat hoztak helyébe.* Ennél *anti-reformátusabb és a-reformátusabb* elcsúsztatást képzelni sem lehet.

Negyedszer: Igaz, hogy az Isten különös kegyelme kell ahhoz, hogy valaki szélesölelésű nagy életfeladatként élje magyarságát. De így annál inkább kötelessége a magyar református Egyháznak, hogy tagjait méltóvá nevelje e különös isteni kegyelemre. Különb: különös isteni kegyelem kell ahhoz is, hogy a folyó rohanásába esett gyermek élve kerüljön ki a habokból. De melyik az igazi keresztény emberi ember: az, aki a parton bibliai mondatokat gargarizál a vergődő kis élet felé s szégyenke sorsát átutalja a Gondviselés kikutathatatlan útjai s az Irgalomnak kiapadhatatlan Forrása számlájára? Vagy az, aki a vízbe ugrik s minden ereje megfeszítésével kimentí a halálból a kezdő kis életet?

Más egyházi férfiak effélet mondogattak:

— Jól van, jól, lehet, hogy a Szabó Dezső református vonatkozású írásaiban van igaz és okos

dolog is. De Szabó Dezső nem hívó ember, már pedig aki nem hisz, az olyan, mint a zengő érc és a pengő cimbalom, hogy nyekergő dudát ne is említsünk. Már pedig csak az Isten hite igazít meg bennünket, csak az élő Krisztus emelheti fel életünket stb., stb.

Tiszteletes urak, a végtelen emberi nyomorúság, a bűn és a halál folyton ránk szegzett szemei előtt szabad-e ilyen üres és könnyű mondatokkal dezertálni az emberi élet nagy kötelességei elől? Ha egy embernek a gyermekei éheznek és sehonnan sem tud kiverejtékezni, kikönyörögni számukra egy falatot. Ha az éhség már végső agóniában csavarja az ártatlan kis életeket: és bejön egy emberi ember s a jóság és szánalom hídépítő szavaival áldott tejet, puha kenyeret, erőt adó levest és gyöngye húst ad a szegény kis áldozatoknak. Akkor az apa kiüti a gyermekek szájából az ételt és felkiált: — Inkább dögöljetek éhen, de ne egyetek egy olyan-ember adományából, aki nem hisz az én Istenemben! — Vájjon keresztényi bizonyágtétel ez? Nem örület? Nem perverzitás? Nem bűn? Szabad-é így a kis emberi ésszel belerontani abba, hogy kit választ Isten bölcsessége a megújhodás, az új életre keltés, a jövő felé indítás eszközéül? Vájjon ha feleséged egy irtózatos fekélytől beteg és halála már csak pillanatok kérdése és akkor belép egy kitűnő orvos, aki egyetlen metszéssel vissza tudja adni neki az életet, az egészséget, a test-lélek Istent építő örömeit. De te kirúgod az orvost, mondván: — Kérem, kegyed lelkiisége az istenismeret hiányában szenved. Inkább rothadjon el szeretett hitvesem, de hitetlen ember ne érintse. — Keresztény, hű református vagy ekkor? Vagy pedig: olcsó és gyalázatos mondatok mögé bújt orgyilkos?

Annál kevésbé lehet velem szemben ezt a kifogást felürügyezni: mert én e tárgyról mindig úgy írok s e tanulmány minden mondata is olyan, hogy az ellen egy református hittel eltelt lélek semmi hitbeli kifogást nem tehet. Hiszen hogyan szólhatnék

dolgaikba, ha nem állanék velük közös lelki alapra abban, ami egységük indító értelme?

Mások megint ilyen mondatokba duzzadnak:

— A keresztény hit az egész emberiséget egybeölelő, ölelésében Isten felé vivő lelkiség. Olyan szűk és szegény dolog külön magyarságról beszélni, mikor az egyetemes emberiség nagy tábora várja a megváltást, hiszen Isten igazságában egyenlő minden ember.

Ó, milyen jól ismerem a gyávaságnak, a megfizetett halalos szuggesztiónak, az életharcból megszökésnek ezt a bitang szajha szó-kozmetikáját! Hát az orvos hagyja meghalni saját gyermekét, mert neki az egyetemes emberi Betegség ellen kell harcolnia az egyetemes emberi Egészség érdekében?! Hát szűk, szegény és korlátolt lelkű az az anya, aki áldott emlőjét odatartja saját fájdalmas csókja gyermekének, ahelyett: hogy kitérve keblét a Kozmosznak, megszoptassa a polynéziai szigeteket?! Ó, tudom, hogy sokkal könnyebb, harcra nem kötelező és nem igen strapás dolog: szívfájni a honolulu proletár kizsákmányolásáért és megleélezetkihagyásosni azt, hogy a bennszülött patagonok iskoláiban nem modern módszerekkel tanítják az integrál számítás. Milyen olcsón, milyen nemesre világított kirakatban lehetünk gyávák, lelkiismeretlenek, becsutelenek és kötelességszököttek az ilyen világölelésekkel, melyekben oly hangosan dobog a szívünk a Fidzsi-szigeti zálogházi becsüs napi tízórás munkáltatásáért, hogy nem halljuk meg a szomszéd gyermek éhségének jajgató hívásait. Hát ezentúl az evangélium szerint reformált keresztény hitű apák a folytatásnak az élet misztikus csodáiban felgyűlt elemét nem az Egyháztól és Államtól csak nekik eljegyzett hitvestársukba fogják átcsókolni az emberi folytatásra adott szeretet megszentelő percében, hanem: ráölelkeznek a Földre és egyenlő szeretettel próbállak megtermékenyíteni az egész cudar világot? Szép eredménye lesz a sorozásoknak ezekből a tág és gazdag lelkiségű egyetemes világ-

ölélésekből. Hát nem azért helyezte az isteni gondolat családba, fajba, nemzetbe az embert: hogy szolidárisan részt vegyen e kisebb hozzátartozóságok küzdelmében a jobb felé az egész emberiség javára és Isten dicsőségére? Ki merem mondani, mint megdönthetetlen, örökérvényű tételt: Magyar református férfi vagy nő, *magyarságod s annak megjeljesítése, életbeépítése éppen olyan református keresztény hited szerinti vallásos feladat számodra, mint legbensőbb, legmélyebb istenkeresésed. Ez a legrövidebb út Istenhez, ez a tettekbe épült ima, az életté vált hit, a múlhatatlan bizonyoságtétel.*

Hiszen: lelke elföldelt tisztaságaiban ezt mindenik ellenfelem érzi. Innen van néha egyesek csúnya rágalmakba tajtékzó dühe ellenem. Haragusz-nak rám, mert hívásaim a magyarságot építő hit s a hitet építő magyarság felé, mint a kakas emlékeztető szava a megszomorodott Péterben: saját eltaposott jobbik önmagukat juttatja eszükbe. Mert az általam jelölt út harcot jelent: kezdeményezések és felelőségek hősi vállalását, a gonoszok gyűlöletét, a kenyér és bor és a korbács Krisztusának áldozatos, elszánt, egységes megélését.

És a tanításaim ellen dobott vádak és szidalmak, ürügyek és cáfolatok nem egyebek: mint az illetők félénk megbújása saját lelkiismeretük elől. És a szó-álarcok mögött minden kifogás e három mondat valamelyikét jelenti: 1. Nem értem meg, mert érdekeim ellen van. 2. Nem értem meg, mert félek. 3. Nem értem meg: mert az kötelességekkel és munkával járna.

Második fejezet: Vallás, Egyház, élet, piétizmus.

Kétségtelen: hogy szellemi életünknek egyik — talán legnagyobb — betegsége: az elméleti irodalom szegénysége, mondhatnám: hiánya. A napi sajtóról nem beszélek, mert erről nem lehet a keresztény morál szótárának határain belül beszélni. De irodalmi és egyéb folyóirataink is az emberi

együttélés legmélyebb kérdéseiről, a magyarság sorsdöntő problémáiról általában egy-két oldalnyi rövid hazafias vagy szociális sikolyokban szoktak tárgyalni, melyekben meglehetősen diktatórikus hangon, minden gondolati megmutatás nélkül intézik el az ügyeket. És bámulatos könnyedséggel. A fogalmak tisztázásának az az éber, kitartó, meg-megisméltető munkája, mely az angol és francia irodalomban oly jelentékeny helyet foglal el: úgyszólván teljesen hiányzik a magyar szellemi életből.

Hányan tették fel maguknak ezeket a kérdéseket?: Mit jelent a vallás, mint történelmi funkció, mint az emberi együttélés ezer viszonylatát meghatározó tényező? Milyen arányban legyen vallásom gyakorlata a földi világ teendőinek elvégzésével? Hogyan viszonylik örök életre készülő lelkem, vallásos énem a földi élet millió folyamatától meghatározott, ezer és ezer gyakorlati szükségeibe és teendőibe elosztott énemmel?

Az, aki minél nagyobb üvegtáblája kirakatban, reklámszalámissal akar minden szembe bedudorodó kegyes, hívő és keresztény lenni, kifordítva szemefehérjét, ájtatos nyögdéssel így felel:

— A testi énünk csak egy pillanatnyi tüsszenése a földi élettől léghuzatot kapott léleknek. Csak a lélek örök, csak Isten az egyetlen valóság. Ezért életed minden pillanatát, napjaid minden művelkedését, éjszakáid minden rebbenését örök lelked megmentésére Istennek kell szentelned. Istenen kívül minden futó habra ejtett árnyék, bűn, esendőség, siralom. Minden pillanatban, melyet nem Istennek szentelsz: halott vagy, a halált éled, a hiábavaló múltó látszatok haláltáncában veszel részt.

Nagyon szép. Ezt a nótát ezer hangnembe átszerelve hallottuk már. És bizonyára: az ilyen áhítatos emberek roppant vallásosságát csak a vágóhidak nagy mázsáloin lehet teljes súlyára megmérni. De: ha az isteni gondolat jelentését magában az isteni műben: a teremtett világban keressük: ezt a választ kapjuk:

— A legnagyobb bűn volna feltételezni Istentől azt a nyomorultan és piszkosan ember önzést: hogy azért helyezte az emberi lelket a testbe és a föld anyagi világába: hogy ez a test és ez az anyagi világ mintegy állandó kényszering legyen, mely a lelket Isten szüntelen dicséretére igázza. Még kevésbé lehet feltételezni róla: hogy a test csodálatos folyamataiban s az anyagi világ édes örömeiben és serkedő szükségeiben csak pokol-alkalmakat teremtett a szerencsétlen esendő emberi lélek számára, melyekből a lélek csak úgy menekülhet meg, ha folytonosan, éjjel-nappal, minden egyes pillanatban kétségbeesett, vak hevű eldobással hajítja magát Isten felé bő imák szavaiban s a vallásgyakorlat egyéb mozdulataiban. A törpén egocentrikus ember maga képére torzítva Istent, azt hiszi, hogy emberekben és világban csak egy rossz verklit teremtett önmaga dicséretére.

Nem. Istennek az emberi dicséret nem öröm. A szó-ima s a mimika- és gesztusájtatosság előtte nem érdem. Istennek nem adhatunk semmit és Isten nem vár tőlünk semmit a maga részére. Isten, mikor az anyagi világba, az anyagi világhoz hangolt testbe és a hasonló meghatározottságú emberek közé helyezte ez emberi lelket: a saját erőiből mozduló fejlődésnek, önmagát folyton Isten felé építésnek nagyszerű lehetőségét adta neki. Anyag és szellem, test és lélek: nem ellentétek, nem ellenségek. Csak beteg, bűnös, Isten-vak lélekben fogamzik meg a torz gondolat, hogy menekülni kell az anyagtól és meg kell tagadni a testet. Az isteni gondolat éppen ellenkezőjét mondja az emberi test szükségeiben s az emberi szellem képességeiben. Szeretni és keresni kell az anyagot, felkutatni minden rejtett lehetőségét s folytonos munkában, természetben és alkotásban mind szélesebb látóhatárral, az anyag kényszereit mind diadalmasabban legyőző képességekkel kell megteljesítenünk a lélek isteni arcát. Kell szeretni a testet, az örök serkentőt, az emberi összefogás, az emberi ölelés, az emberi folytatás

testté valósult isteni parancsát, a szent küszöböt, melyen átlépve múlhatatlan szépségekké, igazságokká, gondolatá: halhatatlan emberi lélekké lesz az anyag múló világa. Ezerszemű féltő gonddal kell szeretni az édes testet és nem megtagadni: hanem folytonos munkában és alkotásban olyan étellel kell megszentelni: mely az emberi lelkek minél több egészséget, minél több védelmet, minél több fejlődési lehetőséget jelentő egységét segítse elő. ó, lehetett-e szebb alkalmat adni arra, hogy a lélek kibontsa magát egész isteni hasonlóságára: mint ezt a csodálatos anyagi világot s forgó rengetege mélyén ezt a nekünk jutott drága Földet?! Itt: az anyag világtalan záporában s a halál millió leselkedése közt: ennek az anyagi világnak és testünknek mind több-több folyamatát szervezni be a lelkünket megtágasító, megteljesítő, Isten felé építő erők köz. Itt a sajgó szükségek és üvöltő éhségek világában mind teljesebb lelkünkkel szervezni olyan egységbe az embereket, mely mégis a jóság, az igazság, a szépség lebíthatatlan akarata. Itt: a megfoghatatlan titkok és ismeretlen végzet döbbenésében megépíteni az emberi tudás, az emberi kultúra és szociális igazság templomát, mely mind több védelmet, több egészséget, több fejlődési lehetőséget és szélesebb egységet jelent a testben és lélekben épülő embernek: Lehet-é ennél szebb, egyenesebb út, gazdagabb életű közeledés Isten felé? *Religio vita facta est, haec religio est vita.* A vallás életté lett, ez a vallás élet. Az egyetlen földi élet, mely az Istennel egyesülés, az örök élet megtalált útja.

Az összes eddigiekből következik tehát: hogy egészséges léleknél a vallás közvetlen gyakorlata: a gondos önvizsgálat Isten szemei előtt, a töredekem, a hálák és könyörgések imája, a belső beszélgetés Istennel stb., stb. a napnak és az életnek csak bizonyos megtisztult, nyugodt, elvonuló vagy egymást kereső, önként megnyilatkozó vagy ünnepi alkalmú perceiben esedékes. A pap nagy része: az emberekbe és dolgokba építő hit, az embereken és

dolgokon át Isten felé tetteiben, munkájában közeledő ember szükséges gyakorlati művelkedése. Kevésbé gyilkolná meg gyermekeit és kevésbé volna gyilkos az az anya, aki mindennap reggeli, ebéd, vacsora idején étel helyett zsoltárt, imát, biblia-magyarázatot tálalna gyermekeinek, mint az, aki mérget keverne ételükbe? Egyház vagy örültek és öngyilkosok csürhéje volna az a gyülekezet, mely megkövetelné, hogy a hívek egész életüket, minden éjjelüket és minden nappalukat a templomban isteni dicséretekkel töltsék s egy pillanatot se fordítsanak a földi szükségletek megelégtetésére? Istennek dolgokba és emberekbe helyezett törvényei ellen lázad az, aki a kenyeret és a tormás virslit, a kabátot és az inget, a könyvet és a játékot bibliai magyarázattal akarja helyettesíteni.

És itt van az Egyház nagy jelentősége és minden feladata. Amint az emberi fejlődés folyamán az ember minden szükségét, minden ősi hajlamát és meghatározottságát hatalmas szervezetekbe rendezték be, melyeknek összessége jelenti a történelmi életet és a társadalmat: az Istent kereső, vallásos ösztönök egységbe és történelmi tényezővé szervezésére szükségszerűen egyházak keletkeztek. Az Egyház szervezi emberi egységgé, az Egyház rendezi a földi életépítést, a történelmi alkotás szervezően működő erejévé az isten-ösztönt. És mint örökshívő orvos, az Egyház vigyáz arra: hogy az istenkeresés, az istenhit ne öngyilkos mánia, ne betegheví meddő téboly, ne az egész életet túlzakatólító vak robotú mechanizmus legyen az egyénben, hanem: a lélek derült harmóniája, minden tettét meghatározó és serkentő vidám egészsége, emberi kötelességeinek legteljesebb öntudata. Az Egyház minden ténye: hitelvei, szimbólumai, szentségei, templomai, istentiszteletei és szertartásai, a pappá nevelés és a pap egész működése, szervezete és alkotmánya, a hit átadása az új nemzedékeknek: azt a célt szolgálják: hogy az egyéni isten-ösztönöknek termő emberi egységet jelentő pozitív tartalmat, ha-

tározott vonalú formákat, közös erőbe szervező irányt adjon. Az Egyház így három célt teljesít meg, melyeknek egyikétől sem dezertálhat. 1. Isten ismeretét és tiszteletét a lehető legteljesebben teszi a lélek életévé. 2. Még pedig úgy, hogy ez az ismeret az egyén lehető legteljesebb testi és lelki egészsége, munkájának, termésének, alkotásának állandó vidám ösztönzője legyen. 3. Ez az ismeret, ez a hit minden tényében olyan életet jelentsen: mely annak az emberi közösségnek, melybe Isten az egyént elhívta: a lehető legtöbb termést, védelmet, jövő biztonságot adjon. *Hogyan állhatna közömbösen, vagy pláne ellentétesen az Egyház a földi élet történelmi életbe, kultúrába, szociális igazságba építésétől: mikor ez az építés minden pernyi hősiesség küzdelem arra, hogy a lélek esendőségét, nehézkedését a bűn felé folyton-folyvást csekélyebb erejűvé tegye?!*

Világos tehát, hogy az Egyház feladata nem az: hogy elvonjon a földi élet, a közösség feladataitól, hanem: hogy ráneveljen, ráserkentsen, rápáncélozzon ezekre a feladatokra. És igen szomorú: hogy az újabb időkben sok magyar református, egyházi és világi egyaránt abban látta a magyar református hit megújulását, ha dezertál attól a nagyszerű feladattól, melyet Isten a testtel és az anyagi világgal szabott a léleknek és attól a hősiesség kötelességtől, melyet Isten azzal írt eléje, hogy magyarnak helyezte. Sajátságos, magukat csupán csak Istenzsargonban, Isten-mimikában kiélő piétizmusok másztak át a határokon, melyeknek betegek úgy vallásosak, amint alkoholisták, kokainisták vagy erotomániások az ember. Vagy amint szélhámus az ember: minden percben tüntető mutatással igyekezik megőrizni a felvett álarcot. Ezek az új kálvinista szentek annyira duzzadtak és csak „*lelkiségek*“, hogy még az alsó nadrágukat is a „*lelkiségükre*“, a „*halk áhítatukra*“ húzzák föl. Isten teremtett anyagi világát s a test lélek tágasító örömeit nem méltóztatnak észrevenni, vagy igen morcos ellen-

zékét mutogatnak ellenük. Szentségük kétségtelen archeológikus érték, mert az embernek egy igen ősi, baromi állapotját őrizte meg, amikor a nagyjában megszőrtelenült majom bizonyos testi folyamatok elrángásával vagy elnemrángásával vélt érdemet szerezni Isten előtt. Ha naponta három leve-te-cigaretát *nem* szívnak el, már proscenium-páholy tulajdonosának hízzák magukat a roppont isten örökkévalóságában. Életüket igen egészségtelenül izgatottá teszi az, hogy gondolatuk minden percben rapportra jelentkezik a végtelen világok végtelen Istenénél, hogy ők: *nem* csókolnak. Ez aztán negatív szatírokká és szajhácskáká betegíti őket, ami nem jelentéktelen kárára van idegállományuknak. Nemcsak one stepet, nemcsak kerिंगőt, csárdást vagy pláne macsicsot nem táncolnak, de még francia négyest sem. Mert úgy tele vannak szentséggel, hogy egy tisztességes leány pusztá érintésére már röfögő malacságok tisztátalan ólává lesz a halhatatlan lelkük. Ezer apró mániával, ezer apró beteg és piszkos testiséggel tűzik magukat egy komikus és szánalmas bogárgyűjteménybe s a kis mocsok testiségek ez állandó szörnyű rabságát ők Istennek tetsző lelki életnek, lelkiségnek és keresztényi tisztaságnak éldelik. Nem tudják, hogy kereszténység és istenhit: mindenekelőtt öntudatos szabadság, mely egészséges-vidáman él Istennek a világba helyezett lélek-frissítő örömeivel. A magyarság ezer hívása nem jut el a túlvilágba átlóगतott füleikbe s Isten dezertálásának tekintenek egy áldozatos feladat-élet révén továbbfolytatódó élet, erő és védelem lenni mások életében. Ilyen földi dolgokra rá sem érnek: minden kezük minden pillanatban áhítat-pedróvel pödri lelküket az ítéletnap nagy toalettjére. Mert az egyetlen földolog az ő mennyei minősítésük, egyébként dögöljön mindenki és minden, ahogy neki tetszik. Úgy vallások, amint jó hivatalnok a stréber hivatalnok, ki folytonosan főnöke füle körül nyalogat, ahelyett, hogy az aktákat elintézné.

Ó, milyen undorítók ezek a minden állatnál általában férgecskék! Folytonosan kifordított szemük fehérjével, ájtat-rekedt hangjuk szent dűnnyögésével, vagy minden hangszálukat tótágasító pátoaszával állandó meddő és üres bibliai frazeológiájukkal. És milyen apró kopott, szegény és hülye kenetenyvvel próbálják áhítatlépre fogni a hitetlen legyecskéket. A tagadó léleknek égi mosollyal mondják: — Te hívő vagy: mert tagadod Istent. Tagadni pedig csak azt lehet, ami van! — Pompás: így jutok én millió pengőhöz! Csak tagadnom kell: hogy van millió pengőm s máris mehetek Rolls Roycet vásárolni belőle. Aztán érzékeny történetkéket mondanak el, hogy egy s más borzasztóan irtózatossá istentagadó hogyan tért meg egyszerre, egy minutában, mielőtt bá-t tudott volna mondani. Ezekben a nyúlt agyvelőből kinyúlt elbeszélő termékekben a tévelygő lelkek vagy meglehetősen piszkos motívumoktól fordulnak a jobb útra, vagy az Atyaisten igazán nem-fair fogásokkal zökkenti, nyaktörri, ficamítja és zsábázza őket hívőkké. Mint a bordélyházak kerítőnői: huncut lélek-csiklandozásokkal, kéjes lelki - masszírozásokkal próbálják Isten vakondjává palizni a lelkeket: amikor a természet nagy orgonája s a történelmi élet roppant riadója az isteni célok tiszta hőseivé hívják őket.

Ma, mikor úgy kell a megváltás, mert úgy fáj a világtörténelem: ezek a különböző szövődményes piétizmusok meglehetősen könnyen találhatnak zsákmányra. A nagy történelmi válságokban mindig elszaporodik: a bacillus, a nyomorúság és a piétizmus, a testi és lelki halál e három saját áramvonalas autóbusha. Csak egy példát hozok ide, talán a legkevésbé rosszat. Mert ha ennek a hiábavalóságát és kártékonyosságát megmutatom: akkor a többi számúra igazán nincs mentség.

Ismeretes az *oxfordi csoportnak*, *oxfordi irány-
nak* nevezett vallásos mozgalom. Híveik tiltakoznak az ellen, hogy mozgalmuk piétizmust jelent, vagy hogy valami külön keresztény szektát, csoportot

vagy irányt jelentenének. Egyszerűen: bensősége-
sebbé, őszintébbé: a lélekre és az életre következ-
ményesebbé akarják tenni a vallásos életet s így
hozni Krisztus parancsa alá minél több lelket. Új-
ságra sem törekednek: ezt a célt a kereszténység
történetében bevált eszközökkel akarják elérni.

Ez eddig szép. És a szenteskedő fennebb vázolt
baromi álvallásoskodása sem talál rájuk. Nem lá-
zadnak Istennek az emberi testbe és az anyagi vi-
lágba helyezett örömei ellen. Szerintük: szabad ve-
lük élni az isteni gondolat gazdagsága, az emberi
egészség mértéke szerint.

Még eddig is szép.

Általában az előkelőbb osztályokból vesznek
részét ebben a mozgalomban. De igyekeznek meg-
nyernyi a legszegényebbeket is és nemcsak lelki
mannával, de ha szükséges, anyagilag is segítik
őket. Bizonyos időkben összejönnek, rendesen vala-
melyik tagtársuknál: testvérüknél. Imádkoznak,
bibliát magyaráznak, elmélkednek az emberi lélek és
az isteni igazságok fölött. De összejöveteleik két
legsajátosabb s határozottan fő szerepet vivő esz-
köze: a csend és a levetkezés.

1. A csend. Az oxfordi csend. Ez alatt ne mél-
tóztassék a rendőrség valamely csendrendeletének
ünnepélyes megtartását érteni. Ez az ősi vallásos
gondolat, mely régibb a kereszténységnél és való-
színűleg egyidejű a vallással. Az a gondolat: hogy
az embernek csendet kell csinálnia maga körül és
különösen önmagában, hogy a maga valójában lássa
meg teljes önmagát. Hogy meghallhassa lelkiismer-
ete minden hangját. És végül: hogy meghallja a lel-
kében parancsoló Krisztust, megkapja a nagy indí-
tást, mely elirányítja akaratát és tetteit az élet-
dsungelben.

2. A levetkezés. És nem kell a szeméremnek
felhorkannia e szó előtt. Ez, hála Istennek, csak
metafora. Voltaképen a gyónás, a megvallás mély
lelki szükségét jelenti. A tagtársak, ha lelki szük-
ségét érzik: ha indíttatást kapnak rá: megvallják

egymás előtt egész életüket, portyázásukat a hitetlenség ösvényein, oda-odahallgatásaikat az ördög intetvének. Meg életük legbelső szomorúságait, szennyeit is. Hogy a testvérek is igazulhassanak abból, hogyan tántorognak Isten felé az élet pokol-alkalmi közt.

Ez eddig pláne gyönyörű.

De fájdalom: baj van először is a csend körül. Gyógyíthatatlan, gyökérről jövő, lényegszerű baj. Ez az oxfordi csend egyszerűen: lélektani lehetetlenség.

Az, hogy a magábaszállás, az önmeglátás, az eligazulás legalkalmasabb, valósággal szükségszerű módja: az elvonulás, a csendbe menekülés: régi, mint az emberiség. Kelet nagy bölcsei, prófétái, maga Krisztus is önmagunk és nagy elhivatásunk teljes áttekintésére elvonultak a pusztába, a csendbe: a lélek és a természet, a lélek és Isten emberektől nem tanuzott, a gyakorlati élet ügyeitől nem zavart párbeszédébe. És azóta is: minden gondolkodó elmének, minden mély erkölcsi parancsú* egyénnek, minden vallásos léleknek megvannak a maga pusztába vonulásai. De:

De;

De nem ötórás teára mennek, hogy ott mutyiba vonuljanak el, de nem a *Társaság* kedves tagjaival állnak össze, hogy ott egy „*csend-partit*“ játszódnak, mint lelki bridge-pártit. De nem mondták egymásnak: — Mucuskám, gyere el holnap öt órára az Anker konzulokhoz egy csend-pártira. Ott lesz a Genersich Lili is, a Péter ezredesek és az igazságügyi államtitkár is megígérte, hogy eljön. Manciéknál mindig nagyszerűen megy a csend és a szendvicsei is elsőrangúak. Meglátod, hogy a Horváth tiszteletesnek milyen nagyszerű indításai vannak, pompás pofa. Ne ijedj meg, ha egy pár prolit is fogsz látni, tudod: ez keresztényi egyenlőség. Nem muszáj melléjük ülni. Nem képzeld, hogy a Falvay Annus milyen pompás malacságokat vall

önmagáról. Többet ér, mint egy évfolyam Magyar Magazin.

Ezzel a felületes fecsegéssel mégis a baj lényegére mutattam. Vallásos dolgokban mégis csak el lehet fogadni Krisztust a legfőbb eligazítónak. Ő pedig az emberi lélek mély ismeretével parancsolta, hogy az önmagunkra nézés, a lelkiismeret vizsgálás, az Istennel beszélgetés, az ima perceiben meneküljünk a csendbe, a magányba, az egyedültségbe. *Az a társas csend, az a szalonthallgatás nem csend.* Hiúságaink, félelmeink, szégyenkezéseink, fitogtatósi vágyaink, társadalmi érdekeink, a jelenlévők arcai, arckifejezései, alakjai, magatartásai, az idegen lakás dolgai stb., stb. néma beszédükkel telefecsegik csendünket, ránk szegzett szemeikkel megzavarják önmagunk látását. Lelkünk könyöke, akaratlanul is, egy kissé állandóan horzsolja az ő elmerülésük mikéntjét. Csak a teljes egyedüllét adja meg azt a mély áhítatos csendet bennünk, melyben tudatos és tudattalan énünk egyetlen valóságként nyilatkozik meg nekünk s énünk mélyéről hallani véljük Krisztus hívó szavát. Csak ez teszi lehetővé önmagunk teljes meglátását, a töredelem zavartalan őszinteségét s egész megtisztult életünknek mély indításait, melyet a hívő Isten vagy Krisztus mozgításainak hisz. Nem lehet mutyiban magános lenni. Teljesen lélektani lehetetlenség szalon társasjátékká, lelki csípicsókává tenni azt, ami az abszolút egyedüllét, a Krisztus vagy Isten elé meztelenül odaállás zavartalan áhítatát követeli. Istent, Krisztust, a megigazulást kereső önmagunkba szállást nem lehet ötórái teává szűrni.

De valaki ezt felelhetné erre: — Hát akkor mire való a templomi együttlét, a közös istentisztelet?

A két dolog teljesen, a legtávolabbi ellentétig külön dolog.

A templom arányai, a jelenlevő tömeg, az emberek jórészének ismeretlensége, a meghívó Egyház

egyetemessége és személytelensége, a hívők mintegy örökölt, századokon át kialakult lelki helyzete a templommal, a gyülekezettel, az istentisztelet formáival szemben: mind meghatározó elemei ennek az el nem tüntethető roppant különbségnek.

A templom egybeölelő arányaiban, az egyszomszomságú tömeg kebelében: abban a végtelenül szerencsés és termékeny lelki helyzetben van minden egyes hívő: hogy egyszerre érezheti magát teljesen magánosnak és egy nagy szolidaritás szerves hozzátartozójának. Teljesen magánosnak: áhítata, önvizsgálata, életproblémái, könyörgése külön világában. Egy nagy közösség hozzátartozójának: abban a tömegben, melyhez semmi személyes viszonya nincs, de amelyet ugyanaz a szomszomság kergetett a templom falai közé és amely az örök halál, az örök emberi nyomorúság és esendőség elöl ugyanahhoz a védelemhez menekül. A templomban a közös hely, az együttlét, a közös imák, énekek és mozdulatok még elmélyítik, mintegy az örökkévalóságba szélesítik a lélek áhítatos magányának csendjét. És mikor a mise folyamát egy percre megszakítja a csend, vagy amikor a református istentiszteleten felmegy a pap a szószékre s egy percre ének és 'orgona hallgatnak: ez a csend igazán a megnyilatkozás perce, melyben a mindennapok taposó kis emberbarma frissen bomlott szárnyakkal, gyökeréig áttisztulva röpköd az örökkévalóság, az Isten hívása felé. Nem lehet egy kávé ibrikben óceánt játszani. Ami egy szalonban, egy részben ismert, ezer apró tökéletlenség viszonyában álló szűk társaság körében kétes játék: a templomban megigazulás, istentisztelet.

De talán még mélyebb lelki lehetetlenség van a körül az „indítás“ vagy „indíttatás“ körül, mely kellő érintésre mint jól felrugózott Mikulás ugrik ki az oxfordi csend-dobozból. Azok az „indítások“, melyeket a hívő a lelkében megnyilatkozó isteni, vagy krisztusi parancsnak tart: nem tudatos énként, nem tudatos akaratként gyümölcsei. Hiszen ebben az esetben lehetetlen volna ez a hit. Mikor a hívő

az *elvonulás* csendjében önmagára, a végzetre, a világra és Istenre néz: a töredelem, a helyes út vágyakozása, az ételdsungel rettentő végtelensége, forró dobódása Isten felé: felszántják, átjárják, megföldrengetik egész végtelen énjét. És ösztönei, tudattalan énjének mélyéről, ahol végzetes logikába, sajátos tiltásokba és parancsokba rendeződik az egész belé ömlő világ, melyek tudatába csak az élet elhívó perceiben lépnek be: feleletek jönnek töredelme, jószágakarata legmélyebb kérdéseire. Ezekben a feleletekben ő Isten, vagy Krisztus indítását hallja. Mármost: általánosan ismert lélektani törvény: hogy mihelyt tudatos figyelmünk, tudatos akaratumk ráirányul ösztönös, tudattalan énumk megnyilatkozásaira: meggyengíti, lehetetlenné teszi, akaratlanul is meghamisítja ezeket a megnyilatkozásokat. Próbáljunk úgy beszélni, hogy minden egyes hangnak ráidegzése a hangszalagokra, a száj és nyelv helyzetére tudatos akarattal történjék. Egy percnvi kínos dadogás után elfulladva hallgatnánk el. Ez az egyetemes lélektani törvény teljes érvényű a Krisztus oxfordi indításaira is. *Mikor egy meghívott társasággal mutyiban „csendbe“ merülünk, hogy tudatunkkal tudattalanok, tudatos akaratumkkal akaratlanok legyünk az akaró Krisztus kezében: talán tudtunk és akaratumkon kívül is zsenge csalást követünk el. Ezek az „indítások“ egyáltalán nem énumk Istentől, végzettől, a végtelen emberi nyomorúságtól és töredelmüinktől átkonduló legmélyéről jönnek. Ezek mérleghiteles, szabályos, eredeti pakolású indítások, melyeket minden rendes keresztény a hit szabályai és frazeológiája szerint Krisztus vagy Isten parancsainak mondhat. Ezeket előre készen, kellőre agyusztálva úgy visszük magunkkal a csendelgető ötórai teára a zsebóráunkkal, zsebkendőnkkel — s hogy a nőket ne mellőzzem — a púderpamacsunkkal együtt. Hányszor mesélték el nekem csodától lökött lelkesedéssel az oxfordi sport olimpikonjai, hogy egy bizonyos kérdésre csendbe merültek s a maga kapott indítását mindenki felírta*

egy papírkára. És — íme, ó, csoda! — mikor a papírkákat felolvasták: mindeniken az indítás volt. Hát: ez az a menyasszony, amelyik túlságosan szép. És ez igazolja a fennebb vázolt zsenge család igen köpcös és pirospszogás jelenlétét. Aki ezt a szalon-sporttá finomodott lelki faramucit vallásgyakorlatnak, Istenre, Krisztusra hallgatásnak hiszi: annak fogalma sincs a vallásról, Istenről és Krisztusról. Különben is egész komikus dolog azt hinni: hogy parancsoknak vehető feleleteit csak úgy tetszésünk szerint felidézhetjük a mindennapi élet mindenféle apró kérdéseire. Hogy úgy kérdezhetjük a végtelenbe, Istenbe nyúló tudattalan énünket, mint egy nyolcfilléres belépti jeggyel megfizetett városligeti csodapókot: — Milyen színű szalagot tegyek a pincsi kutyám nyakára? — Ugorka- vagy sóskamártást készítek holnap a marhahús mellé? stb. stb.

Nem kevésbé bús ügyek tömörlenek a „*levetkezések*“ körül. Levetkezni csak egyedül tanácsos, Isten vagy az isteni akarat állandó megvalósítására szervezett örök Egyház szemei előtt. A mutyiban történő levetkezés, akár testi, akár lelki: nagy esendőségekkel jár. Mindenekelőtt: úgy a testi, mint a lelki nudisták számára igen ledülős állapotban van az a veszély: hogy az *exhibitionizmus* Kraft—Ebingi bűnébe esünk. Fizikai téren ez a csúnya eltévelyedés abban áll, hogy az illetőt állandó beteg ösztönkergeti arra: hogy testének erkölcsrendészeti tájékait minél paráznább megjelenésekben fitogtassa az emberek szeme elé. Lelki értelemben: hogy az illetőnek kéjt és beteg kielégülést jelent az, hogy élete, teste, lelke apróbb-nagyobb piszkait, beteg vágyait, huncutságait és csődjeit átfecsegye minél több emberbe. Viszont: a minden kéjt átkóstolt és még mindig éhes és szomjas kéj-mániás egyénnek: beteg élvezet és kielégülés az ilyen „vallomás“, gyónás meghallgatása. Viszont elismerem, hogy ennél jobb reklám és attrakció nem igen akad egy ilyes „*vallásos*“ összejövétel számára. És ha kiírják a szent szoba ajtajára: — *A mai megigazulást csak 16 éven*

felüli egyének látogathatják! — a megtérő bűnösök igen csoportos mennyiségeket fognak mutatni.

De más bajok is bajlanak a *levetkezés* árnyékában. A hiúság a leginkább mindenütt ottlevő házi ördöge Isten kissé pontatlan képmásának. Az a vágy, hogy az oxfordi társas lelkirevue-ben nagyon kereszténynek, töredelmesnek, borzasztóan Isten elé roncsoltnak mutassuk magunkat: nemes konkurenciába lendíti az Ős Ádámcsutka beárnyékolta következményeit. Ha Filigrán Fanni úrnő, finom zokogással és jól szabott, testhezálló töredelemmel megvallja, hogy egyszer megcsalta férjét: Zilált Zita már három félremelegedést piheg át a *testvérek* lelkébe mélyebben és több hangra hangolt, valóságos stradivarius-töredelemmel. A vége könnyen az lehet, hogy az oxfordi megigazulok, mint a veszett tyúk: oly zivatáros meggajdulással kapirgálnak a maguk szemétdombjában, hogy a testvérek lelki szeme-szája tele lesz egészségtelen, betegítő szeméttel.

De maga a szép beszéd, a gyönyörű szónoklás vagy intim előadás vágya, az emberi veszettség egyik legcsúnyább fajtája is: betegséggé súlyosíthatja ezeket a levetkezéseket. A megbánás, az önmegtördelés, a lelki dráma sokféleképen hangolt hanghullámai veszett sodrással viszik a szépbeszélés tehetségére ítélt embereket. Sajátságos szenvedély ez: zsarnokabbul uralkodó, mint az alkohol, sodróbb, mint az erotika. Hogy a gazdátlan hanghullámoknak alkalmat kerítsen: képes az ilyen szenvedély rángatottja el nem követett bűnöket, meg nem élt tántorgásokat vallani meg, csakhogy nyomorult kis stílusával s zengő hangjával telecsurgassa az alája tartott lélek-kádakat. Vallás gyakorlat ez, áhítat, megigazulás? Minek adni alkalmakat az ilyen esendőségeknek?

Mert csakugyan: ezek a piétisztikus lelki sportklubok valóságos menedékei az emberi esendőségeknek s megtaláloed bennük a lángpallóssal kiüzött ember minden torz arcát. Vén csók-lovarnők, akik

már nem kapnak ajánlkozó mént vágató vágyaik alá: ide futnak, hogy áhítatos egymáshoz dörzsölődésekben, perverz lelki levetkezésekben kapják meg az áhított csiklandozást. Rendetlen nemű férfiak itt leselkednek az ima és csend szavaiban és révüléseiben hajlamos zsákmánykákra. Az emberi csendőrségeket pénzre sarcoló szörnyű embervadászok itt cserkésznek az áhított áldozatra, összeköttetést, befolyásos pártfogást itt építget magának a törtető. A legcsúnyább fajta stréber: az Isten-stréber ezeket használja kirakatnak: ahol mintákat mutogat kegyes fintoraiból, melyekért érdemesnek tartja magát valami jól fizetett állásra vagy valami más előnyre. Ismertem valakit, aki éveken át az oxfordi testvériségből kosztoltatta magát gömbölyűre. Nemcsak hívő nem volt, de: a legteljesebben vallástalan ember volt, akit valaha ismertem.

És ez nem is lehet máskép. Tételként merem kimondani azt a különben tapasztalatilag általánosan ismert tény: Minden tüntetően, az élet minden tényében kirakatba tett vallásosság, az emberi munka feladatait félrekönyöklő minden percben mutatott kegyesség mögött: beteg, vagy bűnös, vagy szédelgő lélek áll. Igen gyakran az erotika vitustáncolója. Igen gyakran a gyűlölet szadistája, akinek Istenre mint leghatásosabb agyarrá van szüksége, hogy ledöfhesse vele embertársait. Sok esetben ez a kegyesség a bandita kloroformos kendője, melyet áldozatára borít. Sok esetben olaszfal, mely mögé hitetlenségét, kapzsiságát, egyéb bűneit takarja. Sokszor egyszerűen: az értéktelen törtető olcsó boldogulási eszköze, kinek más képessége nincs, hogy érdemeket szerezzen. A piétizmus a vallás legkártékonyabb ellensége. A piétiszta dezertál Istennek az anyagi világban, testünkben és a természetileg hozzánk tartozó közösségben elének szabott feladata mellől s egy hermafrodita kegyesség meddő kéjelgéseibe merül, mint az életről lehulló ember a kokainba, az ópiumba: az ellenséges anyagok szörnyű gonoszságába.

Az egészséges vallásos lélek reggelenként és esténként pár percnyi vallásos magábaszállás mellett megelégszik vallás gyakorlatában azokkal az alkalmakkal, melyeket Egyháza nyújt neki. Mert előtte ott van az Isten felé haladásnak, a megigazulásnak, a bizonyágtételnek állandó tettekben s a napi feladatok elvégzésében megvalósuló mártíriumos vagy győzelmes, de mindenképp dicsőséges útja. Kifejleszteti önmagában lehetőleg minden termést ígérő csirát, megélni lehetőleg minden értéket és úgy: hogy ez a családnak, a velem közös munkát végzőknek, községemnek, felekezetemnek és az egyetemes magyarságnak a lehetőleg értéket, élethelelőséget, védelmet, öntudatot, fejlődést jelentsen: ez a megteljesített élet, az örökbe épített hit, a győzelmes átlényegülés Isten képmásává.

Az Egyházban megvalósuló isteni gondolatnak éppen az a minden koron átgőzödelmeskedő történelmi funkciója, szerepe: hogy szabályozva az egyén vallásgyakorlatát: nem engedi, hogy az egyén egy vak önzésű meddő kegyeskedés sorvasztó onaniájába essék. Hanem minden tényezőjével, egész levegőjével, a holtak és az élők roppant indításával arra neveli, sarkantyúzza, ébreszti folytonfolyvást a lelket: hogy Isten felé épülését családjának és annak a közösségnek anyagi és lelki gazdagításában, védelmében, jövő építésében valósítsa meg: melyhez Isten a vér, a folytató szeretet s az évezredek közös szenvedéseivel, örömeivel, anyagi küzdelmievel és lelki adottságaival örök érvénnyel hozzákötötte.

Tudom: hogy mióta az emberek egy része kitűzte a függetlenség zászlóját a rendszeres, szerves, logikus gondolkodás ellen: sűrű divat az Egyházak hiábavalóságáról, ártalmasságáról fakadozni. Nemcsak a hitetlenek, az úgynevezett szabadgondolkodók teszik ezt, hanem igen sok olyan is, aki hívőnek hiszi magát. Egy magyar református professzor, aki tudtommal mint jeles szakember ül az orvosi

Egyetem egyik tanszékében: nem rég fejtegette előttem, hogy milyen csúnya hiábavalóság az Egyház Istennel szemben. Hogy legjobb volna engedni: mindenki úgy magyarázza a Bibliát, ahogy tudja és azt a hitet hirdesse, mely benne életre fakad. A professzor úrnak is állandó sportja a bibliamagyarázat és lelke mindkét zsebében ott húzódik az öntudat, hogy az ő magyarázata az egyetlenül helyes.

A prófétává marjult tudósnek ez a tétele mutatja: hogy lehet derék szakember valaki a rendszeres gondolkodás kötelezettsége s az emberi együttélés legegységesebb törvényeinek ismerete nélkül. Úgy látszik: a professzor úrnál csak alkalmi unaloműző, vagy valami titkos belső ütődöttség kirángása ez a prófétai bakfüttyözés. És fogalma sincs arról, hogy a hitt hitnek és a vallásos monomániának milyen végzetes hatása van a lélek minden megnyilatkozására, az élet minden mozdulatára. A kitűnő orvostudor teljesen ilyen intellektuális mélységekkel követelhetné: engedni kell, hogy mindenki azon az emberen végezhesen olyan operációt, akin amilyent akar, olyan betegség címén, amilyent kedve van az illetőbe belelátani. És hogy mindenki olyan orvosi tételt hirdethet, amilyen benne feldudvásodik. Erre nem is érdemes több szót vesztegetni.

Az Egyház intézményének ellenségei általában a papok és a dogmák ellen felgyűlt dühökből érvelnek az Egyház ellen. Ami a papokat illeti, kétségtelen, mindig voltak és vannak papok, akik nem méltók e hivatáshoz s akik az Egyház lelki hatalmát csúnya dolgokra használták fel. Hiszen a papság kenyérkereső állás is, nemcsak elhivatás és kenyérkeresetét nem tudja mindenki elhivatással tölteni meg. De voltak és vannak méltatlan és gonosz emberek a mozdonyvezetők és MÁV kalauzok, a miniszterelnökök és királyok, a kéményseprők és a bírák, az elektromos alkalmazottak és a tanárok közt. De józan ember azért nem kívánja a közlekedés, az állam, a kéménysztogatás, az igazságszol-

gáltatás, a villanyvilágítás és a közoktatás intézményeit eltörölni.

És a dogmák? Több mint százötven év óta a hígvelejűség a dogmák elleni szónoklással kirakatozza magát szabadnak és gondolkodónak. Pedig ezek az urak és hölgyek a legnyomorultabb rabjai egy irgalmatlan *szenvedély-dogmának*: az Egyház elleni vak gyűlöletnek. Nincs szolidaritás, nincs organikus közösség, nincs egységbe ölelő hit dogmák nélkül, ha ezek nem is mindig és nem mind vannak szavakba foglalva. Vannak hitbeli, értelmi, érzelmi és akarati dogmák s mint minden szolidaritás és egység legfőbb, legmélyebb alapjai és biztosítékai: ezek mindenike ott van a közösség lelki élete mélyén.

Ami pedig az egyházi dogmákat illeti: ezek ma már csak a teológiai tudomány hivatásos gyakorlói számára jelentenek mindennapi valóságot. Künn a tettes mai életben, bármennyire hívők is éljék ezt az életet: ma nemigen jelentenek sem végzetet, sem korlátokat az alkotó emberi akaratra. Szinte azt mondhatnám: hogy ami zsarnoki és elkorlátozó volt bennünk: az behalványult az elmúlt századokba. Ami pedig egybehozó, serkentő, Isten és a jobb felé hajtó volt bennünk: az tovább működik a hatásuk, nevelésük alatt századokon át kialakult lelki vonásokban.

A következő fejtegetéseknek minden célja megtalálni: milyen intézményekkel, milyen neveléssel, milyen embertípus megteremtésével teljesítheti meg a magyar református Egyház történelmi funkcióját a magyarság kebelében. Hogy ma: mikor a világtörténelmi földrengés megidéző napjaiban millió probléma hívja a lelkeket az új Magyarország emberi és isteni katedrálisának megépítésére: a magyar református lelkek ne hulljanak szét meddő és vak önzésű „vallási“ kéjelgések hermofrodita örömeibe és ne szökjenek meg azok elől a legszentebb kötelességek elől, melyeket Isten azzal szabott eléjük, hogy magyarrá helyezte őket e földre.

Harmadik fejezet.

A magyar református öntudat pozitív elemei.

Mi az öntudat? Az öntudat: a magunk tudása, minél teljesebb ismerete. Tudása erőinknek, képességeinknek, lehetőségeinknek. Meglátása gyengeségeinknek és az e meglátásból előmozduló szerves akarat, hogy ezeket a gyengeségeket, esendőségeket csökkentsük, kiküszöböljük vagy — amennyiben ez teljes mértékben nem lehetséges —: a bennünk ható lelki folyamatokat: mégis az egészség, az erő, az élet irányában értéktermésre tudjuk felhasználni. Az öntudat bátorságot adó és munkára, alkotásra, termésre mozdító tudása annak; hogy minden értékem, összes lehetőségeim megélésével mit tudok jelenteni a közösség életének. Ezért az öntudat az egyéni és a közösségi elvnek a leggazdagabb: a legegészségesebb fejlődést, legbiztosabb védelmet, legtöbb termést jelentő egysége, azonossága: a teendők és tilalmak, a kötelességek és jogok szerves, egymást feltételező, egymást kiegészítő egészséges lelki egysége. Az öntudat: az egyén minden testi-lelki folyamatát a legtermőbb egységbe hozó és egész termő egységével a közösség szerves részévé testesítő egyetemes életakarata az énnnek.

Ezért az öntudat: 1. folytonos éberség, állandó riadókészségben tartása összes szellemi erőnknek. Mégpedig: *a)* Folytonos vizsgálata önmagunknak: megadja-e minden erőnk azt a legtöbbet, amit várhatunk tőle. És ha nem: miért, milyen külső vagy belső gátak, ráhatások akadályozzák benne s hogyan lehet ezeket ellensúlyozni, elhárítani. Mikor milyen testi-lelki folyamatom jelentett esendőséget, külső vagy belső vereséget számomra, milyen előzményekből lehetett ilyen ereje rám, hogyan erősíthetem meg magam hasonló esetek ellen, *b)* Mind teljesebb megismerése, meglátása annak a közönségnek, melynek vér, múlt, kultúra és lélek szerint szerves tagja vagyok. Melyek fizikai és pszihikai

adottságai, erői és gyengeségei, összes viszonylatai a külvilággal, problémái, szerves életcéljai, múltja tanításai, jelen problémái stb., stb. Hogyan kapcsolódhatom be legtermékenyebben ennek a közösségnek életébe úgy, hogy az énemnek, lehetőségeimnek legteljesebb megélését és e közösségnek a lehető legtöbb termést, fejlődést és védelmet jelentsem.

2. Ez az állandó éberség az akarat állandó mozgósítását jelenti. Voltaképpen ez az éberség már az akarat része, folyamata: mert test-lelkünk minden mozdulata: akarat. Az élet vagy halál akarata. Az öntudat az élet minden percnyi elijeszthetetlen, fáradhatatlan, tevékeny akarata a mindenben ott lapangó, készülő, áramló halál ellen. Az emberi munka, alkotás, termés, szervezés, védelem pillanatra sem szűnő gigantikus harca az Agg Ellenség fortélyai ellen. Mindig, minden pillanatban, a tett, a munka millió és millió defenzív és offenzív mozdulatával ott lenni az életfront minden pontján: folyton hátrább szorítani a halál esélyeit, folyton messzibb jövőbe építeni ki az élet védelmét, biztonságát, alkotó lehetőségeit: ez az élt öntudat, a minden percben megvalósuló hit, az életemmé ölelt Isten.

3. Ezért az öntudat mindenekben és mindenk fölött: bátorság, heroizmus. A kezdeményezés és a felelősség elvállalásának mindig kész, soha vissza nem hőkkenő nyugodt, meggondolt bátorsága és heroizmusa. Ennek a bátorságnak nyugodtságát és megijeszthetetlenségét két az öntudatlan megvalósuló lelki elem biztosítja. Az egyik: az öntudatban az önzés kifejlődik legegészségesebb, legalkotóbb, legtöbb és legbiztosabb védelmet jelentő formájára. Ez azt jelenti, hogy az öntudat természetes, szükség-szerű velejárója az a mély, szerves meglátás: hogy énem nem a bőrömgig tart. Hanem: énem szerves részei mindazok, akik a vér, a nyelv, a lélek, a kultúra és a múlt közösségével velem külön arcú, egyéni történelmi életben megvalósuló csoportot jelentenek az emberi családban. Az én életem és a be-

lőlem következők életének feltételei, lehetőségei, biztonságai e csoport mindenikében és egyetemében vannak. Akkor vagyok tehát okosan, halálom túlnyúló biztosítással önző: ha az én életem feltételeit az ők életének feltételeiben, az én énem lehetőségeit az ők énük lehetőségeiben, az én életkibomlásom, sorsom biztonságát az ők életkibomlásuk és sorsuk biztonságában igyekezem biztosítani. Szóval: ha egyéniségemet minden lehetőségével e csoport történelmi egyéniségében élem emberi természé. Ez a halálom túlröntő, transcendens, sub specie aeternitatis önzés megsemmisíti a kis fizikai borzadások és apró lelki aggodások felemelt, mert a hozzá tartozó közösség minden egyéni halálom túlgazdaguló életében megtalálja bátorságának, kockázatának minden biztosítékát és ellenértékét. A másik elem: az öntudat az én minden viszonylatának teljes tudása, így az öntudatban mindig hatón, mindig éberen és megszélesítón ott van: a minden percben esedékessé válható koporsó képe. Hogyan tudna az öntudatos ember félni az élet feladatai előtt abban az életben, mely a temetőig ér?

2.

Mik a magyar református öntudat elemei?

Lehet erre így felelni?: — A magyar református ember mindig nagyon hitt Istenben. A magyar református mindig sokat imádkozott Istenhez. A magyar református mindig sokat olvasta a Bibliát. A magyar református mindig igyekezett helyesen megmagyarázni a Bibliát. A magyar református mindig sokat magyarázta a Bibliát.

Nem lehet.

A vallás, a hit közvetlen gyakorlata, csak egyéni mozdulásai: nem lehetnek az öntudat pozitív, alkotó elemei. *Mert:*

1. A hit, az ima, az Isten dicsérete, a Biblia-tréning: nem érdem Isten előtt, neki efféle nincs

szüksége. Istennek semmire sincs szüksége. Hiszen: ha valamire szüksége volna: nem volna Isten.

2. Az embertársak és a közösség pedig joggal mondhatják ezt az egyénnek: — Ugyan, mit jelent nekünk és itt a földi életben a te csak hívő hited, csak imázó kegyességed, csak Bibliát furkáló vallásod? Ez a te kis csipás önzésed és haláldidergésed stréberkedése a te csupáncsak saját üdvösségedért. Ez nem jelent emberi termést és mi és a világ úgy döglöhetünk tőle, ahogy nekünk tetszik, pontosabban: ahogy nekünk nem tetszik. Azt hiszed, hogy nekünk értékkülönbséget jelent, ha a te apró vakond-önzésed és törtetésed egy miniszteri titkári kinevezésért van, vagy pedig elhelyezkedésedért az örök üdvösség státusában? Eunuk-hit ez, herélt vallás, döglött felekezet és nem jelent semmi életet semmilyen életnek.

Igen: Az öntudatnak pozitív, alkotó elemeket csak az a hit, az a vallás, az a felekezet adhat: mely az embereken át közeledik Isten felé. Mely úgy igyekszik megteljesíteni az emberben lehetséges istenképmását: hogy hitét, vallását, felekezetiségét azokban a feladatokban éli életté, emberi természéssé: melyeket Isten azáltal adott neki: hogy a földi életbe, testbe s e földön és ebben az anyagi világban magyarrá helyezte. Hiszen az ószövetségben, melyet a magyar református Egyház is elismer Isten egészen hiteles kijelentésének: mind olyan ódon zsidók szerepelnek, akik azzal hoztak kedves áldozatot Istennek, hogy közösségüknek, fajuknak valami nagy szolgálatot tettek. Ezért Delila a férficsalás, a szeretettel visszaélés, Judit pedig az orgyilkosság nem okvetlenül valláserkölcsi tényét is válalták. Vagy csak a zsidóknak engedtetett meg hitüket, vallásukat, felekezetiségüket közösségük védelmévé, biztonságává, mindig gazdagabban fejlődő életévé élni? És az Úristen minden más kétágúja számára a hit, a vallás, a felekezetiség az élet-meddősítés holtig tartó eunuk-programját jelenti? Vagy azzal lázad a kis hit-vakond, az apró

kegy-stréber Isten bölcsessége ellen, hogy úgy tűn-
teti fel: az ószövetségben Isten csak úgy dumált a
maga mulatságára és nem örök példákat akart elének
állítani? Vagy talán az Új Szövetségben az örök tö-
kéletesség észrevette, hogy *tévedett* és mássá javí-
totta ki régebbi akaratát, amint egy kezdő hivatal-
nok kijavítja az elhibázott fogalmazást? A Jeruzsá-
lemet sirató Krisztus és az a Krisztus, aki mindig
tudatosan hangsúlyozta, hogy nem azért jött, hogy
a Törvényt eltörölje, hanem azért, hogy megtelje-
sítse: megcáfolják e különben is Isten gyalázó fel-
tevést.

Kétségtelen tehát, hogy az egyén magánviszo-
nya Istennel, csak saját lelki érdekeit célzó vallásos
gyakorlatai nem adhatják az öntudat elemeit. Hi-
szen az öntudat mindenekfölött az egész földi élet-
ben, minden viszonylatainkban valorizált vagy va-
lorizálható értékeink, erőink tudata. Ha tehát egyé-
ni vonatkozásban keresem a magyar református
hívó öntudatának pozitív elemeit, azt így lehet he-
lyesen kérdezni: Hogyan élte és éli a magyar refor-
mátus az evangélium szerint reformált keresztény
hitet családjá, községe, Egyháza s az egyetemes
magyarság értékévé, erőforrásává, védelmévé? Mit
jelent a mindennapi és a történelmi életben a ma-
gyarságnak az, hogy a magyar református akaratai-
nak kialakulásánál, tettei beidegzésénél az evangé-
lium szerint reformált keresztény hit az egyik leg-
főbb meghatározó elem? Ha pedig az egész magyar
református Egyház viszonylatában teszem fel a
kérdést, így hangzik: A magyar református Egyház
papjai lelki felfegyverzésével, a hit átadásával és
nevelésével, intézményei, alkotmánya milyenségé-
vel: egész tevékenységével és minden hatásával mi-
lyen életépítést, milyen értékeket, milyen fejlődési le-
hetőséget és milyen védelmet jelentett és jelent az
egyetemes magyarságnak?

Ha a kérdésnek csupán a múltra vonatkozó ré-
szét vizsgáljuk: öröm és vigasztalás az a felelet, me-

lyet onnan kapunk. A magyar református öntudatnak a múlt a következő elemeket jelenti:

1. A magyar reformátusság mindenekelőtt magyarságot jelentett: a sajátos ősi magyar lélek megújódását, életre ébredését. Voltaképen logikus folytatása, természetszerűen, szükségszerűen új fejlődési folyamata volt a Szent István történelmi munkájának s jelentősége és természeti megokolt-sága mindenekelőtt éppen abban volt, hogy a nagy történelmi folyamatból kiküszöbölte s nagy király tragikumát. Szent István a kereszténységgel az európai lelkiség szerves tagjává akarta biztosítani a magyarságot. De ezt az ő korában csak idegen eszközökkel, idegen kényszerrel tehetta és sok tekintetben: az ősi magyar lélek pusztításával. Bolondság volna ezért a mai kor szempontjából vádat emelni a gigantikus nehézségekkel küzdő nagy magyar Forradalmár ellen. De viszont meg kell látni, hogy a középkor katolicizmusa éppen emiatt nem lehetett a magyarság zömének oly ösztönös lelki termése, meggazdagult történelmi életformája, amilyen volt a nyugateurópai népeknek. És lehetetlen meg nem látni, hogy: *nem a katolikus hit, nem a katolikus vallás*, hanem a magyar katolikus Egyház ezért jelent máig is idegenséget, idegen hódítást, idegen szellemi uralmat. És a magyar katolicizmusnak diadalmas megújódása a közeljövőben éppen az lesz: hogy minden irányító elemében, egész életté való-sulásában magyarrá hódítja a magyar katolikus Egyházat. Ez a tény egyszersmind az egyetemes magyarság egységes, minden elemében szolidáris történelmi építését fogja jelenteni.

A középkorban tehát a magyarság: elfojtva örökölt, ősi lelki folyamataiban, elbörtönölve sajátos megnyilatkozásaitól, visszazsúfoltan és vergődve: nem épülhetett egy gazdag, sajátos szellemi életbe. Ez a magyar lélek már — és egy ma rögtönzött ál-pogányság holdkóros bolondjainak és szélhámosainak ezt tanácsos eszükbe venni — a tizenhatodik században nem tudott sem pogány lenni, sem pedig

ösztönös életformájává fogadni a még idegennek érzett Egyház lelkiességét. A francia reformációnak éppen az volt *élettani* jelentősége: hogy olyan alkalmat tudott nyújtani a magyarságnak a kereszténységre, amelyben élővé, alkotóvá, termővé elevenedhetett ősi pszihéja minden visszafojtott, bebörtönzött folyamataiban. És ide, és e tanulmány-sorozat minden mondata mögé oda kell domborítanom: mert enélkül a magyar református lélek és élet megértése lehetetlen: hogy a magyar református felekezet lelki megnyilatkozása alapformáiban, hite életté élésének mikéntjében, világlátása, egész lelki levegője sajátágaiban egészen más, mint a holland, az angol, a német vagy az amerikai protestantizmus bármely árnyalata. Ezt nem értették, végzetesen nem látták a magyar reformátusság vezetői, mikor az utóbbi évtizedekben apró nemzetközi mókákban keresték a magyar református Egyház, a magyar reformátusság megújulását. Voltaképpen gyökeréig pusztító vaksi tévedés egy egyetemes, nemzetközi evangélium szerint reformált református Egyházzal beszélni. A reformáció egyénítő alapelve szükségszerűen hozta magával: hogy lett holland református Egyház, magyar református Egyház stb., de: a hitelvek minden közössége dacára: nincs egy lelkileg szerves egység, melyet egyetemes nemzetközi református Egyháznak lehetne nevezni. És ez így van jól: így fakadhatott minden nemzet, faj, minden lelkialkat a maga gazdagsága minden színével, sajátos megtartó és életformáló erőivel az európai kereszténységbe. *Aki itt természetellenes, mesterkélten kiagyalt, vagy majmosan utánzó kis hülye fogásokkal akar egyformásítani: az a reformáció alaplényege, leggazdagabb életforrása ellen támad.* Kimondhatom, mint összegezett tételh *a magyar református vallás, hit, Egyház: minden hatásában először is magyarságot jelentett. A magyar lélek visszaébredését sajátos termo formáihoz, erőihez, életösztöneihez, egymáshoz tartozósága szolidáris tudatához, megmaradása szerves céljaihoz. Céltudatos*

magyar életszervezést, egységes tervű magyar történelmi életet jelentett.

2. És jelentett demokráciát, *magyar demokráciát*. Ez a demokrácia lényege a magyar reformátuságnak, amely nélkül: nincs. Nem egyesítése ez két külön elvnek: nem külön magyar református vallás és református felekezet és külön demokrácia: amint a piros alma nem külön piros és nem külön alma. A magyar református hit, felekezet lényegében: minden hitvallásban, minden életszükségében, megmaradása, fejlődése minden feltételében egyszersmind: demokrácia. Demokrácia nem a korlátlan szabad verseny zsarnokságokra cinkosodható zsvány értelmében. Hanem az új, a minden intézményében biztosított demokrácia, melynek politikai megvalósulása most még alig láthatóan vajúdik Európa különböző történelmi kísérleteiben. Demokrácia: melyet legszélesebb vonalaiban így lehetne meghatározni: intézmények egységes rendszere, mely minden tényében, az élet minden mozzanatában: a közösség dolgozóinak egyetemét a munka jogaira és védelmére, helyzete, problémái, szerves céljai felismerésére, a közösség és egyén egészséges viszonyára, önsorsa intézésére, a gazdasági, szociális és kulturális fejlődés minél több igényére képesíti és neveli.

Ebben az értelemben a magyar református felekezet múltja gyönyörű és gazdag eleme a magyar református öntudatnak. Az új hitnek már kezdete minden mozdulatában ott van a tudatos törekvés: hogy megvalósítsa Isten demokráciáját a földön. A kereszténység ősforrása: a Biblia mintegy a tankje, természetes, szükségszerű, kikerülhetetlen hatalma ennek a minden szerves akaratában népi és demokratikus lelki megújulásnak. Bevinni a lelkekbe Isten régebbi és újabb kijelentésének szavait, ezt jelenti: visszatérést a nép nyelvéhez, az írás-olvasás tanításának, az értelem fejlesztésének, a népkultúra építésének isteni parancsát. Jelenti a magyar nyelvű könyvek ezreinek, jelenti a nyomdák és iskolák

születését. Jelent mind fokozottabb figyelmet a nép nyelvére: őskincseinek, képeinek, gondolkodási formáinak tanulmányozását, hogy mintegy a néplélek segítségével vigyék a néplélekbe az új ígét. Jelenti a nép fiainak mind nagyobb számban jutását felsőbb fokú iskolákba és így a nép arravaló gyermekeinek egy művelt, külföldi gondolkörben is tájékozott tanító és irányító osztállyá fejlődését. Az új hit tehát minden életfeltételében szükségszerűen demokratikus életakaratot, demokratikus szervezkedést jelentett. *Demokráciát, mely egyszersmind minden tényében életre ébredő, izmosuló, a kultúra minden erejével szervezkedő és épülő magyarság volt.*

És csakugyan: az új hit, mely a maga biztonságát, jövőjét a mindenki, a nép millióinak lelkébe akarta gyökeríteni: demokratikus berendezkedésű szervezkedése, alkotmánya, élete minden tényében. Papjai közt csupán a tudás, az éberség, a vigyázat, a gondoskodás szellemi teljesítményének köre jelent minden hierarchiát. Presbiteri rendszerében, a pap és az egyházi méltóságok választásában, egész alkotmányában a népítélet, a népakarat demokráciáján alapszik. És szószék, és iskola, és presbitérium: minden intézményének mindenpernyi gondossága: hogy ezt az ítéletet és ezt az akaratot nevelje, fejlessze, tudatosítsa a közösség és egyén érdekeit legegészségesebben harmóniába hozó, a közösségnek és egyénnek legtöbb fejlődést adó megfigyelésekre. A magyar református Egyház a *közösség*: a vallás, a felekezet, az Egyház érdekeit mintegy az egyén ösztönös, egészségesen önző, minden alkotásig szabad, minden szükségében és kötelességében tudatos életakaratóvá, egyéni életmegnyilatkozásának természetes, benső céljaivá igyekezett tenni, így minden tényében a kezdeményezés, a felelősség elvállalás heroizmusára nevelt: minden közösség nélkülözhetetlen lelki alapjaira.

A magyar református demokráciának a múltban tehát a következő eredményei voltak: 1. Feléb-

resztett, izmosodó, anyagiakban és szellemiekben szervezkedő, épülő *magyarság*. 2. A népnyelv és néplélek mind teljesebb megismerése. 3. A nép kultúrájának, szellemének, lelki szervezkedésének és anyagi érdekeinek ápolása, előmozdítása. 4. A nép arravaló gyermekeinek felsőbb osztállyá nevelése. 5. Mind egyetemesebb műveltség és szellemi termés: úgy vigyázva és hasonlítva be a Külföld újabb és újabb szellemi termését, hogy saját szellemi fejlődésünkben a magyar lélek mind határozottabb vonalakban mutatta meg arcát. 6. A magyar munka tömegeinek, a népnek állandó nevelése önsorsa irányítására, jogainak tudatára és védelmére, kötelességeinek ösztönös beidegzésére. 7. A közösségi és egyéni elv egészséges, termékeny egybeszervezése. önfegyelem a szabadságban. A közösségi érdekek egyéni életakarattá ösztönösítése. *A magyar református minél inkább szerves tagja volt Egyházának: annál inkább érezhette egyéninek és szabadnak magát.*

3. Végül és legegyetemesebben: az új hit és új egyház a magyar lélek állandó mozgósítását, az életharc teljes tudatát és hősi vállalását jelentette. Halálra rothadt és halálra szánt közösség az, mely a problémák és életérdekek egymásnak ütköző kavargásában, az önzések és éhségek vad összeharapásában mindig a mindenáron való megegyezést, az egységgé kozmetikázott kölcsönös megalkuvást, a problémák elnémitését, a legégetőbb, de nehézséget jelentő kérdések kikapcsolását: a mocsár fülledt, beteg és betegítő nyugalma keresi. Az ébredésre hívó kakas gyönyörű jelvénye a magyar reformátusság szerves, mély szimbólumává, testet öltött életakaratóvá lett és ott kell hívnia minden magyar református tornyon. — Légy minden percben résen, fizikai és szellemi fegyvereid teljes készségében! Az élet minden percnyi irgalmatlan harc és halott az, aki hazugsággal vagy gyávasággal eltorlaszolja magát e harc elől. Krisztus riadója minden percben szól: szívedbe adta ölelését, kezédbe adta korbá-

csát, hogy ölelj és harcolj az isteni és emberi igazság megteljesítéséig. Minden pillanatban millió és millió esendőség, éhség, önzés, uralmi vágy s az embervadkan egyéb gerjedései fenyegetik az isteni arccá fejlődő embert, Az élet minden terén: a politikai, gazdasági, szociális és szellemi verseny zsákmány-rohamaiban minden percben millió és millió húsevő és ragadozó akarat indul, hogy eltorzítsa, meggyengítse és megszegényítse, fejlődésében elgátolja vagy megölje az Isten képmására épülő embert s a halál minden pillanatban millió és millió részen árad a két életében megvalósuló egyetlen életéért küzdő ember felé. Légy éberként minden pillanat riadójára, hogy az élet minden terén, minden feltételeiben segítsd, szaporítsad, védj az istenarccá fejlődés lehetőségeit, hogy csökkentsd az ember-ordas zsákmánylehetőségeit, hogy becementezd a halál orv-réseit. *Az igazi keresztény, az igazi magyar református nem lehet csak pap vagy csak keiekötő, csak imádkozó vagy csak Biblia-bújó, csak kegyes vagy csak a sajátmaga üdvözlésére pislogató, hanem: ezer szóalomban, ezer szeretetben, ezer életfeladatban, ezer mozduló akaratban: védőnmunkásan-termőn-alkotón egyetemesen magyar az emberi jószág és igazság minden mutatása szerint.* Lehet-é szebben, gazdagabban ember lenni: mint folytonos mozgósításban harciosa lenni ennek a gigantikus minden pernyi párbajnak a halállal?

íme: a múlt fennebb elsorolt tényei gazdag termőtalajt, erős vértzetet, életet adó életet jelentenek a magyar református öntudat számára. Azzal, hogy a múltban a magyar reformátusság ezekben az eredményekben tudta életté élni az evangélium szerint reformált keresztény hitet, hogy ezeknek az eredményeknek a megvalósításában közeledett Isten felé: önmaga legteljesebb életét, hitének legmélyebb, örök parancsait valósította meg. így tudott a múltban erős lélek és biztosított kenyér, fejlődő magyarság és megtestesülő emberség, szabadságban termő egyén és acélszervezetű közösség, kultúra és

védelem lenni a tragikus viharokban vérző ország számára. így tudott a református hit és magyar lélek szétsugárzásával olyan idegenségeket is magyarrá emberesíteni, melyek addig ordas-ellenségesen állottak szemben a magyarsággal.

Megvan ez a mind több életet adó élete, mind több egészséget jelentő egészsége, ez a lelket formáló és alkotó ereje ma is a magyar református Egyháznak, a magyar reformátusságnak? Ma is az az erő és védelem, haladás és céltudatos akarat a magyarság életében, mint a múltban? És ha nincs meg, és ha nem az: hol van a hiba?

Negyedik fejezet.

MIÉRT?

Feltettük a végzetes kérdéseket: *Megvan a régi: mind több életet adó élete, mind több egészséget jelentő egészsége, a régi lelket formáló és alkotó ereje ma is a magyar református Egyháznak, a magyar reformátusságnak? Ma is az az erő és védelem, haladás és céltudatos akarat a magyarság életében, mint a múltban?*

A felelet, az egész kérdés látókörének nyugodt szemléletéből fakadó felelet: *Nincs meg, nem az. Miért?*

A felelet erre a kérdő szorongásra benne rejlik az előbbi fejezetben, ahol a magyar református öntudat pozitív elemeit kerestem a múltban. A magyar református Egyház, a magyar reformátusság azért nem jelenti önmagának és a magyarságnak azt a szervezést, erőt, építést és szolidaritást: mert nincs meg többé az az elszántan harcoló és békét kereső, szervező, és építő öntudata, mely a múltban megvolt. Nincs meg, nem lehet meg: mert azok az elemek, melyek ezt az öntudatot összeadták, már nem cselekvő tényezők az evangélium szerint reformált keresztény hitet a magyarság sorsában életté élő magyar reformátusságban, a magyar református

Egyházban. Azoknak a csata- és lélekvesztéseknek, elhalványulásoknak és ernyedéseknek, meddőségeknek és sorvadásoknak: melyek a magyarság e roppant lelki szervezettségének modern történetét beárnyékolják: minden oka benne van ebben a feleletben. A magyar református Egyház, a magyar reformátusság — nem tévesztve szem elől azokat a szórványos reményt nyújtó jelenségeket, melyeket az új nemzedékek egyes egyénei adnak — ma már nem jelent:

1. Folyton mozgósított éber magyarságot, magyar öntudatot, harcoló, védő, szervező és építő magyar életakaratot s az ősi magyar lélek beépítését a történelmi életbe.

2. Nem jelent többé demokráciát, az egyetlen krisztusi életformát: a nép állandó lelki, anyagi, szociális felemelését, lelkiismereti, kulturális, anyagi érdekeinek megszervezését és védelmét, éber vigyázással irányított fejlődését a magyarság irányító osztályaiba. A nép lelkének, a népkultúrának folytonos vigyázását, fejlesztését és átépítését az egyetemes magyar kultúrába.

3. Nem élharcosa többé a magyar szellemi haladásnak, a termő magyar csirák életrehívásának, a világ termékeny új gondolatai áthasonításának a magyar vérkeringésbe. Sokkal kevésbé vigyázza és használja fel a modern gondolattermés eszközeit, mint a Katolikus Egyház.

4. Megtagadta a krisztusi demokrácia egyénekbe épített közösségének nagy elvét: *önfegyelem a szabadságban*. És alkotmányát mindinkább a külső tekintélyi kényszerek holt mechanizmusává hamisította.

5. Végül és legegyetemesebben: nem jelenti többé az életakarát állandó mozgósítását, az életharc teljes tudatát és hősi vállalását. A kezdeményezés és felelősség-elvállalás elszánt kötelességét. Dühödten tud nagyhangú lenni, ha kicsinyes és hülye vitákban: — katolikus nagy magyar van-e több, vagy református, első István Szent István, vagy Szent

István első István stb. — át kell ugatni a sövényen az irigyelt szomszédba. De a magyar életharc legmélyebb problémáiban, melyek mindenike egyszersmind a magyar református Egyház, a magyar reformátusság élet-halál kérdése: hallgat, vagy alaktalan bibliai frázisokban ténfereg. Vagy, — ami a legszomorúbban halálos következményű: a kitermelő érdekcsoportok, a hódító idegenségek ideológiája szerint hirdet.

Mikor aztán, ezelőtt úgy negyedszázaddal, egy ismeretlen és illetlen vidéki tanár, még illetlenebb hangon megkiáltotta szorongását a református hitben megszervezett magyarság folytonos hanyatlásáért: a kellemetlen pasas szabályos agyonbunkózása után: mégis csak felkondult a magyar reformátusság köztudatába a mindenki lelke mélyén eltaposott sejtelem: hogy valami baj van, hogy valamit tenni kellene. A kakas krisztusi harcra hívó szava átrémített a lelkekben. — Reformálni kell! Jaj, jaj, reformálni kell! — visították a megszeppent őrizők.

Töprengő szemek egybe néztek, ijedt fejek megvakartattak, ténfergő lábak ide-oda tipegtek. — Reformálni kell, jaj, szegény reformátusoknak reformálniuk kell a reformátusságukat! — sóhajtotta a legbelső sóhajtásuk.

Félénk suttogások szálltak fülekből fülekbe: Te, te profilban okos embernek látszol, nem tudod, véletlenül, hogy mit, miért, hogyan kell reformálni?

És most látszott meg igazán, hogy mennyire hiányoznak a múlt nagy reformátusai, akik állandó vigyázásuk látókörében tudták tartani az élet és halál titkait, a lelket és az anyagi világot, az apró otthonokat és a történelmi élet mély követeléseit. Olyanok vállára zuhant a reformok megvalósítása, akik minden horizontukat a teológiai főiskolán nyerték egy héber nyelvtan tövében, Palesztina földrajzának árnyékában, a héber nyelven kívül még egy sémita nyelv ölelésében.

A középkori legenda vásáros bohóca, mikor a véletlen a Megváltó Anyja elé löki s bűnbánata és

a templom áhítata felajánlja a Tiszta Anyának: bohóc művészete legfurcsább, legnehezebb fogásait rángja el előtte felajánlott áldozat gyanánt. Ilyen ijedten ráncigáltak elő ezek a szegény reformra hökkentett papiros-hitű reformátusok hajdani főiskolai szorgalmuk lomtárából mindenféle vacakot, ami a kezükbe került és szepegő könyörgéssel tartották az Élet felé: — Néni, kérem, úgy-e, ezt elfogadod reform-adónak? Én mindig olyan szorgalmasan voltam református, olyan kirakatba tehetőn, olyan lefényképezhetőn, már csak az én püspökség-fábig reformátusságomért is: fogadd el ezt a nem-tommicsodát igen domború, igen korszerű, egészen csicsás megújulásnak.

Az Blet nem fogadta el. Az Egyház elfogadta. Tehát: mély elmélkedések történtek a református hit függetlenségéről a magyarságtól, a magyar történelmi élettől, a magyar élet mély problémáitól. Bibliával kellően spékelt értekezések születtek egy egyetemes, nemzetközi református Egyházzól, a református vallás internacionalizmusáról. Hegyére állítottattott annak a borzasztó szenzációs felfedezésnek a Kolumbusz-tojása: hogy csak a hit által igazulhatunk meg, tehát minden reform csak az ide-oda csúszott hit megigazításából állhat. Apró nemzetközi mókák vadhúsítottak be a szép hagyományú református istentiszteletbe, a református életbe. Kegyes pisláncsolások, üdv-vázelines modorosságok, szent dünnyögések, made in Hoiland, vagy in Germany, vagy in England-áhitatosságok hozattak be a határon a magyar külkereskedelmi mérleg súlyos félrebillentésével stb., stb. Bebújtunk úgy a bibliai mondatokba, hogy legfennebb csak a sorsunk lógott ki belőle az életbe, de az aztán rá is fizetett erre a *Sátáni* kirándulásra. És aztán? Mikor a magyar református Ézsau mind a két markát tele markolta ezzel az idegen forrásokból összelöcsögtetett reformvízzel, kinyitja tenyerét, hogy lássa már: milyen az az egyedül megigazító megigazult hit, mit adott neki? És szegénynek pucér-üres a tenyere, mint a

Szahara legbelső kétségbeesése. Legfennebb az az önképzőköri alkalom marad meg számára, hogy több érzéssel szavalhatja el a tragikus nagy református pap versét:

*Pusztulunk, veszünk,
Mint oldott kéve széthull nemzetünk.*

És emlékül belső zsebében hordhatja a baranyamegyei elsüllyedt harang sikerült fényképét.

Miért? Miért?

Nehogy azt higgye valaki, hogy én itt a hitet, a világzápor örvénylésében vergődő ember titáni felfelékapaszkodását akarom kigúnyolni. A vakondlátás, a pisláncsoló önérdek, a gyávaság, a frázisok mögé bújás ember görényeire vernek rá e szavak. És ha szavaimban néha benne lesz a krisztusi korbács kíméletlen csattogása, gondolják meg: hogy egy-egy ilyen frázisokba csipásodó impotens kis kegy-féreg életténfergése miatt magyar falvak sorvadhatnak a pusztulásba, a magyar ifjúság lehet szikes talaj az élet és magyarság minden magjával szemben, a magyar jövőt vehetik körül a halál árnyékai. Ennek a mérhetetlen züllésnek a mélyén, melyre rávesztette a magyar református Egyház, a magyar reformátusság élet-termő, élet-formáló erejének nagy gazdagságát, a következő végzetes megtevelyedések ártottak:

1. A magyar református Egyház — hihetetlen: éppen a református Egyház! — elfelejtette, hogy mit jelent: a *meggyengült* szabadakarat. Elfelejtette: pedig az egész világirodalomban Kálvin domborította a lelkekbe ezt a fogalmat a tragikai látás legmélyebb erejével! Mit jelent a *meggyengült* szabad akarat? Ezt: az Isten képmásának teljes tisztaságában élő emberpárt az első bűn belökte az anyagi világ mitologikus zavarába. így a teljes, az abszolút szabadakarat meggyengült. Vagyis: teste folyamatai, életfeltételei, az öt érzéken bezúduló világ dolgai, millió és millió folyamatai, az emberi együtt-

élés viszonylatai: eredetileg Isten képmására teremtetett lelkét folyton ostromolják, valamilyen irányban meghatározzák: megpiszkolják vagy tisztára mossák, elbágyasztják vagy serkentik, ítéletében megtevesztik, megzavarják vagy felnyitják szemeit, húzzák lefelé borzalmas mocsarak iszapjaiba vagy szárnyasítják Isten magasságai felé. Egyszóval: igyekeznek megcsúfolni, szétmarcangolni, megölni az emberben Isten képmását, vagy legalább is: elgátolni e képmás fokozatos teljesre fejlődését. Vagy pedig: hívják, építgetik, napról-napra teljesítik ezt az isteni képmást a mindinkább templommá épülő emberben. Mi tehát a Pásztorok kötelessége? Az, hogy kellő nagyságú torma hiányában, befurakodjanak a Bibliába és onnan nyöszörögjenek bibliai és más kegyes frázisokat az élet elviharzó roppant epikája felé? Mondván: — Hiszen a meggyengült szabadakarátú embert csakis az isteni *Kegyelem* emelheti fel az idvezülés útjára. Hát persze, hogy csakis az isteni *Kegyelem* és nem a csúzi sakter, és nem Hitler, nem Mussolini, még csak nem is a mi szörnyen *nemzetileg szocialista* grófjaink. De a kegyes nyöszörgés s a Biblia únos-untalan idézgetése sem. De ezt a *Kegyelmet* Isten nem küldi készen bepakolva, csak úgy potyára postán az embernek, mint egy amerikai szeretet-ajándékot. *Ezt a Kegyelmet minden megmaradt akaratunkkal keresnünk kell, küzdenünk kell érte, tisztáknak, hősileg elszántaknak kell lennünk, hogy elnyerhessük, és: végtelen öleléssel embernek és magyarnak kell lennünk.* Mert hol van ez a *Kegyelem*? Egy központi Üdvőség-Bankban, ahonnan utalványokra havi részletekben fel lehet venni, mint egy örök nyugdíj étvágyasító megnyugtatóását? Nem! Ez a *Kegyelem* ott lappang test-lelkünk millió adottságaiban, ott: a ránk záporozó világ dolgaiban és folyamataiban, ott: az emberi együttélés milliárd alkalmában. Mi tehát a Pásztorok kötelessége? Olyan nevelést, olyan életformát adni a nyáj testének és lelkének (önmaguknak is): hogy a testnek és léleknek azon folyamatai

kerekedjenek fölül, szövődjenek mindennapi életté, melyekben ott lappang a Kegyelem, vagyis: amelyek erősítik, építik, termésbe hozzák az emberben rejlő isteni képmást. Olyan életharcra képesíteni önmagukat és a nyáját, olyan részvételre a világban és az emberi együttélésben: hogy minden érintkezésben a világgal s az emberi együttéléshez való minden viszonyukban ott legyen az Isten képmását fejlesztő, megtevékenyítő Kegyelem. Vagyis: megjeljesíteni mindazokat a Kegyelem elnyerő feladatok, melyeket Isten azzal tűzött ki a meggyengült akaratú ember elé: hogy képmását testbe, anyagi világba, csíkon át folytatódó életbe és magyarrá helyezte a földre. *Megteremteni: az élet egyetemes-ségében Isten képmásává küzdő embert!*

2. És így elfelejtette a református Egyház és a magyar reformátusság, hogy: magyar református Egyház és népszervezés, magyar reformátusság és népi politika — politika az életszervezés és életvédelem egyetemes értelmezésében — elválaszthatatlanul, szervi parancsokból azonos életharcot jelentenek.

3. Elfelejtette a magyar református Egyház és a magyar reformátusság: hogy mi volt a reformációi létjogosultsága, életigazolása, lelki alapja. Az a gondolat: hogy Isten nem teremtette meggyengíthetetlenül és Sátán-mentesen üdvösségkésznek az embert. Nem, mert azt akarta ,hogy legyen emberi érdem: örök életharcban magát mind emberebbé: mind teljesebb Istenképmásává küzdő ember. Tehát: a megigazulás útja nem egy időtlen időktől kész valami, egy minden mozdulatában lezárt technika, melyet bármely időben ugyanazonosan sajátíthatott vagy sajátíthat el valaki. Hanem: szerves, fejlődő élet: mind szélesebb horizontú, több lelkű, tisztább eszközű, folyton gyarapodó emberségű részvétel az életharcban. Isten tehát a Kegyelmet, a megigazulást egy végtelen fejlődés folyamatában helyezte az ember-világba. Tehát: a reformáció nem zárult le a Kálvin vagy Luther szemlehungyásával. A reformáció

örök folyamat, volt mindig és lesz mindig. A reformáció a folyton szélesebb emberi horizontban, több anyagi eszközzel, bonyolultabb történelmi problémákban meg-megújhódó ember küzdelme az isteni képmás teljesülése felé. Ami ezelőtt négyszáz évvel még fegyvert, eszközt jelenthetett az embernek a kegyelemért folytatott életharcban, az ma lehet elévült akadály, lesúlyosító nyűg. Innen az örök reformáció szüksége. Hiszen éppen ennek az örök reformációnak a megteljesítése: egy nagy isteni feladat a Kegyelem felé, mintegy örökhívás az állandó riadó-készültségbe. A reformáció nagy cselekvési szabadság és szabadon vizsgáló elme: bármikor kii dobhatja az elévült, vagy károsra lett eszközöket. A reformáció folytonos éberség: folytonos szerves beigazodás a modern gondolkodás, a modern gondolattermés és tudományos látás együtthatásába, hogy mindig új fényrel ragyogjon fel az emberben Isten teljessülő képmása. A reformáció az örök megújhódás állandóan ható elve.

4. A magyar református Egyház, a magyar reformátusság reformot tipegő búval-tervezettjei a múlt és az élet roppant életadó elveinek alkalma helyett félszemükkel állandóan a külföld felé pisláncsoltak: micsoda mindenkitől jutányosán beszerezhető ájtat-mókát hozhatnak be megújhódás-zsuzsunak. De másik szemük állandóan az irigyelt nagy történelmi vetélytársra, a katolicizmusra ragadt: mit csinál ez a diadalmas ellenség, hogy olyan fene módon jól csinálja. Hogyan püspök a katolikus püspök, hogyan tud olyan egyházfejedelmes lenni a katolikus egyházfejedelem, milyen hanglejtése, milyen szem-változásai vannak a katolikus áhítatnak stb., stb. így fejlődött ki a magyar református Egyház kebelében egy lopott mimikájú, skrofulás, göthös, elefántíziés, albinos, kancsal és selypítő álkatolicizmus, mely úgy mása a katolicizmusnak, mint ha valaki egy modern gyár gigantikus életét úgy hinné utánozni: hogy markába túlkölne és bűdösséget terjesztene maga körül.

5. Végtelen belső és külső kárára volt a magyar reformátusságnak, hogy 1867 óta a magyar református Egyház úgynevezett világi oszlopai: egyszerűs mind a magyar közélet, a magyar történelemcsinálás, a politikai élet főoszlopai voltak. Tragikus, végzetes Sámson-oszlopok: magukra rázták a magyar történelmi katedrális boltívét s a szétgurult kövek most ott súlyosodnak minden magyar sorsán. Különösen a magyar halál két nagy kőművesére: a két Tiszára mutatok ezekkel a sorokkal. Mert napi hatalmuk érdekében elfojtották a magyar életöztön) minden figyelmeztetését, már csak a *velünk barátságos* Ausztria iránti gyávaságból is, mert megakadályozták a magyar parasztság, a magyar munkás-ság, a szellemi magyar középosztály minden önvédelmi és fejlődést biztosító szervezkedését: mert a szociális megújulás feltételeit elgátolták: téliesen tájékozatlanra és esendőre készítették a Nemzetet minden halál, minden szétbontó akarat számára. És mert így reformátusul pusztult az ország: a magyar református Egyház, a magyar reformátusság hivatalos kara igent és hozsannát zsoltározott ehhez a halálos végzetű történelmi bűnhöz s mintegy lelki kirendeltsége lett e halál-kezü hatalomnak. A magyar református népvallásból a hatalom, az urak vallása lett, mely ájtat-maszattal vázelinezte be a hatalom nép-elyomó intézkedéseit s mely még azt az irtózatot is vállalta: hogy az igényekről lemondást prédikálta a földtelen, kenvértelen, könyvtelen, jövőtlen magyar népi tömegeknek: de a kitermelő osztályok ordas étvágya ellen egy bíráló szava sem volt. Ez aztán pusztító hatással volt az egész egyházi életre s a hatalmi elv, a külső kényszerek tekintélyi elve eldudvásodott az egész református egyházi életben, mint a maszlagos beléndek a föld istenverte részein.

6. Végül és legsúlyosabban: a református Pásztorok és Nyájvezetők füle megsiketült ama kakas hívása iránt. Az iránt a kakas-szó iránt, mely könynyekre facsarta egy tragikus hajnalon az egy pilla-

natra gyávává bukott Péter szívét. Elfelejtették: hogy a keresztény hit, a krisztusi tanítás, az evangélium szerint reformált hit: elsősorban: heroizmus, az életharc elszánt vállalása. Hogy Krisztus örök fegyvert és örök háborút hozott ránk, hogy fegyvert és háborút tett lelkünk, egész életünk egyetlen célú mozdulásává. Fegyvert és háborút az emberi kapzsiság, a kizsákmányoló ragadozó akarat ordasai ellen, fegyvert és háborút a lelkiismeretet eltaposó, elbörtönző, megfojtó zsvány-akaratok ellen, fegyvert és háborút az Isten képmását megnyirbáló, kifejlődésében gátló, megpiszkoló hatalmak ellen. A magyar református Egyház, a magyar hivatalos reformátusság azokért az obulusokért ,melyek államsegély gyanánt hulltak neki a saját hívei adójából: olyan kegyes, kezes, igenlésre rángó nyakú Poncius Pilátus lett, hogy már a kezét sem mosogatta.

Az a fiatal illetlen vidéki tanár, ki ezelőtt egy negyedszázaddal elkeseredett kurjantásával felriasztotta a magyar református döbbenéseket: most megint, azóta nem először: megmozdul, hogy nagyon éljen az, akit nagyon szeret. De: most már rég nem fiatal és rég nem kurjant. A felgyült évek hófedte ormán nagyon messze lát és tudja az embert. És a minden magyar tragédiákat az okok és idők teljes szövedékében látja. Most már nyugodt számítással tud könyörgő alázat lenni, mert nagyon szeret, ráütő korbács, mert nagyon félt. És könyörgésben, és korbácsban az életnek egy elrendelt, századokon át gyült lebírhatatlan akarata serkent, életének egyetlen értelme, minden célja: a magyar fa dúsan ömlő termése a magyar talaj és magyar ég minden áldásában és szabadságában s a kenyérben, napfényben, könyvben megelégtült, a jövő felé vidám bizalommal induló magyar gyermek kacagása.

Bemegyek a református élet minden terére, intézményeibe, be a lelkekbe. Az életet s a jövő harcos, munkás, építő megújódását akarom vinni mindenüvé. Soraimban lesz ira és lesz stúdium. De az ira mindig csak a gonoszság, a rabló étvágy, a lel-

kiismeret-tiprás, a közönyösség, a tunyaság, a gyávaság, a beteg és betegítő akaratok ellen lesz. A stúdium pedig mindig: az emberibb emberséget, a termőbb, védettebb magyarságot: a református magyarban rejlő isteni képmás szabad, teljes fejlődését szorgalmazza.

A következő fejezetekben fogom előadni mondanivalóimat:

- a) *A teológiai főiskolai nevelés.*
- b) *A pálya kezdete.*
- c) *A református pap.*
- d) *Templom és istentisztelet.*
- e) *A vallásos nevelés.*
- f) *A magyar református Egyház és a többi felekezetek.*
- g) *A magyar református Egyház alkotmánya.*

A MAGYAR TRÓN PROBLÉMÁJA ÉS AUSZTRIA.

Ha van probléma, melynek vizsgálatánál vissza kell szorítani minden szenvedélyt: úgy ez az a probléma. Visszaszorítani az *ént* minden elgyökerezett vonzalmával vagy gyűlöletével, minden *pro* vagy *contra* mániájával, minden rögzött gondolataival és jövőbe nyúló zsákmányszimataival. A feladat ez és csak is ez lehet: *Ügy tölteni be a magyar trónt, úgy alkotni meg az új magyar királyságot, hogy ez az intézmény az egyetemes magyarság életérdekeinek, fejlődésének, védelmének a legszélesebb egységet s a legtöbb biztonságot jelentő legfőbb megszervezése legyen. A legelőnyösebb és legtöbb védelmet adó kapcsolatokat jelentse kifelé, a többi európai államokkal szemben, a legegyetemesebb egységet s a nemzeti munka tömegeinek legegyetemesebb bevonását a történelem-építésbe befelé: a nemzet beléletében.*

Azt hiszem: a probléma ilyen vonalú megállapítása ellen becsületes elme nem tehet semmi kifogást. Meri csak és csupáncsak ez lehet a probléma tartalma: a nagy történelmi közösség, az időtlen időktől jövőbe épülő magyarság életérdekei, fejlődési lehetőségei, életvédelme. Minden más szempont bevitele e probléma vizsgálatába: eltiprandó történelmi bűn és emberi gazság. Egy történelmi közösséggel: egy nemzettel, egy fajjal szemben semmilyen egyénnek, családnak, intézménynek, vagy osztálynak nem lehetnek semmiféle jogai s minden ilyennek felemlegetése cégéresen komikus csalás. Királyság és Egyház, alkotmány és osztály, törvény,

hagyományok: mind a történelmi közösség organikus életformái, fejlődési szervei, életbiztosításai. Mielőtt valamilyen elveszti ezt az értelmét, történelmi funkcióját s mint elavult, vagy történelmi gátlássá romlott tényező csak hátrányára van a közöségnek: megsemmisítendő. Mert minden felségjog, minden jog mögött egyetlenegy örök, transzcendens felségjog van: a nemzeti munka egyetemének felségjoga: életérdeke, fejlődési lehetősége, életbiztonsága. A Dei gratia-féle mókák ma már a múlt enyhe csiklandásai közé tartoznak.

Az eddigiek szerint tehát figyelmen kívül kell hagynunk az illegitimisták mondatfűzéseit, akik legitimista álnév alatt egy minden törvény és minden ~ igazság szerint elervénytelenült „szerződés“ ürügyével követelik vissza a magyar trónt a Habsburgok számára. De figyelmen kívül kell hagynunk azokat a különben érthető dühöket, elfogultságokat és érveket is, melyek azokat a szenvedéseket és végtelen károkat hozzák fel a lecsúszott dinasztia ellen, melyeket a magyarság a múltban a Habsburgoktól és Ausztriától elszenvedett. Természetes, hogy a múlt eseményeinek, mint megidézett tanulságoknak ott kell lenniök a problémák új elintézésénél. De ha az összes tények elfogulatlan vizsgálata azt mondaná, hogy ma a Habsburg-ház, illetőleg Habsburgi Ottó trónra helyezése jelentene a magyarságra kifelé a legtöbb biztonságot és várható támogatást, benn a legegységesebb termékeny egységet s a leggazdagabb fejlődési lehetőséget: minden belső szenvedély ellenére minél hamarabb Ottót kellene a magyar trónra emelni. *Természetes: olyan új biztosítékokat teremtve a király és a nemzet viszonyában: hogy a múlt bűnei meg ne ismétlődhessenek.*

Annak, aki e sorokat írja, szintén meg kell fojtania egy belső hajlandóságot e kérdés vizsgálatánál. Egészen másféle államforma és megoldás volna minden szellemi elgondolása és emberi vonzalma szerint való. Ettől az egész lelki életéből kitesztelődő vonzalomtól nem a törvények riasztása miatt áll el.

Ha a mai történelmi pillanatban ezt a megoldást lát-
ná a magyarság legnagyobb védelmének, legszéle-
sebb fejlődési útjának: nyugodtan sürgetné ezt a
megoldást minden fenyegetéssel szemben. De be-
látja, hogy ma: a különböző faji imperializmusok,
felekezeti rohamok, osztály-étvágyak halálos kavar-
gásában s hogy a magyar sors intézésének úgyszól-
ván minden gyeplője idegen kézre került: ez a meg-
oldás jelentene a leghalálosabb a veszélyt s a leg-
kevesebb reményt. Erre a megoldásra csakis az új
magyar honfoglalás megvalósítása s a magyar tör-
ténelmi építés egységének visszaállítása után gon-
dolhatunk.

2.

Mindenekelőtt vizsgáljuk ezt a kérdést: előnyé-
re van a magyarságnak, ha e probléma fel-felbuk-
kanását ezekkel a mondatokkal kloroformozzuk le:
*ez a kérdés ma nem időszerű, ezt a kérdést ma ki
kell kapcsolnunk, ne veszélyeztessük még e kérdés-
sel is a nemzeti e g y s é g e t , majd ha ...?*

Ezeknek a leszenderítő mondatoknak régi kot-
tája van nálunk. 1867. óta a magyarság minden el-
intézés után leginkább kiáltó élet-halál problémáját
ezekkel a mondatocskákkal énekelték hidegre. A
lelki okok darabosan láthatók: minden kormány így
volt bölcs a lelke belső zsebeiben: minek fájjon ép-
pen a mi fejünk e probléma miatt?! Minek vállal-
junk éppen mi ilyen súlyos történelmi felelősége-
ket?! Ha eddig megvoltunk így, ezután is megle-
szünk valahogy. Legalább is addig az özönvízig,
amely csak utánunk fog bekövetkezni.

Az ilyen el nem intéző elintézésekkel aztán ren-
desen igen jól járt mindenki. Azok az elemek, me-
lyek valamilyen megoldást sürgettek: bő nagylelkű-
ségekre pumpolhatták elnémulásuk ígéretével a
kormányt. Az uralkodó érdekszövetségek pedig ál-
landóan az eltemetett probléma feltrombitálásával
fenyegethették meg a kormányzó hatalmat, ha az
valamelyik étvágyuk útjába mert állani. Csupán a

quantité négligeable: a magyar munka milliós tömegei szenvedték meg az ilyen elhantolásokat. De ezek ezer év óta egyebet sem tettek, mint kikapcsolva és minden aktualitás! igény nélkül szenvedtek s már unták volna magukat e megszokott ténykedés nélkül. Valóságos hazafias feladat volt: tovább is gondoskodni a szórakoztatásukról.

Hogy az összeomlást követő évek vak kavargásában e probléma megoldását kiküszöbölték a napi teendők sorából: érthető és minden józan és jóindulatú ember helyeslését megérdemli. De vájjon nem érkezett-e el az a perc, amikor e probléma elhessegetése, alaktalan homályba burkolása súlyos, esetleg visszahozhatatlan károkat okozhat a magyarságnak? Erre a kérdésre tanulmányunk végén felelünk.

A vélemények mai vak káprázatú jelmezbálján a magyar trón kérdésének a következő megoldási formái vonultak fel:

1. Nemzeti királyság magyar vérű királlyal szabad választó joggal.

2. Habsburg-restauráció illegitim (legitimista) alapon vagy szabad választó joggal: Magyarország különségének, önállóságának teljes megtartásával.

3. Habsburg-restauráció personális unióval vagy még szorosabb kapcsolatban Ausztriával.

4. Personális unió valamelyik szomszéd királlyal (Jugoszlávia, Románia).

5. önálló nemzeti királyság valamelyik nyugati dinasztia családjából választott királlyal.

3.

Az első megoldási formával: a magyarság sorraiból választott királlyal könnyen végezhetünk. Ez az ős-podlupka imádó sámánok, a fehér egeret áldozó hetumógerek, az ordas kurucok és örvös szumír ügek lelkesedési röppentyűje. Azoké a zagyva honbúsulási falkáké, melyek tudatlanságuk, ala-

csony szellemiségük vad hevű gárgyulásait mámorosodják hazafiságnak, és magyarságnak. Vagy azoké a szörnyű gazembereké: akik megbízásból vagy pénzért vállalják a magyar tömegek maszlagolását.

Mi az ég kétágú csodáját jelent egy *magyar-
vérű* király? Honnan, melyik ős turáni-szumir csodából kaparjuk elő? A taszilókrácia valamelyik tagját emeljük Szent István trónjára? Milyen előnyös kapcsolatokat, várható védelmet jelentene ez kifelé? Milyen termékeny egységet jelentene befelé? El lehet-e képzelni, hogy az arisztokrácia többi tagjai kórusba gyakorolt alázattal elfogadnák örökös legfőbb tekintélynek, szentnek és sérthetetlennek ezt a szerencsés kollegájukat? És a magas klérus? És a magas katonai méltóságok? És a magas bürokrácia? És a zsidó kapitalizmus? És a különböző habsburgi pártok? A folytonos megvesztegetések és pumpolások, puccsok és árulások anarchikus kavargása lenne az ország élete. És mikor az új király az utolsó paraszt utolsó ingét is rávesztegetné királysága megtartására: az összezsapó hullámok elsepernék nemcsak trónját, hanem a magyarság minden életbiztosítékát is.

Vagy talán azt a bizonyos „*Vezért*“, azt a táltosoktól és sámánoktól megígért „*Egyetlen Fejet*“ emeljük a trónra dsungellé bokrosodott érdemei meg jutalmazásául? Ez a változat szegény Istenbe boldogtalanult Gömbös Gyulának volt az önképzőköri éneke. A néptanítói otthon ős népmesei élményeinek sajátos megható naívságú továbbélése volt ez a felnőtt férfiban. Fájdalom, a valóság mechanizmusa más, mint a népmeséé. Először is: a trónt nem jutalmul s még csak nem is büntetésül adják egy személynek vagy családnak. Hanem: a probléma megállapításában jelzett külső és belső szempontok döntéséből. Másodszor: ezek a Vezérek és *Egyetlen Fejek*, akik különben rendesen önmaguktól kapták a *vezéri* és *egyetlenfeji* kinevezést: Honunk! vérző határain belül ép oly kevésbé szoktak *magyar vérenek* lenni, mintha csak püspökök volnának püspöki

székben, vagy egyetemi tanárok egyetemi katedrán vagy legfőbb tábornoki méltóságok a hadseregben stb., etc, usw. Az pedig végzetes volna, ha a *magyarvérűséget* összetévesztenék a *magyarságúsággal*. Hány ilyen *Egyetlen Fej* van, akinél ez az egyetlen azért áll olyan botondos karakánul, mert a gallérját Németországból gurult márkákból keményítik! Harmadszor: vájjon ez az *Egyetlen Fej*, mégha tényleg egyetlen és tényleg fej is volna, melyre példát még az eddigi esetekben nem láttunk: egységbe tudná-e hozni a nemzet egyetemét a fennebb elősorolt uralkodó elemek étvágyaival szemben? Negyedszer és legfőképen: Mi lenne az utódlás kérdésével? Az az Egyetlen Fej, bármily pintyül és kefekötőül egyetlen is: bármely pillanatban örökre lekókadhat. Mármost: ha az elképzelhető is, hogy valaki roppant egyénisége és képességei erejével egységbe tudja hozni tekintélye alá a nemzet egyetemét: remélhető-é, hogy ez az állapot továbbfolytatódik kisebb jelentőségű utódai alatt is? Nem valószínűbb, hogy halála után annál nagyobb erővel tör ki a széthúzó étvágyak anarchiája, minél elzúzóbb volt az ő egyéniségének összetartó ereje? Vagy az új magyar királyságot újból és újból megismétlődő választások lutrijára akarjuk berendezni? Mi, akik teljességében ismerjük, hogy minden képviselőválasztás micsoda arányú demoralizálást jelent: újból és újból ki akarjuk tenni az országot egy legegységesebb demoralizálás esendőségeinek? Hiszen a királyságnak, ha egyáltalán van szavakba foglalható előnye: ez éppen az: hogy nemzedékeken, halálokon, egyéneken túlélő tekintély és összetartó erő.

Egy másik megoldás a szumír-parszi önképzőkörök zsenge tájékaról kínálkozik: Válasszunk ki egy fajmagyar parasztgyermeket és azt neveljük fel királynak. Gyönyörű! És aztán tojáshéjba keveredünk.

Végül: némelyek úgy akarják mégis turánice megoldani a kérdést, hogy a Habsburg-ház valame-

lyik ágát nevezzük ki *árpádházi* rokonnak némi ódon okmányban megbújó hajdankori házasság révén. Hát ez móka. Ez vicc. Olyan vicc, mintha ma badacsonyi bornak neveznök a világtengert. Azért: Mert nyolcszáz évvel ezelőtt egy macskanyöszörős parasztlegény ettől a bortól köpött hosszút a sümegi sárállásba.

4.

A második megoldási mód: a Habsburg-dinasztia, illetőleg Ottó rájuttatása a magyar trónra. Azzal az esküben és törvényben biztosított feltétellel: hogy az örökös ág örökre lemond a régi Monarchia minden más trónigényéről s csak a teljesen különálló és független Magyarország királyságát tartja meg.

Erre a megoldásra a leggyengébb érvei a magukat legitimistáknak nevező illegitimistáknak vannak. Fennebb megállapítottam azt a megdönthetetlen ténytet: hogy a modern történelmi horizontban egy nemzetre egy egyénnek, családnak vagy osztálynak semmiféle szerződés címén jogai nem lehetnek. De ha — valami sajátságos visszacsülyéddel a visszahozhatatlan múltba — ezt a tételt nem is fogadjuk el: nem képzelhető el siralmasabb érv, mintha valaki a Pragmatica Sanctio nevében indít királysági keresetet a magyarság ellen a Habsburg-dinasztia érdekében. A Pragmatica Sanctio nem valami titkos erotikus lökem hatása alatt vagy névnapi ajándékuul kötötte a magyar nemzet sorsát az ausztriai Házhoz. Egy becsületes szerződésben mindkét fél ad és mindkét fél kap. A Pragmatica Sanctio lényegtartalma az: *hogy a magyar nemzet vállalja az akkori területekkel és akkori hatalmi eszközökkel rendelkező ausztriai Ház örökös királyságát: mert a Habsburg-dinasztia akkori területeiben és hatalmi lehetőségeiben biztosítva látja a jövőre nézve a magyarság állandó védelmét. Természetes: amint az akkori területek és hatalmi lehetőségek el-*

vesztek a Habsburg-ház számára: a magyarságnak is megszűnt minden kötelezettsége e családdal szemben. Elképzelhetetlen, hogy bármily nemzetközi bíróság más ítéletet hozna ebben az ügyben. Tegyük fel, hogy valakinek igen nagy kiterjedésű földjei vannak, szomszédjának pedig rendkívül nagy állatállománya van. Szerződést kötnek: a szomszéd minden évben áthajtja bizonyos időre trágyázásra állatait ezekre a területekre. Ezeknek birtokosa pedig minden évben az összes területek termésének bizonyos hányadát adja a szomszédnak. Mármint: tegyük fel, hogy a szomszéd eladja állatait, vagy pedig ezek valami kólikában elpusztulnak. De a szomszéd azért továbbra is követeli az évi terméshányadot. Akkor: ez egy tipikusan *legitimista* szomszéd lesz. Csak bíróságot nem fog kapni, mely követelését megítélje. Nem, még akkor sem: ha a szerződés hiányosan vagy tökéletlenül van megfogalmazva.

Az sem kevésbé rokkant érve az illegi timistáknak: hogy: amint „*Szent István koronája*“ újból megéri a Habsburg homlokot: az elszakított részek románjai, tótjai, németjei, horvátjai, szlovénjai, szerbei saját áramvonalas sebességgel fognak visszarothonni Magyarországgá. Csakis a faji öntudatában megtarolt, a természet alaptörvényeitől elbódított népben lehet ilyen gyermekded maszlagolásokkal boldogulni. Végzetes vakság volna, ha mi, a mi megrontott faji öntudatunkkal úgy látnók a dolgot, hogy az eltépett részek idegen nemzetiségeinek odasodródása a testvérfajú impériumokhoz: csupán az erőszak ténye és nem a vér természet-törvényi parancsa volt. *És ezt akkor lehet elhiteni velünk: mikor a minden emberi és természeti törvény szerint magyar Dunántúl, melyet ellenségeink is nekünk hagytak: szemünk s az államhatalom minden szeme előtt fokról-fokra sikkasztatik át német földdé!* Tudom, hogy a volt Monarchia minden államában vannak agg főtiszték, ódon bürokraták, virgocabb kalandorok és rozoga Rubidók, akik szeretnék megint egybepuccsolni a természetellenes és

bűnös osztrák-magyar gazdálkodást. De ezeket a hulladékelemeket összetéveszteni az illető népek történelmi akaratával: a legvégzetesebb ostobaság volna.

Már sokkal komolyabb hangzású azok érve, akik ezt mondják: — Lehet, hogy egy nemzetre semmiféle egyénnek vagy családnak nem lehet joga semmiféle szerződés értelmében. Lehet, hogy a Pragmatica Sanctio ma teljesen érvénytelen. De itt nem a jogi szörszálhasogatások a fontosak, hanem: a magyar valóság szükségai. Kétségtelen: hogy a sokféle fajú, felekezetű, érdekszövetségű Magyarországon csak egy erős, egyetemesen megalapozott tekintély tud termékeny, fejlődést jelentő egységet teremteni. Mármost: mégis csak a Habsburg-ház az egyetlen tekintély, melynek századokon át gyökerei fejlődtek ki a nemzet minden rétegében. Nincs még egy ehhez hasonló lelki tényező, mely ilyen széles egységet tudna teremteni és annyi biztosítékot nyújtana arra, hogy az uralkodó osztályok s a nemzeti munka rétegei a maguk jogos érdekkörükben megvédve békésen együtt fognak működni a közös történelmi célok irányában. Mi elismerjük a múlt bűneit és veszélyeit is: de tessék úgy megalakítani ezt az új királyságot, hogy e bűnök és veszélyek megismétlődése ellen minden biztosítéka meglegyen a nemzetnek. És mi igazán azzal sem törődünk: hogy az örökös ág *legitim* alapon, vagy pedig szabadválasztó jupon lesz újból a magyar trón urává.

Ebben az érvelésben tényleg komoly meggondolás van és jószándékú magyar ember ajakán sem lep meg bennünket. De nagyon megértjük azokat, akik a következő aggodalmakkal felelnek erre az érvelésre:

— Abban igazatok van, hogy nem elvont igazságok, hanem a magyarság életérdekei, szükségai szerint kell megoldani a magyar trón problémáját. De vájjon a ti érvelésetek is nem inkább egy elvont gondolkodás, mintsem a tények mély valóságainak

a képe? Hol vannak azok a századokon át kifejlődött gyökerek? Mondjuk: ott vannak az idegen arisztokrácia és idegen magas klérus túlnyomó részében. És, ha nem is túlságosan évszázados gyökerek —: talán ott vannak a nagyrészt idegen magas katonai méltóságokban, az inkább idegen magas bürokráciában és az okosan hódolatra kész zsidó kapitalizmusban. De miért gyökeresednek úgy a Habsburg dinasztia felé ezek a magyarságot kitermelő osztályok? Mert zsákmányérdekeiknek állandó biztosítékát látják a restaurációban. És azért mutatnának minél domborúbb érdemeket a dinasztia visszahozásában, hogy ezt a jutalmat meg is kapják. De mi lenne a magyar munka egyetemes tömegeivel, a magyar szellemi munkássággal, a munkássággal és a parasztsággal? Az idegen, különösen a német és zsidó rétegek még csak gyökerkedhetnének. Mert az idegen magas klérus, magas bürokrácia, arisztokrácia, kapitalizmus szemében ezek volnának a politikailag megbízható elemek és így a feljutás, az érvényesülés minden útja nyitva volna előttük. De a dolgozó és gondolkodó magyarság tömegei megint idegenek, politikailag gyanúsak: megint minden mély életérdekeikkel és kulturális szükségükkel kikapcsolandók volnának a saját hazájukban. És különben is: az idegen kitermelő osztályok étvágyával szemben sohasem nyújthatna kellő védelmet a munka tömegeinek az a dinasztia, mely saját uralmának minden biztosítékát éppen ezekben a kitermelő osztályokban látja. Végzetesen, a dolgok belső szükségyszerűségénél fogva visszaszörnyülne a béke bűnös, irtózatos Magyarország. Ahol a *specie aeternitatis* magyarság: a parasztság: elhagyatva, megrabolva a legszentebb magántulajdonban: a munkában, földtelenül, védtelenül, a kulturális fejlődés és feljebbjutás lehetőségei nélkül, kiszolgálva az uralkodó étvágyaknak, szervezetlenül és kilátástalanul pusztulna tovább az idegenség hódítása elül. Ahol a munkásság csak idegen szervezésben és nemzetközi összeállításban láthatná kénye-

re minden biztosítékát és elidegenedve a magyarság nagy történelmi érdekeitől. Ahol a középosztály, betörve a kenyérhez jutás, az előrelépés szörnyű kényszereitől: megint azoknak az elemeknek volna lelki kerítője és szellemi csendőrsége, melyek sorvadást és halált jelentenek az ő és a magyarság jövőjére. És megint azok ellen, akikkel mint közös sorstestvérekkel együtt kellene harcolnia a magyar munka jogaiért.

És: ha nem egy nagyrészt idegen irodalom és sajtó ügyes maszlagolását és ravasz kerítését, és nem is a bürokrata hazafiság hivatalos frázisát nézzük: a magyarság: a magyar magyarság nagy tömegeiben egyáltalán semmiféle gyökerek nem szalaszodtak a Habsburg dinasztia felé. A magyar múltnak az a része, melyet a Habsburg uralom határozott meg, igazán sok mindenre volt alkalmas: gyógyulhatatlan sebek ejtésére, a magyar faj fejlődési lehetőségeinek megfojtására, a magyar lélek eltaposására stb., de nem ilyen gyökerek kifejlésére. Hiszen ezek igazán beteg, masochista gyökerek volnának. Ennyire halálraítéltek pedig mégsem vagyunk.

És azután: mi elhisszük, hogy az újból magyar trónra lépő dinasztia esküt tenne arra, hogy soha más trónt nem fog igényelni, hogy a régi ausztriai birodalomról lemond, és meg fog ígérni minden megigérendőt, természetesen elsősorban azt, hogy atyja lesz a népnek stb. De általánosan ismert történelmi tapasztalat az, hogy az eskük és ígéretek a politikai hatalmaknál csak átmeneti eszközök egy kedvezőtlenebb konjunktúrából egy kedvezőbb konjunktúra felé. És ennek elérése után ezek az eszközök a levéltárba vagy egy tisztos múzeumba kerülnek. A Habsburg dinasztia pedig a múltban sohasem volt nehézkező ez eszközök használatában.

Mi lenne, ha a magyar vér, a magyar jövő biztonsága lenne a hadi bázisa a habsburgi visszaszerző váagnak? Joggal magunkra vonnók a függetlenséget féltő népek gyűlöletét és bűnbak lennénk

egész Európa szemében. Vájjon nincs megokolva azoknak aggodalma: akik a régi dinasztia visszatérésében befelé és kifelé egyaránt súlyos veszélyt látnak? Befelé: a régi bűnök visszatérését, a magyarság folytonos kiszorulását az élet minden lehetőségéből, a munka tömegeinek védtelenségét, kilátástalanságát. Kifelé: a népek gyűlöletét a magyarság ellen olyan ügyért, mely éppen a magyarságnak a legkevésbé érdeke. Folytonos háborús veszélyt. Olyan háborúért, melyben a magyarság azért fizetne vérével: ami halált jelent rá.

Végül: a Habsburg dinasztia igen költséges dinasztia. Túl sokan vannak és igen sok meglehetősen rozoga anyagi helyzetben. Jogosan lehet félni, hogy mind idéfutnának *szeretni ezt az imádott magyar nemzetet*. A szegény magyarok valamikori országa egyetlen víg Alumnaeum Habsburgicum lenne. És a megcsapolt magyar földön, ahol annyi magyar paraszt, magyar munkás, magyar géniusz pusztul el a nyomorúságtól: vígan főhercegeskedhetnének besötétes-besötétedtig.

5.

A harmadik megoldás: a Habsburg Ház visszauttérése personális unióban, vagy még szorosabb kapcsolatban Ausztriával.

Miért?

Részletesebben kérdezve: Milyen külpolitikai, vagy milyen belpolitikai szükségszerűség, a magyarságnak milyen mély életérdeke kívánja az új közösséget Ausztriával?

Ezelőtt két-három évvel egy reggeli napilapban, mely *Magyarságnak* nevezi magát, egy vezércikk jelent meg, mely alá a Pethő Sándor név volt inflagrantizálva. Ebben a nyomtatásban szerző, ki, mint a magyar történelem tanára, hosszú éveken át tanította az ifjúságnak a *magyarság államalkotó képességét*: a gúny legjutányosabb, másodkézből kapható eszközeivel rontott a független, önálló Ma-

gyarország eszméjének, melyet hóbortos Don Quijotét girhes, göthös, életre képtelen Rossinantéjának nevezett. Minden más országban, ha nem más elem: az ifjúság örökre némává hűsítette volna az újságíró szellemességét. De nálunk a turullá tollazott svábbogár szárnya alá húzódó ifjúságtól nyugodtan bele lehet rúgni a magyarság legszentebb, legtragikusabb életkérdéseibe. Azután szerző kifejti, hogy a magyarság számára egyetlen lélegzésre alkalmas okszigén van: újból egyesülni Ausztriával a Habsburg Ház áldása alatt. Gyönyörű okvetése, mely Páneurópa legklasszikusabb példája arra, hogy teljesen nélkülözni lehet a szürke agysejteket az írásnál, még egy tehetséges és művelt újságírónak is, a következő:

Sokan attól félnek, hogy ebben az új egyesülésben Ausztriával a restaurált habsburgi uralom alatt: megint felújulnak Magyarország régi sérelmei és szenvedései. Az elnyomási kísérletek, az elgyarmatosítás stb. stb. Pedig ez a félelem egészen gyermekes. Ezek a sötét kísérletek megtörténhettek akkor, mikor Ausztria a maga roppant területeivel, rengeteg hatalmi eszközével Európa egyik nagyhatalmasága volt. De mi az ördögöt félhetnénk ma a parányi, össze-vissza nyírt, szegény, alig lélegző, életre képtelen mai Ausztriától?

A magyar államalkotó képesség lelkes tanárja Rossinante üzésében gyönyörűen megfelelt az általunk feltett kérdésre: miért? Nekem csak meg kell ismételnem az ő *gondolatmenete* (ha szabad így tisztelnem) eredményét: *Mi az ördögért egyesülnének mi a mai parányi össze-vissza nyírt, szegény, alig lélegző, életre képtelen Ausztriával?*

Katonai szempontokkal, a magyarság több védelmével és irredenta kiáltásokkal még mókából sem lehetne megokolni ezt az egyesülést. Még ha nem is tekintjük a mai Ausztria kicsinységét, tudjuk, hogy ez az Ausztria, a tiroliakat kivéve, milyen katonai bizonyítványt állított ki magáról a világháború alatt. Marad tehát az egyetlen megokolás: a

gazdasági zsargon. De ez szánalmasan gyermekded. Mert nincs az a gazdasági viszony, melyet két ország kellő szerződésekkel minden egyesülés nélkül, függetlenül meg nem teremthet egymás közt. Sőt: egymástól függetlenül sokkal inkább biztosíthatják e viszonyban a saját érdekeiket a lehetőség legvégső határáig: mintha egy közös dinasztia kényszerűsége alatt a hatalmi szó egyik vagy másik javára billentheti a mérleget.

Van azután még egy megokolás, mely már diplomáciai arányokra fesszeng. Ha mi a Habsburg dinasztia alatt valamilyen formában egyesülünk újból Ausztriával, ez megszünteti Olaszország, Franciaország, Anglia fejfájását az Anschlusztól, Ausztria csatlakozásától Németországhoz. Ezért aztán e három ország részéről minden hála és védelem ki fog járni a magyarság számára.

Szép. De elsősorban: a magyarság politikájának, sorsa intézésének egyáltalán nem lehet célja, bárki fejfájását is megszüntetni. Egyetlen célja, minden gondossága: a magyarságot óvni meg minden fejfájástól. Különbösen is: beláthatatlan, hogy az érdekek birkózásában e három nagyhatalom egymáshoz való viszonya hogyan fog kialakulni. A hálát pedig s a líra más jelesebb termékeit, ki kell kapcsolnunk a politikai tényezők sorából. Lehet: hogy az ellentét Anglia—Franciaország és Itália között oda élesedik, hogy Olaszország, egyéb vizontszolgálatért, kénytelen lesz beleegyezni Németország szabadkéz politikájába Keleteurópában. De lehet, hogy Németország, mint kárpótlást elvett gyarmataiért: Angliától és Franciaországtól tudja kibirkózni ezt a keleteurópai szabadkézpolitikát. Viszont: Olaszország politikáját erősen befolyásolhatja az is, ha sürgős érdeke lesz, hogy megegyezésre jusson a Balkán népeivel. A francia politika meghatározó tényei közül aligha lehet kikapcsolni a kis Entente és a Balkán népeivel való viszony mérlegelését. Mint irtózatosszerű lehetőség: ott kísért a jövő horizontján egy új német hegemonia halálos árnyéka is.

Ennyi beláthatatlan eshetőség mellett kockára tenni Magyarországot különállását, függetlenségét, a legbűnösebb, a legörültebb szerencsejáték volna.

És miért?

A magyarságnak abból, ha közös dinasztia alatt egyesül újból valamilyen formában Ausztriával: semmi előnye, haszna nem lehet. A magyarságra bármily formájú egyesülésből Ausztriával csak kár és veszély hárulhat. Mert:

1. Az így közös sorsba kényszerült kettős birodalom külpolitikájában természetesen a dinasztia érdekei volnának döntő irányításúak. A dinasztia hatalmi érdekeiért a magyarság életérdekei háttérbe szorulnának, vagy súlyos sérelmeket is szenvednének. Magyarország, a magyarság külpolitikai szempontból megint senki és semmi volna Európa szemében.

2. De azért a dinasztia hatalmi politikájának az egész nem a mi érdekeink szempontjából irányított külpolitikának minden kockázatát a magyar vér, a magyar jövő, a magyar föld viselné. Ausztria legfennebb új zsákmányadagot kapna a „szövetséges“ „testvérország“ testéből.

3. A gazdasági viszonyokban és az elkerülhetetlen közös költségek viselésében megint megkezdődne az áldatlan küzdelem, melyben Ausztria a saját fajú dinasztiaiával megint előnyben részesülne.

4. A magyar néphadsereg nem fejlődhetnék a magyar lélek, magyar kultúra, magyar nyelv, magyar demokrácia és magyar szolidaritás olyan leg-egyetemesebb, leghatalmasabb szervévé, mint a független Magyarországon.

5. Az Egyházban, a bürokráciában, a hadseregben, de más tereken is, a németiség továbbra is döntő előnyben részesülne a magyarság fölött: *Magyarországon.*

6. A sok apróbb-nagyobb sérelem miatt egy új meddő kakasviadal fejlődne ki a két ország között. Az ebben a viadalban való hősi részvétel olyan politikai konjunktúrává lenne, hogy elvonná az országot

politikai erőit a magyarság legfontosabb szociális, gazdasági, kulturális problémáitól.

7. Mivel az ilyen uniós helyzetben a dinasztíának még több szüksége volna az uralkodó osztályok engedékenységére és támogatására: a magyar munka kizsákmánylása még korlátlanabb lenne, mint eddig. A magyar munka milliós tömegei, eltiltva a szervezkedéstől, a munka egyetemes védelme s a szükséges föld nélkül nyomorlázukban gyönyörködhetnének egy új közjogi kakasviadalban.

8. A Németországhoz sodró nehézkedés az osztrák németiség jelentékeny részében: nem napi divat, nem múló konjunktúra, hanem: természeti erő. Ezzel a természeti erővel a dinasztia halálos ellentétben állana. Hasonló természeti erővel állana szemben a Habsburg Ház, ha bármily formában visszaszerző politikát folytatna a régi osztrák birodalom országai ellen. E természeti erők elfojtására, megtörésére mi volnánk a történelmi poroszlók. Kívánjuk ezt a dicsőséges szerepet? Biztosítékot jelent ez a szerep a magyar jövő védelmének, szabad egyéni fejlődésének?

9. Elveszteni Magyarország az önállóság minden nagylehetőségű, semmivel meg nem fizethető előnyét. Erről külön fejezetben lesz szó.

10. Ez uniós kísérlet Németországot könnyen olyan politikára vezethetné ellenséges szomszédainkkal, hogy: ha bekövetkező események kavargásában győzelemre zökkenne: nemcsak Ausztriát nyelné el, hanem végleg megosztzkodnék Magyarországon ezekkel az országokkal.

Tehát: egy új *Ausztria-Magyarországból a magyarságra csak kár, sorvadás, tragédia, halál következhetik*. Igen: egész Európa békéjének érdeke, hogy Ausztria lehetőleg külön független ország maradjon. Ezért, ha Európa politikusai nem volnának olyan végzetesen vakok: azonnal megvalósítanának valamilyen habsburgi uralmat Ausztriában. És ennek a kis habsburgi birodalomnak olyan védelmet

és gazdasági előnyöket biztosítanának, hogy ez a jólét és veszélytelen élet talán az új osztrák nemzedékeket ránevelné ez új birodalom szeretetére. Erre lehet példát találni a múltban. A már-már Franciaországhoz hulló Belgium az erős vétó után vígan fejlődött tovább, mint külön királyság. Ugyanekkor, minden lehető veszély kivédésére, mi is megoldanék a királyság-problémát: csak és csupán a magyarság örök életérdekeit tartva szem előtt.

6.

Ezek után röviden intézhetjük el a negyedik megoldási formát: personális unió Romániával vagy Jugoszláviával.

E tervezetések mögött két inkább gyermekded remény bújik meg:

1. Hogy a velünk uralkodójában egyesült ország széles arányú autonómiát fog adni a Magyarországból uralma alá jutott résznek. Ebben az autonómiában aztán a magyarság úgy megerősödik, hogy egy szép reggel önmagától visszabumerángol hozzánk.

2. Hogy az uralkodójában velünk egyesült ország segíteni fog nekünk visszaszerezni zsákmánykollegáitól az elvett részeket.

; Sajátságos a magyar társadalom (ha van ilyen) politikai gondolkodása. Hogy ezer éven át idegen életformákba, természetellenes viszonyokba voltunk torzítva: állandóan csak természetellenes: a természet törvényei, legmélyebb erői ellen törő megoldásokat tudunk elképzelni. Amint belpolitikánkban sorsunk intézését, a nemzeti biztonság, fejlődés és vagyon őrhelyeit idegeneknek vagy renegátoknak osztottuk el, azzal a természettörvényileg hülye diplomáciával, hogy asszimilálunk: külpolitikai látásunk alapja is az a hit: hogy a körüllevő népek és fajok faji öntudata, természetes szolidaritása a mi szép szemünkért olyan állapotra rothad, mint a

miénk. Így hiszik még ma is sokan, hogy a horvátok a mi hősi visszaszerzésünkben fognak mellettünk fringiát ragadni a szerbek ellen, hogy a tótok a mi megfájdult fogunk számára meg fogják rágni a cseheket és már hallottam olyan beszédet is, melyben az erdélyi románok a magyar himnusz éneklésével rontottak a regáti románok ellen. *Mikor fogjuk belátni, hogy magyarságra biztosított fejlődést és jövőt jelentő viszonyt e népekkel nem a természeti erők kijátszásával vagy azok ellen folytatott harcral: hanem az erők közös érdekbe rendezésével teremthetünk meg? Vagy az a magyarság jövő biztonsága, ha folyton váltakozó vérbosszú agyarkodásává tesszük Keleteurópát?*

Éppen ilyen gyanúsán különösek irredenta érzéseink is. Kétségtelen, hogy Magyarország négyoldalú megmarcangolásában a legsúlyosabb morális ítélet Ausztriát illeti. Hiszen ez az érte vérvő, érte nélkülöző magyar szövetséges társ ledöfött testéből harapta ki a maga macabris adagját. És íme, hő Magyarságú lapjaink, akár régi a Magyarságuk, akár Új vagy Nemzeti: nem szűnnek meg az erotika legforróbb hangján beszélni arról a barátságról, mely századokon át oly hévvel dúlt Magyarország és Ausztria közt. Hány magyart ápoltak diétás gondal a kufsteini és egyéb osztrák üdülőkben! Hány magyar fejfájást szüntettek meg végleg Bécsben“ és Bécsújhelyen! Milyen féltő szeretettel gondoskodott Ausztria a magyarság alapos érvágásáról Európa összes csataterein századokon át! Voltaképen Nyugatmagyarországot is csak mint édes emlékeztetésű Vergissmeinnichtet tűzte értünk pihegő keblére. Csoda-e hát, ha a numerus clausus ügyes kezelésével idegenné cserélt magyarországi ifjúság, mely olyan irredenta basszust tud kivágni másfelé, olyan wacht-am-Rheinos, heil-os ölelkezésben vértolul az osztrák ifjúsággal? Egyet nem lehet megtagadni a magyar hazafiságtól: igazán már más hazafiság.

Egy időben az a sunyi hír járt, hogy Németország megegyezett Jugoszláviával. Magyarország

lemond Délmagyarországról, viszont Jugoszlávia mellettünk, vagy legalább is semleges lesz a kis Entente más két államával szemben. Tehát: egyik napról a másikra lezsibbad a Dél felé zorduló irredentájuk is és olyan örömmel súgják egymásnak a hírt, mintha Németországtól legalább is Délmagyarországot kaptuk volna ajándékba. És nincs olyan elvett rész, mely már nem ment volna át ilyen édes adakozású lemondáson.

Igen: amint annyiszor megállapítottam: a *magyarországi* középosztály hazafisága minden folyamatában német indítású, német érdekű, német célú. És amíg ezt a hazafiságot nem tudjuk gyökerestől kiirtani: a magyar mindig hazátlan lesz saját hazájában.

Különben: ez a román vagy jugoszláv unió hasonló bajokkal volna gazdag, mint az egyesülés Ausztriával. Az *autonóm* területen, ha egyáltalán volna ilyen, a fajok érvényesülése elsősorban a dinasztia hajlamától függne. És bármily irányban nyilatkozna ez a hajlam: állandó áldatlan harcokra adna alkalmat. A gazdasági viszonyok rendezése és a közös ügyek finanszírozása és személyi ellátása is hasonló veszélyekkel járnának. Aztán: a két főváros használatával mindenik ország megrövidítve érezné magát. A dinasztia helyzete végtelenül nehéz lenne s a két szék között állandóan a padalattiság veszélye fenyegetné. A románok elkeseredését magyar katonákkal, a magyarokét román erőkkel kényszerülne megfékezni. A két nép gyűlölete végzetesen nőne egymás ellen a kirobbanásig stb., stb. Ilyen biztonságért adnók oda az önállóság, a függetlenség semmivel meg nem fizethető előnyeit?

7.

Mert bármit mondanak a mai felzilált napok beteg látású, megfizetett vagy jövő zsákmányt szimatoló lelki nyomorékjai és kalandorai, bármit maszlagol osztályérdék, idegen klerikális imperiá-

lizmus: az önállóság gazdag lehetőségeit semmilyen egyesülés nem pótolhatja. Egy egyéni arcú, alkotó képességű nép csak a maga saját külön történelmi műhelyében építheti meg a maga organikus erői, legmélyebb életérdekei szerint sajátos arcú kultúráját, külön történelmi katédrálisát. Csakis a magyar pszihé, a magyar nyelv, a magyar kultúra, az organikus magyar történelmi célok egységében épülhet meg az a Magyarország, melynek nélkülözhetetlen értelme lesz az európai népek sorában s amely a legszélesebb emberi fejlődést jelenti nem csak a magyarságra, hanem a magyar történelmi munka minden munkására. Nem lehet egészséges, nagyot alkotó szervezet az, melyben egy másik idegen szervezet életakarata is meghatározó tényező. Ezt érezték mindig azok a kis nemzetek, melyeket mi olyan olcsó fölényel balkániaknak nevezünk. A modern történelmi zivatarok minden irtóztos szenvedésében csak növekedett faji öntudatuk s külön történelmi építésük büszke álma. A csepp Írország századok képtelen szenvedéseivel mind több-több önállóságot tud kitépni maga számára Anglia behemót világuralmától. És mi, az a büszke nemzet, melynek pethősándorai minden iskolában tanították a magyar faj államalkotó képességeit: mikor négyszáz év borzalmas pokol ja után kezünkbe hull a lehetőség: megmutatni ezt a képességet: nyomorék kereséssel ténferegjünk, hogy melyik másik slemil náció szíveskedik Lazarillo de Tormesünk lenni?! Mindenkitől elpusztítható törvényenkívüli dúvad legyen az a gazember, aki egy gondolattal is veszélyeztetni meri Magyarországnak önállóságát.

Csakis egy teljesen független, önálló nemzet egyetemében fejlődhetik ki az a történelmi megérzés, látás, ideológia, mely mint a közösség összes életösztonének eredője: a legbiztosabb kialakító irányító ereje az egészséges politikai életnek. Csakis egy független, önálló Magyarországnak, ahol a dinasztia és a nemzet érdekei azonosak, alakulhat ki az a külpolitikai hagyomány, melynek csakis a ma-

gyarság védelmi és fejlődési lehetőségei az irányítói. Csakis egy ilyen Magyarországon épülhet meg az a belpolitikai ideológia, mely az élet minden tere-
 ren a nemzeti munka tömegei egyetemének az érdekeit nézi s a dinasztiaival az észkényszer erejével látatja be, hogy hatalma akkor nyugszik a legbiztosabb alapon, ha az ország belpolitikai rendszere ezt a legszélesebb réteget neveli a történelmi építés meghatározó tényezőjévé. És így nemzeti és dinasztikus érdek egyaránt, hogy anarchikus étvágyú, kényszerítő hatalmú uralkodó osztályok ne fejlődjenek ki. A modern királyságban királyság és demokrácia elválaszthatatlan érdekközösséget jelentenek.

Csakis egy önálló, független Magyarországon valósíthatja meg a magyarság az egészséges nemzetalkotás történelmi feladatát. A dinasztia, melynek minden érdekét és jövőjét csak Magyarország jelenti, természetesen belátja, hogy csakis a magyarság erejével lehet a magyar nyelv, magyar lélek, magyar kultúra, magyar történelmi célok és életérdekek nagy egységébe hozni a nemzeti munka minden rétegét és hogy csak egy ilyen nagy egység igazi biztosító uralmának. A nemzetalkotás e termékeny munkájában a magyar faj szükségszerűen visszaszerzi magának mindazt az anyagi és szellemi tényezőt, mely múltja, történelmi munkája s száma után megilleti. A kulturális építés és szociális igazságtétel ez egyetemes nemzeti politikájában a sunyi, ádáz faji politikák megszűnnek s az ország egységes műhelye lesz egy sajátos arcú nagy történelmi alkotásnak.

Aki járt Franciaországban, Angliában: az tudja, mit jelent egy önálló, független ország nemzeti királysága. A dinasztia, melynek csak egy országa, egy fővárosa van: egész életét itt tölti. A főváros, a főváros vidéke, a vidék egyes pontjai a királyi hatalom, királyi bőség ösztönös alkotásaiban kapják a szépség, az egészség, a kenyérkereset jótéteményeit. Azután az udvartartás, a magyar nyelv,

magyar lélek, magyar kultúra, művészet és irodalom és magyar ipar messziható szétsugározható ja lehet kifelé és befelé. Mennyi életlehetőséget jelent ez s a magyar fejlődés és egység milyen gazdagságát. Ha szabad közönségesen mondani meg a lényegét: ha már királyságunk van, legyen hasznunk belőle. Ez pedig csak egy független önálló királyságból lehet. Az ausztriai közösség alatt hordtuk a királyság minden terhét, minden előnye nélkül.

És hiában: a magyarság csak akkor lesz külön számos tényező a világ szemében: ha függetlenül, önállóan építi meg a maga történelmi életét. Köztudomású, hogy egészen az összeomlásig az egész külföld tudatában mint Ausztria szerepeltünk, egy kissé egzotikus szeglete a habsburgi birodalomnak. A magyar lélek, magyar sors, magyar szenvedés és életakarát számára nem voltak szavak a világ szótárában. Tizennyolc éve, hogy bár tántorogva, megmarcangolva, vérzön, de mégis önállóak vagyunk: többet tudott meg rólunk a világ, az érdeklődés, a megismerni akarás több mozdulatával fordult felénk, mint az utolsó négyszáz év alatt. Csak a határozott vonalú, egylelkű, önálló egyéniség ember a világ szemében és a világnak igaza van. Csak az önálló, független Magyarország élet a magyarság számára, minden mutyi-monarchia halált jelent neki. *Van olyan érdek, amiért egy történelmi közösségnek érdemes odaadni az életét?*

8.

Így jutunk el az ötödik megoldáshoz: a magyarságnak valamelyik nyugateurópai dinasztia családjából kell hozni új, független történelmi életének királyát. Talán az angol, talán az olasz királyi családból. Vagy, ha ez komoly veszélyekkel járna: valamelyik északi dinasztiából. Döntően fontos: hogy ne legyen sem német, sem szláv.

Bármilyen lesz is a megoldás, az új önálló független magyar királyság történelmi életének elengedhetetlen feltételei lesznek a következők:

1. :Az új király semmiképpen sem lehet *osztálykirály*, vagy *puccs-király*. Minden ilyen kísérlet minden halált megérdemel. Oda kell módosítani az alkotmányt, hogy az új királyság megteremtése nyilvánvalóan és minden csalafintaság nélkül a magyarság egyetemének ténye legyen.

2. Bármilyen lesz ez az egyetemes nemzeti döntés: minden más nézetnek azonnal el kell hallgatnia s bele kell illeszkednie az új királyság alkotó egységébe.

3. Minden alkotmányos biztosítékot meg kell teremteni, hogy a magyarság sorsa a maga életérdekei szerint teljesen független legyen az új királyság alatt a Monarchiának az érdekeitől, honnan az új királyi Házat hoztuk.

4. Az új királyság megteremtésével egyidejűleg olyan belpolitikai rendszer megalkotását, mely a nemzeti munka milliós tömegeinek egyetemét neveli a történelmi építés tényezőjévé, önsorsuk irányítóivá: állammá. Hogy az új királyság ebben a legegységesebb rétegben lássa minden érdekét, erejét, biztosítékát.

5. Ugyanakkor egy olyan külpolitikai folyamatot kezdeményezni, mely a béke folytonos éber vigyázásával a nagyhatalmakkal szemben: Kelet-Európa és a Balkán államait igyekszik egy olyan védő és gazdasági szövetségbe szervezni, melynek keretében mindenik állam biztosítéka lesz mindenik állam független sajátos egyéni fejlődésének. És, nemcsak katonai erejében lesz biztos bármily veszély ellen, hanem gazdasági nyomások ellen is biztosítja ezeket az államokat.

9.

És most vegyük elé a fennebb félretett kérdést? vájjon nem érkezett el az a perc: amikor a magyar trón problémájának továbbhalogatása, alaktalan homályba burkolása súlyos, esetleg jóvátehetetlen károkat okozhat a magyarságnak?

Azt hiszem: ez a perc elérkezett. Nem lehet egy nemzet sorsát állandóan passzív alkalomvárásokkal intézni. Körülöttünk a legkisebb nemzetek is folytonos kezdeményezéssel, irányítással, biztonsgakereséssel teljesítik életösztönük parancsait: csak a magyar káposzta alszik tétlen reménnyel a német kecske árnyékában.

A legvégzetesebb, legbűnösebb tévhit a sok tévhit közt, melyek a kommün bukása óta itt pusztítanak, az: hogy most minden erőnket, minden figyelmünket az elvett területek visszaszerzésére kell fordítanunk, minden egyéb problémát bitangjába kell hagynunk. És majd, ha a régi Magyarország együtt lesz: akkor aztán, ha muszáj, neki állhatunk azoknak a problémáknak.

Mi volt az eredménye ennek az örült maszlag-nak, mely minden magyarpusztító akaratnak oly bőséges hasznot hozott? Az élet nem áll meg semmilyen gyászban, semmilyen veszteségben s ha felfüggesztjük az élet mindennapos egyetemes építését: mi magunk hívjuk magunk ellen a halált. Mit értünk el majdnem húsz év óta ezzel a semmi pozitívumot sem jelentő „*koncentrálással*“? Visszaszerztük Lika-Krabava megyéből a likat s a magyar föld elvett fájdalmas teste továbbra is idegen kitermelésben van. Viszont: az élet elhanyagolt alapproblémái mind több zavart, több gyulladást, több szenvedést okoznak a magyarságnak s az ügyesen rendezett irredenta rikácsolás mögött már veszendőbe ing a megmaradt ország leggyönyörűségesebb, legősibben magyar része: a Dunántúl. *Nem okosabb volna már egyszer minden erőnkkal, gondolatunkkal egységes, tervszerű, minden problémára kiterjedő életépítéssel menteni, erősíteni azt, amink van, hogy így több reményünk legyen arra, amink lehet?*

Kül- és belpolitikai szempontok egyaránt sürgetik, hogy most már bátran és okosan szembeálljunk ezzel a problémával. Először is, fontos minél előbb kiszüntetni az európai diplomácia kényszerképzetei közül azt: hogy a magyar trón eszköz-meg-

oldás lehet bizonyos fejfájások megszüntetésére, nem pedig a magyarság tisztán öncélú, saját érdekeit biztosító ténye. Azután: minél inkább erősödik az olasz—német együttműködés kényszere, annál több veszély árnyéka fenyeget a horizonton s a német szabad kéz eshetőséget Keleteurópában nem szabad egy átmeneti helyzet bizonytalanságában várunk. Különb is: egy jól megépített új királyság egységében megszervezett Magyarországnak kétségtelenül nagyobb lesz a külpolitikai tekintélye és értéke. És ez egyszersmind véget fog vetni minden pretendensi intrikának s minden külföldi kísérletező tervnek.

A belopolitikai okok *nem* kevésbé *sürget&ek*. Az új királyság megszüntetné a mindenféle királycsinálók, király-vigécek, király-szimatosok kisdéd játékeit és sunyi izgatásait. De megszüntetné a diktatúra-lunátikusok, a bolondnál bolondabb politikai szekták s a nagypipájú, de kevésdohányú (és ez a dohány is rossz német bagó) „vezérek“ vakondtúrásait és beteg ártásait. Megszüntetné a szörnyű német propaganda hódítását Csonka-Magyarország nyugati Erdélyében: Dunántúlon. Hiszen már akadnak gazemberek, akik azt a halálos, gyilkos maszlagot terjesztik, hogy a magyarságnak legbiztosabb helye volna a német birodalom kebelében. Hát ez igazán biztos volna és elénekelhetnök: Odabenn már nem fáj semmi. Különb ez a tétel már kifakadt egy német politikus göggyéből egy magyar—német kereskedelmi tárgyaláson: — A magyarságnak bele kell nyugodnia, hogy csak egy nyelv-sziget lesz a nagy Németbirodalomban. — Az új királyság acél egységében megszervezett Magyarország bevezetetlen vár lesz minden német kísérlet számára.

10.

Természetesen: elképzelek egy más megoldást is, mely a magyarságra a leghatalmasabb történelmi alkotást, a legszélesebb jövőt jelentené: de a mai

nehéz napok nem engednek időt a dédelgetett álmok cirógatására és jobb helyett felnyitni a szemeket az elkerülendő veszélyekre s a reális lehetőségekre. Csupán ezt akartam ezekkel a sorokkal, melyeknek, mint minden mozdulásomnak: minden akarata és célja az: hogy minél kevesebb legyen a magyar szenvedés és minél több legyen a magyar bölcső életkilátása.

Városmajor, 1937. március hó 10-én.

AZ ELLENFORRADALOM TERMÉSZETRAJZA.

A legnagyobb bajok egyike ezekben a nehéz levegőjű napokban kétségtelenül: *a fogalmak nem ismerése*. Politikában és irodalomban napról-napra szavak lóbálattnak, hol mint zászló, hol mint bunkó: liberalizmus, demokrácia, ellenforradalom, romantizmus, naturalizmus: anélkül: hogy *a hadonázónak csak sejtése is volna* e szavak helyes értékéről. Az ellenforradalom tartalmát és természetrajzát épen azért vizsgálom: mert vannak becsületes emberek s az ifjúság egy jóhiszemű része, akik legmagyarabb buzgással hadonáznak e szó igézete alatt. És nincs fájdalmasabb: mint mikor az ől, aki életet akar adni.

Mit jelent ez a szó: ellenforradalom? Ez egy negatív és relatív szó, mely feltételezve van pozitív párjától. Szóval: ha tudni akarom: mi az ellenforradalom, előbb tudnom kell, mi a forradalom. Mi hát a forradalom?

Egy történelmi fogalmat nem határozhatok meg elvont szobai okoskodással. Néznem kell azokat a történelmi képleteket, melyek e fogalom alá tartoznak: és ezekből kell megtalálnom a fogalom tartalmát és jegyeit.

A történelmi képleteket a matematikai gondolkodású, racionalista francia élte meg a matematikai képlet éles tisztaságú teljes formájában. Katolicizmus, feudalizmus, királyság: mind iskolai ábra-szerű teljes kifejezésre jutottak a francia népnél. Így a típusforradalom is: a nagy francia forradalom s

egész joggal vonhatjuk le e képletből a forradalom jelentését.

Van egy kialakult törvényes rend, mely az államot bizonyos rétegek, érdekszövetségek élethódító és védő gépezetévé építi. Ők szabnak törvényt, ők adnak ideológiát, ők tűznek ki történelmi célokat. Az állam minden intézményének tagjának és minden gondolatnak az ad értéket, jelentést és helyet: hogy milyen viszonylatban van ez uralkodó rétegekkel. Ez a rend egy darabig az egyetlen lehetséges történelmi egyensúly. És az uralkodó rétegek tényleges képességeivel s azzal a móddal, ahog;y ezek a közösséget történelmi termésbe hozzák: tényleg haladást jelent az emberiségnek.

De a lakosság népesedése, a gazdasági viszonyok változásai, új szellemi ható erők beidegzése stb., stb. mind sürgetőbben teszik a közösség életkérdésévé: hogy az államot mind szélesebb és szélesebb körű rétegek életérdekeinek orgánumává bővítsék ki. E történelmi szükség érzését csak növeli az, hogy az uralkodó osztályok azokat az erőket és történelmi értékeket, melyek őket uralkodó osztályokká jogosították, az idő folyamán nagyrésztben, vagy teljesen elvesztették. És így kiváltságos helyzetük már csak holt numenek, alkotmány, jogrend s más papírszavak alá bújt bitorlás lett. Mármost: e történelmi szükség igényeinek megvalósítása új jogrendben, az új, szélesebb érdekű állam behelyettesítése a régi szűkebb érdekű állam helyébe: ez a forradalom és csakis ez a forradalom. Az azután, hogy ez az átalakulás békésen, vagy véres megrázkódtatással történik: nem tartozik a forradalom lényeges jegyei közé. Voltaképen mindig, minden országban van egy folyton folyó forradalom: az újabb és újabb társadalmi szükségérzetek és jogos történelmi elégtelenségek szervezkedése az állam új kiszélesítése céljából. A forradalom tehát épp oly szabályszerű, organikus ténye a nemzetek higiéniájának: mint még termő korszakában az egyensúlyba

kialakult jogrend. Hiszen nem egyéb, mint egy késülő új jogrend.

Ellenforradalom tehát: azok törekvése: akik egy sikerült forradalom új jogrendjével szemben vissza akarják állítani a régi uralkodó érdekszövetségek szűkebb körű jogrendjét s az ezt támogató ideológiát. Az ellenforradalom tehát a kevesebb emberek jólétét, szabadságát, védelmét akaró emberek harca a több ember jólétét, szabadságát akaró emberek ellen. A forradalom a közösségek életének több életet, több termést, egyetemesebb egészséget megvalósító organikus, természetes és egészséges folyamata. Az ellenforradalom a közösség életét megszegényítő, termését megapasztó, az egész nemzetet elcsenevésszesítő *betegség*. A forradalom a nemzet fejlődésének alapfeltételeit biztosító élettanilag jogos folyamat, la loi en devenir, a levésben levő jogrend. Az ellenforradalom mindig *puccs és lázadás*. Voltaképen: árulás a nemzet egyetemes fejlődése ellen.

II.

Vizsgáljuk most: melyek az ellenforradalom rendes történelmi megnyilatkozásai. És itt ünneplésen kijelentjük: e vizsgálódás a legtávolabbról sem érinti Magyarországot. Elhitheti sem lehetne velünk, hogy komoly politikus ez irtózatos történelmi destrukció mellett akarna lándzsát törni hazánkban. Vizsgálódásaink alatt állandóan, ha helyszűke miatt nem is mutatnánk rá, megint francia példa: különösen a XVIII. Lajos és III. Napoleon-féle rakció lebeg szemünk előtt.

Az ellenforradalom általában a három nagy érdekszövetség: a magas klérus, az arisztokrácia s az újabb keletű ipari-kereskedelmi kapitalizmus részvénytársaságává igyekszik megszervezni az államot. A társaság nem túlságosan homogén s nem is belső szerelem fűzi őket egymáshoz. Sokkal erősebb kapocs az köztük: hogy mindeniküknek van leg-

alább egy hathatós fenyegetése mindenikük ellen. Ha a klérus akar külön úton járni, meg lehet fenyegetni az eretnek felekezetek, a szabadgondolkodó elemek s a szocializmus támogatásával. Ha az arisztokrácia duzzog külön bolt felé: nagy visszahökkenést lehet elérni a mezőgazdasági proletárok, a radikális polgári pártok s a szocializmus igényeinek felmelegítésével. Sőt: okos politikus erre a célra kémiailag egy pár kommunistát is előállítgat. Az ipari kapitalizmus fartat félre: beadunk neki egy adag államszocializmust, megfelelő percent antiszemitizmussal keverve.

Ennek a társaságnak megfelelőleg: az ellenforradalom első lényeges jegye: egy tényleges klerikalizmus s egy álkereszténykedés. Az elsőben a klérus megtalálja minden számítását, a második mintegy nemzeti ügyé szentesíti ezt a számítás-megtalálását. De különben is, az ellenforradalom általános érdeke, hogy a kereszténység az elemei, melyek az igények bűnösségéről, a lemondásról, a szolgálásról, a jobb pofon után a bal pofon kikéréséről, a kabát elvevése után az ing felajánlásáról szólnak: *megint ösztönökké gépiesült szuggesztíói legyenek a nagy tömegeknek.* így a vallás mintegy legfelsőbb szankciója és legalkalmasabb szere lesz a tömegek üzembevitelének. Innen a vallási külsőségek tünető jellegű alkalmazása, az ünnepi hókusz-pókuszosok s a vallásos frazeológia a közélet minden mozzanatában. A szerzetesek (még ha import útján is), apácák, szerzetes-iskolák, zárdák, templomok terén az ellenforradalom, a többtermelés politikáját űzi.

Elmaradhatatlan kísérő jelensége az ellenforradalomnak egy bizonyos ál-nacionálizmus is. Nem szabad félreérteni: itt nem azt a nemzeti szellemet értem, mely az időben és térben összefogott emberi törekvés szent szolidaritása s melynek a temetők, századok szenvedései és milliók közös érdekű termése adják meg nagy emberi jelentését. Nem. Ez egy üzletszerűen megnyírt nacionalizmus, mely a Nemzetet csak az úgynevezett nemzetfenntartó ele-

mekben látja, Till-Eulenspiegeli humorral *azokat nevezve nemzetfenntartó elemeknek: akiket a nemzet eltart, vagy helyesebben: kitart.* Segítségül véve egy áltörténelmieskedést, mely tudományban és irodalomban egyaránt immorális károkat okoz, a régi martalóc-arisztokrácia harácsolásai a hazafiság és nemzeti múlt dicső tetteivé fényesítettnek. Ha adott az illető ország történelme két-három valamire való grófort, vagy bárót, azok a nemzeti lélek legfőbb szuggesztiójává magasztaltatnak: hogy ebben az egy-két érdemes tagjában az egész osztály a nemzeti fennmaradás legfőbb biztosítékának fekete-művésziesskedtessék. A társadalom születési tagozottsága mintegy az isteni gondolat örök rendjének maszlagoltatik. Ez a nacionalizmus természetesen a leghalálosabb betegséget jelent a nemzetre: mert lelki eszköz a nemzeti nagy tömegeinek kizsákmányolására.

A harmadik kísérő jelenség: a kapitalizmus szabad kezet kap. A kapitalizmus ugyanis bizonyos elég veszélyes áldozatok árán lett tagja ennek a részvénytársaságnak. Le kellett mondania annak a sajátos liberalizmusnak és demokráciának szokottságairól, melyeknek létrejöttét köszönhette. Ezért kárpótlás: a szabad kéz, vagyis a tömegek munkerejének s a fogyasztó közönség szükségeinek féktelen kizsákmányolása.

De a nép kitermelésének kényes munkáját csakis egy megbízható gépezet végezheti. Ezért az ellenforradalom elmaradhatatlan szüksége: a bürokratikus fekete hadsereg megszervezése. Ez a legtragikusabb s a legszánalmasabb komikus képlet az ellenforradalom világában. Legfőbb motorjai még csak kapnak bizonyos zsákmánylási szabadkezet vagy bő jutalékot. De a legtöbb komikus címek és silány fizetési fokozatok létráján, éhbérrel, lerongyolódva, kultúrából és életből kizárva végzi szörnyű történelmi munkáját: fűrészeli a fát önmaga, gyermekei s az egész nemzet jövője alatt. Az ön-

gyilkosságnak oly örült formája, mely páratlanul áll a természet világában.

Azonban az emberi lélek bizonyos alaptörvényeit semmilyen erő, semmilyen cinizmus meg nem ölheti. Aki a máséból él, bármilyen amorális, sohasem lehet nyugodt. Az ellenforradalom pszihéjébe állandó rémek ijesztenek lelkiismeretet. Ez aztán a kísérő jelenségek egész sorozatát idézi fel. Ezért nyomja el a gondolat, az irodalom, a művészetek szabadságát. A rendszer erkölcstelenségének elleplezésére szörnyű rubrika-morálkodást rendez s az erotika legyecske-bűneire medve-törvényeket hoz. S mert egyetemes kizsákmányolás a létalapja: szociális rúzzsal és rizssporral kendőzi magát társadalmi reformátorrá. Nagy hűhóval, zászlókkal, zenével és egyházi áldással ad a fogpiszkálóból egynehányat a munkásságnak, a parasztságnak s a középosztálynak. A dúsan terített asztalt pedig egészen megtartja magának. Aki minden pillanatban jogtalanságból él: annak minden pillanatban hazudnia kell.

III.

Láttuk tehát, hogy a tér idegen búsulásain mit jelent az ellenforradalom. Most tegyük fel a kérdést: érdeke-e a magyarságnak: hogy Magyarországon is uralomra jusson az ellenforradalom?

A szociális vizsgálódónak nem szabad semmilyen lelkialkattal szemben elfogultnak lennie s az ország összes adottságát be kell vonnia vizsgálódásába. Néznünk kell tehát: milyen feleletet ad erre a hívő keresztény lelkiismerete. Az igazi keresztényé, akiben élő akarati elem a Krisztus és ott van minden tett, minden gondolat, minden érzés gyökerénél.

Egy olyan rendszert, mely az országot, azok mennyországává teszi, akiknek a mennyország, mint tevének a tűfok átjárása, megtagadtatott s a mennyország jogosai számára pokolt csinált ebből az országból: csak istentelen és kárhozatos lehet a

hívó szemében. Egy olyan rendszer, mely a kereszténység minden alapvető tanának megtagadásával gyűjti a maga hatalmát és vagyonát s a kereszténység alapvető tanainak segítségével teszi zsákmányává a nagy tömegeket: a hívő keresztény lelkében a Sátán, az Antikrisztus országának megvalósulása e földön.

Még lesújtóbb a válasz, ha a kérdést a magyarság, a magyar faj sajátos életérdekei szempontjából vizsgáljuk.

A magyarságnak még maga az igazi, belső kereszténység sem lett soha saját lelkévé, belső természete ösztönös formájává. Az ellenforradalom külső: grimaszokban és nyilvános mutogatásokban kimerülő kereszténykedése pedig halálos undorodás a magyar psziché számára, mely mindig ösztönös szeméremmel riad el attól, hogy belső tartalmát külső mimikákban produkálja. Így az ellenforradalom nemcsak a kálvinista magyarságnak jelen[^]tjf kiszorulást az életből, elpusztulást: hanem a magyarvérű katolikusoknak is. Az ellenforradalom féltékenyen ügyel arra, hogy egyházi és világi téren a maga képére teremtetteket helyezze el, hiszen az fennmaradásának egyetlen biztosítéka. Ezt a cirkusz-vallásoskodást pedig nálunk csak idegenek tudják előállítani. A magyarság mint gyanús elem, kiszorul saját hazája megélhetési alkalmából s egyházi és világi téren minden irányító és jövedelmező helyet idegenek, különösen a germán imperializmus egységes fegyelmű katonái árasztanak el.

De egy. esetleges ellenforradalom egész irtózatossá történelmi gyilkosságát az mutatja meg, ha feltesszük a kérdést: *hol van a magyarság?* Az ellenforradalom-részvénytársaság három nagy részvényese: a magas klérus, az arisztokrácia, a magas kapitalizmus: *Magyarországon majdnem abszolúte idegen képletek.* Kérdés: túlzás-e azok véleménye, akik az arisztokráciát a legidegenebb nemzetiségnek mondják? Az ellenforradalom uralmát megvalósító

bürokratikus gépezet összes motorikus tényezői is fentebb említett okokból a középosztály idegen, különösen germán elemeiből kerülnének ki, akiknek nem fájna a magyarság kizsákmányolása. Irtózatos még elgondolni is: mi lenne, ha biztonságunk egyetlen szerve, annyi történelmi szenvedés után elért nemzeti hadseregünk tisztí irányítása, ha a magyar lélekformálás az egyetemeken és iskolákban, ha a magyar élet lebonyolítása a minisztériumokban és a hivatalokban: ha az egész magyar sors a germán vér, germán gondolat, germán élet-akarat mozdítottjainak kezébe kerülne!

Hol van hát a magyarság? Szétszórva a rög néhez szeszélyei közt, sáros, csúf, embertelen falvakban, kis ablakú, nagyrészt egészségtelen házakban, az úr és a zivatar félelmei közt: él a magyar paraszt. Ő őrizte meg az ősi pszihét: minden védő, minden termő és alkotó erőnkét. Az édes magyar nyelv századokon át az ő mély föld-lelkének meleg titkaiban rejtőzött. Ő fizette ezer esztendő véres-aranyos történelmi dáridó ját. A világháború szörnyetege az ő húsából, az ő véréből táplálkozott. A két forradalom alatt ő volt az egyetlen szilárd talaj, az egyetlen megtartó erő. Ő őrzött meg mindent, ő adott mindent, ő terem mindent. Ő az egyetlen történelmi osztály: a magyarság.

Mi lenne a sorsa ennek a magyarságnak egy esetleges ellenforradalmi uralom alatt? Az idegen kizsákmányoló osztályok, idegen középosztály és idegen bürokrácia kezében csak vad-iramu éhségek vak zsákmánya lenne. Ennek a fajnak, mely Európa legintelligensebb, legemberibb, legmélyebb kincsű népe: pokol volna a mai napja és nem volna holnapja. Gyermekei hiában születnének széles ölelésű ésszel, gazdag képességekkel: nem teremhetnék meg kincsüket a magyarságnak, nem fejlődhetnének középosztállyá, nem kaphatnának helyet hazájukban. Odadobva a korai bajomi munkának, ragályos betegségeknek, bűnnek, alkoholnak, tudatlanságnak: irgalmatlanul pusztulnának el, mint kivert ku-

tya kölykei. A magyar paraszt, kijátszva az élet minden jogából, szégyenletes éhbéren, testében-leikében lerongyolódva kettő közt választhatna: ki-menekülni irgalmasabb országok védelmébe vagy elpusztulni a pálinka irtózatos menedékében.

Az ellenforradalom egyetemes halált jelent a magyarságra. Jelenti minden értéke, minden ereje eltaposását. Jelenti a magyarság tervszerű kiűzését, kigyilkolását vére, szenvedése, munkája szent föld-jéről. Jelenti az idegen harácsolok végleges hódítást.

És micsoda akasztófa-gúny volna kegyes dikciótak vágni ki egy esetleges ellenforradalom idején az Egykérő! Mikor az ellenforradalom minden lehetőségében megrabolja a magyar csókot és megöl minden életvágyat. És micsoda ledér csalás volna doberdói fájdalom irredentát bokázni! Mikor az ellenforradalom szociális politikája még a megmaradt rögök magyarjainak is megnyírná a himnuszát: itt halnod kell. Ha élni akarsz, menekülj innen!

Oh, ha van még magyar ember, akinek testlelke visszhangzik a tragikus faj szenvedéseire, ha van még magyar ifjúság, mely magyar anya testőrbői szakadt s melynek ajakára magyar anya csókolta az édes magyar dal csodálatos nyelvét: kérem, könyörgök: ébredjen a munkához, a védelemhez, a harchoz. Még semmi sincs végleg elvesztve, még mindent megnyerhetünk. Könyörgöm: tegye fel magának lelkiismerete szentélyében a kérdést: lehet-é emberi ember, lehet-é magyar ember ellenforradalom zsoldosa? Vigyázzatok: ha ti nem kérdeztek: kérdez a század. A történelem kezeiben már ott van a fekete pálca.

*Orbánhegy, 1928. június 4_*

TREUGA DEI:

A nemzeti egység fogalma, határai, feltételei.

Kell, hogy egy tiszta hang szálljon a hazugságok, érdekek és étvágynak vad haláltánca fölé. Kell, hogy egy megmutató szó felkiáltsa a sír szélére maszlagozott faj életösztoneit. A kalandorok szédelőgései, a politikai parkettáncosok rikácsolásai, az irodalmi selyemfiúk kloroformos kísérletei közt utat kell törnie az igazságnak, a becsületnek, a magyarság elfojtott életakarátának. Az élet és halál vitájának utolsó órája hí: hogy ez ősérejű, sajátos arcú faj kitepje sorsát idegen kitermelői kezéből és önmagát: saját nyelvét, saját érdekeit, saját organikus céljait tegye egyetlen úrrá a maga hazájában.

1.

Sokszor rámutattam, hogy a magyar közéletben szavak lóbálatnak, mint vidám kalózlógók, anélkül, hogy az illető szó fogalmi tartalmáról a leghalványabb sejtelmé lenne a lóbálóknak és az utána szaladóknak. így pld. a liberalizmus uralmát, diadalát hirdették abban a korban, mely a legkönyörtelenebb antiliberálizmussal kezelte a magyarság egyetemének: a magyar parasztnak, a magyar munkásnak, a magyar szellemi munkásnak legmélyebb életérdekeit. *Egy gyilkosan antiliberális cinkosliberalizmus volt ez: Minden idegen szerencsevadász, aki az én hatalmamot támogatja, kiharaphatja étvágya adagját a magyar testből. Én, mint intéző hatalom, vigyázok, hogy a magyarság milliós tömegei ne szervezkezhessenek e harapások ellen.*

Ez a politika a természeti törvények törhetetlen logikájával elvezette a magyarságot a világháború vágóhídjához, hozzákötve a német étvágy irtóztos szekeréhez. Ez a politika mutatta meg minden gyilkos arcát, mikor az összeomlás után nem volt a magyarságnak semmi szervezettsége, de politikai rátermettsége sem, hogy kezébe vegye a maga sorsát. Az összeomlást követő nehéz szégyenű évek, különböző színű zászlók és jelszavak alatt: voltaképpen egyetlen — nem forradalom, hanem — lázadás voltak. Lázadás a magyar uralmi és életjog, az organikus magyar célok és érdekek, lázadás a magyar nyelv királyi joga ellen.

Most a régi rúdon új lobogó röppent föl az új napok elképedésébe. *Nemzeti Egység*: rikoltják a tótágast álló betűk. És bár a Nemzeti Egység tartózkodási helyét sem a rendőrségi nyilvántartóban, sem a budapesti lakás- és címjegyzékben nem tudjuk megtalálni: pártja már van. Van harsogva, rikítón, fojtó szaggal, csípősen, domborúan: betörve mind az öt érzék elítéltségébe. És el kell ismernünk: nem kutyadolog ám, ha valaminek, ami nincs, már van pártja. A versenyló a startnál ugyan még inkább csak intranszigiens öszvér, de ha jól belejön a futásba: még arabs telivér lehet belőle. Akkor legalább nem csak beszélni, de tudni is fog arabusul.

De most jön valami, amitől a szegény magyar igazán az intranszigienciájára esik. Ha éberem, figyelmesen nézzük ezt az új történelmi *Nincskét*, ezt a bájdalú ifjú Szűzet, a *Nemzeti Egységet*: mind jobban kezd viszketni az emlékezetünk: Mikor és hol a fészkes fityvonalvezetésben láttuk már önagságát? Igaz, hogy akkor nem szavalókórusozta az arcát, nem intranszigiensmagyarozta az ajkait, nem toldta műturánsággal mellbőségge a melle lottyanásait. De az új stílusú kozmetika mögött bujkáló vonások, a mozgások sajátságos bozótja, egész egyéni atmoszférája halálosan ismerős. Ismerős. Halálosan.

És akkor az a borzongás fut végig a gerincünkön: hogy mi ezt az ifjú Nincskét, ezt az új rózsaujjú hajnallal született fakadó Szüzet már hatvan évvel ezelőtt láttuk! Nézzük csak főbb élet jeleit:

1. A hatalom birtokosainak hozzátartozói vagy a velük szoros kapcsolatban levők nemes nemzeti-egységességgel beülnek olyan üzleti vállalatok igazgató tanácsába, melyek súlyos hasznokat húzhatnak az Államhoz való viszonyukból. Ez nemcsak a Nemzeti Egység szilárdságát teszi vasbeton jellegűvé, de növeli a Közmorálba vetett hitet is. Nevezett beülők szélesölelésű hazafisággal nem nézik az illető vállalatok felekezeti vagy faji jellegét. Hiszen akkor megbontanák a Nemzeti Egységet és megérdemelnék, hogy félreállítsák őket.

2. Bármily fajú és étvágyú idegenek légiói dzsentrisíttetnek vég-y-okkal, th-ákkal és gh-ákkal a csak i-s, csak t-és és csak g-és magyarok fejetejére. Új nevük mellett megtarthatják a régít is s elibe tehetik az anyjuk vagy az ányuk nevét is. Az így összejövő két, három vagy több névből úgy szaglik az „*ősi magyar kúria*“, hogy attól nem érzik a tegnapi Púdakeesz vagy Teleki-tér. Ezek összesége alkotja a *jobb magyarok* kollégiumát.

3. Ezek a „jobbmagyarok“ kapják a minisztériumok, az állami hivatalok, a megyei és községi adminisztráció, az igazságszolgáltatás, az egyetemek, a közoktatás, a külügyi képviselet stb. irányító helyeinek döntően nagyobb százalékát. Ők a sorsot jelentő hatalmak az egyházban, a hadseregnél, az ipari és kereskedelmi életben. Mindenütt.

4. Kormánytanácsosi, kormányfőtanácsosi, méltóságos és kegyelmes, Korvin-lánc, Korvin-csatt és Korvin-dajkatú és egyéb mókákkal túlnyomólag *főbb magyarok* szerveztetnek meg megbízható gáttá, hogy csak a tekintetes, téns, vagy hallja-kend magyarok dolgozó millióinak felmozduló életakaratára ne veszélyeztesse ezt a jutányos és kiadós Nemzeti Egységet.

5. A magyar parasztság minden sajátosérdekű

szervezkedése megakadályoztatik. Ehelyett egy műparaszt „*kisgazda*“-párt sváb fiskálisai rikácsolnak össze egy figyelemelvonó, keserűséglevezető, életöszönt megtévesztő „*parasztpárti*“ magyar királyi állami ellenzékét a bármely perces paktumhoz.

6. Rettentően reformos reformok öltöztetnek törvénybe népjóléti és újkoros szavak jazzbandjével. Ezek a törvények igen alkalmasok arra, hogy megnyugtassák a magyarságot kitermelő uralkodó érdekszövetségeket: Ne féljeteK, a szó változik, a pecsenye megmarad. — Viszont a magyarság dolgozó milliói az ajándékozó szavak muzsikájában lelkesen szorítják markukba azt a semmit, amit kaptak, így hozunk pld. az idők ijesztése miatt okos hitbizományi reformot. A hitbizomány a jelenlegi élvező halála után ennyi és ennyi évvel ilyen és ilyen határig, ilyen és ilyen feltételek mellett megszűnik. Ha pld. ma egy még gyámság alatt élő öt-éves gyermeknek van negyvenezer hold hitbizományi birtoka és ez a gyermek a jólétben megéri kilencvenöt éves korát: a negyvenezer tíold egy része már csekély száz-száztíz év múlva felszabadul, ha... ha ... ha ... Ez a sok feltételes ha összead eGY gúnyos röhögésű hahaha-hot. így a ma| földtelen parasztja abban a boldog tudatban szakadhat meg a nyomorúságtól, hogy dédunokája hasonló megszakadás keretében már megjósolhatja, hogy az ő dédunokája mikor adhatja be földigénylési kérvényét. Ez a reform különben éles domborulatban mutatja meg, mit ért a reformkormány a sokszor elharsogott *tempó* alatt. Régen ezt így mondták: utalvány a túlvilági boldogságra. Adressz: *Sóhivatal*.

És íme: amint ezekre a vonásokra sorban rámutattunk, hajadonunkon csodálatos változás történt. Az új kozmetika gyönyörűségei leválnak róla s a mai bazár festett szorongyai közül előtűnik, hamis fűrtjeivel, karikás szemeivel, a bűn ráncaival arcán, rozoga sexeppiljeit gépiesen riszálva az

ócska kokott, ki 1867-től a háborúig ropta halálos farsangját a magyar palival: a *Nemzeti Liberalizmus*. Igen: a vén félreölelkező ez és éppen így csinalta régen is, mint most. De hogy a háború s a halált kongató napok irtózatossá tanulságai felriasztották ellene az emberek erkölcsrendészeti ösztöneit és mert megkívánta a Kemál férfiasságát, magába tikkadta a Mussolini káprázatos lendületét és szűrt némi levelet Hitlerrel: hát felvette a *Nemzeti Egység* nevét, akasztott magára egy pár Adysra vagy Szabó Dezsősre hamisított mondat-ékszer s a mai külföld vezető uraságaitól levetett mimikákkal folytatja a régi szeretkezéseket. S a megcsapolt, meglopott, kitért, árva magyarság ma elhagyottabb, mint valaha. Bs holnap elhagyottabb lesz, mint ma.

2.

Ezelőtt huszonkilenc évvel egy fiatalember jött haza Párizsból. Másfél évig járt ott az egyetemeket és méginkább: másfél évig éber szemmel, mindent megmérő elmével olvasta a francia életet. És amikor látta ott, hogy a hitbeli, a nemzeti és kulturális egység milyen mérhetetlen történelmi katedrális tudott megépíteni: fiatal életének minden gazdagsága és ereje egyetlen akaratba, egyetlen szent elvállalásba egyesült: megteremteni a magyarságban egy ilyen alkotó egységet. És ehhez az elvállaláshoz sohasem lett hűtelen. Minden művéből, minden alakjából és gondolatából, haragjaiból és szépségeiből kijajgat, kikönyörög, kisürget a roppant történelmi elhívás: Egységet! egységet! egységet!

És most: felérve az idők ormára, távol az ifjúság gözeitől s személytelenné tisztulva az egész horizont nagy nyugodtságában: egész életem, minden erőm egyetlen vágy, egyetlen akarat: örök riadója, hittérítő papja s ha nem lehet másképp: örökre megmutató áldozata lenni annak a magyar egységnek, mely új hazát, új életvédelmet, új jövőt épít az ezeréves bűnhődés fájának.

De mi ez az Egység?

Mi a *Nemzeti Egység*? Mi a tartalma?

Az emberekbe ágyazott, az emberekben történő jelenségek fogalmai oly bonyolultak, örök levésükben oly sok arcúak, hogy csak türelemmel és módszeresen juthatunk leglényegükhöz. Lássuk először: mi *nem lehet* a *Nemzeti Egység* tartalma.

1. A *Nemzeti Egység* nem rejthet magában két ellentétes egységet: a kevés kiváltságosok, szabadsákmányosok és kitermelők érdekegységét és a több milliónyi dolgozók balekségének és szenvedésének egységét. *Minden kiváltság, minden szabadsákmánylási lehetőség, bármily egyenlőtlenség az élethez való jogokban: lehetetlenné teszi a Nemzeti Egységet.*

2. A *Nemzeti Egység* nem jelentheti azt, hogy megszűnjenek a pártok és feladják küzdelmüket. A pártok, ha a pártképződés egészséges és becsületes, azaz nem megtévesztésen, furfangon vagy erőszakon alapszik: a nemzet közös érdekű rétegeinek szervezett részvétele az államéletben, a történelem csinálásban. A kormánynak nem az a célja, hogy elnyomja vagy megsemmisítse a pártokat Hanem: hogy erejüket, érvényesülésüket egy olyan egyensúlyba arányítsa, mely a nemzet minden rétegének a legtermékenyebb történelmi munkát, a lehető legszélesebb fejlődési lehetőséget biztosít. *Nincs bűnösebb és pusztítóbb kormány, mint az, amelyik megöli a nemzet nagy tömegeiben a politikai érdeklődést és a vágyat: résztvenni a politikai küzdelemben. Az ilyen kadaverizálja a nemzet testét, megöli benne az életosztön minden riadását hogy érdekeivel törődjék, közéletileg, politikailag neveletlenül hagyja a nemzet nagy tömegeit a jövő kiszámíthatatlan eshetőségei előtt:* Ha valaha aktuális a halálos ítélet: az ilyen kormány számára igazán az.

Egy áttörhetetlen határa azonban van a pártok küzdelmének. *Csak addig van létjogosultsága a*

pártoknak, amíg érdekeik, küzdelmük a nemzetet kialakított történelmi faj nyelvének, kultúrájának, életérdekeinek, történelmi céljainak egységében kívánnak érvényesülni. Amelyik párt ez ellen az egység ellen mozdul, megsemmisítendő.

3. Nem jelentheti a *Nemzeti Egység* a közéleti kritika elnyomását. Ellenkezőleg: a *Nemzeti Egység* őszinteségének, egészségének, erejének jele: a szabad kritika. Elnyomni a kritikát azért, mert vannak rosszindulatú vagy ostoba kritikák, olyan bölcsesség: mintha felgyűjtanánk minden vetést, mert néhol konkolyos búza is van. Viszont semmilyen kormány sem lehet jogos elbírálója a rajta gyakorolt kritika milyenségének. A kritika a közélet tisztasága, higiénája, a történelmi alkotás nélkülözhetetlen eleme. Aki el akarja nyomni a kritikát: annak vagy becstelen szándékai vannak, vagy érzi a maga szellemi silányságát.

4. Nem lehet *Nemzeti Egységet* csinálni az „ősi alkotmány“ tabuvá, érinthetlenné ódázásával. Az az „ősi alkotmány“, éppen mert *ősi*, a mai rohanó életben a fejlődés megfojtását jelenti. Különben is*, hányszor volt ez az „ősi alkotmány“ kínozóterem, ahol a nemzet nagy tömegének, a dolgozó magyar népnek vére, verejtéke, könnye óceánként ömlött a mások hatalmának emelésére, jövőjének biztosítására. A volt századok erő és fejlődési viszonyai kitermelték a maguk testhezálló páncéljuk gyanánt ezt az „ősi alkotmányt“. A páncélt a halottal szokás eltemetni. A modern állam mindennapi megtermésé-
Den és a világháborún át a magyarság dolgozó milliói: a magyar nép lett egyetlen történelmi osztály egyetlen nemzetfenntartó elem. Az új fejlődés új alkotmányt követel. Nem gyanús-e, hogy éppen a magyarságot kitermelő idegen uralkodó érdekszövetségeknek fájogál olyan búsmagyarságosan a szí-
vük ezért az „ősi alkotmányért“?

5. Természetesen: *Nemzeti Egységet* semmi Képen sem lehet csinálni rendőrrel, csendőrrel, folyamőrrel, gyalogsággal, lovassággal, tüzérséggel

sem adószedővel és végrehajtóval. Sem választási furfanggal vagy erőszakkal, vagy más efélével. A *Nemzeti Egység* a nemzeti munka összességének organikus akarata, mert mindenféle munka ezt az egységet érzi legteljesebb védelmének, fejlődése, jövője leghatalmasabb biztosítékának.

6. Nem lehet *Nemzeti Egységet* teremteni meszterkéltn gondolatokkal, gusztyusos pontokba szervirozott szép mondatokkal, idegenből kölcsönzött ideológiával és mimikákkal. *A Nemzeti Egységet megteremtő ideológia és program, az ország és nemzet összes fizikai és pszihikai adottságainak szerves kifejezője.*

7. Nem lehet *Nemzeti Egységet* csinálni osztálypolitikával. A *Nemzeti Egységben* az osztályok csupán a nemzeti munkamegosztás egyenjogú szervei. A *Nemzeti Egység* könyörtelenül kiírt minden dolgotalan réteget. A *Nemzeti Egységben* egyik osztálynak sem lehetnek kiváltságai, előjogai a másik fölött. A *Nemzeti Egységben* az osztályok nem merev korlátok mögé zárt egymáshoz külön és idegea testek, hanem: folyton változó tömegű, örökös levésben áramló élő szervek. így pld. a *Nemzeti Egységben* minden lehetőség biztosítva van arra, hogy a magyar parasztság és munkásság arravaló egyedei megfelelő szellemi kiképeztetéssel a szellemi munka osztályainak bármelyikébe átléphessenek. Viszont a *Nemzeti Egység* egész berendezése parancsoló kényszer arra, hogy a szellemi munkások osztályainak ilyen munkára nem alkalmas gyermekei a fizikai munkások közt keressék életük biztosítását, így a *Nemzeti Egységben* az osztályok mintegy feloldatnak, mert úgyszólván mindenik család képviselve van mindenik osztályban.

8. Csírájában megöli a *Nemzeti Egységet* és a legnagyobb történelmi gázságot követi el az, aki egységet, történelmet, államot túlnyomó részben nem a nemzetet megalakító történelmi faj — mely számával is többség — egyedeivel csinál, hanem az ország irányítást, hatalmat, vagyont jelentő helyeit

az élet minden terén túlnyomó részben a nemzet idegenvérű tagjainak osztogatja szét. Ez a legbecstelenebb történelmi orgyilkosság. Búzakenyeret csak a búzamag, szőlőbort csak a szőlőtőke teremhet és semmi szavalókórusos Növény-Liberalizmus vagy Növény Egység kedvéért nem fog búzakenyér teremni a csipkebokron s nem fog bort csordulni a kukoricakóró. Az ilyen magyarrá ajándékozottak, még ha ypszilonosítva, ffsítva és ghásítva meg előnevezve is vannak és ha tudatos akaratokban tényleg magyarnak akarják is magukat: idegeikben, vérükben, izmaikban, sejtjeik titokzatos erdeiben, egész végtelen *tudattalan* énjükben: saját fajuk törvényei szerint teremnek látást, gondolatot, érdeket, célt. Vagy a magyar politika még az átöröklés törvényeit is tagadja? Ha egy nemzetalkotó faj lemond arról, hogy a nemzet életét, sorsát a megfelelő arányban a maga fiaival irányítsa: készen várja a megásott sír.

4.

Mi hát a *Nemzeti Egység*? Mik az elemei ennek az egységnek?

A *Nemzeti Egység* emberalapja egy olyan államban, ahol több faj van: az a faj, mely az idők mélyén az illető országot megalapította s a századok folyamán az államot és a nemzetet megteremtette. Ennek a fajnak a nyelve, sajátos pszihéjéből fakadó kultúrája, organikus életérdekeiből előtermő történelmi céljai adják meg a *Nemzeti Egységet* a nemzet minden tagja számára.

A *Nemzeti Egység* tehát akkor teljes, ha az érdekek és vélemények egészséges és szükségszerű gazdagsága és különbözősége mellett: a nemzet minden tagjában megvan a nemzeti nyelv élő kultusza, a nemzeti kultúra lélekformáló nevelése, a történelmi célok hite és akarata.

Ebben tételben nincs semmi, ami az újabb idők kisebbségi elvének egészséges érvényesülését gá-

tolná. A nemzeti elv: a közösségi elv, a kisebbségi elv: az individuális elv. *A nemzet minden tagjának anyanyelvi teljességgel kell beszélnie a közös nemzeti nyelvet. A nemzet minden tagjának át kell mennie a nemzeti kultúra egységet építő nevelésén. Enélkül nincs nemzet, nincs egység, enélkül egymásnak rohanó, szétfutó célú idegen akaratok vak anarkiája az állam. Enélkül nincs történelmi együttműködés.* Hiszen éppen ez a nyelvi és kulturális katedrális, mely közös emberiségű egységbe fogja össze a különbségeket: ez a nemzetek legfelsőbb ér; tékú termése, sub specie aeternitatis megteljesülő arca. Minden tétel, mely ezt tagadja, még ha oly szép „emberi“ frázisokba is van pakolva: a szétoldás, a Babel, az anarkia és zűrzavar akarata lesben álló gyilkos, becstelen étvágyak számára.

Természetes: hogy e nagy nyelvi és kulturális egységben való részvétel mellett: az idegen vérű és nyelvű polgároknak megadatik a lehetőség, hogy az individuális jog határai közt saját nyelvüket és faji kultúrájukat is műveljék. *De minden elképzelhető közösségi szervben csakis a nemzeti nyelv és nemzeti kultúra juthat kifejezésre.*

Ilyen *Nemzeti Egység* nálunk még nem volt és nem is lehetett. Ezt be kell látnunk, ha nem akarjuk hazug frázisokkal még betegebbé mákonyozni magunkat. Az Árpádok és a vegyes ház koráról nem beszélhetünk ilyen értelemben. A *Nemzet* különben is olyan modern fogalom, melyet a régi rendi állam közösségére nem alkalmazhatunk, legalább is: Magyarországon egyáltalában nem. Amint a Habsburg-dinasztia kezébe kaparintja a magyar trónt s az ország legfelsőbb szervezettsége és kifejezője: a királyság idegen nyelvű, idegen kultúrájú, idegen lelkű és idegen célú lesz: a nemzetté alakulás folyamatai mindinkább lehetlenebbekké lesznek. Erdélyben kezdődik mintegy előképe ilyen alakulásnak, de a fejedelemség bukásával ez is veszendőbe megy. A tizennyolcadik század közepén, a sok szenvedés, sok tanulság és

az új idők sürgetései nyomán egy gyönyörű fejlődés indul meg, mely tényleg reményt ad arra, hogy a *magyar nemzet* megvalósulása rohamos léptekben közeledik. Ez a fejlődés párhuzamosan haladt a magyar nyelv érvényesülése, a magyar kultúra kibontakozása, a gazdasági fejlődés és a politikai jogok terén. Ezekben az időkben annyira a magyarság jelentette a leggazdagabb lehetőségű, legemberibb jövőt az ország minden lakosa számára: hogy magyarul beszélni annyit jelentett, mint: emberül beszélni, egy egészségesebb és több igazságú jövő nyelvét beszélni. És az ország minden lakosa érezhette, hogy úgy élheti meg legteljesebb emberségét, saját teljes önmagát: ha részt vesz a magyar történelmi akarat közösségében.

Ezernyolcszáznegyvennyolc volt hivatva a fejlődés megteljesítésére, arra: hogy ezt a fejlődést beépítse egy új államrend törvényeibe, intézményeibe. A nagy erőfeszítés megbukott. Az idegen dinasztia belepiskolt, beletaposott, belegyilkolt ebbe a fejlődésbe.

Ezernyolcszázhatvanhéttel kezdődik a magyar történelem leggyilkosabb, legvégzetesebb tévedése. A Tisza-kormány, ahelyett, hogy egy évszázados fejlődésre készített hatalmas egyetemes tervvel, a magyarságot nevelte volna a modern állami élet millió feladatának munkás szerveivé: idegenek kezébe juttatta a magyar élet minden stratégiai pontját. A sokat emlegetett s numenné emelt *Nemzet* cégér alatt idegen vérű, idegen akaratú, idegen célú közösségek építhették meg a maguk hatalmát a szenvedő magyarság testén. Ennek az örült folyamatnak logikus befejezése volt az: hogy a magyarságot a német imperializmus érdekében — minden saját érdeke ellenére — vitték a világháborúba.

De ha igazságosak akarunk lenni az 1867-től a világháborúig terjedő ál-liberális kor iránt, egyet meg kell állapítanunk. Minden végzetes bűne mellett egy dolgot sohasem adott fel: a magyar nyelv uralmi jogát, a magyar nyelv terjesztésének hitét.

5.

Az új építés feladatai tehát világosan állhattak minden becsületes szem előtt: megszervezni a magyarságot az új nemzetalkotás munkájára. Mert azt talán a reformlogika is elfogadja, hogy *Nemzeti Egységet* teremteni *Nemzet* nélkül, még a legmeszebb kongó mellbősséggel sem lehet.

A magyar nyelv, a magyar kultúra, a magyarság organikus érdekeiből előtermő történelmi célok egységébe beleszervezni az ország egész népességét, minden tagját. Beleszervezni nemcsak a külső keretek kényszerével, hanem a belső nevelés lélekformálásával is. Ez a nemzetalkotás, a Nemzeti Egység egyetlen útja.

Ezek a: „*magyarság életérdekeiből előtermő történelmi célok*“ ma már a matematikai képlet vitathatatlan határozottságával állanak előttünk. Hol van a magyarság? Hol van sajátos egyéniségünk, nyelvünk, kultúránk, történelmi életerőink ősforrása, időtlen tartaléka? A magyarság egyetemes tömegében, a magyar munka millióiban, a magyar népben. Első történelmi feladatunk tehát: az Állam olyan átalakítása, hogy ez a magyar munka egyetemes tömegének legyen termő, termelő, védő és jövőt adó legszélesebb életformája. Ehhez egyetlen út van: olyan választójogot alkotni, mely a magyar munka egyetemes tömegét állammá fejleszti, azaz: a történelmi élet minden percében és tényében ráneveli saját sorsa intézésére, folytonos közvetlen részvételre az állam életében és így az ország egész testét parlamentté teszi. Ez természetesen: elsősorban minden dologtalan elem, minden kiváltságos réteg, minden szabadzsákmány-lehetőség és minden kiváltságot jelentő cím és rang könyörtelen elpusztítását jelenti.

Ez az új jogrend aztán lehetővé teszi azt a legfelsőbb, egyetemes örök történelmi célt: hogy a magyarság a vérével, szenvedéseivel, munkájával

megvásárolt egész történelmi földjén nyelvének élő egységében, ősi pszihéje sajátos erőinek kitermelésével egy hatalmas történelmi egységet, egy sajátos arcú kultúrát, a szellemi és fizikai élettermésnek egy független, önmaga céljaiért dolgozó vidám, egészséges emberi műhelyet hozzon létre, mely a nemzetek nagy termésébe örök értékekkel viszi be a magyar lélek termő gazdagságait. íme: ez a történelmileg megteljesült *Nemzeti Egység*.

És lássuk most a Treuga Dei-t. A jó kis régi alkalmas, gusztusosra nyalt, százszor bevált link Treuga Dei-t. Mert szegény Deus genitivusza itt igazán illetéktelenül szerepel és kimeríti a *stílus-egységtelenség* ismérvét. Lényegében ennek a mindig kéznél levő *diabolus ex machinanak* az igazi eve: *Treuga Rapacium et Voracium*.

Igen: ahányszor ez a szép név, megfelelő színrendezéssel s a gellérthegyinél jóval sikerültebb görögtűzzel megjelent a magyar politikában: mindig a Ragadozók és Falánkok békéjét s a szegény emberek Istenének nagy szomorúságát jelentette. Vagyis: a magyar nép termésén osztozkodó érdekszövetségek állandóan civakodtak a részesedés arányaiért. Néha aztán — határokon kívül és belül — különös szemnyitó, népébresztő szelek támadnak föl s megmozdulnak a mélységek néphullámai. Ilyenkor, a közös megszeppenésben a közös veszély előtt a marakodók belátják a paktum szükségét. És ezt az új összefogást a munka magyarságának életérdekei ellen nagyhatásos tremolóval elnevezik Treuga Deinek, Nemzeti Egységnek, Hazafias Egybeborulásnak s más árpádapánkos mókának.

Most, az orrunk előtt történt egy olyan példa, mely még a született vakok szemeibe is beleviszi a mondottak igazságát.

Egy svábnemzetiségű agg író, akinek sírkövére

majd ezt az életösszegezést lehet írni: Szerette a miniszterelnököket — halk rezdületű vezércikkben *Treuga Dei*-ra hívta föl a politikai pártokat a bekövetkezhető nagy külügyi események előtt. A cikkben gondosan megkötött mondatok, kellően vasalt honborulat s hogy úgy mondjam: singeréswolfneres méla báj volt. Erre az összes pártok lapjai belekezdtek egy: én treugázom, te treugázol, mi treugázunk skálázásba. És határozottan, mintha előre megbeszélte dolog lett volna az egész, igen alapos hajlamot mutattak a dologhoz (*inclinatio treugica officinalis urbana et campestris*), csak éppen hogy mindenik akar kapni valamit a maga kis treugájáért.

Azt, hogy az illető író meg akar békélni mindenkivel: értem. Minden oka megvan rá. A magyar élet őt és a fajtáját olyan kukra emelte, úgy odaültette őket minden lélegzéshez, melyet nem a zsidók tettek magukévá, hogy igazán ravaszul bölcs dolog, ha békét akarnak. Ez a béke megőrzi számukra eddigi hódításukat és új hódításokra nyit kilátást. De végtelenül tanulságosak azok a feltételek, amelyeket a vitában résztvevők a *Treuga Dei* alapjául jelöltek meg. Csak két ilyen feltételt idézek ide, de a többi is mind ilyen jellegű volt.

Az egyik feltétel: vonja vissza a kormány a készülő sajtóreformjavaslatot.

A másik feltétel: vonja vissza a kormány az ügyvédi reformra vonatkozó javaslatát.

Vizsgáljuk e két feltétel *nemzeti-egységi* értékét.

A sajtószabadságot természetesen én is az egészséges közélet nélkülözhetetlen tényének tekintem. De a most érte oly csengő karddal csatázó urak nem veszik észre, pontosabban: *nem akarják* észrevenni, hogy *a sajtószabadság problémája ma egészen más, mint volt a Petőfiék korában. A sajtószabadságnak ma nem a kormányhatalom a legnagyobb veszélye, hanem: a sajtó.* Merem állítani,

hogy bármely kormány alatt is, kellő formában, kellő magasra felemelve a problémát: kevés s talán érhető kivétellel mindent meg lehet írni, meg lehet mondani. *A sajtószabadságnak ma, könyörtelenül és aljasul, szadista éberséggel és minden emberi igazság ellenére: a sajtó az elnyomója.* Petőfiék korában a sajtószabadság az egyéni lelkiismeret, a vélemény szabadságát, a nép érdekeinek hatalmas előretörését jelentette. Ma a sajtószabadság azoknak a zsákmányoló érdekszövetségeknek jelent szabad gyarmatosítási hadviselést, melyek a magyarságot kitermelik maguknak. Példákat mondok. Van egy lap, amelyben szegény zsidófalatra ítélt janicsár írók hallatlan magyarvédősen minden nap kivégzik Hitlert a kóser előírások pontos betartásával. Ugyanebben a lapban szegény elítéltek már vagy három hónap óta vad parasztságos elbűsulással úgy össze-vissza locsolják az Alföldet, hogy már az utolsó ürge is elénekelte a hattyúdalát. Ez a fecskendező honfoglalás annál kedvesebb, mert a benne résztvevő él-locsolók legtöbbje annyit ért a dolgozhoz, mint Szerb Antal az irodalomhoz. De próbálná meg valamelyike tanulmányt írni arról, hogyan lehetne a magyar fajt a pénzügy, a kereskedelem, az ipar, a sajtó, a szabadpályák terén számának és történelmi jogainak arányában úrrá tenni, vagy próbálna tanulmányt írni a két szimpatikus betűiparosról: Molnár Ferencről és Heltairól, az igazi értékükre, helyesebben: értéktelenségükre szállítva le őket: úgy repülnének ki éhbérük szomorú biztonságából, hogy a bal sajtószabadságuk sem érne a földet. Van egy másik lap, melynek gondosra vasalt apró szerkesztője doberdói gyásztól komorló szívet sajgat a magyar problémák felé s Innocent modorában porcellánfestegeti a méla magyar szomorúságokat. Hát próbáljon ehhez a selymesen honbúsuló hím-Niobéhoz egy árva magyar író beállítani egy tanulmánnyal, melyben kimutatja a germán elemek hallatlan, döntő s a jövő szelekciót is meghatározó honfoglalását a minisztérium-

mok, az Egyetemek, a közoktatásba külügyi képviselő, az Egyház irányításában, vagy egy másik tanulmánnyal, mely Herceg Ferencet szállítja le objektíve csakcsupán Herceg Ferencé, vagy egy harmadikkal, melyben egy hajszálnyi elismerést mutat az én művészetem iránt, vagy csak meg is említi nevemet: a szerencsétlen nem is az ajtón, hanem az ablakon fog kisajtószabadságulni az uccára. És így megy ez minden lapnál. *Mert a magyarságnak nincs sajtója, nincs magyar sajtó.* A magyarországi sajtó a két idegen hódító akarat: a zsidó és a germán iperializmus szerve, melynek kereteiben az arisztokrácia és a magas klérus érdekei is helyet találnak.

És lássuk az ügyvédi javaslatot. Ezt a suta, ügyetlen, gyáván és bárgyú módra dadogó javaslatocskát. Méltó kuzenkáját a Numerus Clausus törvénynek, melynek áldó védelme alatt lassanként nem lesz található magyar anya fia a magyar egyetemeken. Hiszen a magyar egyetemi tanároknak s azoknak a hatalmi köröknek, melyek „szólhatnak egy szót a felvétel érdekében“, döntően túlnyomó része germán, kisebb számban szláv. Ez az új javaslat is, mint ez a gyönyörű törvény, csak a zsidó ellen merészelget, annak a gyönyörű orvosf elvnek az alapján: — Védjük meg a magyarságot a kole-rától, hogy a tüdőbáj és a rák nyugodtabban rági-csálódhassanak élete megvédett fáján. És lám: még ez a taknyos, albinós, elefántizises nyomorék javaslatocska is belefullad a Treuga Dei-be, mint túlbőven szült macskakölykök a pecegödörbe.

Igen: mert ez a *Treuga Dei* annyimint: a magyarságot kitermelő hódító idegen étvágyak zsákmánymegegyezése. De nincs Treuga Dei a magyarság: a magyar munka, a magyar termés, a magyar alkotás milliói: a magyar paraszt, a magyar munkás, a magyar szellemi munkás számára. Amint nem volt szegény Ady Endre számára, aki fájni és jajgatni merte a magyar sebeket. Nem volt Treuga Dei még a hullája számára sem. Apró hitvány ide-

gen sakálok hazugságokkal, rágalmakkal büntetlenül márthatták piszkos fogukat holttestébe. Hiszen csak koszos magyar géniuszt volt.

7.

Óh, pedig hogy kívánjuk a Treuga Deit! Herr von Jákhbaum, csak egy kis Treuga Dei-t nekünk is, szegény szerencsétlen csakmagyaroknak, mert megszakadunk! Nem bírjuk már tovább a mellőzést, a nincstelenséget, a másodrendű polgárságot! Hiszen mi nem vagyunk tolakodók, mi szívesen elbujdosnánk innen a világ többi tágasságaiba, hogy mi: *nem-is-tudom-mi-az-hogy-magyarok* végleg átengedjük helyünket az *intranszigiens jobbmagyaroknak*. Hogy Wotan tata és Mózes isemük korlátlan vidámsággal járassák kánkánjukat e hon keresztény és revideált terein. De: a nagyvilágon e kívül nincsen számunkra hely. És ha már itt halnunk kell, szeretnők, hogy előbb egy kicsit élnünk kelljen.

Óh, Herr Ministerpresident, hochgeerter Herr Lórberdecker Unterlagergross, höksztbewunderter Herr Pápstlicher Gráf, térdrehullva és alázatosan, mint a magyar munka, a magyar termés, a magyar alkotás millióinak morientes Tesalutant-ját, mint a magyar Föld rögeinek könyörgő szavalókórusát, mint millió és millió jövőtlen magyar gyermek kétségbeesett sírását: ím, földre borult arccal prezentálom a *magyar Treuga Dei* föltételeit:

1. A hazai németiség és más keresztény fajok ismerjék el a magyar fajnak azt a jogát, hogy számának és történelmi jogainak arányában foglalja el a minisztériumok, állami, megyei és municipiális hivatalok, az Egyetemek, az Egyház, a közoktatás, a külügyi képviselő, a hadsereg stb. irányítást, hatalmat, vagyont, megélhetést jelentő helyeit és hogy ezeken a tereken a magyar fajnak kell kezében tartani a szelekciót. És a nem magyar vérű fajok egyedei is hatáskörükben mindent elkövessenek, hogy

a magyar faj e nélkülözhetetlen igazságtétele mielőbb megvalósuljon.

A hazai zsidóság ismerje el a magyar fajnak azt a jogát, hogy számának és történelmi jogainak arányában foglalja el a pénzügyi (bankok etc), a kereskedelem, az ipar, a sajtó és a szabadpályák irányítást, hatalmat, vagyont, megélhetést jelentő helyeit és hogy ezeken a tereken a magyar fajnak kezében legyen a szelekció. És a zsidóság egyedei a maguk hatáskörében kövessenek el mindent, hogy a magyar faj e nagy igazságtétele mielőbb megvalósuljon.

A magyar kormány abból a célból, hogy a magyar középosztályban olyan arányban legyen képviselve a magyar faj, mely számának és történelmi jogainak megfelel: intézményeket létesít, hogy a magyar parasztság és a magyar munkásság arravaló gyermekei az Egyház, a hadsereg, a közoktatás, az ipar, a kereskedelem stb., stb., stb. számára az intéző középosztály tagjaivá emeltessenek.

A kormány alkosson egy olyan választójogi rendszert, mely megszüntetve minden politikai szabadzsákmánylást: a dolgozó nemzet egész tömegét állammá: önsorsukat intéző, a történelmi élet minden tényében résztvevő elemekké neveli.

A magyarországi nagybirtokosok, jólismert hazafiságuk végső bizonyítékául ezer holdon felüli birtokaikat bocsássák a magyar állam rendelkezésére a magyar parasztság egyetemes megerősítése céljából. A magyarországi mindenféle nagytőke pedig vállalja ennek az egyetemes földreformnak (telepítés, beruházás, házépítés, bútorbeszerzés stb., stb.) finanszírozását.

8.

Óh, és kik azok, akik ilyen Treuga Dei-táncokat ropnak a szenvedő magyarság testén?! Talán a magyar parasztság mély kifejezői, testéből kitesztült történelmi tényezői? Talán a magyar munkás-

ság valamelyik történelmi tényezővé magasult ropant gladiátora? Talán a magyar alkotó szellem valamelyik elrendeltetett óriása? Egyszóval: a szenvedő, a termő, a dolgozó magyar magyarság elküldöttjei?

Nem. Tragikusan, végzetesen nem. Szimaton rohanó dú-fiskálisok, ordas újságírók, cingár grófi biberachok. És legtöbbször: idegenek! idegenek! Az Eckhardt! Az Ulain! Hát ezek szólhatnak belé a magyar sorsba, akiknek fajsúlya semmilyen érzékenységű vegyi mérleget nem tudna zavarba hozni! Ezek köthetnek a magyar történelemben Treuga Dei-ket, akik annyit sem jelentenek a magyarságnak, mint egy borba döglött muslialégy! Az ilyent, ha rikácsol, nyakon kell fogni és áthajítani a határon a blutfervántok közé. Menjenek a Wotan-tata örömébe!

És ezredikszer, és nem utoljára, és minden következményét vállalva mondom: *aki Magyarország trianoni tragédiáját, a magyarság tragikus viszonyát a szomszéd hatalmakkal: belpolitikai eszközzé teszi: az olyan lelkiismeretlen gazember, hogy íógelírójá kell tenni minden ököl számára. A magyar reménynek még igen sokáig, talán hosszú évtizedekig kell várnia nagy történelmi jogainak visszaszerzéséig. Ez alatt az idő alatt mindig azzal mákonyozni le a magyar életöszönt, azzal balekíteni tehetetlené a magyar életakaratot, hogy jogos követeléseinkkel megakadályozzuk e visszaszerzést: egyet jelent nekünk maradt Magyarország elvesztésével, a magyarság végső meggyilkolásával.* Ellenkezőleg: most kell életre hívni a magyar életakaratot minden harcossal, hogy az új magyar honfoglalás nagy igazsága, egészséges fejlődése, megnőtt kultúrája roppant igézetten hívja magához az ezerévi munka és szenvedés minden testvérét. Hogy mindenki lássa: magyarnak lenni a legszélesebb emberi igazságot, a legnagyobb kulturális lehetőséget, az egyéni erők megélésének legnagyobb gazdagságát jelenti.

Azzal vádolnak a revideált és a jobbmagyarok, hogy mikor én a magyarság sebeit megkiáltom, mikor jogos érvényesülését követelem és egyáltalában: ha magyar fajt emlegetek nemzet helyett: megbontom a nemzet egységét, veszélyeztetem az irredenta érdekeit, hogy Gyűlöletet hirdetek nagy Gy-vel. Hiszen: *„Az ilyen nehéz időkben ki kell kapcsolni minden olyan kérdést, mely megoszt bennünket.“*

Nemrég a Főrendiházban a német vér egyik elküldöttje megütközve siránkozta, hogy eddig Magyarországon nem beszéltek fajról. Csak nemzetről, a jó kis jutányos minden idegen zsákmánylónak bőven megcsorduló imádott nemzetről. Hát hogyan költse el nyugodtan az ember az ebédjét, ha itt neki fajt emlegetnek a fogások közé?

Rám igazán nem lehet rámfogni: hogy tanításaim Mussolini- vagy Hitler-hatások. Akkor kezdtem hirdetni ezeket a gondolatokat, mikor Mussolini és Hitler még a messze jövőben rejtőztek. Én mindent a magyar szenvedésektől tanultam.

Fajról tényleg nem beszéltek ebben az országban. Végzetesen, bűnösen nem beszéltek. Sőt: mélyen és okosan hallgattak. Mélyen és okosan nem beszélt különösen két faj: a germán és a zsidóság, melyeknek' szegény magyar, csakhogy nemzetet érezzen maga körül, korlátlan bőséggel odaajándékozta minden hatalmi helyét, földjét, sorsa intézessél, élete minden biztosítékát, ők pedig hunyorgató szemmel fogták a hozzátartozóik kezét. És mikor elvágódtunk a nagy vérvesztés után, ők lettek sorunk kizárólagos urai.

Ha a magyar kiszorul az élet és irányítás minden helyéről, ha például a magyar kultúra minisztere csak német vérű lehet (Schramm—Huszár, Haller, Klebelsberg, Ernst, Karafiát, Hóman), ha a hercegprímási székbe csak szláv ülhet, ha a püspöki, kanonoki s más előkelő egyházi helyeket, az

egyetemi tanszékeket, a külügyi képviselő helyeit stb., stb. óriási túlarányban németek vagy más nem magyar fajúak töltik be: az nem okoz megoszlást, azt nem kell „kikapcsolni ilyen nehéz időkben“.

A német fajúnak két életjoga van a magyarral szemben. Mint a német kisebbség tagja, követelheti, hogy a német községbe őt nevezzék ki papnak, jegyzőnek, szolgabírónak, bírónak, orvosnak, polgármesternek stb. Ha azonban a német községekben nem tud vagy nem akar elhelyezkedni: mint intranszigiens jobbmagyar előnyt követel magának a *magyarfajú* községekben az ilyen helyekre. Ez nem *Gyűlölet*, ezt nem kell kikapcsolni, ez nem okoz megoszlást az ilyen nehéz időkben. Ha egy zsidó orvos nem kap meg egy állást: antiszemitizmust visít Patagóniától az ázsiai steppékig Júda minden oroszlánja. Ha a magyar azt követeli, hogy a magyarfajú községekben magyar pap, magyar orvos, magyar jegyző stb. legyen: az *Gyűlölet*, az megoszlást okoz, azt ki kell kapcsolni. Hát nem veszik észre, hogy *mihelyt egy idegen íaj kisebbségi jogokat követel magának: örült öngyilkosság a régi asszimilációs-liberális politikát folytatni?!*

Ha a magyarországi sajtó hetven percentben zsidó, harminc percentben német érdekű az nem *Gyűlölet*, nem okoz megoszlást, azt nem kell kikapcsolni. De ha egy magyar egy kis fűzetlen irgalmat könyörög félrelökött fajtája számára: azt meg kell fojtani, éhen kell dögleszteni, hogy ne bontsa meg ezt a gyönyörűséges szép *Nemzeti Egységet*.

Ha a németség tőlünk, akik a német érdekekért tépettünk Európa rongyává, mindennap új jogokat pumpol ki: az kegyes Wilsonság, az *Nemzeti Egység*, az intranszigiens turánizmus. Ha a zsidóság minden tagja a hithű óhitűtől a kommunistául vörösre tele jaj gátja a világuert egy deka kis dörén fafagott numerus claususért mikor az ország gazdasági hatalmának d intőén óriási íésze a kezében van: az *ajrópai* Emberi lendület, az Szeretet, az az Emberi Jogok Ligájának a Salamon-fényességű lelki

ingósága. De ha mindenéből kitért, mindenétől megfosztott magyar csak számának megfelelő részt kér az életből saját hazájában, vére, munkája, szenvedése földjén: az Gyűlölet, az faji korlátoltság, az megosztás, azt ki kell kapcsolni, félre kell állítani. Hát van olyan hülye magyar, aki még nem látja, mi folyik itt? Van olyan magyar kéz, mely ezek látára nem szorul ökölbe.

Igen, minket ezer éven át mindig kikapcsoltak, a mi érdekeinkre mindig olyan „*mai nehéz idők*“ voltak, a mi életjogaink sohasem voltak aktuálisak. De az élet és halál döntő órájának harsonája hí, hogy véget vessünk ennek a becsstelen játéknak. Ha *Nemzeti Egységet* akarnak, ha nehezek az idők, ha erőseknek és egységeseeknek kell lennünk az ellenséges külföld előtt: kapcsolják ki ők a zabálásukat, a hódításukat, a hazugságaikat, a sunyi szolidaritásukat. *Most mi következünk.* Mi nem akarunk kiszorítani az életből senkit, nem akarjuk elvenni senki kenyerét, nem akarunk elnyomni senkit. Mi szívesen látjuk a magyarság nagy történelmi műhelyében a német, a szláv, a zsidó dolgozót. *De csakis a magyar irányítás, a magyar nyelv, a magyar kultúra, a magyar történelmi célok egységében.*

10.

Elrebegetem itt a magyar *Treuga Dei* feltételeit. Félénken és alázatosan, amint az a megvert, meghódított faj fiaihoz illik. De amíg ezek a föltételek nem teljesítettek: hirdetem a *Bellum Dei-t* Hirdetem az isteni háborút: az igazság, az emberség, a becsületesség szent háborúját. Hirdetem az új magyar honfoglalást.

Hirdetem az új egységet: a magyar munka, a magyar szenvedés egységét. Hirdetném az új hitet: a magyarság honfoglaló hitét, mely vallások és vélemények fölött egyetlen tankké tömöríti az egész magyarságot, mely átgázol minden elnyomáson, minden rablón, minden emésztő hazugságon.

Itt minden magyar kenyérééről, levegőjéről, egész életéről, gyermekei jövőjéről van szó. Aki most dezertál, ha csak hallgatással, vagy félreállással is: örök bünt követ el a magyarság ellen.

Benn a családban: minden szülő fegyverezze föl gyermekei lelkét a nagy harcra. Hogy a magyar mindig magyar mellé álljon, magyart segítsen, magyart juttasson minden hatáskörébe tartozó falathoz, helyhez, előnyhöz. Hogy csak a magyarság nagy erőit ismerje el vezéreknek, de azokat aztán kövesse vak engedelmességgel, heroikus odaadással az új honfoglalás útjain.

Hirdetem az egészségesebb, emberibb jövő nagy kőművesét: hirdetem az elintéző szent Gyűlöletet, mely a munka millióinak termékeny Szerepét. Hirdetem az igazságtalan elnyomás, a kizsákmányolás, a kalandor préda, a munka megrablása: hirdetem minden rablás gyűlöletét. Hogy az ország idegen munkásai lássák: a mi harcunk egységében juthatnak a legemberibb élethez. Hogy mi vagyunk az emberi munka legszélesebb védelme.

11.

Ő, én láttam minden mély arcodat, csodáltam minden rejtett szépségedet, királynak küldött, koldusnak érkezett fajtám: gyönyörű magyarság!

Láttam falud fiait, kiknek sudarát nem tudta hajlottá tenni a rögfelé hajló mindennapi munka. Erős lépteik, mozduló izmaik királyi ritmusából kiárad az élet végtelen hívása a termő csók, az életet adó munka, a küszöböt védő harc felé.

Láttam őket a barázdáknál, a gyárban, a műhelyben, a hivatalok szolgálataiban: értelmeseknek, munkabíróknak, hűségeseeknek, megbízhatóknak testben-léleekben.

Láttam őket a háború dúlt mezőin vérkatarakták és apokaliptikus szenvedések között: mindig találékonyak, okosan engedelmeseknek, hősileg

megállóknak, holtig tűrőknek, legendásan előre rohanóknak és végtelen szánalommal embereknek.

Láttam falud leányait és asszonyait: szemeik komoly lelkével, gyermek arcuk édes vidámságával, ajkuk mélyre bemenő gazdag kacagásával. Erősek és kitartók a munkában, lengék és végtelen hívásúak a tánc csodálatos ringásaiban, ezerszeműek, nagyszívűek, tűrők és szentek az anyaságban.

Láttam néped művészetét színekben és formákban. Mély visszaemlékezését évezredek megálmodott szépségeinek. Ígéretét egy jövőben kibomló sajátos művészetnek.

Hallottam néped dalait, melyek szelídek és szilajak, mint a csók és végtelen hívásúak, mint az örök folytatás. Hallottam néped meséit, melyek bölcsek, mint az Isten gondolata, igazságtevők, mint az örök emberi szenvedés és örökölt anyamell kereséssel gyermekek.

Láttam munkásaidat, a gyárok, műhelyek néhez robotjában, a sztrájkok komor küzdelmében és a családi asztal mellett. Mindenre van szemük és értelmük, mindig többet adnak a muszájnál, mindig kevesebbet kapnak a megilletőnél. Mindig emberek és bátrak, tanulmánygyók és megbízhatók. Kemények, mint a szikla, szelídek, mint a kenyér.

Láttam a magyar lélek kőműveseit, a magyar szellem elrendelt építőit. Megtagadva, kitesztva, megrágalmazva, üldözve, elhagyatva: gigantikus heroizmussal, halált lebíró daccal építik jövőbe az örök magyar arcot. Ők építették meg csodálatos katedrálisaidat, — egyetlenül gyönyörű magyar nyelv. A magyar irodalom, a magyar művészet, a magyar tudomány a leghősibb eposza a Földnek és legmártíriumosabb legendája.

Óh, ennyi életjog nem lehet erőtelen a jövő előtt. Ennyi szépség, emberség és alkotó erő nem veszhet ki a népek nagy műhelyéből. Óh, Európa árvája, ezer esztendő megrabolt mártírja, közeleg a nagy igazságtétel s a végleges honfoglalás nagy diadala. Csak harcolj könyörtelen következetességgel.

gel, széttéphetetlen szolidaritásban, csak magyar vezetőt követve, minden magyar érdekért egyszerre szállva síkra. És ne felejtse, hogy minden elkövetett hiba gyermekeid szenvedése lesz.

A magyarság ma úgy szolgál legtöbbet az emberiségnek, ha minden gondolatával, minden akaratával és tetteivel örök harcban és sohasem visszakozón, könyörtelenül és megalkuvások nélkül: önmagáért harcol, önmagáért dolgozik és él: ha önmagát szereti. Minden magyar legyen zsidója vagy németje az örök magyarságnak.

Lágymányos, 1935. szeptember 15.

A KÖZÉPISKOLÁRÓL.

Hatalom-butaságnak nevezem az olyan mondatot, mely első kimondásakor egy helyes ítéletet, az életnek egy alapszükségét jelentette. De amint évtizedek, vagy évszázadok során ezer és ezer szájon felisméltődött: téves és kártékony képzetek fűződtek hozzá s lassanként egy pusztító tudatlanságnak vagy butaságnak lett zengő kifejezője.

Minden átlagpolgár lelki pocakjában ott korog: *Az iskola neveljen az életnek.* És leginkább a középiskola felé ismétlik fel ezt a mondatot. És meg kell adni, hogy e mondat igen tetszetős külsejű s némi patinás bölcsessége van. De ha az átlagpolgár lelki tartalmát vizsgáljuk, mikor e mondatot kiszokrátszezi magából, a következő szép eredményre bukkanunk:

Az, aki idegenvezetőt akar csinálni fiából, azt követeli ezzel a mondattal, hogy a középiskola legalább hat-nyolc modern nyelvet tökéletesen elsajátíttasson vele. Aki droguistának szánja zsenge folytatását, olyan kémiai ismeretek nyújtását kívánja, hogy fia az érettségi után legkésőbb félévvel már felfedezze azt a szakállnövesztőt vagy kozmetikai csodát, mely megveti vagyona alapját. A leendő gépészmérnök apja heti hat matematika- és hat fizikaórával sürget szakismereteket a középiskolától, míg a költőnek szándékolt fiú apja ugyanennyi vagy még több órán csupa hazai és külföldi irodalmakat akar csurgattatni fia fülébe. És legtöbbször: ezek az *Élet* számára sürgető apák minden egyéb tárgy tanítását gyermekük igen fölösleges bágyasztásának tartják. *Úgy, hogy ha minden kívánság teljesülne:*

ezek az Élet-középiskolák minden tantárgyat a hét minden óráján tanítanak és minden tantárgyat nem tanítanak a hét egy óráján sem.

A legnagyobb baj, hogy a közoktatás sorsa is a politikusoktól függ. Politikusaink pedig igen ritkán és legtöbbször hátrányosan különböznek az átlagpolgártól, így aztán, ha valamelyik előkelő garden-partyn valamelyik közéleti hatalmasság felesége vagy sógornője valami ilyen Élet-écát bimbózik az udvarló közoktatási maharadzsa felé, az már csupa gavallériából is másnap reformba rándul és a szegény magyar középiskola új döféstől nyög. Így vettek el a középiskola drága, igen drága idejéből két órát a gyorsítás, egy olyan technikai ügyesség számára, melyet szükség esetén bárki az iskolán kívül is játszva elsajátíthat. Így adnak ebből a drága időből a kor beteg visításainak hatása alatt: heti négy órát a tornának. Most, amikor a cserkészlet, a football és egyéb diák-atléikai alakulatok valósággal csak-testté rángatják az anyacsók elítéljét, valóságos pusztító örület még két órát elvenni a szellemi gazdagodástól. Ráadásul: a tornatanítást a reggeli első órákra akarják tenni, hogy a gyermek aztán felbolygatott vérrel, tompultra lovagolt érzékekkel bóduljon a szellemi tárgyak bőség-szaruja elé. Úgy látszik, korunk politikusai saját maguk halálos veszélyének tekintik az új nemzedékek szellemi gazdagodását.

Ezek a tévedések és betegségek könnyen burjánozhatnak fel a beteg kor talajában, mert úgy látszik, feledésbe ment az irányító alapelv: *mi a középiskola célja? A középiskola célja nem az, hogy közvetlenül neveljen egyes pályákra.* Hogy pincért és mérnököt, papot és droguistát, cirkuszi akrobatát és ügyvédet faragjon a rábízott ifjakkól. Ezt a feladatot a szakiskolák és az Egyetemek végzik. *Mi a középiskola célja. Mi a középiskola funkciója a nemzetek életében?*

Ezt a célt, ezt a funkciót az egész művelt világ nevelésére ható kiváló gondolkodók egész sora

már rég megállapította. És a tizenkilencedik század nagy emberi és szellemi fejlődése elsősorban annak köszönhető, hogy a középiskola igyekezett minél teljesebben megfelelni ennek a célnak.

Egyént, magyart, polgárt, embert nevelni: ez a magyar középiskola célja. Mit értünk ezalatt?

Egyént nevelni: kiválasztani az emberi ismeretek közül azokat az elemeket, melyek az ifjút a lehető legalkalmasabban nevelik a gyors meglátásra és felfogásra, az érdeklődés állandó, ösztönös éberségére, a helyes képzettársításra, az emlékképzetek gyors és pontos felidézésére, a helyes és gyors következtetésre, szóval: a megismerés és gondolkodás összes folyamataira.

Természetesen: az ismereti elemek megválasztásánál szerepel az a törekvés is, hogy megadják az ifjúnak a kor szükséges általános műveltségét.

Ugyanakkor ezek az elemek a legalkalmasabban arra, hogy a gyermeket szellemi fegyelemre, testi és lelki higiéniaira, önmagához, másokhoz és a közösséghez tartozó viszonyának értelmére, kötelességeire, szóval: morális egészségre neveljék.

Ugyanakkor arányos, az egész testet minden elemében fejlesztő és lehetőleg legtöbb lelkitartalmat is jelentő testneveléssel a fizikai egészség, erő és ügyesség minden lehetőségét felébreszteni az ifjában.

Összegezés: a középiskola olyan ismereti és nevelési elemekkel hat az egyénre, hogy minden szellemi, morális és fizikai képességét élővé, munkássá s lehetőleg alkotóvá fejlessze az egyén teljes lelki és testi harmóniájában. Az élet pompás harcosává neveli az ifjút, kinek minden lehető fegyvere mindig kéznél van s aki vidáman, lelkiegyensúllyal áll az élet bármily feladata elé.

Magyart nevelni: kiválasztani a magyar múltból, a magyar kultúrából, a magyar életből azokat az elemeket, melyek legalkalmasabban viszik az ifjúba a magyar népben megőrzött sajátos ősi pszichét, a látás és beérzékelés sajátos formáit, az át-

örökölt munkás és alkotó erőket, a faj egészséges morális sajátosságait, az egymáshoz tartozás mély, termékeny és hősiességét. És mindenekben és mindenekfölött: a magyar nyelv minél mélyebb és gazdagabb ismeretét és vallásos szeretetét.

Polgárt nevelni: kiválasztani az évezredek ország szociális, kulturális, gazdasági és politikai fejlődéséből és a mai magyar életből azokat az elemeket, melyek legalkalmasabban tanítják az ifjút a következőkre: Milyen pszichikai és fizikai egységet jelent Magyarország? Milyen történelmi munkát jelentett a magyarságnak ennek az országnak a megalakítása, mik a céljai és jövő teendői ennek a történelmi munkának? Milyen szociális, kulturális, gazdasági és politikai helyzete volt a magyar népdolgozó tömegeknek a különböző korokban és mennyiben jelentettek ezek egészséget és haladást, vagy sínylődést és pusztulást a magyarságnak? Mi ma a magyar falu, a magyar munkásság, a magyar szellemi munkásság szociális, kulturális, gazdasági és politikai helyzete, mik problémáik és legfőbb teendőik? Milyen termékeny jogai és nélkülözhetetlen kötelességei vannak minden polgárnak az országgal szemben?

Embert nevelni: kiválasztani az emberiség fejlődésében nagy szerepet játszott művelt népek irodalmából, kulturális, szociális, gazdasági és politikai fejlődéséből azokat az elemeket, melyek legalkalmasabban viszik be az ifjú lelkébe a küzdő és termő emberiség egységérzetét, a nagy alkotó népek sajátos arcát. A különbözőségek és megegyezések megmutatásával felébreszteni és megerősíteni benne a faji individualitás termő erőit és az egyetemes emberi szolidaritás termékeny érzését.

Íme: így nevel az *Életnek a középiskola*. Nem pincért és nem miniszterelnököt, nem cirkuszi Dummer Augustot és nem sajtófőnököt farag: hanem egészséges, erős emberszövetet készít, melyből aztán képességek és életkörülmények bármilyen hivatású embert szabnak: azt a szerepet a tőle telhető

legtöbb képességgel és legegészségesebb morállal tölti be. Mert a középiskola igyekszik úgy nevelni, hogy önmagának a leggazdagabb egyéni termést jelentsen és a közösségnek ebből lehető legtöbb haszna legyen.

2.

A középiskola tehát egyszerre és egészséges egységben képviseli a konzervatív és a haladó elvét. A tudományos, technikai haladás és felhémzsegő szociális és politikai teóriák rohanásában képviseli az egészséges lassúbbítás, a folytonosság szükséges megépítésének elvét. Viszont: ráneveli az új nemzedékeket a világ új és új megértésére és mozgósítja, felfegyverezi a lelkeket az új életharc megvívására.

Végtelenül fontos: megvizsgálni, körvonalazni a középiskola e kettős feladatát. Ujabb időben mind veszélyesebben hódít az a téboly, mely a lelki világ és lelki fejlődés törvényeit és jelenségeit azonosítja az anyagi világ életének, fejlődésének törvényeivel és jelenségeivel. Természetes: én nem arról mondom véleményt, hogy a minden titkok mélyén a lelki és a materiális világ egyazon dolog vagy két külön valami. Én csak azt mondom: hogy minden millió kapcsolat és anyagi meghatározottság mellett is: mai ismereteink mellett a lelki életet teljesen az anyagi élet törvényeinek kaptafájára húzni végtelenül veszélyes és beteg dolog. Természetes, hogy mi is benne vagyunk egész énünkkel, testünkkel és lelkünkkel az egyetemes meghatározottság acél-láncolatában. De *mi tudjuk ezt és mi tudunk egy előre kitűzött cél érdekében új determináló tényezőket teremteni a minket meghatározó világ elemei közé.* Ez az ember nagy szabadsága és minden emberi méltósága.

És mégis: a gazdasági zsargon és a generációtröszt vad bóherei egy rég idejét múlt, tudományosan teljesen levitézlett abszolút történelmi matéria-

lizmus babonájával és skolasztikájával igyekeznek abba a hitbe nyomorítani a lelkeket, hogy a „gazdasági kényszer“ s az általa megtermett „kor“; misztikus behemót szörnyetegek, melyeket emberi akarat nem irányíthat s amelyek irányítanak minden akaratot. Legjobb tehát behunyt szemmel belevetnünk magunkat a gépkultúra és gazdasági fejlődés örült sodrába s hagynunk, hogy a gép és anyag vak kezei nyirbálják az embert minden megnyilatkozásukban olyanná, amilyenné örült rohanásuk világtalan akaratai akarják.

Íme: itt, e vak zuhanás, e rabszolgává nyomorítás és vakítás elleni küzdelemben van a középiskola nagy emberi feladata. *Vigyázní, hogy semmi megszerzett emberi érték ne menjen veszendőbe, hogy az évezredek millió csókján át természettől, társadalmi fejlődéstől gazdagodó, a máig eljutott teljes, integrális ember minden termő csirájában, minden alkotó erejében, minden lelki színében: egész, megnyirbálatlan egyéniségében fejlődjék a jövőbe és építsen jövőt: ez a középiskola nagyszerű konzervativizmusa s emberi megmaradásunk legfőbb biztosítéka. Viszont: bevinni ennek az integrális embernek évezredekén gyűlt gazdagságába az új korok és új élethelyzetek újonnan támadt építő és egészségre, munkára, élethitre, szolidaritásra determináló elemeit: ez a középiskola lendítése az emberi haladás pályáján.*

E kettős feladatában a középiskola a legtermékenyebb, a legegészségesebb egységbe hozza az individualitás és a kollektivitás elvét. Az egyénnek csak a nagy történelmi és természeti szolidaritásokban (nemzet, faj, család, állam) van értelme. Csak ezeknek szerves keretében élheti meg sajátos erői teljességét, adhatja meg egész egyéni termését. Ezek keretében kaphatja meg a legszélesebb védelmet és fejthet ki időben és térben legtágasabb körre hatást. Viszont ezeknek a közösségeknek életérdeke, hogy lehetőleg szabad pályát biztosítson lehetőleg legtöbb egyéni termő és alkotó erőnek, hogy

minden egyéni érték beépüljön a közösség történelmi életébe. *A középiskola az állandóan nyitott szem, a szünetlen intézményes szorgoskodás arra, hogy a technikai, gazdasági, ideológiai változásoktól újjá és újjá alakított világot úgy vigye az ifjú lélek determináló elemei közé: hogy megvédje az emberi lélek és fejlődés egészséges folytonosságát, hogy meggátolja az embert megnyirbáló, az emberi termést megszegyenítő beteg uniformizálást, hogy az egyedi és kollektív individualitások sajátos erőit új, gazdagabb élettermesre továbbfejlessze.*

3.

Szükséges volt megismételni ezeket a dolgokat napjainkban: mikor a közoktatási politika igen sokszor zsenge kulturális tájékozottságú politikai kalandorok és bútorozatlan fejű reformakarnokok kötélfűző játéka. És amióta az analfabéták „világnézetei“ s a fertelmes levegőben lógó háború az iskola szentélyében is helyet követelnek maguknak.

A szerencsétlen emlékezetű Klebelsberg Kunó reformnimfomániája óta: ötletszerűen, csak egy-egy részletet nézve, néha a kor valamelyik divatos szólamának parancsára, néha egy tószt rögtönzési rohamában: reformok mázoltatnak a magyar középiskolához. A mai reform kupán üti a tegnapi reformot, hogy ő is hasonlóan járjon a holnapi reformnál. Minden új miniszter vagy más világnézeti legfőbb hatalmasság igyekszik egy pár reformnyit pederinteni a közéleti bajuszán. A szegény magyar középiskola pedig sóhajtva irigyli a városligeti pozozógép nyugodtabb sorsát.

Természetes: a vackorfa, ha nem teremhet császárkörtét, hát terem vackort és nagy garral elnevezi azokat császárkörtéknek. Két ilyen reformvackort mutatok be, hogy lássuk, miben tud repedezni az olyan koponya, mely nem a gondolattermés strapájára született.

Jó néhány esztendővel ezelőtt egyszerre csak

nagy jajgatás történt afelől, hogy miért nem boldog a magyar. Azért nem boldog és azért pusztul, mert az iskola reggel nyolc órakor kezdődik. Így az alig tízéves és legfennebb 18—19 éves zsenge emberi palántáknak már hétkor vagy hatkor fel kell kelniük. De mert e felkelés tudata nyugtalanítja őket: már reggeli öt, vagy négy órakor felébrednek s megrövidítik a szervezetüknek szükséges alvást. Sőt: a gyengébb idegzetűek már embrió korokban telepatikus nyugtalanságot tanúsítanak s a rendes kilenc hónap helyett már a hetedik vagy nyolcadik hónapban megszületnek, ami igen káros hatással van egész életükre. Meg kell védeni a gyenge gyermeki szervezetet az iskola túlkapásai ellen! Kezdődjék az iskola tíz, vagy legalább is kilenc órakor.

A tizenkilencedik század közepe óta az emberi ostobaság gorombább megnyilatkozásai általában a humánizmus, a „szabadgondolat“ és a liberalizmus álarcában jelentek meg. Én nem azt felelem erre a remegésre, hogy a pontos felkelés a fegyelmeztlen gyermeknél éppen olyan izgalom marad akkor is, ha egy órával tovább is toljuk az iskola kezdetét. Nem is azt, hogy télen félkilenckor vagy féltízkor sincs túlfontosan melegebb, mint félnyolckor. Sőt: rendszeren ilyenkor oszlik szét a reggeli köd és hidegebb van. Még azt sem, hogy a tanítás áttolása a délutáni órákra: tényleg megkínzása a gyermeki szervezetnek. Hanem: hogyan kívánjuk, hogy tudjon úszni a gyermek, ha nem engedjük be a vízbe? Hogyan edződik rá a gyermek az élet szükséges fegyelmére, nehézségeire, kegyetlenségeire, ha még egy ilyen csekélyfokú fegyelmezettséget és edződést is elpuhányoskodik tőle? A jókorkelés egyik nélkülözhetetlen feltétele az egészséges akarat-nevelésnek s amelyik gyermek ebbe belepusztul, annak igazán az volt az egyetlen születés-programja, hogy elpusztuljon.

A másik ilyen reform már jóval a háború előtt belerothadt a közoktatásba s hasonló túlcsonduló „humánitás“-ból eredt. És kétségtelen: ez jóval mé-

lyebb rombolású volt. A régmúlt folyamán az iskolákban a memorizálás, a könyv nélkül tanulás tényleg túlzott arányú volt. A jószívreform tehát ellensége lett általában minden memorizálásnak, minden könyv nélküli tanulásnak.

Kétségtelen, hogy a túlságos memorizálás nem egészséges. Amint nem egészséges a túlságos kenyérevés vagy vízivás. Kétségtelen, hogy van egy egész csomó olyan dolog, amit nem érdemes, vagy nem szabad könyv nélkül megtanítani. De: *az emlékezet: akarata.* A szervezet legmélyebb akarata, hogy megőrizze és kellő időben felidézni tudja azt a folyamatot, mely egyszer már végigfutott valamelyik pályáján. Az emlékezet fejlesztése, fegyelmezése a legmélyebb és nélkülözhetetlen akarati nevelés. Azután: a pontosan visszaemlékezett képzet nem csak a megismerés, a helyes képzettársítás és minden más gondolati folyamat nélkülözhetetlen alapfeltétele: hanem: hiánya morális hibákat is jelent. Pongyolaságot, a szellemi becsületesség hiányát, hajlandóságot a szellemi szélhámosságra. És mindezekon kívül: az első fiatal években betanult szépségek, ritmusok, dallamok adják meg a léleknek azt a gazdag érzés avarját, mely a későbbi években a lélek egész működését beszínezi s a kedély gazdagságát megőrzi. íme: egy hebehurgya elvont gondolatlan alapuló reform milyen halálos kár lehet az akarat kifejlésére, a gondolkodás egészségére, a morális és érzelmi életre: az egész emberi lélekre.

4.

Nem kevésbé romboló, mikor a napok divatja és jelszavai szerint akarnak egyes tárgyakat kidobni a középiskola programjából vagy új tantárgyakat bevinni. így pld. sokan heti több órán át tanítanak művészettörténetet. Pedig az irodalmak és a történelem tanítása keretében elég tájékoztatást lehet nyújtani a művészetek fejlődéséről. Hiszen a túlságos esztétikai nevelés nem lehet célja a közép-

iskolának. Az újabb proféták a szociológia és a közgazdaság tanítását sürgetik. Pedig a modern történet- és földrajztanítás kereteiben bőséges szociológiai és gazdasági ismereteket lehet közölni az ifjakkal.

Még végzetesebbnek tartom azt a növekvő tendenciát, hogy a magyar középiskolát az idegen nyelvek Bábelévé tegyék. Itt különbséget kell tennem a négy alsó és négy felső osztály között.

Az, amit a négy alsó osztályról akarok ezen a téren mondani: annyira ellenkezik az eddigi gyakorlattal, hogy vak szemű vagy elfogult emberek túlzásnak vagy képtelenségnek fogják mondani. Pedig az élet és egészség egyetlen parancsát mondom.

A gyermek lelke szavakban gyűl, szavakban épül. Csak annyiban fogja a beléje áradó világot: amennyiben szavakba tudja domborítani érzékléseit. És a dolgok összefüggése csak akkor világos benne, ha szavak összefüggésével tudja kifejezni. Addig ér a lelke, ameddig a nyelvkincse ér. A nyelv formái, törvényei nem elvont grammatikai formák nála: hanem a világ énné hódításának természetes útjai. Minden új szó: új hódítás a világból, minden új nyelvkapcsolat: énjévé, lelke állandó épülő elemévé rögzítése az esetleges tapasztalatnak. Nincs gyönyörűbb látvány, mint látni: hogyan bomlik folyton gazdagabb lélekké a nyelvben a fejlődő gyermek, hogyan épül a szavakban beléje a világ. És akkor a lélek fejlődésének ezt az örömszerű természetes menetét, a növekvő gyermeki szellem e gazdag szétlombosodását anyanyelve szavaiba: megakasztani egy idegen nyelv durva kényszerével: megbocsáthatatlan örült életgyilkosság, a leggazabb merénylet a gyermek lelki egészsége ellen. Azzal, hogy egy beérzékelésre, melyet anyanyelve egy szavával már lelke állandó elemévé hódított, most más, idegen elnevezést erőszakolunk és a lelki épülést most már az egészen eltérő rendszerű nyelv formáiba torzítjuk: megzavarjuk a gyermekben épülő

világ egész rendjét, megrontjuk az egész lelki fejlődés egészségét megfojtjuk a lelki gazdagodás, az énné bokrosodás ösztönös, vidám akaratát. Minden erőt arra vonunk el a lélek természetes épülésétől, hogy buta, holt szavakat és szörnyű grammatikai formákat emlézzon. Csoda-é hát, ha az így megnyomorított, megszükkített, megherélt gyermeki lélek nem tudja azzal a természetes, ösztönös étvággal majszolni az egyes tantárgyak híradásait a világról, amint azt várnók tőle? Csoda-é hát, ha az iskola a lélek-bágyasztás, a lélek-agyonlovaglás beteg szervévé lesz?

És ha legalább valami haszna, valami értelme volna ennek a gaz és hülye lelki heródességnek! De tíz-tizennégy éves gyermekeket mégsem küldhetünk szét a világba, hogy felvilágosítsák a népeket Trianon igazságtalanságai felől. Ha a négy alsó osztályt végzett gyermek olyan viszonyok közé megy, hogy nincs többé szüksége az illető idegen nyelvre, pár hét alatt még az emléke is kifakul agya minden csücskéből. Viszont: a fejlettebb tizenöt-tizenhat éves gyermek szükség esetén minden előtanulmány nélkül oly gyorsan halad az idegen nyelv tanulásában, hogy egy pár hét alatt már versenyt tanul azzal, akit már négy évig kínoztak. Bizonyíték erre az, hogy sok reáliskolában négy év alatt sokkal szebb eredményt értek el a latinban, mint a gimnázium nyolc évében. És bizonyítékok a Hollandiába küldött gyermekek. Mikor egy év múlva hazajöttek: alig tudtak valamit dadogni anyanyelvükön és hollandusul beszéltek. Pár hét múlva tavalyi hó lett az egész hollandus nyelvtudás.

Vagy talán valami csodálatos észgimnásztikai jelentősége, gondolkodásra nevelő haszna van az idegen nyelveknek? *Ebben a zsenge korban* éppen az ellenkezője a tény. Csak léleknyomorítást, szellemi zavart jelent az idegen nyelvek tanítása s a fejlődés megszegényítését. Ebben a korban ismerje meg a gyermek fejlődésének természetes elemét: anyanyelvét, annak formáit, törvényeit, életét. Ez

minden értelemben termékeny és gazdag discipiina az egész gyermeki lélek számára.

Az élet, az egészség, a gyermeki fejlődés ösztönös gazdagságának alapfeltétele tehát: a középiskola alsó négy osztályában nem szabad semmilyen idegen nyelvet tanítani. Tegyenek próbát javaslatommal egy-két középiskolában. Meglátják: milyen ösztönös gazdagságát, milyen természetes lendületét fogja jelenteni a gyermek lelki fejlődésének.

Ami a négy felső osztályt illeti, az első tétel, bárhogy is pukkadozzanak a praktikum hisztérikusai: *a középiskolai nyelvtanításnak nem az a célja, hogy az ifjak elsajátítsák valamelyik idegen nyelv beszélését. A középiskola züllését, organikus céljának megtagadását jelenti az, ha erre törekszik, ha ezt tűzi ki célul.*

Igen: a középiskola nem bonneokat, nem nyelvtanítókat, nem előkelő hotelportásokat és pincéretket, még csak nem is diplomatakat nevel. A középiskolai idegen nyelvtanítás célja: saját nyelve lelki formáiban vinni az ifjú lelkébe egy oly nép szellemi alkotásának legjellegzetesebb, legfontosabb elemeit, mely nevelő hatással volt az egész művelt emberiség szellemi és erkölcsi fejlődésére.

És nyugodjanak meg a sajjón praktikusok: ez gyakorlati szempontból is így van jól. Ha a középiskola a nyelv beszélgetését tűzné ki célul: az ifjak elsajátítnának egy pár száz mindennapi szót, egy pár gyakran használt nyelvformát. Mármost: ha az ifjú az érettségi után olyan viszonyok közé kerül, hogy az illető nyelvre nincs szüksége: ez a felületes és értéktelen fecsegés örökre elvesz benne s az egész több esztendei céciónak nem volt semmi értelme. A középiskola saját-célja-szerinti nyelvtanítása pedig sokkal mélyebb, sokkal alaposabb és gazdagabb nyelvismeretre vezet. És így, az érettségizett ifjú, ha a szükség parancsolja, rövid gyakorlat után egészen másképp fogja azt a nyelvet beszélni. Viszont, ha viszonyai fölöslegessé teszik az illető nyelvet és nyelvi tanulása feledésbe megy is: meg-

marad benne az átvett szépségek és emberi értékek hatása.

5.

A középiskola fennebb elsorolt céljai változatlan örök célok. A középiskola adja meg a Nemzet szellemi munkásainak a legegységesebb lelki egységet a nemzeti és emberi kultúra formáival. E nélkül az egység nélkül nincs egészséges, egységes történelmi alkotás.

A középiskola napjainkban veszélyben van. Magukat világnézetnek rikácsoló érdekszövetségek, politikai analfabéták, gyorsfűzős reformátorok és vad -izmusok elfogultjai saját hadigépükké akarják elrángigálni a középiskolát örök céljai, történelmi funkciója mellől.

Természetes: hogy a középiskolának is meg kell újulnia időről-időre a haladás folyamán. De ez a megújulás csak ezt jelentheti: örök céljai elérésére s hogy megőrző és haladó hivatását betölthesse: új és új ismereti elemeket, eszközöket és nevelési módokat kell alkalmaznia. Ennek a megújulásnak módjairól a következő tanulmányokban fogok szólni. De egy vezető elvet már itt lerögzíték: Véletlen ötletekkel, divatos szólamokkal, részlet-foldozásokkal nem lehet elérni a magyar középiskola szükséges megújódását. Minden eféle csak zavart és beteg viszonyokat szül. A középiskola hozzáalkalmazása az újkor igényeihez csak egy egységes terv, egységes elvek szerint kidolgozott gondolatrendszerével történhetik, ahol minden rész logikus kiegészítője, megerősítője, feltétele minden résznek.

Philadelphia, 1935. október 16.

VÁLASZ EGY KATOLIKUS FIATAL LÁNYNAK.

Kedves Hugóm az örök magyarságban, köszönöm levelét. Egy tiszta és komoly lelkiismeret legmélyéről jött szavai szóltak belőle hozzám. Sorsom mai viharzásában különösen mélyen érintettek sorai. Mint amikor hajnali álomból felébredve halljuk távolról a kakas figyelmeztető szavát és szembenézünk lelkünk legmélyebbre rejtett arcával.

Elmondja: hogy tizennyolc évének legmegrázóbb eseménye volt írásaim megismerése. Hogy művészetem, tanításaim, egész munkásságom mint lelke szerint való egyetlen út hívnak fiatalsága küszöbén. De vannak dolgok, melyek visszaijesztik követésemtől s a kétség fájdalmas habozásával gyötrik legjobbat kereső töprengő fiatalságát. És tizennyolc éve tiszta bátorságával szegzi ellenem a következő vádakát:

1. Művészetem igézetével igyekezem a kereszténységtől és általában: a vallásos hittől elidegeníteni, „*elcsábítani*“ a lelkeket.

2. Ellensége vagyok a katolicizmusnak és a legkülönbözőbb eszközökkel próbálom aláaknázni a lelkekben.

3. Hogy az idegen fajok hódítása ellen tiltakozó írásaim nagy veszélyt jelentenek a magyarságra.

4. Hogy én a *Gyűlöletet* teszem politikám tengelyévé. Pedig egy új, tisztább levegőjű kort csakis a *Szeretet* jelében lehet megvalósítani.

Kedves Gyermequem! Sorai öröm és szomorúság voltak számomra, öröm: mert látom, hogy egy fiatal magyar leány, oly közel még a gyermekkor játékaikhoz: milyen komoly elmélyüléssel, milyen áhí-

tatos kereséssel igyekszik megtalálni az önmagának legtisztább és legteljesebb életet, fajtájának a legtöbb termést jelentő utat. Szomorúság: mert látom, hogy sokszor, amikor engem olvasnak, nem azt olvassák, amit én írtam. Amikor az arcomat nézik, nem *engem* látnak. Amikor a beszédemet hallgatják; *nem az én lelkemet* hallják. Hanem: a kor beteg ködéin, a megriasztott érdekek furfangos torzításain, az elfogultságok dühödt tévesztésein át olvasnak, látnak és hallanak. Még azok is: akiket minden ős ösztönük, a századok minden lökése az én utamra kerget.

Édes leányom, nincs magasabb bíróság, mint egy tiszta lelkiismeret. És én alázatosan, a becsületes számadás tiszta bátorságával jelenek meg a maga lelkiismerete előtt, hogy feleljek vádjaira. Bár a maga gazdag fiatal lelkébe hulló szavaim megtermékenyítenék az egész magyar ifjúság, az egész magyarság lelkét!

Az első vád: Művészetem ígézetével igyekszem a kereszténységtől és általában a vallásos hit-től elidegeníteni, elcsábítani a lelkeket.

Kedves gyermekem: én mindig becsületes őszinteséggel megvallottam: hogy én egy egészen más, *emberi* hit útját járom, mely az élet értékét, minden célját, az egyéni termés értelmét a folyton több étellel, több emberséggel folytatódó emberben látja. De éppen ezért: *nem ölnék ki az emberi lélek elemei közül semmi olyan tényezőt: mely az egyénnek testi és lelki higiéniáját és a közösségnek az egyéni termés meggazdagodását jelentheti.*

Tehát: legkevésbé kívánom kiölni a vallásos érzést és hitet: mikor ez az érzés és hit ilyen tényezőnek bizonyulnak. Amikor pedig bizonyos lelkek vallásos megnyilvánulásainak torz és beteg vonásaira mutatok: nem *a hitet* bántom, hanem: az emberi esendőség különböző arcait mutatom meg, melyek számára még az emberi lélek legtisztább vágyakozásai is: alkalmak az emberharapásra, a kultúra aláaknázására, a piszkos üzletre. Teljesen hiszem:

hogy ezekkel a megmutatásokkal éppen az igazi vallásos érzésnek, a Hitnek tesznek első sorban szolgálatot. Ezerszer megmondtam: amint ember-telenségnek tartom valaki kezéből kiütni a befaló kenyeret vagy a pohár vizet: még embertelenebbnek tartom valaki lelkéből kiütni a hitet. Különben is: *a vakdühű fanatizmus nem kevésbé embertelen és pusztító, ha a nem-hívés vagy a tagadás szenvedélye, mintha a vakhité.*

De — és ezt bármily felekezeti szellemileg becsületos papja elismeri: kétségtelenül vannak emberek, igen sokan vannak: akik nem az isteni hit útjait járják. Lelküket egy más világlátás hozza egységbe, ez szabja meg élethitüket és földi kötelességeiket. És nagy emberi értékek megtermői és életüket áhítatos feladatnak nézik embertársaik szolgálatára.

Mármost: én azt hiszem, hogy az, aki azt mondta: nem azért jöttem, hogy valakik elveszítsenek, hanem, hogy mindenképp megtartassanak: nem hiába mondta ezeket a mély hívású szavakat. Azt hiszem, hogy éppen a hívő, az igazi hívő állhat a legkevésbé a gyűlölet és elfogultság torz bíróságával az Isten és az ilyen ember közé. Azt hiszem, hogy éppen a hívő van meggyőződve arról: hogy az ember nem adhat semmit az Istennek. Viszont: az ő hitének Istene mérhetetlenebbül és végtelen tökéletességgel Isten ahhoz, hogy egy apró miniszteri tanácsos vagy államtitkár megsértett hiúságával álljon bosszút egy olyan emberen, aki nem látja őt, de minden tetteben az *igazember* útját járja. *Én tehát a magyarság kebelében egy olyan legfelsőbb, legegységesebb egységet akarok megteremteni, melynek tagja lehet bármely hitű, bármily látású termő magyar. Hiszen ebben az egységben hívőt és nem-hívőt, katolikust és protestánst mégis egy legegységesebb, földből, múltból, apák, anyák munkás szeretetéből, tragédiákból és győzelmekből kinőtt roppant hit hoz egységbe: a magyarság történelmi elhívásának, nagy emberi feladatainak, min-*

den magyar életakarat múlhatatlan szolidaritásának elpusztíthatatlan élethite. Bűnös ember vagyok ezért? Rossz magyar vagyok ezért?

De tovább megyek: engem fájdalmakban és örökökben, bűnökben és erényekben élő apák és anyák végtelen sorozata úgy küldött az élet kömüvesének: hogy kifejezője legyek minden embernek. Kell: hogy legyen egy legegységesebb megmutatás, egy minden élőt egységbe hozó katedrális: melyben megmutatódik Kain és Ábel minden arca, minden emberi szenvedés és emberi öröm, minden építő akarat s a pusztulás minden megszállottsága, minden hit és minden tagadás, minden jószág, bűn, egészség, seb, minden lehető mozdulása a természetbe, emberekbe, testbe beágyazott emberi léleknek. Hogy minden emberélet tanítás és érték, védelem és gyógyítás legyen minden emberélet számára, hogy minden percben kevesebb legyen az emberi betegség és szenvedés és több a gyógyító akarat. A művészet a krisztusi mondás legegységesebb megteljesülése: én, a minden atomomban, minden erőmben és gyengeségemben, egész fájdalmas-örömszerű emberi voltomban testvérem: nem akarom, hogy a nagy családból valaki elvesszen, azt akarom, hogy mindnyájan megtartassunk az élet, az egészség, a szeretet, a termés számára. Ellensége vagyok a vallásnak, a kereszténységnek azért, mert művészetem a krisztusi mondás megteljesülése?

A második vád: Ellensége vagyok a katolicizmusnak és a legkülönbözőbb eszközökkel próbálom aláaknázni a lelkekben.

Hugocskám, hogy ennek a vádnak legyen egy humorosabb oldala is, elárulom: igen sok rövidlátó magyar kálvinista engem mindmáig kriptó-katolicizmussal vádol és azzal, hogy a magyar kálvinizmust vizsgáló kritikáimmal a katolicizmus számára akarom hidegre készíteni a magyar protestantizmust. Ez a két vád együtt olyan kedves, olyan gyermekdedül friss, hogy mint egy tavaszi csokrot tűzöm a lelkem gomblyukába.

Egy bizonyos: protestáns családból fakadt, nagyon protestáns neveltségi! író még nem nyilatkozott olyan teljes elismeréssel, olyan mély belső csodálattal a katolicizmusról, mint én. Én a katolicizmust az épülő fiatalság gazdag befogadású éveiben: első nagy franciaországi tartózkodásom alatt *láttam meg*. Es amint annyiszor megmondtam: első sorban nem az esztétikuma, nem a misztikuma, hanem: a politikuma fogott meg. Vagyis hogy rátalált az emberi léleknek arra az örök alapmechanizmusára: mely nélkül nem lehet emberegyeséget építeni. Az időben és térben mérhetetlenre épült acélvakolatú egység: ez igézte magához a fiatal lelket. Hiszen a világtörténelem minden megiazulását valamilyen katolicizmussal próbálták újból megszilárdítani. Maga a kommunizmus, bármily képtelenségnek látszódjék ez az állításom, nem egyéb: mint materialista katolicizmus, vagy, ha tetszik: a materializmus katolicizmusa.

Nem is bántom én a katolikus hitrendszer csodálatos egységét egy szóval sem. De most, mikor kondul a halál és futnak alólunk a kenyeret adó rögök: most két halálos nagy veszélyre akarom rádőbenteni a katolikus magyarok szemeit. Most egy nagy történelmi akarathoz akarom odakönyörögni a magyar katolikus szívet.

Az első veszélyt ma már nem kell megmutatnom: minden álarcot letépő durvasággal maga mutatja meg magát. Amint a baloldali internacionálé a honfoglaló zsidóság hódító tankje lett: a katolikus internacionálét Magyarországon a germán és szláv fajok kerítették élethódításuk legsikeresebb fegyverévé. És a pángermánizmus mai egyetemes roppant felgerjedésében: a katolicizmus lelkeket egybebetonozó óriás-erejű szervezettségében, a katolikus arc mögött, a földi segítség és túlvilági boldogság ígéretével: a mindent elnyelő német étvágy irtózatosa akarata hódít. Ők német papot követelnek a német községek, vagy csak részben német községek minden lélekformálásához, De a magyar községekben

és városokban is: ők adják el az Egyház minden hatalmat, irányítást, vagyont jelentő helyét. Ők vannak ott az ifjúság minden fülénél az Egyetemeken, az iskolákban. Az Egyház roppant befolyásával ők gyakorolnak nyomást a kormányhatalomra, hogy a lélekformálás minden útján a német psziché érdekei érvényesüljenek. Ők foglalták el a püspöki, kánónoki s más fejedelmi állások elképesztően túlnyomó részét és ezek hatalmi szava ezer téren biztosít előnyt a katolikus németiségnek, sőt szlávságnak is: a mindjobban kiszoruló, elárvult, ezer elgátolással küzdő protestáns magyarsággal szemben. Az ők katolicizmusba szervezett hatalma a döntő pártfogás a közoktatási, minisztériumi, városi stb. állások betöltésénél, az iskolai és egyetemi tandíjengedmények, kedvezmények, ösztöndíjak elosztásánál. Ha hódításuk ilyen iramban halad: a magyar középosztály és a magyar főiskolai ifjúság egy pár év alatt cserélődik egy németakarátú, németegységű középosztállyá és ifjúsággá, mely bármely percben — a magyarság jól felfogott érdekében — kimondja Magyarország anslusszát a behemót német imperializmushoz. Óh, gyermekem, ez a német iramú katolicizmus nem a magyar lélek, magyar életakarát, magyar termő erő megépítése Isten dicsőséges földi katedrálisává, hanem: egy idegen, könyörtelen imperializmus katolikus álarcú tatárjárása a magyarság elnyelésére.

A második veszély: Az idegen papság e roppant hadserege, elállva a kezdő gyermeki évektől a sírig a lélek minden fülét: könnyen izolálhatja a katolikus magyarokat a protestáns magyarokkal szemben. Elismerem, hogy akadt és akad magyar protestáns pap, aki vak elfogultságában a katolicizmussal szemben kész volt és kész a hódító zsidósággal is összefogni katolikus hitű vértestvérei ellen. De merem állítani, hogy ez csak ritka, beteg kivétel és éppen a protestáns magyarság részéről mozdul az ilyen jelenség ellen a legkárhóztatóbb ítélet. De ez a hódító idegen hadsereg felfegyverkezve a

katolicizmus abszolút parancsaival: mintegy lelki kényszerré, túlvilági boldogságának alapfeltételévé erőszakolhatja a katolikus magyarokban a felmozdulást protestáns vértestvéreik ellen s magyar lelket, magyar erőt tehet a magyarság végzetévé, magyar janicsárokat szervezhet az irtózatos német hódítás tankéül a magyarság ellen. Nem hallunk-e naponta a leggyilkosabb uszításokat a vegyes házassággal kapcsolatban? Történhetnék-e ily bűnös merénylet a magyar egység, a magyar folytatás szabad gazdagsága ellen, ha az Egyház pásztorait magyar anyák csókja küldené a magyar lélek vallásos irányításához? Nem történhetett meg a múltban, hogy a magyar közoktatási minisztérium egy magasrangú tisztviselője inkább katolizált renegát zsidókkal rakta meg a magyar Iskola katedráit, csak-hogy a protestáns magyarságot: a magyar faj zömét, legősibb arcú képletét lehetőleg kizárja a magyar lélek formálásából? Nincs-e megszervezett, áthághatatlan hátrányban igen sok esetben ez az ősemiékezésű magyarság saját hazájában a katolikus idegenekkel szemben? ülhet-e a magyar kultúrát, a magyar lelket irányító közoktatási miniszteri székbe annak a református magyarságnak elküldöttje, mely a múltban a magyar lélek, a magyar kultúra megépítésében, védelmében olyan heroikus önfeláldozással szerzett mérhetetlen és halhatatlan érdekeket? A jelentéktelen és arra nem való svábok egész sora belefeszenghetett ebbe a legfőbb fontoságú székbe, csak azért, mert katolikus. De a protestáns magyar örökölhette a magyar lélek minden ősgazdagságát, lehet roppant kultúrája és egyetemes látása, lehetnek olyan képességei, hogy ezen a hatalmi helyen évek alatt évszázadok bűneit és mulasztását pótolhatná s ellenállhatatlan irammal lökéné faját a jövő útjára: mégis: örök tiltással el van zárva ettől a lehetőségtől csak azért: mert abból a hitű magyarságból való: mely Pázmányt, Szenczi Molnár Albertet, Bethlen Gábort, I. Rákóczi Györgyöt, Lorántffy Zsuzsannát, Bessenyei Györgyöt,

Csokonay Vitéz Mihályt, Vigasztaló Szent Arany Jánost, Petőfi Sándort, Tompa Mihályt, Jókai Mórt, Kemény Zsigmondot, Kossuth Lajost, Ady Endrét adta a magyarságnak. Hát lehet ilyen kitiltással másodrendű polgárrá degradálni Magyarországon a magyar faj többségét, legsajátosabb arcú örököseit?! És aki ezt feleli erre: Hiszen az újabb időkben a kormány feje és a politikai hatalom több birtokosa majdnem állandóan protestáns volt. — Annak ezt mondom: éppen ez volt a tragédiánk. Mert ezek, csakhogy a katolikus hatalmi tényezők támogassák hatalmi helyzetüket: eltúrtek, megengedtek mindent. Katolikus kormányvezető nem mert, vagy szegyeit volna ilyen teret engedni a katolikus idegenség hódításának.

Ő, gyermekem, az én könyörgésem nem az, hogy a katolikus magyarok kevésbé higyjék a hitüket s kevésbé legyenek jó katolikusok. En azt kérem, hogy ne tőrjék, hogy saját drágán vásárolt hazájukban másodrendű katolikusok legyenek. Hogy követeljék, hogy Egyházukban a lélekformálást, irányítást, hatalmat, vagyont jelentő helyeket a katolikus magyarság számának és történelmi jogainak arányában szállhassa meg. Milyen lendületet fog az jelenteni a magyar katolicizmusnak, ha a hit élő forrása magyar lélekből fog fakadni a szomjas magyar lelkek számára! Hogyan követelhessünk mi igazságosabb érvényesülést a magyarság számára az elvesztett területeken, ha a nekünk hagyott csonkon így kiszoríthatják a magyarságot az élet stratégiai pontjairól?!

És könyörgöm, ezer könyörgéssel könyörgöm a katolikus magyaroknak: ne engedjék, hogy bármily vallási címen is: a magyar életakarát, a magyar történelmi érdekek s magyar testvéreik ellen mozdítsák az idegen érdekű felbujtók. Szabad-e egy katolikusnak meggyalázni azzal a hittel a hitét, hogy e hitnek Istene azt kívánja, hogy megtagadja azt a mély gyökerű egységet, hogy dezertáljon annak az egységnek életérdekeitől: melyet az elküldő áldott

anyai test tett vérének, lelkének örök családjává?

A harmadik vád: hogy az idegen fajok hódítása ellen tiltakozó írásaim nagy veszélyt jelentenek a magyarságra.

Igaza van, Húgocskám. Tótágasabb igaza nem is lehetne egy ilyen okos kis magyar lánynak. És meaculpás toredelemmel ismerem el: elárultam, megtagadtam a gazdagsikerű hagyományos magyar politikai bölcsességet. Ez a bölcsesség idegen vérű, idegen lelkű, idegen nyelvű és érdekű dinasztíát ültetett a magyar trónra. Ez a bölcsesség idegeneknek osztotta el a magyar földet, a magyar élet hatalmi helyeit s renegátok kezébe tette le a magyar sorsot. A siker púposabb volt, mint egy két-púpú teve, pedig ennek a púposág a mestersége, idegen volt a hadseregünk, idegenek kezébe került az ipar, a kereskedelem, a sajtó, a városi élet, az Egyház, az irányító bürokrácia stb. Ez aztán olyan megfogható eredményeket jelentett a magyarságnak, hogy minden keserves kezünkkel egyebet sem teszünk: csak fogjuk ezeket az eredményeket. Például: a magyarságot minden érdeke ellen bevitték a német érdek háborújába és e nemes célért csak kétharmadát veszítettük el történelmi földünknek és a magyarságnak több mint egyharmada került idegen végzet alá. Most pedig e bölcsesség bölcs folytatásával még a nekünk hagyott kis sziget is odaomlóan van az idegen élvagyak mohó markaiba. És az idegen arisztokrácia, idegen klérus, idegen kapitalizmus, idegen politikai hatalmak, idegen bürokrácia meg nem értő, közömbös vagy ellenséges szemei előtt ezer szenvedésben, ezer nyomorúságban vonaglik az örök magyarság: a magyar paraszt.

Látni lehet tehát: hogy ez a *nem tiltakozó* bölcs politika igazán nem jelentett veszélyt a magyarságra. De amikor én a magyarság számára Magyarországon megfelelő levegőt, földet, irányítást, vagyont, hatalmat követelek, mikor sürgetem, hogy vegye saját kezeibe saját sorsát és saját egyedeivel harcolja meg a maga életharcát: akkor az én politikám

veszélyt jelent a magyarságra. Igen nagy veszélyt: így új életre támadhat és esetleg nem sikerül kellő kívánság szerint meghalnia. Nem folytatom, kis lányom: nem akarom megpirítani szép fiatal arcát.

Negyedik vád: hogy én a *Gyűlöletet* teszem politikám tengelyévé. Pedig egy új, tisztább, keresztény levegőjű kort csakis a *Szeretet* jelében lehet megvalósítani.

Igen, Húgocskám. Amikor bement egy mezítlábas, rongyosruhájú galíciai zsidó egy magyar faluba egy hordó pálinkával. És egy pár év alatt hozzája szakadt a magyar paraszt munkájának minden eredménye, földje, háza, tehenei, hozzászakadt az ősi nemesi kúria s a gazdagkalászú földek. És míg a koldusbotra jutott magyaroknak ezrei mentek Amerikába vak tántorgással idegen kenyeret keresni: az ő fia, mint főrendiházi tag, széles feszenegéssel ült a vagyonba, a hatalomba, az élet minden jóságába: ez *Szeretet* volt, ez tiszta, keresztény levegő volt. Olyan tiszta levegő, hogy éhes, ápolatlan magyar gyermekek ezrei fulladtak bele. Mikor a germán közepszerűség Egyházban, hadseregben, Egyetemekben, hivataljainkban stb. dús cirógatások közt jut vagyonhoz, hatalomhoz, dicsőséghez és a magyar zseni üldözve, megtagadva, a kenyér minden lehetőségétől elzárva pusztul sírjába: ez: megint *Szeretet*, már majdnem erotika, ez megint tisztaság és keresztény ájeres luft. De amikor én: mintegy belém testesedve érzem nyolcmillió magyar árvaságát, kitagadottságát, irtóztos szenvedéseit és felüvöltök mint Cyrus király ama néma fia: — Ne bántsd a magyart! — az *Gyűlölet*. Ha az idegen hódit, kitaszít, megrabol, megsemmisít: az *Szeretet*, az copywrihgt és pántentos Kereszténység. De ha én az ezer halál felé taszított, meglopott, megcsalt, a nyomorúság ezer szorításában vergődő magyarság védelmére mozdulok: az *Gyűlölet*. Édes kis lányom, ne szomorítsa meg halott édes anyját!

Ó, kis lányom, magyar lányok, magyar ifjak, katolikus magyar lelkek! Ne legyetek idegenek az

én múlthatatlan Szeretetem forró hívásaihoz és higyjétek a magyarságom hitét! Higyjétek meg, hogy az a jövő, melyet én építék a magyarságnak: gazdagabb termést, szélesebb lehetőségű fejlődést jelent a katolikus magyarságnak is, amint azt jelent bármily látású magyarságnak. Az én szívemben nincs kizárás semmilyen magyar építés ellen. Hiszen én a személyemben senki sem vagyok, én nem vagyok én: én minden magyar feltámadt életakarata vagyok a nap, a föld, az egészség, a termő munka, az elosztó igazság: a magyarság történelmi elhivatása, az új magyar honfoglalás felé. És fogadjátok tőlem lelketekbe mint minden tettek mozdító hitét a közeledő napok nagy evangéliumát: ütött a történelem órája: az élet és halál lebirhatatlan erejével esedékes a nagy igazságtétel Európa Árvájának tengernyi szenvedéséért.

Rossz magyar vagyok, gyermekem? Fájhat a kereszténységnek az a végtelen szeretet, mely egy ezeréves átkot akar áldássá változtatni?

Városmajor, 1936. február hó 16-án

NEMZETI ÁLLAM — POLITIKAI NEMZET.

Az emberkloákák megnyíltak az új napok lökéseitől. „*Egyetlen Fejek*“ gurultak elő s mint beléndeket és pöfeteg gombát: a történelem lehetétől fülledt magyar szik az emberdudva legpiszkosabb, legbetegebb csíráit cikkáztatja diktátor-jelöltékké. Ezeknek az „*Egyetlen Fejek*“-nek a megteremtésénél az Atyaisten igazán nem érezte magát lakásberendezési vállalkozónak. Így e koponyák teljesen bútorozatlanok maradtak. De fogsoraik elég épek és elegebbsen mohók arra, hogy a magyar megmaradás, a magyar megújulás és jövő még meglevő biztosítékait elrágják.

Azokban a „*velünk barátságos*“ idegen propaganda-központokban, ahonnan az utóbbi években a magyar halál minden szele fú, kiadták a parancsot, hogy Magyarországon, különösen az ifjúság és a középosztály politikát ámokfutó részében: mozgósítsák a kisebbségi kérdést. Még pedig ilyen értelemben: az irredenta-szenvedély ügyes kihasználásával és azzal az ürüggyel, hogy az idegen impériumok alá került magyarság életét biztosítsuk: azt a maszlagot kell elültetni a lelkekben: hogy nekünk magyaroknak, a történelemtől kezünkbe tört magyar csonkon kell megvalósítanunk a legpazarabbul ajándékozó kisebbségi politikát. A szomszéd államok aztán beszüntetnek minden más életfolyamatot és egyebet sem fognak tenni: mint utánaozni fognak bennünket. így az elvett részek magyarjainak nem lesz más teendője: mint gyors Rozsnyai-féle hét nap alatt megtanító úszóleckéket venni. Hogy vidáman lubickolhassanak abban a sárga lében, mely külön az Árpád fiainak rendelkezésére Hencidától Bon-

cidáig fog csordogálni. Ennek az új, minden más kisebbségi politikát kupánkkonkurráló kisebbségi evangéliumnak tartalma a következő:

Mi így szólunk a szomszéd államokhoz: — Azt hiszitek, hogy a világ veresei vagytok, mert elvetétek tőlünk Erdélyt, a Felvidéket, Nyugatmagyarországot, a Délvidéket. Nohát, mi megmutatjuk, hogy ki a legény a történelmi csárdában. Mi megmutatjuk, hogy mi még az ellenségeinktől, Trianontól is nekünk, csaknekünk hagyott maradék Magyarországot is szét tudjuk pazarolni. Ettől a minutától fogva: *nincs magyar nemzeti Állam*. Olyan keményen és erős tagadással nincs, mintha sohasem lett volna. Mert mostantól kezdve *nincs többé: Magyarország sem*. Hanem: *Hungária egyesült politikai nemzet és politikai Állam*. Ez azt jelenti, hogy a temetkezési vállalat kocsjának és a hullaszállítók megérkezéséig *átmenetileg*: Magyarországot „*Hungária Egyesült Földekké*“ gatzényezzük. És még ennek a nekünk koldus koncként ellenségeinktől odadobott csonknak is csak egy részét kerítjük el a *Magyarföld* címe alá. A Dunántúlt, a magyarság ősi nyugati Erdélyét elnevezzük *Nyugat Gyepűnek*. Nemcsak azért, mert a Gyepű szép szó. Hanem: mert a német fajok így ott szuverénül és több gyökérrel elgyepesedhetnek és „*egyesülhetnek*“ majd azzal, akivel akarnak.

A magyar történelmi műhely, a magyar nyelv, magyar kultúra, az organikus magyar történelmi, célok egységében megvalósuló magyar történelmi egyéniség szétoldásának, széttárlásának e gaz és hülye zagyvaságait eleinte csak egy-két inkább bohócjellegű, politikailag analfabéte kalandor zajongta a budapesti emberkloákák néhány maguk köré riasztott patkányával. De nyomukra sietett dr. Nágel úr, a pesti jobboldali, valamint baloldali, nemkülönbön középutas sajtó „nagy“ történet-tudósa, a *magyar ifjúság* saját külön tanítómestere. Nágel úr sietett Egyesült Kloákák segítségére egy történelmi tol-

vajnyelvvel bevázelinezett elméletet készíteni. A következőt:

Magyarország 1867-tel nemzeti Államból *politikai* Állammá lett. Tehát: ezzel a magyar Nemzet is megszűnt s egy *politikai Nemzet* foglalta el helyét. (Mikor Deákék éppen ezért ha-nincs-ló-jó-a-szamárisozták létre a kiegyezést, hogy tovább is legyen Magyar nemzeti Állam és Magyar Nemzet!) A *politikai Nemzet* viszonyát a *politikai Államhoz* Nágel úr a hazafi német kisebbség sorsának fejlődésében mutatja meg. A hazai német kisebbség lassanként, de inkább tüsténtként visszaegyesül Németország, a német nemzet szerves részévé. Ez azt jelenti, hogy nemcsak nyelvében és kultúrájában lesz kizárólag német: hanem *gazdaságilag és politikailag* is teljesen Németország vezetése alá adja magát. Ennek a vezetésnek, irányításnak tartalmát Nágel úr szerint is: csakis Németország érdekei fogják megszabni. Németország feltétlen igényt tart a német Blutra és Bodenre: a németvérű polgárokra és az általuk lakott földre Nágel doktor szerint. Magyarországgal — pontosabban: a Hungária Egyesült Orgyilkossági Készültség és temetkezési Vállalattal — a hazai németiség: *csupán állam jogi viszonyban lesz.*

Úgylátszik, hogy az *Egyenlőség*, a Magyarság és a *Virradat* ünnepeelt történet-tudósa, a sólet, a töltöttkáposzta és a sauer Kraut főzelékek közkedvelt Feltétje, a Khevera Kadisák és Kongregációk jeles történelmi Lelkiismerete még bolondgombát sem tud földben termelni. Lehet ugyan, hogy a magyar Föld nem kapható effélére. így aztán ravasz és tekervényes svádájával nemz egy gomba-homonkuluszt. *Ez a politikai Állam egyszerűen természeti képtelenség. Ez a politikai Állam: 1. sohasem volt, 2. sehol sincs, 3. sohasem lesz lehetséges. Mert:*

ha: 1. a polgárok egy része elzárkózik a magyar nyelvtől, a magyar kultúrától, mely az egységes történelmi alkotás elengedhetetlen feltétele,

2. ha: egy más ország, egy más nemzet gaz-

dasági politikáját folytathatja saját Államának gazdasági érdekeivel szemben,

3. *ha személyét, házát, földjét egy más Állam sajátjának tartja, nem saját Államának, melynek személye polgára, földje testének egy része,*

4. *ha: háború esetén egy más ország, egy más nemzet oldalán indulhat háborúba a saját Állama ellen:*

akkor:

mi a fészkes szellemtudományt jelent ez a: csak államjogi kapcsolat?

Lehet-é egészséges, szellemtudománnyal szemben immúnis elmével elképzelni egy olyan Államot, melynek ilyen vagy olyan vérű polgári csoportjai személyükkel, földjükkel más-más idegen ország, idegen nemzet tagjai, szerves részei, minden viszonylatban, mely az Állam és polgárai közt; fennállhat, idegen Állam parancsait követik, idegen nemzet érdekeit szolgálják, a történelmi élet minden folyamában: a gazdasági, a politikai, a kulturális életben idegen Állam, idegen nemzet életét építik? Lehet-é olyan ember, akinek fogai az ángyának rágnak, szíve a nagynénje vérkeringését intézi, vére a sógora szerveit táplálja, gyomra az ipa testének emészt stb., stb.? *Ez a politikai Állam a Nágei úr saját külön nemzése és a kecses Szellemtudománynak a pártájába került a kis szörnyszülött. Miért lihegte életre a neki gerjedt tudor ezt a valótlan fertelmet? Tanknek? Maszlagnak? Kísérleti nyúlnak?*

A politikai Állam politikai Nemzet példájául Svájcot és az Északamerikai Egyesült Államokat szokták felhozni. Lássuk:

A francia, az olasz és a német Svájc abban az időben indult egy állammá, amikor még a faji fogalom ismeretlen volt, legalább is nem volt történelmi ható. Hogy mennyire hiányzott a történelmi faji öntudat Svájc fiaiból, mutatja az: hogy zsoldért bármily hatalmat szolgáltak: a saját nemzetiségüek el-

lenében is. Aztán a századok folyamán a sajátos földrajzi és éghajlati viszonyok, a közös érdekek, az egész lelki atmoszféra megalakítottak egy sajátos svájci nacionalizmust, melynek bármely nyelvű és vérű svájci polgár hitvallója. Ezt az igen erős és mélygyökerű svájci nacionalizmust még a világháború kísértései sem tudták szétbolygatni. A svájci francia, olasz, német: nem francia, olasz, vagy német „telepes“, hanem: Blutostul, Bodenestül: svájci polgár. És nem tudom, túlzok-e, tévedek-e, ha az egyes népcsoportok sajátos nyelve és kultúrája mellett a francia nyelvet és kultúrát látom a legközelebb kulturális tartalomnak. Svájc ma már valóban nemzeti államnak tekinthető. Viszont: Svájcot, a svájci nacionalizmust: a századok összes természeti, történelmi, politikai stb. viszonylatai szerves fejlődéssel teremtették meg. Most, a mai éber faji és nemzeti öntudat mellett mesterkélten éppen úgy nem lehet Svájcot csinálni, mint bivalybornyút. Sem Gyepűvel, sem Ósfölddel, sem más gyilkos hülyeséggel. Szellemtörténettel sem.

Az angol gyarmatokból Egyesült Államokká diadalmaskodó északamerikai államnál már nagy függetlenségi harca Angliával szemben mutatja: hogy ott egy hatalmas külön történelmi műhely építő nacionalizmus hozza egységbe' polgárokká nőtt lakóit. Az Egyesült Államok földrajzi, népességi viszonyai, káprázatos lendülettel fejlődő ipara megértetik: hogy bármely nyelvű és vérű nemzetből vagy fajból milliós tömegek helyezkedhetnek el az új Állam keretén belül. De ez a mind öntudatosabbá, erősebbé váló amerikai nacionalizmus magáévá tudta tenni az ott végleges gyökeret vert jövevények lelkét, bármilyen származásúak voltak is. Az Egyesült Államok polgárai Blutostul, Bodenestül, lelkestől szerves részei az Államoknak és nem tartoznak semmi más állam, semmi más nemzet lelki parancsai alá. Különben is: csak a Nágel úr sajátos célokra torzult képzetében van egy olyan gváva és becstelen, polgárait oly orgyilkosán eláruló ál-

lam, mely megengedne, tőrne egy olyan folyamatot, melyet a „magyar“ ifjúság lelki pásztora a hazai németiség számára megrajzol. Bizonyára, ezért a rendkívüli teljesítményért a magyar főváros Pázmány egyetemének gondjaira bízott Egyetemi Köre lelkesen fogja ünnepelni őt. Az Egyesült Államok lelki képlete már lényegesen közelebb van a nemzeti államhoz. Hiszen: megalakítójának mégis az angol-szász fajt lehet tekinteni s egyetemes nyelvének az angol nyelvet.

Lehet-e példának felhozni az Egyesült Államokat a magyar Állam megépítésére, a kisebbségi politika elintézésére? Nem lehet. Sem a kényszerzubonyon belül, sem kívül. A tengerentúli Állam megalakulása annyira sajátos, arányai, viszonyai, szükségsei, lelki levegője, biztonságának feltételei annyira mások, mint a mienk: hogy ami ott a fejlődés, a gazdagodó élet, a történelmi diadal eleme: nálunk a szétoldódás, az összeomlás, a halál legbiztosabb útja volna.

Miért? Mert a rokontalan pár milliós magyarság, ha lemondana arról, hogy az egész Magyarországot, a nemzet egész egyetemét a magyar nyelv, a magyar kultúra, az organikus magyar célok egységével alakítsa sajátos külön történelmi műhelyvé, ha ezektől engedné eloldódni országa nemzetiségeit: maga saját kezével vágná el élete minden gyökerét, fennmaradása minden biztosítékát, jövője minden feltételét, önmaga saját öklével taszítaná be magát az önmaga által ásott sírba. Azok a kisebbségek, melyeknek lelki fejlődéseiben nem volna többé legfőbb ható elem a magyar nyelv, magyar kultúra, magyar lélek Toppant formáló ereje s melyek fejlettebb szolidaritásukkal és könyöklési képességükkel földet, irányítást, hatalmat, vagyont kezükbe kaparintának: játszva kikapcsolódhatnának azokhoz a tömegnemzetekhez, melyekhez vérségi és nyelvi kapcsolatuk van. így nem hogy az elvett területeket vissza tudnók venni, hanem: a Trianontól is sajátos magyar történelmi műhelynek

hagyott csonkot is odaveszíténők a környező éhségnek, ötven év múlva már csak lekszikoni adat lenne a magyar név.

A magyar fennmaradás, a magyar megújulás, a magyar történelmi alkotás és minden magyar bölcső egyetlen biztosítéka: a magyar nemzeti Állam, a magyar nyelv, magyar kultúra, a szerves magyar történelmi célok egységében alkotó magyar nemzet. Nemzeti politika, mely a magyar nemzeti Állam minden polgára számára biztosítja az élet és fejlődés egyenlő feltételeit s melyet a magyarság mély életérdekei irányítanak. És amely az individuális védelem érdekében megengedi, hogy bárki saját faji nyelvét és kultúráját is ápolhassa az egyéni élet viszonylataiban.

Magyarországon nincsenek nyám-nyám-telepések, gurka gyarmatosok, semmilyen telepések, semmilyen gyarmatosok. Magyarország minden polgára: a magyar nemzeti Állam, az egységes magyar nemzet tagja vérestől, testestől, lelkestől, egyenlő jogokkal, egyenlő életvédelemmel, egyenlő kötelességekkel, a fejlődés egyenlő feltételeivel a magyar történelmi műhely érdekében. Bármily egyéni adottságú polgár számára csak egy nemzet van: a magyar nemzet, csak egy állam: a magyar állam, parancsot, irányítást csak ezektől kaphat, csak ezek érdekeinek szolgálhat. Aki ez ellen vét: az az életadóját eláruló gazember és ebben az országban nem lehet életjoga.

Csak ezzel az öntudatos, mélygyökerű, természetes és emberi politikával sodorhatjuk a nemzetet, az ifjúságot egy nagy történelmi megújulás egységébe, mely egyszersmind egyéni életüknek is leggazdagabb megélése lesz. Egyébként széthullunk gyáván, méltón megvetve mindenkitől. Az utolsó húsz év alatt némely zsákból némely szeg annyira kiütötte a fejét, hogy már nem is szeg, hanem: Nagel. Most csak az nem lát: aki nem akar látni, akit fizetnek azért, hogy ne lásson.

Ideje már, hogy azok, akik olyan jupiteri vil-

lámokat szórnak a jogrend nevében azokra, akikből ki jajdul a magyar parasztság szenvedése: felállítsák az akasztófákat, melyekre felakasztják azokat a minden orgyilkosnál becstelenebb gazembereket, akik a legképtelenebb maszlag segítségével igyekeznek szétrágni a magyar Állam, a magyar Nemzet, a magyar történelmi műhely még meglevő egységét. Hogy aztán minden rabló étvágy, minden halál vígan gyakorolhassa a hungarizmust az ezer orgyilokkal ledöfött magyar tetemen.

Városmajor, 1938. január 9-én.

AZ ÚJ KERESZTESHADJÁRAT.

Ezeket a sorokat egy ember írja, akinek egész életében minden érdeklődése egy érdeklődés volt: az emberi együttélés feltételei, jelenségei, törvényei. De ez a megfigyelés nem tudott csak szellemi föladat, gondolat-matematika lenni számára. Az emberi fájdalmak mindig mélyen érintették és nem tudta külön énné határolni magát az egyetemes emberi szenvedéssel szemben. Azt is megvallja, hogy a magyar szenvedések még közelebbről érintik és még több szorongással töltik el a jövő iránt. Mert mindig úgy volt korának fia, hogy mindig a jövő felé fordította arcát. Nem is annyira a holnap, mint a holnaputánok felé. És most is, mikor ezeket a sorokat írja: a magyar bölcső van előtte, a megújulás, a megváltás egyetemes szimbóluma. Hiszi, hogy sorai megértést és készséges akaratokot fog kiváltani az olvasókból. De akkor is megírná e sorokat és így írná meg: ha megvetés, üldöztetés vagy börtön járna értük.

1.

Hogyan harcol az orvostudomány egy betegség, mondjuk: a tüdőbetegség ellen?

Félrevereti a harangokat? Bőszavú és harsány szónokokat küld a templomok, a parlament, a politikai pártok, az iskolák katedráira és a népgyűlések hordóira, hogy mennydörögjenek az istentelen és hazaromboló tüdőbacillusok véres despotizmusa ellen? Megnyomatja az ifjúsági öregvezérekhez szolgáló gombot, hogy azok megnyomják az ifjúsági al-

vezérekhez szóló gombokat és ezek hősi felvonulásokra lökjék a m. kir. mérleghitelesített ifjúságot? Egyházban és közéletben áhítatos vagy hazafias jelenetezéssel kiátkozza a tüdőbetegség markaiban vergődő szerencsétleneket? Véres-veres karrikatúrákat csináltat a tüdőbacillusokról és olcsón dühöngő vagy olcsóbban gúnyolódó aláírásokkal közli azokat azokban a lapokban, melyek más tartalmat nem tudnak felvadászni maguknak?

Nem. Az orvostudomány semmi efélet nem csinál. Sokkal több műveltsége, szaktudása, lelkiismerete és embersége van, mintsem ilyen hadonázásokra alacsonyodnék. Mit csinál hát?

Megállapítja a testi egészség feltételeit. Megkeresi a tüdőbetegség közvetlen okait, a tüdőbacillusokat és igyekezik minél többet megtudni róluk. Milyen feltételek mellett érzik jól magukat, szaporodnak könnyen, jutnak hatalomra. Milyen feltételek hatnak pusztítólag rájuk. így aztán könnyű megállapítani: a szervezetnek milyen körülményei, elváltozásai, gyengeségei teszik alkalmassá a szervezetet a tüdőbacillusok hódítására. Milyen további rombolásokra esendő az így megfertőzött szervezet. Milyen hatások, gyógymódok táplálkozási, lakási viszonyok, életmódok teszik ellenállóvá a szervezetet e bacillusok hódítása ellen. És milyen hatások pusztítják el a már beállott fertőzést vagy legalább is enyhítik a kór lefolyását.

Melyik módszert kövessük hát a bolsevizmus elleni küzdelemben? A szószéken, hordón, piacon hadonázókét, a nyelvöltögetőkét, az agyarkodókét? Vagy az orvosokét?

2.

Melyek a polgári egészségnek a feltételei?

Egészséges polgárnak nevezem azt, aki ösztönösen és tudatosan úgy éli meg életét, hogy a benne rejlő értékeket a lehető teljességükben megteremje. És ezt úgy teszi, hogy az önmagának és övéinek a lehető legtöbb életnyereséget és jövőt s a közösség-

nek is a lehető legtöbb hasznot jelentse. Vidám munkása az életnek, akinek egyéni, családi, és polgári élete a jogok és kötelességek, a hitek és tagadások, a célok és eszközök egységes gondolatrendszerű látásán épül föl.

Mik hozhatnak meggyengüléseket, beteges elváltozásokat, kóros hajlandóságokat ebbe a polgári egészségbe?

Elsősorban: a rossz anyagi helyzet, a szűkös viszony, a nyomorúság. Ez meggyengíti az egyént dolgozó, termő vagy alkotó erőiben, rombolja a benne rejlő értékeket s a megmaradt értékek megvalósítását is megnehezíti, vagy lehetetlenné teszi. Elveszi a családtól a holnap ígéreteit, az egészséges, termékeny szabad fejlődés feltételeit. Megzavarja az egyént polgári viszonylatában; viszonyában a közösséghez, mely most már többet kíván tőle, mint amennyit adni tud neki. Egészségi, szellemi, lélektani téren meggyengíti, megrontja, visszafejleszti az egyént, a családot, a polgárt s kevesebb képességgé teszi a jövő számára. Esendőségeket szabadít föl benne minden testi, szellemi, lelki kór számára.

Második sorban: az igazságtalan szociális helyzet. Igazságtalan a szociális helyzet az olyan országban, ahol a pusztaság születés ténye képtelen előnyöket jelent az életversenyben bizonyos elemek számára és rengeteg hátrányt, vagy sokszor végleges elítéltséget jelent más elemek és éppen a munka nagy tömegei számára. Ide tartozik minden kiváltság, öröklött előny, cím, vagy rang. Ahol igazolatlanul óriási eltérések vannak abban, hogy a teljesített munkáért az élet milyen javai járnak ki. Vagy pláne: ahol ezrek és tízezrek élhetnek bőségben here módra, míg milliók baromi munkával nem tudják a legegyszerűbb igényű emberi életet elérni. Ahol kevesek óriási birtokai mellett százezrek vagy milliók föld és biztos életalap nélkül tengődnek. Ahol a pénz, kereskedelem, ipar és egyes szabad pályák portyázói szinte korlátlanul zsákmányolhatják ki a tömegeket. Ahol az élősdi kevesek szabják

meg a történelemcsinálás mikéntjét a munka milliós tömegeivel szemben stb., stb., stb.

Az ilyen szociális igazságtalanságok megölik az egyénben a termő csírákat, megölik magát az emberi folytatás akarátát: a család-alkotás vágyát. Az igazságtalanság, az elnyomottság, a félrelököttség tudata állandó heveny-állapotot idéz elő a lélekben s az ilyen megsebzett ember mindent elkeseredése, gyűlölete egységében lát. Az ilyen ember hajlamos bármely oly gondolat, elv, irány befogadására, mely lefojtott szenvedélyeinek szabad ki-robbanást ígér s melytől remélheti, hogy az általa igazságtalannak látott társadalmi rendet minden eszközzel lerombolja.

Harmadsorban: a faji elnyomottság. Megtörténelhetik, hogy egy országban az uralkodó, a kitermelő osztályok, a régi földbirtokos feudális eredetű osztály épp úgy, mint a modern kapitalista rétegek: különböző történelmi okokból túlnyomóan, minden természetrajzi normát elnyomóan: idegen elemekből állnak össze. Ezek a döntőakarátú idegen képletek aztán a saját biztonságukra: a saját képükre teremtik a klérust, a közoktatást, a bürokráciát, a hadsereget, a városi és megyei adminisztrációt, a pénzügy, a kereskedelem, az ipar, a sajtó és a bíróságok embereit. Maguknak való idegenek kezébe adják az ország egész mechanizmusát, a politikai, az egyházi, katonai, gazdasági és kulturális élet minden irányító helyét. így a nemzetalkotó többség, mely munkájával, szenvedésével, vérével, szellemével megvásárolta az országot és annak történelmi arcot adott: nagy száma és történelmi jogai dacára olyan *kisebbséggé zuhan, melynek még kisebbségi jogai sincsenek.* Kitermelt tömeg, hontalan senki bitangja lesz a saját hazájában. A szelekciót: a ki* választást a megüresedő állásokra és így a jövő uralmát: az uralkodó idegen elemek saját folytatásainak tartják fenn. A nemzetalkotó faj fiaira lassanként csak altiszti, szolgai állások, vagy végtelen nyomorúság, vagy világgá bujdosás várnak.

Az ilyen elsikkasztott, összevissza csalt, az élet és jövő minden lehetőségeiből kitért faj fiaiban sajátos elváltozások történnek. Mindenekelőtt: mivel a saját fajához tartozásban az élet minden terén hátrányt, előre vesztett csatát lát: szétlazulnak, megszűnnek benne a faji öntudatnak és szolidaritásnak ama hatalmas erői: melyek életét komoly, áhítatos feladattá tennék nemcsak önmaga megtermésére, családja megépítésére: hanem természetszerinti nagy közössége: fajtája számára is. És amely erők megvédnek minden olyan lelki áfium ellen, melyek ezt a közösséget gyengüléssel, szétoldással vagy az életharcban bármily hátránnyal fenyegetik. A kiszorított faj fia a kenyér és érvényesülés szomorú kényszeréből igyekszik az uralkodó fajok ideológiájába, életérdekeibe, frazeológiájába öltözni, hogy érdemeket szerezzen a kivételes boldogulásra. De lelke mélyén, legtöbbször tudattalan énje bújásai-ban: halálos undorodás, beteg csömör és megvetés gyűl önmaga ellen, mely néha az élet esetleges sikerein át is felfáj, felsajog tudatába. Természetes, hogy az ilyen ellopott fajnak nyomorultan tengődő, vagy romlottan érvényesülő fiai minden olyan tan és irány iránt hajlamosak, melyek halált hirdetnek arra a világra, melyben ők csak az anyacsókban kapott énjük megtagadásával, nehéz álarccal és min dennapi aljas gyávaságokkal tudnak érvényesülni. Vagy pedig, ami az általános *eset*: egyáltalán e) vannak zárva minden érvényesüléstől.

3.

Áttérve most már Magyarországra: mi volna a bolsevizmus elleni harcnak igazi tartalma? Melyek volnának azok az intézkedések, eszközök, eljárások, melyek hatékonyan megvédnek, *immúnissá* tennék a magyar munka milliós tömegeit a bolsevizmustól? És a már fertőzött elemeket újból a termő, alkotó és dolgozó magyarság egységébe egészségesítenék?

Az anyagi és a szociális helyzet egészségének

visszaállítására szükséges teendőket együtt tárgyalom, hisz legtöbb esetben elválaszthatatlanok egymástól. Ezek a teendők ott sűrűsödnek már minden jövő felé néző magyar lélek mélyén s felsorolásuk egy mindenkitől ismert kétszerkettő felisméltése. A legfőbb teendők az egész jövőre érett magyar közvélemény szerint a következők:

1. Az ötszáz holdon felüli bármily természeti nagybirtok megszüntetése a történelmi szükség alapján és azon az alapon, hogy voltaképen a magyar föld legvégső sub specie aeternitatis birtokosa a közösség (korona, állam). *Itt tehát nem vagyon elvételéről: hanem vagyon visszavételéről van szó.*

2. Földreform és telepítés olyan hitel megszervezéssel, mely az új birtokos minden szükségét el látja (gazdasági befektetések, ház, bútor stb.). Ennek az egyetemes földreformnak nem lehet az a célja, hogy a mai középosztály egy részét középbirtokok teremtésével mintegy új nemességgé fejlessze. Hanem: hogy lehetőleg minden földetlen magyar paraszti családot családfenntartó földhöz juttasson.

3. Minden örökölt kiváltság, cím rang eltörlése.

4. A mai bank, ipar és kereskedelem munkakörének átvitele a szövetkezetek egy olyan egyetemes láncolatára, mely minden foglalkozási ágazat minden gazdasági szükségét megszervezi. Az export állami monopolizálása.

5. Törvény a munka új értékelésére, mely mindenféle munkadíjat, bért, fizetést úgy állapít meg: *hogy már a pálya kezdetén a létminimum: családfenntartó létminimum legyen.* Képtelenség, hogy az a társadalom, mely arcátlan képmutatással köpdös frázisokat az *Egyke ellen:* egész berendezkedésében, felépülésében, gazdasági élete, morálja minden tényében éppen azoknak tegye lehetetlenné a családkötést és a fajfenntartást, akik arra a legalkalmasabbak. Egészen örült és perverz az a társadalom, mely akkor ad (vagy akkor sem) dolgozóinak némi

relatív jólétet, mikor gyermekeiket rég kibocsátották a világba s amikor ez az aránylag méltányosabb fizetés vagy bér már csak a patika vagy leendő temetés költségeire jön számításba. Nem az a fontos, hogy a fizetés a pálya végéig nőjön, hanem az: hogy az élet első felében olyan legyen, hogy a családalapítás, otthonszerzés, kulturális fejlődés és egészséges élet organikus örömeit lehetővé tegye. Itt van, nem is a meleg, hanem a forró ágya minden bolsevizmusnak.

6. A nyugdíjbavonulás egyetemes megállapítása. A betegsegélyezés és nyugdíj megszervezése a nemzeti munka minden tagja számára.

7. Intézményes biztosítása annak, hogy a magyar parasztság és munkásság arra való gyermekei középosztályá fejlődhessenek. (Lásd: A magyar középosztály megteremtése.)

8. A magyar egészség megszervezése, megyei, járási, községi kórházak építése, a falu és város egészséges megépítése, állami ingyenes orvos, mint kötelező családfelügyelő minden faluban.

9. A mindennemű munkanélküliség megszüntetése: a tőke besorozása és befektetése hatalmas közmunkákba (kórházak, iskolák, városi és falusi lakóházak, utak, új közlekedési berendezések stb.).

10. Progresszív adórendszer s ehhez viszonyított tandíjrendszer. A létminimumból élő családok (a népesebb családoknál a jobban díjazás esetében is) gyermekeinek joga van mindenféle tandíjmentességre bármily jellegű és fokú iskolánál és összes iskolai szükségének ingyenes ellátására. Az erre szükséges pénzt a vagyonosabb és nagyobb jövedelmű szülők gyermekeinek tandíjaiból kell előteremteni. A mai embertelen tandíj-rendszer és iskolai költségek a pénz kiváltságosainak, igen sokszor: kreténjeinek biztosítják az ország szellemi helyeit. Micsoda bolsevista agitáció! És ez az állapot elsősorban éppen a vagyontalan magyar faj

gyermekait zárja ki a szellemi fejlődés lehetőségeiből!

11. Különböző kedvezmények rendszere a sokgyermekes családok számára.

12. Mindezek megvalósítására: a népképviselő egy egészen új rendszere, mely a történelemcsinálást, az államélet megépítését a magyar munka milliós tömegeinek állandó szerves megnyilatkozásává teszi és minden tényében történelmi nevelést jelent arra: hogy a nemzet egész egyeteme állammá, az ország egész teste parlamentté fejlődjék és minden zsákmánylehetőséget kizár a politikából. (Lásd: *Népképviselő, A választójog reformja.*)

A faji elnyomatás betegségét az új magyar honfoglalás ténye fogja meggyógyítani, éppen az itt felsorolt teendők erejével. A magyar faj végre meg akarja teremteni a magyar nemzetet, melynek létrejöttét eddig idegen uralkodóház, idegen uralkodó érdekszövetségek és rejtett utakon dolgozó ádáz faji sovinizmusok lehetetlenné tették. Ez a nemzet minden magyarországi faj békés műhelye lesz a magyar nyelv, a magyar kultúra, a magyar történelmi célok egységében. De ezt csak úgy valósíthatja meg, ha az élet minden terén: az Egyházakban, a parlamentben, a Főiskolában, a közoktatás minden vonalán, a bürokráciában, az adminisztrációban, a hadseregben, a pénzügy, kereskedelem és ipar terén, a sajtóban stb., stb. hatalmi úton kezébe ragadja a számát és történelmi munkáját megillető földet, vagyont, irányítást, állást és önsorsát a saját egyedeiben és saját egyedeivel építi meg. Ennek az új magyar honfoglalásnak végzetszerű feladata: Budapest környékének, a Dunántúlnak és a határoknak *magyarrá telepítése*. Valamint: új közlekedési politikával a lehető legközelebb, olcsón közelebb hozni az ország határpontjait Budapesthez és a magyar metropolisokhoz.

4.

Felteszem a kérdést: melyik az igazi küzdelem a kettő közül a bolsevizmus ellen? Az első: a retorika és a hadonázás, a vádaskodások és átkozódások, a népgyűlések és tüntető felvonulások módszere? Vagy ez a második: orvosi módszer? Orvosi: a szó legmélyebb, legeggyetemesebb, legemberibb jelentésében.

Feleljen mindenki a maga lelkiismerete szerint. Én a magam lelkiismerete szerint felelek, amikor ezt mondom:

Az első módszert hazugnak, céltalannak, becsületlennek és magyarellenesnek tartom. Miért?

Hazugnak tartom: mert eposzt mímel, mikor voltaképpen egy nagyon olcsó és veszélytelen kirakati hadonázásról van szó. Derék katonaságunkban, csendőrségünkben, rendőrségünkben, folyamőrségünkben, leventéinkben, itelligence és unintelligence service-inkben igazán megbízhatunk, hogy árnyékukban nyugodtan öltögethessük a nyelvünket. Ha a mindenkori kormány valahol megteszi kötelességét: az ide szükséges éberség terén igazán megteszi. És az ifjúságról, még mint az idős fogorvosok, öreg állatorvosok, vén belgyógyászok és agg magánhivatalnokok kezelésébe becementezett, m. kir. állami mérleghitelesített magyar ifjúságról sem tudom feltenni, hogy olyan alacsony és gyáva volna, hogy ilyen üres és olcsó hősködésre odaadja magát.

Céltalannak tartom: mert ez a katedrákon, szőzékeken, hordókon, vezércikkekben és hülye képekben kimerülő hadonázás a betegség egy feltételét sem semmisíti meg, az egészség egy feltételét sem valósítja meg. A nyomor markaiban fuldokló munkást, az éhhalállal küzdő családokat, a képtelen szociális és gazdasági igazságtalanságon felgyúló proletárszívet, a minden emberi irgalomtól elrúgott magyar szellemi alkotót igazán nem izolálja az a bolsevizmus lángjaitól, ha a Turul sváb vagy szláv

vezérei, nádorai, gyulai, íródeákjai és egyéb magyarkodó fityfrancai még a dominusaik fejbúbját is laposra ordítják Budapest elnéző terein, jóindulatú uccáin és veszélytelen zsákuccáin.

Becstelennek tartom: mert ismerve a társadalmi és politikai elkeseredés tényleges okait: éppen ezeknek az okoknak meglátásától és megszüntetésétől akarja elvonni a figyelmet izléstelen üres hazafiaskodó és kereszténykedő bőgedelemmel. Mi nem a szociális és gazdasági igazságtalanságokat, nem az élősdiakat, a heréket, a kizsákmányolókat, nem az idegen hódítást akarjuk megvédeni a bolsevizmus ellen. Az a fene egye meg ezeket, amelyiknek éppen gusztusa van az ilyen kosztra. Mi a magyar faj sajátos arcát, sajátos egyéni erői szerint való megépülését, a magyar nyelvet, a magyar kultúrát, a magyar szolidaritást: a magyarság létét, emberi és egyéni megteljesedését féltjük a bolsevizmustól s a védelem minden tényében ezeket akarjuk szolgálni.

Magyarellenesnek tartom: mert a magyarságot kitermelő érdekszövetségeknek, a hódító idegeneknek ez a lobogó fokosos, villogó gatyás farsangi kereszteshadjáratata megint elvonja a magyarság figyelmét saját égető problémáitól, az új magyar honfoglalás nagy szociális igazságtételétől. És a magyarságot még halálosabban védtelenül adja idegen kizsákmányoló! kezébe.

A második módszert tartom az egyedüli célra vezetőnek, egyedül becsületesnek, az emberi és magyar kötelességeket megteljesítenek: Mert amikor küzd a magyar egészség, a magyar testi-lelki immunitás feltételeiért: minden küzdelmében, a legkisebb elért sikerben is: tényleges eredményt: több kényért, szabadabb szellemi fejlődést, több életvédelmet jelent a magyar munka tragikus hőseinek, több jövőt az áldott, a szent, az áhított magyar bölcsőnek.

Melyik utat választja az életnek induló fiatal magyar?

Városmajor, 1936. október hó 17-én.

A VÉGZET ELLEN.

(Hungárizmus és halál.)

1. A haláligézet.

1692-ben egy *Lettres historiques contenant ce qui se passe de plus important en Europe* című vállalat indult meg Hágában, hogy időről-időre tudósítsa a közönséget a nevezetesebb európai eseményekről. Legelső kötetében ezt a hírt hozza Magyarországról: — *Il y a encore une affaire sur le tapis qui serait fort avantageuse pour l'Empereur, si elle pouvait réussir. Il a dessein, dit-on, de faire incorporer le Royaume de Hongrie dans l'Empire, de la même manière qu'y a été incorporé autrefois celui de Bohémé.* — Ez a hír magyarul így hangzik: — *Sokat tárgyalnak még egy ügyről, mely, ha sikerülne, igen előnyös volna a német császár számára. Azt mondják, hogy Magyarországot beolvasztani szándékozik a német Birodalomba, úgy, amint a cseh királyságot beolvasztotta.*

A hír közlője kijelenti, hogy ő a maga részéről nem hisz e terv megvalósításában. Elő is adja hitetlenségének okait. Ezeket az okokat a német Birodalom sajátos belső viszonyaiban mutatja meg. A magyarság ilyen vagy olyan akarata, hajlandósága, vagy ellenkezése eszébe sem jut. Egyáltalán a magyarságnak, a magyar nemzetnek még neve sem fordul elő azok közt a tényezők közt, melyeket latolni kell, mikor a magyarság sorsáról, élet-halálkérdéséről van szó.

A végső elnyeletés, a *jönni fog, ha jönni kell, a nagyszerű halál* igézete ott dermedt és mozdít

egész történelmi életünk folyamán, egész irodalmunkban. De a költői kifejezés határain kívül ez a halál sohasem nagyszerű. Ellenkezőleg: a gyávák, s buták, a lelkiismeretlenek pimasz halála. Itt mind-egyre a tizenkettedik órára kondították meg a harangot. Történelmi életünknek úgyszólván minden percét az élet és halál birkózás döntő finishének jelelték meg.

1763-ban Kollár Ádám, az ismert tudós, ezt írja a magyar nyelvről: — *Protecto verendum est, ne sermo ipse exolescat ad cum prorsus modum, quo Cumanorum evanuit.* — Magyarul: — Valóban félni lehet, hogy maga a magyar nyelv is ép úgy elenyészik, mint a Kunoké.

Kollár úr félelme után lett Csokonai és lett Berzsenyi. Lett Katona József és lett Kazinczy. Lett Kölcsey és Kisfaludy Károly. Lett Vörösmarty, Arany, Tompa, Petőfi. Lett Széchenyi, Eötvös, Jósika, Jókai, Kemény.

Mikor 1849-ben a gyönyörűen zsendülő magyar vetést eltaposta teuton pata: azoknak apái és nagyapái, akik ma a *Hungarismus és Nemzeti Akarat* haláltáncát nyíltan vagy megbújva rendezik: mindent elkövettek a magyarság önálló történelmi élete és nyelve ellen, hogy a Kollár úr félelme dermesztően és végső elzúzással újból esedékessé legyen. A makacs és könyörtelen germán keselyű egészen feketére árnyékolta a magyar oroszlán vonagló testét. És azután: volt Madách és volt Mikszáth. Volt Ady Endre, Tóth Árpád és a többiek. Van Bartók és van Kodály. A magyar kultúrának oly diadalmas, egybeölelő és formáló lendülete következett be, melyre büszke lehetne bármely nemzet. A magyar nyelv pedig, a Dugonicsok, Gvadányiak, Baróti Szabók dadogásából Európa legcsodásabb hangszere lett, hogy megmondja a sírásban és kacagásban tolvazáporozó ember minden titkát.

Szükséges ennek a halál-igézetnek mélyére nézni, hiszen a pontos diagnózis a gyógyítás kezdete. Mert mégsem természetes az: hogy egy nép,

mely katonai erejében, szellemi felmozdulásaiban oly nyári bőséggel tudta a csodákat teremni, egy nép, melyről idegenek az élet, az erő, az ifjúság oly dús kalászeit tuaták aratni: ezzel az étellel, erővel és ifjúsággal ne tudja megteremni az önmagához s önmaga megmaradásához való hitet.

Kétségtelen: hogy már amikor a legnagyobb magyar forradalmár, a legforradalmasabb magyar: Szent István megkezdte Magyarország szerves beépítését Európába: az a tragikus kényszer, hogy Államot, Egyházat, törvényt és ezekhez való lelket idegenekkel, különösen germánokkal kellett csinálnia, az elhagyatottság, az életből kitaliztatás, s a megsemmisülés reménytelen érzését vitte a magyarság jó részének lelkébe. Hiszen az a feladat, mely előtte állott: a lelki átformálás, az új lélekteremtés terén messze felülmulta a Lenin, a Kemál, a Mussolini forradalmának roppant teljesítményeit. Érthető tehát: hogy mikor az ősi lelket idegenekkel idomították, nyirbáltatták, korbácsoltatták, vagy tapostatták el s jelentős részben idegen uralkodó osztályt ültetett fajtája nyakára: a magyarság egy része kétségbeesetten lázadt az utolsó védelemre, de másik része, a keleti fatalizmus lebénító igézetében: elfogadta nem rég szerzett hazájában a hontalanság kínos érzését s a megsemmisülés végzeti ítéletét. E halálhangulat, e halál-hit — ha hitnek lehet nevezni a hitetlenség hitét — szétterjedését csak segíthette egy olyan, lelki vonás, melyet napjainkig meg lehet találni igen sok magyarban. A magyar szereti a hontalanságot, a magyar búsulás sokszor poharas, természetlen, de édes borongású lelki sportját, amelyben énjénél egyetemesebb valakivé: honfivá, sirató magyarrá nőhet: anélkül, hogy tenne valamit, hogy felelősséget vállalna, hogy elfogadná a kezdeményezés sokszor oly tragikus dilemmájú kockázatát. Mintegy pityizálja a halált, mintegy kvaterkázik vele s ez a fekete bor, tett és heroizmus nélkül: a férfiaság és áldozatos magyarság megtevesztő öntudatát mámorítja belé. Igaz, hogy van a magyar lé-

lekben egy ezzel teljesen ellentétes lelkivonás is, de ez talán még betegítőbb, még végzetesebb következményű volt, mint ez a halál-kergeség. Ez egy — kimondom a szót: hülye, megokolatlan, tényekből nem igazolható mindenáron való optimizmus. Nem szabad félreérteni. Ez alatt nem az egészség, erős szervezet természetes, organikus élethitét értem, mely folytonos alkotásokban nyilvánul meg és állandó éberség, gondoskodás, védelem, építés. A hatalmas életnek azt a mindenperces riadókészültségét, melyben az erő öntudata már a diadal hite s mely jövőt ígér minden nehézség és minden tragédia közepette. Nem. Ez egy léha, önző, lelkiismeretlen és legtöbbször gyáva optimizmus, mely jogcím arra, hogy ne vigyázzon, ne gondoskodjék, ne tiltakozzék, ne védjen, ne szervezkedjék, ne tegyen: a lelkiismeretleneknek, önzőknek és gyáváknak azzal a piszkos érvével, hogy máskor is voltak nagy bajok és mégis: még van magyar és áll még Buda. Ezer év óta ezer és ezer magyar dezertált naponként a magyar ügytől ezzel az „optimizmussal“, ezzel bújt ki magyarsága és embersége legelemibb kötelességei alól. És ezzel az optimizmussal maszlagolták dermedtre annyiszor a magyarságot, mikor minden életösztöne a küzdelem, a védekezés felé hívta.

Kétségtelen, hogy a szentistváni vérkeresztelő súlyos következményű földrengéseket is jelentett a magyarság lelkében. A régi lélek megszállottai-ban — és a látszatnál sokkal többen voltak ilyenek — a hontalanság, az elhagyatottság érzését, a halál ígézetét megőrizték, növelték, irányító rétegek nagy részének idegensége miatt nem tudtak a magyar lélek szerves megnyilatkozásaivá idomulni. Aztán, hogy jött Mohács és hogy uraink áttelekkönyvezték az országot egész magyar állományával a germán dinasztíának: a halál-igézet látszott az egyetlen valósláglátásnak.

Kétségtelen: hogy a reformáció és az ellenreformáció voltak azok a hatalmas áramok, melyek megőrizték a magyarságot a végső elhullásodástól s az

élet új hitére mozgósították. De ugyanekkor, a küzdelem sajátos taktikájánál fogva: katolicizmus és protestantizmus egyaránt odahatoltak, hogy a halál-igézet ki ne veszessen a magyar lélekből. Mindkét fél annak a megmutatásával akarta megnyerni a lelkeket: hogy csak ő, egyetlenül csak ő válthatja meg a magyarságot a végső romlástól, csak ő szabadíthatja ki a halál összeszorult markából. És: hogy azokért a magyarokért vagyunk ebben a végső romlásban, ebben az összeszorult marokban: akik nem az ő, hanem a másik fél hitét követik. Ezek az ostorszavú prédikátorok és hitvitázók aztán oly irtóztatós színekkel festették a magyarság végső romlását, a halál felrázott szárnyait: hogy sok esetben még az élet legmélyebb riadója: a hit is a halál igézetét vitte ezer és ezer magyar lélekbe.

Ennek a vallási jelenségnek aztán meg van a maga pontos politikai párhuzama. A német és a török párt egyaránt igyekeznek megmutatni: hogy a másik párt mennyire a magyar romlás, a magyar halál végső eljövételét jelenti. És megint csak sötét megmutatások, circumdederuntos jóslások hullanak a magyar lélek barázdáiba.

A halál-igézet tehát a magyarságnál nemcsak a nagy európai lélek-átömlesztésből fennmaradt szervi szorongás, az új, idegen életformákba gyötört magyar test organikus zavara. Hanem: a politikai és vallási propaganda állandó, végzetes eszköze lett. Végzetes: mert mindkét fél tanításának az az öntudatot szétoldó, halálosan azonos jelentése van: hogy idegen segítség, idegen uralmi befolyás nélkül nincs Magyarország, nincs magyar élet, nincs magyarság.

Tehát: ennek a halálhitnek elfogadása mintegy a párthoz tartozás természetes velejárója volt. Párton kívül pedig nehéz volt élni Magyarországon, hisz az az élet kettős megterhelését jelentette. Csoda-e hát, ha ez a halál-igézet oly mélyre hatolt a magyarság egy jelentékeny részének lelkében? Csoda-e hát, ha a magyar öntudat, a magyar cselekvőképesség oly nehéz sebeket kaptak tőle?

De hozzájárultak e végzetes lelki betegség ki-fejlődéséhez a magyarság történelmi prófétái is. A próféta általában sötét színeket mutat, rettenetes veszélyekkel fenyeget, hogy megriadással korbácsolja népét a jobb felé. Ez a mennydörgéses-villámos borulat úgy velejár a prófétasággal, mint a korom a kéményseprőséggel. De nálunk egy sajátos körülmény is sötétítette a prófétai látást. Prófétáink, többnyire írók, általában szegény, osztályon kívüli emberek voltak. Hiszen már tehetségük aránya, magyarságuk elszántsága és látásuk könyörtelen őszintesége is osztálytalanná, védtelenné, magánossá közösítette ki őket. Nyomorúság, kitagadottság, vérző igazságtalanságok és irtózatosségek voltak osztályrészük. A megtaposott, megtagadott, igazságérzetében halálosan megsebzett ember könnyen a maga sorsa általánosításában látja az emberi sorsot. Így ezek a nagy számkivetettek a maguk kitagadottságában a magyarság kitagadottságát, küzdelmeik csődjében a magyarság csődjét, elpusztulásuk fájdalmában a magyarság megsemmisülését látták. És így sokszor azok, akik az élet nagy hívását akarták hozni a megtántorodott fajnak: a halál fekete borát töltötték a lelkekbe.

Még könnyebben történhetett meg ez azoknál: akiknél a születés ítélete valami mély, belső, gyógyíthatatlan betegséget jelentett. Széchenyi kilobogtatja lelkéből a *Magyarország nem volt hanem lesz* hajnali jelszavát. Ady néha a nép napjának diadalmas felkeléséről jósol. De Széchenyi tragikus összehullásaiban, de Ady irtózatosségekben feljajgat a magyar halál orgonájának minden sípja. Sajátos átlényegüléssel: ez a két nagybeteg ember mintegy a maga szenvedő, halál felé csavart testébe testesítve érzi az egész magyarságot és mikor lélegzetet veszve hullanak a felörvénylő sírba, úgy érzik, hogy velük zuhan az egész magyarság. Írásuk néha az élet és halál, a szépség és az emberi szenvedés, az örök rohanás és a végtelenség minden ízét megadó csodálatos méreg. De végtelenül szomorú, halálosan végzetes méreg.

Így tehát: testvér-szeretetet és idegen érdek, politikai számítás és vallási hittérítés egyaránt terjesztették, kifejlesztették a magyar lélekben ezt a halálos betegséget, mely az életépítés alaperejét: az öntudatot keletkezése folyamataiban támadta, vagy semmisítette meg. A fő érvei ennek a halálhit-terjesztésnek, mind tudatosabb program gyanánt a következő három adottság volt: 1. A magyarság aránylag csekély iszámú. 2. Rokontalanságunk az árja Európában. 3. Országunk különböző nemzetiségei, melyek államban vagy államokban tömörült fajrokonai közelségében élnek. Más szóval: a germán és a szláv tenger örök halálos veszélye.

A halál-év: 1867 után mind nagyobb tömegben középosztályá, vezető elemmé jutó idegen elemek pompásan és végletekig ki tudják használni ezt a három halál-érvet. Még pedig úgy, hogy ez a magyar életöszönt elaltató hízélgés s a hazafiságnak mintegy monopóliumos, egyetlen hitelesített formája legyen. Ha a magyarság a világ minden egészséges szervezetének, minden életrevaló nemzetének természeti törvényeit követi, az egyetlen követendő út a következő lett volna: *egy, az egyénnek leggazdagabb fejlődést, legtöbb életlehetőséget adó kulturális és a munka jogainak legnagyobb védelmet nyújtó szociális politikával az egyenlő elbánás és egyenlő érvényesülési feltételek elvének megtartásával úgy vonni nyelve, kultúrája, szerves történelmi céljai egységébe az ország bármely vérű polgárát: hogy a nemzetké formálás ez állandó munkájában a magyarság olyan arányban tartsa kezében sorsa intézését, földjét, az ország életalkalmait, az egész magyar élet meghatározó és kiválasztó tényezőit: amilyen arány ezt a nemzetformáló munkát lehetővé, a sajátos magyar történelmi építés legfőbb biztosítékává teszi.*

Ehelyett a Tisza Kálmán által kezdeményezett végzetes *ma okvetlen maradjunk kormányon* — politikában, a magyarság rohamosabb kiszorulásával, az idegenség még rohamosabb hódításával: ez az új idegen vezető elem olyan ideológiát tudott egye-

temes látássá tenni: mely hódításának legtöbb tankjévé, a magyar öngyilkosságnak pedig valóságos belső gravitációjává, nehézkedésévé vált. Az átmagyarulás, a magyarrá hasonulás a világegyetem legösztönösebb, legzsúfoltabb erotikus kéjének doboltatott s az általa eredményezett új sziták oly harsogva voltak sziták, annyira kurucosan, karakánul és más eféle módon szitábbak tudtak lenni az eredeti szitáknál: hogy Magyarországon kezdett illetlenség, mintegy hazafisági motor-hiba és mindenestre: hátrány lenni az, ha valaki eredetileg magyar volt. Így tehát a magyarság legfőbb biztosítékának, a nemzet-formálás egyetlen hiteles útjának az reklámoztatott, ha a magyar sors-irányítás, a magyar életépítés, védelem és léleformálás helyeit, a magyar föld, magyar kenyér, a nemzeti jövedelem lehetőségeit minél nagyobb arányban adjuk idegenek kezére. Hiszen az ilyen kecsegtető példára az illetők fajrokonai olajozott irammal fognak átmagyarulni. E gyönyörű „asszimilációs“ roham iegfennebb azzal a veszéllyel fenyegetett, hogy nemsokára nem lesz mivé asszimilálódni: mert e mellett a politika mellett nemsokára: nem lesz magyar. Természetes, hogy az újonnan átmagyarult elemek közt voltak értékes, a magyar lelket, magyar kultúrát, magyar sorsot őszintén akaró és vállaló elemek. De rengeteg volt a lelkiismeretlen renegát, akik igazán nem jelentettek előnyt a magyar életépítésnek. És sok volt a jövőre terhes titkú álarcos, ki be ment most fa-lónak a gyűlölt Trójába: hogy a vigyázatlanság és zavar napjaiban ott döfhessen a magyarság sorai mögött.

Ugyanakkor ezek a vezető, kitermelő elemekké nőtt idegenségek, kényszerült összefogásban a múlt átörökölt zsákmányosaival: olyan szociális és kulturális politikát folytattak, mely mostohává, árvává tette a nemzeti munka nagy tömegeit. És ráadásul: *a nemzeti munka idegen tömegei a magyar uralom elnyomásaként gyűlölhették azt a rendszert, mely éppen a magyarságot nyomta el leginkább összes életfolyamataiban.*

Tehát: nemcsak külpolitikai viszonylatban helyettesítették be a magyar életösztön, a magyar életakarat ébersége, egyetemes élet-szervezése, minden tagjában megépített védelme helyébe az idegen megváltás üres és ostoba reménységét. Hanem, az ország belső életében is: a magyarság öntudatának, szolidaritásának egyetemes megszervezése helyett az idegen nemzetiségekben és azok által keresték a magyar jövő biztosítását.

Minden szervezet születése percétől kezdve haláláig: az élet és a halál állandó kötélhúzásversenye. Az ital, melyet iszol, az étel .melyet eszel, a csók, melybe kiobbannak fiatal erőid, a munka, mely erőid szükséges higiénája, a gondolat, melyet megtermel: nemcsak hatalmas életfolyamatokat indítanak meg benned, nemcsak életed gyarapodását, bővülését jelentik. Hanem: titkos, néha teljesen észrevehetetlen pályákat nyitnak a halálnak. Mint gonosz talaj beteg nedvessége: ezer hajszálcsövön gyűl beléd a halál. És amint van életösztön és életakarat: úgy van halálösztön és halálakarat. Az eleinte észrevétlen, apró halál-folyamatok mind jobban hatnak a test-lélek folyamataira s oda gyengítik azokat, olyan zavarokat hozhatnak létre, hogy a szervezet többé nem elég erős, nem elég sodró életű, hogy kiküszöbölje magából a mindennapi halált, így a beteg folyamatok felülkerekedésével sajátos halál-gravitáció, a halálnak mind jobban érvényesülő igézete lesz úrrá a szervezetben. Ez aztán kétféleképpen is érvényesülhet. Az egyik, tudattalan módja az: hogy az átbetegített, alapjelenségeiben megzavart szervezet életösztone elveszti biztonságát, megtéveszthető: és olyan utakon keresi biztonságát az ösztönösen közelinek érzett halál ellen, melyeken át még inkább a halál uralmába kerül. A másik módja: a minden gyökerében megtámadott szervezetben szétgyengül az élet akarata, lemondással, közömbösséggel nézi romlása folyamatait, vagy a halál úrrá lett tudatos akaratával maga idéz elé ilyeneket.

Egy olyan országban, ahol az intéző középsz-

tély nem természetes folytatása, szerves kifejezője a nemzeti munka nagy tömegeinek: a parasztságnak és a munkásságnak. Ahol a legfelső, uralkodó osztályokat csak a kitermelés érdekei és nem a közös vér, közös lélek, közös életérdekek kötik a nemzet testéhez, ahol a faj, a nemzet termő elemei és ősi emlékezéssel kifejezői: a parasztság és a géniusz mintegy osztályon és nemzeten kívül senyvednek és pusztulnak s egyéniségüket, alkotó erejüket nem tudják beépíteni az ország történelmi életébe: ott a halálos folyamatok könnyen felülkerekedhetnek a nemzet szervezetében, még az eddig felsorolt jelenségek és okok megléte nélkül is. Így a magyarság egy jelentékeny részében a halálígézet s a szétoldott öntudat révén egy sajátos, megbújt és legtöbbször nem is tudatos érzés keletkezett, a másodrendűség, az önmagában céltalan élet érzése. Az a beteg és öngyilkosító érzés, hogy a magyarnak önmagában és önmagáért nincs értelme s ha ilyen életet akarna építeni, a halálba ütköznék. Hogy csak a mások építésében, idegencélok megvalósításában lehet értelme és haszna. Így sok öngyilkos közöny, lemondás, gyávaság termett meg a magyar lelkekben. Sőt: sokszor az önutálat sajátos haragja, akart elfordulás fajtája sorsától, érdekeitől.

Ilyen lelki terheltég mellett volt lehetséges az a politika, mely minden történelmi folyamatot, melyeket a modern nemzetek saját erejükkel, fejlődésük lendületévé dolgoztak fel: *Magyarországon idegen szempontokból idegen elemek erejévé, boldogulásává szervezték a magyarság növekedő kárára.* Így:

1. Volt királyságunk: mely nem a nemzeti erők legfőbb megszervezése, nem az organikus magyar érdekek leghatalmasabb erőpontja, nem a magyar egyéniség, magyar kultúra és magyar nyelv legmélyebb kifejezője és tovább fejlesztője volt, hanem: a germán hatalmi túlsúly állandó akarata, az elnyelés, a beolvasztás makacs, kitartó, alattomos vagy nyíltan megmutatott céljaival.

2. Volt Egyházunk, mely idegen érdekek, idegen

faji szolidaritás, idegen lélek hatalmas várát jelentette.

3. 1867-ben lekötötték a magyarságot a vele hasonló sorsú, hasonló végzetű kis népek szabadság-akarata, önálló fejlődése ellen annak a germán túlsúlynak biztosítására, mely rá nézve ép oly halálos fenyegetést jelentett, mint e kis népek számára. Holott minden magyar életérdek azt diktálta, hogy e kis népekkel keressünk megegyezést s a történelmi szolidaritás megváltó útjait.

4. Volt hadseregünk: mely a magyar nép, magyar kultúra, magyar nyelv, magyar szolidaritás legegységesebb szerve helyett: a német hatalmi túlsúly, a német lélek, a német parancs rettentő mechanizmusa volt. Amelynek keretein belül a magyarnak, annak a fajnak, mely e hadsereg katonai értékét adta: hátránya, gátja volt az érvényesülésben és az elbánásban az, hogy magyar.

5. Csináltunk liberalizmust, vagy legalábbis: bizonyos politikai folyamatot így neveztünk. Ez a *liberalizmus* nem a magyarság szerves, tudatos programú megújódása volt: hogy a magyar parasztság, a magyar munkásság és a magyar középosztály arravaló gyermekeit ránevelje a magyar állami élet, a magyar élet mindenféle szükségeinek ellátására. A magyar parasztság a magyar munkásság, a magyar szellemi munkás számára nem volt és nem akart lenni liberalizmus. A *liberalizmus* nálunk csupán az idegen elemek hódító tankje volt, mely megsemmisítette a liberalizmus minden lehetőségét a magyar munka és a magyar szellemi munka nagy tömegeivel, organikus érdekeivel szemben.

6. Csináltunk *demokráciát*, de éppen az előbbi pontban kifejtett okokból: ez a *demokrácia* az idegen elemek állandó térfogását, a magyarság mind fokozottabb kiszorítását jelentette.

Abból a célból, hogy a nemzetiségeket magunkhoz erősítsük és mert ezek az elemek inkább támogatták a hatvanhetes kiegyezéssel politikát, mint a magyarság tömegei; az állami gondoskodás

ellátta — néha pazarul — a nemzetiségi vidékeket iskolákkal, kórházakkal, közintézményekkel, utakkal stb. A magyar vidékek pedig a legmostohább elhagyatottságban senyvedtek. Tehát: még *magyar politikát* is a magyarság gyengítésére, életheletőségeinek, versenyképességének hátrányára, testi és lelki fejlődésének kárára csináltunk.

8. Az állások betöltésénél, a mindenféle kiválasztásnál, ösztöndíjak, kitüntetések elosztásánál az idegenvérűnek négy előnye volt. Első: az, hogy asszimilált magyarnak mondhatta magát. Második: az, hogy boldogulása csalogató példa lehetett fajtestvérei számára. Harmadik: az, hogy a saját fajtától lakott vidékeken ő látszott a magyar állam alkalmasabb szerve lenni. Negyedik: az, hogy a pártfogást jelentő uralkodó osztályokban (Egyház, hadsereg, magas bürokrácia, kapitalizmus, sajtó, stb.) fajtestvéreinek aránya és azok segítőhajlama sokkal nagyobb volt. Természetesen: ez négyszeres hátrányt jelentett a magyarnak.

9. Összegezve: úgy csináltunk magyar Nemzetet, hogy a magyarság mindenét ráfizette s a befektetett történelmi tőke minden kamatját idegeneknek hozta.

10. És végül: csináltunk háborút. A háború egy nemzet elkerülhetetlen védekezése, vagy életszükségeinek, legmélyebb életérdekeinek elemi parancsú biztosítása. Mi csináltunk háborút a német imperializmus érdekében, a magyarság minden életérdeke ellen. Mikor már látni lehetett a nagy katasztrófa közeledését: jóvá kellett volna tenni a hatvanhetes végzetes tévedést és a monarchia kis népeivel s szomszédainkkal kellett volna keresnünk a közös megoldást a válság megúszására. Ehelyett letünk agyonfejt tehén és ágyútöltelék a germán hódítás háborújában. És a *deutsche Treue* közben feljelajánlta Erdélyt a románoknak. És most...

Azok a kevesek, akik elég látók és magyarok voltak, hogy feldöbbentsék a szemeket és szíveket arra az ezer fortyélyú folyamatra; mellyel lassanként

beépítik a magyar Kőműves Kelemennét a német imperializmus várába: süket, sőt ellenséges fülekre találtak. A halál ígézetébe rontott magyarságnak legmélyebb kifejezője, felszakadt történelmi jajkiáltása Ady Endre volt. Sehol a világon nem talált még egy nemzet történelmi csődje oly irtózatos kifejezésre, mint abban a kérdésben, melybe a halál e nagy vizionáriusa beletömörítette a magyarság európai ezer évének egész tragikumát: — *Mit ér az ember, ha magyar?* — A germán hódítás díszmagyarjai s köztük az inkább sznobizmusával, mint tehetségével kitűnő Herceg Ferenc igyekeztek ezt a kérdést a magyarság gyalázásának denunciólni. Pedig ez a kérdés éppen a történelmi visszakövetelés ítéletes megkiáltása: Mit ér, ha mi adjuk a vért,- a munka nehéz verejtékét, a szeretet szorongását, a génusz fájdalmas kincseit, ha miénk minden küzdelem, szenvedés és áldozat: és az aratás mindig a kis okos idegeneké!

Az, aki az *Elsodort Faluval* indult meg: hogy a teljes magyar horizont látásából egy új életprogramot s egy új honfoglalás minden lelki fegyverét megadja a magyarságnak, mint a régi eposzok Jézusnak szentelt vitézei élete áhítatos felajánlásával döntő párbajra hívta a magyar Halált. Nem azt a halált, mely mint az Élet örök körfutásának egy kikerülhetetlen állomása a forma-változás titkait intézi s ép úgy kezdő élet, mint a születés. Hanem: a magyar Halált, azt a Halált, mely ezer év szenvedéseiből, ijesztéseiből, csődjeiből beszivárgott a magyar gerincbe, elkeveredett a vérrel, belopakodott a szív mozdulataiba, az agyvelő bolyhaiba, a szemek látásába. Azt a halált, mely nem az Élet parancsa, nem a természet törvénye, hanem: a gyávaság, a butaság, a dezertálás vak lázadása az Élet elemi parancsai ellen s megcsúfolása a természet minden törvényének. Azt a Halált, mely nem a külső világ rendjének kényszere, elfuthatlan valóság, kikerülhetetlen parancs, hanem: csak líra. A gyávák, a pimaszok, a dezertálók, a lelkiismeretle-

nek, vagy túlságosan megcsaltak lírája. Minden be-tűm, mozdulatom, küzdelmem mint egy roppant hit hívása száll a magyar lelkek felé: Az élet és a győzelem titka: folyton, lebírhatatlanul akarni élni és győzni. Saját életfolyamataink erőivel, saját elszá-násunkkal, saját szerves céljaink irányában akarni, keresni, szervezni, építeni az életet és akaratunk diadalát.

Mélyen hiszem, hittel, mely nem velem kezdő-dött, hanem magyar temetőik időtlen sorozatából fakad, hittel, mely nemcsak a tudatos lelki elemek eredménye s nem is csak lelki tény, hanem: vér a vérben, izom az izomban, az idegek lelke s a cson-tok szilárdsága: hiszem: hogy az ezeréves magyar-német párbajunk utolsó nagy neve vagyok és ez a név: a győzelem diadalmas felkacagása lesz. Mert ez a név a magyarság új új lelkét fogja jelenteni. Új lelkét, mely látja önmagát, minden erejét és az élet minden lehetőségét. Új lelkét, mely minden biztosítékot jelent az új magyar honfoglalásra s kü-lön történelmi műhelyének végleges megépítésére.

2. Állam, nemzet, ország, kisebbségek.

A.

Hogy miért tettem tanulmányom élére az előző részt és miért következik utána ez a látszólag ösz-szefüggésben nem levő rész: az egész tanulmány elolvasása fogja megmondani. Írásaimban mindig vigyázok arra, hogy az előadott tények és gondola-tok rendje a lehető legalkalmasabb lelki előkészítés legyen annak meglátására, amit megmutatni akarok.

Felesleges tudáskodás volna most itt felsora-koztatni a különböző állam-elméleteket, melyek legtöbbször ott vannak a korok, nemzetek, világné-zetek, szerzők egyéni vonásai. Hiszen voltaképp minden egészséges, erős nemzet maga termi meg a századok folyamán összes adottságai indításaiból a maga állam-képletét. Én azt az állam-képletet adom,

melyet a magyarság egyetlen lehetséges életformájának látok. És az csak erőssége lesz megmutatósomnak: ha a legelőbb, legegészségesebb modern államokból ugyanezt a képletet fogjuk levonhatni.

Az Állam a Nemzet legfőbb hatalmi szerve, a Nemzet legegységesebb megszervezése abból a célból, hogy az ország összes adottságaiból, a Nemzet tagjainak minden testi és lelki lehetőségeiből állandóan a lehető legtöbb anyagi és szellemi termést hozza meg a közösségnek és az egyénnek egyaránt. Az Állam mindenféle teendője ennek a főcélnek természetes járuléka.

Tehát az Államot és Nemzetet egymástól elválaszthatatlan két fogalomnak tartjuk. Állam nélkül, nincs Nemzet, Nemzet nélkül nincs Állam. Mi nem tudjuk a Nemzetet a *nép* szóval helyettesíteni, amint azt most bizonyos imperializmusok igen érthető célokkal teszik. A nép lehet a legkülönbözőbb módon összekerült, teljesen különböző képletű, egymással semmi szerves egységben nem álló tömegek összessége. A Nemzet: mindenek előtt és mindenek fölött: egység. Történelmi egység, lelki egység, kulturális egység, a legfőbb életérdekek egysége.

Ennek az egységnek a múltban az alapja, megindítója legtöbbször vérségi közösség volt. Ez a közösség aztán a meghódított elemeket a maga nagyobb védelmére, szerves történelmi céljainak megvalósítására, külön egyéni történelmi építésének gazdagabb, akadálytalanabb és biztosítottabb kifejlesztésére: a Nemzetben hozta egységbe önmagával. Ezt az egységet a közös múlt minden fizikai és pszichikai ténye, a közös kultúra nevelése, az államnyelv közös használata, a fejlődési és védelmi érdekek közössége s az Állam mindenek fölött álló tekintélyi ereje teremtette meg. A Nemzet tehát elsősorban lelki tény, mely egy sok százados fejlődés eredménye.

Legtöbb Nemzet tehát népből: heterogén tömegek történelmi egyesüléséből keletkezett egy vér-

ségi közösség ereje alatt. A különböző néptömegek e Nemzetté egyesítése a múltban, amikor a faji és nemzeti öntudat ismeretlenek voltak, aránylag csekélyszámú nemzedéken át megtörténhetett. Hogy a régi, történelmi Magyarországon ez nem így volt, annak az az oka: hogy az idegen dinasztia trónra jutása óta legfennebb de jure, de nem de facto voltunk önálló Állam. *Nemzetet pedig csak egy teljes szuverenitása, saját egyéniségét saját maga céljaiért megépítő Állam alkothat meg.* Hogy ez a nemzetté fejlődés az Árpádok alatt, minden belső zavar dacára, megindult: mutatja az ország különböző részének régebbi megmagyarosodása. Az idegen dinasztia idegen vagy idegenül élő arisztokráciát, idegen egyházat, idegen katonaságot, idegen nyelvet jelentett. Tehát mindazok a szervek, melyek a szerencsésebb országokban a nemzetté fejlődés hatalmas munkálói voltak: nálunk gátjai vagy elnyomói voltak ennek a fejlődésnek. Ráadásul: a dinasztia hatalmi érdeke az államhatalom tudatos törekvésével tette a Nemzetben megvalósuló lelki egység kifejlésének megakadályozását. Csak a vallási mozgalmak, az úgynevezett szabadságharcok, Erdély s később az izmosodó magyar kultúra tudtak olyan jelenségeket előidézni, melyek mégis a nemzetté fejlődés ígéretei voltak.

A nemzeti öntudat a XVIII. század második felében Európában itt is, ott is ébredzik. Ezt a felébredt nemzeti öntudatot téves túlzással tekintik a Napóleon erőszaka ellen feltámadt ellenhatás eredményének. Hiszen már ez erőszak előtt ébredezett s természetes következménye annak a nagy egyénre fejlődésnek, melynek a reformáció, a descartesi filozófia s a kezdő romanticizmus voltak kiötlőbb jelenségei. És nálunk is: az egész történelmi Magyarországon szerves folyamatokban és mély gyökerekről megindultak a magyar Nemzetté fejlődés gyönyörű jelenségei. Ez annál érdekesebb és jelentősebb tünet: mert uralkodóház és államhatalom nem akarói, elősegítői, hanem: gátlói és elnyomói

voltak ennek a fejlődésnek. De a jelenség azért könnyen megmagyarázható s igen nagy tanítást foglalt magában. A csúfosan kitermelt, egyéni életfolyamataiban elnyomott, meggyötört magyarság jobbjai azokban az elvekben láttak a magyarság megújítását, melyeket a Francia Forradalom vetett szét Európa barázdáiba. A jobbagyság eltörlése, a polgári egyenlőség, a lelkiismereti szabadság, a szólás-szabadság, az egyenlő teherviselés stb., stb. egy új emberibb fejlődés ígéretét hozták az ország minden polgára számára s a magyar ígéhirdetők az ország minden népe számára egyenlően követelték az emberré szabadítás e nagy feltételeit. Ugyanakkor a magyar kultúra oly hatalmas áramait indítják meg, hogy azok természetes erővel sodorják magukkal az ország bármily vérű értékeit és becsvágyait. Tehát ebben az időben a magyarság jelenti az országban a munka, emberség és szabadság jogainak leghatalmasabb táborát, a legszélesebb szociális fejlődés körvetélését s a leggazdagabb lehetőségű kulturális erő kifejtést. Ezért nemzetformáló szuggesztíója szétterjedt az egész országra, az akkori igen mostoha körülmények között is. Hisz mindenki a magyarság keretében élhette meg leggazdagabban énjét, itt remélhette az esedékes szociális igazságtétel megvalósítását.

A kiegyezés korának egyik alapbetegsége az volt, hogy állami önállóságunk és szuverenitásunk csak részleges volt, tehát nem volt önállóság, nem volt szuverenitás. Pedig csakis egy teljesen önálló, független, kifelé és befelé teljes szuverenitású Államnak van meg a teljes nemzetformáló ereje. Másik alapbetegsége az az általam annyiszor megmutatott s már e tanulmányban is jelzett tény: hogy a magyarság vezetői teljesen félreismerték az asszimiláció lényegét és módszereit és a közvetlen asszimilációban látták a magyar Nemzet egysége megteremtésének legfőbb feladatát. Egy egész különös természettudományi eljárással az *asszimiláció buzgó munkájában megfeledeztek arról, elhány a-*

golták azt, amihez asszimilálni akartak: a magyarságot. Hiszen természetes, hogy a magyar Nemzet, a magyar nemzeti egység legelső és legfőbb feladata az lett volna: úgy megerősíteni a magyarságot, olyan arányban helyezni sorsa irányításához, a történelmi élet szervezéséhez, az ország minden életfolyamatának elvégzéséhez, olyan számban juttatni földhöz és részesedéshez a nemzeti jövedelemben: hogy már csupán belső hatalmi helyzete természetes nemzetformáló erő legyen. *Hiszen a szervezet erejévé, izmává, vérévé, agyává csak maga a szervezet asszimilálhatja, hasonlíthatja az ételt és italt. A mi politikai bölcsességünk pedig nem a magyarsággal a magyarsághoz: hanem: az „asszimiláltakai“ az „asszimiláltakhoz“ asszimilált olyanokat, akiktől elvárta, hogy ők is asszimiláljanak magukhoz másokat.* Valami olyan képtelen bölcsesség ez, mintha én úgy akarnám egy ember erejévé, izmává asszimilálni az állati húst, hogy a csirkével sült békát, a malaccal sült csirkét, a disznóval sült malacot, a borjúval sült disznót, a marhával sült borjút etetnék és végül a marhát kinevezném az éhen felejtett flótás temetkezési kormánybiztosának.

Ezért aztán ez a m. kir. állami „asszimilálódás“ hivatalokban és azokon kívül: legtöbb esetben nem mély, szerves átlényegülés volt magyar lélekké, magyar életakarattá a magyar kultúra, a magyar néplélek, a magyar múlt életformáló felszívásával, hanem: bizonyos államilag hazafiasnak mérleghitelesített mondatok és gesztusok felisméltése. Es ez a politika elfelejtette az előbbi kor nagy tanítását: hogy egészséges asszimiláció nem megvesztegetéssel és nem kényszerrel történik. Hanem: a jogrend szociális igazságával s a magasabb, gazdagabb, szabadabb kulturális élet végtelen emberi lehetőségeivel.

De azért téves és elfogult állítás volna azt mondani: hogy a kiegyezéstől a világháborúig tartó korszakban megszűnt a magyar nemzettéalakulás

folyamata. Nem: ezt még az akkor dúló „nemzeti politika“ sem tudta végkép elgátolni. Első sorban a csodás virágzásba gazdagult magyar irodalom s részben a hírlapirodalom is: hatalmasan készítik elő azt a lelki egységet, melyet Nemzetnek monduk. A nemzeti nyelv nagy lendülettel terjed, a magyar színházak hatása szétsugárzik, a szépen fejlődő magyar kultúra, magyar tudomány, különösen a történelmi és nyelvészeti kutatások magukhoz vonzzák az ország bármily vérű tehetségeit. Az egyre szaporodó közlekedési lehetőségek, az új kereskedelmi és ipari élet bizonyos értelemben mind munkásai a készülő nemzeti egységnek. És hogy ez a fejlődés nem tudott egy szerves magyar ideológiába s egységes történelmi célok meglátásába összegeződni: annak legfőképpen a mindenkori kormánypolitika volt az oka. A politika volt az új élet felé küzdő magyarság achillesi sarka. Mindazt a győzelmet, melyet íróiban, szellemi alkotásaiban aratott: elvesztette politikusaiban.

Mikor a német uralmi harc bukásával az önállóság valósággal ránk zuhant: a még ellenségeinktől is csupán nekünk, magyaroknak hagyott maradvégekországban a nemzetté fejlődést gyors iramban meg lehetett volna valósítani. Mintegy kárpótlás gyanánt: e tragikus történelmi perc valóban felénk nyújtotta megmaradásunk, megújulásunk ez elengedhetetlen folyamatának minden feltételét. Külső hatalom nem gátolhatta ezt a folyamatot, hisz Németország belső zavaaraival, nagy ingásaival és akkori nemzetközi helyzetével nem lett volna képes komoly gátat jelenteni. Azok, a nagyrészen idegen kitermelő osztályok, melyeknek zsákmányvesztést jelentett volna a magyarság nagy tömegeinek érvényesülése: az összeomlás és a két hamis forradalom jelenségeitől tehetetlenül rémítve lapultak. Az átalakulás esetleges gazdasági megrázkódtatása sem ijeszthetett, hiszen nem volt minnek rázkódnia: gazdasági életünk romokban hevert. És ami legfőbb dolog, és aminek élő tanúja voltam, hiszen az ak-

kor szétsugárzó Elsodort Falu egészen kivételes helyet biztosított nekem a jelenségek áttekintésére: a maradék ország tömegeit olyan egységgé kovácsolták a két idegen lelkű forradalom ütései s a nagy történelmi tragédia hangulata, olyan egyetemes egységben, oly nagy belső mozdulással és áhítatos felajánlkozással jelentkeztek a magyar vezetés, a magyar nemzet-építés számára, hogy rövid évek alatt — még akkori súlyos helyzetünkben is századok mulasztását pótolhattuk volna. Ha akkor a magyarság a saját kezébe veszi sorsa irányítását, országa építését, ha a megmaradt magyar földet a magyar parasztság fejlődésének alapjává teszi, ha egy minden folyamatában és szabadságában intézményesen biztosított széles vonalú demokráciával a parasztság és munkásság arravaló gyermekeit egy egységesebb és egészségesebb középosztálya neveli, ha egy a munka jogaira épített új jogrenddel a magyar öntudat, a magyar szolidaritás egységébe hí minden életérdeket s egy hatalmas és minden elemében népi kulturális politikával a fejlődés gazdag lehetőségét adja meg a Nemzet minden tagjának: a csonka országot a magyar életharc oly hatalmas bázisává, a magyar Nemzet további fejlődésének oly gazdag erőforrásává tette volna, hogy minden remény reális politika lenne.

Nem ez történt. Nem történhetett. Az előző kor politikai bűnei most hullafoltosodtak a felszínre. Ehhez a legtermészetesebb életmozdulathoz: nem volt magyar látás, magyar gondolat, magyar szerv, magyar öntudat, magyar ideológia, magyar történelmi program. A két „*nagy magyar*“ Tisza már csírájában megölte, eltaposta minden ilyen kifejlődést.

És az ellenségeinktől, Trianontól is csak nekünk, magyaroknak hagyott országot egy megeléghetetlen idegen étvágy számára korlátlan ígértette. Valóban, megdöbbenve kérdezhetjük: vájjon ez az utolsó húsz év történelem volt?

B.

Azt állítottuk, hogy az Állam és a Nemzet egymástól elválaszthatatlan fogalmak, hogy egyik sem lehet a másik nélkül. De meg kell gondolni, hogy az Állam is, mint minden élő történelmi szervezet: nem egy egyszerre kész valami, mely aztán a maga mozdulatlan azonosságában él tovább beláthatatlan időig. Az Állam is folytonos levésben van: millió és millió tényező folytonos alakításában s az a meghatározás, melyet róla adtam, mintegy az ideális képlet, melyhez — esetleg gyakori visszaesésekkel — örökké közeledik, de melyet abszolút teljességben soha el nem ér. Különben is: az élő szervezetek sohasem férnek be egy logikai meghatározás kereteibe.

Ugyanilyen örök levésben állandó teljesebb önmagává fejlődésben van a Nemzet: az Állam polgárainak legegységesebb lelki és életérdek egysége. Ez az egység az idők folyamán nemcsak azért volt hiányos és nehézségekkel megteremthető, mert az Állam alattvalói különböző fajú, egymással össze nem függő, vagy ellentétes érdekű néptömegek voltak. A rendiség s az osztálytagozottság néha még halálosabb veszélyű gátlói voltak a nemzetfejlődésnek. De alapelv gyanánt mondhatjuk ki: hogy modern Állam nincs Nemzet nélkül és hogy a modern Állam mindig egy Nemzet legegységesebb hatalmi szerve, történelmi éleformája.

Téves látás mondhatja e tétel megcáfolásának az olyan államot: amilyen az Északamerikai Egyesült Államok. Minden különbség, ami az olyan nemzeti Állam közt van, mint Franciaország és az Egyesült Államok: az, hogy az egyikben a Nemzetté összefonódás a messzi múltban történt meg, a másikban pedig az újabb korban, mintegy a szemünk előtt ment és megy végbe. Kétségtelen, hogy az Egyesült Államokban, bármily államokból is tevődtek össze s bármily sokféle népelem lakja: ma van egy lelki és érdekesség, mely ép úgy Nemzetet mint

Franciaországban. És ez a nemzeti egység állandóan erősebb és egyetemesebben összefoglaló. Így van, mint kialakult történelmi lelki egység Svájcban is egy svájci nacionalizmus, mely Nemzetbe foglalja össze Svájc különböző népeit.

Minden látásunkkal tagadjuk a mai felzavart napok politikai analfabétizmusának azt a gyilkos célokból rögtönzött tételét, hogy egy Államban több Nemzet lehet. Egy Nemzet egy külön egész, egy sajátos élő szervezet, egyéniség, mely a maga életét éli saját szervi törvényei és saját szerves céljai szerint. Az Állam ennek az egyéniségnek a megtartó, védő, fejlesztő hatalmi szerve, melyet ez az egyéniség a maga szervi szükségei és törvényei szerint terem meg. Amint két vagy több emberi test nem élhet mutyiban egyetlen fej idegparancsai, vagy egyetlen szív vérszabályozása szerint, annyira, hogy még az irodalmi társaságok tagjainak is külön-külön fejük van: úgy egy népsokaság csak akkor tekinthető Nemzetnek: ha csupán saját élettörvényei, csupán saját életérdekei: saját egyénisége szerint való önálló, független, teljes szuverénitású állami-sága van. Viszont: mihelyt a modern Állam több Nemzetet erőszakol uralmába: beteg Államot és beteg nemzeteket jelent. *Kiáltó* példa rá az Orsztrák-Magyar-Monarchia, melynek szétgurulása a természet minden törvényének parancsa szerint volt.

A lényeket látó szem előtt nem mond ennek a tételnek ellent az olyan példa sem, mint az angol világbirodalom, vagy a francia, az olasz birodalom. Ezeknél a birodalmaknál az anyaországra teljességében áll az, amit az Államról és a Nemzetről mondtunk. De a gyarmatok, dominiumok, mandátumos területek stb. nem jelentenek úgy Angol-, Francia-, vagy Olaszországot: mint az anyaországok teste, bármily szép és hatalmas cím is egyesíti őket. Az Állam és Nemzet térbeli kifejezője, föld-alapja, országa: az a terület: melyen az Állam és Nemzet keletkezésének, Állammá és Nemzetté fejlődésének történelmi életét megélte, ha ez a terület az idők

folyamán kisebb-nagyobb változásokon ment is át. Ez a föld nemcsak fizikum: pszihikum is, mely az egész Nemzet lelki arcában, az Állam és az egész történelmi élet milyenségében kifejezésre jut. A gyarmatok, dominiumok stb. nem olyan viszonyban vannak az anyaországgal, mint az egyes országrészek, vidékek, tájak ezzel az országgal: hanem mint birtokok, vagy hosszú bérletek a birtokossal szemben. És ezeknek a területeknek népei modern értelemben Nemzeteknek nem igen mondhatók. És amilyen arányban megindul egyikben másikban a Nemzettéfejlődés folyamata: olyan arányban lépnek fel bennük a centrifugális törekvések a birtokos Állammal szemben. A dominiumok már a Nemzetekké fejlődés erős folyamatában levő külön Államok, melyek már csak a közös érdekek szövetségében vannak az Anyaországgal.

A federáció elnevezés alatt igen különböző jelenségek történhetnek. Lehet, hogy két vagy több független nemzet önálló államisággal lép bizonyos történelmi szükségben határozott céllal és tartalommal az együttműködés bizonyos formájába, megtartva teljes szuverenitásukat. Ez az eset nem különbözik sokban a modern államok szövetséges viszonyától, entente-jaitól. Lehet, hogy több Állam lép szorosabb történelmi együttműködésbe, szövetségbe, egy mindenekfölött álló új államhatalmat, új szuverenitást létesítve maguk fölé. Ebben az esetben megtörténhetik, hogy a legerősebb Nemzet, a legéletképesebb Állam köztük természetes nehézkedéssel vezető Állammá lesz s a maga egyéniségébe, a maga élettörvényei és életérdekei szerinti történelmi alkotásba tudja beszervezni mindenik életét. így a többi tag-Állam, tag-Nemzet jelentősége, történelmi egyénisége folyton csökken a végső eltűnésig. Lehet, hogy az új Szuverenitás, a mindenik Állam fölött álló egyetemes Állam anynyira az összes Nemzetek tényezőiből tevődik össze, hogy ennek az egyetemes Államnak történelmi formálása, kulturális építése, már nem lesz egyik

Nemzet egyéniségének sem a kifejezője, hanem valami új valami, mely az összes elemek racionális és irracionális hatásaiból s az új idők formálásából tevődik össze. Ez megint az egyes nemzeti egyéniségek fokozatos elhalványulását, kultúrák és nyelvek halálát jelenti. Lehet, hogy egy Nagyhatalom brutális imperializmusa átmenet gyanánt kisebb Nemzeteket, Államokat kényszerít federációba önmagával. Ennek az esetnek csak kétféle eredménye lehet. Vagy felszabadítják magukat a legelső történelmi alkalommal ezek a kis Nemzetek e halálos „történelmi együttműködésből“. Vagy: a kizsákmányolatás, megaláztatás, szenvedés végtelen sorozata után szégyenteljes halállal tűnnek el a derék Szövetséges gyomrában.

Itt feltehetjük a kérdést: Lehetséges volna-e Magyarországot federációs, szövetséges Állammá alakítani? Jelentene ez a magyarság számára életbiztosítékot, fejlődést, egyéni történelmi építésének gazdagabb lehetőségeket?

Erre a kérdésre később felelünk.

C.

Lehetséges-e a modern Államban *faji* politika? És ha lehetséges, milyen értelemben?

Húsz év óta az ostobaság, tudatlanság, kalandor-akaratok és orgyilkos célok oly szemetes haláltáncát bokázzák nálunk e kérdés körül, hogy nem csoda, ha annyi jószándékú, becsületes ember beleeszedül ebbe az örült forgatagba.

Mindenekelőtt a legelkiismeretlenebb csalásokat követték el a *faj* fogalmi használatával. E szót hol természetrajzi, hol történelmi értelmében használták. Igen sokszor, legtöbbször: kortes alkalmakra, becsutelen célú maszlagolásokra teljesen tetszőleges, a butaság és tudatlanság minién lényeges jegyét mutató értelmet adtak neki.

Mondták, hogy nincs magyar faj, mert a magyarság elkeveredett az ország többi fájával, sőt már a honfoglaláskor kevert vérű volt.

Mondták, hogy nincs egyáltalában faj az öt udvarú világ egyetlen tenyerén sem. Mert mindenki keveredett mindenkivel s a keverték keveredtek a kevertebbekkel és így tovább. Most tehát csak Ember van és egy kongói néger meg egy európai svéd, egy fidzsi szigeti kannibál és egy berlini naci-vezér olyan azonos képletek, mintha ugyanazt a matematikai képletet több példányban másolták volna le. E nézet vallóit általában természettudományos világnézetűeknek nevezik. Valószínűleg azért, mert ilyen komolyan veszik az átöröklés természeti törvényét.

Aztán egyszerű és nemes biztonsággal és inkább vallási alátámasztással, állították, hogy nincs faj, mert mindnyájan testvérek vagyunk. Ez az elmélet a leggyakorlatibb. Mert ép úgy használható gatyának és tósztnak, mint fajelméletnek.

Mondták, hogy a magyarság európai faj, igen szomszéd dörzsölődésű a némentséggel. És csak úgysós és *ketyeg* mókából került Ázsia felé, hogy Európába jusson.

Mondták, hogy mindenki, aki ezt mondja, — hol ingyen, hol állásért, hol mandátumért stb. —: magyar vagyok: a magyar fajhoz tartozik. Mert ez igen töves tőmondat egyszerű, de lehetőleg hangos kimondása megteljesíti az illető vérében, izmaiban, idegeiben, formáiban, érzékléseiben, szervi visszahatásaiban: test-lelke egész őserdejében a *fiat-lux-tól* kezdve a mai vacsoráig tartó összes évezredek mindama folyamatát, melyeknek eredménye a magyar. Ez elmélet vallói általában akadémiai másodelnökök, vagy múzeumi antropológusok lesznek.

Mondták, hogy Magyarországon csak két faj van. Az egyik a zsidó faj, amelyik fajtalan faj és csupán destrukció okából és a keresztények pukasztásáért van. A másik: a keresztény *faj*, mely magában foglalja az ország összes nemzsidó lakóját. Több jeles szociológus és antropológus szerint ugyan más lényeges jegyek szerint mégis csak több

fajra lehetne osztályozni ezt a nagy tömeget. Például: fogkefét használó fajra, nadrágtartót viselő fajra, kedvezményes színházi jegyekhez jutó fajra stb., stb. De a Nemzeti Egység hívei s maga az a Nemzeti Akarat, melyet egy, a moldvai hegyeken átmászott levántei Kajetánnak és Rebekának az unokája szült, amiért be is adta keresetét ama híres Angol Díj iránt: inkább az első tételt hajlandó elfogadni. Ezek szerint aztán a legfajabb magyar és a legmagyarabb faj: a hazai svábság név alá összegezett némettség. Nemcsak azért, mert ők a legjobb keresztények és a jobb-magyarok, hanem az asszimiláció okából is. Ugyanis, ha a németységnek sikerül megennie a magyarságot, ez azt jelenti, hogy sok magyart ettek meg. Mármost: ha én egy deci borba öt csepp vizet töltök: az bor marad. De ha tíz liter vizet töltök bele: akkor már víz. Így van ez az élő szervezetek asszimilálásával is. Ha egy ember néha rendes adag disznóhúst eszik: ő asszimilálja emberré a disznót. De ha éjjel-nappal disznóhúst eszik: ő asszimilálódik disznóvá. Természetbúvárok különösen a politikusoknál figyeltek meg számos ilyen esetet, így a lenyelt magyarság olyan magyar, sőt turáni állapotba fogja hozni a németeket, hogy hasuk közepére ki fog lógni az Emese Mutter köldökzsinórja. E tételt különben hívei *hungárizmus*-nak nevezik és elméletüket konfetti útján terjesztik, mely módszer kétségtelenül forradalmas újítást jelent a hittérítések történetében. Ha meglátják egymást, valamelyik végtagjukat a levegőbe emelik és ezt kiáltják: *ESz!* Tudniillik: ez erős szociális törekvésű irány hívei szerint először is belső hiányaikat kell minden alkalomból felemelgetni. Az új nyelvészeti iskola egyes képviselőinek az az állítása, mint ha ez az elkiáltott szó egyszerűen vezérük üdvözlése volna*: a tudomány s a mindennapi logika szempontjából egyaránt tarthatatlan. Hogyan üdvözlőznék Vezérüket azzal a szóval, mely éppen Vezér-

* Ez azt jelentené: Éljen Szálosján — Szálasai!

rükkel szemben jelent a legkeserűbb szemrehányást?!

Viszont vannak lényegesen szigorúbb elméletek. Ezek szerint van magyar faj, van külön, érintetlen tisztasággal, úgy van, mint a kétszerkettő, van a legfinomabb mérleggel lemérhetően, mint a rádium. Megejtően hatásos az a biztonság, mellyel az egyes emberek faji hitelességét meg tudják állapítani. Ha valakinek a Nimród utáni családfájában egyetlenegy faji mésalliancet tudnak tettenérni: azt már legfennebb csak pártoló tagnak veszik be a magyar faj mellé. De az ilyent állandóan két turáni detektívvel figyeltetik, hogy az átöröklés valamely visszaütő rohamában nem végez-e kémiszolgálatokat a longobárdok vagy más régi rokonok számára. Ezek sokszor együttbutulási séanceaikat ősvallásnak nevezik s főköklerjeiket táltosoknak. Társaságukban igen előnyös ferde szemeket és kiálló pofacsontokat viselni, de ezek hijján egy, az ülepre kötött puhítandó nyers húsdarab is megteszi. Ezek politikához, kenyérhez, álláshoz, földhöz csak pontosan lemért, hitelesített ősmagyart engednek. Az ország többi népeinek még a levegőből is legfennebb egy kis nitrogént szabad szívogatni. Okszigén csak a turáni tüdőknek jár ki. A magyarság hitelességét a vérből és a szumir-asszir írott cserepekből állapítják meg. Egyébként híven követik a hitlerizmus előírásait.

Ide kellett rögzítenem a hülyeségeknek és családoknak e kánaáni bőségét, mint az örült és szemetes napok ujjlenyomatait. Minden bolondságot és ámítást az tesz lehetővé, hogy a *faj* szó természetrajzi értelmét összevétik, felcserélik, vagy egybe keverik a szó történelmi értelmével. Történelmi értelemben mellékes, hogy a faj egyetlen kimutatható elemből áll, vagy több faji elemnek az eredménye. Hiszen az az összeforrás, egységgé fejlődés a történelmileg nem ismert időkben ment végbe. A történelmi fajnak is bizonyos vérközösség a megindítója, az alapja s így testi jegyei is vannak. De a törté-

nelmi faj mégis főképpen pszihikum: lelki folyamatok azonossága, egy közösség egyedeiben, bár természetesen az azonos, vagy hasonló lelki folyamatok azonos, vagy hasonló szervezeti, fizikai adottságokat is jelentenek. Hogyan érzékeli be valaki a világ behatásait, test-lelke hogy hat vissza ezekre a hatásokra, milyen a test-lélek emlékező ereje, milyen belső törvények szerint milyen jelenségekben történnek gondolati, érzelmi, akaratí folyamatai, testi-lelki adottságai, folyamatai milyen morális jelenségeket teremnek meg stb.: íme: ezeknek azonosságában, vagy hasonlóságában találjuk meg a faji összetartozásnak jegyeit. Ez az összetartozás, ez a lelki egység a külön egyéniség határozott erejével mutatja meg magát a faj egyedeinek mindenféle természetében, alkotásában. Annyira, hogy nemcsak a művészetek és az irodalom, a politika és a társadalmi élet, az ipar és kereskedelem: de még az úgynevezett ekzakt tudományok, még a matematika is mutatnak faji, nemzeti vonásokat. A közös fajiség testi, fizikai jegyei már sokkal bizonytalanabb értékűek. Ezt a bizonytalanságot nem csökkenti az, hogy az antropológia, az embertan tudománya, éppen úgy, mint Széchenyi Magyarországá még inkább: lesz. És hogy ez a tudomány igen sokszor és sokhelyen még csak vállalkozó szellemű laikusok kezében van. És, mert aránylag még kevesen űzik szakszerűen, teljes felkészültséggel: a tudományos ellenőrzés sem elégséges és nem mindig megbízható.

Természetes, hogy a fajról nem lehet matematikai képletet, logikai meghatározást adni. Mint semmiről sem, ami térben és időben történő élő élet. És az is természetes, hogy végére nem analizálható és alkotó elemei teljes összességükben fel nem sorolhatók.

A faj jelentősége mint állampolitikai történelmi probléma elsősorban ebben a kérdésben jut kifejezésre: Olyan Államban, ahol a Nemzetet több különböző vérű nép alkotja: lehet-é tiszta faji politika

az Állambirtokos faj állampolitikája? Az olyan szerencsés Államban, ahol a faj és Nemzet azonos, ilyen probléma nem kísért.

Erre a kérdésre, melynek történelmi jelentőségét lekicsinyelni nem lehet: az egyik tábor rögtöni határozott, sőt indulatos *nem-méi* felel. A másik tábor ép oly rögtöni, indulatos és követelő *igent* kiált. Az előbbieket inkább baloldaliaknak, az utóbbiak inkább jobboldaliaknak mondják magukat. Bár ebben a kérdésben a kétféle megoszlás nem egészen fedi egymást.

Sokan megrögzött elfogultságnak gondolják azt, hogy állandóan olyan mély megvetéssel és egyenlő undorodással szólok a jobb- és baloldaliságról egyaránt. Ennek a vádnak is az az oka, mint minden ellenem szegzett vádnak: hogy a vádolók nem a teljes horizontjában látják és vizsgálják az egyes jelenségeket. *Mit jelent ez a jobb- és baloldaliság? Azt, hogy az illetők egy, az országot érintő egyetemes, vagy részletkérdésben nem a fizikai és pszichikai alottságok összes ismereteiből s a szóban forgó probléma elképzelhető minden hatásából alkotják meg az ítéletüket: hanem egy híg, tudományellenes, elemeiben ellentmondó piszkos frazeológia kényszerére szerint, mely őket jobb- vagy baloldaliakká kötelezi.* Végzetes kárára van ez bármely ország életének és erre nincs domborúbb példa, mint Hungaria-tragica, a tragikus Magyarország.

Ennél a kérdésnél világosan két tényezőt kell számba venni, hogy az adottságoknak megfelelő szerves történelmi fejlődést jelentő megoldást találhassunk. E két tényező:

1. Az ország mind teljesebb értelemben Nemzetté egységesítendő többféle elemből álló népessége.

2. Az a hatalmi erő, mely ezeket a különféle ségeket az Állam egységében összetartja s őket az állami élet minden folyamatával, intézményével, jogrendjével mindinkább Nemzetté neveli. Vagyis: az Állam-alapító, az Állam-bitokos faj.

Az első tényező szerves életérdekeit tekintve: *lehetetlen, hogy egy egészséges modern Államban akár a fajiság, akár az osztályhoz tartozás szempontjából különböző rendű polgárok legyenek, akik számára már a születés az érvényesülés több vagy kevesebb feltételét jelenti áthághatatlan paranccsal. Lehetetlen, hogy az Állam polgárainak bizonyos rétegét, bármily szempontból, külön részlet-intézkedéssel elkerteljük a polgárság egyetemétől s neki több vagy kevesebb jogokat, az érvényesülés több vagy kevesebb feltételét adjuk. Az Állam modern fejlődése nem az, hogy a Nemzet fejlődő egységét ilyen elkér telesekkel, részletintézkedésekkel, kedvező vagy kedvezőtlen kiváltságokkal megint a régi, szerves nemzeti egységet nem jelentő, csak uralmi erővel egybetartott Államtömegekre törje. Ellenkezőleg: minden kiváltságot, minden kivételt, legyen az öröklött, vagy más szempontú, akár birtoklásban, rangban, címben, vagy bármiben fejeződik ki: el kell gyökerestől törölnie a Nemzetté fejlődés útjából. A modern Nemzet egyetlen egységes élő szervezet, melynek szabad vérkeringését, életfolyamatait: egészségét nem szabad a szervezet egységesen áradó életébe vitt gátakkal, akadályokkal, külön szigetelésekkel megrontani. Különb is lehet-é így hívni egy egységbe valakit: — Gyere be, testvér, az én történelmi mutyimba. Én leszek a numero első, te leszel a numero utolsó. Te vetsz, én aratok. Te ülteted a szőlőt, én szüretelek. Te csinálod a kenyeret, én megeszem. Te véredet adod a haza védelmére, én holdak ezreit, palotát és Rolls-Royceit veszek a hadi nyereségből. Te szolgálsz nekem és építed az én sorsomat. Én uralkodom rajtad és irányítom a te sorsodat a magam érdekei szerint. — Nem éppen a magyarságnak életehalálos érdeke minden erővel, minden eszközzel küzdenie az ilyen „történelmi egység“ ellen?*

A másik tényező minden igazi, szerves érdeke egyszermind az ország, a Nemzet egyetemes érdeke. *Kétségtelen, hogy egy ilyen roppant sokféle-*

séget csak egy hatalmas egyéniség: egy pszihéjében, alkotásaiban, akarataiban és céljaiban egységes erő tarthat össze. Enélkül az egész anarchikus, értelmetlen mozaik-darabokra törne szét s e darabok előbb-utóbb valamely természetes vonzás vagy erőszak uralmába ragadtatnának. Ez a hatalomegyéniség, ez az egységes erő: az Állam-alapító, az Állam-birtokos faj. E fajnak lelki adottságai, nyelve, kultúrája, szerves történelmi céljai adják meg: beleépítve a földrajzi helyzetet, az éghajlat s a többi hazai népek adottságaiba: azt az egyéni egységet, melyet Nemzetnek nevezünk s melyben egy önálló, független történelmi műhely sajátos arcú történelmi élete jut olyan kifejezésre: mely a tudatos alkotás és az ösztönös termés, a tervszerű szervezettség és a természeti bőség legcsodálatosabb emberi eredménye. Ez az eredmény az Államok, a Nemzetek egységének nagy és nélkülözhetetlen jelentősége az emberiség folytonos életépítésében s ezért ezt az egységet semmi humanitárius frazeológiával, semmi lekszikonok közt kiagyalt *emberi* jogokkal nem lehet és nem szabad értelmetlen zshivajú anarchiává felbontani.

Az államalkotó, állambirtokos faj (nép) tehát az életösztön parancsával s történelmi hivatásával egyaránt köteles a maga összefoglaló, egységet formáló hatalmi helyzetét a fizikai és pszihikai szuggeráció minden eszközével az élet minden terén állandóvá biztosítani. Tehát állandóan ügyelnie kell, hogy az ország életének irányítását s az élet mindennapi lebonyolítását minden téren olyan arányban tartsa a saját kezében saját egyedei által, hogy ez az arány e hatalmi helyzet teljes biztosítéka legyen. Azután a nemzetnevelés, a lélekformálás szerveit: az Egyházakat, az iskolákat, a szellemi élet rendszerezett folyamatait, a hadsereget, a bürokrácia és adminisztráció lelki mehanizmusát, az igazságszolgáltatás döntő szempontjait, a gazdasági élet egész szerkezetét úgy kell megszerveznie: hogy ezek működésének minden mozzanata természetes,

mintegy ösztönösítő erővel eredményezze ezt az egységbe fejlődést, azt a lelki formát, mely a Nemzet mind telpesebb, mind szervezesebb megépülését jelenti.

Ennek az egységnek négy olyan feltétele van, melyet semmi frazeológiával nem lehet elalkudni, mert az emberi lélek mehánizmusának alapfeltételeit jelenti: a nyelv, a kultúra, a hadsereg egysége és a polgári egyenlőség.

Elengedhetetlen törekvése és követelménye minden modern Államnak, hogy bármily vérű polgárai saját anyanyelvük mellett az állambirtokos, az államalapító faj nyelvét is anyanyelvi könnyedséggel beszéljék. Egységet nem lehet nyelvi Bábellel teremteni s a közélet bármily jellegű terén csak az államnyelv használható. Hiszen egy nyelv nemcsak egy külső, fizikailag megvalósuló eszköz az emberi érintkezés lebonyolítására. A nyelv a lelki fejlődés legbelső formálója, maga a szavakba gyűlő lélek, az emberi lélekké élt világ. A nyelv énünk határozott domborúsága: ami a szavakon és mondatokon túl van, csupa alaktalan homály. A nyelv már a gondolkodás módja is, az akarat megújuló folyamatai s a fájdalom és öröm, a szeretet és gyűlölet mély rezervoárja, a nyelv maga az emberi lélekké összehangzó világ, maga az ember. Szerves, mély, az utódokban átörökítő erővel formáló egység el sem képzelhető olyan tömegekben, melyek nem tudnak egy nyelvben közösek lenni. A nyelv azonkívül a Nemzet életének legfelsőbb összegezése, az a lelki valóság, melyben megmutatódik a Nemzet minden élete, idő- és térbeli szolidaritásának, történelmi egyéniségének legfőbb kifejezője, öntudatának, szervi erejének folyton kihangzó nagy biztatása: — Voltunk, vagyunk, leszünk! — A modern történet-pszichológiai vizsgálat csak elmélyíti, millió életető gyökeréhez mutatja Széchenyi híres mondatát.

És a nyelv a kultúra időben és térben legegységesebb kifejezője. Ami benne van a kőben és a

színekben, ami történelem, vagy a mindennapi élet milliárd rezdülete, az akarat és gondolat minden munkája, az egyén és a közösség minden arca, az emberen át történelemmé zúduló egyetemes élet minden rezdületét megmutató örök fiim: a nyelv. És nincs Nemzet, nem lenét mély lelki egység ott, ahol a Nemzet egyeteme a gyermekkor és a kezdő ifjúság éveiben nem részesül egy közös kultúra mély formálásában. Hiszen a kultúra nemcsak ismeretanyag, képzet-raktár, hanem: a beérzékelési, látási, érzelmi, akaratni folyamatoknak legmélyebb meghatározója. Nemrég a magyar közéletben a halál-igézet szótárát egy idegen csirkefogó ezzel a mondattal merte — és büntetlenül merte — gyarapítani: — *Az iskola nem tesz magyarrá.* Képtelenül arcátlan hazugság, melyet csak a végső döfésre leső idegen orgyilkos dühe tesz érthetővé, Európa nemzeteinek feltámadt életakarata, felébredt öntudata e vakmerő állítás egyetlen roppant cáfolatává tette a legújabb kor történetét. A gyermekkor, a kezdő ifjúság döntő hefogadású éveiben az iskola, bármily hibái legyenek is, a fejlődés bármily kezdetleges fokán van is: az egész életre ható szuggesztívó, a lelki folyamatok keletkezési, megnyilatkozási mikéntjének döntő meghatározója, a fejlődő *én* legkövetkezményesebb formálója. Én, aki mégsem vagyok a legegyszerűbb emberi képlet s aki átéltem az emberi kultúra minden arcát: most 59-ik évemben, ma és minden nap száz és száz fényemben észreveszem: hogy a kolozsvári református Kolégyom rég elfeküdt egyszerű öreg tanárai mozdítanak, kiknek arányait egybefoglaló templommá, örök családi tűzhellyé építették az életakarát, a szeretet, az alkotó hit megtartó hagyományai. Érzem, hogy a kolozsvári református Kolégyom lelke mozdul bennem, hogy akaratom, élethitem és síron túlrontó szeretetem hősi indulásai meg nem fogyatkozott bőséggel a századok e mély forrásából buzognak elő. És ez nem jelent elhatároltságot s a látás vakfalú szűk horizontját. Ellenkezőleg: ez látásom ösztönös korlátatlan

sága, emberségem, egybeölelő egyetemessége, magyarságom lebírhatatlan hősi életakarata.

Irtózatos volna az s a magyar halál tervszerű megszervezése: ha valaha a magyar Állam bármily géprészecskéjénél, a magyar élet bármely pontján, kicsiny vagy nagyobb jelentőségűn: olyan emberek állhatnának: akik nem mentek át a magyar kultúra, a magyar iskola egységbe formáló nevelésén.

Kell-e magyaráznom: hogy a nemzeti hadsereg csak egyetlen életakarát, azonos nemzeti érzés és azonos történelmi célok kifejezője lehet. A hadseregnek esetleges honvédelmi kötelességén kívül van egy. mélyebbre ható, túlélőbb feladata. A hadsereg a nemzeti szolidaritás: a nemzeti nyelv, nemzeti kultúra, a szerves nemzeti demokrácia legeggyetemesebb megszervezője, nevelője.

A történelmi élet szempontjából ez az igazi: Egyetem: a Nemzet minden egyedét, minden rétegét, a nemzeti műveltség és szociális tagozottság minden elemét egybefoglaló egyetemes iskola. Kérdés, hogy ezen a legyegyetemesebb nevelésen nem kellene átmennie tényleg a Nemzet minden férfi-egyedének, tehát: az úgynevezett nem-alkalmasoknak is?

És a mai kificamodott napok beteg rikácsolásai dacára, sőt: ezeknek élesebb megmutatása mellett; Nemzet csak a teljes polgári egyenlőség mellett lehet. Ez nem elméletileg kiagyalt követelmény, ez az emberi történelem természetes gravitációja, az élet dogmája, mely az emberi szervezet alaptörvényeiben, az ember lelki mechanizmusában van megírva.

Mióta nálunk titkos összebújások, a tébolydai felügyelet gondatlansága, lejárt börtönbüntetések s a törvényen kívüli emberkloákák küldik a prófétákat és „*egyetlen fejeket*“ a politikai megváltások zászlótartóivá: nincs olyan örült butaság, olyan cinikus gázság, mely politikai hiszekeggyé ne szabadulhatna a történelemmé lázadó baromarcú emberfalkák kátéiban. És természetes, hogy a tudatlanság és gyilkos cinkosság e zabolátlan gengszterei zsák-

mánylehetőségeiket, bandahatalmukat a tudás, a tehetség, a gondolat megköötözésével, az életverseny becsületes emberi feltételeinek elgátlásával akarják jogrenddé biztosítani. Azok, akik a magyar paraszt irtóztatós szenvedéseit azzal az orcátlan cinizmussal akarják isteni renddé végzetesíteni, hogy: hiszen ez mindig így volt, a parasztnak a hetvenedik nagyapját is törte a nyomorúság nyavalyája. Akik a magyarságot élete minden gyökerében megtámadó szociális egyenlőtlenségeket azzal az embertelen gúnynyal merik világrenddé filozofálni, hogy az egyenlőtlenség a természet belső kényszere és meg senki sem látott olyan poloskát, mely pont akkora voma, mint valamelyik kollégája. Azok, akik minden egyéb kizsákmánylást, minden jogtalan előnyt s a múlt minden túlélő zsákmánylehetőségét az anti-júdaizmus vak tébollyá fokozott szenvedélyével igyekeznek átmenteni a jövőbe: természetesen külön korlátozásokkal, beteg kivételezésekkel, részletmegoldásokkal, korcs rendiséggel vagy a kisebbségek lelkiismeretien vérszemesítésével igyekeznek külön beteg mozaikdarabokra törni a Nemzet élő és termő egységét, hogy így az aláaknázott Állam és örült falkákra zilált Nemzet ne tudjon ellenállani zshivány összefogásuk uralmának. E vad csordák analfabétái és tökkelütöttjei a politikához szabadult bandita fölényes mosolyával minősítik a műit lejárt gondolatának a polgári egyenlőséget, amint aláaknázták, learatták a múlt minden elért nagy történelmi eredményét s a gyilkos merésű zsákmányösszefogást s az eltipró paták számát tették a történelemirányítás egyetlen jogcímévé. Pedig az egyetememes polgári egyenlőség a Nemzet szervezetének alaptörvénye, egészségének, fejlődésének, megmaradásának elengedhetetlen feltétele.

Örült svihákság a múlt ál-liberálisizmusának pusztításait érvnek hozni fel a polgári egyenlőség elve ellen. Mikor ez az ál-liberálisizmus éppen azért volt politikai bűn és történelmi csalás: mert voltaképpen csak zsákmány-mandátumok osztogatása volt

egyres rétegek számára s nem liberalizmus. És az a jogrend, melyet egyes mondataiért és jelszavaiért liberalizmusnak neveztek: nem szervezte meg a liberalizmus egytetemes feltételeit és semmiképen sem biztosította a liberalizmus védelmét. Ha az életversenyt abban az elvben tesszük szabaddá, hogy mindenki úgy bírja, ahogy marja: megöljük a liberalizmus, a polgári egyenlőség minden lehetőségét, megöljük a szabadságot. A polgári egyenlőség csak a nemzeti élet egytetemes rendszerének, az intézmények összességének lehet eredménye. Az nem politikai egyenlőség, ha minden polgárnak egyenlően van szavazata. A politikai egyenlőségnek két feltétele van; 1. Az, hogy a nemzeti élet egész rendszere és minden intézménye mindennapi ránevelést jelentsen a polgárság egytetemének arra, hogy szerves politikai véleménye lehessen: olyan véleménye, mely a saját és munkaköre érdekei felismerésén s önmaga és e munkaközösség egészséges, termékeny viszonyának meglátásán alapul az Államhoz és a Nemzethez. 2. Intézményes lehetetlenné tétele mindama fizikai vagy pszihikai tényezőknek, melyek őt e vélemény megalakulásában, vagy annak szavazati megnyilvánításában elgátolnák. Az nem szociális egyenlőség, ha az elvont elv kimondja, hogy az ország bármily polgárának a maga vagy gyermekei személyében joga van bármily fejlődésre, bármily élethely elnyerésére. Szociális egyenlőség az, ha az Állam egész életrendszere, minden intézménye, jogrendje, gazdasági és kulturális berendezkedése bármily polgárnak megadlak a feltételeket, a lehetőséget arra, hogy magát vagy gyermekeit a képességeiknek megfelelő fejlődéshez juttassa és megkapja azt a helyet, melyet ez a fejlődési fok megérdemel. Az nem az életverseny egyenlősége, ha kimondjuk, hogy minden polgárnak joga van úgy érvényesülni és boldogulni, ahogy tud és akar a maga ereje szerint. Az életverseny egyenlősége az: ha az Állam egész életrendszere, jogrendje, minden intézménye odahat, hogy a versenyben senkise

használhasson olyan fizikai vagy pszihikai eszközöket, olyan szolidaritások igénybevételét, melyek a verseny egyenlőségét a többiek kárára megsemmisítik, sőt: másokat kiszorítanak velük a versenyből. A törvényelőtti egyenlőség nem az, ha egy paragrafus szerint a törvény előtt mindenki egyenlő. A törvényelőtti egyenlőség az: ha a jogvédelem és igazságszolgáltatás ellenőrzése, a törvényes igazságkeresés lehetősége olyan intézményekben van biztosítva, melyek az ország bármily műveltségű, bármily anyagi helyzetű, bármily szociális helyzetű polgára számára a védelem és elbírálás egyenlő feltételeit jelentik.

Tehát: a múlt liberalizmusa és úgynevezett egyenlősége nem azért voltak pusztító hatásúak, mert volt liberalizmus és egyenlőség. Hanem: mert egy hazug, csupán szó-liberalizmus és szó-egyenlőség leplezte a „szabad“ verseny fejlődő zsarnokságait s a valóságos viszonyok, az életfeltételek rettentő egyenlőtlenségeit. A mai diktatúra megszállottságoknak, melyek korunk legegyszerűsebb átmeneti fertőzését jelentik: éppen az a gyökérhibájuk: hogy az ál-liberalizmus és ál-egyenlőség betegségeit ép e betegségek által megteremtett zsarnokságokkal akarják meggyógyítani. Pedig a modern államoknak legfőbb életfeladata éppen megvalósítani azt a szerves, intézményesen biztosított liberalizmust és polgári egyenlőséget, mely többé nem bizonyos rétegek zsákmányszerző cinkossága: hanem a nemzeti munka egyetemes tömege életmeggazdaságának, életvédelmének, termésbiztosításának hatalmas történelmi ténye lesz. Ki merem mondani: a modern Állam, a modern Nemzet fejlődése, ereje, egysége olyan arányban hatalmasodik, amilyen arányban polgári egyenlősége az egész Nemzet életvalóságává épül s amilyen arányban a jogrend biztosítékot, védelmet jelent ennek az egyenlőségnek.

A múlt bűneit, gátjait, igazságtalanságait, beteg eredményeit nem lehet részletmegoldásokkal

ad hoc ötletekkel, kivételezésekkel, a nemzeti test valamely darabjának beteg izolálásával felszámolni. Az ilyen megoldások még több betegségre, szervi ellentétre, kártékony elkülönödésekre vezetnek, melyek szétronjták a nemzeti szervezet egységét. Élő példa rá a főiskolai numerus clausus, mely a magyarság fejlődését akarta védeni csak csupán a zsidó hódítás ellen. És eredménye az, hogy a leendő középosztály képtelen rohamban idegen utánpótlásból tevődik össze s a magyarság nagyobb arányban szorul ki az élet lehetőségeiből, mint valaha. Ha valamely Nemzetben bizonyos faj, bizonyos felekezet vagy társadalmi osztály a szolidaritás meg nem engedett eszközeivel elnyomó hatalomra s igazságtalan részesedésre tett szert a nemzeti jövedelemből: ott az egész jogrend, az egész történelmi életrendszer, az egész szociális berendezkedés beteg, mert ezek a visszaélések csak az egyetemes viszonyok egészségtelen összehatásából jöhettek létre. Ilyenkor tehát egy részlettartozás valamely faj, felekezet vagy osztály címére nem jelent megújítást, nem jelent szerves történelmi gyógyítást. Ellenkezőleg: a többi betegségek annál veszettebb iramban pusztíthatnak, hiszen elvesztették egyik hatalmas versenytársukat. Ha a zsidóság gazdasági elnyomást és kizsákmányolást jelent: nem a zsidóság, ha a németség kizsákmányolást jelent az élet minden teréről: nem a németség ellen kell külön, kivételes intézkedéseket, szenvedély-törvényeket hozni. Az Állam- és Nemzet-élet egyetemes rendszerét, a jogrendet, az intézményeket kell felcserélni egy olyan új, egyetemes életrendszerrel, jogrenddel, egységes gondolatú új intézmények sorával, melyek lehetlenné tesznek minden kizsákmányolást, minden gazdasági elnyomást, minden idegen hódítást. A leszorított magyarság egyenlősítését, szükségszerű új honfoglalását, államalkotó jogai visszaszerzését is nem numerus claususok, nem ad hoc részletmegoldások sorozatával: hanem egy új, minden szabadságában, minden egyenlőségében intézményesen biztosított

demokrácia megépítésével fogjuk elérni, mely a magyarság nagy tömegeit fogja az életharc eleven tényezőivé mozgósítani.

E fejezet élén ez a kérdés állott: milyen politikát folytasson az az Állam, melyben az állambirtokos népen kívül más vérű néprétegek is vannak: Faji vagy nemzeti politikát? A modern Állam erre csak egyetlen egészséges, emberi és a lelki élet alaptörvényeire alapított feleletet adhat. Nemzeti politikát a teljes polgári egyenlőség alapján. De ezt a nemzeti politikát az állambirtokos nép csakis saját hatalmi helyzetével, szociális igazságtételével, kultúrája erejével valósíthatja meg nyelve, kultúrája, szerves történelmi céljai egységében.

D.

Milyen természeti viszonyban van az Állam, a Nemzet az ország földjével?

Az Állam két nagy realitása: az emberi közösség: a Nemzet, és a föld. Az a terület, melyet az államalkotó nép a századok mélyén elfoglalt s történelmi élete folyamán saját országává biztosított. Minél gazdagabb termésbe hozni e két valóságot a gazdasági, szociális és kulturális élet állandó szervezésével és felügyeletével és minél több védelmet biztosítani nekik: ez az Állam legfőbb célja.

Fennebb említettük, hogy az ország teste, a föld nemcsak fizikai, hanem lelki valóság is. Földrajzi sajátágaival, éghajlatával meghatározza a Nemzet gazdasági fejlődését és egyéni arcot ad ennek a fejlődésnek. Szerencsés az az ország, ahol a földrajzi helyzet mintegy természeti kényszert jelent a nemzeti egység megalakulására. Ebből a szempontból a régi, integer Magyarország területi adottsága kivételesen előnyös volt.

A föld azzal a formáló erővel, mellyel a földrajzi viszonyok és a gazdasági termelés módjai meghatározzák az emberi s így a nemzeti lélek megalakulását: kifejezésre talál a nemzet egész törté-

nelmi életében. És mint meghatározó: az élet és lélek millió folyamatában jelenlévő tényező ott van a nemzeti kultúra minden vonásában.

Az ország területének, földjének viszonyát az Államhoz megmutatja a múlt ama ténye, hogy eredetileg minden föld a Koronáé volt. Minden magán földbirtok forrása a királyi ajándékozás volt valami a Koronának, az országnak tett szolgálatért. Hogy ez az ajándékozás lényegében inkább átörökölhető bérlet volt, mellyel honvédelmi s esetleg egyéb szolgáltatmányok jártak, mutatja az, hogy hűtlenség esetén a föld visszaszállott a Koronára.

A modern Állam viszonyát a földhöz, az ország területéhez így lehet kifejezni:

Minden föld, az ország egész teste sub specie aeternitatis az Állam, a Nemzet tulajdona. Mindén maqánb ír toknak nevezett földbirtok csak átörökölhető tartós bérlet a hűség és a nemzeti érdekek feltelete mellett.

Ennek a viszonynak állandó, élesvonalú látása igen fontos és következményei ott vannak a nemzeti élet minden tényében. És valóban: az Államok, a Nemzetek történelmének, fejlődésének minden tényéből e viszony ilyen meghatározását olvashatjuk ki.

A honfoglalás tényében a közösség vette birtokába a földet, melynek kifejezője, szimbóluma és legfőbb hatalmi szerve a fejedelem (vezér, király, Korona, stb.) volt. Egy sokszázados, ezer évnél is régebbi földszerzést nem lehet perújítással a történelem ítélete elé vinni. Először is: mert azokban a korokban ez volt az országszerzés, a honszerzés egyetlen formája. Tehát: ezeket a honszerzéseket nem lehet a mai kor jogi frazeológiájába beszorítani. A modern történelmi élet csak abban az esetben fogadhatna el egy ilyen perújítási követelést, ha kész volna visszaállítani egész Európa ezer vagy ezeröttszáz év előtti területviszonyait. Minden ilyen perújítás a zsákmányoló erő halálosan véres mókája, hogy a jog frazeológiájába takarja rablása tényét.

Különben is: ezek az országszerzések vagy előbbi birodalmak szétdülő részeiből, vagy olyan területen történtek, melyeknek egységes történelmi képletük, történelmi értelmük nem volt. Ez az eset áll a magyar honszerzésre is. A történelmi Magyarország egységet, történelmi értelmet mi adtunk; mi tettük egy sajátos arcú külön történelmi műhelylyé. Ez az ország azelőtt csak földterületek egymásmellettsége volt. Mi tettük országgá: ez az ország a magyar vér, a magyar munka, a magyar szenvedés, a magyar gondolat eredménye.

Az ország tehát ép olyan fizikai és pszihikai, ép oly történelmi és egyéni egység, mint a Nemzet. Egyetlen, oszthatatlan földbirtok: az Állam, a Nemzet örök birtoka és rész szerint el nem birtokolható. Történelmi értelemben Sopron megye földje csak annyiban a sopronmegyeieké, mint Csanád, vagy bármely más megye földje és ezt el lehet az ország bármely részére mondani. Mert történelmi értelemben a sopronmegyeiek csak mint a magyar Nemzet szerves része tekinthetik országrészüknek Sopron megye földjét. Viszont ilyen minőségben saját országrészüknek tekinthetik az ország bármely részét. Mert az ország részenként nem birtokolható sem egyes egyedek, sem az ottlakó néprétegek által. Az ország minden röge, egész teste oszthatatlanul egyetlen történelmi birtok: az Állam, a Nemzet, az egyetemesség birtoka.

Ezért a mai kor zsákmánygerjedelmének s a magyar halál márkás ügynökeinek becstelen, örült frazeológiája az: hogy egyik vagy másik megye, egyik vagy másik országrész idegen izgatás gerjedelmében, vagy idegen imperializmus hatalmi lökésében kedélyesen összefuthat, hogy döntsön hovatartozósága felől. Arra bárkinek, egyénnek vagy tömegnek megvan az emberi joga, hogy elköltözzön oda, ahová jólesik s ahol esetleges népközösségi lelki-murik várnak rá. De nem dönthet sem némán, sem szavazva, sem kéz-, sem láblóbálással arról, ami nem az övé. A földről, a területről: mely az Ál-

lam, a Nemzet elidegeníthetetlen örök tulajdona. Hiszen ezen a jogon a miskolci Toronyalja ncca eldönthetné, hogy ő házastól, földestől, csatornástól, wc-stől a Fidzsi-szigetekhez tartozik és négy sarkára kitűzhetné az emberevés horog-konyhakését, mint a kannibál népközösség szimbólumát. Aztán nem is lesz egyéb történelmi teendője, mint hozat magának valahonnan Moldvából egy törekvő örömenyt Egyetlen Koponyának és megteszi a töktermelést egyetemes gazdasági megváltásnak.

Az ország testének ezt az oszthatatlanságát, elidegeníthetlenségét a legszentebb jog: az elvégzett munka biztosítja. Azoknak a tényezőknél és folyamatoknak összessége, melyet mi Államnak nevezünk: a külső és belső védelemnek, a gazdasági, szociális és kulturális életépítésnek, a folytonos élet-szervezésnek stb. folyamatai, melyeket az Állam jelent: *az egész Állam* jelenlétét, építését jelenti bármely országrészben. Sopron vagy Mosón megye életépítését, rendjét, védelmét századokon keresztül nemcsak a sopron- vagy mosonmegyeiek vére, adója, munkája: hanem az Államban megszervezett egész Nemzet vére, adója, munkája: minden erőfeszítése jelentette. A Nemzet, az Állam meg nem osztott egészben védő, fentartó, továbbfejlesztő ereje bármely országrésznek. Az ország minden röge az egész Nemzet vérének, munkájának, erőfeszítésének eredménye s így a Nemzet, az Állam egységes birtokából semmi címen, semmi lázadás szavazatával el nem idegeníthető.

Az új erőszakok arcátlan, véres gúnyja az, amikor a zsákmánylehetőségre szimatolt ország egy ezeréves, vagy még annál régibb birtokbavételéi jogi elvek szerint feszegetik. Az a védelem, szervezés, munka, melyet egy ezeréves államépítés, egy külön történelmi műhely és egy sajátos arcú kultúra jelent az ország minden lakójának, az ország egész területének: az ország minden rögének oly súlyos megvásárlását jelenti, megvásárlását első-

sorban az államalkotó nép vérével, munkájával, gondolatával: hogy minden visszaperlés a baromi túlerőre épített rablási szándék frazeológiája.

A leggyalázatosabb cinizmussal mutatódik meg az ilyen sok százados perújításnak zsákmányürügye, az olyan esetekben, amikor a múlt különböző alkalmában: hazájuktól nem táplált, népüktől elhagyott tömegek lógtak meg a mostohaszívű nemzet-anyától s elkódorogtak a világ négy tája felé otthont és kenyeret koldulni. És egy másik Nemzet/a maga államalkotó álmának nagy tervei szerint: nagylelkűen befogadta őket. Földet, otthont, az élet és fejlődés lehetőségeit adta nekik. Ős-törzsileg szűk fajiságú, vicinális lelkükbe igyekezett bevinni az európai kultúra szélesen emberi horizontjait. Rendesen kiváltságokkal biztosított munkájukat védte a saját vérével, a saját szenvedéseivel. Nem szolgaként, nem háztartási alkalmazottak gyanánt bánt velük, hanem a Nemzet, az Állam egyenlőjogú polgárainak, az egyetemes Haza testvérekké táplált és védett fiainak fogadta őket. Sőt: sok esetben még az államalkotó néppel szemben is előnyt jelentő kiváltságokat biztosított nekik. És aztán, századok múlva, a hajdani anyai-Nemzet és Állam, mely egykor világgá éhezni engedte őket: a faji gög és hatalmi mámor egy emberevő rohamában, a visszaemlékezett, közös vér ürügyéből, a zsákmányvágy népközösségi érvvé cicomázott frazeológiájával saját érekszerének tagjaivá követeli e más kenyér jóságából továbbfolytatódott néprétegeket, sőt: az általuk lakott földeket is elköveteli a történelmi jótekonyságot gyakorolt Államtól. És a történelmi felhízottak, a nemzeti nagy közösség testvéri irgalmába fogadtak tíz- és tízezrei az árulás, a gyűlölet, a megsemmisítés sunyi vagy arcátlanul nyílt ezer szándékával támadnak a menedék-Állam, a kenyeret, otthont, életet nyújtó befogadó Nemzet-anya ellen. És a hálátlanságot, a rablást, a túlerő orgyilkos szándékát egy általuk századokkal ezelőtt megtagadott népközösségi tan nagyképű frázisaiba öltöztetik.

Nem a dögkeselyű gúnyos, halálos rikácsolása ez a kiszemelt zsákmány fölött?

Természetesen: az itt elmondottak nem vonatkozhatnak az oly országrészekre, melyeket a világháború modern erőszakával, az előnyös szövetezés és a túlerő parancsával: csak most vettek el egy másik Állam, egy másik Nemzet sok százados birtokából s azokra a néptömegekre, melyeket ezekkel az országrészekkel együtt téptek ki egy külön történelmi műhelyt jelentő Nemzet munkaközösségéből. Ezekre az esetekre nézve a történelmi jóvátétel elengedhetetlen. De ennek a jóvátételnek olyan útját kell megtalálni, mely egyetlen kis Nemzetet sem juttat valamely Nagyhatalom zsákmányává, egyetlen kis Államra sem jelent gazdasági kizsákmányolást vagy politikai szolgaságot valamely Nagyhatalom részéről. Ellenkezőleg: az összes kelet-európai és balkáni kisebb Államok védő összefogását és balkáni működését eredményezi. A Dunamedence és a Középeurópa néven ismert elgondolások: okvetlenül valamely Nagyhatalom, vagy több Nagyhatalom ránehezését jelentené a kisebb- és középállamokra.

A kisebbségi problémáról a következő részben, azzal a tárggyal kapcsolatban szólhatok a legegyszerűsebb, legmegmutatóbb eredménnyel, mely az itt következőkben e tanulmány legfőbb célja.

5. Hungarizmus és halál.

A.

Egy nép elnyelésének művészete.

Hogyan nyelhet el egy nagyobb birodalom egy kisebb Államot, egy kisebb Nemzetet?

A legegyszerűbb mód az, — és ez a történelmi gyilkosság ősi alapformája —: hogy rámegegy fegyveres erejével, népessége egy részét megöli, más részét alattvalóivá, régebben rabszolgáivá kényszer-

ríti. És az egész legyőzött Állam területét emberestől, mindenestől magába kebelezi.

Ez azonban így, a maga ősi egyszerűségében, mintegy matematikai meztelenségében: inkább a régibb, nyersebb korok eljárása. A modernebb időkben az erőszak ténye mellé frazeológia szükséges. Ezt aztán, az alkalom különbsége szerint más és másképen nevezik: jognak, a civilizáció érdekének, népközösségnek, miegymásnak.

De a nép-elnyelés, a történelmi gyilkosság csak akkor kezdett művészetté fejlődni: mikor a farkas megunta azt a primitív és kevésbé bonyolult módszert, hogy túlerejével egyszerűen ráugorják a gyengébb bárányra és borzalmas fogai vak hatalmával nyíltan és minden színjátkozás nélkül felzabálja őt. Hanem: arra a sokkal több szellemi és anyagi eszköz mozgósítását jelentő módszerre fejlődött, hogy a bárány elnyelése: a bárány akarati ténye, mintegy történelmi követelése legyen. Tehát: előidézni azt a szuggesziót: hogy a bárány maga készítse elő az elnyelés feltételeit. Hogy a bárány bizalommal közeledjék a farkashoz, őt vele barátságos viszonyban levő hatalomnak higgye, vele Schulter am Schulter kívánjon haladni az életharcban. A farkas-nemzet fiait tegye a kis báránykák nevelőjévé, farkasokat helyezzen a bárány-élet lebonyolításának minden állomására s ezeket testvéri szeretettel jobb bárányoknak nézze. Hogy farkas-papok töltsék a bárányvallást a birkák, kosok, ürük és bárányok lelkébe, mely vallás az új, farkas-úton közvetített isteni kinyilatkoztatás szerint: azt tűzi ki a mennyei üdvözülés hiteles tartalmául: ha a kos, a birka, az ürü és a bárány a farkasfogak barátságos viszonyt megkoronázó munkásságával kerülnek egy nagyszerű és előkelőbb szervezetbe. Hogy fennebbi kosok, bárányok és rokonok a bárány-élet minden nehézségére, vagy igazságtalanságára így biztatgassák egymást: — *Majd rendet csinál a farkas.* — Vagy: *Majd, ha a farkas beleiben leszünk, nem kell félnünk a kullancsoktól* — Vagy: — *Még jobb lesz,*

ha a farkasok megesznek bennünket, hiszen akkor nem lesznek emésztési zavaraink — stb., stb. Hogy a bárányok, birkák stb. a farkasokra irányzott puskacső elé vessék magukat s azoknak hátulról jött vezényletére felfogják testükkel a gyilkoló golyót. Bizonyára: a trójai faló nem első állomása a népelnyelés e művészetté fejlődésének. De a faló kedves és még aránylag egyszerű találmánya azóta sokágú művészetté lett. Ma már annyi foggal és oly alaposan át lehet rágni egy vigyázatlan, oldott szolidári tású, vezető osztályai hibájából idegeneknek üzemeztet népet, hogy maga rakja meg a tüzet, amelyen megsül, maga rendez sülési toborzókat fiai közt, maga darabolja fel és tűzdeli magát a villára, melyet önmaga dug be az elnyelő szájba. Ide rajzoló, nem először, de eléggé nem ismételve, e faló-művészet használtabb módszereit.

1. Első feladat a falóvak célirányos és részletes elhelyezése. Ezért az elnyelendő országnak az elnyelni akaró birodalom népével közös vérűek ügyesei jól leplezett szolidaritással elfoglalják az elnyelendő nép életének minden stratégiai pontját. A lélekformálás, a honvédelem, az országigazgatás, a városszervezés, a bürokrácia, a kenyérépítés, a törvényhozás, a külképviselet stb. minden döntő helyét s az utódkijelölés lehetőségét minden téren.

2. Főfeladat az elnyelendő nemzet öntudatának kiölése. Ezért a nemzeti lélek minden fülénél, minden vonatkozásban, az élet minden alkalmában a fájdalmas aggódás, a minden merést, minden lendületet és önérzetet lefogó bölcs óvatosság képében ezer formában önteni a szuggesztiót: — Ti kicsiny Nemzet vagytok, nagyon kicsiny. Milyen kár, hogy a ti nyelveteket olyan kevesen értik a világon. Szinte fájdalmasan kérdi az ember: vájjon ilyen kevés hallgatóságért érdemes-e beszélni egy nyelvet és alkotni vele. Olyan kicsiny Nemzet vagytok, hogy önállásotoknak nincsen semmi reménye és értelme. Hiszen csak a nagy Nemzeteknek van történelmi értelme. Előbb-utóbb valamelyik nagy népközösség

elnyel titeket. Érdemes-e küzdeni, vérezni a bizonyos halál előtt? A magyar szenvedések csak egy nagy nép kebelében, egy hatalmas állam szerveztségében, egy világnyelv birtokában szünhetnek meg. Érdemes-e minden reggel azzal a töprengéssel kelnni fel: vájjon nem éppen ma halok meg? — A végzet ellen nem lehet sokáig nedvesedni. Legjobb talán meg sem próbálni a felkelést. Az erőszakos halált csak úgy lehet kikerülni, ha az ember maga megy egy nagyszerű, egy előbbkelő halál elé. Es ami fő: egy velünk barátságos viszonyban levő halál felé. Egy hűséges szövetségű halál felé, mely Schulter am Schulter halad velünk az utolsó magyar végvonaglásig. Hájl Nemzeti Akarat! Hájl Turáni Koporsó!

3. Ugyanekkor a fúvó, húros, dobos és cintányéros hangszerek minden fajtáján a Nemzet minden elképzelhető hallóképességébe éjjel és nappal, de alkonyatkor és hajnalban is: dudálni az elnyelő Nemzet nagyszerű nagyságát és világgá duzzadó dicsőségét. Hogy az élet minden terén milyen csodálatos, már az isteni Gondviselést is kupán konkuráló alaposággal dolgozik. Igaz ugyan, hogy néha országunk egyrészt s fővárosunkat is, nemzeti alkotásunk, történelmi életakaratumk gyönyörű arcát Európa felé: belerajzolja térképein a saját birodalmába. De hát ilyen jelentéktelen picurka tévedés meg-meg történik a szövetségi hűség ölelkező lökemé alatt. Mert szövetségi hűsége: az tömérdek van s olyan holt bizonyossággal lehet benne bízni, mint egy végső intézkedésre berendezett májrákban. Hiszen szövetséges társa földjének egy részét csak a háború kellemetlenebb perceiben szokta felajánlani az ellenségnek. Ez pedig csak önvédelem és az önvédelmet csak a kis nemzetek részéről lehet rossz néven venni. Igaz, hogy egy népközösségi zenemű kísérete gyanánt néha szövetséges társa, aki annyi vért s egész történelmi alkotását feláldozta érte, elvett földrészét zsebredugja, de ez a szövetségi hűség egy szublimált, már majdnem méta-

fizikai formája és abból a szerető gondoskodásból történik: hogy szegény megcsonkított szövetséges ne bajlódják még azzal az országgrésszel is. így: ha a jég ott elver egy vetést: nem a mi vetésünket veri el. Hát lehet ennél felségesebb önzetlenséget várni egy nagyhatalmi szövetségestől?! Nem kutya-kötelesség és turáni önbecskényszer még egy darab ország átengedésével viszonzni ezt a páratlan nagylelkűséget? Aztán bámulatos rendet tud teremteni mindenben. Olyan mélyen emberi rendet, hogy pld. ma minden rendes katolikus ember sokkal alaposabban tudja, hogy miért nehéz az élet, mint ez előtt húsz évvel. Azt nem is kell említeni, hogy a világ legelőbbkelő, legelső fajtája. És hogy az Isten őt külön e célra teremtett agyagból, a *Fiat Lux* előtt több mint egy negyedórával szerkesztette. És ez nem a zsidók, turániak és más vacak népek átlag, mindennapi Istene volt, hanem: egy vasárnapságos übergott, melyet ő alkotott magának születése előtt hárommillió évvel egy katonai díszszemlén érzett öröm vértolulásában. Ezerszer boldog az a Nemzet, mely beleharakirisedik e dicső birodalom uralmába. Mert ez a legelőbbkelő Nemzet olyan rendet fog teremteni az elnyelt országban, hogy annak minden fogfájása ókori babona lesz és temetkezési intézeteit átszervezheti majálisi bizottságokká, mert azoknak szakteendőjük már igazán nem lesz.

4. A szétoldott és természetes életösztonön épült öntudat helyébe egy másik alkalmazott nemzeti öntudatot, egy öngyilkos hazafiságot helyettesíteni be: mely az elnyelendő Nemzetet az elnyelő Nemzet politikája, érdekei szerint ránduló hűséges apport-és fogd-meg-kutyájává igyekszik biztosítani. Ennek az idegen rugójú öntudatnak, ennek az öngyilkos hazafiságnak legfontosabb tartalma a szomszéd, saját szabadságukat és önállásukat megvédő népek lebecsülése, gyűlölete. Három célból: 1. Nehogy a kis népek békés együttműködése védelem lehessen a Nagyhatalom étvágya ellen. 2. Hogy az elnyelendő Nemzet megmaradjon önkéntes ágyútölteléknek a

pardon-tévedtem térképeket rajzoló Nemzet hatalmi üzemében. 3. Hogy: ha másképen nem lehet bírni az elnyelendő Nemzettel: fel lehessen ajánlani egy barátságos osztozkodást az ellenséges szomszéd népeknek.

5. Az elnyelő Hatalomnak az elnyelendő Nemzet őrhelyeit elfoglalt vérrokonokkal olyan gazdasági zsargont, a lemondás és gyávaság olyan suggerzióját terjeszteni, mely az elnyelendő országot teljesen az elnyelő Hatalom kizsákmányolásában tartja.

6. Általában: ezekkel a vérrokonokkal s az elnyelendő Nemzet megvásárolt zsoldosaival olyan gazdasági, szociális, kulturális életet: olyan életet csináltatni: hogy az elnyelendő Nemzet lehetőleg minden tagja kibővítsse miatyánkját az elnyelésnek“, mint egyetlen megváltásnak sürgető kérésével.

7. Hazafiasa frázisokba pakolt s emberséges-jogos Schmoll-pasztával Wilsonossá fénymázolt gyilkos mérgeű népközösséges kisebbségi teóriákkal fellázítani az elnyelendő ország nemzetiségeit történelmi Hazájuk ellen s így megindítani a végső szétbomlás folyamatait.

8. De mivel mégis félni lehet, hogy egy Nemzet többmillió emberiségében maradnak még szemek a látásra, fülek a hallásra, életösztön a halállelenni riadásra: egy olyan tömegszenvédelyt kell teremteni, mely egyetemes ártásával magával sodorja az elnyelendő Nemzet nagy tömegeit s elvonja a látást, a figyelmet az elnyelés ügyes és tervszerű előkészítéséről. Mivel pedig a nehéz életű, kitermelt, megdézsmált munkájú tömegeknek könnyebben lélek-ügyébe esik a gyűlölet, mint a szeretet: valami egyetemes gyűlöletet kell teremteni valami, vagy valamik ellen. Az étvágyát mérsékelni nem tudó zsidóság valóságos alkalmassági olimpikon erre. Ebben az esetben részletesen ki kell mutatni: hogy a naprendszerben és a szomszéd telkeken minden baj, bűn, nyomor, igazságtalanság, elemi katasztrófa, érzelmeszedés a zsidók hibája és különtervű gaz-

ténye. A világháborút a zsidók indították, hogy fogyjanak a gójok. Az összeomlást a zsidók csinálták, hogy maradjanak gójok kizsákmányolásuk számára. Magyarországot a zsidók osztották fel, hogy több határ legyen, melyeken át valutát csempészhessenek. Nyugatmagyarország a zsidók miatt zuhant Németország karjaiba. A németek ugyanis Ausztria megszállásakor egy mérhetetlen tálcát készíttettek vulkanizált papírból. Arra rátették Nyugatmagyarországot s három álló napig úgy kinyújtott karral kínálták a magyar kormány felé. De a magyar kormányt egy zsidó Svengáli meredtre szuggerálta s így nem tudott mozdulni a felajánlott ajándék felé. Erre a hű szövetségesei karja elszibadt, Nyugatmagyarországot elejtették s az beleesett a Németbirodalomba. A zsidók az illető Svengálinak ezért hatvanezer vágón macaszt fizettek, miközben kiszúrták hetvenezer magyar gyereknek a jobboldali világnézetét. Pót-céltáblának lehet valami egyebet is beállítani, például: a *baloldali* bolsevizmust. Evégre szikesebb talajon bolsevista-tenyészeteket lehet létesíteni. De lehet napifizetéssel bolsevistáká felfogadni az örménynemzeti Akarat egyes elszántabb katonáit.

8. Ha ezek az eljárások már jelentős eredményeket mutattak, alkalmazni lehet a legmagasabb fokú műveletet. Állandó, részletes ráhatással, az Isten-szomj megenyhítésének alkalmainál, az egyetemi katedrákon, a múzeumi antropológiai helyeken, képzőművészeti és etnográfiai kimutatásokban, nyelvészetben, iskolákban mindenütt rábeszélni az elnyelendő Nemzetet: hogy nincs, és annak tagjait, hogy nincsenek. Sőt: hogy nem volt és nem voltak. Már az ősmúltban, a világteremtés keddi délutánján úgy összekeveredtek a világ egyéb idegenéivel, különösen az árjafélékkel, hogy már európai Hónuk elfoglalásakor nem voltak. És így voltaképpen tudományos erővel fel lehet tenni a kérdést: — Ki foglalta el európai hónukat? A nemlétező Nemzet nemlétező tagjai, vagy a beléjük keveredett létező ár-

ják? Új hónapban aztán a nemlétező Nemzet nemlétező tagjai a nemlétezés tercier állapotába jutottak, úgyhogy az országot máris árja országnak lehet tekinteni. Komoly mérlegelésre számíthat egy másik elmélet. E szerint a Nemlétező Nemzet sohasem létezett Ázsiában. Keletkezésének titka ez: Egy Balti-tengermelléki árja házaspár egyszer árulást követett el az árják ellen. Erre úgy megundorodtak maguktól, hogy az akkor még nemlétező Nemzet nemlétező tagjaivá asszimilálódtak. E heves lelki állapot szervi rángásaiból keletkezett az az új nyelvük, melyet oly kevesen értenek meg ezen a kies jelleű világon. De a nemlétező Nemzet és nemlétező tagjai számára van egy mód, hogy a jövőben legyenek. De csak egyetlen mód, mely olyan egyetlen, mint egy moldvai és bécsi hegyeken át prófétává gurult örmény. Egyetlen Koponya. És ez a mód: ha szelíd megadással, sőt lelkes hajtt kiáltásokkal s első csánkjait a levegőbe lóbálva: belelétesülnek az őket barátságos viszonyban váró feltátott szájba.

Természetes: itt a népelnyelés művészetének csak legfőbb vonásait, mintegy örök vázát adhatom. Tudom, hogy az itt leírt dolgok egy torz képzelet idéltlen cikornyáinak látszanak. Bár azok volnának. És most lássuk a: „*hungarizmust*“.

B.

Hungarizmus és bolsevizmus.

Igen sokszor szoktam hivatkozni arra a történelmi tényre, amellyel az ellenreformáció megállította a reformáció özönvizes hódítását, sőt: az elfoglalt területek jelentékeny részét vissza is hódította. Amint ismeretes, az életösztönéhez ébredt katolikus Egyház sikerének titka ez volt: megvizsgálta: hogyan csinálják az új hit élharcosai ezt a hódítást, hogy olyan nagyon jól csinálják. És aztán: átvette az új hódítók módszereit, eszközeit, sőt frazeológiájának egy részét is. És aztán: megverte,

visszaverte a félelmetes ellenséget a saját fegyvereivel.

Ez az eljárás a modern politikai küzdelmekben gyakran megismétlődött. Megkeresni az ellenfél sikereinek tömeglélektani okait s az így nyert ismereteket beállítani saját céljaik szolgálatába: ez a fogás minden történelmi tapasztalat nélkül is önként kínálkozott az egymás ellen küzdő pártok számára. Ez a taktikai fogás aztán módosította, mintegy egymáshoz közelítette a valóságban, hatalmi vágyban, érdekek szerint egymás ellen halálos ellentéttel küzdő politikai csoportok: 1. módszereit és eszközeit, 2. frazeológiáját, 3. elvi tartalmát.

1. Könnyen érthető: hogy azok a módok és eszközök, szervezkedési eljárások és lelki fogások, melyekkel az ügyes ügynökök voksra tudták hálláztatni a népvadatot: hamarosan az ellenfél fegyvereivé is lettek. Saját érdekei irányában alkalmazni a tömeglélek mehánizmusának az ellenféltől megtalált titkait, átvenni azokat a fogásokat, melyek a zászló mellé masszírozzák a néplelket, átkölcsönözni azokat a szervezési formákat, melyekben a nép-bébi azt hiszi, hogy ő akar, ő tesz és hogy a saját érdekeiért mozog: oly magától értetődő taktikai fogás volt, hogy mintegy egyenlővé, azonossá tette a politikai feketeművészet bármely érdekcsoportjának módszerét.

2. Ez természetesen igen nagy hatással volt az egyes pártok politikai frazeológiájára és meglehetősen hasonlósá tette azokat. Már az állatoknál észlelhető, hogy bizonyos hangok érintésére a gazdájuk vagy kizsákmányolójuk akaratának megfelelő mozdulattal felelnek. így pld. a gyí szó hallatára a teherlő megindul, a hó szóra pedig megáll. Egy bizonyos halk, egyenletes füttyülésre a megállított teherlő elvégzi esedékes vizeletét. És így tovább. Az emberi tömegek számára sokkal több ilyen szuggeráló szó van. Ilyenek például: egyenlőség, testvériség, szabadság, szabadságjogok, sajtószabadság, liberalizmus, demokrácia, nacionalizmus, antiszemi-

tizmus, keresztény világnézet, népfelség, szociális érdekek stb., stb. Némely szavak hallatára, az emberek megindulnak, némelyekre megállnak. Egyes szavakra a jobbkarjukat a levegőbe lódítják, amint a megsebesült pincsikutya a jobb első lábát a füle mellé tartja, más szavakra egyik kezüket ökölbe szorítják s az orruk elé dugják, mintha valami kellemetlen szagú dolog dühítne benne. Vannak szavak, melyekre ordítanak, vannak olyanok, amelyekre fogat vicsorítanak vagy kirakatokat törnek be. Némely szóra elzárják a szívüket és a zsebüket, némelyikre megnyitják. Megnyitják annyira, hogy az már valóságos könyörgés zsebmetszőik számára: — Metsz már zsebet, Egyetlen, mert örökre boldogtalanok leszünk, ha metszetlen zsebbel kell tovább élnünk. — stb., stb.

Az egymás ellen a megsemmisítés dühével küzdő politikai csapatok az ilyen bevált innerváló szavakat annyira átvették egymástól, hogy a halálosan ellenkező tartalmú szándéokra vagy tényre is rációkérték a bevált ígértű szót. Így pld. ha valamelyik országban a hatalom olyan törvényt akart hozni, mely csirájában megölte a sajtószabadság minden lehetőségét: ezt a törvényt elnevezte: *az igazi sajtószabadság védelmének*. Erre aztán jobbról és balról egyaránt tapsoltak a halálos szájkosárnak. Ha egy országban idegen zsoldú politikai bandák titkos összefogásban és a nemzetiségek nyílt szétlázításával át akarják játszani az országot egy idegen hatalom megfojtó karmaiba: ezt elnevezték nacionalizmusnak^ nemzeti megújulásnak, birodalmi eszmének és a Nemzet egyetlen hiteles akaratának. Minden csalás, az árulás és gazság minden ténye politikai polgárjogot kaphatott egy tömegfogó címke alatt.

3. És sajátosan, vagy talán éppen az előidézett lelki hullámok logikai kényszeréből: ez az örült futtatás a hataloméért mind nagyobb arányban módosította, egymáshoz közelítette a versenyző pártok elvi tartalmát is. Bármily sokáig is etethető

puszta frazeológiával a nép-pali, bármily őrült arányban is eredménnyé, vívmánnyá, megváltó forradalommal kozmetikázhatók előtte a szervezkedés mókái s a frazeológia igéző szavai: előbb-utóbb mégis csak felébred benne, ha nem is az öntudat, de az ösztönös szenvedély: hogy a frazeológia mögé odakövetelje a kenyérrel és verejtékkel fájdalmas valóságnak némi tényleges módosítását, javítását is. így aztán kényszerré lett a hatalomra törő pártok számára, hogy a népi irányba mutató nagy erveket a saját kalózhajójuk vitorlájává ragadják. A kényszer aztán ösztönössé tette az a meggondolás, hogy: ha ők mennek be a nép szükségéitől követelt elvek hirdetésébe, ha ezek erejével ők juthatnak hatalomra: az új rendet saját érdekeik szerint valósíthatják meg minden lehetséges veszély ügyes elhárításával s új jogrenddé kozmetikázva a tömegek kitermelését: az új álarc alatt megtarthatják a nép-bánya régi üzemét.

Csodálatos egymásra-árverezés következett, melynek groteszk humorú eredménye az lett, hogy a világnézeteknek cégezett, egymás végső elpusztítására mozdult két nagy világüzemnek: a *jobboldali* és *baloldali* politikai trösztök kirakataiban körülbelül azonos elv-reklámszalámik igézik odafutásra a népéhséget-. A következő elvek, részletben és nagyban, egyaránt rendelkezhetők meg a két üzem bármelyikében:

1. A háború gazténnyé minősítése, a békevallás hirdetése.

2. A régi feudális s az új kapitalista kitermelő osztályok lehető ártalmatlanná tétele.

3. Az Egyházak kiszorítása a politikai hatás minden lehetőségéből, az új nemzedékek lelki formálásából.

4. Egy „népi politikának“ megvalósítása *diktatórikus hatalommal*.

5. A finis sanctificat média elve a hatalom megszerzésében. Tehát: a külföldi; nemzetközi segítség,

összefogás igénybevételének jogossága is saját nemzetének ellenálló elemeivel szemben.

6. Sokszor ki nem mondott, vagy legtöbbször elbujtatott elv gyanánt: az erőszak és fortély fölébe helyezése a szellem eszközeinek.

7. A számnak: az ütésre képes öklök, a rúgásra alkalmas lábak számának mint legfőbb tekintélyi érvnek hirdetése s fölébe helyezése minden egyéb emberi értéknek, minden szellemi érvnek és értéknek.

Tagadhatatlan: hogy a *jobboldali* és a *baloldali* „világnézetek“ teljes kifejezésre jutott csoportjaiban ezek az elvek egyaránt uralkodó tényezők. Ügy, hogy az ártatlan ember álmélkodva kérdezi: mi hát az a különbség: mely az egyiket *jobboddallá*, a másikat *baloddallá* címkézi. Az, hogy a *jobboldal* ezeket az elveket nacionalizmusnak nevezi, még akkor is: ha idegen, nemzetközi összefogással igyekszik elpusztítani saját nemzete egyik felét? Vagy az, ha a *baloldal* internacionalizmusnak nevezi magát, még akkor is, ha nacionalista jelszavakkal és érvekkel próbálja megszerezni a tömegek lelkét és a hatalmat, és nacionalista lelki elemek fegyverbe hívásával küzd a vele szemben ellenséges idegen hatalmak ellen? Talán az egyetlen tényleges különbség: a zsidósággal szemben elfoglalt magatartás. De ez sem határozott vonalú megválasztás: hiszen a legi szélsőbb baloldali csoportokban is vannak antijúdaista áramok. Viszont: különösen egyes külföldi államok jobboldali csoportjaiban az antijúdaizmus egyáltalán nem jelent lényeges jegyet.

Kétségtelen, hogy ezeket az elveket s a nekik megfelelő eszközöket nyersebb őszinteséggel először a kezdő szociáldemokrácia alkalmazta a múlt század nehéz előretörésében. De ha nem vagyunk szándékosan elfogultak, be kell ismernünk, hogy ezekkel az eszközökkel csak kifelé, az ellenség felé ártottak. A maga tömegein belül, a munkásság kebelében: a szociáldemokrácia mindig a szellem, az alkotó génus tiszteletét hirdette. Sőt: hatalmas meg-

szervezője volt a munkásság kultúrájának s ezen a téren érdemei elévülhetetlenek. Ezzel a kultúrával, az alkohol és a nemi betegségek elleni küzdelmével, a test-lélek egészsége megépítésének állandó akaratával: igen fejlett ethikai tartalmat is jelentett a munkásságnak. *Ennek a nevelésnek eredményei letagadhatatlanul megvannak a magyar szervezett munkásságban s ezt a réteget az új magyar történelmi építés egyik legértékesebb elemévé ígérik.*

A bolsevizmus volt az az irány, mely a szám diktatúráját egyetlen történelmet irányító joggá istenítette s a célravezetőnek ítélt eszközöket még akkor is minden egyébre való tekintet nélkül használta: mikor ezek az eszközök saját tömegeinek morális vagy fizikai megromlását is jelenthették.

A bolsevizmus oroszországi és más országokban átmeneti sikerei adták több országban a *jobboldalnak* azt a könnyen ajánlkozó gondolatot: hogy átvéve a szám parancsuralmi egyetlen jogát, a bolsevizmus módszereivel és eszközeivel csináljanak antibolsevizmust és nacionalizmust.

Ennek a gondolatnak meglepő eredménye Európa két országában, aztán a többi országban is politikai ragállyá, néhol valóságos tömegtébollyá tette ezt az „új” irányt. Magyarországon a többféle kísérlet s változó csoportosulások mellett és után legnagyobb zajt s leghalálosabb fertőzést a *hungárizmusnak* sikerült elérnie. Ezért a *hungárizmus* módszereiben, eszközeiben, lelkiségében és tartalmában mutatom be e kor- és kórtünet magyarországi jelenségeit.

Mi a *hungárizmus*? Milyen életérdek hozta létre és adja meg teljes magyarázatát? Milyen körülmények és adottságok segítették teljes virulentiára? Melyek módszerei, eszközei? Milyen emberképletek a hordozói? Mi az elvi tartalma?

Már *Naumannak* a háború alatt megjelent *Középeurópája* annak az akaratnak a megnyilatkozása: hogy Középeurópát, az osztrák-magyar birodalom országait egy új egységben Németországgal: a né-

met irányítás, a német kitermelés, a német hatalmi akarat szolgálatába állítsa. Már nála megvan a gondolat, hogy egy új nevelés, új történetírás és egy új politikai irányítás minden eszközével: egy új *középeurópai embertípust* kell megteremteni: melyben Középeurópai nemzeti egyéniségei egy új, közös lelki alkat, közös lelki arc egységévé oldódjanak fel s így belső akaratuk, mintegy ösztönös új nacionalizmusuk legyen a német hegemoniában egyesült új középeurópai „*haza*“. Tehát: a német hatalmi akarat már akkor azt a csábító ígéretet hozta a magyarság felé: hogy jutalmul titáni küzdelme, képtelen háborús áldozatai fejében: győzelem esetén meg fog szünni, elveszti külön történelmi műhelyét, elveszti évezredek küzdelmein át megőrzött sajátos termésű egyéniségét és mint senem-ló-senem-számár, senem-farkas, senem-kutya fog élni a többi politikai lombikban készült hasonlókkal egy olyan egységben, melynek elemei előbb-utóbb, de sokkal előbb, mint utóbb: belevesznek nyomtalanul a német életakarat egységesítő erejébe. Már e könyvben megvan a kísérlet, hogy Németország ezt a célt szövetségeseivel szemben ne a fegyverek erejével érje el, hanem egy ügyes, a lelki hatás minden eszközét igénybevevő átható politikával, mely valósággal bevazelinezi a lelkeket a német akarat szolgálatába. Már e könyvben erős hangsúlyt kap a német Középeurópa gondolata mellett a gazdasági érv. Az az érv, mely később egy oly mindent elborító gyalázatos gazdasági zsargonná fekélyesedett, melylyel a Nemzet minden életakaratát agyonmaszlagolták. Mintha egy egyéniségnek, akár egyedi, akár kollektív, nem a saját maga szerinti arca, alkotása, fejlődése volna a legnagyobb emberi érték, hanem: elemi szükségeinek kielégítése, melyért önmagát is érdemes feláldoznia.

A szorgalmas filozopter és szalon-radikális Jászi Oszkár *Kelet Svájc*a, bár nem német szempontból indult ki, nem volt teljesen idegen a Naumann gondolatától. Különböen is, személyes tapasztalatom,

hogy egyáltalán nem volt ellenséges a Naumann-tervvel szemben. Ez a gyökértelen intellektuel, aki a zsidóságból a verkéresztezés és tanulmányai révén sok tekintetben külön nőtt, de semmi szerves kapcsolata nem volt a magyarsággal és nem ismerte a magyar adottságok történelmi jelentőségét: tisztán racionális, logikai elgondolás révén és szintén a gazdasági zsargon alátámasztásával akarta megoldani a szerves történelmi közösségek végtelen sok élő elemmel bonyolult problémáit. A több nemzeti-ségű Magyarország új, életképebb egysége gyanánt megalkotta a Keleti Svájc horgonyjáték képletét. Evvel a fáradsággal megadhatta volna a homunkulusz vegyi receptjét vagy egy eddig nem létezett gyümölcsfa tervrajzát. A három nemzetiségű Svájc épp olyan szerves fejlődés eredménye, mint egy egyfajú nemzet. A földrajzi helyzet, a történelmi adottságok és annak a kornak pszihéje, melyben ez a fejlődés végbement: teljes magyarázatát adják ennek az eredménynek. Mármost: *mesterségesen, egészen más földrajzi helyzetben, teljesen különböző történelmi adottságok mellett, egy teljesen el-ütő kor teljesen más lelkiségében tisztán logikai úton akarni csinálni egy új Svájcot teljesen másféle elemekből*: a gyermekded játékosztön sajátos túlélését jelenti a naiv politikai tudásban. A részletekbe itt nem kell belemennem, hiszen erre elég alkalmat fog adni a *hungarizmus* taglalata.

Mindkét tervnek megvan az a szépsége: hogy megszünteti a magyar nemzeti Államot s ezzel lényegileg megsemmisíti a magyarság külön, sajátos arcú történelmi műhelyét: ezer év magyar erőfeszítésének, magyar szenvedésének, magyar munkájának minden akarátát. Mindkét terv magában hordja a rokontalan magyarság megsemmisülésének minden biztosítékát.

Mikor a világháború szükségszerűen s minden viszonylat kényszeréből a német hatalmi terv vereségével végződött: az akkori német zavarok lehetővé tették volna: hogy belső életünk új berendezésé-

vel s egy új: a kis népek biztonságára alapított külpolitika megépítésével biztosítsuk magunkat a germán uralmi akarat ezeréves kísérletezése ellen. Hogy ez sem közvetlen az összeomlás, sem az úgynevezett kommün bukása után nem történt meg: magyarázatát leli abban a politikában, mely 1867-től a világháborúig kizárta a magyarságot a saját érdekű szervezkedés, az öntudatosítás s egy a magyar életérdektől diktált politikai nevelés minden lehetőségéből.

Azután két döntő jelentőségű dolog történt. Németország a faji bolsevizmust olyan erőforrássá tette, hogy az ez által megteremtett egységgel vissza tudta szerezni világhatalmi súlyát. Magyarországon pedig a magyar sors irányításának, a lélekformálásnak, a mindennapi élet intézésének s az utód-kijelölésnek helyei óriási arányban németvérűek kezébe kerültek.

A faji diktatúra uralmával mind egyetemesebb erővel tért vissza a német imperializmus eredeti terve: Középeurópa kis államait a politikai közösség valamilyen formájában, a gazdasági előny csábító jelszavaival s a lelki átformálás minden eszközével lehetőleg fegyver nélkül, mintegy az ők ösztönös felajánkozásából tenni a német uralmi vágy szerves részévé. Az egyvérű Ausztria bekapcsolásával Magyarország mezőgazdasági területe látszik az első lépés nagy feladatának.

Ez az akarat a nyílt agitáció formájában is megnyilatkozott és megnyilatkozik nem egyszer német könyvekben, lapokban és térképeken. A hivatalos Németország természetesen egyéni akcióknak minősíti ezeket a jelenségeket. De parancsuralmának e merész és makacsul kitartó áthágói egyáltalán nem a lúdbőröznek a más téren oly gyorsan jelentkező könyörtelen megtorlás veszélyétől. Magyarországon pedig követték azt a végzetesen hagyományos politikát, hogy a legégetőbben sürgető problémákat, a magyar élet és halál fölött döntő legfontosabb jelenségeket igyekeznek a törvény, rendeletek

és rendészet minden erejével elrejtteni a magyar öntudat és életösztön elől. Holott a jövőt néző, a magyarság lelki felfegyverezését célzó magyar politikának legfőbb feladata lett volna: hogy a magyarság egyetemét felvilágosítsa a helyzet minden esedékesse válható veszélyéről és a védelmi lehetőségekről. Hogy semmi meglepetés ne találja a magyarságot oly öntudat nélküli, szervezetlen és oldott szolidaritása állapotban, mint a világháború összeomlása. Végtelen sokat jelentene a magyar biztonság és a magyar öntudatnak, ha sorsunk intézői belátnák: hogy éppen az okozza a legtöbb zavart, fejtelenséget, pusztítást: ha a legtapinthatóbb veszélyeket, a legsürgetőbb problémákat, mint egy ijedős gyermek elől, a magyarság elől a rendőri acélsisak alá igyekezzük rejtteni s a magyar életösztön egészséges riadásait a hatalom minden eszközével igyekszünk elfojtani. Az ilyen megsajtotörvényezett, agyonügyészeszett, állig rendőrozott helyzetben a homályban tapogatózó félelem a legképtelenebb híreket is tapintott tényeknek veszi s a megbokrosodott képzelet átveszi a józanlátás és helyes életösztön szerepét. Semmivel sem lehet jobban aláásni egy Nemzet öntudatát, megrontani józan látását, elgyávítani, megmaszlagolni életösztoneit, megzavarni közéletét s szabad teret nyitni a legőrültebb vagy leggazabb politikai kalandoroknak és irányoknak: mint ezzel az eljárással. Az okos apa még a gyermekkel is férfi gyanánt bánik; hogy az élet, az emberek és önmaga helyzetének józan megismerésével készítse fel az életharc ezer eshetőségére. A higadtságáról, józanságáról, fegyelmezettségeről anynyi tanúbizonyosságot tett magyar nép nem érdemelne meg ilyen lelki előkészítést, felfegyverezést vezetői részéről? Vájjon a két álforradalom alatt nem éppen a magyarság nagy tömegei jelentették a szilárd szigeteket, a megőrzött egyensúlyt, a jövő rend biztos ígérését a csúfos megingások közepette? És hogy ez a szilárdság, ez az egyensúly, ez az önmagabizó erő csak a passzív ellenállás formájában s nem

egy új magyar életépítés harcos akaratában nyilvánult meg: annak oka éppen az volt: hogy ez az ok-talan és bűnös gyermekszobás politika erre semmi nevelést, semmi lelki fegyvert nem adott a magyarságnak. Századszor és ezerszer nem utoljára hozom fel a példát: Nem úgy biztosítok valakit a vízbe-fulástól, hogy bezárom egész életére egy víztől áthatlan szekrénybe. Hiszen egy hatalmas áradás magával ragadhatja a szekrényt mindenestől s óvott rabja védekezés nélkül kényszerül elpusztulni. Hanem úgy, hogy a víz élő valóságában tanítom meg úszni, megmutatva a lehetséges veszélyeket, felhíva, öntudatosítva minden életösztönét, rákényszerítve a védekezés minden lehetőségére, a veszélyek józan mérlegelésére, a kivezető út nyugodt meg-látására.

Az új, faji bolsevizmus élesen meglátott főfeladata Magyarországgal szemben tehát az volt: a lelki hatás minden elképzelhető eszközzel oda idomítani, gyúrni, masszírozni, rémíteni, csábítani, maszlagolni, kényszeríteni, lendíteni Magyarország tömegeinek s magának a fajmagyarságnak lelkét: hogy mintegy felajánlkozón, vagy legalább is a védekezés minden akaratára nélkül váljék a német imperializmus szerves elemévé, a német gazdasági kitermelés tárgyává. A terv német alaposággal gondoltatott át s a propaganda iskolák és szervezetek teljes lendülettel s a gép pontosságával vitték a lelkekbe az elgondolt tervet.

A feladat tehát az volt a magyarság és általában a külföld felé: úgy dolgozni át, úgy adagolni a nemzeti szocializmus elveit, hogy ez a faji és nemzeti erőket abszolút hatalomra hívó tan, az érdekelt idegen népekben mégis a német faj, a német imperializmus érdekeit szolgálja. Tehát a magyarság kebelében:

1. Úgy hirdetni ezt a tant, hogy az a nemzeti érzést és a kor szociális szomjúságát minden látszat szerint megalégítse.

2. Úgy csinálni fajvédelmi zajongást, hogy az

mégis a faji öntudat, a faji szolidaritás szétoldása, a faji életösztön megmaszlagolása legyen és lelki-előkészítés egy idegen faj uralmának elfogadására. Erre a célra a következő módok ajánlandók: a) Behelyettesíteni a *magyar* név helyébe a *keresztény* jelzőt, keresztény országról, keresztény politikáról, sőt: hogy az eulenspiegel humor korlátlan legyen: *keresztény fajról* áradozni, hogy a meghittérített magyar neve elhagyásával elfelejtse, hogy drágán megvásárolt saját hazájában van. b) Hirdetni, hogy a magyar teljesen nincs-magyarrá keveredett a többi népekkel s így Magyarország mindenféle polgára egyenlő nincsül magyar: egy faj. c) Beadagolni, hogy nem a vér, nem a nyelv, nem a közös lélek és közös kultúra: hanem az érzés tesz magyarrá. Az érzés, melynek hő és bő gesztusai mögött néha egy lecsapásra kész tört tartó kéz vár a megérzelgett alany gyenge perceire. Az érzés e hatalma két irányban is igen jeles eredményre vezet. El lehet vele foglalni az élet alkalmait a csak születésből lett magyaroktól. Aztán: gyakorlatilag is bemutatható. Az állatkertben népközösségi költségen mutogatni lehet egy zsiráfot, mely nem zsiráf, hanem dakszlikutyka. Mert a patája hegyétől égbe nyúló nyakán át kicsinké feje búbjáig dakszlinak érzi magát. Zsiráf-fajvédelmet tehát úgy lehet okszerűen, belterjesen és célirányosan csinálni: ha hatalmat, irányítást, állást, vagyont, földet a dakszlinak osztunk oda és a zsiráf-föld minden rögére megszavaztatjuk a dakszlikat: hogy a pándakszlizmusé legyen, vagy a zsiráfoké. Ezt nevezik a zsiráfok hungárizmusának, helyesebben: zsiráf izmusának.

2. Úgy toporzékolni nacionalizmust, hogy az a Magyar Nemzet, a magyar nemzeti Állam végső szétoldása, a magyar Föld szétoztása legyen idegen imperializmusok élet alapjává. És hogy ez a nacionalizmus látszatos magyarkodása mögött: minden szempontjával, minden mozdulatával, minden lelki beidegzésével és célkitűzésével a hódító idegen nacionalizmusának csináljon utat.

3. Úgy csinálni szocializmust, szociális politikát: hogy a tömegszenvedélyt, tömeg-éhséget egyetlen egy kizsákmányoló elemre irányítva: a többi kitermelő elemek annál vígabban folytathassák üzemüket. így Magyarország uralkodó elemei szívesen fogják magukat biztosítani a hódító idegen politika érdekeibe. Viszont: a mostoha szociális viszonyok tovább gyengítik a magyarságot egy idegen „rendet csináló“ megváltás óhajára. Ebből a célból tanácsos, hogy a magyarországi „nemzeti szocialista“ osztagokban a *szociális* elemet lehetőleg *gróiók*, a *nemzeti* elemet örmények vagy svábok képviseljék.

4. Úgy csinálni irredentát doberdói gyászborulattal, Nem-nem-sohás térképekkel: hogy a még ellenségeinktől is csak nekünk, magyaroknak hagyott csonka-földet is odaszavazzassuk a hódító idegen hatalmába. Hogy a visszaszerzés minden jogát mi, a saját tanainkkal, a saját akaratunkból minden elvi alapjában megsemmisítsük. És ennek elleplezésére irredentát zajongani a hódító idegen céljai szerint. Tehát: aszerint acsarogni vagy csókolózni a szerb, a román, a cseh felé: amint a hódító idegen elnyelő politikájának céljai diktálják. Nyugatmagyarországról pedig azt hirdetni: hogy azt három éjjel és három nap zokogva kínálták a magyar kormány felé s csak negyedik nap törölték le könnyeiket s mentek rendeltetésük pályafutásain, melyre erejük s inaik vezették. E visszautasítás fájdalma lökte meg úgy a Woche kezét, hogy a Dunántúlt és Budapestet is belerajzolta a Németbirodalom térképébe.

5. Úgy csinálni kisebbségi politikát, hogy az Trianonnak megsemmisítő folytatása legyen a csak nekünk hagyott Csonkaországban is. Hogy e csak nekünk hagyott földön is, a magyar főváros körül s a veszélyeztetett Dunántúlon mi magunk készítsük elő az idegen hódítást magyar iskolák bezűntetésével s magyar polgárok ajakán hagyjuk kioltani az édes magyar nyelvet. És így feladjuk ezer év magyar életakarátának s minden nagy magyar géniusz-

nak nemzetalkotó álmát. Hogy magunk hívjuk fel, magunk lázítsuk fel a titkos elkívánczó akaratokat s magunk dobjuk az ellenségeinktől is csak nekünk hagyott Föld rögeit ügyes uszításokkal irányított népszavazatok zsákmányává. Hogy magunk törjük szét a Magyar Nemzet, a magyar nemzeti Állam minden lehetőségét s így megmaradásunk, függetlenségünk minden biztosítékát. És mindezt úgy, hogy az az idegen impériumok alá került testvéreinken nem segít semmit sem.

6. Felzavarni az emberkloákák, az analfabéta dologtalan vagy kalandor-tömegek legszennyesebb szenvedélyeit, hirdetve az erőszak, a több ököl, a minden morális szempontot elvető baromi eltaposás vallását: Magyarországon minél egyetemesebb káoszt teremteni. Hogy a minden életerejében megtámadott magyarság sicut cadaver védtelenül hulljon az idegen hódító lábai elé.

Ezeknek a feladatoknak megvalósítására a „Hungárizmus“ vállalkozott.

*

Jegyzet: E számban be akartam iejezni ezt a tanulmányt. De: tekintve a fertőzés arányúit s azt, hogy itt mintegy iskolai ábrában láthatjuk a magyarság ellen irányuló megsemmisítő akaratok mindenikét: részletesebben kell tárgyalnom és tovább tartanom felszínen e témát. Az októberi kettős szám nagy részét e tanulmány fogja tenni.

Még egy jegyzet: Ezt az ígéretet még nem teljesítettem. Mert: érzem, tudom: hogy ez — izmussá galagyolt hazaárulás zsoldosai a közel jövőben oly irtóztos meztelenséggel mutatják meg magukat, hogy hasznosabb lesz akkor vonnom le a végső tanulmányt.

ROKAMBÓL-ROMANTIKA.

A tudatlanság az örület, a hülyeség és a gazság ellen írom ezeket a sorokat. A tudatlanság, az örület, a hülyeség és a gazság árulónak fognak üvölni rejtett odúikban. Mert ők kinevezték hazának és hazafiságnak magukat, hogy ezen a címen kiutalványozhassák maguknak a megmarcangolt, kirabolt szerencsétlen országot. Elromlott az élet és megcsúfult az ember minden útja. Mocsárláz fojtja a lelkeket. A fórumot görények árasztják el és gyáván lapulnak a nemesebb állatok. A magyarságot ezer hazugság, ezer új gazság és álpróféta marja ki megszűkült hónából. A magyar lélek, a magyar gondolat, az emberi haladás minden nagyszerű Ígérete ellen napról-napra vad keresztény gurkák vonulnak az éhes butaság internacionálé jávai. Bűn a szépség, bűn a tudás, bűn a gondolat és a teremtő ész s ketetes apacsok, ájtatos szajhák rikácsolnak halált rá a haza és Isten nevében. Mert e két szent fogalmat ledér barlangjaik cégérévé tették, hogy megzabálhassanak és zsebre vágjanak mindent, ami még meg-ehető és ellopható a szétrágott és meglopott országban. Megnyitják a társadalom legmélyebb kloákáit s az emberállat tragikus karikatúráit: a betegség, az örület és a bűn elgurultjait tartják zsoldjukban, hogy kellő percben torkonragadhassák a vonagló országot. Kéjelegve nézik a nyomorúság végtelen szétáradását. Édes zene a jajgatás nekik s a nyomorultak segélysikoltása. Mert az éhség megszállottjaitól bandájuk megnövekedését, az egyetemes elkeseredéstől büntényük megérkező alkalmas percét remélik. A lázas történelem beteg vízióit éljük s minden gaznál gazabb és undorítóbb

zsivány okát termeinek a megnehezült napok. Akik, amíg kezeik az utolsó dőfést próbálják megadni a gigászi harc bukott óriásának és szétmatatnak zsebeiben: égnék fordult szemmel a Himnuszt vagy a Boldogasszony anyánkat éneklük.

Árulás volna *meg nem írni* e sorokat. Árulás minden jóakarát, minden tiszta szándék, a magyarság minden csírázó reménysége ellen. Mikor minden morális keret szétbomlik, mikor a pásztorok ravasz hunyorgatásban értenek egyet a farkasokkal a közös zsákmány előtt, mikor a bűnös cél brávoí a kloáka üvöltéseivel félemlítik meg a közleket, a kötelesség egyetlen utat mutat: elvállalni a népszertlenség martiriumát s lenni az elfojtott közlekiismeret élő tiltakozása. *Sokszor minden elkövetett bűnnél nagyobb bűn az: ha valamit elmulasztunk megtenni.*

Miért írom e sorokat? Ha szenzációt hajszolnék vagy személyes bántalmakat ütnék vissza vele, bizonyára egészen más formában írnám. Megmutatnám azokat a háttereket, melyek az egyes, véletlenseknek látszó bűnös és beteg tényeknek megadnák a tervszerű egység összefüggését. A bűn és betegség dróton rángatott s áldozatul esett marionettjei mögül megmutatnám a drót másik végét: a rángató kezeket, a kész eredményekre leskedő sóvár szemeket. Nem volna helyes, ha ezt tenném. Bajt nem szüntetnék meg, de újabb bajokat okoznék vele. A mai haláltáncban sokkal több táncmester van érdekelve, mintsem így célt érne az ember. A közvélemény gyógyítása, a jóhiszeműek és becsületes szándékúak bátorságának felszabadítása minden célom. Meggyőzni, megnyerni, megmozdítani akarok. Ha egyszer minden becsületes magyar aggodású ember meglátja, hogy ezek a homályos hatalmak a halál felé visznek, hogy gyáva hallgatásuk a magyarság pusztulását eredményezi: meglesz a mégváltó összefogás. A tudatlanok, az örültek, a betegek és a gazok frenetikus szolidaritásával szemben a becsület, a szakértelem, műveltség és tehetség

komoly, elszánt cselekvő szolidaritását akarom megteremteni. Nem a most meglevő keretet akarom megsemmisíteni. Ki akarom ragadni ezeket a kereteket a bűnösök, a tehetségtelenek, az ambiciólunatikuskok kezéből s átjuttatni a tehetség, a tudás és a becsületes szándék kezeibe. Ezért mocsárlázunk csak általánosságban fogom vizsgálni: megmutatni kóros tüneteit, beteg típusait. De egyes egyének és esetek nem fognak érdekelni.

II.

A jóhiszeműek legfőbb tévedése, a gonosz-célúak legveszélyesebb furfangja: egy *üzembe vett anakronizmus*.

Ismeretes, hogy a két forradalom a maga ostoba vagy bűnös tévedéseivel reakció gyanánt egy hatalmas tömegpszihét teremtett. Ez a tömegpszihé igen gyakran a tömeghisztéria, sőt: a tömegőrület formájában jelentkezett, de magában hordta egy egészség, igazság és magyarság felé vivő kor minden elemét. És ha a kommün bukása utáni időkben lett volna egy olyan társadalmi réteg, vagy legalább olyan emberek, akik a kellő irányba ragadták volna magukkal ezt a tömeget: ezt a kort meg is lehetett volna forradalomszerűen, aránylag rövid időn belül valósítani. Mert a tömeghisztéria, tömegőrület lehetnek a történelem megújító eszközei. *De csak pillanatokra*, de csak olyan esetben, ha vannak férfiak, akik ezzel a tömeghisztériával olyan állapotokat tudnak megvalósítani: *melyek aztán biztosítják a céltudatos, komoly továbbépítést*. Ezekben a történelmi pillanatokban rendkívüliek az eszközök, szükséges tényezők lehetnek olyan egyének, kik rendes időben a szanatórium vagy a börtön kötelékébe tartoznak. A morális ítéletek háttérbe vonulnak a jövő nagy közérdekei előtt. Az emberélet szentsége elhomályosul s mint Kőműves Kelemenné legendájában: az emberölés a jövőépítés egyik eleme lesz.

De — és itt van a ma megkerültjeinek és brávóinak legsúlyosabb tévedése — ez az állapot csak pillanatnyi átmenet lehet a történelem nagy fordulójánál. A társadalom végső veszélye nélkül nem lehet az örületet, a hisztériát, a bűnt szétrészvényezett üzembe venni s éveken át tenyészteni napi használatra, mint a belga nyulakat. Más a történelem egy pillanatnyi vulkánikus adottsága és más az, amit az emberek mesterségesen idéznek elő és tenyésztenek tovább. Az egyik a nagy történelmi tömegek organikus, emberi akarattól nem függő reakciója a múlt betegségeire, a társadalmi test gyógyulási krízise. A második: beteg emberek betegsége egy beteg társadalomban: rohanás a halál felé.

Mi következik ebből? A kommün bukását közvetlenül követő napokban, amikor mindnyájan benne voltunk ebben a nagy tömegizzásban: történetek összeállások, fogadások, eskük, szabályok, tervek arra a célra, hogy Magyarországot visszaadjuk a magyarságnak. A cél változatlan: öröknek és szentnek kell lennie minden becsületes ember előtt, aki valaha felmozdult irányában. De mikor azokat az összeállásokat létrehoztuk, mikor azokat a fogadásokat, szabályokat, terveket és eszközöket kidobtuk lelkünkéből: nem *rendes önmagunk* voltunk. Egy vulkánikus történelmi pillanat erupciós képleteivé izzottunk s mindaz a fogadás, eskü, szabály, terv, eszköz, mely akkor bennünk termett, csak ennek a vulkánikus történelmi pillanatnak voltak a kifejezői és csak ebben a történelmi pillanatban lehettek volna megvalósító, célravezető történelmi tényezők. Ez nem történt meg, nem történt meg millió hibából, gyávaságból és hazugságból. Már most csak egy népiskolába bezagolt agyvelő sem képes egy ilyen természetrajzi abszurdumot elképzelni: egy nagy csomó láva-képlet elfelejti vagy nem meri, vagy talán nem is akarja a Vezúv kitörésekor magát mozgósítani. És azután titkos összejöveteleken elhatározzák, hogy ezentúl száz évig minden kedden, csü-

törtökön és szombaton este hat órától éjfélután ket-tőig vulkánikus erupcióvá fognak keseredni. Lehet-e így üzem-tanrendre rendezni azt, ami a természet titkos erőinek pillanatnyi felmozdulása?

Mi a tanulság ebből? Az, hogy, mert egyszer felháborgott a magyar Vezúv is, most az ország minden vágott dohány nélküli pipája tovább vulkánkodjék a századok, vagy helyesebben: az ország teljes összeomlásáig? Vagy az, hogy mert egy rendkívüli pillanatban, a történelmi hullámok nagy átcsapásában frenetikusán rángtunk és visítottunk: most egész életünket rángatózással és visítással töltsük el? Nem egy nagy revíziót parancsol minden becsület, minden meggondolás? Vagy egyéni hiúságunk, féltékenységünk és dugott érdekeink fontosabbak, mint a kitűzött örök cél?

Igen: a megváltozott viszonyok közt, a történelem meglassúdott menetében revideálni kell minden akkori eskünket, fogadásunkat, tervünket, eszünkünket. Hiszen ezeknek az esküknek, fogadásoknak, terveknek és eszközöknek csak annyiban volt értékük, amennyiben annak a nagy célnak elérését ígérték. A következetesség, a becsületes kitartás itt a célban van, nem a cél körül felmerülő mellékkörülményekben. Új tartalmat kell tehát adni eskünknek, fogadásunknak, terveinknek, új eszközöket kell keresnünk: olyan tartalmat és olyan eszközöket, melyek a megváltozott viszonyok közt, a meglassúdott történelem menetében képesek elérni a kitűzött célt. Ez az eszes következetesség, ez a becsületes kitartás. Ma már az is, akinek csak a legalsó hátcsigolyájában van velő, beláthatja, hogy nem lehet összesúgással, szuronnyal vagy bombával egyik estétől másik reggelre a megnyirbált országból egész országot, a beteg országból egészséges országot, a kirabolt magyarságból gazdag magyarságot csinálni. A gondolat minden erejére, a szakértő munka minden kitartására, a becsületes meggyőződés mindennapi heroizmusára van szükség,

hogy hosszú évtizedek okos szolidaritásával haladjunk előre a nagy cél irányában.

III.

A mondottak igazságát ma már minden józan-észü, tisztességes célú ember látja. És mégis: mi akadályozza meg annyi józan ész, annyi tisztesség cél érvényesülését? Miért urak még a fórumon és minden zajban a beteg ambíciók lunatikusai, a merész tehetségtelenek és a felborult lelkűek? Felületes felelet volna erre egyes szereplőket legazemberezni, a tömegek gyávaságán sopánkodni. Gonosz emberek mindig voltak és tömegeknek erkölcsi bántorsága soha sincs. Pillantsunk egy kissé mélyebbre.

IV.

Bár egy múlt világ ízlése: talán mindenki emlékszik még Ponson du Terrail végtelen regényének főhősére: Rokambólra. (Rocambole.) Ő az übermensch-zsivány, a bűn fáradhatatlan komitácsija, a kloáka-Napoleon. Egy minden parányába beágyazott ősz szomjúság űzi: minél nagyobb életet hódítani, minél több sors ura lenni, végtelen kielégítéssel etetni a vagyon, a kincs, a pompa szilaj éhségét. Ezért vesz fel ezer arcot, ezért képes hullákkal és eltiport szívekkel rakni ki útját. Teljesen, születése meghatározottságánál fogva amorális: minden ember és az élet minden szentsége csak eszköz előtte. Az emberéletnek, az emberi lélek minden drágaságának semmi értéke nincs szemében. Célt érni: ez cinikus, vad, üres lelkének egyetlen mozgatója.

Íme, ide züllött a múlt század első nagy igézete. Mert ez a lázadó lakáj, ez a fegyenc-diplomata, ez a canaille-fejedelem nem más, mint a nagy Napoleon kültelki: montmartrei vagy angyalföldi pszichébe züllött alakja. Amilyen logikus elmaradhatatlansággal szülik a háborús összeomlások a forradalmiakat, éppen olyan törvényszerűleg teremtik meg

ezek a Napóleon-típust. És mihelyt egy Napóleon akadt: minden képzeletbe átrontó gigászi arányban: szuggeráló megszállottsága lesz minden beteg képzeletnek, minden abnormis időnek. A *Stendhal Julién Solreje* (Le rouge et le noir) ilyen Napóleoncsíra, akit ez a nagy szuggesztió mozgat át az életem a vérpadig. De ez még az intellektuel Napóleon, a belső élet Napóleonja. De a Balzac regényeiben a bűn roppant Napóleonja: Vautrin mellett egész sereg apró Napoleonkák törtetnek. Meghódítani az életet, célt érni, uralkodni minden áron, minden eszközzel.

Itt aztán minden az egyéni aránytól, a szellemi horizont nagyságától, a kitűzött cél morális és szociális értékektől függ: igazi Napóleon lesz az illető, vagy csak Julién Sorel, vagy csakabbul: Vautrin, vagy pedig legcsakabbul: Rókából?

Amint mondtam: háború és forradalom szükség-szerűen termik ezt a típust. Nem lehet éveken át a gyilkolást, a rablást, az erőszakot tenni az emberek rendes foglalkozásává. Nem csak testi folyamataink: morális és esztétikai megnyilatkozásunk, egész lelki életünk mechanizmus, melynek törvényszerű mozgulatait események, külső behatások hosszú sora idegzi be. A háború a béke, az iskolai és vallásos nevelés lassan elért lelki mechanizmusa helyébe egy új mechanizmust helyettesített be, melyben az emberi életnek, az emberi vagyonnak védő tisztelete megszűnt. Az emberbestia vad ereje s a kitűzött cél közül kiesnek mindazok az akadályok, melyeket a sokszázados emberi kultúra szentségeként nevelt a lélekbe. Amint az elcsigázott katonának minden eszköz, még a rablás és gyilkolás is jó, hogy éhségét kielégítse: ebben az új pszihében az egyéni célok elérését többé semmi morális beidegzés nem akadályozza.

A forradalom aztán ennek a pszihének végtelen lehetőségeket mutat. Olyan célok kitűzésére bátorítja fel, melyek rendes időben még sejtésén sem rohanták át. Hiszen mikor minden eszközzel váló-

gatás nélkül lehet küzdeni, bármily cél elérése is valószínűnek tetszik. Csak merészségen s az ész furfangján múlik minden. Merészség és fortélyosság: ez a két vonás, melyet ez az új psziché lelki értékek ismer el.

A két forradalom s a négy év óta tartó görénykurzus szereplői általában — bár nem kivétel nélkül — ennek a pszichének a megnyilatkozásai. Mert nem ismételhetem eléggé: a két forradalom és a görénykurzus nem két kor, nem két különböző fázis. *Egyetlen fázisa, teljesen azonos megnyilatkozása egy teljesen azonos pszichének.* Egy modern Plutarchos párhuzamos életrajzokat írhatna páronként mutatva be egy forradalmi szereplőt a kurzus megfelelőjével. A nevek mások, a tömeget szuggeráló szavak mások: a psziché egy és ugyanaz.

Innen érthető a föld alatt mozgóknak az a beteg elképzelése: hogy mai bolsevizmussal akarnak lehetetlenné tenni egy tegnapi vagy holnapi bolsevizmust. Hogy rablással akarják megszüntetni a rablást, gyilkolással a gyilkolást. Hov bombáknak pillanatnyi felrobbanására akarják felépíteni azt, aminek építéséhez hosszú évtizedek elhivatott és szakértő ezer és ezer kőművesére van szükség.

Mert fájdalom: elcsigázott országunk a Napoleon-típusnak legzüllöttebb, legértéktelenebb, legrombolóbb formáját tudta csak megteremni e nehéz levegőű időkben: a Rokamból-típust. Ez aztán termelt több, mint mérges gomba a nyári zivatar után Bármerre mész: ezer különböző arc, ezer másként zengő frázis mögül kivillan e cinikus könyörtelen és beteg önzésű arc.

Mikor az egyetemes Rokamból-nyavalya egy-két általános típusát iderajzolom: a leghatározottabban tiltakozom az ellen, hogy valaki azt higgye, hogy én valamelyik rajzban egy bizonyos meghatározott, közismert nevű egyént fotográfálok. Ilyen sporttal nem foglalkozom, az egyén engem sohasem érdekel. Egyik ábrára sem lehet azt mondani, hogy a? X vagy Y; mert mindenik ábra igen sok ember

Mindenik egy-egy általános betegség, melynek beteg napjainkban ezer. és ezer arca van.

Az első típus: Rókából mint katona. Kadétkolában kezdi pályáját, mint Napóleon. Talán egyszer jelest is kapott valamelyik matematikai dolgozatára. Kell-e több megegyezés, hogy beteg fantáziájának minden ördöge feltámadjon? Tanulni ugyan nem igen szeret s a betűről inkább csak annyit tud, hogy öl. Ő pedig nem szereti öldöstetni magát. De a napoleonság minden külsősége gondos ruhatárban van meg lelkében. Ügy fészülködik és a tükör előtt órákig próbálja a könyörtelen, hideg, kiolvashatatlan arcot. Karjait lehetőleg szereti a mellén összefonni. Kevés, de keményhangú, parancsoló szavú. Kevés beszéd, sok tett — szereti mondani. Szervez magának titkos Brumaire-csináló társaságot, akik közt ő a legtöbb, a legelső. Minden nagyobb erőt, minden igazi tehetséget elmar maga mellől. A hozzácsatlakozó közepesekkel és tehetségtelenekkel elhiteti, hogy ambíciójuk az ő legnagyobb ambíciója kielégítésével fog jóllakni. Az állami élet millió szükségleteiről, titkáról, törvényszerűségéről fogalma sincs s egy pár sztereotip frázis és népszerű jelző teszi lelki hátzsákia minden munícióját. A nagyobb erő előtt meghajlik mindaddig, amíg kellően alá nem tudja aknázni. Ő maga a végső eredmény előtt sohasem reszkírozza magát és mindig a biztos háttérben marad. De ágensek hosszú során át örökös puccsban fáradozik és folytonosan áldozatai vannak, kiket könyörtelenül dob oda a bűnhődésnek. Primitív és tanulatlan képzeletében minden Dolitikai, szociális, gazdasági problémának megoldója a mindig kész szurony, a rövid és irgalmatlan parancs, az ügyes kém, a szigorú cenzúra s más efféle vaskos napoleonságrok. De végeredményben annyira tájékozatlan és tudatlan, hogy állandóan ügyes kis csirkefogók irányítják, akik ügyesen el tudják hitetni vele: hogy ő a mindent elvégző napóleoni parancs. Közben pedig szolgáztatják vele a saját érdekeiket. Az országban ezer ilyen srapnel-Rokam-

bol van. Némelyiknek csak még egy híve van. De azzal is Brumairet konspirál. Némelyiknek van több száz, némelyiknek több ezer híve. És mindenik külön kergeti a maga éhes álmát a szerencsétlen kis országban.

A második típus: Rókából mint diplomata. Ez rendesen gróf szokott lenni, de lehet báró vagy herceg, sőt, közönséges jólszületett. Külügyminiszterség, nagykövetség, mindenható miniszterség: ez az ő napóleoni koronája, melyről álmodik. Ideálja és mintája Talleyrand, a diplomácia nagy Rókábólja. Mindenekelőtt ravasz és kifürkészhetetlen mosolyt szerez az ajkaira, az egész arcára. Addig stilizálja magát, amíg teljesen hasonlít az állatkert legöregebb rókájához. Mindig intrikál, mindig konspirál, mindig puccsot szervez, mindig szétrobbant minden összefogást: mert ezekben érzi borzasztóképen Talleyrandnak magát. És ha valamelyik intrikájának áldozatai vannak, ha valamelyik szétrobbant konspirációja embereket temet maga alá: kéjjel olvassa a szétheverő hullákat, belső győzelemmel méregeti az okozott tragédiákat. — Milyen mély diplomata, micsoda államférfiúi fufang vagyok, hogy mindezt én okoztam! — mondja magában. Mert ő mindig szárazon marad és úgy tud benne lenni minden aknában, hogy az akna mindig nála nélkül robban fel.

A harmadik típus: Rókából mint rétor. Ez egy nagy hang és egy e hangra rezonáló alapul szolgáló lehetőleg nagy test. Ez a nagy hang folytonos svádába patakzik, melynek híg levében úgy úszik a ma kedvenc jelszavai, mint tegnapi vacsora a visszaöklendezett borban. Ez aztán elég is neki arra, hogy Kossuth- vagy Gambetta-szerepet álmodjon magának. Minden mondata úttörés e cél felé s mindent mond, ami e cél felé vezet. Felületes, tanulatlan elme, aki ha valamit egy jól sikerült frázisba tud önteni: ezzel elintézettnak is hiszi azt. A sok taps, a sok feléje lelkendező arc örült gögöt halmoz belé. Utoljára ő is súlyos tartalmúnak érzi

szószalmáit és magát a történelmi gondviselés csalahatatlan megnyilatkozásának örvendi. Szemeiben önmaga a haza, a kereszténység s más efféle tekintélyes dolog, aki ellen minden kritika hazaárulás és felségsértés. Boldogul körében mindenki, aki ügyesen tudja csutakolni a hiúságát. Annál inkább, mert semmihez sem ért, semminek a mélyére nem lát s szembekötött gyermekként követ minden tanácsot, amelyet a saját akaratának tudnak belé-lopni. Ha hatalomra, vagy olyan helyre jut, ahol szavak helyett tette, irányításra, elhatározásra van szükség: nyomtalanná pukkan szét, mint az Ezópus békája. Negyedik típus: Rókából, mint szabad portyázó, mint caballero andante. Kétségtelen, hogy ebből a típusból van a leggazdagabb raktárunk. Az egyetemet úgy szenvedte át, mint egy könnyebb lefolyású gyermekhímlőt: nem hagyott nyomot rajta. Azután sportol, kaszinózik, egyletezik, vagy bármit csinál, ahol összeköttetést, pártfogást, ismeretséget szerez és hivatalától lehetőleg távol lehet. Mert tanulni, dolgozni csak beteg ideológoknak való. Ő praktikus politikus, aki az emlékezetében úszó pár önképzőköri mondat segélyével: magyar ne bántsa a magyart, — a szélsőségeket kerülni kell, — ki későn kártyázik, aranyat lel, stb., stb. tettekben váltja meg Magyarországot. Mert valami effélére határozott hajlandóságot érez. És csak azért álmodik hozzá önmagának is államtitkárságot, miniszterséget vagy könnyen szerzett vagyont: mert ebben az ország nyugodt fejlődésének garanciáját látja. Rendesen csoportban fognak össze s böles relativitásban oszszák ki maguk közt a közös vállvetéssel megszerzendő pecsenyét. Eljár a közélet minden szereplőjéhez, minden újságban kinyomatott nagysághoz. Hatalatlan tisztelettel tudja a kegyelmes, méltóságos uram, vagy belső érzelemtől áthatott leedves *bátyám* címekeket osztogatni. Eltikkadó szavakkal tudja mély tiszteletét tolmácsolni s szerény hangon vázolja elő honmentő gondolatait, melyekből államtitkári alkalmassága úgy kidudorodik, mint kilenchónápos iker-

borjú az anyatehéből. De a bukó nagysággal szemben könyörtelenül szemtelen. A képviselőség álma állandó célja, mert a mandátum tolvajkulcsa mindent kinyit. Résztvesz minden egyesületben, alakulatban, szervezetben, ligában, szövetségben, konspirációban, puccsban, minél ellentétesebbek, annál inkább. Mert sohasem lehet tudni, melyik löki fel az áhított polcra az embert. De mindig csak annyira vesz részt, hogy balsiker esetén deákferenci bölcsességgel csóválhassa fejét a hazát veszélyeztető könnyelműségen. Elfogad minden állást és tisztséget, mert úgy sem ért semmihez. Ügy tud a más munkáján, a más tudásán élösködni, hogy az még lekötelezettnek érzi magát. A leghangosabban szidalmaz mindenkit, akit általánosan szidalmaznak. És legharsányabb dicsérője mindenkinek, akit mindenki dicsér. Ha aztán egyszer sikerül elejteni az áhított zsákmányt: rangot, vagyont vagy állást, gögös, könyörtelen és szemtelen. Leginkább azokkal szemben, akiknek köszönhet valamit.

Ötödik típus: Rókámbol, mint Cato. Ő a jellemzilárd, a következetes, az elvhű. A honfiség és a kereszténység benne határozták el magukat a végső jegecesedési formára. Egy szobrot állított fel önmagáról lelkében magának és azt akarja, hogy ennek a szobornak lássa és bámulja őt mindenki. Ez a szobor fene nagy strapa neki, mert végeredményben ő fütyül leginkább ennek a szobornak a látszólagos tulajdonságaira, de az üzlet, üzlet. Ez a szobor az ő dicsősége, ereje, érvényesülése az emberek között. Mindenki hazaáruló, gaz és más szörnyűség, ha e szobor valamelyik tulajdonságát tagadja. A világ császármorzsává hullhatik össze: ő nem változik, marad a régi Cato. Ma ugyanazokat a mondatokat, ugyanazon öblösséggel, ugyanazokkal a gesztusokkal szavalja, melyekkel a görénykurzus első napjaiban lendítgetett egyet-egyet hazája sorsán. Ő nem tanul és nem felejt semmit. Jó, hogy nem a kőkorszakban született, mert akkor hazaárulóknak tartanát mindenkit, aki nem kőbaltával borotválkozik.

Zord következetességét látva, az ember rémülve lesi, hogy: mert pelenkájában egykor színes életet élt, nem fogja-e fehéreneműit napjában ötször összekövetkezeteskedni! És minden jellemnagysága, hazafisága és kereszténysége azért van: hogy másokat marhasson, kiteszítson, hogy utat törjön saját kis éhségének. Undorító, ha politikus, undorítóbb, ha pap, legundorítóbb, ha író.

És mutassuk be még hatodik típus gyanánt az embermocsár legsárosabb, leggroteszkebb vízióját: a kloáka-Rokambolt. Az embersár legtorzabb figurái ezek, akiknek imperializmusa ritkán terjed túl a legközelebbi bendőzésen, a legsürgősebb liter boron, a legelérhetőbb nagyságú bankón. De mindig éhesek, mindig szomjasak és mindig kell a bankó. És ezért mindig mindenre kaphatók. Ezek úgy keresztények és magyarok, amint rühes a cigány: és minden percben harsogó szavakkal vakarják kihemzsegő kurucságukat. Szájukból örök öklendezéssel ömlenek az *elv*, *haza*, *kereszténymorál*, *erkölcsi megújulás* és más nagy szavak. De egy liter borért, egy ezresbankóért, vagy ha negyed óráig engeded, hogy hamisan kártyázzanak: leszúrnak vagy halálra rágalmazzák a magyarság legnagyobb értékeit s szétrágják a legszentebb elvet. És mert tudatuk mélyén érzik kloákavoltukat: gyűlölnék minden tisztább, jobb, tehetségesebb embert, örökké epéjükben élnek, örökké *hazaárulóznak*, *gazembereznek*, *elfűrészelnek* valakit. Kereszténységük, magyarságuk és antiszemitaságuk csak alkalom, hogy lelki kloákájuk folyton lávázó eszkrementumával befecskendezzenek valakit, aki tisztább, aki különb. Esténként kültelki kiskocsmákban fűrésztgetik öblös keresztény nemzetiségüket. Ha újságírók: mindig *lelepleznek*, mindig *legyőznek*, mindig *átadnak a közmegevetésnek* valakit. Ha versfaragók: turáni és irredenta verseket írnak s hazaárulóznak és Krisztustagadónak tartanak minden tehetséget. Ha aktív politikát gőzölögnek: a tör, a bomba, az éjszaka orv elintézései az álmuk. Mikor az irtózatot lebukokban

egymásba ordítják ordas kereszténységüket, sohasem lehet tudni, hogy mi fog legközelebb kiöklendezni szájukból: a Himnusz, vagy kölcsönkérés, vagy orgyilkosságra uszító szó. Nálunk — sajátságosan — a sváb nemzetiség termel a legtöbb ilyen alakot. A sár, a szemét, a vér irtózatos karikatúrái ezek. De rettenetes eszközök az ügyes és számító gonosztevő kezei közt.

V.

És a tömeg? A szerencsétlen, fájdalmas tömeg, az örök balek, az örök áldozat? Ő a tenger, mely nyugodt vagy háborog, de mindig ugyanaz. Egyik napon vörös bárkán hordoz vörös kalandorokat és vörös szavak zúgják át habjait. A másik napon fekete bárkán visz fekete kalózokat és az aki hordoz, akinek mellét meghasítják a hajók barázdái, akinek kincseit elhalásszák. Szegény nagy-gyermek Petőfi tévedett. Alant a víznek árja, felül repül a gálya: de a víz sohasem úr.

A tömegekben is benne élnek még a háború és a rákövetkező nyomorúságok. Ez teszi könnyűvé a Rokambolók munkáját. Ezért van kedvező szél számukra.

A tömegeknek egy jelentékeny része: a fáradtak, az elzsibbadtak, az apatikusok. Az ötévi világ-háború és a két forradalom benyomásai több voltak, mint amennyit reagáló képességük elbír. Olyanformán jártak, mint aki addig szagolja az erős szagú virágot, míg érzéke elzsibbad és nem érez többé semmi szagot. Annyi meglepetés, annyi riasztás érte őket, hogy már nem tudnak új lírával felelni a világ ütéseire. Nem tudnak félni és nem tudnak remélni, nem tudnak lelkesedni és nem tudnak botránkozni, nem tudnak szeretni és nem tudnak gyűlölni. Történjék, ami történik, jobb már úgy sem jön. Minden természetes, ami borzasztó. Bomoljék a világ, amint kedve tartja.

A legnagyobb részét a tömegeknek mégis a fé-

lénkek teszik. A fajmagyarság túlnyomó nagyrésze idetartozik. Látják a rendkívüli idők rémségeit, de nincs bennük energia a szervezkedésre, a védelem és az irányítás felelősségére. A fő az, hogy valahol védett helyen legyenek, hogy senki se haragudjon rájuk, hogy ne legyenek rikító szín, hogy ne terhelje felelősség őket. Beszervezkednek oda, ahova be-ijesztik őket, csoportosulnak akörül, aki köré ijesztik őket. Jelentenek azt, ami jelentőséget rájuk ijesztenek. És hallgatnak, hallgatnak és bölintanak, bölintanak. Egyszer van energiájuk: gyűlölik azt, akinek szemében meglátják gyávaságukat, és megfojtott lelkiismeretüket. Ebben az esetben gonoszak is tudnak lenni. Különben fekete szavak hullanak habjai közé. De mindig ő jóhiszemű, jóakarató, értékes emberek is vannak köztük fölös számmal. De azért talán ebben a végtelen bűn-óceánban mégis ők a legbűnösebbek. Mert ők bátorítanak fel minden gonosz merészséget.

Vannak aztán tömegek, melyeket annyira megszántottak a világháború és forradalom eseményei, hogy új lelki szokásként folytonosan a legerősebb benyomásokra, a legnagyobb lelki felindulásokra van szükségük, hogy érezzék, hogy élnek és kibírják az élet mindennapi terhét. Folytonos szükségük van valami nagy hitre, valami lobogó lelkesedésre, egy nagy reménység megfizető igazságtételére. Ezeknek kell a rikító zászló, kell a rikoltó próféta, a rikoltott jelszó: mint a falat kenyér, mint a pohár víz. Ezek jórésze a legjobbhiszemű, a legszerencsétlenebb, a legmegcsaltabb emberanyag. Ők a Rokambolók leghívebb balekjei, legszomorúbb áldozatai.

És aztán vannak tömegek, melyeket a végtelen nyomorúság fekete lángjai izzítanak. A mindig hiányzó kenyérből, a mindig rongyos ruhából, a baromi munkából, az élet minden megfojtott örömeiből végtelen gyűlölet s a harapás féktelen vágya gyűl beléjük. A harag vak óriásai ők, csatlakoznak bárkihez, üvöltenek bármilyen jelszót, csakhogy ki-haraphassák eltiport életük bosszúját, csakhogy égő

szomjukra bezáporozzék a megfizetés édes itala. Ők az avantgárdé, az ágyútöltelék, a hullasánc Rokambolék terveiben.

VI.

Három nagy szenvedélye van a kornak, melyek lángjai köré mindig lehet tömeget és áldozatokat hozni.

Három nagy jelszó, melyeknek szuggesztíójá-vai gyorsan kapsz balekokat érdekeid, titkos céljaid seregéül. Ez a három jelszó: az irredenta, az antisemitizmus, a kereszténység.

Az irredenta alatt itt nem azt a szükségszerű, egyetemes politikát értem, mely kül- és belpolitikája minden egyes tényében okosan, tervszerűen, mély előrelátással az elrabolt testrészek visszaszerzését alapozza meg. Ez az irredenta egy örült és hazug képzelődés, mely azt hiszi, hogy a századok politikájával mesterségesen elveszített országrészeket egy-két bőrében nem férő Rókamból egy zavaros fejű bandával kocsmái verekedés gyanánt rögtönzött puccsal visszamarkolhatja.

Semmi sem mutatja jobban az idők betegségét, minthogy ilyen gyerekes és ostoba elképzelés mindig kaphat balekokat és áldozatokat. Néha a megrikatásig nagyszerű szándékú .tiszta lángolású gyermekembereket. Mert a Rokambolók, akik az ilyen irredenta üzemben tartásával foglalkoznak, tudják mit csinálnak. A zavarosban beteg hiúságukat, még betegebb zsebüket, vagy legbetegebb ambíciójukat etetik. És mindig magyar vér az áldozat, magyar vér a fizetés.

Az irredenta kitartó munkában valósul meg az élet minden terén. És sok házasságban és nagyon sok gyermekben. Mindig készen lenni minden tekintetben, hogy ha majd szemmeláthatólag int a világtörténelem, késlekedés és habozás nélkül tegyük a teendőket: ez a becsületos irredenta.

VII.

A kor másik nagy szenvedélye az antiszemitizmus. Az a gyűlölet, melyet az utolsó évtizedek gazdasági fejlődése s a világháború és a két forradalom eseményei kiváltottak a tömegekből. Erről a kérdésről, melynek tudatossá tételében oly nagy egyéni felelősségem van, talán alkalmam lesz közelebb-ről külön tanulmányt írni. Itt csak a legszükségesebbet.

És ez a következőkben összegezhető: az az antiszemitizmus, melyet a kurzus inaugurált, melyet a kurzus főbb szereplői hirdetnek: minden vonatkozásban, minden téren teljes csődöt mondott. Csődöt mondott: mint a zsidóság *ellenében* folytatott harc. Csődöt mondott, mint a magyarság *mellett* folytatott küzdelem.

A szabadversenyben és üzletben ügyefogyott, gyenge akaratú, oldott fajiságú magyarság veszélyeit a szabadversenyre és üzletre született acélakaratú, csodás-egységű zsidósággal szemben ma éppen úgy látom, mint bármikor, hs azokért, amiket ezen a téren mondtam, mindig állom a felelősséget.

De valamiben tévedtem. Tévedtem én is, mások is a jóhiszeműek közül. Mert csak a jóhiszeműek tévednek. És azokban a történelmi pillanatokban lehetetlen volt nem tévedni.

A tévedés lényege a következő:

Van egy részletprobléma, egy részletjelenség, mely egy egyetemes problémának, egy egyetemes jelenségnek a szükségszerű, természetes következménye.

Már most: a legnagyobb tévedés és a legsúlyosabb veszélyekkel jár: ha az ország figyelmét s az akaratok irányát csak vagy legfőbbképpen a részletkérdésre, a részlet jelenségre irányítjuk és figyelmen kívül hagyjuk, vagy alig érintjük az egyetemes jelenséget. Azt az egyetemes jelenséget, mely ezt a részletjelenséget logikus következmény gyanánt

megteremtette s a jövőben is újból és újból kikerülhetlenül megteremti.

A zsidókérdés csak egyik része a magyar demokrácia problémájának. A feudális, klerikális, commercial-indusztrialis kapitalizmus viszonya a dolgozók tömegéhez, egymáshoz való viszonyuk, arányos részesedésük az államban, a munka kizsákmányolásának intézményes megszüntetése: ez az egyetemes probléma. Ha egyszer megvalósítjuk ezt a magyar demokráciát, ha egyszer lehetlenné tesszünk intézményeinkkel minden kizsákmányolást: akkor a zsidókérdés és minden faji kérdés önmagától elesik. Mert akkor sem a zsidó, sem más faj nem zsákmányolhatja ki a magyar dolgozók millióit: nem, még a magyar zsidók sem és nem akadályozhatják meg őket fejlődésükben. Akinek tehát igazán a magyarság érdeke a hitvallása, aki igazán fajvédelmet akar: küzdjön e magyar demokrácia megvalósításáért, hívjon és szervezzen minden akaratot erre a küzdelemre. És ebben a küzdelemben természet szerint azokkal a rétegekkel kell összefognunk, mélyeknek organikus életérdekük ennek a demokráciának a megvalósítása.

Tételem oly világos, annyira megjelöli minden vonatkozásban megújulásunk egyetlen útját, hogy becsületes szándékú, látó szemű ember aligha fog ellentmondani neki. De a kurzus-antiszemitizmus Rokambóljai árulást és halált fognak üvölni. Megmondom miért.

Az ő antiszemitizmusuk nem a magyarság kizsákmányolását akarja megakadályozni. Nem a magyarság többmillió tömegének szabad érvényesülését, megvédett fejlődését célozza.

Az ő antiszemitizmusuk ezt a kizsákmányolást csak bizonyos érdekszövetségek, csak bizonyos faji képletek számára akarja biztosítani. Az ő antiszemitizmusuk a magyarságot egy szűkebb társaság örök fejtő tehenévé akarja fajvédeni.

Ide idézzem döbbenetes tanúságot a görénykurzus tényeit? Melyikkel kezdjem? Az adórend-

szerükkel? A földreform kálváriájával? A szociális politikájukkal?

Ennek az antiszemitizmusnak a zajával sikerült a magyar faj minden igazi érdekét: a magyar demokrácia minden sürgető reformját zsidó destrukcióvá ijeszteni a lelkekben. Ennek segélyével ölték ki a magyar középosztály úgysis tompa szociális érzékét. Ennek a kegyes szörnyülködéseivel tették üzőtt vaddá az emberi gondolat, az emberi szépség minden nagy álmát. Ez tette a hazafiság frakk gyanánt kötelező formájává az esztelen dühöngést, az ízléstelen rikácsolást, a buta piszkolódást. Ez fedett el minden lopást, minden gázságot, minden közéleti bűnt. Ez tette lehetővé a kocsmák, a kártyabarlangok csirkefogóit, a svihákok és ordas tudatlanok légióit. És ami a legfájdalmasabb: ez rágta szét ezer és ezer lélekben a magyar faj védelmének nagy történelmi gondolatát.

VIII.

A harmadik szenvedély, vagy inkább jelszó: a kereszténység. Inkább jelszó: mert azok a szenvedélyek, melyek ezalatt a jelszó alatt megbújnak, mindennek nevezhetők, csak kereszténységnek nem. Prófétaik fikciója körülbelül így összegezhető:

Magyarországra minden baj és tragédia azért szakadt, mert a vallásos gondolatok uralma meggyengült. Az emberek az *anyagelvűség* rabjai lettek: kenyér, cipő, ruha, lakás, sőt néha pláne csuszpájz és hús s nem isteni malaszt után szaladgáltak. Szellemeik terén még destruktívabb szörnyűségeket szörnyelegeztek. Gyula Diák helyett Madáchot, Anka János helyett Petőfit, ölvedi László helyett Ady Endrét olvasták. Ennyi disznóságba bele kellett csonkulnia szegény Magyarországnak! Magukba szívták a nyugati művészetet, a nyugati irodalmat, a nyugati fejlődés gondolatait. Ezeket lelki ekrazit gyanánt a zsidók szállították, hol kilónként posta-

csomagokban, hol vagonokkal tonnaszámra. A gondolkozás öl, a szépség öl, a műveltség öl, a tehetség öl. Itt gondolkoztak, szépséget kerestek és alkottak, műveltségre mozdultak fel és tehetségek voltak. Ergo, ez az istentelen destruktív generáció megölte az országot.

Tehát mit kell tennünk, hogy feltámadjon az ország?

Meg kell fordítanunk az eddigi ölesek irányát. Meg kell ölni minden gondolatot, minden szépséget, műveltséget és tudást. El kell zárni az országot az emberiség lelkének nagy terméseitől. Hatósággal ki kell lakoltatni a lelkekből Madáchot, Petőfit, Adyt s más ilyen destruktívságokat és az így megürült lakásokat rekvirálni kell a Gyula Diákok, Anka Jánosok és ölvedi Lászlók számára. És fogjon össze minden tehetségtelen, minden tudatlan, minden vak agyvelejű: hogy ez az élő kínai fal vértesse az országot a gondolat, a haladás, az emberi jogok irtózatossá destrukciója ellen.

Még szükséges megjegyezni, hogy *ennek* a kereszténységnek a prófétái majdnem kivétel nélkül idegen faji képletek.

IX.

Fertelmes és szörnyű volt ez a négy év. Új mártírúma a századok örök mártírjának: a magyaroknak. És ha legalább már volna egy nyitott ablak, ahol kifelé lehetne látni és be lehetne szívni a friss levegő biztatását. Ha legalább egy kezdő összefogás volna, melyre a fojtogatott reménység rámondhatná: ez ki fog vezetni a mocsárból.

De mindenütt vak falakba ütközöl, de reménytelen az egész horizont. És úgy látszik, mintha a sötétség gonosz hatalmai újult erővel mozognának, hogy új felrázkódásban tegyék még vadabb vízióvá e borzalmas mocsárvilágot.

Pedig már minden egészséges lélek, minden becsületos akarat égő szomjúhozással kiált egy

tisztultabb világ után. A nyugodt munka, a felszabadult gondolat, az igazságos kenyérosztás világa után. Igen ám, de nagyon sok érdek követeli, hogy a Rokamból-világ fennmaradjon.

Kívánják mindenekelőtt azok érdekei, akiknek ez a négyéves megszállottság s ennek ordító jelszavai adtak állást, rangot, emlegetést. Ezek érzik, hogy a gyékény előbb-utóbb menthetetlenül kicsúszik alóluk. És ha ez egyszer megtörténik: semmibbé lesznek, mint egy piszkos mosóíé szétpattant buboréka. Ezért követnek el mindent, ezért kotorják fel újból és újból az örült szenvedélyek parázsát. Ezért vannak jól rejtett megegyezésben minden sötét tervvel. Ezért vannak ügyesen dugott érintkező szálaik le a társadalom legalsó latrinájáig, hol az örültek, betegek és bűnösök borzasztó segédhadai lapulnak. Mert éghet az ország, hullhatnak halomra az éhség korbácsoltjai, a szenvedélyek felrobbanthatják a magyarság minden életérdekét: csak ők maradjanak elfoglalt helyükön, mert más-kép semmik, semmik, abszolúte semmik lesznek. Sőt: a helyükbe jövők olyan dolgoknak jöhetnek nényomára, ami egy rettegett számadást tenne lehetővé.

Kívánja a mostani állapotok fenntartását a konzervatív és kapitalista érdekszövetségek minden érdeke. Hadd bomoljanak a kis emberbogarak az irredenta, az antiszemitizmus, a kereszténység: bármely -izmus és bármely -ság, -ség mániái után. Csak tépjék, csak marják, csak robbantgassák egymást. Hogy minél kevesebb figyelem feszüljön az ő játékaikra. Mert ez a fő: másfelé uszítani az éhség növekedő haragját. Mi lenne velük, ha egyszer ez a sokfelé szétpredált, egymást marcangoló energia a magyar demokrácia egyetlenül megváltó útjára térne?

Ezért vannak a mesterséges heccek, a mindenfelé uszító mondatok vad ugatásai. Ezért vannak a kötélen rángatott kis vulkánok erupciói. Ezért a kihívó, lelkiismeretlen izgatás a munkásság ellen. Ha

az új generációba át tudják vinni piszkos rágalmaikkal a munkásság és a szocializmus gyűlöletét, ha az új generáció nem arra a demokratikus útra lép, hol a munkásság szükségszerűen, történelmi kényszerrel kezdet fog neki előbb-utóbb nyújtani: a magyarság sorsa meg van pecsételve. Ezért a vad hajsza minden bátor lelkiismeret, tiszta magyar szándék, igazi tehetség ellen. Ők a keresztények, ők, a magyarok, ők, a rikoltó, fajvédők megcsonkították vad harapásaik közt a Szózat szent szövegét. És: *Itt élned halnod kell-ből* csak ennyit hagytak meg a becsületes akarat, a lelkiismeretes tudás, a bátor tehetségek számára: *itt halnod kell!*

X.

Mert van még becsületes akarat, van még tudás és tehetség az országban: de ezer kötéssel megkötve, de leszorítva vagy némává ijesztve. A mostani szereplők közt is van nem egy tisztességes, jószándékú ember: de *a magyarság vezéri szerepére egyik sem alkalmas*. Nem alkalmas, mert egyiknek sincs meg az a tehetsége, az a képzettsége, az a szellemi horizontja, hogy teljes egészében és rendszerében meglássa a magyarság történelmi szükségét. Igen érdekes példa erre egyik legszimpatikusabb s minden valószínűség szerint jószándékú politikai szereplőnk minapi nyilatkozata a földreformról. Szerinte kell földreform, hogyne kellene, egy olyan jófiú-földreform, melyre senki sem haragudnék, csak az, akit úgylis dühbe akarunk gurítani. Mert van jó gróf és rossz gróf, van példás magaviseletű nagybirtokos és példátlan viseletű nagybirtokos. Van olyan, aki jól tette, hogy földet szerzett a háború alatt. Van olyan, aki rosszul tette, hogy földet szerzett a háború alatt. Tehát: elveszszük a rossz gróf földjét, meg hagyjuk a jó gróf földjét. Nem bántjuk a példás nagybirtokot, felosztjuk a példátlan nagybirtokot, örvendjen tovább is a földjének az, aki jól tette, hogy megszerezte a

háború alatt. De menjen a sóhivatalba az, aki rosszul tette, hogy földet vásárolt a háború alatt.

Micsoda végtelen naivság! Mennyire látszik, hogy a különben derék szándékú politikus élete eddigi részét olyan foglalkozásban töltötte, ahol az államélet, a szociális és gazdasági fejlődés alaptörvényeiről még albinó sejtelmei sem lehettek. Hát lehet-e egy általános fejlődést, egy egyetemes reformot ilyen egyéni momentumokra alapított kivételekben megvalósuló törvényre építeni? Jól van, csináljuk meg a földreformot az illető politikus kívánsága szerint. Tíz év múlva jön egy másik hatalmi társaság, mely előtt más gróf lesz jó és más rossz, más nagybirtok példás és más példátlan és így tovább. Ez majd aztán csinál új földreformot az ő gusztusa szerint. Az országban mindig földreform lesz, mindig gyűlölet, torzsalkodás és földreformba fog belepusztulni a sok pusztulással veszélyeztetett magyarság. Törvény *alapja csak egy egyetemes, kivételt nem tűrő principium lehet.* Nem akkor fajvédjük-e meg végérvényesen a magyarságot a kizsákmányolás ellen, ha *mindenféle* kizsákmányolás elejét vesszük?

Egy ilyen vezéralakot mégis megemlítek itt, mert szükségesnek látom s mert ismerve őszinte kereszténységét, tudom, hogy a jóindulatú és közérdekű kritikáért nem fog haragudni. Wolf Károly tisztességes, jószándékú ember. És bizonyosra veszem, hogy abban a mértékben fogja tisztelettel fogadni intésem, amilyen mértékben jó magyar szándék és kultúrember. Fáradhatatlan energiája van, de arra a szerepre, melyre vállalkozott, sem tehetsége, sem képzettsége nincsen. Az a pszihé, melyet ő képvisel és hirdet, idegenebb a magyar léleknek, mint a hottentották túlsóbbik dialektusa. Ha az anyagelvűség ellen felmelegült, kissé túlegyszerű tanait olyan közönség előtt mondaná, mely bankárokból, grófokból és főpapokból áll: a szomszédjaim tenyereit is kölcsönkérném, hogy tömegebben tapsolhassak neki. De a nyomorúságtól bő-

gőt látó hivatalnokoknak, de a húsétel felől csak mithikus emléket őrző közalkalmazottaknak szavalni effélét, mégis furcsa. Könyörtelenül furcsa. Lázítóan furcsa. Azután amit a történelem folyásáról, a francia forradalom szerepéről, ezernyolcszáznegyvennyolcról, a szocializmusról és más efféléről szokott elmondani, azt a döbbenetes bizonyosságot keltezték bennem, hogy összes történelmi, államférfiúi és szociális tudását úgy hirtelenjében kapkodta össze négy-öt falusi katolikus legényegyesület számára írt röpiratból. Mégegyszer mondom, végtelemül tisztelem Wolf Károly energiáját, de higgye meg, ebben a szerepkörben csak destrukció a szegény magyarságra. Mikor pszihéje riasztó idegenséget és megrikáto tájékozatlanságát hallom, mindig a Ludas Matyi beteg Döbrögije van előttem. Aki, mikor paprikát fűjtak a szemébe, mindenfelé hadonázik, ahova nem kell, de ahova legjobban kellene, sohasem üt le. Más tért kellene keresni az ő tiszteletreméltó egyéniségének. Én azt hiszem hogyha ő Bleyer Jakabbal, Csilléryvel, Hallerrel, Friedrichel és másokkal összefogna Budapest és környéke megmagyarosítására, makacs energiájával csakhamar csodákat érne el.

A magyarság nagy küzdelmében szükség van az erős hangra is, a kemény ökölre is, a vak elszántságra is. De az erős hang, a kemény ököl, a vak elszántság még nem képesítnek vezetésre. Harcunkban érték a népszónok, érték a komitácsi. De az erős hangnak, a kemény ökölnek, a vak elszántságnak, a népszónoknak és komitácsinak acélfegyelemben kell lenniök a vezetők alatt. Vezetővé, irányítóvá pedig csak a tehetség, a műveltség és a szakértelem képesíthet valakit. A tehetség, a műveltség, a szakértelem uralmát kell megteremtünk, ha azt akarjuk, hogy a magyarság életben maradjon. Hogy jobb napok jöjjenek a mocsárláz szörnyű víziói után.

XI.

Megint kérdem, miért írtam ezeket a sorokat?

Hogy életre hívjak minden alvó jószándékot, minden becsületes tudást, minden szunnyadó bátorságot.

És különösen azért, hogy megmutassam: a mai beteg jelenségek és a magyar fajvédelem nagy történelmi gondolata közt semmi kapcsolat nincsen. A magyarság védelme nem a Rokambólokban, nem a kizsákmányolás védelmében, nem a gondolat elnyomásában, nem a cenzúrában és nem az ekrazitban van. A magyarság védelme az örök emberi jogok érvényesülésében, a munka győzelmében, a gondolat szabad termésében a minél általánosabb jólétben, a minél szélesebb és gazdagabb kultúrában, a minél igazságosabb szabadságban van.

Írtam, hogy megmutassam: a ma szereplői idegenek a magyarságtól. A magyarságnak e négy év betegségeiben semmi felelőssége nincs. A magyar faj áldozata és nem bűnöse e mocsárláznak.

Óh, ha egyszer minden magyar meglátná az egyetlen utat!

Gellérthegy, 1923. július 14.

AZ ANTIJÚDAIZMUS BÍRÁLATA.

A bátorság akkor jelent a legsúlyosabb elvállalást: mikor az ucca ordító felelőtlenei s a hatalom részéről jövő veszélyek és fenyegetések azonosak. Mikor a felszínre rázott kloáka-tömegek gerjedelmei titkos hatalmak céljait szolgálják és törvénybe ütközől, ha a törvény uralmát akarod. És jogrend ellen bűnözőnek bélyegeznek, ha jogrendért küzdesz: mely jog és rend.

Ilyenkor a legsúlyosabban következményes a bátorság, tehát: elkerülhetetlen kötelesség. Aki másokat félt: nem tud félni magáért. Van-e valakinek több félni valója: mint egy fajtáját látó magyarnak? Van-e valakinek keményebb ökle, mint annak, aki nagyon szeret?

A zsidókérdés a legkifejezőbb iskolai ábra, mintegy matematikai képletté tisztult megmutatás arra: hogy egy nép, mely sorsát, élete őrhelyeit idegenek kezébe adta: hogy ráfizet minden viszonylatban, minden eshetőségben minden problémájára. E problémát a zsidóság úgy tudta életharccá tenni: hogy az még mindig nyereség, hódítás és szellemének megnőtt igézete lett. Hódítás, nyereség, igézet, halálos végzetű igézet lett ez a probléma a németység kezében és sokak szándékában most egy jóvátehetetlen történelmi gaztény orgyilkos terve. És mit jelent e probléma a magyarság számára? Milyen éber öntudatot? Milyen védekezést a szociális igazság, egészséges gazdasági morál és kulturális nevelés egyetemes erejével? Hagyjuk a választ a tanulmány végére.

Alapigazság gyanánt merem kimondani: 1867 óta a magyar élet legsúlyosabb kérdéseit, legkövetkezményesebb nehézségeit: a politika, a közélet, a kormányzó hatalom olyan mondatokkal intézte el: melyekben senkisémet hitt, senkisémet hisz és senkisémet fog hinni. Amely mondatokról mindenki tudta: hogy a valóságban éppen az ellenkezőjük igaz. De a mondat mögött megegyező politikai pártoknak és politikai szerencsevadászoknak könnyű és alkalmas szöveget jelentett: hogy a nép — bébe optimizmus — szükségét megelégtísem. Tisza Kálmánnak és utódainak minél több politikai támogatásra és minél több pénzre volt szükségük, hogy dinasztikus, monarchikus politikájukat mindennap hatalmon tartsassák. Onnan vették, ahol találták. A magyarságnál nem találták. A zsidóságnál találták, ami nagy hódítási területeket jelentett számukra az országban. Felhorkant emiatt valahol a nyugtalanság: kész volt a mindent elintéző mondat: — Nem lehet ember és ember közt különbséget tenni. A zsidó különben is a legjobb magyar. — Minden józan ember tudta, hogy elsősorban maguk a zsidók tesznek ember és ember közt különbséget, természetesen — a maguk javára. És azt is: hogy a zsidó nem legjobb magyar, nem legrosszabb, nem ilyen-olyan magyar, hanem: természetrajzi egyszerűséggel zsidó. Amint magyar a magyar, almafa az almafa és érelmeszesedés az elmeszesedett ér.

Később a német, a sváb lett a legjobb magyar. Ami pontosan azt jelentette: hogy most már a német fráz kezdett ki komolyabban bennünket. De más vonatkozásban is ilyen mondat — kloroformmal segítették tovább rothadni azt, ami egyáltalán képes rothadni. Titkos politikai bandák cinkossága veszélyeztette a magyarság biztonságát? Elhangzott az ünnepélyes kormányzati megnyugtató: — Magyarországon nem akad tisztviselő, aki annyira megfélemedne magáról, hogy beálljon egy titkos társaságba. — A nemes kijelentő annak idején a saját édes megfélemedezett tisztviselőivel találkozhatott

éjszakánként a saját édes titkos társaságában. És ezt körülbelül mindenki tudta. A szűk részvénytársaságot jelentő magyarelleses szavazási rendszer ellen aggályoskodott valaki? A kormányzati bölcsesség dobozából kiugrott a mondat — Zigotto: — A magyar paraszt sokkal őszintébb, mintsem kívánná a titkos szavazatot — és senkisémet röhögött a kijelentő szónok képébe. És jaj, nem is sírt senki.

Most: az új napok megnőtt történelmiségében: mikor az élet és halál, a szabad fejlődés vagy a kiszákmányolt szolgaság sorsa készül az egyes népek számára Európa veszett tantorgásaiban: az ilyen mondatok ezrei teszik fullasztóvá a magyar levegőt. Ezek kötik meg élet felé mozdulásában a rogyásig csalt fajt, mint Gullivert az ellenséges törpék. Ezek tiporják el minden fakadó csíráját. Ezek maszlagolják le életfeltétele, biztonsága minden életösztonét. Már nincs megkötő szemérem s orgyilkosai már igazi arcukkal mernek elővigyorgni e mondatok mögül a meglasszózott magyarságra.

Miért dagadt most a zsidó probléma a politikai bölcsesség egyetlen megoldásra ért kérdésévé, az ucca egyetlen ordításává, a kalandorok, kloákadiktátorok, szálláscsinálók egyetlen offenzívájává? A sváb-kurzus elején az antijudaizmus mellett a legitimizmus és az irredenta bő elfedezékelési alkalmakat nyújtották a német hódítás számára. A legitimizmus ezekben a napokban még jutányos harci formája lehetett a német faji sovinizmusnak, hogy visszakövetelje a magyar trónra a testvér-vérű uralkodóházat. Aztán jött a hitlerizmus. A német faji uralmi ösztön szélesebb utat talált s a legitimizmus csak politikát sportoló magyar mágnások, önképzőköri próbálkozásáivá szegényült. Az irredenta egy sokkal gazdagabb ér volt, melyet rengeteg haszonnal lehetett kibányászni. De ma: mikor a német étvágy bevonta történelmi házárd játékába a kis Entente népeit is s a szövetséges — ó, milyen áldozatos szövetséges! — Magyarország Trianontól is megkímélt egy részét szerb-román-cseh elvi ala-

pon kezdi németnek tekinteni: az irredenta móka kezd alkalmatlan, feszélyező ügy lenni. A három gazdag lehetőségű mérges gáz közül tehát csak az antijudaizmus maradt meg használható eszköznek. Ezt kellett tehát behelyettesíteni a lelkek minden más szenvedélye helyébe.

A dolgot tehát a zsidóellenes heveny ügyes terjesztésével — úgy kell feltüntetni: hogy Magyarországon életharc, a kenyérharc, az uralmi harc csataterén két ellentétes egység áll szemben: a kereszténység és a zsidóság. Az egyetlen ellenség, az egyetlen veszély: a zsidó. Minden gazdasági, szociális, kulturális bajnak az oka: a zsidó. Magyarország megcsonkításának is végleges oka: a zsidó. Egyetlen történelmi problémánk van: a zsidókérdés megoldása. A többi már aztán a kádárok dolga. Az ők kötelessége gondoskodni, hogy akkorára legyen elég kád, mely azt a rengeteg tejet és mézet befogadhassa, melytől a magyar Kánaán meg fog csordulni a zsidó elintézés gyönyörű napján.

Kétségtelen: hogy ezt az elméletet minden lelkifurdalás nélkül nevezhetjük történelmi, politikai leegyszerűsítésnek. Sőt: ugyancsak leegyszerűsítés a talpán és hirdetői talpán is. Azt sem állíthatjuk, hogy ez az elmélet túlságosan követelőző lett volna holmi zsenialitás irányában. Ellenkezőleg: a legnagyobb, a legteljesebb lemondás kellett minden zsenialitásról, az értelem és a józan gondolkodás minden igényéről, hogy ez az elmélet létrejöhessen. De nagyon gusztusos, könnyű kezelésű és mindenekfölött: igen-igen praktikus kis elmélet a drága!

Praktikus kis elmélet: mert a robot milliányi helótái, a tanulatlanság vak homályában, a kenyér, a gyermek, az orvos, a holnap, a hajlék, a megdézsmált munka ezer gyötrő gondjában: nem képesek külön-külön problémák számára külön-külön lelki hullámlásokra bővülni. Számukra egyetlenegy problémába kell begyömöszölni az egész millióképen keserves életet, egyetlen szenvedélybe: egyet-

len Sátán gyűlöletébe, egyetlen megváltás végtelen szomjúságába. A mindennapi nyomorúság felgyűlt talajvizének egyetlen egy kitörési út, egyetlen lejtő kell, hogy egybetorlott hullámaival gátakat törhessen és végzetet jelentő elementumnak tudhassa magát. Az antijudaizmus kétségtelenül a legkisebb ellenállást jelentő, a legkönnyebb út arra: hogy valaki a tömegeket saját uralmi célja eszközévé tegye és hogy vele elvonja a tömegek figyelmét az élet többi problémáitól s a végzetüket megszabó egyéb igazságtalanságoktól.

Így tehát praktikus kis elmélet mindama érdekszövetségek és osztályok számára, melyek a maguk hatalmává, vagyonává termelik ki a tömegeket. Nincs más feladatuk: mint lehangosabban kiáltani az antijudaizmus jelszavait és a nép-pali maga tolong köréjük: — Az istenért! Arassatok le most — tüstént, nehogy a zsidók csűrébe kerüljünk! — Húsz év óta nem azzal az édes maszlaggal foglalta el a németység a magyar élet hatalmi, irányító helyeit: hogy a német ellenállóbb a zsidósággal szemben, mint a magyar? A legócskább, a legképtelenebb tréfát is véresen sajtó valósággá tudja tenni a magyar közélet. Magyar Pali panaszkodik, hogy vérszegény. Erre a lesben álló ügyes orvosok ilyen turáni testvériséggel fakadnak jobboldali világnézetet a bajára: — Testvér! Csak az szegény: akinek kevés van valamiből. Azért vagy vérszegény, mert kevés véred van. Menj a német felcserhez és vágasd fel az ereidet. Akkor a véred elfoly és nem lesz kevés belőle. Tehát nem leszel vérszegény. — Az irtózat az, hogy Magyar Pál rátódult e jótanács teljesítésére.

De méginkább praktikus kis elmélet ez: mert mikor a magyar életharcot két egymással szembenálló egység: a kereszténység és a zsidóság ellentétében jelöli meg: kilopja a közéleti, a politikai, a történelmi életből: a *magyarság* fogalmát. Így az: Amerika az amerikaiaké, Németország a németekéféle jelmondatot így ügyesíti át a magyar életharc

jelkiáltásává: — Magyarország a keresztényeké! — Amiből önként következik: hogy minél jobb keresztény valaki, annál inkább övé Magyarország. Tehát: Magyarország a lehető legjobb keresztényeké. Mármost: kik a legeslegjobban keresztények Magyarországon? Bizonyára annak a fajnak a tagjai, mely az Egyház püspök-, apát-, prépost-, kanonok-, plébános- szükségeit a legbuzgóbb bőséggel látja el. Tehát: a németek. Kell-e ezután mégegyszer kérdezni, hogy: kié Magyarország?

De legalkalmasabban praktikus kis elmélet ez, mert: egy vallássá hevített szenvedély misztikumát viszi a nyomorúság csodaváróiba. Legmélyéig át-mámorítja a tömeglelket, melynek ősi szakadékaiban még ott bújik a népmese látása, a világharc két táborra egyszerűsítése, A világ a jó és rossz: Ormuád és Arimán ősi halálos párbaja, melynek mégis csak Ormund győzelmével és Arimán teljes vereségével kell végződnie. Így kell végződnie: mert máskülönben nem tudnák tovább cipelni a mindennapi márt és megszakadna a szívük. így lehet a mai világtörténelmi földrengést e párbaj utolsó nagy erőfeszítésének képzelgetni, melyben Ormund helyébe Németország, a németiség rajongtatik a minden lelki eszközzel Arimánnak feketített zsidóság ellenében, így, az egész mai világtörténelmi zavart, az egész életharcot és minden problémát a zsidóság elleni végső keresztes-hadjárattá egyszerűsítve: a jóhiszemű, az igazság és szánalom legtisztább indítású tömegei is omló sokaságban jelentkeznek a német hódítás janicsár-osztagaiban. És a vak és vad rohamban a gyűlölt zsidóság ellen, a kerítő napok irtózatossá válásában nem veszik észre: hogy saját hazájuk határait tapossák el a megemésztő germán étvágy előtt, hogy saját vetésükön „saját bölcsőiken gázolnak át az őket is elnyelő Halál szolgálatában.

Most nem szabad meginganiuk az őrtornyok megkiáltóinak. Most kell az igazság, az emberség, a megcsalt, megrabolt, meglasszózott magyarság

szavait bekondítani az iszaposra kotort lelkekbe. Most kell a sikátor-gengszterek, a hullarablók, a bérgyilkosok, a vér és arany borzalmas kalandorainak „evangéliumával“ szembe helyezni a tiszta ember: a szellem, a tudás, az igazságtétel áttörhetetlen akaratát. A feladat látszólagos hálátlansága és veszélyei csak mélyebb hívássá teszik a küzdelem tiszta heroizmusát. És nem fog visszajeszteni: ha a harc őrijöngésében mindkét tábor legdühösebben a te emberséged és magyarságod kiöltő tisztasága ellen fog harapni. Az elbódított szerencsétlen tömegek szemében zsidó bérenc leszel: mert fajtád mindent látó szeretete mozdít és nem a zsidók vak gyűlölete. A zsidóság antijudaizmussal fog vádolni, vagy, amint azt ők sajátos elbűjtató zsargonjukban mondják: antiszemitizmussal. Mert nemcsak a német étvágytól akarod megőrizni a magyar vetést, hanem az övékétől is. Mert az emberség, az igazság, a munka jogait velük szemben is ugyanazon megmutatásokkal véded, mint bárki mással szemben.

2. A német és zsidó probléma azonosságai.

Azok előtt, akik Magyarországon az emberi együttélés jelenségeit a természetvizsgáló és az orvos megvesztegethetetlen szemével figyelik: a német és a zsidó probléma nagy általánosságban azonos problémáknak, mondhatnók: egyetlen problémának tűnik fel. Akár a lelkiindítókat, akár az élet-hódítás módszereit, akár az elért eredményeket vizsgálják: azonos jelenségekkel állanak szemben. És az eredmény a magyarságra ugyanaz: sorsának intézése, munkájának gyümölcse, jövőjének biztonsága és földje mind nagyobb arányban jut idegenek kezébe. És a becsületes vizsgáló, mégha nem is magyar: nem tud olyan heveny-turáni vagy olyan szocialistán nemzeti lenni: hogy csak azt lássa halálos veszélynek, destrukciónak és történelmi csalásnak a magyarságra: ha a zsidó eszi meg a magyart és dolgozza át a maga erejévé, a maga gyarapodásává

és jövőjévé. És történelmi megváltásnak, turáni honbuzgásnak, konstruktív világnézetnek és deutsche Treue-nak odázza, ha ugyanezt a német teszi.

A két faj hódításának azonos jelenségei:

1. Az idegenvérű tudatosan, vagy tudattalanul félt, hogy Magyarországon boldogulásában hátrány lesz az idegenvérűsége. A zsidónál súlyosbította ezt az érzést nemkeresztény vallása, a németnél: az a történelmi körülmény, hogy a magyarság századokon át legtöbbit a némettség és német nyelv hódítása ellen folytatott küzdelemben szenvedett. Ezért: a német és a zsidó igyekezett származását elfelejtető buzgó magyarságot, sőt: a magyarnál jobb magyarságot, hangosabb hazafiságot, dühösebb kurucságot s a nem germán vagy zsidó kisebbségek felé türelmetlenebb nacionalizmust mutatni. És ez azokban a napokban, az életérdekek érzelmi velejáróinak természete szerint, sokaknál lehetett őszinte mindkét fajban.

2. Ha a két faj egyes egyedei a politikai, irodalmi vagy művészi életben bizonyos eredményeket értek el: fajtestvéreik ösztönösen és tudatosan igyekeztek a lelki hatás minden fogásával s minden rendelkezésükre álló eszközzel: ezeket a magyar irodalom, a magyar művészet, a magyar politika, szóval: a magyarság legnagyobb alakjaivá reklámozni. Hiszen annak a harsogó megmutatásával, hogy micsoda kövér gyümölcsöket terem a német vagy a zsidó fa a magyarság számára: önmaguknak, saját boldogulásuknak szereztek hitelt és jóindulatot. Hiszen a magyar sohasem tudhatta: melyik németből lesz Herceg Ferenc és melyik zsidóból Molnár Ferenc. És tényleg csoda, hogy nem lett mindenkiből az, tekintve a folyamat könnyűséget. Herceg Ferenc és Molnár Ferenc, Wolf Károly és Vázsonyi Vilmos, Braun Sándor és Rákosi Jenő: teljesen azonos jelenségek eredményei és egy modern Plutarchos könnyen írhatna párhuzamos életrajzokat róluk.

3. Így, természetesen, még ha a faji szolidaritás tudatos, vagy tudattalan érzése nem is mozdította őket: ezek az irányításhoz, hatalomhoz, hírnévhez jutott németek és zsidók ösztönös buzgalommal pártfogolták azokat, juttatták álláshoz, keresethez, kijártak számukra kedvezményeket, előnyöket: akikben így hatalmuk, hírnevük, politikai, gazdasági, vagy irodalmi boldogulásuk természetes, ösztönös elősegítőjét és biztosítékát látták. Hozzájárul ehhez még az a lélektanilag igen érthető körülmény: hogy minden ilyen önzéstől és faji érzéstől is mentesen: a hatalomhoz, irányításhoz, befolyáshoz jutott emberek belső indítású szívességgel segítik élethez rokonaikat és azokat: akikkel vagy akiknek hozzátartozóival ők vagy hozzátartozóik a gyermekévek döntő hatásában barátságos érintkezésben voltak. Ez a majdnem minden embernél megtalálható lelki sajátság megint a németiség és zsidóság tömegeinek jelentett előnyt a magyarországi életharcban. Természetes: olyan korban, mikor a németiség fellángoló pángermánizmusa vagy a zsidók hatalmi vágya vagy megkorbácsolt öntudata a leghatalmasabb lelki indítóvá erősödik: ez a kölcsönös diadalrajuttatás az életharcban minden korlátot és óvatosságot félrelökön érvényesül.

4. Tehát: a magyar életharcban a németnek és a zsidónak két arca volt a boldogulás számára: 1. az, hogy német, illetőleg zsidó; 2. az, hogy magyar, illetőleg jobbmagyar. Ez a két belépőjegy az érvényesülésbe érvényesítésre talált a magyar hatalmi tényezőknél is, a mindenkori magyar kormánynál. Egy kormány, mely a maga mindennapi megmaradásáért, hatalmáért küzd, nem mellőzi a politikai támogatás egy lehetőségét sem. Utat nyitott tehát a németiség és zsidóság egyedeinek az élet minden terén, hogy ezek a mély és nem mindig látható szolidaritású tömegek támaszai legyenek hatalmának. Ezt azután mély magyarságú nemzeti intézkedésnek is lehetett címkézni: ez idegen tömegeket ellenállhatatlan erővel fogja magyarrá asszimilálni annak

látása: hogy fajtestvéreik mily könnyen juthatnak kenyérhez, irányításhoz, hatalomhoz, vagyonhoz Magyarországon.

5. A magyarság mélyebb kifejezői, ösztönösebb vigyázású tehetségei, vagy hitvallásosan meghatározott egyszerűbb lelki képletű egyedei is: természetesen meglátták vagy megéreztek ennek a napról-napra igazságtalanabb kiválasztásnak a halálos veszélyét. És így akár írásban, akár szóban, akár csak mindennapi életük magatartásában kifejezték, vagy elárulták ezt a szorongást vagy elkeseledést. Az ilyen magyar aztán elveszettnek tekinthette a maga életharcát, jövőtlennek minden mozdulatát az élet, a boldogulás felé. A lángolóan magyar német és zsidó szolidaritás sajtóban, közéletben, hivatalos téren, társadalomban, az élet minden terén: könyörtelenül halálra ítélte azt a lázadót, aki aggódni mert a magyarságért Magyarországon. Így ölték meg halálában is a magyar irodalmi realizmus hatalmas indítóját: Tolnait: mert mind a német, mind a zsidó veszélyt megmutatta és száz arcban vetítette ki a magyar szenvedés, a magyar elhazátlanulás irtózatosságot. Így üldözték, rágalmazták sírján túl is a sváb hódítás tragikus megkiáltóját, Ady Endrét s a „magyar“ egyetemek germán előőrsei így igyekeznek ma is kitiltani őt az ifjúság lelkéből. Így ölték meg, megint halálukban is, a ma is aktuális Hazai Rejtelmek íróját, Kuthy Lajost és a Gyulay Pálnál sokkal nagyobb arányú tanulmányírót: Asbóth Jánost. Mert mindkettőnek volt szeme a zsidó veszély számára is. Ráadásul: az ilyen magyar kellemetlen volt minden boldogulni akaró fajtestvére előtt s így a szolidaritás támogatásai helyett lehetőleg kirakatos, lehetőleg hangos megtagadásban, elutasításban részesült ezektől is. A magyar kormány és hatalmas közegei számára megint csak politikai zavarok lehetőségét jelentette, amit a hivatalos tolvajnyelv mindenkor így fejezett ki: megbontja a magyar nemzet, a magyar összefogás egységét. Kedves humor látni, hogy

1867 óta ezt mindig így súlyosbították: — *Épen most* akarja megbontani a magyar egységet, *mikor* ... stb., stb. És tényleg: megzavarta a magyar verejték, magyar vér, magyar föld, magyar jövő idegen felzabálásának nyugodt egységét. Aztán, még kínosabban ráadásul: a magyart nem kellett asszimilálni, tehát legfennebb a fene törte magát érte. És végül: a magyarság, sajtón a múlt sebeitől, nem volt alkalmas arra, hogy vele hatvanhetes, germán akaratú politikát csináljunk. A németiség és a zsidóság alkalmas volt. így a kormánykegy minden sugara feléjük sütött. így Magyarországon a magyar magyarnak, a németiség-zsidóság kettős boldogulási lehetőségével szemben legalább is négy hátránya, négy kiszorulási esendősége, négy keserves elgáncsolása volt az életversenyben. A *volt*, természetesen, felfokozott jelenidőt is jelent.

6. így az Egyház, a hadsereg, a minisztériumok, a közoktatás, a municípiumok, a bürokrácia stb. irányító és hatalmi helyeit túlarányban német, a pénzügy, hitel, ipar, kereskedelem, sajtó, szabad pályák ilyen helyeit zsidó vérűek foglalták el a népképviselőletben és a felsőházban is mind nagyobb arányban foglaltak helyet. így Magyarország történelmi építése, a magyarság sorsa, bölcsőinek jövője mind veszélyesebb arányban jutott idegen vér, idegen életösztön, életakarát és életérdek, idegen agy, idegen látás, idegen morál irányításába. Ennek megfelelőleg napról-napra nehéz arzén adagolású ideológia mérgeztetett a magyarság lelkébe az asszimilált magyarok legjobbságáról. Ez az ideológia érintetlen szentségnek tekintetett s ha a magyar életösztön valahol felriadt, látva, hogy a nemzet élete, sorsa, vagyona, földje mindinkább idegen kézbe kerül: ez az életösztön rendőrrel, csendőrrel, ügyésszel, bíróval, új sajtóintézkedésekkel s az idegen sajtó által felvert közhangulattal elfojtatott: min a Nemzet egységének megbontása, mint embertelen különbségtétel ember és ember közt, mint a *Gyűlölet* hirdetése. És senkisémm mondta emberte-

len különbségtételnek azt: ha a magyar Magyarországon kiszorult az élet minden teréről, a verseny minden lehetőségéből. De aggódni Magyarországon a magyarság sorsáért, kenyeréért, a magyar bölcsőért: *Gyűlölet* volt.

7. Az a politika tehát, mely 1867-től a világháborúig a magyarság végzetévé lett, egy a magyar nyelv, magyar kultúra, organikus magyar célok egységébe forrt magyar Nemzet helyett a következő képleteket hozta létre: 1. A középosztályú németiséget, mely az Egyház, bürokrácia, hadsereg, közoktatás, municípium stb. irányító helyeit elfoglalva tudatos vagy tudattalan faji akarátának egységét a kereszténység *internacionális nacionalizmusában* és — nagy általánosságban — a vetélytárs zsidóság iránti idegenkedésben fejezi ki és abban a gyűlöletben, melyet a zsidóság által hirdetett ideológia iránt mutat. 2. A zsidóságot, mely gazdasági túlsúlyával és a szocializmus felkarolásával hadseregévé tudja szervezni a magyar hatalmi tényezőktől bünyösen elszakított munkásságot. Ennek a rétegnek, az előbbi kereszténységével szemben: *nemzetközi nacionalizmusa*: a liberalizmus. 3. A magyarság sokmilliós tömege, mely a két Tisza irtóztatós bűnéből: a szervezkedés, az organikus ideológiatermés, az érdekvédelem, az öntudatosodás, a politikai, szociális és kulturális tájékozódás stb. lehetőségeitől elzárva, elkadaverizálva minden életösztönétől, adta a munkát, az adót, a vért, az élet minden javát, melyből neki csak a továbbtengésre legszükségesebb mindennapi falat maradt. így lehetett ezt a szervezetien, öntudat nélküli, a parancs mehánizmusára rángó magyarságot minden életérdeke ellen bevinni a német imperializmus háborújába. *Annál könnyebben, mert a hazai németség irányító és hatalmi helyre jutott elemei faji szolidaritásuk roppant fellobbanását mint magyar nacionalizmust tudták megjátszani.*

És itt: hogy minden emberi magyar ember szemébe jobban bedomborítsam az irtóztatós tanulsá-

got: mi a végzete annak a népnek, mely a természeti törvények minden parancsa ellen idegen kezekbe engedi át sorsa intézését, lelke formálását, vagyonát, földjét: egyszerre hozom ide azt a két időpontot, mely a német—zsidó párhuzamot egy megdönthetetlen természeti törvény mélyéig mutatja meg. Ez a két időpont: 1. az összeomlás pillanata: 1918 október vége. 2. A kommün bukása: 1919 augusztus hava.

A két időpont azonos lehetőségű történelmi alkalmat jelent. Olyan alkalmat: mely mérhetetlen tragédiánkat a megújulás, a magyarság egészséges fejlődésének indítójává tehetné volna. Azok az elemek, melyek a békében minden hatalmat kezükben tartottak és felelősek voltak mindenért: ellát-hatatlanultak idegen légkörök veszélytelenebb okszigénjét szívni. Maga a Führer: Tisza István szerényen bútorozott fejű ellenfele, Károlyi Mihály gróffal szemben az országgyűlés történelmi nyilvános-sága előtt beismerte: hogy végzetesen téves politika volt a magyarságot a német imperializmus mellett vinni háborúba. Ezzel a beismeréssel pontosan megjelölte a gigantikus arányú magyar tragédia, a mérhetetlen magyar veszteségek minden felelősségét. Minden jelszó lejárt, minden ámitás megmutatódott s azok a kitermelő elemek, melyek eddig gátolták és gátolhatták a magyarság szociális megújulását: jól megalapozott félelemmel továbbították magukat a tér távolabbi pontjaira, vagy itthoni eltikkadás-ban igyekeztek kilapulni a három dimenzióból. Ipar, pénzügy: az egész gazdasági élet romokban hevert s így a szokott ürügy egy egyetemes, egész új elveken nyugvó szociális és gazdasági berendezkedés elhárítására nem volt. A háború fojtogatásában itt-hon szenvedő tömegek s a nagy szadizmusból hazatért százezrek az elképzelhető legalkalmasabb emberanyagot jelentették egy új, gyökeréig demokratikus és magyar érrendszer megépítésére, mely az ország minden lakosának több fejlődést, több élet-lehetőséget, több kultúrát jelentett volna. A nagy

tragédia komoly világításában minden bűn, minden csalatás, minden jelszó annyira megmutatta magát: hogy mindkét időpont a legalkalmasabb lélektani perc volt: szembe szállani minden magyar problémával s megoldva őket: az államot átfejleszteni a magyar munka egyetemének védő, fejlesztő, termelő életformájává.

De e két időpontban az országban csak két elem volt a lelki szervezettség, a szolidaritási öntudat, a kezdeményezésre és felelősség elvállalásra neveltség olyan erejében, hogy önmaga körében egységesen intéző elem lehetett a ledöfött országban: a németiség és a zsidóság. A magyarság: fejetlenül, a megmutatások és célkitűzések szerves ideológiája nélkül, szétoldott szolidaritással tanácstalanul, védtelenül, minden merész kezdeményezésnek kiszolgáltatva tátogott a kemény öklű napok arcába. Miért?

Miért?

Mert: 1867 óta a magyarság gyors fokozatossággal hullott ki a kormánypolitika meghatározó tényezői közül s az organikus, az életérdekeket megmutató és életrendszerbe rendező politikai nevelődés semmilyen formája sem állt rendelkezésére. A mindenkori kormány Ducei és Fűhrerei a nekik mért isteni bölcsesség, az idegen dinasztia által megengedett lehetőségek s az uralkodó — általában idegen — elemek érdekei szerint csináltak politikát, sorsot, „magyar történelmet“. A magyarság szervezkedése legmélyebb életérdekei irányításában, ez érdekek szerves megmutatása, a magyar életösztön felhívása és beszerzése egy organikusan magyar ideológiába, a magyarság ránevelése folytonos politikai éberségre, önsorsának meglátására és irányítására, az a törekvés, hogy a magyar élet-tudást, életbiztosítékot, védelmet a magyar lélek belső mechanizmusává tegyék, mely bármily mostoha időben, bármily történelmi válságban megtermi a saját életérdekeinek megfelelő politikát: nem csak elmulasz-

tattak, hanem minden eszközzel elfojtattak. A magyar életösztön felriadói, a készülő magyar tragédia látói, a magyar paraszt gyötrelmeinek, a magyar munkás kizsákmányolásának, a magyar szellemi munkások szellemi rabságának megkiáltói mint rossz hazafiak, mint lázítók, mint rendbontók vettek oda a közgyűlöletnek vagy a törvényes megtorlásnak. A iőérv mindig a Haza érdeke, az egység megbontása, a rend megbontásának „éppen most“-ja volt. Pedig ők akarták az országot minden magyar életadó hazájává tenni. Pedig az az egység, melyet meg akartak bontani: nem a magyar nemzet egysége, hanem: a kitermelő idegen uralkodó elemek és a magyar nép pusztulásának egysége volt. Pedig az a rend, amelyet megbontottak: az uralkodói étvágyak törvényes védelemben rendezett anarkiája volt a magyar munka egyetemének halálos kárára. Ami pedig az „éppen most“-ot illeti: 1867 óta minden időpont ilyen „éppen most“ volt, amikor a magyar életösztön, a magyar aggodás, a magyar pusztulás kiáltásait el kellett némitani, amikor a magyar megmaradás legégetőbb problémáit „ki kellett kapcsolni“ vagy meg kellett csordítani a történelmi bölcsesség öreg tartályát, hogy: a magyar nép még nincs „ráérve“ a jobbfelé fejlődésre, nincs ráérve még a jóllakásra, a tisztességes öltözetre, ön-maga és gyermekei legelemibb szükségeinek megelégtetésére sem. És ezt mindig a „Nemzet“ egységének megbontásáért sikoltozta az a politika: mely a Nemzet egyetemét kizárta politikája meghatározó tényezői közül. Az a politika, mely voltaképpen megsemmisített minden nemzeti egységet azzal, hogy az ország sorsának irányításában, a „rend“ megépítésében csak a nagyon is ráérett kitermelő idegenül magyar vagy magyarul idegen elemek étvágyköveteléseit tekintette számba veendő exigitáinak. A politikai cinizmus ebben a „liberális“ korban addig ment: hogy a vonagló paraszt, a meg-rabolt munkásság s a fejlődés lehetőségeitől elzárt magyar szellemi munkásság kizökkenő jajgatásait

azzal intették le: hogy szomorúság mindig mindenütt volt s az egyenlőtlenség az isteni bölcséesség akarata. Tehát: ahelyett, hogy a magyar parasztot a fejlődés akaratára, az emberi életigények megépítésére képesítették volna: azzal vigasztalták: hogy a hetvenedik nagyapjának is nehéz fráz volt a magyarsága és az élete. És ők: a rend, a „valláserkölcsi alap“ emberei elkövelték azt a vallásellenes izgatást, hogy isteni akaratnak mutatták a magyar parasztnak azt: hogy termésén idegen és nem ideigen zsákmányosok milliókat aratnak, míg neki és családjának a mindennapi szüksége sincs meg.

Csoda-e hát: ha ebben a politikai „nevelésben“, ezekben a viszonyokban felnőtt magyarság a történelmi földindulás zavart perceiben kellő életösztön, szolidaritás, heroikus akarat és cél-látás nélkül tántorgott az események súlyos csapásai alatt? Hogy a két Tisza rettenetes destrukciója, a magyarság lelki lefegyverzése akkor teljesedett meg: mikor az élet minden fegyverére szüksége lett volna. Hogy a magyar megújhódás két történelmi alkalmában: az összeomlás percében és a kommün bukása, után: először a zsidóság, aztán a hazai németiség ragadta kezébe az ország sorsát?

Mármost: 1. Mit csinált a zsidóság az összeomlás után? 2. Mit csinált a hazai németiség (svábság) a kommün bukása után?

Csak teljesen indulat nélkül, a természetbúvár fegyelmezett éberségével lehet haszonnal vizsgálni ezeket a jelenségeket. Nem volna különös, hasznos volna-e az a tudományra: ha a természetbúvár dühbe gurulna azért: hogy a csalán csalán és nem császárkörte? És hogy a tökindán tök és nem Pallas lexikon terem?

1. Az összeomláskor: hogy a magyar sors intézői enyhébb tájak felé gyorsították magukat s a magára maradt magyarság öntudatlanul, tájékozatlanul és tehetetlenül állt a rá zuhant történelemmel szemben: úgy látszott: hogy a magyar uralmi erő, a magyar célú történelmi irányítás végleg megszűnt

Magyarországon. Tehát: a zsidóság öntudatos szolidaritása vette kezébe az elárvult irányítást. És csodálatosképen: nem a botokund koronaherceg életösztönei szerint csinál a botokund életérdekeknek megfelelő politikát, hanem: a saját életösztöneit követve olyan politikát csinált, melyet a saját életérdekeinek megfelelőnek tartott. Az oroszországi internacionalizmus ügyes kezelésével s a politikai megbízhatóság firtatásával a magyar élet minden nagyobb és kisebb intéző helyéről eltávolította a nemzsidókat és saját faja egyedeit állította helyükbe. Csinált olyan kommunizmust, olyan ideológiát és frazeológiát, olyan rendet és külpolitikát: mely egyrészt védelem volt számára a múlt vádjai és népszerűtlensége ellen, másrészt: kísérletek a jövő hatalmi berendezkedésére. Politikája minden mozzanatában a zsidó életösztön, a zsidó agy, a zsidó látás, a zsidó életakarat, a zsidó bölcső jövőjének ténye volt.

2. A kommunizmus bukása után: hogy a magyarság egyeteme még a csekélyszámú zsidó diktátorokkal szemben is tehetetlennek bizonyult s hogy a történelem nagy fordulásában nem tudta sorsát kezében tartani: a hazai németiség életösztöne jogosnak, lehetőnek és szükségesnek érezte, hogy kezébe kerítse az ország irányítását. Ezt éber szolidaritásával, a keresztény internacionálisan nacionalis jelszó lóbálásával, az irredenta, a legitimizmus és az antijudaizmus ügyes és könyörtelen kihasználásával és egy idegen uralom támogatásával sikerült is elérnie. És csodálatos: ő sem a botokund koronaherceg életösztönei szerint és nem is a botokund életérdekeknek megfelelő politikát csinált, hanem: a saját életösztönét követve olyan politikát csinált, melyet a *saját* életérdekeinek megfelelőnek tartott. A magyar élet minden kisebb és nagyobb irányító helyeire a saját egyedeit helyezte s nagszerű mókával így mentesítette a magyarságot attól, hogy ezeket a helyeket a zsidók foglalják el. Csinált olyan kereszténységet, legitimizmust, irredentát,

antijudaizmust, olyan ideológiát és frazeológiát, olyan rendet és külpolitikát: mely egyrészt igyekezett kitörölni a múlt szörnyű emlékeit: a hosszú századok megemésztő germán akaratát, a magyarságnak a világháborúban hozott irtózatosságot a germán imperializmusért, a front embereiben a németiség ellen felgyűlt érthető gyűlölet stb., másrészt a magyar élet stratégiai pontjainak elfoglalásával előkészíteni az utat, hogy Magyarország is a német uralmi érdek, a német uralmi parancs alá kerüljön s egyelőre gazdasági téren minden áldozatot meghozzon Németországért. Politikája minden mozzanatában a német életösztön, a német vér, a német agy, a német látás, a német életakarát, a német bölcső jövőjének ténye volt.

3. Összegezés.

Íme: a két egymással ellenséges fajnál a magyarsággal szemben a békében és a magyar tragédia legválságosabb napjaiban: ugyanazokat a jelenségeket, folyamatokat, az élethódítás és kizsákmányoló uralom ugyanazt a makacs akaratát találjuk. Mi lehet a magyarság felelete a jelenségek sajátos egyezésére? Az, hogy a Lear királyi dührohamban szórja a két fajra a megcsalottak szörnyű átkait? Az, hogy fejét veszítve a történelmi hálátlanság borzalmas jelenségeitől olyan indulatoknak adjon intézményes kifejezést, melyek saját védelmi és fejlődési lehetőségeit, saját megmaradását veszélyeztetik?

Nem.

Nem. Mert először is: történelmi hála nincs. Nem volt. Nem lesz.

A legsúlyosabban végzetes volt, — és erre az az öt világrész szerves világában nincs egy másik példa —, hogy a magyarság vak vezérei és idegen szemesei arra a minden természeti törvényt tagadó történelmi babonára vakították és süketítették a

magyar lelket: hogy egyik *organizmus a másik organizmusra bízhatja élettani folyamatait*. És kilopták látásából azt a már első elemiben élesen meglátható természetrajzi alaptörvényt: hogy *minden organizmus a maga szerves törvényei szerint, a maga életéért, a maga védelmére, gyarapodására végzi a maga élettani folyamatait*.

A magyar volt az egyetlen csoda-faj ezen a meglehetősen bús elképzelés szerint nemzett világon: mely elfogadta, akarta és agyonódázta ezt a történelmi munkafelosztást: a magyarság rábízta a német és zsidó fajra, hogy egyék neki, hogy emésszen számára, izmosodjék érte, hogy testi és lelki fegyvereit szaporítsa miatta: és ő, a magyarság, csak a szükséges táplálék megszerzését, kosztozásuk és gyarapodásuk védelmét és az ezekkel járó ínségeket vállalta. És most éktelenül csodálkozik azon, hogy nem ő lakott jól, hanem e két faj, hogy nem rajta nőtt izom, hanem e két fajon, hogy nem az ő testi és lelki fegyverei gyarapodtak az élet hódítására, országa megtartására, sorsának javítására, jövőjének biztosítására: hanem mindez a jó e két hatalmas organizmusnak jutott.

Mi tehát a teendő?

Nem meddő vagy önpusztító dühkitörések, nem a bosszú fejvesztett politikája. Egészen döbbenetes egyszerűen csak ez: szűnjünk meg az ön világrész minden hétféjű borjút túlkonkuráló beteg csodája lenni és emelkedjünk annak a meglehetősen „beérkezett” természetrajzi alaptételnek a meglátására: hogy almát csak az almafa terem, hogy a tökinda sohasem fog tokaji bor csorgatására asszimilálódni s hogy leghazafiasabb ángyomtól sem kívánhatom, hogy csak úgy egyék és igyék: hogy attól én lakjam jól, én üdüljek föl, rám nőjön izom, az én testi és lelki erőim gyarapodjanak. Elismerem: óriási szellemi művelet ez: de az élet és halál nagy megválasztó percében talán még a magyar középosztályt is rá lehet herkulesítem erre a gigászi elme-műveletre.

A magyarság saját életfolyamatait csakis a magyarság végezheti. Ereje, tudása, saját szerves érdekeinek és céljainak meglátása, védő és fejlesztő öntudata csak a saját életfolyamatainak az eredménye lehet. Magyar sorsot, magyar életakaratot, magyar érdekű látást csakis a magyar organizmus teremthet meg. Egyetlen nagy történelmi feladatunk, melynek minden egyéb csak következménye: visszajuttatni a magyarság kezébe földjét, életének irányító és stratégiai helyeit.

4. Németpártiak vagy zsidópártiak legyünk?

Maga az a pusztta tény, hogy ez a kérdés megszülethetett Magyarországon, — és hány ajakon születik meg naponta! — megmutatja életharc veszteségünknek, természetellenes fejlődésünknek egész mélységét. És ez a tény irtóztatós igazolása minden tanításomnak. Mintha egy megtámadott emberi szervezet azzal keresné útjait az élet, az egészség felé, hogy latolgatná: Frommer pisztollyal lőjje föbe magát, vagy Browninggal.

A német és zsidó párt halálos végzetű kialakulása elkerülhetetlen következménye volt annak a politikának, mely 1867 óta fokozatosan elhazátlanította hazájában a magyarságot. Mivel a magyar élet bizonyos terein a németiség, más terein a zsidóság kifejezői lettek az irányítás, a kiválasztás, az előrehaladás, kitüntetés, előnyökhöz, nyilvánosság-hoz, népszerűséghez jutás meghatározói: az a magyar, aki a kenyér és érvényesülés természetes vágyával az élet útjait kereste, csak úgy boldogulhatott Magyarországon, ha kirakatos buzgósággal magáévá tette a német vagy zsidó életakarát ideológiáját, így a magyarság lelegelevenebb erői a viszonyok végzetes erejével a német vagy zsidó hódítás janicsárhadaivá kényszerültek. Ennek a jelenségnek aztán legsúlyosabb következménye az volt: hogy mert a magyar szociális állapotok kritikája, a szociális megújulás és demokratikus ígíhírdetés és

a munkásság szervezésének feladatait elsősorban zsidók végezték; a kitermelő osztályok s a hódító germán akarat minden szociális megújítást és igazságtételt, minden becsületes szándékot egy igazi demokrácia felé, a magyar életösztön minden írtadását a magyar nép érdekében: úgy tüntethették fel, mint zsidó huncutságot, zsidó taktikát a magyarság végső meghódítására. Így a magyar középosztály sok magyar szándékú, de tájékozatlan tagját tudták a német hódítás s a kitermelő osztályok táborába téveszteni. Viszont: a zsidók a magyar életösztön minden aggodását a zsidó hódítás és kitermelés miatt, a zsidó faji sovinizmus minden emberi kritikáját az úri kizsákmányolás figyelmet elterelő furfangjává mutathatták a munka tömegeinek lelkében, így a magyarság sorsa, sajátos problémái, életharca egyaránt vesztette el a magyar középosztály és a magyar munkásság cselekvésre, mozditásra legalkalmasabb elemeit és a magyar sors, a magyar érdek irgalmatlan elhagyottságban maradt az uralkodó, nagyrészt idegen érdekszövetségek kitermelése számára.

A kommunizmus bukása után a német és zsidó probléma arányaiban döntő változás történt. A zsidóság szerepe a világháború és a két forradalom alatt viharos erővel kergette az ország nagy tömegeit az antijudaizmus egységébe. Ez egyaránt alkalmas állapot volt a múlt minden világtájából visszakullogó felelőseinek és a féktelen étvágyak új kalandorainak. Az első e népszennvedély egyetemes zuhatagában könnyen mosdhattak bujdosásos nagy hazafivá, mártír magyarrá, sőt: vádló hazafivá. Egészen könnyű volt minden bajt, a magyar tragédia minden tényét zsidó felelősségnek, zsidó bűnnek feltüntetni. Hiszen a tömegek természetyszerűen elfeledték megkérdezni: hogy abban az esetben, ha igaz is volna: hogy a zsidók minden bajnak, minden szenvedésnek okai: *kik okai a zsidóknak? Kik a bűnösök abban, hogy egy csekély számú idegen faj ilyen végzetes befolyással lehetett a magyar-*

ság sorsára? Így aztán a múlt bűnösei, a világháború és Trianon igazi felelősei nemzeti hőökké és mártírokká, tragikus Széchenyiekké mosdathattak. Az utóbbiak pedig: az új kalandorok, a nemzeti tragédia hullarablói és gengszterei e roppant népszenvédély áramainak ügyes felhasználásával vígan evezhettek a meghódított vagyon vagy hatalom felé. Pláne: ha az irredenta rikító vitorláját is kifesztették kalóz hajócskájukra.

Így történhetett meg aztán egy olyan jelenség, mely tényleg megingathatja a természettudományok tapasztalataiban vetett hitünket. A legalsóbb rendű szerves lényben is van az életösztönnek annyi emlékező és következtető ereje: hogy védekezik a külvilág már károsnak tapasztalt jelenségei ellen, vagy messze kerüli azokat. Mi voltunk az Atyaistennek azok a gondosan kiválasztott kivételei, akik, ha a baltüdönket szenvedővé támadta a bacillusok bizonyos faja, úgy menekültünk a kór fenyegetései elől, hogy tudatosan, hazafias riadóval és keresztény zengéssel zsúfoltra telepítettük a jobb tüdönket egy sokkal végzetesebb veszélyű bacillus-fajtával. Hiszen: ha ezek eleszik a jobb tüdönket, egész szervezetünket, minden életünket a bal tüdő bacillusai elől, akkor azoknak nem lesz mit elpusztítaniuk. Kétségtelen: hogy ez a zseniális *jobbaldali* életvédelem egyedül áll az életharc történetében, nemcsak a naprendszer szűk határai közt, hanem a kozmosz tágabb alkalmatosságaiban is.

Így történhetett meg: hogy ugyanazos ugyanakkor: amikor a hazafias riadalom és konstruktív háborgás minden kiáltásával és hadonázásával menekültünk a morbus judaicustól: tudatosan, szervezkedve, a himnusz és az irredenta hiszekegy telt torkú éneklésével schulter an schulter bevonultunk a sokkal halálosabb ígertű morbus germanicusba a leghosszabb hajszálunk felső csücskéig.

Halálosabb veszélyű? Igen. És becsületes szemű ember, akit nem zsold, zsákmányérdek, vagy vak

szenvedély mozdít: nem láthatja ezt másképpen. Halálosabb veszélyű, mert:

Először: Ha valóságnak vesszük azt a kissé riadt elképzelést: hogy a zsidók korlátlan hatalomra tehetnének szert Magyarországon: a nyílt elnyomásuk ellen feltámadó magyar életöszton teljes történelmi elintézést tudna jelenteni. Hiszen a zsidóság mögött mégsem áll egy százmilliós nép borzalmas fegyveres ereje és borzalmasabb faji sovinizmusa. Nyolcmillió magyarban van mégis csak annyi legény, és ezek a legények vannak annyira legények a talpukon, hogy az élet és halál nagy csatájában vissza tudnák ragadni külön történelmi műhelyüket a pár százezernyi zsidóság kezéből. De ha egyszer a behemót Németország — *ha egyelőre csak államközösségnek csalétkezett ölelkezés formájában is* — rátenné kezét Magyarországra: a feltámadás minden reménye hiú képzelgés volna.

Másodszor: Még képtelenebb az a riadás, hogy a zsidóság egy ügyes, átható politikával (*politique de pénétration*) magába olvaszthatná a magyarságot. Úgy a keresztény, mint a még mindig pogánynak maradt magyar lélek annyira távol vannak attól a lelkialkattól, melyet a zsidóságnak a zsidó vallás többezeréves formálása adott: hogy ez a fejlődés természetrajzilag lehetetlen. Meg kell gondolni, hogy a zsidóság nagylendületű hódítását nem a magyar nép hajlama, sajátos lelki esendősége a zsidó lélek hatása felé fokozta, *mert ilyen elem nincs a magyarság lelkében*, hanem: az 1867 óta irányító mindenkori kormány hatalmi politikája és a kitermelő érdekszövetségek bűnös és rövidlátó önzései. Bármelyik kormány: egyetlen szóval, egyetlen intéssel egységbe tudta volna riasztani a magyarságot a zsidó hódítás veszélyei ellen. A minden téren irányító német pszihé pedig az egyetlenek és a numerus klauzus kihasználásával máris esendővé fertőzte a magyar középosztály egy részének lelkét minden germán hódítás és elnyelés számára.

Harmadszor: A zsidóság nem fenyegeti lelkünk

lelkét, életünk életét, azt, amit Széchenyi is megmaradásunk legfőbb biztosítékának látott: az édes magyar nyelvet. Sőt: kétségtelen, hogy a magyar nyelvnek abban az ösztönös és hatalmas propagálásában, mely a kiegyezés utáni időkben megindult, része van. Azt hiszem, hogy csak egy márkákkal bőven díjazott honfiriadalom tud félni attól, hogy a közeli vagy távoli jövőben a héber nyelv formáiba fogják beaklozni Pannónia humusait. A német nyelv pedig, a századok súlyos fenyegetései után: ma az az atra cura, az a sötét gond, mely minden magyar lélek mögött felsötétlik. Magyarország szíve, a magyar főváros körül és a Dunántúlon magyar iskolák tűnnek el s mind több magyar rögöt öntenek el a német idioma sötét hullámai.

Negyedszer: Hasonló eredményhez jutunk: ha a németiség és a zsidóság belső túlsúlyát nézzük. A gazdasági téren, a vagyont jelenthető szabad pályákon, a sajtóban a zsidóságnak tényleg olyan túlsúlya van, mely olyan arányban szociális igazságtalanság, amilyen arányban magyar veszély. És ez a veszély, ez az igazságtalanság épp úgy megszüntetendő, mint az emberi együttélés bármely betegsége. De ez a veszély, hogy úgy mondjam: külső, anyagi veszély, mely már a tudat éles világításában áll a magyarság lelkében és amely ellen a lelki felfegyverezés megtörtént, vagy legalább is alaposan folyamatban van. Sőt: ma már sajtójuknak sincs az a közvéleményt meghatározó ereje, mely oly hatalmas tankje volt hódításuknak. A világháború, a két forradalom s az utána következő idők hatalmas szérumot jelentettek a lelkeknek a zsidó sajtó hatása ellen. De a németek óriási arányban vannak a magyar lélek formálásánál, a magyar sors irányításánál. Az Egyház, az Egyetemek, a főiskolák, az egész közoktatás irányító helyein döntő befolyásuk van a magyar lélek fejlődésére. A külképviseletben óriási percentben ők végzik Magyarország érintkezéseit a többi népekkel, tehát: ők tartják kezükben nyugalunkat, biztonságunkat, a magyar bölcső jö-

vőjét. A hadseregben, az igazságszolgáltatásban, a municípiumokban, a közigazgatásban, az orvosi pályán stb. végzetessé válható arányban van kezükben a magyar nép sorsa, mindennapi élete, mindennapi lelke. De a gazdasági, kül- és belkereskedelmi és más tereken is olyan hatalmi helyek vannak kezükben, melyek száz és százezer magyar ember sorsát befolyásolhatják. A kiválasztás: a megüresedő helyek betöltése óriási arányban van hatalmi körükben a magyar élet legtöbb terén. És történik mindez akkor: mikor maga Szekfű—Nágel—Rajnis—Gyula, aki pedig a történetírás objektivitási rúzsát meg lehetős menynységben fogyasztja magára, elárulja: hogy ma a német öntudat óriási erővel robban fel abban, akinek családjában valaha csak egy csepp német vér is volt. És ő, a maga robbantsági állapotában, úgyis, mint a magyar Pázmány Egyetem tanára, úgy is, mint a magyar ifjúság jól fizetett lelki irányítója, úgyis, mint dédelgetett és bő jövedelmű magyar történetíró: abban jelöli meg a hazai németiség irányát: hogy visszaszervesül a német nemzetbe és gazdasági és politikai irányítását is onnan kéri. Ha maga Szekfű-Nágel is ily nyílt hazárulással vádolja meg ezt a réteget, bár vádjának ügyes stíluskodásával inkább táncrahívás jelleget tud adni, nem megokolt az a félelem: hogy Magyarországon azért történik annyi minden rosszul, azért üzetik a mai üzendő szociális politika: hogy mindenki égőn sóvárogja Németország rendcsináló bevonulását és a teuton paták felcsattogását a magyar rögökön mint a megváltás trombitáját örömmel hallja?

És valóban: mit lát ma az, akinek látását nem német zsold, vagy nem egy vakká tébolyult indulat parancsai szabják meg? Mit lát az, aki elég bátor arra, hogy becsületes legyen, elég tiszta ahhoz, hogy magyar maradjon és elég emberi ahhoz, hogy szomjúsága legyen az elintéző igazság felé?

A „*jobbaldali*“ lapok jelentékeny részében — és ezek között vannak olyanok, melyeket a kor-

mányhoz közelállónak mernek mondani — olyan toporzékoló német dicsőítés, német imádat, a német politika minden szempontjának, minden mozdulatának oly vad germán sovinizmusú felölelése történik, mely a szemérem, az emberi tisztesség s a magyar sors minden meggondolását arcátlanul elveti. Oly kannibál csemcsegéssel dicsőítették Ausztria elnyelése, oly csöcselék-himnusszal zengődik: hogy Ausztria ezáltal huszonnégy órán belül a szenvedés országából a boldogság örök karneválja lett, hogy a nyílt izgatás erejével cibálják a lelkeket ahhoz a vágyhoz, hogy mi is részesüljünk a földöntúli boldogság — és ránk ez igazán *földöntúli* boldogság lesz — e kivételes csomagolásában. Történik ez akkor, mikor *a velünk barátságban álló* Németország, melynek hatalmi álmaiért odaáldoztunk egymillió magyar, ősi földünk kétharmadát és minden egyéb odaáldozhatót *elveszi tőlünk barátságos állapotban azt a Nyugatmagyarországot, melyet az általunk vérrel, kenyérral és pecsenyével segített Ausztria szövetséges állapotban vett el tőlünk*. Ez mutatja, hogy milyen mély, becsületes és őszinte gyökerei vannak a hazai germán célú irredenta zajongásnak és mennyire csak arravaló, hogy a magyarságot megtartsuk a német hatalmi álmom uszított kutyájának. Hiszen mióta Németország Jugoszláviát és Romániát is hatalmi törekvései felé szelídíthette — és micsoda rettenetes módon játszhatja ki ezt a két országot a magyar megmaradás ellen — a „*jobbaldali*“ bús honfi sajtó olyan andante, olyan pianissimo hangnemre lágyult, hogy már inkább szerelmi szerenád e két ország Németország felé nyitott ablaka előtt. Mintha mondanák: — Ugyan, mit fájjon a jobbaldali turánian magyar szívünk Erdélyért, hiszen ezt a szövetséges Deutsche Treue már a világháborúban felajánlotta Romániának, már pedig amit Németország tesz, az mind dicső és nagy-szerű dolog. — Legalább annyi szemérme volna ennek a jobbaldali konstruktív honbuzgásnak, hogy a nemzeti fájdalom terén letakarja fekete kendővel

Nyugatmagyarország arcát s fölébe írja: — Heil, Deutsche Treue! — De nem szabad senkitől sem megtagadni a neki kijáró elismerést. Igaz, hogy irredenta lihegésüknek már csak egy nyelve maradt, de ezt, ha szabad képzavarognom: harsogva, bömbölve, üvöltve és ámokfutva öltögetik ki a világ négy tája felé s közbe kétségbeesve futkosnak: honnan szerezhetnének aufsrájbenre legalább még négy más világtájat, hogy legyen hova spricceljék szét ezt a világpukkadásra ért új irredenta bőgedelmet. Hogy e márkás honfiak eme csak-csupán felvidéki rohamgerjedelme véletlenül egyezik a német imperializmus legújabb mozdulatával és hogy így könnyen lehetünk látszatos kirobbantója egy olyan világkatasztrófának, mely ránk a németység győzelmével sokkal inkább feltámadás nélküli halált jelentene, mint a németység vereségével: az ezeknek a rugóra gerjedő heilmárkásoknak fejét igazán nem fajtatja. Aztán: ez az örült szirénájú zakata úgy teleönti a magyar füleket, hogy nem férnek beljünk Csonkamagyarország csodálatos Erdélyének, az ősi leg magyar Dunántúlnak holtakat, szíveket, minden becsületet és minden emberséget felhívó segélykiáltásai! Valóban, néha arra a gyanakvásra kell döb-bennünk: hogy a magyarság csak azért van, hogy ellene mindenből a benne lappangó becstelenség teljessége fakadjon a világra.

A magyarság jobboldali elárulásának ez a képtelen arányú szemetes zajongása olyan állapotokat teremtett: melyek nemcsak az emberi morál, de az élettan minden törvényét is megcsúfolják. Az ezeréves Magyarország nekünk tört csonkján, a munkával, fájdalommal, vérrel oly sokszor megvásárolt magyar rögök fölött, a magyar szellem csodás époszú csataterén: a magyar vér védettjei, a magyar kenyér feltápláltjai hivatalokban, iskolákban, társaságban nyilvánosan tagadják le a bennük lappangó magyar vért s valamelyik ide éhezett régi családtag révén igyekeznek németté verni a mellüket. Maguknak magyar nevet konjunktúrázott jobb-

magyarok, visszacégjelzik a letolt teuton nevet vagy legalább is odamaszatoľják a megunt álarcú magyar név mellé. Mindenki, aki kapott valamit a gyermekadakozású magyarságtól, akit védett a magyar vér, akit táplált a magyar kenyér, aki érdemein felüli érvényesülésre talált az oldott akaratú magyarok között: ma nyilvánosan, gajdos csúfolással vagy bandita dühvel vághatja öklét a fájdalmas magyar arcba. Az élet minden terén mindennapos arcátlan merészséggel ismételtetik, hogy jobb lesz, ha Németország elnyeli Magyarországot, mert így legalább rendet csinál. És meg kell vallanunk, hogy a halál ez irtózatoss rendjének ügynökei közt nem egy hitvány, az anyja ágyékát megköpő bitang magyar van.

Lehet-e aztán csodálkozni: ha a numerus clausus sunyi segítségével aránytalan arányban idegenné, elsősorban germánna kiválasztott egyetemi ifjúságban (a leendő középosztályban!) lézengő magyar ifjak: magyar temetők, magyar csók, magyar anya folytatásai: Vazulosan vagy a sors érvényesülés öngyilkosán rövidlátó akaratából: dezertálnak a magyar lélek, magyar életöszton, magyar életakarat, magyar életérdekek mellől s az idegen hódítás bandáiban ordítják a magyar halál jelszavait? Ha a megmérgezett, ősi talajában alárágott magyar fa szomorú virágai idegen étvágnak Igrének gyümölcsöt.

És a szeméttel zuhanó napok mindeme árulásai, becstelenségei, hálátlansága!, a magyarság elhontalanításának, minden életbiztosítéka alávágásának fertelmei: minden gazság és megemésztő akarat Európa legemberibb fajtája ellen: az antijudaizmus tébollyá fokozott üvöltő szenvedélyébe adagoltatnak be. A tébolyda és a börtön szököttjei kórusban rikácsolják a magyar elárulás vad sikátoraiban: — Mit számít, ha döglük a magyar, ha elnyeli a német, ha eltűnik Európa színéről a ritmus és a dal csodálatos népe: a fő az, hogy pukkadjon a zsidó!

Ezek az állapotok tették aztán lehetővé a for-

telem, az árulás, a hazugság eddig elképzelhetetlen orgiáját. Egyszerre csak a fővárosi emberkloákák ordasai új evangéliumot kaptak egy politikai alfabéta vad galagolyásaiban. A századok nagy álmát, az ezeréves magyar életösztön törhetetlen akarátát: a magyarság arcát Európa elé teljesítő, alkotó magyar nemzeti Állam eszméjét a banditaszemtelenység és a részeg zsoldos olyan elszánt arcátlanságával támadják, amint azt nemzetiségi izgató sohasem mertte tenni. A még ellenségeinktől is csak nekünk hagyott Csonkaországot is széttörik a „*Hungária Egyesült Földek*“ hülye és gonosz elképzelésébe, „*magyar népekről*“ (ungarische Völker) öklendeznek s a magyar nyelv, magyar kultúra, az organikus magyar célok egységében megvalósuló magyar Nemzetet szétzilálják külön lelkű, külön arcú, külön célú tömegekre. És Trianon kezdeményezésének ezt a gyalázatos folytatását és bevégzését azzal a Frimm intézetből kölcsönzött diplomáciai bölcseséggel vázelinezik be, hogy az elvett területek tótjai, románjai, németjei, vendjei, horvátjai, szlovónjai, szerbjei rukzakba pakolva az elvett tervieteket, motorbiciklin fognak visszarahanni hozzánk, hogy belekukuljanak a Hungária Egyesült Félkegyeiénőség e gyönyörű találmányába. Pedig ezek a tervszerű örültek nagyon jól tudják, hogy a Gyepű, az a jó kis Nyugat-Gyepű, mennyire kívánja a Hungária Egyesült Földek boldogságát. Nagyon jól tudják, hogy az ősíleg magyar Dunántúl bizonyos *n⁴p*-rétegei milyen „egyesülést“ kívánnak. És c[^]“U álarcuk alatt hunyorgató okossággal tudják, hogy ez az állapot csak egy aránylag óvatos és a magyar életösztönt megcsaló átmenet volna Németország végleges birtokbavételére. Legfennebb a többi néprétegek révén a velük rokon vérű államok is kapnának valamit a „*Nemzeti Akarat*“ által hidegre készített zsákmányból s a rokotalan magyart szétüntetnék a körötte fenekedő étvágyak. És az árulás, a gázság, a hülyeség e féktelen orgiáját nyíltan rophatják Budapest uccáin és szerteszt az ország-

ban. És ha prófétájuk rendőrkezdbe kerül: a magyar élet őrhelyeit elfoglaló felelős férfiak s a konstruktív jobboldal turáni bögésű honszerelmesei arcátlan cinkossággal állítanak ki jó hazafiúi bizonyítványt számára. És hogyné tennék! Hisz a német kormányhatalom korlátlan irányításában levő németországi sajtó valóságos erotikus ráhajlással védi Nyugat-Gyepű e záptojású Kolumbusát, kinek „politikai” nyomtatványai fölött egymás hajába kaphat a Kriminológia és a Pathológia. Mit számít az, ha középiskolás gyermekeknek, kiknek haja még fényes az anyakéz símogatásától: kezébe töltött revolvereket adunk, hogy általunk felgyújtott pillanatukban egy gyáva gyilkosság véletlenével örökre megpiszkolhassák istenképmású lelküket! A fő az, hogy a lázítás, az anarkia, a hazafias kegyszereké lopott bolsvista eszközök minden lehetőségével üvölsünk a zsidó ellen. *Mert a lő feladat: hogy az éber élet-ösztönű, világösszeköttetésű, nagy anyagi fegyverzettel rendelkező zsidóságot mindenáron elriasszák az életharcban a magyarság oldala mellől: hogy a szétoldott, agyonmaszlagolt őrhelyeiről kitűrt magyarságnak semmi természetes segítsége ne legyen az elnyelő germán-akarat előtt.*

Mit tegyünk? Most csak azértis fejest ugorjunk a philojudaizmusba? És ha ők a feltátott német szájba dugják a magyar pecsenyét: mi a kezünk ügyébe eső részét igyekezzünk betuszkolni a zsidó szájába, hogy aztán a németeknek ne legyen mit megenniök? Vagy meddő piszkolódással duzzogjunk a németséggel és a zsidósággal szemben egyaránt?

Egyiket sem. Minél több, nagyobb és sürgetőbb a veszély: annál több ok van a nyugodtságra, a tisztánlátó észre, a számítóan merész akarat elszánására. A magyarság menedéke csak az ész, a tudás, a tehetség és az emberség összefogásában van. Hiszen a magyar védelem, a magyar megmaradás annyira az örök emberi igazságok irányában van: hogy minél teljesebben, minél heroikusabban va-

gyünk emberek, annál elszántabb és öntudatosabb a magyarságunk. Nem kell hadonásznunk, nem kell üvöltöznünk, nem kell senkit emberségében megpiszkolnunk. Egyszerűen: vissza kell gyógyulnunk rendes, közönséges, mindennapi természetrajzi képletté: *olyan szervezetté, mely maga végzi összes élettani folyamatait életösztöne, szerves céljai és mély szervi törvényei szerint.*

5. Törvény? Örvény?

Egész látóhatárában látom azokat a roppant nehézségeket, melyekkel a mai kormánynak naponta meg kell küzdenie. És tudom azt a majdnem kényszernek mondható adottságot és azt az érthető számítás, melynek eredménye a szinte vulkánikusán előrobbanó úgynevezett „zsidótörvény“ lett. És mégis alázattal és könyörgőn, ide hozom aggodalmaimat, veszélyeztetett magyarságom és megkorbácsolt emberségem életet akaró kéréseit. És mikor ezt teszem, én nem én vagyok, a magam pillanatnyi személyében nem is számítok. Száz és százezer becsületes, jövőt akaró magyar ember, az örök magyarság szava vagyok, mely riadtan mozdul a magyar nép, a magyar bölcső védelmére. És idehozom a magyar életösztön látását az élet felé vezető út követésére. Okos, emberi, magyar dolog volna az Elsodort Falu, a Segítség! a Csodálatos élet és annyi élettől igazolt politikai írás megmondójába ügyésszel, rendőrrel, bíróval és börtönőrrel belefojtani egy megölhetetlen szeretet életadó szavait? Mikor a magát jobboldalinak, konstruktívnak és hazafinak címkéző sajtó egyetlen csőcselék-üvöltés lett az irtózatossá idegen elnyelést elálcázó egyetlen monopóliumos uccaszenvedély égőbbé szítására: nem kell minden eszközzel biztosítani, hogy a mesterségesen és idegen pénzre rendezett haláltánc piszkos titkaiba bevilágítson a génusz, a tudás, az emberség, a halhatatlan szeretet szava? Hiszen Széchenyi István szavai intenek és sürgetnek a magyar lelki-

ismeret, a magyar életösztön teljes meghallgatására. Vagy a germán hódítás vérebei előtt már Széchenyi is rossz, destruktív magyar? Az ő szavai, melyeket e Füzet homlokára írtam, ezt mondják:

— *Csak mindenoldalú vizsgálat által lelhetni íel az igazságot: s ez csak a gondolatok legszabaddabb közlése által valósulhat. Hol a beszéd korlátoz: ott rab a nyelv s csak rabként szól.* — Nem lehetne Széchenyi e szavait mottó gyanánt odatenni a készülő sajtótörvény elé, hogy legalább valami kapcsolatunk legyen azokkal az időkkel, melyek miatt egy magyarnak sem kellett szégyenkeznie? Vagy a „*jobboldali*“ Gondviselés úgy gondolja, hogy ez a sajtótörvény e mottó nélkül igézőbb vonzással lesz az elvesztett területek magyarjaira és egyéb népeire?

Az, aki e sorokat belekönyörögi minden magyar és emberi lelkiismeretbe: már huszonhétéves gyermek-emberként országos visszhangot keltőén mutatott rá a zsidó probléma veszélyeire. Akkori látása, az érettebb kor, szélesebb körű tudás és teljesebb horizont erejével újból megmutatta magát az Elsdort Faluban s utána annyi vérrel táplált írásban. Látása nemzedékek látása lett s ő ma sem von vissza semmit és minden felelősséget áll minden szaváért. Élete felmutatott tiszta áldozat tanainak igazságáért. Az, akinek minden eszközt megadott a természet, hogy hatalmat és vagyont szerezzen: vállalta a teljes egyedülséget, a szent szegénységet s felégetve hídjait maga mögött, minden fedezék nélkül, meztelen étellel vívta végzetes harcát a magyarság minden végzete ellen. Hisz a magyar géniusz számára, ha a zsidó imperializmus ellen mozdul, csak magányosság, elhagyatottság és nyomorúság várhat. Mert a „*jobboldal*“ idegen mozdítású, előkelő bútorozatlanjai közt nem terem fű a bizonyos arányon túlnőtt szellem számára. Egy heroikus tiszta élet, egy végtelen ölelésű magyarság s egy elrombolhatatlan alkotás minden tanúsága jogot ad arra, hogy a magyar életösztön szavait szembe he-

lyezzem a márkákra gerjedt orgyilkosok üvöltésének. És arra is, hogy az új kormánylépéssel szemben a tisztelet és nyugodt kérdés jegyében, elmondjam aggodalmaimat.

Nem a zsidók feje fáj nekem. Azt ez az éber-ösztönű, sok lehetőségű nép igen jól elvégzi maga. Minden mozdulatom, minden szavam egyetlen indítása: a magyar életérdekek teljes látóköre, az önálló független magyar történelmi műhely megépítése, a magyarság védelme, megmaradása, fejlődési lehetőségei.

Minden mozzanatában látom, hogy a kormány ezzel a lépéssel a mérséklet, a rend, a magyar adottságok józan mérlegelését akarta biztosítani az üvöltő szekták korlátlan lelkiismeretlenségével szemben. De vájjon ez az út vezet egy egyetemes magyar megújodáshoz, az új magyar honfoglaláshoz?

Először is: Ha nem tévedek, — és ha tévednék, csak a párhuzam volna rossz és nem mondásom lényege — vannak olyan, bár súlyos, de gyógyítható betegségek: melyek egy másik súlyosabb, közvetlenül gyógyíthatatlan betegséget megsemmisítenek az élő szervezetben. És ezért az orvosok néha, hogy az ilyen közvetlenül meg nem közelíthető halálos kórt eltávolítsák a szervezetből, tudatosan fertőzik meg a beteget a másik, bár súlyos, de nem halálos betegséggel. Nem tudora, (ez fájdalmasan azt jelenti, hogy: tudom), hogy vájjon a magyar betegségek közt a morbus judaicus külön problémává izolálása s annak mai elintézési formája nem végzetesen ellenkező orvoslási módszert jelent. Igyekszik meggyógyítani egy kétségtelenül súlyos, de nyolc—tízmillió magyartól mégis csak kiküszöbölhető betegséget és ezzel a műtéttel teljes virulenciára szabadít egy halálos, gyógyíthatatlan betegséget. És mikor így, már a közös veszély megegyező életérdekeinél fogva is: egy jelentős segítséget dob el a magyar megmaradás védelmi eszközei közül, ami a proximus Ucalegon perzselő égése előtt vég-

zetes hiba: ezzel a veszteséggel, végzetessé válható veszteséggel szemben úgyszólván semmit sem ad a magyar szervezetnek. Mert: hogy ma a hatalmat, vagyont, irányítást s a kiválasztás meghatározását jelentő helyek óriási aránybari teuton kezekben vannak, hogy ők jelentenek hathatós pártfogást: a 80 percentes mennyei boldogsággal olyan arányban kerül a magyarság a német lélek kezelésébe, hogy az az esetleg kenyérhez jutó töredék magyar igazán nem lesz kárpótlás és nem lesz menedék és védelem. Hiszen: ügyesen szuggerált politikával a német vérűnek ezenkívül is két arca van a boldogulásra. Ha német kisebbségi arcot vág: a hazai németiség által lakott területeken csak ő juthat álláshoz, mert csak őt tűrik meg. Ha az asszimilált magyar arcát veszi elő, megint csak előnye van az érvényesülésben: mert jobb magyar és érvényesülése ragyogó példa a vérrokonok felé, hogy milyen muris annak, aki magyarrá valorizálja magát. Vájjon ez a csak morbus judaicust operáló orvosi eljárás nem emlékeztet az ős mesike medvéjére, ki úgy óvta meg alvó gazdáját egy fejére szállt légy nemzetellenes működésétől, hogy egy hatalmas doronggal lecsapott a keresztény moráltól kevésbé áthatott állatkára. A légy közérzete tényleg kellemetlenebb lett, de gazdája bezúzott fejjel holtan hevert.

Másodszor: Lényeges-e, hogy az, aki kiszorít az élet lehetőségeiből, aki az én és családom kenyéréből, földjéből, életeszközeiből mind többet hódít magáévá, aki a magam és gyermekeim sorsának irányítását a saját életérdekeinek eszközévé keríti a kezébe: milyen templomba jár, hogy nevezi Istent és milyen lelki toilletet csinál az örökkévalóság előtt? Természetes jelenség volna a következő?: Egy fiacskának két testvérkéje van: Zsolt és Taks. Zsoltot megöli egy zsidóvérű gyilkos. A fiú örült sikoltással, a rémület tébolyával rohan anyjához: — Jaj, jaj, mama lelkem, jaj, irtózatos, Zsoltot meggyilkolta egy szörnyű zsidó! — Taksot mutyiban fojtja meg egy luteránus és egy katolikus, fis a fiúcska a haza-

fias kéj és a keresztény idvezülés szétsugárzó rajongásával rohan anyjához: — Mamuka, szívem. Heil Lutyi! Heil! Heil katolikus! Egy lutyisan, és egy katolikusan keresztény bácsi voltak szívesek kiszorítani Taksból a lélegzetet! Legalább rendet csináltak az öcsikének. Maminak pedig küldeni fognak húsz deka felvidéki ostyepkát. — És természetes volna az anya, ha az első esetben haját tépve niagarázná anyai fájdalmát világgá, a második esetben pedig jobb kezét üdvözlésre emelve, diadalmas kacagással ropna egy Dohnányitól megzenésített Z-betűkből álló „árja“ csárdást, melynek szövegével Gyula Diákot érték tetten? Különben is: furcsa „egységet“ fed ez a keresztény jelző. Ha németvérű akar érvényesülni a magyarság életében: akkor ez a szó egység, mint a pinty a váci pinty és kefekötő a mádi kefekötő. De há magyar akar érvényesülni olyan életben, hol német elemek is vannak: szegény hurinus máris kipottyant a keresztény egységből és olyan elhagyatott és hazátlan, mintha tehetség volna a Pintér Jenő irodalomtörténetében. Nem furcsa gazda, az a gazda, aki ezt a pátoszt hevíti ki magából: — Egyetlen gyermekemet utolsó csepp véremmel, életem árán is megvédem a megnyírt farkú farkasokkal szemben. De ha a nyíratlan farkasok akarják felfalni, az már igazán az Atyaisten dolga, és nem az enyém.

Harmadszor: Mi a szociális jelentősége a magyarságra nézve ennek a csak a zsidóságra szűkített intézkedésnek? Az ezer baj közt, melyek nyomják a magyarság vállait, e három a legsúlyosabb kétségtelenül: 1. a német probléma, 2. a zsidó probléma, 3. a bankuralom és a nagybirtok. A harmadik nem különíthető el teljesen sem a német, sem a zsidó problémától, azonkívül egy osztály sajátos problémája. Tagadhatatlan, hogy összes szociális bajaink nyilvánvalóan vagy rejtett szálakkal kapcsolatban vannak e három damokleszi problémával. Melyiket intézi el az új javaslat? Őszinte megmondassál: csak a második kérdést akarja rendezni. Ez

már önmagában súlyos tévedés és előre lehetetleníteni a legjobb szándékot is. Mert a problémák anynyi ezer szállal kapcsolódnak egymásba, okozatiságuk sokszor annyira együttes, hogy abszolúte nem izolálhatók s csak egyetlenegynek a kezelése az élet minden parancsa ellen van s még fenyegetőbb veszélyt jelent a gyógyítandó szervezetre. Mert csakugyan: ha mi most egyetlenes szociális megváltásként, nagy cintányéros katonazenével, szétkápráztató hókuszpókusszal megnyirbáljuk, hátraszorítjuk, némává rémítjük a zsidót, csak a zsidót: nem lehet ez súlyos következménnyel az egész szociális fejlődésre, a magyar szociális megújulás akaratára? Először is: a mesterségesen egy szenvedélyre gerjesztett tömegek figyelmét könnyen elvonhatja kitermeltetése, nyomorúsága, szociális hátraszorítottsága többi okaitól és ez a szociális fejlődés lendületét évtizedekre megbéníthatja, ami nálunk halálos katasztrófát jelent. Másodszor: hogy milyen célból, az most teljesen mellékes, de kétségtelen, hogy a zsidóság egy része volt szociális állapotaink legéberebb megkiáltója. Igaz ugyan, hogy ez a kritika, ez a megkiáltás egyoldalú volt, mert a bajok közül elhalgatta a zsidó szolidaritás, a zsidó imperializmus pusztításait: de mégis alkalmas volt arra, hogy a nehéz mozdulású, kezdeményezésben és felelősség-elvállalásban félénk magyar akaratot odaébbre megmaradása, fejlődése legégetőbb problémáihoz. Kérdés: ha most azt az elemet, csak ezt az elemet, kioperáljuk a magyar szervezetből: a többi szociális veszélyt jelentő tényezők uralma nem lesz-e korlátlanabb minden ellenállás és gát nélkül való? Nem rémítő elő jelenség erre az: hogy a Nemzeti-akaratos, nyilaskeresztes „Egyetlen Fejek“ grófi vezéreket cipelnek magukkal Kettőtlen Fejek gyanánt? Igaz, hogy a Verulomi Baco*%által kezdeményezett tapasztalati módszer tanításai szerint ezer év óta grófjainkat tekinthetjük szociális javulásunk legfőbb forrásainak Honunk lankáin és hegyesebb vidékein.

De tekintsünk most el ezektől a kifogásoktól, és ismételjük meg a kérdést: milyen szociális fel-
emeltetést jelent a magyarságnak, a magyar munka
nagy tömegeinek ez a nyolcvan percentes evangé-
lium? Melyik a *döntőbb* veszély a magyarság szo-
ciális fejlődésére? A zsidó írnokok, könyvelők, ügy-
nökök, kereskedősegédek, üzletvezetők, ipari és
kereskedelmi alkalmazottak: az apró zsidók nagy
tömege: mely keresi a maga kenyerét, hogy élhesse
a maga életét? Vagy a zsidó nagytőke hatalmasai,
akik roppant anyagi eszközeikkel, világösszekötte-
tésekkel meghatározó tényezőjévé súlyosodhatnak
az egész magyar gazdasági életnek, az egyetemes
magyar politikának? Én nem felelek a feltett kér-
désre, mert minden olvasóban készen ott van a fe-
lelet. Az új intézkedés alig érinti, megkíméli ezt a
hatalmi tényezőt s a kisembereket, az apró zsidók
tömegeit ellenségesíti ki a „Nemzeti Egység“ oly
sokat emlegetett áhítatából. így tehát a magyarság
szociális fejlődése fölött nehezedő tényezőkből nem
szüntett meg, nem gyengít egyet sem.

Pedig: a magyarság megújhodása, érvényesü-
lése végre Magyarországon: csakis a szociális meg-
újhodás, egy munka jogára megépített jogrend
alapján álló életrendszer által lehetséges. Viszont:
Magyarországon szociális megújhodás és igazság-
tétel, emberi jogrend és egészséges fejlődés csakis
a magyarság megújhodásával, érvényesülésével le-
hetséges. A történelmi viszonyok sajátos összeját-
szásával: magyarság és szociális igazságtétel egy és
ugyanazon ügy. Aki akarója, katonája az egyik-
nek: elkerülhetetlenül, végzeti erőből: akarója és
katonája a másiknak.

6. *Az élet hív bennünket...*

Félénken és alázatos könyörgéssel reszketem
ide a következő sorokat. Félénken és alázatos kö-
nyörgéssel: mert a természet egyszerű törvényei-
nek s az emberi igazság legmélyebb parancsainak
érvényességét kérem kiterjeszteni a magyar ma-

gyarságra is. Arra a magyarságra, melyet hűtlen sáfárok arcátlanjai már nem létezőn szétkeveredhetnek hazudnak. De amelyik van. Van, mint a rög. Van, mint a kenyér. Van, mint a vér. És belőle, és tőle, és általa van minden, ami van. Van százezerként, van milliósan, van többmillió. Van a falvak ezreiben, a kenyér véres verejtékű titáni közelharcában. Van a gyárakban, a műhelyekben, a föld ontott beleiben, van mártíriumosan, örök lihegő munkában, van a mások hatalmáért, a mások élvezéséért, a mások diadaláért. Van a bútorozott vackok sápadt magánosságában, a szellem örök számkivetettségében: ingyen megcsapolt halhatatlan bor, vetés nélkül kizsákmányolt nehézarányú kalász. Van a magyar nyelv, a magyar dal, a magyar ritmus csodálatos szépségében. Van természetben, van munkában, van alkotásban.

Az élet nem csak táplálással, jóságokkal élteti a szervezeteket: hanem veszélyekkel, hántásokkal is. A támadó veszélyek, bántások, szükségek és maguk a betegségek: a védekezés új módjaira, az erők sajátos központosítására, hasznos alkalmazkodásokra és győzelmes ellenállásokra mozdítják a szervezetet. Az egészség, erős, edzett szervezet még a külvilág ártásait is saját élettörvényei szerint, saját életfolyamataival szervezete legmélyebb céljainak irányába tudja feldolgozni s ez igen sokszor a krízis után a megújulás diadalával jelent több egészséget, több erőt, az élet, a küzdelem, a fejlődés több lehetőségét. Külső katasztrófák, árulások, belső széthúzások, kloáka-emberek. Összeesküvései érték minden nemzetet: Franciaország, Anglia, Olaszország stb. történelme tele van a rossz napok bántásaival. De e nemzetek szerves erői mindig megújulásra: több, gazdagabb életre szervezettebb életvédelemre tudták feldolgozni az élet nehézségeit. A magyarság előtt a történelem és az élet nagyszerű lehetőségei állanak: csak vissza kell adni a magyar szervezetnek élettani folyamatai szabad természetes munkáját, hogy azok zavarta-

lanul működjenek, legmélyebb életösztönei, sajátos szervi törvényei szerint és: idegen elem, idegen gát, idegen célú beidegzések ne álljanak természetes, ösztönös munkájuk útjába.

Tehát: mindenekelőtt, végre, végesvégre: be kell fogadni Magyarországon a magyarságot is az egyenlő elbánás és a liberalizmus áldásai közé. Legyen intézményes biztosítéka a magyarságnak hazájában, olyan drágán és annyszor megvásárolt hazájában arra: hogy a magyar életben olyan arányban érvényesülhet: olyan arányban tarthatja kezében földjét, nemzeti jövedelmét, a kenyér, a fejlődés, az előrejutás lehetőségeit, amilyen arányra száma és elvégzett történelmi munkája akkor is rájogosítaná, ha idegen ország kisebbsége volna. Ennyit a Trianontól is csak nekünk, magyar magyaraknak hagyott Magyarországon igazán szabad kérnünk.

Tehet nem követeljük, hogy olyan korlátlan arányban érvényesüljünk az életfrontban, amelyben hagyták érvényesülni a magyarságot a halálfrontban a háború alatt. De ez a szerényebb arány aztán egészen becsületesen és minden cudar móka nélkül történjék. Egyetlen egy kenyérhelyet sem vehet el egyetlenegy hazai némettől sem egy magyar, egy angol, egy busman vagy más kétágúja a világnak ilyen mondatocskákkal: — Én lelkeleg teljesen németnek érzem magam, jobb németnek, mint amilyenek a született németek. Tehát: ez a németek számára esedékes állás, kenyér, részesezés stb. elsősorban engem illet. — *Ezt a nyilvánvaló lehetetlenséget kívánjuk a magyar érvényesülés védelmére is.*

Mi tehát, akik a magyar Nemzet megépítését tartjuk a jövő legegyetemesebb feladatának, a magyar megmaradás, a külön magyar történelmi műhely, a magyar történelmi alkotás elengedhetetlen biztosítékának: nem akarjuk a Nemzet semmilyen rétegét, az Állam semmilyen polgárát kivonni az egyenlő elbánás elve alól. Minden ilyen törekvést

örültségnek, a magyar nemzet-alkotás bűnös megakadályozásának, a külön magyar történelmi műhely ellen elkövetett merényletnek bélyegzünk. Mi csupán azt követeljük: hogy a magyarsággal az egyenlő elbánás elvét, nem csak elméletben, nem csak írott paragrafusokban, hanem az élet összes feltételeiben, az élet összes reális viszonyaiban, az érvényesülés, a fejlődés minden lehetőségében. Mi/éppen nemzetalkotó nagy feladataink teljes látókörében: nem akarunk az országban másodrendű polgárokat, nem akarjuk, hogy a magyarság kizsákmányoljon, vagy elnyomjon bármily vérű néprete~geket. Mi csupán intézményes biztosítását kívánjuk annak: hogy a magyarságot se szoríthassák másodrendű polgárokká, hogy a magyarságot se zsákmányolhassa ki, ne nyomhassa el semmiféle szolidaritás, legyen e szolidaritás alapja a közös vér, vagy osztályérdek, vagy bármi. Mi a magyarság, Magyarország állambirtokos népe csupán egyet kívánunk az ország minden polgárától, az egyenlő elbánás, egyenlő védelem, egyenlő fejlődési lehetőségek zálogául: azt, hogy minden egyes polgár benne legyen a magyar nyelv, a magyar kultúra, az organikus magyar történelmi célok nemzetet formáló egységében és csak ilyen polgár számára lehessen kenyér, állás, védelem, élettelehetőség Magyarországon. Egyébként, az egyéni elv alapján, bármily nyelvben és bármily kultúrában is részesítheti magát. Aki ehhez az egységhez hűtlen, aki nem akar ebben az egységben résztvenni, idegen nemzet, idegen állam irányítása alá helyezi magát: annak számára ne legyen föld, kenyér, élettelehetőség Magyarországon.

Mi tehát a magyarság egyenlősítésének elodázhatatlan nagy történelmi feladatát Magyarországon nem egy vagy két ok izolálásával, nem valamely réteg egyetlen bűnbakká kipécézésével akarjuk elérni. Hiszen egy-két ok kiküszöbölésével a többi okok ártó hatalma csak korlátlanabbá növekednék. Hiszen ilyen kipécézéssel a Nemzet

egy rétegét taszítanak ellenségünké. Mi a magyarság egyenlősítését, új honfoglalását egy minden elemében pozitív és egységes egyetemes gondolatrendszer megvalósításával akarjuk elérni, mely egyenlő szociális igazságtételt, a munka kizsákmányolásának egyenlő lehetetlenségét a kulturális fejlődés egyenlő ígérétét jelenti az ország minden polgára számára.

Természetes, hogy a magyarság egyenlősítésének és az egyetemes szociális igazságtételnek ez az új életrendszere, új jogrendje lemondásokat, zsákmányvesztéseket, hatalmi visszaszolgáltatásokat jelent mindazon elemek számára, melyek eddig túlarányú előnyöket élveztek a magyarság és a szociális igazság kárára. Ilyen elemek egyaránt lesznek a németiség, a zsidóság és ama társadalmi osztályok kebelében, melyeknek eddig kitermelési lehetőségeik voltak a magyarság ellenében, így lesznek köztük magyarok is. *De éppen az elintézés kivételt nem tűrő egyetemessége és mindenki számára nyilvánvaló szociális igazsága lesz az: ami megérteti az ország mindenvéü polgárával, hogy itt nem igazságtalan bűnbak keresésről, nem egy egyoldalú kipécézés megbélyegzéséről, nem is az elodázhatatlan szociális megújulás kiállításáról: hanem egy egyetemes nagy történelmi igazságtételről van szó, mely mindenki számára egészséges jövőt jelent: aki a magyar Nemzet egységében akar dolgozni és munkája, tudása, tehetsége arányában érvényesülni. Érvényesülni mindaddig amíg érvényesülése nem lesz más, igazságos érvényesülések gátja.*

1. E nagy szociális igazságtétel első ténye, hogy az összes állások betöltésénél, az ipari engedélyeknél, a magyar kenyér elosztásánál az élet minden terén a magyarság olyan arányban részesüljön, mely a magyarság egyenlősítésének elodázhatatlan történelmi feladatát minél hamarabb megteljesíti.

2. Annak biztosítására: hogy a magyar Nemzet sorsa a magyar nyelv, magyar kultúra, az organikus magyar történelmi célok egységében formált lelkek irányításában maradjon: új, egységesebb, a magyarságot természetyszerűen kifejező középosztályt kell létrehozni. Hisz az egész nemzeti élet milyensége a középosztálytól függ. Ezért egy tehetség-megfigyelő szerv felállításával s Budapesten és az ország nagyvárosaiban Collegium hungaricumok felállításával: intézményesen kell biztosítani: hogy a magyar parasztság és a magyar munkásság arravaló gyermekei *közköltésen* a hajlamaiknak megfelelő középosztályú pályákra neveltesse. Ott egészséges a nemzeti élet, ahol a középosztály szerves, vérszerinti folytatása a parasztságnak és munkásságnak. Egészséges nemzeti szellemi élet, lelki nevelés, ipari, kereskedelmi élet, sajtó, hadsereg, városigazgatás, higiénikus gondoskodás: csak az ilyen magyarnak és népének biztosított középosztály munkája lehet.

3. A magyar megmaradás legfőbb örök záloga, a magyar életvédelem alapkövetelménye: a nagybirtok mozgósítása a magyar parasztság megmaradása, fejlődése irányában. Milyen másként állna a magyarság ügye: ha ezt a legsürgetőbb feladatot már békében elvégeztük volna a régi, integer Magyarország egész területén. Természetes: itt nem egy minden polgár számára szóló földrészesedés beteg elképzeléséről van szó, amire különben nemrég a legilletékesebb szavak intettek. Hiszen ha a kilencmillió hold magyar földet elosztanák a kilencmillió magyar alattvaló között, a föld egy része olyan kezekbe jutna, melyek nem tudnának mit csinálni vele. A csecsemőkről nem szólva: a bártüндérek, a tenniszező kisasszonyok, a lovaspólózó gondtalan boldogok: de a tanárok, bírák, kereskedők, gyárosok: az ország lakosságának hatalmas része: egyrészt nem tudnának mit csinálni a földdel, másrészt föld nélkül is megvannak önfenntartásuk, fejlődésük feltételei. A magyar földnek a magyar

megmaradás biztosítékává mozgósításának kérdése első, második és harmadik sorban: a magyar parasztság megújulásának, védelmének kérdése. A legújabb történelem megmutatása szerint: a magyar parasztság az egyetlen történelmi osztály, a nemzetfenntartó elem, az örök magyarság: a magyarság megmaradásának alapja, a magyarság összes erőinek, ősi lelkének, csodálatos nyelvének ropant forrása. Addig van magyarság, amíg földre gyökerezett, egészséges, a fejlődés és érvényesülés minden feltételével rendelkező, folyton növekvő igényű magyar parasztság van. Odagyökeríteni a magyar parasztságot a Dunántúl, a határok, Budapest környékének, az egész országnak minden rögéhez: ez az egyetlen magyar megmaradás: ez a magyar megújulás gyökérfeltétele. Természetes, hogy a nagybirtokok egyszerre történő átalakítása kisparaszti birtokokká bizonyos átmeneti terhelési zavarokkal fog járni s talán az Állambolt is megérzi ezeket a zavarokat. Így volt ez máshol is. De ezek a múltó jelenségek elenyészően jelentéktelenek az egyetemes magyarság: a mai magyar parasztság: a mai magyar szenvedése mellett. És elenyészően jelentéktelenek a magyarság nagy történelmi érdekei mellett. Franciaországban sem ment minden zavar nélkül ez az átalakulás: de csakhamar egy gazdag, a fejlődés ezer lehetőségében élő hatalmas nemzet nőtt ki belőle. Különbösen is: a legvakabb történelmi tudatlanság bizonyos „*ráterettség*re“ várni. Előbb be kell dobni a gyermeket a vízbe és azután tanul meg úszni. Előbb meg kell teremteni az új jogrendet, új életrendszert jelentő intézményeket: és ezek az intézmények fogják megalkotni az emberekben a hozzájuk való lelket és képességeket. És minden földkérdés-rendezésnek alapelve csak ez lehet: *minden földbirtok csak örök bérlet a nemzeti hűség és az magyar érdekek feltételei mellett. A magyar föld minden röge, egész teste: a magyar Nemzet egy és oszthatatlan örök tulajdonosa.*

4. A magyar gazdasági élet olyan irányban ala-

kítandó át: hogy a gazdasági élet minden tényét, a hitel és tőkeképzés minden feladatát az egyes foglalkozási ágak szövetkezeteinek egy nagy egységbe rendezendő sorozata bonyolítsa le Minden kivétel állami monopólium.

5. A politikai rendszer a mai ál-népképviselőből olyan rendszerré alakítandó át, mely az élet minden tényében a magyar munka egyetemének történelmi ránevelését jelenti önsorsa irányítására és a történelmi élet építésére. És amely a nép tényleges részvétele ebben az építésben, önsorsa irányításában. Politikai és gazdasági téren így valósul meg a megújulás alapfeltétele: lehetetlenné tenni a zsákmányt és a kalandort az élet minden terén.

6. Közoktatás terén a magyar megmaradás elengedhetetlen alapelve: A magyar Állam minden egyes községben magyar iskolát tart fenn. Ezekben az iskolákban aztán az esetleges idegenvérű tanulók számára, ha szülőik úgy kívánják, biztosítva lesz az, hogy saját nyelvükben is képezhesék magukat. Természetesen: a kisebbségek ott, ahol elég számban vannak: saját költségükön magániskolát tarthatnak nyelvük és kultúrájuk művelésére.

*

Aljas és piszkos zsoldú gazemberek igyekeznek rádermeszteni a magyar lélekre a közeli elkerülhetetlen halál rémületét. Én pedig annak a látásnak erejével, melyet az események még sohasem hazudtoltak meg: kiáltom minden magyar csirra, minden magyar akarat, magyar vágy felé: sohasem állott a magyarság olyan nagy lehetőségek előtt, mint most! *A magyarság igazi európai szerepe csak most kezdődik, külön történelmi műhelyének egyéni alkotása most fogja megmutatni magát önállása, függetlensége minden erejével.* Két feltétele van ennek a megújulásnak: külpolitikai téren: biztosítani a magyar megmaradást,

a magyar sors irányításának öncélúságát bármely nagyhatalom, bármely imperialista éhség ellenében. Ezt a biztosítékot a kis nemzeteknek csak a kelet-európai, a balkáni és a nyugatázsiai kis- és közép-nemzetek összefogása adhatja meg. Ennek a gondolatnak legyen elijeszthetetlenül makacs akarója a magyarság és így egy nagy történelmi szerep betöltésével kapcsolódhatik a többi nemzetek életakaratába. Szomszédainkkal okvetlenül és minden nagyhatalmi befolyás nélkül, ha egyelőre másként nem: egy közösérdekű hosszabb Treuga Dei révén kell megegyeznünk. Az az Erdélyt, Dél- és különösen Nyugatmagyarországot elelfelejtő egyetlen bögedelem Csehország ellen nem a magyar életösztön, hanem a német imperializmus mozdítása. Meg kell szüntetnünk a vérbosszút a magyarság és a szomszéd népek közt. Olyan viszonyok megteremtésére kell törekednünk, hogy Kelet-Európa minden népe biztosítéka legyen egymás megmaradásának, egyéni fejlődésének.

Belpolitikai téren: Egyes részletproblémák kipécézése, a magyarság legnagyobb veszélyeit el-
 álcázó kloaka-uszítások beteg programja helyett
 ešy új< minden szabadságában, minden szociális
 védelmében intézményesen biztosított demokrácia
 egyetemes rendszerével kell hozzájuttatni a magyarság
 egyetemét hazájához, nyelve uralmához, saját
 sorsa irányításához, a fejlődés, a gyarapodás felté-
 teleihez. A szociális igazság oly rendszerével, mely
 apró külön-bántások, részlet-bosszúk helyett: az élet
 egyetemes rendszerével, összes feltételével védi
 meg a magyar munka egyetemét minden kizsákmánylás,
 minden idegen hódítás ellen. És amely a szociális
 igazság erejével és a kulturális fejlődés gazdag
 lehetőségeivel magyar nemzetté formálja az ország
 minden polgárát a magyar nyelv, a magyar
 kultúra, a szerves magyar történelmi célok érdeké-
 ben.

Az Élet hív bennünket és mutatja a megújho-
 dás, a győzelmes jövő útait. Az új ezerév elején

megint Vazulokká tehet bennünket egy idegen meg-
elégíthetetlen éhség? Az új, magyar és emberi,
egészséges és alkotó Magyarország minden feltétele
a mi öntudatunkban, szolidaritásunkban és elszánt-
ságunkban van.

Budapest, 1938. április 17.

A JÓHISZEMŰ KÁOSZHOZ.

Nem a hatalommal szemben nehéz a bátorság az igazságot megmutató hitvallás. Nem a „társadalmi rendbe“, törvénybe, rendőrbe, csendőrbe, katonaságba, börtönökbe biztosított uralkodó érdekszer ellen. Ami szenvedés és baj erről a részről fenyeget: az tanításaid megnövekedett ereje és a rád néző lelkek nagyobb világossága lesz. És szenvedésed, és hősi bizonyágtételeid már-már egység és a jövő győzelme ígérete azok számára, akik ennek a világosságnak a fényével látják az emberi dolgokat.

A nehezebb kötelesség, a fájdalmasabb bátorság az, mikor szavaid korbácsát, látásod nehéz ítéletét a jóhiszemű káosz: a megalázottak és megszorítottak, megraboltak és kizsákmányoltak, a munka tragikus gladiátorai ellen kell felmozdítanod. Hiszen ezeknek legörültebb tévedése is: egy jobb jövő nélkülözhetetlen hite. Legvakabb dühük is: a megváltás szomjas keresése. Rombolásba zuhanó világtalan akaratuk: szenvedésben gyűlt heroizmus és a közös életfájdalom egybeölelő szolidaritása. És szavaid ítéletes megmutatásával talán éppen azt öljöd meg bennük, amiben emberségük legmagasabb hullámát érte el.

És mégsem futhatsz el ettől a nehezebb kötelességtől, ettől a fájdalmasabb bátorságtól. Vagy mernél vállalni egy olyan népszerűséget: mely gyávaságod, lelkiismeretlenséged engedménye és szép szavakkal elfedezékelt megszökés attól, ami életed lényege, hivatásod legszebb tartalma?

Mindenekelőtt: meg kell látni és érteni a mai helyzetet.

I. 1. A magyarság századok hosszú során át idegen dinasztia, idegen főrend, idegen magas klérus uralma alatt, idegen életcélokért, idegen életformákban kitermelve elvesztette faji öntudatát, egybetartozósága, szolidaritása védő és életformáló erejét. 2. Nagy tömegeiben elgátolva a szociális, gazdasági és kulturális fejlődés gazdag lehetőségeitől s urai kényén élve: elszokott attól, hogy saját helyzetén gondolkodják, sorsát a jövő szempontjai szerint irányítani próbálja, hogy magát az összefogás, kezdeményezés és felelősségvállalás bátorságára nevelje. Különben is: olyan történelmi funkciókat töltött be a majdnem örökösen harctér-országban, amelyek nem voltak alkalmasak arra, hogy a demokrácia nagy életversenyére neveljék. Ebből a szempontból a hazai német és zsidó rétegek helyzetének történelmi nevelése lényegesen szerencsésebb volt. 3. A századok külső és belső háborúságaiban és a világháborúban is aránytalanul nagyobb véráldozatot hozott, mint a hazai nemzetiségek. 4. Mindezeknek következménye: A magyarság idegen célokért, idegen étvágnak kitermelt gyarmatnép lett. Lelkileg is. Történelmi műhelye, sorsa irányítása idegen kezekbe került. Lelkében egy idegen célú világmutatás, ideológia és érzésvilág öngyilkosító igézetét tették úrrá.

II. 1. Trianon tragikus változtatása új helyzet lehetőségei elé állították a magyarságot. 2. Ez új lehetőségek közt megújulásának négy hatalmas útját pillanthatta meg: *a)* Új honfoglalással: a szociális igazságtétel és egyetemes kulturális mozgósítás erejével újból kezébe venni sorsa irányítását, földjét, országa hatalmi helyeit, *b)* A magyar parasztba építeni történelmi életrendszerét és ezért a szétkorhadat, öntudatát veszített „felső“ osztályok helyébe intézményesen új középosztályt nevelni a magyar parasztság és munkásság arravaló gyermekeiből, *c)* Az eddigi anarchikus, korlátlan eszközű,

az élet minden terén diktátorságokra züllesztő demokrácia helyébe megvalósítani az intézményesen biztosított szabadságok demokráciáját, melynek politikai rendszere minden percnyi állandó történelmi nevelést jelent a nemzeti munka egyetemes tömegének önsorsa irányítására, *d)* Elszakadni az ezer éven át emésztő Németország érdekkörétől minden viszonylatban s a szomszéd országokkal és Kelet-Európa, a Balkán, és Nyugatázsia kis és közép nagyságú nemzeteivel igyekezni megszervezni az egymás egyéni fejlődését biztosító közös katonai és gazdasági védelem összefogását, *e)* A magyar nyelv és magyar kultúra ápolására és a kölcsönös segítség biztosítására egy hatalmas ligába szervezni a világ összes magyarjait.

III. 1. A két Tisza irtózatok politikája miatt, mely nem engedte a magyar parasztságot, munkásságot és szellemi munkásságot önindulását, kezdeményezésre és felelősségvállalásra nevelő alakulatokba szervezkedni: a magyarságban nem volt oly történelmi öntudatú réteg, mely az összeomlás, s később a kommunizmus bukása után kezébe vette volna az ország irányítását a fennebbi lehetőségek megvalósítására. 2. Az országban két ilyen erős fajti öntudatú, szervezettséget jelentő szolidaritású réteg volt: a zsidóság és a németység. Ezért: a két „forradalom“ alatt a zsidóság, a kommunizmus bukása után a németység kifejezőinek kezébe került a lelkek és az ügyek irányítása.

Ezek a tények teljes magyarázatát adják a mai állapotoknak. A mindenféle félelemtől és maszlagtól elbódult magyar középosztály még mindig azt hiszi, hogy az élet Magyarország számára külön, az egész világegyetemben érvényes természeti törvényektől eltérő csak-csupán magyar nemzeti természeti törvényeket alkotott. A beléje fertőzött asszimilációs elmebaj (imbecillitás assimilations) azt a patológikus hitet váltotta ki benne: hogy alma nemcsak almafán teremhet, hanem almát teremhet a ke-

serű lapu, a lósóska és bármi más. Viszont: az almafa nemcsak almát terem, de teremhet medvecukrot, turáni Hadúrt és minden egyebet. Teljesen képtelennek tartja azt, hogy a magyarságot védő organikus életösztön, sajátos magyar látás, a magyarság minden mély életérdekének megfelelő történelem-építés gondolata, test-lélekből kiépülő életformák csak magyar test-lélekben, magyar látásban, magyar agyban, magyar életakarokban teremhetnek meg. Ellenkezőleg: minden reggel igen jogosultnak érzett reménykedéssel néz a nyámnyám négerrek, a botokundok és az-indiai párszik felé: hogy ama bizonyos „hanttal“ idekötözhető csodálatos *asszimiláció* útján ezek teremjenek ki neki efféléket. Ezt az „asszimilációs“ agyhártya-lobot annyira egyetemes életrendszerévé tántorogta, hogy — mint az egyszeri önzetlen — a munkamegosztás egy egészen sajátos tervébe építette be. Úgy tett, mint az a mesebeli alak, aki csúf önzésnek tartotta azt, hogy élete minden funkcióját ő maga végezze. Ezért ő csak a nehéz munkát, az aggódást, a védelem véráldozatát s az étellel járó bajokat vállalta. De kalászi kenyerét mással etette meg, de tőkési borát mással itatta meg, de munkája bérével másokat öltöztetett selyembe-bársonyba. És mikor télvíz idején, félig megfagyva, az éhség és szomjúság agóniájában utolsót vonaglott, végső gondolata tátott szemű elképedés volt, hogy másoktól megevett kenyere nem az ő testére gyűjtött izmot, másoktól megivott bora nem az ő test-leikébe vitt erőt, másokra öltöztetett ruhái nem az ő életét védték meg a természet mostohaságai ellen.

Ez az elképedés lett otthonos a középosztály magyar elíteltjeinek lelkében, mikor látták, hogy az összeomlás után a zsidóság szerephez jutott része zsidó agyból, zsidó látásból, zsidó életérdekek parancsából intézte az ország és a magyarság sorsát. És viszont: a kommunizmus bukása után a mai inkább bús napig, de nem bezárólag: a hazai németiség szerephez jutott része német agyból, német lá-

tásból, német életérdekekből intézi az ország és a magyarság sorsát.

Kiváló hunnusaink teljesen ilyen joggal állhatnának körül mindenegyves almafát. És odagyökerezésig báméskodhatnak azon: hogy az almafa almát terem.

Mármost: az oldja meg a kérdést, az hoz jobb jövőt a magyarságnak, az adja vissza nekünk az ellenségeinktől is csupán nekünk hagyott kis országot és sorsunk irányítását: ha dühfutamokba patakszunk a saját organikus parancsaik szerint élő zsidóság és németiség ellen? Vagy az: ha turáni testünket megkenjük nemzeti-szocialista, nemzeti-akaratos, kurucos, magyarpártos, turáni egyisten-hívős, Hon-szerelmes, *TESz-es* étolajjal és beugrunk a németiség feltátott szájába: nehogy a zsidók egyenek meg. És bús Peturos daccal kimordulunk a megemésztő belekből: — Látod, destruktív zsidó, mégsem benned leszünk excrementum! Hanem a keresztény konstruktív, Wotan tatát imádó pogány németiségben. Pukkadj meg! Hiszek Magyarország feltámadásában!

Úgy látszik, hogy a ma politikát rángó, tajtékozó, kergülő és robbanó tömegekben ez az utóbbi megoldás lett az egyetemes tabu. — Magyarok, akik félték a magyarság halálától, gyertek, haljunk meg gyorsan németül és akkor nem fogunk többé félni a haláltól! — kiáltják a felözönlő pártok, ligák, táborok, szövetségek, alakulatok, egyesületek, csoportok és más célbataláló döfései a haragvó Istennek. A legkülönbözőbb jelszavak, szimbólumok, mozgások igyekeznek saját külön életekké kendőzni az egyetlen Német Halál arcát. Az egyiknek jelszava: *Harc!* Ez azt jelenti, hogy harc a zsidóság ellen, ha a német hódítás és más keresztény nemzeti kizsákmányoló elől el akarja falatozni a magyar népet. A másik csoporté: *Kvarc!* Jelentése: kemény legyen a szíved a fennebbi zsidóság ellen, ha a fennebbi ténykedésbe merészkedik. A harmadiké: *Sarc!* Értelme egyszerű: vágd meg a

zsidót, amikor lehet. A negyedik jelszava: *Schvarc!* Ez igen borús kilátást jelent az egész ó-szövetségre s tartalma a rendőri állapotokon belül el nem mondható, stb. stb. Jelvényeik nem jelentenek kevésbé dús ötlet-szüretet. Az egyik csoport jelvénye: görbe kard. Vagyis: csak ravasz Teleki Mihályi diplomáciával lehet célhoz jutni. A másik szövetség jelvénye: egyenes kard. Tudniillik: a magyar először kupán vágja a szembejövőt és csak azután kérdi meg a személyi adatait. A harmadik Táboré: egy ravaszul vigyorgó koponya. Másként: Valamint a koponya üres és mégis ravaszul vigyorg: nem az a jó magyar, aki tehetséges és művelt, hanem: akinek üres a feje, de turáni érzéssel tud ravaszkodni, stb. stb. stb. Az egymást üdvözlő mozgások mély célszerűséggel honmentőek. Az Ordas Kurucok a hüvelykujjuk hegyét viszik az orruk hegyéhez, ha egymást látják. Nem szabad ebből azt következtetni, hogy talán egymás szagára tesznek ezzel kedvezőtlen célzást. Nem. A zsidó büzre figyelmeztetik vele egymást a turániár ja-keresztény-pogány testvérek. Viszont: az örvös Honszerelmesek — és ezért a két csoport között véres harcok dúlnak — az orrukat viszik hüvelykujjuk begyéhez. Jelentés: ne várjuk meg, míg a zsidó támad, hanem az előtt szállítsuk hőfokukat a nulla alá, mielőtt valami huncutságot elkövetnének. Az Árja Balambérok kis csapóajtókat készítettek a köldöküket elfedő ruhákon. És ha találkoznak: egy zsinór megrántásával e csapóajtókat felnyitják, úgy, hogy köldökük egymás szeme elé meztelenül. Ezzel az üdvözléssel biztosítják egymást, hogy Méhely professzortól lámpázott teamagyarságuk pont Emese köldökzsinórjáig megy vissza, aki különben az újabb kutatások szerint Balti-tengerparti német lány volt s mint gépíró nő működött a Wotan tata propaganda-irodájában, stb. stb. stb.

A „Vezérek“, „Ducsék“, „Führerek“, csiradiktátorok, akik után ezek a heveny-csoportok ámok-

futnak, nem kevesebb színű vicc-záporát jelentik az Agg Humoristának. Kommunizmusból kiárvult kloáka-költők, akik bolsevista verseik „vörös“ és „kommunista“ jelzőit átcserelelik a „nemzetiszín“ és „patkós-keresztés“ szavakkal s a régi fűzfaággal próbálják új pénzforrásra csurrasztani a magyar sziklát. A vadászat baklövéseitől a rokon politikába átunatkozott Taszilók, akik a zsidó lármával osztályuk beteg anakronizmusától igyekeznek elvonni a figyelmet. Paralitice honmegváltásba progresszált vén futballkapitányok, akik ravasz hunyorgatásokkal próbálják pótolni a szürke agysejtek konok hiányát. A Gömbös Gyula — pedig inkább lesújtó — példájától pityókos politikába saltomortalézott volt katonatisztek, akik valamelyik náci röpirattól gyógyíthatatlan szájmenést kaptak. És ha saját csurralékukban úszva magukkal rántanak egy-két analfabéta kefekötősegédet vagy a szemetesekocsik valamelyik becsengető fiúját: már zord biztonsággal beszélnek a hatalom átvételéről. Pályájuk tankjéül vasalt nadrágot és kölnivizet használó vén politikai csókfiúk, akik most germán harisnyapénzért csalogatják a magyart a német halál öleléseibe. Minden szemét és minden bacillus, ezerféle maszkkal és ezerféle visítással: történelemcsinálásra mozdult a magyar zsákmány fölött. És ezt a sokféleséget egyetlen láthatatlan fronttá a Miatyánk közös sutytyomban megváltoztatott mondata teszi: — *A mi márkánkat ad meg minékünk ma. Feltétlenül ma.*

És — ó, milyen fájdalmas ezt látni! — hogy nagyszerű magyar altisztek, hűségesekek, mint a jó kard, pontosak, mint a becsületesen gyártott gép, mély emberségűek, mint akiknek egész életükön át anyjukig ér a lelkük. Hogy szegény munkások, napszámosok s a munkátlanság megingott kikergettjei. Hogy becsületes kiskereskedők, kisiparosok, az élet mindennapi békés építésre elhívott szelíd munkatársai. Hogy eddig lelkiismeretes tisztviselők s a szellemi munka egyensúlyt veszített vagy lelki szembajos tengői. Hogy az ifjúság életformáló

hitet, érvényesülési pályát, családalapító lehetőséget kereső szomjasai: hogy a munka és a végtelen nyomorúság minden lázas látomása: bódultan tódul a magyarság e tervszerű és végleges megorgyilkolásának gengszter alakulataiba. Hiszen az életseb úgy sajog, úgy áhítóznak rá valami gyermekségükben álmodott csodát, valami hitük mélyében gyökerező megváltást s az igazságtétel életigazoló ígéretét. Kell valami nagyon hitt hit nekik, valami öklös és szíves, egész lelküket, egész megcsúfolt, nyomorú, horizont nélküli életüket átáradó hitvallás: hogy át tudjanak vánszorogni a lenyűgöző mából a kancsalszemű holnapba. Az idők tragikus fordulójánál evangéliumi napok kopogtatnak a magyar lelkek ablakain és a jobb jövő szomjúságát meg kell elégíteniük valamivel, hogy meg ne szakadjanak.

Minden felelősséget vállaló engesztelhetetlen harcot s a védő szeretet elpusztító akarát vállalom azokkal a gazemberekkel, számítóan örültekkel és örülten számítókkal szemben, akik több ezeréves kultúra és kétezeréves kereszténység után felébresztik a tálkákban gyilkoló ős embercsikaszt vérálmait s ezer álarcban, ezer gangben, ezer csalásban megújhodás nagy lehetőségének napjait a hazugság, uszítás és csalás bomlott karneváljának haláltáncává bokázzák. Hogy pontos időben, az üzleti szerződés betartásával szállíthassák a megrendelt magyar hullát az irgalmatlan német hódítás számára. De ezeket a szegény, megfacsart, százszor kiszüretelt, a halál különböző sikátorába tántorodott tömegeket betakarom szeretetem és végtelen szánmam védő szárnyaival. Hiszen ezek azért üvöltenek, mert már nem tudnak sírni. Azért gyűlölnek, mert véresre sajgott bennük a hozzájuk tartozók: a kis rosszul táplált, jövőtlen gyermekek és sápadt, igavonó asszonyok szeretete. Azért bontják oly vad dühvel a maradék magyar vár köveit, mert a vidám szabad munka, a szociális igazság s a kulturális fejlődés nagy egységbe hozó templomát szeretnék a helyén látni. Azért olyan vakok, mert csak

emberségük, igazságszomjuk jobb jövő reményük álmát látják.

Természetes, hogy a német életakarát tervszerűen és ügyesen vezeti a magyar bomlás folyamatait és minden katonája és zsoldosa helyén áll és végzi a legalkalmasabb mondatokat és mozdulatokat. Egyik tanulmányomban rámutattam a német tervszerűség bizonyos eszközeire. Ide csak egyet idézek meg. Hogy megmutassam egész döbbenetes távlatában: mily halálos vaklátással nem látnak a jóhiszemű magyar káosz mozgói.

A külföldi propagandára képező német szervezetekben kiadták a jelszót, hogy Magyarországon a kisebbségi kérdés minden teret és minden fület túl-harsogó mozgósításával kell, vezetni a szervezést és a szétszervezetlenítést. Az így egyetemes lárma-dobbá zajongott kisebbségi kérdésnek maszlag-tartalma a következő:

Magyarországon a nemzeti politika csődöt mondott. Magyarország azért vesztette oda földjének kétharmadát, lakosainak több mint felét, mert erőszakkal nemzeti állam akart lenni, vagyis: a magyarság egységében akarta történelmi életét megépíteni. Az egyetlen mentség tehát az, hogy Magyarország, a volt magyar nemzeti állam átalakuljon Hungária politikai állammá. Ez azt jelenti, hogy minden kisebbség él úgy, ahogy neki tetszik, teszi azt, amit akar, olyan viszonyba lép, vagy úgy egyesül a rokon-népű idegen állammal, amilyen kedves neki s a Magyar *Államhoz csak állam jogi kötelekék fogják kötni*. Ha mi ezt a Hungária politikai államot hétfőn reggel félnyolckor megcsináljuk: félnyolc után öt perckor nemcsak az elszakított magyar rétegek, de sőt hanem: az erdélyi románság, a felvidéki ruthén, tót és német, a nyugatmagyarországi német, a délvidéki horvát, vend, szlavon, szerb, sváb motorbiciklin fognak visszarohanni hozzánk egy Hungária Limited dalkar megalakítására, hogy minél több hangon bőghessük a Horst Vesselt a szélrózsa négy lúdbőrözése felé.

Természetes: hogy ennek a maszlagnak minden szava becsstelen csalás s a történelem leggazabb meghamisítása. Kloroformba mártott rongy, hogy ráborítsák az életösztöneihez ébredő magyarság arcára. És éppen az ellenkező igazságot igyekeznek eltakarni. A magyarság minden tragédiájának gyökérszálai, minden gyökérszála: oda vezetnek vissza, hogy idegen életérdekek és idegen életformák gyötröttségében nem mert és nem tudott a magyarság mély szempontjaiból irányított nemzeti politikát csinálni és hogy idegen kezekbe engedte a magyar élet minden gyepelőjét. Innen van hátraszorulása, kitértsége, árva hazátlansága saját hazájában, innen öngyilkos részvétele a világháborúban a német imperializmus oldalán, innen Trianon és minden következménye. Csak az abszolút hülyék vagy a dühöngő örültek hihetik azt, hogy a történelmi integer Magyarország szlávjai és románjai egy ilyen ostoba történelmi mutyi ígéretere visszacsicsonkálnak hozzánk, hogy Festetich „nyilas“-keresztesekké taszilovasítsa őket. Viszont: mi lenne, ha az ellenségeinktől is külön magyar történelmi műhelynek hagyott maradék országot így mutyiba szétosztanák a hazai németiség és egyéb kisebbségek közt? A támadóan faji öntudatú németiség mögött ott áll a Keleteurópa elnyelésére felmozdult roppant Németország, mely az erőszak és anyagi és lelki ráhatás minden eszközével a saját céljaiból termelt német politikába szervezné be az egész hazai németiséget. És látva, hogy a magyarság többé már nem államtulajdonos, nem történelmet formáló erő: a többi maradék nemzetiségekben is — már csak félelemből is a német elnyeléssel fenyegető jövőtől — megmozdulna a nehézkes erő a rokonvérű államok felé. Ráadásul: Magyarország, azaz most már: Hungária részvénytársaság iskoláiban már nem nevelnék egységbe az ifjú nemzedékeket a magyar kultúra, magyar nyelv, magyar irodalom és magyar történelem lelki tényezői. Az a bizonyos „csak államjogi helyzet“ egy igen rövid anarchikus

helyzetet jelentene. És mivel a rokontalan magyarság mögött nincsen semmi „Hinterland“, semmilyen külföldi testvérhatalom s belső helyzetében is hatmílra és anyagilag már most hátra van szorítva: természetes, hogy az Egyház, az Iskola, a Hadsereg, a közgazdaság, az adminisztráció: az egész „politikai“ Állam vezetésére olyan egyének kerülnének, akik neveltetésükben német vagy más nemzeti lelket kaptak s Németország vagy más állam életérdekeit szolgálják s magukat egy idegen nemzet tagjainak érzik. Világos, hogy az egész „politikai nemzet“, „hungarizmus“ és „államjogi helyzet“ rövidesen teljes szétbomlásra vezetne, melyben Németország jutányosán megegyezne szomszédainkkal a magyar föld, a magyar lélek, az egész magyarság végső elnyelésében.

És íme: a magyarság e tervszerű meggyilkolását, Trianon eme egyetemes kibővítését minden magyar rögre és magyar lélekre a jobboldali, fajvédő, turáni és hazafias maszkot hordó ügynökök egész serege fertőzi be az ifjúság és a középosztály lelkébe. Egy példa egész irtózatos mélységében mutatja meg: mennyire Vazullá tették a magyar élet-öszönt.

Egy magyar nevű, de idegen lelki-képletű volt katonatiszt, a magyar nemzeti hadsereg volt tisztje, egyszerre csak megpolitikult. Hogy mi lökte őt a politikai svádába: nehéz volna megmondani. Mert ha Demoszthénesznál egy nyelve alá dugott kavics diadalmasan elintézte a természet mostohaságait: dióhéj-kiadású Hitlerünk a Himaláját is valószínűleg hiába csusszintaná a nyelve alá: mert okosat, szervesen összefoglalót, az ország összes fizikai és pszichikai adottságára épített egységes történelmi programot akkor se tudna adni. Ehelyett egyre bővebben zuhatagló újabb és újabb nyomtatásokkal súlyosbítja a magyar szemek befogadó képességét, melyek közép műfajt jelentenek a Párizsi Bazar reklámjai és a víziló tavaszi hasmenése közt. Egy fogyhatatlan sváda híg sárgás-szürke levében

együtt evickélnek itt a német nemzeti jelszavak, törzsörmesteres honmegváltó bökpáncsok, az Atyaisten pedig mint pillér-kolléga vesz úszógyakorlatokat benne a „katonával, a polgárral és a paraszttal“. A munkás ki van zárva a lubickolásból. Boldog: ő künn van a vízből. Mindez a zagyva csurgalék körülfortyog egy „*egyetlen fejet*“, melyet szerzőnk hosszúnyakú vágyakozással áhítatosan magáénak áhít. Egyetlen Fejünknek már pártja is van, melyet Apukája a szép önképzőköri, de csonka elnevezéssel a *Nemzeti Akarat Pártjának* hív. A teljes cím így hangzana: — *A Nemzeti Akarat Pártja és Kéjgáz és Ketyeg*. Már kimegy Németországba jelentkezni a német ököl hatalmasainál. És íme tüstént új evangélium zendül szét Magyarhon lankás vagy síkos türelmességein: Magyarország nincs többé, még a körülszaggatott, ellenségeinktől is csak nekünk hagyott Magyarország nincs. Amint nincs többé Váci Püspöki Pince. Dfe van: Hungária Egyesült Földek. Amint van Hungária Pince. Ezzel a gyönyörű szörnyszülöttel a német igézetű Gandhi szétgyilkolja a nekünk hagyott maradék országot is, szét a magyar nemzetet, szét a magyar nyelv, magyar kultúra, magyar történelmi célok egységében megvalósuló saját külön magyar történelmi műhelyt, szét a magyarság minden biztonságát, védelmét, jövő lehetőségét. Ez Trianon tovább fejlesztése a magyarság végső elnyeléséig, ez a magyarság hullává készítése a német imperializmus számára. Nem hirdetik-e már nyílt piacon az érdek és a zsold irtózatossága, hogy magyarság nincs, a magyarság már végkép szétkeveredett a környező népekbe? Nem pompás megoldás: azért nem kell segíteni a magyar paraszt, a magyar munkásság, a magyar szellemi munkásság millióin: mert nincsenek! Miért olyan palik, hogy nélkülöznek, hogy szenvednek, mikor nincsenek! Hát nem osztályellenes izgatás ez? A legbecstelenebb, a leggazabb izgatás.

És most figyeljete!: hogy mélyére lássatok

annak az egységnek, mely az ezer álarcú turánkodó, nemzeti szociáliskodó, honapedő alakulatok mögött van: Mikor ezt a neki gurult Svádát bíróság elé állítják: a nemzeti, fajvédő „jobboldal“ vezéregyéntelenségei egymás után nyilatkoznak: hogy a „hungarizmus“ (Lásd: Szekfüt) sáfárának működésében csupán szerintük való igen találó és alkalmas hazafiságot látnak. Aki ezt nem érti, nem akar érteni. Amint az orgyilkos nem akarja érteni alvó áldozata jogát az élethez.

*

Ó, ha mint a tavaszi levegő nagy hívása, mint az élet, munka és összefogás vidám indulója betelhetnék a munka, a nyomorúság és a szenvedés millióinak lelkébe, hogy lehessen az élet vérszerinti kátekizmusa, új hite, igazságosabb jövőt hozó evangéliuma. Könyörögnék nekik az élni akaró élet gazdag hívású szavával: — Ó, testvéreim az örök magyarságban, halljátok meg annak szavát, akinek egész élete felajánlott vidám áldozat volt azért, hogy a ti gyermekeiteknek több falatja és kevesebb félelme, több kacagása és kevesebb gondja legyen. Hagyjátok ott és kerüljétek el messze a gyilkos ököl, a butaság, a műveletlenség, a magyarság orgyilkolását tervszerűen előkészítő politikai gengszterek vad úszítású szervezéseit. Hát annyira fáj nektek ember lenni, hogy az egyént eltaposó parancs, a titeket gyilkos doronggá gépesítő Kainuralom vérbódulásos nyájában akartok rúgással és korbáccsal terelt barmok lenni? Nem látjátok a becstelen csalást a nemzetivé és szocialistává pingált lobogók mögött? Vad izgatású zagyva programjaikkal, népmegváltó véres mókáikkal a maguk hatalmává akarják lopni a ti jogos elkeseredéseteket, hogy nehogy ti magatok szervezkedjétek önsorsotok javítására. így aztán, adva a szörnyű nép barátot, egy üres és meddő zsidó hajsza ügyes kihasználásával megtartsanak titeket azok kitermelésében, akik eddig élvezték munkátok gyümölcsét. Gyilkosok és beteg analfabéták, az emberkloáka

legirtózatossabb felelőtleni és a munka becstelen kizsákmányolói szervezkednek az üvöltő falkák mögött egy gengszter-diktatúrára, mely ép oly tragédiát jelent a munka tragikus mindennapi hőseinek, mint a magyarságnak. *A munka és a magyarság érdeke ma egy és ugyanazon történelmi tényező ebben az országban s a munka jogára épített életrendszer egyszersmind a magyarság új honfoglalását, megújított életét jelenti.* Zsidó probléma van és ezt a problémát történelmi jelentésében, egész hatásában én mutattam meg. Tanításaimból semmit vissza nem vontam s e probléma megoldását ma sem akarom kevésbé. De nem gyanús célú kancsal prófeta az, aki majd szétekrazitul a zsidóveszély ellen, de nem akarja látni az ezerszer borzalmasabb német veszélyt, mely megmaradt földünket, történelmi létünk s lelkünk lelkét, megmaradásunk legfőbb biztosítékát: az édes magyar nyelvet is veszélyezteti? A munka és a magyarság jövője nem az analfabéták, a tehetségtelenek, a szadisták és más zsebében kotorászók népnek pingált diktatúrájában van. És az alkohol és bűn rángói, a magyar ruhába bujtattott pofozó gépek, a háttérben hunyorgó prédára éhes felbujtók nem hozhatnak megváltást sem a munka embereinek, sem a magyarságnak. Az élet egyetlen útja, a munka és a magyarság egyetlen biztosítéka: egy új, a munka jogaira épített demokrácia, melynek szabadságai már intézményesen biztosítva vannak és amely minden tényében tekintet, a nemzeti munka milliós tömegeit nevel önsorsotok intézőivé, történelmi életet építő állammá. És amely intézményesen tesz lehetlenné minden szabad zsákmányt, minden dologtalan életet az élet minden terén. És a magyar paraszt és magyar munkás arravaló gyermekeiből fog egy új, egészséges, egységes, a demokráciát szervesen élő középosztályt teremteni. Ez az új magyar demokrácia nem a húsevő és ragadozó német imperializmus ágyúiban, tankjeiben, mérgegázaiban fogja keresni biztosítékát, hanem: a keleteurópai és nyugatázsiai kisebb

nemzetek békés, termő, védő összefogásában, mely mindenik nép egyéni fejlődésének biztosított jövőt fog jelenteni.

Ó, testvéreim az örök magyarságban és minden más vér küldöttei: akik a magyar nyelv, magyar kultúra, magyar történelmi építés egységében akarjátok megélni életeteket. Ti, akik emlékeztek az édesanyátokra és akarjátok a család mindennapi gyönyörű eposzát és a bölcsőt a vidám, munkás családban: válasszatok! Válasszatok a történelem nagy fordulójánál: mi kívántok lenni? Egyéniségetek minden temetőktől, anyáktól, apáktól, földtől, munkától kapott értékében durván eltaposott, a korlátlan parancs korbácsaitól és rúgásaitól irányított vak életű állambarom diktatúrába cinkosodott történelmi gengszterek zabolátlan uralma alatt? Vagy állandóan önsorsotok irányítására nevelt, a kezdeményezés és felelősség elvállalás heroizmusára ösztönzött, a munka, a kultúra, az édes magyar nyelv és szociális igazság szent szolidaritásában dolgozó, termő, alkotó istenarcú emberi emberek?

Városmajor, 1937 október 17.

TÁNTORGÓ LELKEK.

Neki feszülve a mává súlyosodó napoknak, millió idegszálban élve a végzetes kérdések előtt álló közösség életét, azét a közösségét, mely életem élete, minden értelmem és egyetlen feladatom, süket-vakon legsürgetőbb személyes ügyeim iránt: egy levél ütött homlokon.

Ez a levél egyetlen élet szomorúságát mondj a^v és mégis: nemzedékek élém szakadt sírása. Egyetlen lélek csődjét panaszolja, csődjét az élet, vak tántorgását a halál előtt, és mégis: ezer és ezer tén-, fergő fiatal lélek bánata beszél benne.

I.

Egy fiatal jogász írja a levelet, aki végezte a gazdasági egyetemet is. Azok közül a lelkek közül való, akik nem tudják az életet értelem és tartalom nélkül élni és akik csak akkor éreznek jogot az élethez, ha egyéni erőik, saját céljaik: egyszersmind a védelem, az építés, a fejlődés eleme valamely egyetemességben. Akiket egész életükön át mozdít a széles ölelésű lelkek ősi vágyakozása: valami nagy egységbe tartozni, vér lenni annak vérkeringésében, izom az izmaiban, erő és lendület az akaratában.

Felekezeti iskolába járva: öreg kollégium és öreg templom falai közt épült meg első tizennyolc évének lelke. Mikor feljött a fővárosba az egyetemre, három hatalmas érzés parancsa alatt állott, melyek a kor összes hullámveréseiből, jelszavaiból, szenvedélyeiből, tragédiáiból és fényesködű reményeiből áradták tele fiatal életét, A kereszténység

egy új alkotó és egybeölelő megújhodása, az irre-
denta és a magyar paraszt történelmi és szociális
felemelése volt az a három — még inkább érzés,
mint gondolat, mely célt ígért élete elé s fiatal erőt
egyetlen hitvallásba egyesítette.

Rokonság és felekezeti hozzátartozás bevitte
Budapest vallásos köreibe. A templomok szószékei,
vallásos összejövetelek, egy felekezeti ifjúsági
egyesület, ahol sokat érintkezhetett a theologiai
ifjúsággal és egy úgynevezett oxfordi csoport, hová
barátai ajánlották be: széles lehetőségeket adott
neki a kor vallásos közéletének megismerésére. És
itt érte az első végzetes ütődés. Ő fiatal akaratában
úgy érezte, — ha talán még alaktalanul s a szavak
határozott vonalaiba nem foglalhatón —: hogy ke-
reszténység és magyarság, vallás és a történelmi
közösség szeretete egyazon dolog, az isteni és em-
beri örök rend egyazon akaratának mozdító paran-
csa az egyénben. Azt hitte, hogy a *magyarság* ép
úgy vallásos, mint történelmi fogalom: az isteni
akarat mintegy katonai kirendelése az életharc egy
nehéz, de gyönyörű elhivatású őrhelyére. Azt hitte,
hogy az a keresztény hit, melybe beleszületett, az
a felekezet, melynek tagja: állandó, mindenpercnyi
mozgósítását jelenti egy nagy szolidaritás minden
tagjának, hogy megteljesítse azoknak a feladatok-
nak egyetemét, melyeket Isten azzal szabott eléjük,
hogy magyarnak hívta el őket. Fiatal igazságszol-
gáltatásában teljesen képtelen volt még csak vitára
engedni is azt a gondolatot: hogy lelkünknek egész
életünkön át feladatos Isten-arccá teljesítése: min-
denpercnyi örök készülésünk az örökké valóság
számára: egy hermafrodita abszolút önzés állandó
tolakodó törtétele a legfőbb ítélő jóakarátába a
meddő kegyeskedés olcsó tornáival. Úgy gondolta,
hogy az „Isten képmása“ nem egy ingyen ajándék,
egy már teljesen kész valami a születő emberpalán-
tában: hanem: egy gazdag-ígéretű lehetőség, mely-
ért minden erőnkkel meg kell küzdenünk és az élet
minden terén olyan viszonyokat kell teremtenünk,

hogy minden egyénben felébresszük az akaratot az egész életen át tartó célra: megteljesíteni önmagában az Isten arcát. Ebben a gondolatban látta aztán teljesen egyazon isteni akaratnak, az emberi élet vallásos, keresztényi és magyar elhivatását. Egyház, felekezet, vallásos szolidaritás: úgy készülés az örök életre: hogy a földi élet állandó lelki megszervezése, minden percnyi lelki mozgósítása egyfelől arra: hogy önmagunk testi-lelki egészségét a ránk vigyázó isteni szemek előtt teljes erejére, lehetőleg legtöbb képességére neveljük, hogy minél több adottságunkkal, minél áldozatosabban, minél heroikusabban legyünk élet, erő, védelem, öntudat, fejlődés azok életében, akiket velünk egy történelmi közösségbe, közös feladatokra hívott Isten. Másfelől: folytonos fegyelmezettséggel, bátorsággal még saját érdekeinkkel szemben is, kezdeményezéssel, felelősségvállalással, gondolattal, munkával odahatni: hogy a magyar élet minden téren olyan viszonyok valósuljanak meg, melyek a legkedvezőbb feltételek arra: hogy minden magyarban megépülhessen az akarat, hogy magát teljes termő magyarságára, emberségére: teljes Isten-képmásává élje. Az ő gondolatában tehát az egyefemes *Egyház* fogalma legvégső következményeire szélesedett. Annyira: hogy az *egyházi* és *világi* jelzőknek semmi külön értelme nem volt. Hiszen az ő szemében a „*világi élet*“ az egyetlen Egyház: az isteni gondolat, az isteni egészség, rend, igazság állandó építése volt, örök munkába mozgósítás a halál kísértései ellen.

Ó, milyen nehéz sírás jön ki azokból a sorokból, amelyekben ez a megöklözött lelkű fiatalember elmondja csalódásait. — Szó, szó, szó, frázis, mimika, patetikus gesztusok, kegyes fintorok: mintha valami vidéki ripacs-szerkesztőség papírkosárjává tették volna lelkét: üres vagy piszkosírású papírelkek cafatjai hulltak belé, néha tele irtóztatós ujjlenyomatokkal. Századokon át átöklendezett általánosságok, komikus agyarkodások a „*Sátán* ellen“,

akit valósággal érdekessé, majdnem rokonszenvessé tettek ezek a nagyképű szemforgatások. Megkorbácsolt fiatal ízlése sokszor tört ki a gúnyos dachba: — Milyen finom úriember lehet ez a Sátán, hogy ez a sok ízléstelen bugris így csattogtatja rá a fogát! — Aztán a Biblia szétcsorgatása egy szürke, szennyes, léleknélküli szőlőrévé, melyet átmaszatoltak az élet minden pórúsán s melyet unos-untalan löcsögtettek a fülekbe és lelkekbe, mint valami híg, táplálék nélküli moslékot a szegény udvarok válujába. Az Élet Könyvét, mely nemzetek és nemzedékek nagy mozgatója volt az élet: a szervezkedés, a szolidaritás, a heroizmus, a termékeny harc felé: az életherelés, a meddőség, az elbújás s egy eunuk-kereszténység izom-ernyesztő, akarat-kloroformozó, csira-megőelő irtózatossá destruktorává tették, a Halál gyalázatos kerítőjévé. Az élet minden sürgető problémájára, a magyar falu segélykiáltásaira, az idegen hódítás minden gyilkos tenyéré: mint riadt ölebek úrnők szoknyája alá: bibliai frázisokba bújtak el. És a börtökű idézetekben, a kegyes fintorokban, a minden védő mozdulatot lemákonyozó „szeressük-egymást“-os eunuk-kereszténykedésben meg nem rontott fiatal szemek meglátták a gyáva és a maga kis pecsenyét féltő Isten-pisláncsoló apró ember-dakszli gyáva elbújását, embertelen dezertálását a magyarság, emberség és jövő nagy hívásai előtt.

Mély következményű volt a kapott ütés a fiatalemberre. Lehatott élete legmélyéig, hol mint egy talaj alatti titkos forrásból: a temetőben rég elfeküdt apák és anyák leglényege: századokon át építő szeretete, századokon át védő gyűlölete fakad lelkünkbe, csak saját magunkénak hitt énké. Olyan magánosnak, olyan élete minden értelmétől elhagyottnak érezte magát e bibliás eunukok meddőségében, hogy lelke sírva didergett valami új közösség, új egység után, melynek tagjai az ő élete szerves céljaival, legmélyebb ideáljaival lehetnek testvéreivé. Fejest ugrott az egyik legnagyobb ifjúsági alakulatba, egy bajtársi szövetségbe.

Szegény léleknek, hitnek, áldozatos életfeladatnak született férfi-gyermek ebbe az „egységbe“ is előre belelelkésedett egy nagy tartalmat. Azt hitte, hogy ezek az ifjúsági alakulatok a magyarság lényegét fejezik ki. Mintegy egyetemes, hatalmas kohói a magyar nemzetté formálás nagy történelmi feladatának, ahol az ifjúság a magyar népművészetek, magyar élethagyományok, magyar irodalom, magyar művészet, magyar ideológia és mindenekfölött: a magyar nyelv állandó, tervszerű, hatalmas propagandájával: a magyar lélek: a magyar nyelv, magyar kultúra, a szerves magyar történelmi célok egységébe formálja, ösztönös lelki egységű munkatársává emberíti az Alma Mater minden fiatal lelkét. A magyar középosztály bölcsőjének tekintette az Alma Matert és az ifjúsági alakulatokat, hol a magyar nyelv, magyar kultúra, magyar lélek mély dalaival a nagy emberi egység: a Magyar Nemzet tagjaivá igézik egész életükre a fiatal lelkeket.

Ez volt szemében az Alma Maternek és ifjúsá-Nának örök feladata. De hitt egy másik, az élet és halál dilemmájával sürgetően korszerű feladatukban is. Az Egyetem szerinte a magyar élet legegységesebb műhelye, a magyar életharc állandó mozgósítója volt. Itt kapja a fiatal magyar az ország anyagi és lelki adottságainak teljes ismeretét, a problémák meglátását okozatiságuk teljes szövedékében, megoldási lehetőségüket a magyarság egyetemes munkás tömegének életérdekei irányában, itt fegyverzik fel a magyar életharc katonáját azokkal az ismereti és morális fegyverekkel, melyek egész életére a magyarság egyetemének, a nemzeti munka roppant tömegének: a magyar népnek munkás hitvallójává, az örök magyar honfoglalás elszánt harcosává képesítik. És azt hitte, hogy abban a végzetes küzdelemben, melyet az örökkévaló magyarság, az egyetlen magyar történelmi osztály: a magyar parasztság az ország földjéért, az egészségért, a kultúráért, arravaló gyermekei középosztállyá fejlődéséért folytat: az ifjúsági alakulatoknak kell minden

hatalomtól és befolyástól független, minden áldozatra elszánt előcsatárjainak lennünk.

Amit aztán itt talált, az olyan minden képzeletet megverőn hihetetlen volt, hogy saját érzékeit, füleit és szemeit megbomlott szolgálknak kellett tekintenie, akik egy hagymázos örület képtelen zavarával akarják urukat az öngyilkosság felé kergetni. A magyar Alma Mater, az évezredek ősi távlatával magyar Pázmánynak Egyeteme egy idegen szellemiség vára lett, hol óriási arányban idegen vér, idegen lélek öröklésétől meghatározott tanárok formálták a fiatal magyar Vazulok lelkét. És száz és száz alakban, a legkülönbözőbb tananyagok alkalmazásában, ügyes és konokul kitartó adagolásban folyt lelkük füleibe az öntudatot kiégető, az élet hősi akaratát csirájában megölő, a magyarság áldozatos hitvallását meghervasztó igézet gyilkos ólomja: hogy a magyar kicsiny nép, már számában halálra van ítélve, de halálos ítélet számára földrajzi helyzete, rokonalansága és minden egyéb viszonya. Különben is, ma már egyáltalában nem is lehet magyarságról beszélni, hiszen ez a faj ezer év alatt úgy szétkeveredett az itt levő fajokba, különösen a germánokba, hogy csupán egy Kállay Miklós nevű 78 kilós mutatószám maradt belőle, akiből még kémiai úton ki lehet némi Verecke-szagot vonni s talán ezt sem lehet nasalis majálisnak minősíteni. De hiszen ez a nép már akkor is, mikor Kelet-Poroszországból idehivatlandokodott — Ázsiának soha még a krinolinja peremét sem látta — olyan kevert volt, hogy voltaképpen akkor sem volt. Tehát: a hont senki sem foglalta el és Magyarország a senki országa, helyesebben azoké a jobbmagyar idegeneké, akik a nem létező magyarokhoz nagylelkűen asszimilálódtak. És ez a nemlétező magyarság még azt a koszos nemlétezését is csak úgy tudta a századokon át fenntartani, hogy Európa különböző csataterein állandóan reaktiválta ezt a rozoga nemlétezést idegen hatalomért, idegen életérdekéért, idegen bölcsők jövőjéért, idegen lélek, idegen nyelv diada-

Iáért. Nemlétezése örökdicőségű csúcspontját, valószínűs frenézisét a világháború alatt érte el, amikor három világrézsz mézszárszékén folyósíthatta ezt a nemlétezést millió hullává, nyomorékká, süketté, vakká, ronggyá roncsolt magyarral — egy idegen hatalmi álom érdekeiért, mely kegyesen nem vette rossz néven ezt a tolaakodást. De Kelet és Dél szláv népei már szétküldték a meghívót arra a bankettre, amelyen a nemlétező magyarságot meg fogják enni. A zsidók pedig, hogy a szláv fogakról ne hulljon le a zománc a túlnyers magyar hústól, már ráigcsálják puhára e nagy elnyelés számára. És hogyan fog akkor ez a szegény elkevert magyarság tovább is nemlétezni, másért vérezni, másért vetni, másért izzadni, ha azok a kutya szlávok elnyelik? Egyetlen egy mentség van nemlétezése számára, ha önmaga ösztönös lendülettel beugrik a keleti nyitott száj elől egy nyugati imperializmus szájába. Ez különben is történelmi logika, egymásrautaltság és Schultert an Schultert. Minden igazi magyar tehát, aki ön^N tudatosan és hungarice nemlétezik és elkevertségi állapotban végzi honfíúi feladatát: köteles magát naponta zsírral, vajjal, vazelinnel és síkporral körülkenni, hogy gyorsabban csússzék le a jóindulatú lenyelő torkába. Ez idegen imperializmus akaratahoz kell kötnünk sorsunkat, lelkünket, földünket és akkor aztán olyan nemlétezők lehetünk, hogy egy döglött veréb kozmikus csúrdöngölő lesz hozzánk képest.

És a bajtársi szövetség! Sohasem fogja elfelejteni azt az estét, az első „táborozást“, mely gyógyíthatatlan harapást égetett magyar anyák, magyar apák hosszú során át gyűlt lelkére. A terem egyik középület boltozatos, barátságosan hívó nagyterme volt tágas mellékhelyiségekkel. De a fehér falak árván, zokogtatón meztelenek voltak. Nem beszélt rajtuk a magyar múlt mély tanítása, a magyar kultúra mártiriumosan dicőséges eposza. Nem kondult onnan a fiatal lelkekbe a Pázmány roppant pogány kereszténysége, a Szenczi Molnár mély hír

vasú végtelen szeretete, a Zrínyi Miklós örök öntudatra hívó arca, a Berzsenyi sírboltot törő mozdítása, a Katona örök szimbólumokba összefoglaló, katedrálist termő roppant ereje, nem a magyar géniusz többi végzetűző gigászainak életre mozdító arca. És nem beszéltek a falakon évezredet egybefogó hosszú hívással a széttépett Magyarország visszairó arcai: a múlt csodálatos hárfája: az egyetlen Kolozsvár, az őrtálló zord óriás: Brassó, az édes széles székely nevetéssel kacagó Sepsiszentgyörgy, a nagy magyar álmok építő köveivel ékes Kassa, a magyarság Nyugatra előretolt büszke bástyája: Pozsony és a többi húsból, lélekből kitépett részei az egyetlen fájdalmas magyar testnek. A terem mélyén, egy hatalmas hosszú asztal körül, mint titokzatos és ijesztő akváriumból öszeszés, öszes és ösz hajtól koszorúzott sajátos arcok lúdbőröztettek felmozdult réműlete felé. Társaitól megtudta: hogy az örök rohanásban, az egyetemes tovaomlás zuhatágában ezek az egyetlen örök és elmozdíthatatlan dolgok: az örök ifjúsági vezérek. Közvetlen Ádám és Éva kiűzetése után a paradicsomból az akkori ifjúság ijedt állapotában megválasztotta őket vezéreinek és azóta minden földrengésen, világtasztrófán és kormányváltáson keresztül azok maradnak a századok összeomlásáig s a kihűlt Nap, a megfagyott földgolyóbis, a megdermedt naprendszer legfennebb csak jegelt ifjúsági vezérekké tudja tenni őket, de elmozdítani nem. Volt köztük egy-két szláv arc is, de nem a szlávtság csodálatos mélységű, emberitőn emberségű arcai közül. Az egyik boldog-duzzadra hízott nagyon Töhötömősen vezér olyan volt, mint egy hólyagot vetett tordai pogácsa, - a másik zordul Botond úgy ijesztett beléje, mint egy borotvált denevér. De a nagy többség az asztal körül germán volt, pisláncsoló-alázatosan okoska, vagy tokás-oktatón rangos. Magyart hiába keresett közöttük, de hivatalaik nevei annál sikoltóbban magyarok voltak. Az egyik pláne nádor volt, a másik kincstartó, a harmadik ítélőmester, a legócskábbja

is legalább írdeák volt. És ezeket a címeket tapinthatóan gögös örömmel hordozták, mint darwini őseink a fajfenntartó zsuzsujokat. A fiatalember a családban és az ősi kollégiumban kapott széles, emberi magyarságával hitt a magyarság történelmi feladatában, hogy a magyarság van hivatva az ország minden vérű népét magyar nemzet és a magyar kultúra egységében történelmi jelentőségű közösséggé formálni az egyenlőség és testvériség alapján. De most majdnem kivérzön fáj neki, hogy ebből az egyenlőségből és testvériségből éppen a magyar fajt látja kizárva. És felfázott tudatában az irtóztos kérdés: milyen célok érdekében, milyen érdekek szolgálatában, milyen lelki formálásra gyűjthettek egybe ezt az ifjúságot, hogy a lélek, a temetők, az anyacsók szerinti magyar ifjakat így kiszorítják“a vezető tényezők közül?

Az asztalon különben, az elnöklő Vezér előt, csuda-fene vacakok darabosodtak, mintha a megdagálylott Teleki-tér ide könnyebbítette volna magát legfeleslegesebb lomjaitól. Volt ott egy éktelen nagy kard, egy akkora idomtalan kulcs, hogy a pápai Bazilika Szent Péterét örökre elijesztette volna minden egyházi folytonosságtól, egyéb nevüket vesztett vagy még névre nem talált furiga dolgok és egy rém-furcsa hosszú fityfene valami. Ezek voltak az ős turáni-magyar szimbólumok s az Emesemama ridiküljében fedezte fel őket a híres magyar történész: Schittenhelm Eduárd Erich Brúnó, a Turul szárnyai alá gyűlt ifjúság legfőbb dérector spirituálisja.

Akkor a Vezér a rém-karddal háromszor rácsapott a hosszú fityfene-valamire. Ez volt a turáni magyar—kuruc—hej Rákóczi—Bercsényi—(Bezeredy!)—Kárpátoktól—Adriáig ős táborozás kezdete. És szegény magyar gyökerű, magyar álmú, magyar szívű embergyermek megdermedve vette észre, hogy az elnevezések ősmagyarkodó zsargonja mögött itt minden mozdulat, szó, minden tény, mely lelket akar formálni és életfelfogást meghatározni:

idegenből hozott csempészholmi s idegen lélek, idegen életérdek levegőjével, érzésével, ideológiájával tölti meg a feltátott fiatal magyar lelkeket. Es most, itt először e kis keretben látta meg éles, húsba rontó vonalakban a magyarság ezeréves tragédiáját. Azért nincsenek magyar fiúk a vezetőségben: mert az idegen életformákban, az idegen lélek, idegen érdek levegőjében nem tudnak lélegzeni s elundorodnak, némán félrekullognak onnan, ahol nem érzik a magyar életösztön, a magyar lélek mély indításait. Ezért került a magyar sors, a magyar bölcső jövője ezer éven át idegenek bitangjába.

Az élete gyökeréig megszomorított fiatalember most már a megütött test túlérzékenységgel látta meg a többi szomorúságokat. Úgy látta, hogy ez örök ifjúsági vezérek és az ifjúság között olyan a viszony, mint a lánchídfeői vársikló és a vár tetejére szándékozó közönség közt. Az Eternit-palával drusza ifjúsági vezér ráül az ifjúságra s az felviszi őt a mindenkori kormány elnökhöz: — Kegyelmes Uram, én leégés-mentes éternit-ifjúsági-vezér vagyok, húszezer gombrajáró, mérleghitelesített magyar ifjú áll mögöttem, mikor kapok képviselői mandátumot? — Vagy: — Nagyméltóságú Uram, én, életfogytiglani ifjúsági vezér, húszezer darab, összesen tizenkétezernyolcszáz mázsa gondosan csomagolt, gombrajáró magyar ifjút tudok Neked bármely célra szállítani, melyik hozzánemértésben leszek államtitkár? — És éltes Vezérek, idős Nádorok, kenyერük javát megevett Kincstartók, öreg Dominuszok vén Dísz-Dominuszok, agg Pátronusok együtt egy csoda gépezetet adtak össze, melynek eredménye volt: *a nikotekszezett magyar ifjúság*. Ő eddig úgy hitte: hogy az ifjúság, éppen a maga független, önindulású különségében, sajátos szerve a nemzeti életnek s még tapasztalatlansága, fejletlen életlátása és könnyebben tettbe lobbanó akarata is szükséges életfolyamatokat jelentenek a Nemzet egyetemének. Az ifjúság idegzetének érzékenységgel, életösztönének mohóbb éberséggel hamarabb és

sajgóbban érzi meg: egyfelől azokat a bajokat, melyek a Nemzet egészségesebb fejlődését gátolják, másfelől azokat a szükségeket, melyeket a Nemzet egyeteme érdekében meg kell elégíteni. És érvényesülést kereső életösztonei s még el nem tompult faji érzése könnyebben felismeri azokat a gondolatokat és embereket, amelyek és akik egy új, tágabb érdekű, egészségesebb és igazságosabb életrendszert jelentenek a Nemzet számára. Nagy tévedés azt hinni, hogy az ifjúság olyan értelemben jelenthet új kort, hogy e kor megteremtő gondolatait, életformáit ő adja. Ezt sohasem teszi és nem is teheti. De, mert az új szükségek elsősorban az ő jövőjének, érvényesülésének sajtószármazékai, idegzetének gyorsabb befogadásával s éppen mert tapasztalatlanságával s hiányosabb élet- és emberlátásával kevésbé latolgatja a lehetséges veszélyeket, kevésbé habozó: állandó, szükséges, szerves serkentője a történelmi közösség folytonos megújulásának, mintegy természeti szerve annak az állandó, örök immanens forradalomnak, mely nélkül nincs egészséges emberi fejlődés. A Podagra, Paralysis, Érelmeszesedés és Szenilitás szelídebb lankáiról összeszedett Vezérek, Nádorok, Kincstartók, Dominuszok és Pátromisok *éppen ettől a szerves funkciójától, ettől a történelmi harangot megkondító jelentőségétől herélték meg az ifjúságot. És ez azt jelenti: hogy megherélték a Nemzetet ifjúságától. Mert a bajtársi szövetkezetek azzal, hogy az ifjúságot minden megnyilatkozásában a tető alá bújt vagy bújó bácsik függvényévé tették: kisikkasztották életükből legtermékenyebb, leggazdagabb korukat s nyakon ragadva őket, amint kiléptek a Középiskola küszöbén: rögtön öregekké lélekelmeszesítették.*

Íme tehát az a forrás, ahol a nemzetek életösztone a leghatalmasabb buzgással tör elő, nálunk gyönyörű eredménnyel sterilizáltatott. És ő kétségbeesve látta, hogy ez az ifjúság tényleg mennyire bizonyos gomb parancsaira mozog és nem kifejezője a magyarságnak. Lelkének legmagasabb ör-

tüze: az irredenta: fiatal rajongásával visszaölelni az eltépett magyar földeket a vérző anyatesthez: hasonlóan csak végtelen szomorúságokra világított. Arra a szörnyű valóságra, döbbsent, hogy az ifjúság nagy részében az irredenta nem a magyarság történelmi életszervezésének hitvallása: hanem szinte korlátlan lehetőség imádását terjeszteni a fiatal lelkekben, már majdnem az idegen uralom alá jutás vágyát. Végtelen keserűséggel látta, hogy az irredenta érzés a legtöbbször nem a századok meghalhatatlan szeretetéből, a lélek mélyéről fakadó parancs, hanem tényleg gombra járó valami s a gombot idegen hatalmi érdekek nyomják. Jugoszlávia állt az idegen imperializmus útjába: egyszerre harsogva fájt nekik Délmagyarország s a többi sebek igen hegyedős állapotba kerültek. Megegyezés jött létre az idegen érdek és Jugoszlávia közt: a magyar ifjúság felfedezte, hogy a múltban mindig barátságos kapcsolat volt a magyarok és a szerbek közt s ezt a kapcsolatot Potoirek egész hadvezérsége alatt a lábibija zsebében hordta. A csehek ellen tornyosult föl az idegen érdek haragja: Romániának már egészen testvéri vonásai kezdtek lenni, de a Felvidékért olyan szív-vérzési dömping történt, hogy a kloáka lázadóit még a törvényes biztonságot és az ország függetlenségét is el akarták mosni vele. Lezúzó szégyent érzett, hogy a magyar lélek ennyire függvénye idegen érdekeknek. És lelkében nehéz árnyékot vetett az a negyedik szobor, a leg súlyosabb, a legfájdalmasabb.

Később, hogy a gólyaév eltelte után ő is szerzett némi tekintélyt magának, felmozdult daccal és rajongása naiv buzgóságával új hangot, új tartalmat próbált bevinni az ifjúság életébe. Mindenekelőtt az irtóztatós idegen szuggesztívót, az idegen lélek és idegen érdek vad iramú hódítását próbálta ellensúlyozni. Komolyan, indulat és túlzás nélkül próbálta a magyar életösztönt, a magyar öntudatot felébreszteni társaiban, vigyázva, hogy egy bántó szót se mondjon semmilyen nemzet és semmilyen

nemzetiség ellen. De úgy gondolta, hogy semmilyen nemzettel fennálló barátságos viszony vagy szövetség nem lehet ok arra, hogy a magyarságot független történelmi életében eldestruálják életösztone látásaitól, öntudata egységesítő és védő erejétől s még életének alapfeltétele: önállása akaratától is. És a magyarság nagy nemzetalkotó feladatában az egyenlőség, testvériség és kulturális közösség alapján ítélt meg minden nemzetiséget, de lehetetlenség volt örökölt magyarsága és fiatal igazságérzete előtt, hogy ebből az egyenlőségből éppen az állam-birtokos magyarság szoruljon ki. És mégis: a legszerényebb, legkomolyabb fejtegetéseire lehazaárulózták, lezsídózták. Fejéhez verték a vádat, hogy azfc a hatalmat támadja, mely a „magyar megmaradás-egyetlen reménysége“ és hogy megoszlast akar bevinni a „nemzeti egységbe“. Holott ő, a magyarság egyetemét egyenlősítő új honfoglalási gondolatával éppen a nemzeti egységet akarta az igazság, a történelmi jog és becsületes részesedés egészséges alapjaira helyezni.

Különböző kulturális kísérleteiben is vereséget szenvedett. Próbálta rávenni társait, hogy ne csak ötletszerű rövid érintkezést keressenek a magyar ifjúság nagy egyetemével: a munkás és paraszt ifjúsággal, kortes-szerű, zengő hazafiságú, élőképes és fényképmasinásos alkalmakkal, hanem állandóvá szervezett kapcsolatokat építsenek meg velük. És ne egy meddő hazafiság híg levét öntözzessék ezekben a fogékony és gazdag lelkekbe, elcsábítva őket bűnös kerítéssel saját életérdekeik mellől egy honfimaszkos kizsákmánylás szolgálatába. Hanem: ez a kapcsolat állandó tájékoztatást és lelki szervezést jelentsen a munkás és paraszt ifjúságnak, hogy saját érdekeiket a magyar problémák egyetemes szolidaritásában lássák s komoly, lelket formáló tartalmat kapjanak a magyar kultúra minden teréről. Viszont: az egyetemi ifjúság megismerje lelki alkatukat, szükségüket, mindennapi problémáikat, összes

viszonyaikat s a népnyelv és népi művészetek kincseit.

Hogy kinevették Vazulék a fiatal magyar prófétát! A szellemi érdeklődés, a szellemi érték megbecsülése a háborút követő két évtizedben mélyen alászállt. A sportmánia és egy üres jelszavakban és meddő gesztusokban kimerülő, pecsenyéhez vezető Vezér után szagló politikai lézengés lett a fiatal tömegek minden egyéb érdeklődést, minden más szenvedélyt kizáró szenvedélye.

Mind több keserűség gyűlt a fiatal lélekbe. De őseitől örökölt szívóssága s a fiatal dac nem akarták feladni a küzdelmet. Éber figyelemmel nézett szét a magyar életben: hol látja magyar erők olyan összeállítását, élő sejtek olyan szerves egyesülését: mely az élet, a fejlődés, a jövő formáló akaratával bíztat. Mert teljesen képtelen, önmaga és az élet becsülése árán volt lehetetlen számára az a gondolat: hogy csak a maga kis életét élje, a vak gödörig tartó apró céljaival: és ne legyen értelme a magyar közösségben.

Egy barátja révén bejutott egy hazafias alakulatba. Ez a társadalmi alakulat voltaképpen mélyén több titkos társaság egyesülése volt. Az összefogás egy idétlen és ostoba puccs megvalósítására történt, mellyel az országot hatalmukba kerítették volna. A képtelenül hülye terv a magyarságnak igen súlyos erkölcsi károkat okozó botrányba fulladt. De az összefogás most már csupán ijedelemből s a cinkos hallgatás biztosítására is megmaradt. Mint az ilyen alakulatoknál szokás, volt az összefogásnak egy nyilvános arca, melynek *Egység-klub* volt a neve. Ez volt az álarc, a fedezék a nyilvánosság felé, de eszköz is, a mélyén mozgatók céljának szolgálatára. Ennek az Egység-klubnak tagjai tanárok, ügyvédek, jogász emberek, orvosok, hivatalnokok, jobb kereskedők és iparosok voltak, a középosztály tagjai, akik az öt órás teájukat nem tudták elfogyasztani bizonyos adag keresztény nemzeti politika nélkül. És itt igyekeztek előnyös kapcsolatokat,

klienseket és egyéb jókat szerezni. A klub nagytermében az Egység főbb törtetői tartottak szelíd hazafias, irodalmi, művészi, gazdasági és politikai előadásokat, melyek nemes figyelemmel tudták elkerülni az agyvelő szürke sejtjeinek igénybevételét. Az első öt felolvasás, melyeken a fiatalember résztvett, mindenike arról töprengett, hogy van-e magyar faj s ha van, mennyiben van és ki magyar. És szegény fiatal hunnus lélegzetvesztve kérdezte magában: hogy van-e még faj az ötbánatú világban, mely azon töpreng, hogy van-e és mennyiben van. Valami gigantikus véres humor volt szemeiben az, hogy mikor a világtörténelem szirénája döntő küzdelemre sívít minden életakaratot, a világtörténelem páratlan fordulásában, mikor a világ egészséges népei mohó újrakezdéssel mennek az Elet ezer hívása felé: a leghatalmasabb, legtöbb eszközű, legbefolyásabb összeköttetésű magyar hazafias egyesület ráér azon vacillálgatni, hogy léteznek-e egyáltalán. Mikor más, még kisebb népek is: harsogó tettekben s az öncélú jövő makacs építésében ütik a ránézők szemébe, hogy vannak. Aztán enyhe felolvasások történtek arról, hogy kívánatos dolog, hogy a termelő és a vásárló közt a Mór stílus ne legyen képviselve, hogy a szumír köldökzsínór anatómiai képlete teljesen megegyezik a jobboldali magyarok köldökzsínór képletével, hogy az államalkotó magyarság csak egy idegen hatalom hónalja alatt lehet államalkotó, hogy a magyar konyha vájdlingjainak dekoratív elemei teljesen azonosak a Krisztus előtt második századi japán éjleli edények díszítéseivel, hogy keresztény morál nélkül már az ős szittyák sem tudták még a zápfogukat sem plombáltatni stb., stb.

Az *Egységbe* húzódó írók és művészek alapelve az volt, hogy: nem a tehetség a fő, hanem a keresztény-nemzeti világnézet. Ezt az elvüket szigorúan megtartották, mert keresztény-nemzeti világnézetük, az volt bőven. Egvik piktoruk úgy festette meg Attilát, hogy ez az Európát tipró hunnus

az egész turáni faj összegezése legyen. Az arc kínai volt, a koponyája japán, a melle mandzsu-tunguz, a pocakja török, a térde csuvasz, a lába tatár és hogy az európai politikai kapcsolatokat is lehetővé tegye: balti tenger melléki árja ülepet festett neki, melyet a budapesti Egyetem egy híres filológus tanárjáról másolt. A kép láttára, az ember kezdte hinni, hogy az Attila nászéjszakai halála az Ildikó ki-robbanó izlésének ténye volt. Egy fiatal író hetenként másfél ősregényt írt, melyekben a természetközön megfeketült haragos turániak általában rátaláltak egy szőke germán nőre és örök hűséget esküdtek neki. És megtartották, jaj, megtartották! Az író nevének vég Y-onja előtt a g betű gh-nak volt írva, És ezt a dupla dzsentriséget már több mint két éve viselte.

Általában: a főmozgatók itt majdnem mind y-ba végződtek. És feltűnt neki, hogy ezek az ypszilonok milyen pirospozsgások, milyen vadonatújak, a legkisebb nyom sem árulja el, hogy valaha is találkoztak volna az idő közismert Vas Fogával. — Épül ari új dzsentri a magyarság fölé, — mondta benne egy szomorú kacagás. — És ez a szomorú kacagás nem volt benne semmilyen eltaszítás semmilyen vérű jószándék ellen, mely részt akart venni, őszintén és teljes odaadással, a magyar nyelv, a magyar kultúra, a magyar történelmi célok egységében a közös nemzeti feladatokban. Ilyen több volt barátai közt s ő rendkívül becsülte őket.

Egy napon aztán méltónak találtatott, hogy bevezessék az Egység mögött működő titkos társaság szentélyébe. Komor eskü, nehézzelentőségű szimbólumok, térkép és zord arcok szerepeltek a felavatásnál. Egy öngyilkossági nyilatkozatot is kellett adnia írásban, hogy árulása esetén törvényes következmények nélkül turánítalanítani lehessen. Ez egyszersmind stílusegység volt. A titkos társaságnak Csaba Népe volt a neve, de ezt a nevet súlyos büntetés terhe alatt nem volt szabad kiejteni.

Nemesen, komor szavakkal tudtára adták, hogy

felvételét a keresztény és integer Magyarországért küzdő titkos szövetség ifjúsági csoportjába. És hogy fiatal társaival a Nemzetet fogja védeni. Két főkötelessége: vak engedelmesség és minden segítségre kész testvériség a titkos társaság tagjai iránt.

Eleinte igen szelíd mókának látszott az ügy s nem igen múlta felül egy csésze rumnélküli tea izgalmait. Itt is körülbelül ugyanazokat a hazafias és kulturális galagolyásokat hallotta, mint a nyíltabb honmentésben. Az egyik vezér néha kül- és belpolitikai tájékoztatóval ajándékozta meg őket. A külpolitikai isteni kijelentés általában egy külföldi hatalom sikereinek rajongó dicséretéből s a franciák és szomszéd népeink gyalázásából állt. A belpolitikai evangélium csupa nehéz diplomácia volt, Hogy a magyar faj most meg se nyikkanjon, lapuljon, igyekezzék ne látszani, engedjen minden belső és külső idegen követelésnek, nézze jószemmel, ha a magyar főváros körül magyar iskolákat szüntetnek be, ha minden magyar őrhelyet idegenekkel raknak meg: ez még jó, hiszen ez növeli a titkosan összefogó magyarok szolidaritását. Titkosan összefogni, egymást és különösen a vezéreket támogatni: ez minden teendő addig, míg az integer Magyarország a tenyerünk közepén nem lesz. Akkor aztán: csülökre magyar! Ilyenkor a jelenlevők egymás képébe néztek, ravaszul hunyorgattak s mindenikből úgy kilógott Richelieu, Martinuzzi, Teleki Mihály, Jágó és Biberach, mint a mosatlan birka szőréből a gömbölyűre lakott kullancs.

Aztán néha cédulát kapott szoba ajtaja valamelyik titkába dugva, hogy menjen ekkor meg ekkor erre meg erre az állomásra és kiáltsa tizenkétszer azt, hogy *hájl* az érkező elébe, mert ez a ténykedése nagy irredenta eredmény lesz s ha nem is Pozsonyt, de Lika-Krbava megyéből vissza fogja hozni nekünk a Likat. Vagy: hogy nehogy elmenjen az áruló Bartók és Kodály hangversenyére, mert ezek az *idegen zsoldosok* aláírtak egy nyilatkozatot a zsidók mellett. Le is fognak számolni velük, ha ura-

lomra jutnak. Vagy: hogy okvetlenül menjen el a Vieifresser Bruno Diák szerzői estjére, aki a magyar és thüringiai érzelem-világ azonosságáról fog szavalni egy öt dimenziós elbeszélő költeményt és kiáltson huszonnégyszer éljent. Vagy: hogy minden érintkezésében terjessze azt a hírt, hogy Nyugat-magyarország kész ajándékként vár Magyarországra abban az esetben, ha a titkos társaság szövetség-hűségese és vállvetett vezérei kerülnek a kormányra stb., stb.

Ezek még csak tűrhető mókák voltak, néha túlostobák, néha unalmasak, de hátha most Horácius is így mondaná: Dulce et decorum pro patria stultum esse. De éles fiatal szemei csakhamar riasztóbb dolgokra döbbsentek.

Néha ragadozó és hűsevő örömök történtek a titkos társaság összejövetelén. Csak szétterjedt a hír, hogy a társaság vezérei rövidesen kormányra fognak kerülni s akkor minden tag Boncidájáig megcsordul a sárga lé. Észrevette, hogy az ilyen híreket mindig nagy összebújások előzték meg a vezérek és befentesek közt. És rémülten látta, hogy minden legmélyén mozgó idegen, hogy az ilyen hírek előtt a társaság egyes vezérei küllőidre utaznak, vagy külföldiek jelennek meg a társaság helyiségeiben és hosszú tanácskozásokra vonulnak el a vezérekkel. A szörnyű mohácsi vész utáni vízió döbbsent fiatal lelkébe: itt egy vak verseny folyik, hogy ki ajánl föl többet az idegennek, hogy hatalmi vágyát elérje. A nyílt társaság lapja is mind orcátlanabb merészséggel toporzékolta egy idegen imperializmus ideológiáját. Elhűlve vette észre azt is, hogy egyesek, akik a nyilvánosság előtt roppant* Rákóczi—Kossuth apánkoss ellenzéki csatát vívtak a kormány ellen a magyar „kisgazda“ érdekében: itt suttogva tanácskoznak: hogyan lehet a kor paraszti igényeit „kár nélkül“ levezetni. Viszont: sokan, akik a nagy nyilvánosság előtt mint a kormány legfőbb támogatói, sőt: mint a kormányhatalom részesei szerepeltek: itt titkos összefogásban a ké-

szülő puccsal „*fírták*“ az anélkül is gigantikus nehézségekkel küzdő kormányt.

A fertelmes lelkeknek ez a borzalmas haláltánca, ez a mohácsivészes vad farsangja egy beteg ország éhes hiénáinak rémült futásba dobta volna, de látni akart, látni mindent. Gyermekek-ember rajongásában úgy érezte, hogy amíg ő látja ezeket a szörnyűségeket, addig nem történik semmi jóvátehetetlen.

Egyszer aztán mégis egy végső lökést kapott. Egy napon az egyik Vezér magához hívta és kijelentette, hogy most esküjéhez képest védnie kell a Nemzetet. Menjen el egy kiváló magyar publicistához, akiben még élt a magyarság életöszöne és kétségbeesetten harcolt a magyar történelmi élet függetlenségéért. Adja ki magát rajongónak, férközzék bizalmába, igyekezzék minél többet megtudni viszonyairól: érintkezik-e zsidókkal, szocialistákkal stb. Nincs valami sexuális, vagy pénzügyi titkos botránya. Ha valami súlyosan meggyalázó adatot tud szerezni, a Nemzet hálája nem log elmaradni.

Erre aztán minden kötél elszakadt a fiatalemberben. Olyan familiáris helyhatározót tett egy mozgást jelentő ige parancsoló módja mellé a Vezérrel kapcsolatban, hogy az ijedtében majd megindult arrafelé. És elrohant. A bosszú nem maradt el. öngyilkossági nyilatkozatát ugyan nem érvényesítették. De másnap elbocsátották abból az ügyvédi irodából, ahol kenyerét kereste. És ezer láthatlan forrásból szétterjedt a hír az Egyetemen, hogy ő a zsidóság titkos kémje.

Bódult-zsibbadtan töltött el heteket. Hazulról/volt egy kis öröksége s így az állásvesztés egy-két, évig nem jelentett tragédiát. Teljesen értelmetlen, hiábavaló, az embertengertől kidobott alaktalan törmeléknek érezte magát. Dolgozzék? Tanuljon? Minek? Minek, ha munkájával, tudásával nem lehet védő, gazdagító elem a magyar életben? Ó, ha volna egy magyar hitvallás, egy magyar ideológia, bátor és tisztán érthető, részletes és egyetemesen

összefogó, melynek sodró erejébe beleállhatna, meiyneK hirdetői lélek szerint bajtársai volnának, meiy értelmet, célt adna egész életének s feJiozná énje legmélyebb értékeit! Az átélt dolgok látomásai üldözték, mintha a Halál vad kutyái volnának. Kocsmázni próbált. De az ősi orvosság már nem volt menedék a későn jött fiú számára. Mámorában még élesebben látta a valóság irtózatos valótlanságait. Egyszer aztán, mikor egy fiatal író barátjával poharazott, kizokogott belőle megcsúfolt ifjúságának minden látomása:

— Nem érdemes élni, nincs miért élni! — sírta utolsó mondataiban.

Az író, jó tíz évvel idősebb fiatal férfi, komoly, nyugodt szavakkal világosította fel, hogy nincs semmi oka a kétségbeesésre. Az egész dolog egy kis félrelépés eredménye. Ő a jobboldali berkekben, a jobboldali világnézet embereinél kereste az élet értelmét, a magyarság megújódását. Hát ez öreg tévedés volt. Jöjjön át az ő vezetése alatt a baloldalhoz, a baloldali világnézet embereihez és új értelmet fog találni életének. A baloldal a népért küzd a kizsákmányolás ellen, a szabadságért, a lelkiismeret, az egyéniség elnyomása ellen, a haladásért, a természettudományos világnézetért a múlt visszatérő kísérletei ellen.

Szegény magyarul nagy gyermekbe úgy jött vissza az élet szeretete, a társulás vágya egy egyetemes akaratban, egy megváltó tettben, mint ébredő tetszhalott arcába a vér. Hát mégis van emberi világ, ahol fáj a megrabolt, megcsalt, kitúrt magyar, ahol fáj a magyar paraszt, a magyar sors. Hazame-net, mámorosan, nem a bortól, hanem a remény átcsapó hullámától, egész úton ezt az egyetlen versszakot dúdolta:

*És jönni fog, mert jönni kell
Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Százerek ajakán.*

Másnap este elfülő szívvel, ragyogó szemekkel lépett be a nagy terembe, ahová barátja vezette. A terem zsúfolva volt. Az előadómelvényen egy magas, már igen idős úr ült, a szabadelvűség, a szocializmus, a szabadságjogok, általában: a baloldali világnézet híres és korünnepelt bajnoka. Mondatait sajátos tükörbenéző arccal mondta és angol, francia és német idézetekkel spékeite. Beszért a demokráciáról, az emberi jogokról, a népfelségről, a szabadságjogokról, a világbékéről stb. A tizennyolcadik századtól örökölt, millió és millió torkos átgararizált sztereotip frázisokat büszke-boldogan heurékás pátosszal köpögette ki. Megejtő muzeális san volt voltaire-i, de „maró gúny“-janak fogsorán látszott, hogy műfogsor és használat előtt már sok kirakatban próbálta magára vonni a figyelmet; Tompa, rekedtes hangja az ilyen mondatoknál mindent elkövetett, hogy ércalapra tegyen szert: — Faj nincs, csak ember van és minden embernek egyenlő joga van beleszólni az államéletbe. — Vagy: — Minden ember emberi méltósággal, szabadságra születik s ezt a méltóságot és szabadságot el nem idegenítheti tőle sem ő, sem más. Vagy: — A felekezeti különbségek nem jöhetnek számba egy modern államban, teljesen mindegy az, hogy valaki katolikus .református, zsidó vagy mohamedán, mindnyájan egyformán születtek és egyformán hálnák meg.

Vagy: — Teljes szabadságot követelünk a politikai, a gazdasági, a szellemi életben, jaj annak az államnak, mely beleszól az egyéni erők versenyébe, ahol az örök darwini törvények érvényesülnek.

Közbe állandóan ilyen mondatokat szúrt: — A szocializmus nem állhat buta, korlátolt antiszemitizmusból. (Mintha a szocializmus ezzel fenyegetett volna.) — Vagy: — Nem a zsidókat kell ütni, hanem egyenlő titkos szavazati jogot kell adni a népnek. — Vagy: — A gyermekek lelkébe nem buta meséket, nem az antiszemitizmus halálos mérgét kell csepegtetni, hanem a természettudományos világnézetet. — Vagy: — A kormánynak kötelessége

betiltani minden sajtóterméket, mely a zsidóság ellen szól, ezt a hangot minden eszközzel ki kell irtani a magyar életből. — Ezzel az utolsó mondattal a szónok nemcsak a liberalizmusát, de a szabadságjogokat és a lelkiismereti szabadságot is alá akarta támasztani.

Ezekre a jó öreg mondatokra mindegyre zúgó taps tört ki a hallgatóságból. A fiatalember szétnézett a fülledt teremben. Dús gyárosok, dagadt bankigazgatók, temérdek laptulajdonosok, tripla grávitációjú nagykereskedők, hat tokában zsírló háziurak és zsoldosaik: bankfiúk, üzemvezetők, könyvelők, ügynökök dagálylottak egy roppant hentes-tálban. Bár a „személyzet“ közt voltak olyan soványak is, hogy a függőleges dimenziót is alig tudták ellátni. Mind olyanok voltak, akik a pénzt csinálják, még pedig úgy: hogy ők csinálják a gazdasági, szellemi és közvetve, a politikai zsarnokságot és elnyomást is. De belementek minden szociális és szabadság mozgalomba, hogy az aztán az ő életboltuknak testhezálló szocializmusa és szabadsága legyen. És a zsúfolt teremben egy pár kirendelt újságíró, magánhivatalnokot és törtető írócskát kivéve, mindenki zsidó volt.

Sajátságos belső zavarral és megmagyarázhatatlan rossz érzéssel ment haza. De másnap nagy öröm érte. Egyik legnagyobb zsidó lap meghívta rendes munkatársnak kezdő fizetéssel. Itt aztán beláthatott az egész baloldali világnézetbe, mint az állatkert fiatal majma az öreg majom farába.

De ez a látás irtózatossá volt. A launál minden hatalmas fizetésű munkatárs — nem téve buta felekezeti különbséget — zsidó volt s a magyar tehetségek éhbérért dolgoztak. A legszigorúbban betartott fordított arány volt a fizetések és a tehetségek nagysága közt. Aztán: betűrészletességig csak azt volt szabad írni, ami „*a lap irányának*“ megfelelt. Ezen a téren annyira mentek, hogy még a nevesebb közéleti emberektől kapott interjúkat is tetszés szerint átírták a lap érdekeinek zsargonjába. Rémülten

nézte a szabadságjogoknak és a lelkiismereti szabadságnak ezt a sajátos alkalmazását és megértette, hogy ma a sajtó a legádázabb, minden hatalomnál részletesebb és gyilkosabb megölője a sajtószabadságnak. A lap a kor hangulatának és előfizetői egy részének kedveskedve: egy fiatal magyar író-gárdát tartott. Ezek aztán jajgathattak, sírhattak, üvöltöttek a magyar parasztért, dömpinges mikroszkópon vizsgálhatták a magyar feudalizmus és klerikalizmus, meg a jobboldali szervezetek hibáit. Szóval egyik oldalukon még kopoltyúk helyett is mind nyitott szemek lehettek és láthatták a túloldal legtitkosabb bűneit. De ha a másik oldalukon is fel pattant egy fájdalmas szem, ha csak a legkisebb kritikát próbálták gyakorolni valamely zsidó eljárás ellen, vagy ha egyetlen szóban botlottak a gyakorlati ideológia ellen, sőt: ha Földi Mihályt vagy Molnár Ferencet-nem találták a három legközelebbi naprendszer legnagyobb írójának: már úgy repültek, hogy Lindbergh ezredes féltékenységi zsigorát kapott s legfennebb az vigasztalhatta őket: nagy liberálisan, szabadságogosan és született emberi méltóságukkal repültek. Ó, szegény magyar szellemi munkások, szellemi termők! Milyen hazátlanok, milyen otthontalanok, milyen árvák és rabzolgák voltak a Petőfi hazájában!

Aztán: hol hivatalos kötelességből, hol valami végzetesen szomjas kíváncsiságból eljár az összes baloldali alkalmatosságokra: egyesületekbe, összejövetelekre, gyűlésekre, ünnepélyekre. Látott zengő „liberálist“, parázsló szocialistát, felgyúlt bolsit és más efélét. Több mint tíz teljes ívre terjedő levelének ezt a nehéz panaszú részét a következő pontokban összegezhetem:

1. Már tíz-tizenkét nap múlva a homlokon ütött ember tébolyult zavarával kérdezte: *hol itt a világnézet?* Ugyanazok a véres kritikák az Egyház, az arisztokrácia, a kapitalizmus ellen, a háború azonos elítélése, a paraszt jogainak azonos felisméltése

stb., stb. Szavakban a szociális tartalom és a cél úgy-
szólván teljesen azonos.

2. Ugyanaz a latolgtatás nélküli akarat össze-
fogni nemzetközi, idegen elemekkel és hatalmakkal
a saját nemzetbeli ellentábor ellen. Bár kétségtele-
nül: ezen a téren a jobboldal szélsőséges — s tán
nem is olyan szélsőséges — csoportjai végzeteseb-
ben tovább mentek.

3. A politikai módszereknek és eszközöknek
ugyanaz a finis sanctificat mediá-s minden morális
gát nélküli alkalmazása. A szervezés vak techniká-
jának fölébe helyezése a szellemi összefogás és
meggyőzés felé.

4. A baloldal minden mozdulatát, minden mon-
datát ép úgy egy idegen faji sovinizmus, idegen
imperialista érdek határozza meg, mint a jobboldal-
lét. A jelszavak, a cégérül használt mondatok ép
úgy el akarják maszlagolni a magyarságot saját
életösztöneitől, életérdekei, egyénisége történelmi
megépítésétől, mint a jobboldalon.

5. Ezek a jelszavak és homlokmondatok az
életharcban pontosan fogalmi tartalmuk ellenkező-
jére használhatnak: a „*liberalizmus*“ egy gazdasági
imperializmus úttörő tankje a magyarság érvénye-
sülése ellen, a demokrácia és szabadverseny a gaz-
dasági és politikai zsarnokságok megépítője, a sza-
badságjogok és a sajtószabadság a faji imperializ-
mus kloroformos kendője, mellyel a magyar élet-
ösztön, a magyar lelkiismeret szavait fojtja el. Te-
hát: a jelszavak itt is ép úgy ellenkező értelmükre:
a magyarság elnyomására, kiszorítására, kitermelé-
sére szolgálnak: mint a jobboldal nemzeti és haza-
fias jelszavai egy másik faji imperializmus hasz-
nálatában.

6. A legnagyobb csodálkozása azonban az volt:
*hogy mennyire képtelen volt a baloldal szellemileg
megújulni az új szelében. Hűséges mehánizmussal
zötyögte újra és újra a jó öreg és rég elporlott ük-
apák „felvilágosodási“, „szabadgondolkodó“, „ter-
mészettudományos“ és „liberális“ fráziskáit: mikor*

az a felvilágosodás már rég nem jelent felvilágosodást. Mikor az a szabadgondolkodás már rég a szellemi zsarnokság és korlátoltság gépies zötyögése. Mikor az a természettudományosság a modern természettudományok és átöröklési tanok minden alaptörvénye ellen van s a *szociológia minden* szerves tanítása ellen. Mikor az a liberalizmus az erősek és ravaszul szolidárisak antiliberalizmusa a gyengék és jóhiszeműek életérdekei ellen.

7. A demokráciát és a szabadságot úgy ismétlik fel unos-untalan, látszik: hogy halvány sejtelmük sincs: hogy a zsarnokságokba és embertelenségekbe züllött világ nagy történelmi válsága éppen onnan van, hogy: hogy a demokráciának és a szabadságnak egészen új tartalmat, új életformákat kell adni. Nem vették észre, hogy az általuk oly őszinte hévvel szidott diktatúrák az ők kedves szabadversenydemokráciájának ép oly minden beléből és véréből szült gyermeke: mint a tröszt, a kártel s a modern elnyomás egyéb formája. Nem látták meg, hogy a jövő egyetlen kiútja: a korlátlan szabadverseny demokrácia helyébe az intézményesen biztosított demokráciát kell megépíteni. Biztosított politikai és gazdasági rendszerében. Politikai rendszerében úgy, hogy a hazug népképviselői rendszer helyébe a nemzeti munka egyetemes tömegét fejlesztő parlamentté az élet és intézmények minden tényével. Gazdasági rendszerében úgy: hogy az egyéni szabadságmány princípiuma helyett az egész nemzeti gazdasági életet a szövetkezetek egységes rendszerévé szervezi meg. A szabadság új fogalmát pedig abban a problémában fogja megoldani: hogyan lehet minden iskola, minden törvény és minden intézmény erejével odanevelni az egyént, hogy a nemzeti szolidaritás érzése s a történelmi közösség életérdekei: saját énje, saját egyéni életépítése ösztönös mozdító és irányító legyenek.

Írja, hogy a baloldalon talált egy nagyszerűen fegyelmezett, egységes látású, művelődésre szomjas réteget, mely a jövő hatalmas segítsége lehetne a

magyarság életében: a szervezett munkásság. De ennek élete, mozgási lehetősége ép úgy egy idegen faji imperializmustól van meghatározva: mint a magyar szellemi munkásoké, mint az egész magyar középosztályé a jobboldalon.

Egy éjjel aztán, mikor szeme előtt bocsátottak el állásából egy tehetséges magyar író, mert igen hallhatóan kezdtek felföldrengeni benne a kiszorított, összevisszacsalt, megmaszlagolt magyarság fájdalmai: lehúzta fekete karvédőjét és a legközelebbi segédszerkesztő arcába vágta. Felfortyanó gyermekharagjában most is mondott egy tömör népies mondatot, mely határozottan nem infanterista jellegű, de azért a lovassági szakkönyvekben sem található.

Mert most már a vak harag töltötte el, az elkeseredés világtalan dühe: rombolni, pusztítani, megsemmisíteni ezt a világot, mely nem az ő tisztasága, embersége, igazsága szerint való! Az élet csak arra érdemes, hogy halállá törjék, az embervilág nem szívre, elmére érdemes. Irtani kell ezt a szörnyű dúvadat, mely különböző frázisok maszkja alatt kegyetlenebb a tigrisnél, falánkabb a hiénánál, fertelmesebb a görénynél. És aztán, saját szemeit is lehunyító irtózatot gondolatok után, mint eltemetett csecsemő, felsírt belőle életének legmélyebb zokogása: mit ér az ember, ha magyar?!

Így bolyongott egyszer süket-vakon a belső orkán fekete viharától, mikor a Rákóczi-tér sarkán ritmikus tömegordítást hallott:

Jő-jön Szála-si, jő-jön Szála-si!

A tömeg, helyesebben vagy ötven főnyi zilált csapat: tizenhat-tizennyolc éves suhancokból, rég csatornába züllött mindenek kívül állókból, négyöt kofából, egy pár diákból s három-négy germánarcú férfiből állott. Viharos lendülettel mentek a szűkebb uccák hívása felé. A fiatalember azon vette észre magát, hogy már benne volt a hadonázó csoportban. És legbenső szemei szomorú elképedéssel

nézték: hogy már ő is hadonázik és ő is kiabálja a gyermekesen ritmizáló követelést.

Egy közép nagyságú terembe értek, mely elég piszkos volt ahhoz, hogy a stílusegység anyag és ember, anyag és lélek között meglegyen. A terem már meglehetősen tele volt. Voltak ott feltűnően szőke, élesvisítású nők, akiknek vaginává táguló szemükből kilángolt a vágy, hogy egy felgyúlt politikai szenvedélyben találják meg a végtelen kielégítésű Mezőhegyest. Gyermekdiákok, akik mélyre dugott kezekkel maszatoltak a zsebükben s látszott, hogy berándulásuk a történelemcsinálásba csak a pubertásukon átcsapó onanikus hullám tágabb érvényesülése. De voltak a középosztály szintelen látájnerei közül is sokan, férfiak és nők vegyesen. Volt egy csomó középkorú politikai lézengő, akiket mindenütt ott lehetett látni, sokan közülük az unintelligens service tagjai. A rendet a teremben vagy tizenkét zöldinges fiatalember tartotta fenn, akik inkább németül beszéltek. És a pusztítás vágyába fícamodott szegény fiatal ember valami gúnyos, keserű elégtétellel látta, hogy a közönségben majd minden negyedik egyén olyan, akit ő baloldali kirándulásából mint szélső bolsevistát ismer.

— Kuj! Kuj! Kuj! — ordította ritmusban a tömeg.

— Hát ez mi? — kérdezte a fiatalember.

— Ez azt jelenti, hogy: Kongresszus (az eucharisztikus kongresszus) után jövünk, tudniillik: a hatalomra, — világosította fel szomszédja, egy krisztusszakállú negyvenes férfi.

A zöldingesek most konfettit szórtak a közönségre. A jelenlevők, különösen a nők, boldog viháncolással markoltak a fényes esőbe. Minden konfetti-szem egy aranyos nyilaskereszt volt.

— Szar-zsák, szar-zsák! — üvöltötte hisztérikus ritmusban a tömeg.

A krisztusszakállú most magától jelentkezett:

— Ez azt jelenti, hogy: Szálasi, a redemptor, zshiványok átka borunkban. — Aztán felragyogó,

valósággal lihegő szemekkel mondta; — Engem ezelőtt egy másfél órával bocsátottak ki a lipótmezei tébolydából ahol tévedésből már harmadszor tartottak vissza két hónapig. És máris csatlakoztam Szálasi elvtárshoz. Ő rajtam kívül az egyetlen fej, aki alkalmas arra, hogy Magyarország diktátora legyen.

Ebben a pillanatban mindenki felállt és úgy dobta kinyújtott jobbkarját a mennyezet felé, mint ha a Mars-lakók számára akarná átutalni ezt az únt munkákra kényszerült végtagját. A roppant bődulás, mely a belépő vezért üdvözölte, előhozta még az emlékezetük legtávolabbi csücskéből is a fokhagyma, vereshagyma, olcsó kolbász, babfőzelék és egyéb szagokat, melyekkel elmúlt vacsorákon hungaristákká vakolták halhatatlan lelküket. A vezér, nyugalmazott katonatiszt, régi egyenruháját viselte. Tiszti köpenye panyókára volt vetve vállaira és látszott egész tartásán, hogy ezt a köpenyeget öntudata fejedelmi palásttá szélesíti. Széles szájának önélvező mosolygása, magatartása, és ahogy nagy hisztérikus szemei szerelmesen önmagára néztek: határozottan feminin jelleget adtak neki. Különböző jó szalmájú, 43—45 éves férfi lehetett, abból a fajtából, amilyenért az érzelmes szobaleány, vagy a túlszöke német nevelőnő hónapokig el tud epedni. Hisztérikus szemeivel jó percig mereven nézte az ájtatos révületbe esett közönséget. Akkor fejét előredugva, lassan, svengális ígészű nyomatékkal mondta:

— A hatalmat átveszem. A hatalmat átveszem, A hatalmat átveszem.

És már ment is kifelé. A közönség örült bődülettel ugrált fel, a férfiak kórusban ordították: Háj! Szála-si! Háj! Szála-si! — A nőkről pattantak le a gombok s minden nő ajkán ott kiáltott némán az Ember Tragédiájában Danton elé sodort nép-asszony sürgető felhívása. A krisztusszakállú kilobogó arccal kiáltotta.

— A kormány emberei csak beszélnek, ez az ember tesz!

A niagarás roppant szívomlásra a vezér viszatért. Most már cézárabb volt a magatartása és mellebb a melle. Röviden pattogó, katonásan vezénylő hangon mondta:

— Én előre! Ti utánam! Hátra csak a testemen keresztül!

Napóleon—Bismarck—Bem apó—Ludendorffosan sarkon fordult s most már végleg elment. A felugró, jobbkarját előre nyújtó tömeg egyetlen égő üvöltés volt. És a fiatalember sajátos távolságból látta, hogy ő is lóbálja karját és üvölt a többivei. Rendes, mindennapi józan esze annyira elmerült, hogy azt sem kérdezte meg: hogy az előre rohanó vezér teste hogyan kerül hátra, hogy a hívei csak azon keresztül tudnak visszaszaladni.

A levélnek ez a része a düh és elkeserdés tördelt zokogása. Ha eddig szörnyűségeket látott: most öt érzéke valóságában tapasztalhatja az apokalipszis minden tébolyító képtelenségét.

Ez a csoport, mely magát hungaristának nevezte (a baloldalon liberális, demokrata elnevezésekkel, a jobboldalon a keresztény és hungarus szóval igyekeztek — jobb időig, mikor már teljesen őszinték lehetnek — kiküszöbölni a magyar elnevezést a lelkekből), behozta külföldről azt az elvet, hogy politikai főcél csakis a hatalom megszerzése lehet bármily eszközökkel. És átvette a külföldi propagandaiskolákból a szervezésnek azt a technikáját, melyet azok részben a bolsevistáktól utánoztak át s amely a szervezés munkájában a morál, jóízlés és emberi tekintetek minden gátlását félreveti. És a szervezés munkájára felhasználja nemcsak a legvadabb lázítás, a hazugság és rágalom, blöff, ravaszság minden eszközét, hanem: az üzlet, a bordélyházi reklám, az ópium- és kokaincsempészet minden fogását. Egyetlen megrostáló elve van: hogy a politikusnál a tudás, műveltség és szellemi tartalom és morális lelkiismeret csak ártó teher, mert rá-

nehezdednek az akaratra és elijesztenek a tettől. Új világot csak olyan emberek teremthetnek, akiknek lelke tabula-rasa minden tudástól, műveltségtől, erkölcsi törvénytől. Hát: ezek a párttagok tabularasák voltak aztán rogyásig, sőt: rogyasztásig. A világvárosi emberkloákák felgyúlt fanatikusai, vagy l'art-pour-l'artos bűnözői, akik a vér vad vágásával előre röhögtek, hogy végig hengerikázhatnak a történelmen, mint egy úri dívánon és bűnügyi krónikává maszatolhatják. Volt köztük, aki már gyilkosságért állami internátust élvezett, volt köztük sok börtönviselt, vagy olyanok, akiknek könnyelmű tébolydák adtak feltételes vakációt. Az igen nagyszámú bolsevisták még aránylag az arisztokráciát jelentették ebben a szörnyű emberkásában, mely Budapest legmélyebb kloákáiból csurgott egybe a hungarizmus tálába. Olyanok beszéltek most hangos merészséggel a „hatalom“ átvételéről, akik azelőtt reszketve és némán vették át a szigorú őrtől a börtönkosztot.

De az, amit éles ébresztéssel hasított át vakdühű elkeseredésébe s felrázta magyarsága és embersége minden vészcsengőjét, az mindennél ijesztőbb volt s azt a döbbenetet vitte belé, hogy itt egy alapjaiban megrendült világ készül véres káoszba omlani, hogy maga alá temesse mindazt, amit az anyamelltől kezdve szentnek tartott, amit múló énjén túl az örökkévalóság jegyében szeretett. Mikor már bejáratos lett a főtanyára és a vezérkar közelébe juthatott, látta, hogy a cinkos éjszakák leplezésében a középosztály tagjai, a nemzeti élet legfontosabb pontjainak őrállói, hivatalnokok, tanítók, tanárok, még református papok is, a gazdasági, szellemi és más szakmák emberei is — hetven percentben idegen vérűek, de fájdalmasan magyarok is — idejönnek e hogarthi káosz tanyájára utasításokat, rendeleteket átvenni. A volt jobboldali titkos társaságának legfőbb mozdítóit látta itt megfordulni, az elfojtott frank-puccs hőseit, régi politikai gyilkosságok titkos mozdítóit, néha olyan hatalmi he-

lyek birtokosait, kik egymagukban felmérhetetlen károkat és veszélyt okozhattak az országnak. És — de itt megállt a fiatalember keze és nem írta le a leírhatatlant. És mivel többször küldték megbízással vidékre, látta, hogy így van ez a vidéken is. Hogy itt az egész országra kiterjedő *úri* összeesküvésről van szó, mely jóval előbb kezdődött s melynek Szálasi csak egy később jött s előtérbe tolult figurája. A csöcselék csak tankje volt a mélyén dolgozó orgyilkos ambícióknak, melyek idegen segítséggel akartak egy tragikus ország ígéretes zsákmányához jutni. A középosztály vakszemű és jobzbuzgású odafutottjaid magyarkodó frázisokkal, a széttépett ország irredenta térképével s a magyar paraszt új honfoglalásával tévesztették meg. Pedig a mélyén fekvő orgyilkos cél az volt: szétlázítani külön testekké a Csonka-Magyarország nemzetiségeit is, szétszavaztatni még az ellenségeinktől is nekünk hagyott földdarabot s a véres káoszba borult országot átjátszani egy rendcsinálásra bevonuló idegen hatalomnak. Hirdették titkos lélekmérgezőseikfoen, hogy a magyar nemzeti Állam többé fenn nem tartható képzelgés, a magyarság csak olyan népcsoport lesz az országban, mint bármely más és mindenkinek joga lesz ahhoz a nemzethez és ahhoz az országhoz tartozni, melyhez akar. Aztán ígértek mindenkinek éppen azt, amit akar. S nem volt az a pesti strici, aki a párt telekkönyvébe nem irathatott vagy harminc holdat a neve után. És konfettiztek, és röpcéduláztak, és tükröztek, és véres léhaságokkal s buta lármákkal lázítottak s nyugtalanították a nagy válságban levő és ismeretlen napok előtt álló országot.

Azon az éjszakán, mikor kétségbeesés-bódultan egészében meglátta, hogy hova sodorta lelki vihara, őt, a tiszta magyar Anyától áldozatos tiszta magyar harcosnak született fiatalembert, ha fegyver lett volna szobájában, egy fájdalmas, termésre született röge a magyar földnek idő előtt, megcsúfolt tavasszal, termés nélkül tért volna vissza az ősi rögten-

gerbe. Így nehéz zokogására virradt rá az új nap. Es akkor tekintete egy füzetre esett, melyet egy barátja hozott olvasásra és amelyet akkor ő megtekintés nélkül asztalára dobott. Most kezébe vette, olvasni kezdte. Hogy betűkbe meneküljön, fekete holt betűkbe az élet irtózatossája elöl.

Aztán már olvasta, mohón, énjét elsodró gravitációval. Az én egyik füzetem volt, melyben *A Holnap nacionalizmusa* c. tanulmányom van. Eddig csak hallásból tudott rólam. Jobb- és baloldalon annyi rosszat mondtak rám, hogy nem igen akadt kedve valamelyik könyvem kezébe venni. Most aztán felkutatta minden írásomat s végigrohanta az új életre ébredő lélek szárnyalásával.

És most előttem van teljes tíz nagy ívnyi nehéz levele. Megvallotta egész életét, egész lelkét, minden tántorgását és ítéletet kér tőlem. Ha azt felelem, hogy ennyi tévedés után nem érdemes az életre, egy revolverrel végrehajtja magán az ítéletet. Hiszen ő úgyszintén meg akart halni. De megvallja, hogy írásaim elolvasása után úgy látja: hogy van értelme magyarnak lenni, remélni, dolgozni és küzdeni. Legyek irgalmas.

Eddig a levél. Természetes, hogy nem szószerinti hűséggel adtam. Sok, ami az én soraimban hátrahagyott megmutatás: ott csak alakatlan sírás vagy tördelt zokogás. Nem a levél szövegét adtam vissza, hanem a levél lényegét átviharozva az én életemen, az én aggodásaimon, az én tisztító haragom kohóiban. És most felelnem kell.

2.

Kedves fiam: felelek neked. És rajtad keresztül felelek ezer és ezer fiatal magyarnak, kik végig csinálták a te tántorgásaidat és most reményvaken s a csőd irtózatossájával néznek a saját lelkükre, ítéletről lehet szó, de az nem téged és nem titeket ér. És az itt következő sorokat szeretném lángszóróval átperzseltetni mindenki lelkén: aki a magyar sors intézésének vagy a magyar lélek formálásának

a legparányibb lehetőségét is tartja kezeiben. Kik tántorognak a ti lábaitokkal, kik bűnöznek a ti lelkeitekkel, kiknek csődje a ti csődötök? Bűnös, gyáva, önző és vak apák végtelen sora bűnözik és tántorog bennetek s az ők csődjétől földreng most a magyar sors. A magyar fél szenvedni, és csakhogy most, ma, ebben a percben ne szenvedjen: képes kitenni magát a jövő végtelen szenvedésének. Mert ha muszáj, tűr öngyilkos buta türelmesen minden tatárjárást, minden istencsapást. De hogy önként; elébe menve a végzetnek, vállaljon minden felelősséget s a jelen szenvedését egy szélesebb jövőért s a magyar bölcső megnőtt lehetőségeiért: erre teljesen képtelen. Mindig megbújva, egymásközt hunyorogva, mindig zsebben szorított ököllel, mindig passzívan tűrt minden idegen bántást. Mindig azt a bölcs diplomáciát vallotta, mint a félénk férj, ki mikor feleségét a főnöke karjaiban találta, alázatosan jóéjszakát kívánt. És azután, kijöve, az előszobában nagy dühösen beletört egy fogpiszkálót a lyukas fogába. Ez az örök gyáva hunyorgás, ez a minden életösztönt lenémító vak horizontú meddő taktika, ez a minden pimasznak bátorságot adó elbújás vitte be a magyar nemzedékek sorába azt a kisebbségi érzést, hogy mi csak megtűrt ágyrajárók vagyunk Európában, hogy nem szabad védekeznünk és nem szabad akarnunk, hogy minden perc ajándék, melyben még lélegzelhetünk, hogy minél láthatatlanabbakká kell lapulnunk, ha meg akarunk maradni még egy kicsit. Ezerszer kell felhoznom a sokszor elismételt példát. Az olasz, a zsidó, a német: ha hibát követett el, melyért száz pofont érdemelne és kap egyetlenegy pofont: felordítja minden fajtársát a világon, nemzeti sérelemről, megsértett emberi méltóságáról, elégtételről kiabál a világ minden fülébe. A magyar, ha semmit sem követett el és kap kilencvenkilenc pofont: vállat vonva ravasz diplomáciai sikeres mosolygással súgja komája fülébe: — Még jó, hogy nem száz pofont kaptam. Ennek a gyáva hunyorgásnak, ennek a meddő, buta ravasz-

codásnak, ennek az elbújásnak az idők sürgetései elől vesztítettük oda mindenünket, ezért lettünk a világháború legfőbb bűnbakja, ezért veszélyesebb ránk a barátunk, mint az ellenségünk, ezért keresi a világ minden szemtelen verebe a mi lejünket, hogy arra nyugtázza az anyagcseréje eredményét. Aki egy füttyentésre odaadja a kisujját, hogy leharapják: azt rövidesen egészen elnyelik. És most, mikor a világ élő népei határozott vonalú hitvallással, acél életdogmákkal, megteljesedett öntudattal mennek a megújulás felé: mi még mindig hunyorgunk, mindig a zsebünkben tartjuk az öklünket, mindig diplomáciai sikernek tartjuk a kilencvenkilenc pont és még mindig azt tartjuk hazafias kötelességnek, hogy némává rémítsük az életöszton minden ébredő hangját, az öntudat minden jelentkezését! Csoda-é hát, ha az első utatokon összezsapó emberhullám magával sodort benneteket, mely az öntudat, a hitvallás, a határozott küzdő akarat látszatát tudta felkelteni bennetek?

Látod, fiam, ez volt egész életem értelme: Új életérzést, új életkedvet, új történelmi látást és öntudatot, öntudatot adni a magyar léleknek. És látod, fiam: sohasem bújtam, sohasem hunyorogtam, sohasem egyezkedtem ötvenpercentekre: mindig érintetlen teljességgel vittem új magyar hitvallásomat küzdelmeimen át és látod, most, a hatvanadik év küszöbén: nem lankadó erővel, tapodtat sem hátrálva, mindig a jövő felé fordított arccal: vidáman és az élet édes dalaival lelkemben, folytatom a gyönyörű harcot. Hát érdemes gyáva lenni abban az országban, ahol én hatvan évig győzetlenül tudtam teljes emberséggel, egyetemes magyarsággal Szabó Dezső lenni? Úgy-e, sokszor olvastad a nagy francia forradalom marquisjainak és marquiseinak dicséretét, akik mosolyogva álltak a guillotine alatt, a hóhér előtt. Hát fiam, mi magyarok, ha akarunk, különbet tudunk mutatni. Én hatvan évig tudtam ezer és ezer hóhér előtt mosolygó Szabó Dezső és vidám magyar lenni.

És felesleges kishitőség minden kétségbeesés. Gondoljátok meg, hogy nagy történelmi ajándékunk: állami és nemzeti függetlenségünk csak húsz éve hullott az ölünkbe. Természetes, hogy a sokszázados idegen uralomtól, idegen élettormákból, idegen lélek parancsaiból egy véreszuhanású katasztrófában betántorogva: kezdetben még, bódultan s még a régi látással szemünkben, nem tudtuk felismerni ezt a mindenekfölött álló történelmi értéket s nem tudtuk még külső és belső viszonyainkban azt a minden évben gazdagabb termést kihozni belőle, melynek mély ígéreteit még csak kevesen látják. De nyílnak már a magyar szemek...

De nyílnak már a magyar szemek, de szülnek még a magyar anyák és új vetést lengetnek a magyar barázdák. Ó, fiaim, jöjjetek írásaim bő kútjaihoz: az élet vizét, a jövő lebírhatalatlan erejét fogjátok inni belőle. Aki azokból iszik: nem tántorog többé és hallja minden magyar szív dobogását, minden magyar seb panaszát. És akkor hogyan tudna dezertálni a magyar sors mellől?

Nagy elhivatás vár Keleteurópában a rokontalan, különarcú, nem árja magyarra. A magyarság kezéből egy történelmi pillanatra kihullott országban ma két egyenlően ádáz faji sovinizmus, két egyenlőtlen éhes imperializmus harca dúl. A két idegen irgalmatlanság harcából mi jövünk ki diadalmasan, mi, az emberi magyar.

Nagy a mi életjogunk biztonsága. Mert a mi igazságaink benne vannak az örök emberi igazságok irányában. Az egyetemes tömegében elfojtott, szenvedő, kitermelt magyarságnak organikus szüksége a szociális igazságtétel. Mi, a magyarság, az élet minden szerves parancsából leszünk a munka megépített joga, az osztózás igazsága, az élősdi halálos ítélete.

A középosztályban beteg, idegen, bátortalan és akaratnélküli magyarságnak szerves parancsa: a népből újulni meg. Mi, a magyarság, mi leszünk az élet minden feltételéből az új demokrácia. Az

új, intézményesen biztosított demokrácia, mely egyesíti a diktatúra lehető előnyeit az egyéni szabadság dús lehetőségeivel s amely egész népi politikai szervezetében es társas gazdasági rendszerében lehetetlenné teszi a szabaazsákmányt, s a szabadságok elnyomássá fejlődését.

Mi megújulásunk új honfoglalásával újra felvesszük a nemzetalkotás gyönyörű feladatát. A mi legemberibb szociális, legszélesebb kulturális életünkben fogja leggazdagabban megélhetni énjét az ország bármily vérű polgára. És mindnyájan sietni fognak a magyar nyelv, magyar kultúra, magyar történelmi célok egységébe, mert ott lehetnek a legemberebbek. E földön, itt minden élet a rokontalan magyar sajátos igézetű arcában fog történelmi formát kapni.

És mi döngetjük majd szélesre az európai béke útját a keleteurópai hitvallás szétsugárzásával. A félreérthetetlen napok megmutatták, mit jelentenek a kis nemzetek a nagyhatalmak sakktábláján. A megmaradás egyetlen biztonsága hí: Keleteurópa, a Balkán, Nyugatázsia kis- és középállamai álljanak össze közös katonai és gazdasági védelemre független különségük megtartásával így mindenik biztosítéka lesz mindenik egyéni fejlődésének, megmaradásának. Amint az egyéneket nem lehet a kilósúlyuk, úgy nemzeteket nem lehet számuk vagy fegyveres erejük szerint értékelni. És a friss, paraszti tüdejű népek ez összefogása egy új európai kultúra, egy új demokrácia gazdag Ígéreteit rejti magában.

Magyar Anyák fiai! Nincs gazdagabb lehetőség, hősibb vállalás, emberibb feladat ma: mint magyar lenni. Jöjjetek írásaim fakadó hitéhez, gondolataim acélrendszeréhez, nehéz ború szavaim Qntüdatához. Ó, mindenki, akinek gyermekajkaira magyar szavakat csókolt az édes anya, vagy akinek embersége a magyar lélek édes szavaira ébredt fel: jöjjön utánam az élet, az egység, az új magyar honfoglalás felé!

Rákóczi-tér, 1938, október 6.

A MAGYAR JÖVŐ ALAPPROBLÉMÁI.

*A magyar sors intézőinek
jóindulatú figyelmébe*

Bevezetés.

A következő sorokban egy magyar ember, aki ősi gyökerekről, eltéphetetlenül és minden magyar arccal magyar és egész jövőbe rontó akaratával ember: hogy közeledik lefátyolozott arcával az új esztendő: megáll az idő út kanyarulatánál. Megáll és nézi a felfelé vezető utat, ahonnan a nap életadó sugarai jönnek, s amelynek ormán szabadabb látóhatár, serkentőbb levegő s a végtelen élet messzi hívásai várják az alkotó akaratot. Meg akarja mutatni a felfelé vezető utat, melyet fájának, nemzetének meg kell tennie. A mocsárágából felmozdult Ledólt Szobornak akarja megmutatni az utat arra az oromra, melyet számára követel az élet minden elemi parancsa. És amely az emberiség minden eddig elért igazsága szerint megilleti őt.

A magyar jövő megépítésének alapgondolatait adom e sorokban. Vájjon illetékes vagyok rá? Vájjon nem lépem túl az engem megillető hatáskört és nem olyanhoz szólok, amihez nincs közöm, ami nem tartozik rám?

E kérdés tágultszemű ijedelmek felé lök. Istenkém: hiszen még gyengébb szemüveget sem kell tennem, hogy meglássam: hogy senki és semmi vagyok. Nincs semmi hivatalosan lebélyegzett minősítésem s még csak közelében sem jártam egy olyan hatalmi helynek, mely némi jogot ad a nemzet sorsának irányítására. Van olyan vak lázadású hazááruló, aki engem el tud képzelni az Akadémia má-

sodelnői székében, vagy a magyar kultúra irányító helyén? Hogy jogcímem legyen valamire: ahhoz jog és cím szükséges. És hogyan volna valamilyen jogom: mikor semmilyen címem sincs? Nemcsak kegyelmes, nemcsak méltóságos, nemcsak nagyságos, nemcsak tekintetes: de még téns sem vagyok. Egy csakcsupánka, éppenhogyka néminemű Szabó úr vagyok, aki annyira úr, amennyire szabó.

Ha legalább egy kis mandátumkám volna! Egy helyes kis börtöntöitelékű kortesekkel, alkohollal és lázító hazugságokkal meghallálizott mandátumkám! Hogy helyet foglalhatnék Honom hetumoger szellemóriásai sorában: a gigászi proletár Pálfy Fidélek, Festetich Sándorok, a Töhötömbajuszú Meskó Zoltánok, a Lehel-kürtű Rájnisok, Buchinger Manók, Hubayak, a kozmikus arányú Berg Miksák és Eckhardt Tiborok közt! Akik úgy ráncigálhatják a magyar sorsot, mint piaci malacok a kenderkóc-kötelet.

Isa pur senki és semmi vagyok. És kegyetlen móka, megkérdezni: nem lépem át hatáskörömet Hiszen nincs mit átlépnem. Nincs se hatásköröm, se hatástéglányom, még csak hatáspontom sincs. Egy lámpagyujtogató, egy bírósági kézbesítő valósággal illetékességi imperializmusok hozzám képest.

Bizony: amint azt az újabb sajtótörvény enyhései megmutatták: még azt sem tudom bizonyítani: hogy születtem és hogy magyar honos vagy honos magyar vagyok. Én ugyan alázatosan könyörögtem az egészen, sőt knappul illetékes Hatóságnál: fogadják el születési bizonyítványom gyanánt az *Elsodort Falut*, honossági bizonyítványomnak a *Segítség!-et* és a *Csodálatos Életet*. Nagyon eltaszító és nagyon megvető választ kaptam: hogy *ilyent még kegyelemből sem remélhetek*.

Az pedig határozott tekintélyrombolás volna részemről, ha megkérdezném: van-e közöm, rám tartozik-e a magyar sors jövőjén tűnődni. Hiszen már csak úgy általánosságban és filozófiailag: mi köze van egy magyarnak a magyar sors intézéséhez, hogyan tartozhatnék a magyar sors jövője egy ma-

gyar emberre?! Lehetne-e büntetés és történelmi katasztrófa nélkül ilyen illetékességi zenebonát elkövetni! Mikor az Isteni Bőkezűség annyi Szálosján Kajetánt, Rájnis Kurtot és Buchmger Manót gyárt naponta erre a célra. Az én külön esetem pedig még reménytelenebb. Én szólhassak a magyar sorshoz, aki annyiszor gyalázta a Nemzetet s már létezésével is rontotta a Nemzet hiteit? Aki annyiszor adta el a Hónát, hol a románnak ,hol a zsidónak. Aki annyiszor valorizálta lelkét ugyané két nagy bevásárlónál. Nem jobb, ha ahelyett megvallom: hova tettem azt a rengeteg pénzt, amit ezért a tömérdek disznóságért kaptam?

És a legvégzetesebb, a természeti törvény erejével áthághatatlan tilalom: hogyan férközhetnek én a magyar sors irányítói közé, hogyan merhetnék gondolatokat teremni a magyar jövő megépítésére: én: akit ellenség és hívő egyaránt magyar géniusznak bélyegzett? Ezzel a Kain-bélyeggel a homlokon lehet-e *valóságalapom*, lehet-e *talaj képességem* a halhatatlan fájdalemak hazájában?

*

És mégis szólok. És mégis felvetítem látásom végzetes parancsait a lelkek falára. Kell, hogy tegyem. Kell: egy akaratom fölötti akarat ellenállhatatlan mozdításából. Kell: egy századokon át gyűlt halhatatlan szeretet elfuthatatlan hívásából. Kell: mert szerte-szét az országban ezren és ezren vannak: a magyar végzet örök eljegyzettjei, a magyar lélek áldozatos szerelmesei: akik azért tudnak még magyarok lenni az új napok ijesztéseiben, az idegen étvágyságok ádáz rohamában: mert én vagyok, virrasztok és dolgozom. Kell: mert tízezérel sínylődnék magyarok a szétcsait országban: megaláztak és szomorúak, kitűrtak és elhagyottak, akik azért tudnak még magyarul hinni: mert csodálatos szavaimban egy nagy szeretet szárnyait érzik elsuhanni a sebeik fölött, mert magyarságom forró hívása öntudatra melegíti ernyedte izmaikat, didergő lelküket.

Szólok hangosan, szólok őszintén, megnemszűrt igazsággal, látásom teljes mutatása szerint, egyedülvalóságom érintetlen tisztaságában. Minden életösztönömmel, minden látásommal s az élet minden mutatásából hiszem, hogy: *ma a magyarság életének alapfeltétele az igazság, minden igazság teljes megismerése s a nyílt és bátor szembeállítás minden magyar problémával. A múlt legvégzetesebb, legtragikusabb következményű bűne az volt — és ez alatt az egész 1867-től fogva ránk mostohásodott időt értem: hogy mindig a legkisebb ellenállás, a legkevesebb energiafogyasztás, a lehető legkönnyebb kormányzás elvét követte. És így állandóan a magyar élet legmélyebb, élet és halált megválasztó problémáit kapcsolta ki az elintézendő feladatok közül, a magyar életösztön legsürgetőbb kiáltásait pisszegte le. A: „csak ma még meglegyünk valahogy“ elv lelkiismeretlen és vak politikája az utolsó évtizedekben egy undorító és gyáva gazdasági zsargonnal igyekezett magát honmentő állambölcsességgé kozmetikáim. Mintha az Állam legfőbb céljaiban bolt volna, korlátolt felelősségű részvénytársaság s minden rendben volna: ha az üzlet jólmegy s a részvényesek osztaléka kielégítő. Mintha nem volna nyilvánvaló: hogy az Állam előtt, mint egy kollektív egyéniséget védő, megtartó, továbbfejlesztő roppant morális és szellemi szervezet előtt: a külön történelmi műhely teljesen önálló függetlensége, e történelmi egyéniség sajátos fejlődésének feltételei mellett: minden gazdasági tekintet csak másodrendű, csakcsupán eszközjellegű lehet. Sajátságos az a jelenség a „jobboldal“ némely torzonborzabb alakulataiban, hogy ők, akik Marxot minden dühvel támadják: ha arról van szó, hogy Magyarországot egy idegen impérium elnyelésébe csúsztassák be: viharosabb tolongással lóbálják a történelmi materializmus érveit, mint a „baloldal“ legviharosabb szélsőségei.*

És könyörgöm a magyar kormány Elnökének, hogy ő, aki olyan elszánt bátorsággal küzd a mai

napok ítéletes nehézségei közt a magyar történelmi műhely függetlenségéért, a magyarság szociális megújulásáért: biztosítson akadály nélküli megnyilvánulást az én régi bátorságomnak. Hasson oda, hogy senki és semmi ne vethessen gáncot látásom teljes megmutatásának. Nem a törvény ellenőrzése alól kérek kivételt. Írásaimért szívesen szenvedek el bármily büntetést vagy börtönt, ha a törvény őrei úgy látják helyesnek, mert tudom: hogy szenvedéseim a küzdő magyarság megnőtt ereje lesznek. Csak azt kérem, hogy írásaim előzetes tiltás nélkül juthassanak el a lelkek elé. Megdönthetetlen érvet hozhatok e kérésem támogatására. Húsz esztendő óta annyi gondolatom, annyi megmutatásom szörnyülködtetett hisztérikus képzelgésnek, nemzetgyaláásnak, lazításnak s a magyarság érdekeit veszélyeztetőknek. És ma azokat a gondolatokat és megmutatásokat kormányelnöki megnyilatkozásokban halljuk, és ma az általam sürgetett reformok egyrésze a krományprogram lényege. Okos dolog-e hétfőn kitépni és tűzre vetni azt a fát, amelyről szombaton gyümölcsöket szedhetünk?

És aztán: milyen megokolással lehetne eltasposni írásaim a magyar lelkek elől? A lázítás félelmeből? Hogyan lázíthatnék én, akinek írásai csak a magyar középosztály párszáz legműveltebb, legfegyelmesebb, legéberebb magyar aggódású tagjához jutnak el. Hogyan lázítanék én, akiről mindenki láthatja: hogy a szellem, a gondolat, a meggyőzés eszközeivel akarom megépíteni a magyar biztonságot a kloáka vad benszülötteivel szemben? Én, aki teljesen egyedül vagyok, akinek nincs pártja, hatalmi szervezete egy tömegmozgalom kizsákmánylására? Aki minden hittemmel hiszem: hogy *a magyarság szándékos orgyilkosa az: aki ma zavart, felfordulást akar előidézni az országban, hogy olcsó ürügyet adjon a „rendcsináló” idegen bevonulására.*

Vagy valamely külpolitikai meggondolás teszi nemkívánatossá írásaimat? Először is: én soha semmilyen nemzetet nem gyalázok, nem szidalmazok,

Hiszen minden efélét lehetlenné tesz számomra; egyetemes kultúrára és egyetemes emberségem. Már pedig: ez minden, amivel az ember egy idegen nemzettel szemben tartozik, akár barátságos, akár ellenséges viszonyban vagyunk vele. Ellenkezőleg: engem undorít legjobban: mikor a külpolitikai hullámok csapkodása szerint — s bármily feszült viszonyban is — napi sajtónk a félrerúgott pincsi kutya dühével ugat némely nagyhatalom, de még inkább valamelyik szomszéd állam ellen és kárörvendő rikácsolással jövendőli közeli halálát. Az ilyen piszkos lárma sohasem magyar érdekből, de mindig a magyarság mély kárára történik. Bármily ellentétes feszültségben legyünk is átmenetileg valamelyik kisebb állammal, bármily nehéz probléma is kerüljön köztünk elintézésre, sőt: bármily eszközzel is dolgozzék az illető állam ellenünk: én az ilyen vak dühű piszkolódást éppen a reális, a jövő eshetőségeit is néző politikából végtelenül károsnak tartom. Ma, amikor már a született vakok előtt is világos: hogy a kisebb nemzetek csak egymással összefogva teremthetnek biztonságot önmaguknak egyes nagyhatalmi étvággyakkal szemben: semmiképpen sem okos dolog az esetleges tényleges érdekelletétek mellé odaásni még a lelki éltaszítás áthidalhatatlan örvényét is. *Az pedig, ha egy kisebb nemzet és állam megsemmisül, ha egy nagyhatalom akadály és a többi nemzetek tiltakozása nélkül elnyelheti, — bármily ellenséges viszonyban volt is a jelenben az illető nemzet és állam velünk: halálosabb veszélyt jelent iánk, mint az, ha esetleg és pillanatnyilag nem tudjuk vele szemben jogos követeléseinket érvényesíteni. Ez olyan tétel, melynek sarkalatos dogmának kell lennie minden magyar külpolitika számára.*

Másodszor: szabad-e egy idegen hatalmat, akár ellenséges, akár barátságos viszonyban van velünk: olyan nyomoréknak, olyan hisztérikusan gyávának,, olyan üldözési tébolyba átbetegültnek inzultálnunk: hogy fél attól: Szabó Dezső, magános józsefvárosi

polgár fellöki a tízfilléres pennaszárával: ha vezetőit, életrendszerét, politikáját vagy más megnyilatkozását kritikai vizsgálódás tárgyává teszi? Vagy: ha ugyanaz a magános józsefvárosi polgár a saját Hazája, a saját nemzete jobb jövő felé vezető útjait csakcsupán saját Hazája, saját nemzete életérdekei szempontjából keresi s így az olyan utakat is megjelöli, melyek egyik vagy másik idegen hatalmi étvágnak útjába vannak?

Az utóbbi évek szellemi zűrzavarában s hogy idegen érdekű kalandorok a kloáka analfabétáit szabadították politikai tényezőkké: az a nyilvánvaló célzatú maszlagolás lett politikai bölcsességgé: hogy egy idegen nép vezetőit, világnézetét vagy politikai rendszerét tárgyaló kritika: illetéktelen beavatkozás egy idegen állam, egy idegen nemzet belügyeibe. És ha ez a kritika egy „velünk barátságos nemzet“ vezetőit vagy politikai rendszerét illeti: durva bántás és oktalan kihívás.

Sajátságos: hogy ugyanazok, akik a politikai tapintatnak ilyen patikai mérlegre finomított elvével ajándékoztak meg: minden egyéb téren a bomba, a gyilkosság kedves ígéretével igyekeztek elnyomni az ellenkező véleményt s politikai eszközeik közt gyilkosok, börtön- és tébolydatöltelékek, a világvárosi embercsatornák közismert ijesztései szerepeltek sztárok gyanánt. Hasonlóan világra tálalhatnám ezt a bölcsességet: — Ha valaki Shakespeare! bírálja, illetéktelenül beavatkozik Anglia belügyeibe és súlyosan sérti az angol nemzetet. — Sőt: ez a rém-okosság még lényegesen kevésbé hülye, mint az előbbi. Mert Shakespeare minden végtelensége mellett is csak esztétikai tapasztalata s egyéni lelki életünk egy mélyen emberi élménye. De a modern Európa új politikai rendszerei, világnézetei, történelmi szuggerálói ma semmilyen határzár mellett sem jelenthetik egyetlen nemzet belügyét. A szellemi szétsugárzásnak és világnézeti szuggesztiónak mai millió lehetőségével: kommunizmus, kemálizmus, fascizmus, nácizmus semmiképen sem kuporog-

tathatók csupán orosz, török, olasz vagy német belügyé. A mai roppant szellemáramlásban, a közlés mai csodálatos eszközei mellett: ezek az életrendszerek és történelmi kísérletek egyik óráról másik órára lehetnek bármely nemzet sorsának belső gravitációjává. Nemcsak szabad tehát, hanem elkerülhetetlen feladat minden nemzet kebelében: részletes és semmilyen mellékszemponttól el nem ijedő kritika tárgyává tenni az ilyen történelmi kísérleteket és szuggerálóik eszmei tartalmát. Hiszen csakis így lehet megállapítani: alkalmas-e valamelyik a magyar fizikai és lelki adottságok mellett egészségesebb életrendszert, emberibb jövőt teremteni Magyarországon. Ha nem: miért? Ha igen: mennyiben, milyen okokból, milyen módosításokkal, egyéni történelmi fejlődésünk függetlenségének milyen biztosítékaival. Aki ezt nem látja be, azt valahonnan fizetik, hogy vak legyen. Ez ma nem is rossz kereset igen sok ember számára.

Sokkal súlyosabb azonban a második eset. Az az eset, mikor valaki becsületesen, a magyar életösztön elemi Darancsaiból olyan problémákra is keresi a megoldást, melyeknek megoldása gátat jelent evg idegen hatalmi étvágnak, talán olyan hataloménak, melyet iól vagy rosszul mérlegelt tekintetkből megszoktunk *velünk barátsáaosnnk*. nevezni. *A magyar élelöstönnek ily ürügyű elfojtása: határozott, előremegfontolt, szándékos gyilkossági kísérlet az örök magyarság ellen.* Először is: mi csoda barátság volna az, mely azt kívánná: hoggv mi a saját életünket ne a mi életösztöneink, szerves törvényeink és életérdekeink szerint intézzek saját életakaratumk télies függetlenségében bárkivel és bármivel szemben? Másodszor: lehet-é önutatipróbb, legyávitóbb, a nemzet érdekeitől el taszítóbb valami egy nemzet ifjúságára, mint az, ha látja: hogy a nemzeti életösztön és életérdekek legelemibb megnyilatkozásait lepisszegek és azt a tényezőt, amely miatt ezt a gyilkos műveletet végzik: „*barátságos*“-nak nevezik? Csoda-e hát, ha a történelmi

élet intézőitől ilyen öngyilkos gyávaságba lökött lelkek odazülnek bármily merészhangú lazításnak, még ha az a társadalmi kloákák legmélyebb fertelmeiből jön is? Nem az ilyen bölcs *politikai* tapintatok voltak századokon át a megherélői minden magyar öntudatnak, minden céltudatos magyar életakaratnak? És nem ennek a konokul bölcs tapintatnak következménye elsősorban: minden tragédiánk: a magyarság behurcolása a világháborúba idegen hatalmi érdekekért, sok százezer magyar földbe tiprása, ezeréves földünk szétmarcangolása ellenség-től és „baráttól“ egyaránt, és talán a legnagyobb katasztrófánk: a magyar szolidáris érzés, a magyar öntudat szétoldása?

Egészen azonosan képtelen érv: mikor belpolitikai „*tapintattal*“ próbálják lenémítani a bennem megnyilvánuló életöszönt. A vád a következő: azal, hogy én únos-úntalan felhánytorgatom a magyarság mind ijesztőbb arányú kiszorítását a magyar élet minden teréről, hogy rámutatok a képtelen arányú idegen hódításra, hogy követelem: hogy a magyar sors intézése újból magyar kezekbe kerüljön, hogy programmá a magyarság új honfoglalását tettem: sértem a magyarrá hasonult idegen elemek érzületét, eltaszítom őket a magyarság ügyétől, bűnt követek el a magyarság életének legfőbb történelmi biztosítéka: a *nemzeti eqység* ellen.

A magyar élet minden tényét meghatározó fontossággal tartom fontosnak e sokszor megismételt vádra részletesen felelni. Nem a magam mentetegetésére tartom szükségesnek: azt elvégzik majd műveim az utánunk jövő nyíltabb szemű, tájékozottabb életöszöntű korok ítélőszéke előtt. De itt a magyarság éltének olyan legmélyebb, legdöntőbb, egész történelmi életét, minden életérdekét érintő, a halált és életet megválasztó alapkérdésről van szó, hogy a mai ítélkező napok látóhatárában: csakis a téliesen őszinte, mindenfelé nyílt, becsületes mérlegelése e kérdésnek vezethet az egészségesebb, igazságosabb és egységesebb történelmi együttélés

felé. És én csupán arra kérek minden emberi embert, bármily vérű anya gyermekét, akinek sorsa a magyar föld rögeihez van kötve: mérje le minden mondatom igazságát azokhoz az elvekhez: melyekkel Európa legkiválóbb, az emberiségnek legtöbb értéket adó nemzetei biztosítani tudták történelmi közösségük termő egységét, egyéni arcát, egészséges fejlődését.

Természetes, hogy végre — bár egy irtózatos tragédia árán — kiszabadulva az idegen uralom pókhálójából és visszanyerve minden történelmi közösség legdrágább kincsét, életének, egyéni fejlődésének alapfeltételeit: teljes állami és nemzeti függetlenségünket: mi minden akarattal tovább akarjuk folytatni a nemzetformálás gyönyörű emberi és magyar feladatát. Hiszen éppen az az egyik legmélyebb értelme a *nem árja* európai magyarságnak: *hogy a történelmi Magyarországon lakó különböző néptörödékeknek a magyar nyelv, magyar kultúra, a szerves magyar történelmi célok egységében adja meg történelmi jelentőségét.* És így az emberiség termését egy egészen más, sajátosan termő humánium alkotásával gazdagítsa. Ebből következik az is, hogy az állam bármily vérű polgárát az egyenlő jogok és egyenlő kötelességek feltételével fogadjuk be e munkás történelmi egységbe. És természetesen következik az is, hogy *örömmel látjuk azt*, ha bármily vérű polgár a magyar nyelv, magyar kultúra, a magyar életritmus ígézetéből s leendő szociális és kulturális politikánk nagy emberi lendületétől magyarrá hasonul, vagy becsületes, eltökélt szándéka, hogy magát és családját magyarrá tegye. Továbbmenve: mi éppen saját életérdekeikből szívesen látjuk: ha bármily vérű felülően nagy tehetség vagy rendkívüli arányú tudás az őt megillető helyhez jut a magyar történelmi műhelyben, de...

De!

De: ez az ország épp úgy Magyarország, amint Franciaország: Franciaország, Anglia: Angolország,

Olaszország: Olaszország, sőt: amint a vállvetett Németország: Németország. Mit jelent ez becsületesen, az elvégzett történelmi munka, a hozott véráldozat, az építő és védő gondolat minden jogán? Mit jelent ez minden emberi igazság ítélete szerint? Ezt:

Ezt: ebben az országban a minden életet adó föld, a hatalmat, irányítást, vagyont, kiválasztási lehetőséget és mindennapi kenyeret jelentő helyek olyan arányban legyenek az állambirtokos magyarság kezében: hogy soha, a legmesszebről se fenyegetsen az a veszély, hogy a magyarság szerves céljait szolgáló történelmi műhely idegen érdekű szervezet, hogy a magyar történelmi élet nem a magyar lélek, a magyar életérdekek organikus megnyilatkozása lesz.

Azt hiszem: tételemet eddig a gabszág és örület határain kívül mindenki elfogadja. És ha valaki azt kérdi: De hát ki a magyar? Erre én azt felelem: *itt van az a pont: ahol én a magyar nemzeti egységet, megfosztva a múlt minden orgyilkos hazugságaitól, új alapokra: az emberi becsület, a természettudományi igazság, az egészséges emberi együttélés alapjaira akarom helyezni. Élesen szembenállva az idegen érdek vagy a magyar gyávaság eddig minden életösztönt lepisszegő maszlag-módszereivel: minden felelősséget vállalva: a probléma egészséges elintézésének egyetlen útja van: a kérdés becsületesen, nyílt, szenvedély jelen vizsgálata s a történelmi és természettudományi igazságok szerint nyert eredmény határozott történelmi életdogma gyanánt nyílt hitvallása.*

Maga az a tény: hogy únos-úntalan felkérdezik és kérdezhetik: ki a magyar: a magyar történelmi test, a magyar élet mély betegségére mutat, egy sokáig lappangó kór most válságszerű kitörésére az élet minden terén. Mutatja azt: hogy a magyar nemzeté formálás szerves útjait elmérgezték, hogy a fertőzött szervezet organikus céljával éppen ellenkező eredményt teremjen. Mutatja: hogy a törté-

nelmi élet egészségének az a feltétele, a föld s a hátaimat, irányítást, vagyont jelentő helyek az az aranya, melyet ennek elengedhetetlenül szükségesnek jeleztem: sok évtizedes vak és bűnös politika hibájából nincs többé az állambirtokos magyarság kezében. *Meri a földjét, sorsát, hatalmi eszközeit, a kiválasztás és irányítás lehetőségeit kezében tartó magyar szolidaritás ösztönös biztonságában az ilyen öngyilkos kérdés meg sem teremhetne.*

És éppen azért: mert ez a kérdés súlyos körjelenség: a gyógyító akarat könyörtelen becsületes-ségével kell boncolás alá venni. Nem éppen a nemzeti egység alapfeltétele az: hogy polgár és polgár közt ne legyenek gátló hazugságok? Nem a magyar életbiztonság alapkövetelménye az: hogy ebben az élethalálosan döntő kérdésben elmaszlagolhatatlanul világosan lássunk? *Vagy a ma lelkiismeretlen elhárítását a felelősségvállalásnak még mindig politikai bölcsességnek tart jak egy igazságosabb és egészségesebb jövő, bátor és becsületes megalapozásával szemben?*

A: — ki a magyar? — halálos véresen gúnyos, millió bölcső sorsával tragikus kérdésre az idegen érdekek ügynökei, a minden harisnyapénzre kapható politikai örömfűk s a Párálízis „általános emberi“ frázisokba progresszált ápolatlanjai a következő feleleteket adják:

I. Szent István országában a nagy király isteni rendelésből örök időkre beállított politikája ellen vét, aki a faji, nyelvi, vagy felekezeti szempontokat behozza a politikába és veszélyezteti a nemzet egységét. A magyar Állam Szent István koronájának állama, ahol mindig történelmi nyereségnek tekintetett az, hogy többféle népfaj van egyetlen közös jogar alatt és a magyar Állam létét, a nemzeti egység nélkülözhetetlen harmóniáját támadja az, aki nem a teljes egyenlőség alapján akarja kormányozni ezeket a népfajokat.

Erre én ezt felelem: Nagyon szép. És ha már minden egyes egyén elérte volna az igazságnak,

méltányosságnak, becsületességnek Jézus által pontosan megjelölt isteni tökéletességét, teljesen rendben volna minden ezzel a kétségtelenül meghatározható elvvel. De mivel ez a tökéletesség még hétmillió évig és három hónapig nem következik be s ez alatt az idő alatt az emberek jórésze még mindig ki fog lógni isteni képmásából a húsevő és ragadozó állatok rokonságába: ezen átmeneti idő alatt az élet és halál kényszeréből szemünk előtt kell tartani a következőket:

Először is: A legdurvább meggyalázása a nagy király emlékének s a leggazabb, legbutább meghamisítása gondviselészerű hatalmas egyéniségének azt állítani: hogy előtte csak a korona érdeke: egy legkönnyebben lehetséges állam hatalmi szempontja volt fontos és saját vére, a magyarság egy hajszállal sem jelentett neki többet, mint az akkori Magyarország bármely történelmileg jelentéktelen és jelentesteién szétszórt néptöredéke, vagy még annyit sem. Szóval: a legőrültebb anakronizmussal hungaristává becsteleníteni a magyarság legnagyobb, legvégtelenebb jövő tárlattal magyar szándékú Forradalmárját. A legarcátlanabb gázságba rontó örület azt mondani, hogy a szent király csupán egy lehetőén könnyen biztosítható hatalmat, egy bármily fenntartható országot akart megépíteni és nem Magyarországot. Hiszen történelmünkben páratlanul álló forradalmának éppen az volt az egyetlen akarata, egyetlen történelmi értelme: hogy a magyarságot örökre be akarta biztosítani a kereszténység és európai állami élet nagy egységébe. Hogy aztán ő ezt az akkori idők kényszeréből, az akkori ősi emlékezetű magyar lélek mellett csak úgy valósíthatta meg, ahogy tudta: idegenséggel, a kényszer idegen eszközeivel: az nemcsak fájának, hanem a nagy Forradalmárnak is tragikumuma volt. Tragikum, melyet a nagy király élete végén egész nagyságában meglátott: hogy túlságosan abszolúte, túlságosan gyorsan és az idegenség túlságos igénybevételével oltotta be nagyszerű fáját Európával.

És azok a tényleg hungarista jellegű intrikák és orgyilkos kísérletek, melyek a nagy Magános élete végét megkeserítették, éppen azért voltak: mert az árja ragadozók észrevették, hogy a nagy uralkodó igyekszik szabaddá tenni magát mohó segítségüktől és utódja kijelölésével a magyar életakaratnak akarja biztosítani az uralmat.

Másodszor: Tehát: amennyiben belemegyünk abba a kissé túl-elősiető anakronizmusba: hogy *szentistváni nemzeti* politikáról beszélünk, ami majdnem olyan tudományos eljárás, mintha a szent Király Rolls-Royceba ültetve ábrázolnók: a magyarországi népfajok egyenlőségét csakis a magyar nyelv, magyar kultúra s az organikus magyar történelmi célok egységében megvalósuló Magyar Nemzet keretében érthetjük a nagy király jelentőségének lényege szerint. És semmiképen sem — mint azt újabban hungarice sokan szeretnék: a nagy király tragikumára szerint. Vagyis: hogy a magyar élet őrhelyeit ma is árja idegenekkel rakjuk meg s a magyar lelket, idegen honloglalókkal nyirbáltassuk, tiportassuk. Vagy — hogy bármi címen is — történelmi földünkben csak egy rögöt is idegenek bitangjába engedjünk.

Harmadszor: Kétségtelen, hogy a nemzetalkotásnak elengedhetetlen feltétele a modern államban: hogy az államhoz minden polgárt egyenlő feltételek: egyenlő jogok és egyenlő kötelességek fűzzenek. De ez az egyenlőség csak bizonyos feltételek mellett jelent igazi egységet, egészséget és termő történelmi életet.

1. Ha az állambirtokos, a nemzetalkotó faj olyan arányban tartja kezében a földet, a hatalmat, irányítást, lélekformálást, vagyont, kiválasztást, kenyeret jelentő helyeket: hogy az nemzetformáló munkáját, külön történelmi műhelynek saját arcú egyéni fejlődését örökre biztosítja.

2. *Ha a nemzeti egyenlőség elvét nemcsak az állambirtokos fajra: hanem: az ország minden népfajára kötelezőnek tartjuk.* Mert: ha az állambirto-

kos faj egyenlő elbánási kötelezettségével szemben a kisebbségi fajok eleinte titkos, később nyíltabb szolidaritással: a maguk egyedeit minden áron, minden esetben és minden téren túlságos arányban előnyhöz igyekeznek juttatni, ha hatalmat, vagyont, kiválasztási lehetőséget, lelkiformálást jelentő helyekre jutott egyedeik. ezt az előnyt saját fajuk arányaian nagyságú hódítására használják fel: az állambirtokos faj által biztosított nemzeti egység felbomlik, a történelmi élet megmérgeződik, az állambirtokos faj s esetleg más kisebbségi fajok is az élet minden teréről kiszorulnak s egy vagy több kisebbségi faj jogtalan elnyomása alá kerülnek. Az ilyen állam csaknamar idegen hatalmi vonzás sodrába kerül s megnőtt gravitációval hull a halál felé. Tehát: *ma a nemzetformálás és nemzeti egység elengedhetetlen alapfeltételét jelentő polgári egyenlőség nagy történelmi feladata az: hogy a minden téren kiszorított, elszegényített, elföldtelenített, gazdasági és más elnyomás alá került magyarság egyenlősítését az élet minden terén megvalósítsuk, amit én új honfoglalásnak nevezek. Csak ez adhatja vissza a magyar történelmi élet egészségét s a iajok munkás és termő egységét a magyar Nemzet kebelében.*

II. Mondják ezt: — Nem a nyelv a fontos, hanem az „érzés“. Mindenki magyar, aki magyarul érez.

Én erre ezt felelem: Ez kétségtelenül szép mondás és a megzenésítést sokáig nem nélkülözheti. És senki sem hálásabb, mint én, ha a mai mostoha időkben, mikor annyian hálátlanulnak el a magyarságtól, akiknek földet, kenyeret, kultúrát és védelmet adott, mikor még dúvaddá züllött magyarok is akadnak, akik idegen érdekek ordításával köpik meg az őket világrahozó ágyékot: ha valaki magyarul érez. De:

jaj!

de: A valóságos élet mindennapi szilárd épí-

tését nem lehet lírára építeni. Államéletet, egy nemzet biztonságát, fejlődése nyugodt menetét nem lehet valami olyanra alapítani, ami benn az egyéni élet láthatatlan rengetegében történik. Amit nem lehet ellenőrizni, lemérni, az állam történelmi laboratóriumában mint meghatározott energia-mennyiséget számításba venni.

2. Akik ismerik az ember természetrajzi képletét, tudják, hogy minden testi-lelki folyamata: még érzékléseinek mikéntje is mennyire legmélyebb életérdekei szerint alakul. És így lehetetlen meg nem kérdeznünk: milyen körülmények, milyen feltételek mellett jön létre ez az „*érzés*“. Természetesen akkor: ha a mi kezünkben van nemcsak a címleges államhatalom: hanem a nemzet mindennapi életét meghatározó, formáló, irányító tényleges erő. Ha mi adunk kenyeret, befolyást, életlehetőséget, ha a kiválasztás minden téren a mi kezünkben van. Ahogy ez a valóságos hatalmunk megszűnik vagy lényegesen gyengül: az az „*érzés*“ elszakad tőlünk s ahhoz az új hatalomhoz tájékozódik, melytől mindeme jók elnyerését remélheti. Hozzak-e példákat az utolsó húsz év történetéből?

3. És ez az *érzés* semmiesetre sem lehet lelki alapja a nemzeti egységnek s nem ad egységes arcot a történelmi műhely munkájának. Ez az „*érzés*“ csak okos *modus vivendi* a titkosan s talán sokszor tudatlanul várt „*majd lesz jobban is*“-ig. Nyelv nélkül nincs magyarság, nincs lelki egység. Hiszen a nyelv a tért és időt egybefoglaló legegységesebb szolidaritás, hol apák, anyák, testvérek millióival vagyunk a legmélyebb együttlétben s magunkra öltözzük szeretetük és gyűlöletük, szenvedéseik és örömeik, vágyaik és örök akarataik formáit. Hiszen a mondatok, a szavak azok az időtlen mély gyökerek, melyek temetők és sírok végtelenjén keresztül az élet közös lelki talajába kötnek az elfeküdt évezredek magyarjaival. A nyelv a nemzet egyéni arcának *sub specie aeternitatis* megőrzője. Higyjék meg az idegenség *hungarice* ordítói, hogy

Széchenyi okosabb és becsületesebb magyar volt, mint ők.

III. Egy másik kedves módszere azoknak, akik a magyarság megújítását, új honfoglalását idegen kizsákmánylások érdekében mindenképen ki akarják játszani az: hogy a *magyar és nem magyar* különbséget: *a magyar nevű magyar és nem magyar-nevű magyar* terminusok „mindegyiségével“ akarják eltörölni. Itt aztán dúlfúlnak a Zrinyi Miklós és Petőfi Sándor féle idézetek.

Erre én ezt felelem: Voltaképen a feleletem erre az eddigiekben teljesen benne van. De a mai akart zűrzavar világában az ember nem lehet elég-szer világos és félremagyarázhatatlan, tehát:

1. A Zrinyi Miklós és Petőfi-féle jelenségek kétségtelenül nagy és örök dicsőséget jelentő nyereségei a magyarságnak. De: *a)* az ilyen rendkívüli esetek nem lehetnek a nemzetformálás irányító normái. Hiszen itt egészen rendkívüli egyének fejlődéséről van szó. Aztán: sohasem lehet tudni, hogy az ilyen egyes esetben nem a múlt folyamán a családba került magyar vér hatása hozza létre az új képletet, *b)* Az ilyen egyes, bármily nagyszerű esetek igazán nem adnak indítót arra, hogy bármely fajnak is átengedjük a magyar élet irányító őrhelyeit és hagyjuk magunkat kiszorítani és kizsákmányolni általa.

2. Idegen név és idegen név közt különbséget kell tenni, mert igen sok lehetőség eredménye a név: *a)* Történhetett, hogy a századok mélyén, a névfelvévések kezdetén magyar családok kaptak idegen, vagy idegen családok magyar nevet. Ezek magyarságát filológiai vagy levéltári kutatásokkal piszkálni ostoba és ártalmas dolog. Magyarok ezek, amint magyar szavak az óra, a templom.

3. Minden egyéb esetben az idegen név, még a legbecsületesebb áthasonulási akarat mellett is: még mindig jelent valami idegenséget. Természetes, itt az a döntő, milyen idő óta folytatódik az átha-

sonulás. Hiszen az utóbbi időkben láthattuk, hogy még a két-három nemzedéken át minden elhitetessel magyarrá lett családok gyermekeiben is újból feltámadt — nyílt ellenségességgel vagy ravasz megbúj ással — az idegenség. Az átöröklés kiszámíthatatlan erejét nem szabad számításon kívül hagyni. Különösen akkor: mikor a faji visszaemlékezés egy nagyobb erőből várható előnyökkel járhat.

IV. Végül akadnak lelkiismeretlen gazemberek, az idegen érdek levetett arcú ügynökei, akik annak hirdetésével akarják szétoldani a még meglevő védő öntudatot: hogy a magyarság annyira szetkeveredett európai élete folytan az itt levő népfajokkal, hogy voltaképen nincs is már magyar és teljesen mindegy, kiknek kezében van az ország sorsa. Az, hogy akadnak közéleti banditák: akik a milliókra menő ő sarcú, időtlen faji emlékezésű, érintetlen magyar paraszti tömegek előtt ilyen hazugságokra mernek vetemedni: mutatja: mennyire elmérgezte köztudatunkat az elmúlt évtizedek gyáva-sága: hogy nem mertük ezt a kérdést az emberi igazság s a magyarság elemi jogai szerint nyíltan és őszintén tárgyalni.

Összegezem bevezetésem eredményét. A magyar élet minden intése, minden tanítása, tragédiánk minden oka követeli, hogy teljes őszinteséggel szembeszálljunk minden problémával s a *kikapcsolások*, *elhallgatások*, *lepisszegések*, *gyáva* és *halálos veszélyt gyűjtő* módszerével szemben meghallgassuk a magyar életöszton minden hangját.

Első fejezet

A szabadság és tekintély problémája.

Orvosi ajkakon a kétszerkettő négy erejével ismétlődik fel a minden orvosi bölcsesség alapmondata: A gyógyításnak első feltétele a helyes diagnózis: a betegség helyes megállapítása. Lehető megmutatása annak, milyen befolyások milyen folyamatokat idéztek elő, ezek a folyamatok milyen beteges elváltozásokat hoztak létre a szervezetben és ezek hogyan adták össze a mai kóros jelenséget.

Fájdalom: az idegen érdekek hosszas szolgálataiban elbetegedett magyar élet önkéntes vagy hivatalos orvosainak jórésze nem is gondol a helyes diagnózis módszerére. Ma ilyenformán járnak el ezek a történelmi orvosok: Bemennek a betegszobába, ahol a beteg fekszik. És akkor nem ezt az általuk gyógyítandó beteget vizsgálják meg: mit mond a szervezete, milyen arányú, milyen okokból előállott, milyen természetű a betegség, milyenek a szervezet ellenálló erői stb., stb. és milyen orvosi beavatkozásokkal lehet ilyen adottságok mellett a gyógyulás felé segíteni. Hanem: anélkül, hogy megismernék a beteget, kihajolnak és hallgatóznak, hogy a többi kórtermekből milyen diagnózisok és milyen rendelések hallszanak át. És akkor ráalkalmazzák erre a betegre a hallott diagnózisokat és rendeléseket. Erre a betegre, akinek egészen más betegsége, más kora és más szervezeti adottságai vannak.

Mióta a megújulás szüksége nálunk is vitathatatlan dogma lett: igen sokan — és ezek között nem a leghalkabbak — a köz és egyéni szabadság

túlbecsülésében, aránytalan lehetőségeiben látják a legfőbb magyar bajt s a megújítást elsősorban a köz és egyéni szabadság lényeges megnyírbálásában, vagy teljes eltörlésében és a diktatúra behozásában látják. *A legérdekesebb az, hogy akik legveszélyesebbnek tartják a szabadságot és a legtürelmetlenebbül követelik a diktatúrát: azok élnek vissza korlátlanul a mai szabadság lehetőségeivel, talán azért, hogy minden emberi embert elundorító hangjukkal és eszközeikkel, más híján: ők maguk teremtsenek okot a diktatúrára.*

Vájjon: bajaink, nagy nemzeti tragédiánk és mai tántorgásaink döntő oka tényleg az: hogy 1867 óta túlsok volt a politikai szabadság? A magyar sors lényeges fordulásait tartva szem előtt, helyes feleletre úgy találunk, ha e hetvenegy évnyi idő elfolyásában a következőket tesszük külön vizsgálat tárgyaiává:

1. Az 1867-től a háború kitöréséig tartó korszak.

2. *A magyarság behurcolása a világháborúba.*

3. *A világháború összeomlása.*

4. *A két ál-forradalom.*

5. *A kommün bukása utáni történelmi pillanat.*

6. *Az utolsó tizennyolc év.*

7. *A ma. Tehát:*

1. Az 1867-ik évvel megnyíló kor alkotmányos politikai s népképviselési rendszerével jelentett-e tényleges politikai szabadságot a magyarságnak?

A kérdés így igen általános. Hogy ezt a vizsgáldást a világos megmutatás eredményével végezzük: meg kell határoznunk közelebbről annak a szabadságnak tartalmát, mérvnek meg- vagy megnemlétét kutatjuk. Tehát: kibővítve a szabadság szót teli lényegszerinti tartalmára, így tehetjük fel a kérdést:

Szabad volt-e ebben a korban a nemzet egyetemének, minden egyes osztályának: a parasztságnak, a munkásságnak, a szellemi munkásságnak, a

középosztály egyéb csoportjainak, az alsó klérusnak, a magas klérusnak, a nagybirtokosságnak és az arisztokráciának, a kapitalizmusnak: gondolkozni és szóban és írásban nyílt szellemi harcot folytatni saját érdekeiről, kimutatni, hogy ez érdekeik érvényesülése mennyiben jelenti az egyetemes magyarság érdekét? Szabad volt-e a szó, nyomtatás és szervezkedés eszközeivel agitálni ez érdekek érvényesüléséért? Szabad volt minden elhatárolás nélkül, csupán az egyetemes magyarság életérdekeit tekintve: kutatni a magyar föld problémáit, az egyetemes magyar történelmi osztály: a parasztság egészségügyi gazdasági, szociális, kulturális politikai helyzetét s olyan földreformot és olyan szociális, kulturális stb. politikai rendszert követelni, mely a magyarság egyetemét földhöz biztosított, történelmet alkotó erővé teszi a nemzet számára? Szabad volt-e bírálatot gyakorolni: hogy a kiválasztás a közoktatási, egyházi, katonai, gazdasági stb. pályák helyeire biztosítják-e a nemzetformáló, honmegtartó hatalmat a magyarság számára? Szabad volt-e izgatni egy helyesebb kiválasztás érdekében? Szabad volt-e harcolni azért, hogy közoktatási, egészségügyi és szociális politikánk jelentse az életvédelem és a fejlődés olyan lehetőségét minden osztály számára, amint azt a magyarság egyetemének érdeke megkívánja? Szabad volt-e bátor és részletes kritikát gyakorolni a munka és munkaadó összes viszonylataiban és követelni a munka jogainak olyan megépítését: mely a magyarság egyetemének a családalapítás egészséges lehetőségét, a szociális és kulturális fejlődés minden biztosítékát megadja? Szabad volt-e ...

Nem folytatom. Hisz a felelet már minden becsületes elmében ott van. Pontosán körülírva az ekkor ténylegesen meglévő szabadság, helyesebben: szabadságok határait, a helyzet úgy állott:

1. *Volt szabadsága:* sajtója, hatalmi helyzete, szervezettsége minden erejével saját osztályérdekei, kiváltságai, előnyei megtartásáért harcolnia: a

nagybirtokosságnak, arisztokráciának, magas klérusnak, az új ipari, kereskedelmi, pénzügyi kapitalizmusnak.

2. *Nem volt szabadsága:* harcolnia, szervezkednie osztályérdekeiért s a szükséges reformokért és nem voltak sajtója és hatalmi eszközei: a parasztságnak, a munkásságnak, a szellemi munkásoknak, a lateiner középosztálynak, az alsó klérusnak. A munkásság későbbi szervezkedése mindig forradalminak, törvényenkívülinek tekintetett s tényleg sikerült őket elidegeníteni a nemzet egyetemétől.

Mármost: melyik csoportban volt a magyarság? Az első csoport tagjai túlnyomó arányban idegenek voltak. És azok, akik valamikori eredetükkel magyarok voltak: a sok vérkeveredés folytán lényegükben idegen képletekké lettek, mert ezekben az osztályokban igazán lehet elkeveredésről beszélni. És még rettentőbb erővel tette őket idegen képletekké a magyarság egyetemének életérdekeitől teljesen elkapcsolódott osztály- vagy egyéni érdekeik.

A magyarság nagy egyeteme, az igazi magyarság a második csoportban volt. És így éppen a magyar faj életösztönei, szerves életérdekei, jövőt kereső életakarata nem juthattak megmondó szóhoz, megvalósító szervezkedéshez, történelmet formáló hatalmi helyzethez.

Ezt a szabadság-gátlást nemcsak az államhatalom, a kormányzati rendszer jelentette. Ezek a túlnyomó részben és érdekfelfogásukban egész számukban idegen uralmi osztályok határozták meg a kiválasztást: az ők pártfogása jelentett előlépést az életben a középosztály embereinek. így: az, aki a középosztályban érvényesülni akart: ideológiában és gyakorlatban kényszerült magára öltetni ezeknek a kitermelő osztályoknak az érdekeit. Ez aztán lassanként ösztönös lelki mechanizmussá lett. így jött létre a magyar középosztály természetrajzilag megdöbbentő képlete: olyan ideológiát, olyan hazafiságot termelt: mely önmagának, gyermekei jövőjének

és a magyarság egyetemének rabságot és sínylődést jelentett.

És a népképviselési rendszer? Jelentette az alkotmányos *népképviselési* rendszer azt: hogy a magyarság egyetemének, nagy dolgozó tömegeinek életösztönei, életérdekei, szerves életformáló akaratái kifejezésre jutnak a törvényhozásban, a magyar élet megépítésében?

A kérdés felvetése is halálos gúny. Elméletileg, csak a szavakat nézve: még az akkori választójogi törvény is jelenthetett volna efélét, vagy legalább is valamelyes fejlődést ebben az irányban. De a gyakorlatban: tekintve a kitermelő osztályok befolyását az államhatalomra, a kormányzati rendszerre, a sajtóra, az élet minden meghatározó tényezőjére: ezek az osztályok nemcsak a kormánypolitika tartalmát határozták meg: de olyan ellenzéket tudtak adni a magyar országgyűlésnek: mely egy bizonyos negyvennyolcaskodó meddő magyarkodásban és érvényesülési törekvéseiben ugyan ellenzéke volt a kormánynak: de a magyarság szociális és kulturális helyzetében ugyanazt az akaratot jelentette, mint a kormánypárt. *1867-tel kezdődik s mindjobban megteljesedik a magyarságnak az a tragikum: hogy vagy magyar álarccal próbálják kijátszani legmélyebb gazdasági, szociális, kulturális életérdekeit, vagy szociális álarccal akarják elmaszlagolni nyelve, sajátos kultúrája, különarcú egyéni történelmi építése alapfeltételeitől.*

Mi lett az eredménye a magyar életösztön, a magyar életérdekek e szabadsághiányának?

1. A magyar élet egész üzemében, minden téren: idegen vérű, idegen látású, idegen életérdekű emberek kezébe került a nemzet irányítása.

2. A magyarság egyetemének nagy tömegei s a középosztály magyar elemei háttérbe szorultak, elszegényedtek. Jórészüket a higiénikus élet, a biztosított holnap, a kulturális fejlődés minden feltétele nélkül tengett családjával. A magyarság legmélyebb életérdekei „kikapcsoltattak”, „inaktuáli-

sok“ lettek a politikai irányítás „reálpolitikai“ szemléletben.

3. És minden eredmény között a legsúlyosabb: a magyarság három mindenkori derékoszlópa: a parasztság, a munkásság, a szellemi munkásság: minden öntudatú anyagi és lelki szervezettség nélkül elidegenedett, elérdektelenült a magyar problémák megismerésétől, a megújulás akaratától s általában: a közéleti kérdésektől. Hiszen minden ilyen felmozdulását azzal pisszegették le: „hogyan éppen most csinál zavart ilyen nem „aktuális“ kérdéssel, hogy megzavarja a nemzeti egységet, hogy kihívja az idegen hatalom haragját. *Ha az idegen fel akarta falni az egész magyarságot: az nem volt inaktuális, azt nem kapcsolták ki, az nem volt a nemzeti egység megbontása. Ha a magyar falatot akart biztosítani gyermekei számára: az destruktív koppánykodás és merénylet volt a nemzeti egység ellen.* Az ilyen megfélemezésért súlyos és sűrű tartó könyörtelen bűnhődés járt. Csak két példát hozok ide. Az egyik a magyar realizmus nagy és mártír úttörője: Tolnai Lajos. Mert merészkedett hangot adni a magyar sebeknek, megmutatta a magyar élet halálos arcait s egyenlően figyelmeztetett a német és zsidó hódítás veszélyeire: koporsóba taszító vad hajsza volt az osztályrésze és halálában is meggyilkolták gaz agyonhallgatással ezt a páratlan heroizmusú nagy magyar Látót. És nem ilyen hajszában volt része a tényleges megöletésig a földtelen parasztko nagy követelőjének, Áchim Andrásnak?

Ennek köszönhető, hogy a magyarság egyeteme tájékozatlan lett kora irányító szociális, gazdasági, kulturális, politikai eszméaramlataival szemben. Életöszöne eltompult, öntudata széttolódott, szolidaritási érzése kihalt és végül: sejtelve sem volt saját életérdekei felől. Az alsóbb osztályokban azok, akikben mégis mozgott valami vak akarat: odahulltak bármely idegen érdekű izgatásnak és szervezkedésnek. A középosztály szerencsétlen Vazuljai pedig olyan ideológiai töredékek mozdítottjai, olyan lát-

szat-hazafiság hitvallói lettek: melyek saját édes magukra, utódaikra és az egész magyarságra: a kizsákmányoltatás, a hátraszorítás, az idegen érdekszolgálat becstelen, hosszú halálát jelentették. Így fejlődött ki aztán legsúlyosabb átokként a magyar középosztály lelkében az az irtózatossági érzés: hogy ő oly gigantikus áldozatok árán vásárolt Hazájában csak megtúrt ágyrajáró, aki csak úgy tenghet tovább: ha lábujjhegyen van, ha a legbelső zsebébe rejtett kopolyúkon lélegzik, ha sutogva eszik, ha naponta háromszor engedi megnyitni magát az idegentől és engedelmesen ugrik minden érdekes parancsának. *Szóval: a magyar Hazájában csak szutterén, — csak katakomba — magyar lehet.* Abban a pillanatban, amint kilátszik a földből: örökre elnyelik az idegen étvágyak.

II. *A magyarság behurcolása a világháborúba.*
 A magyarság legfőbb érdekeit védő öntudatát megépítő szabadság e teljes hiánya minden végzetes hatását megmutatta a világháború kitörése percében. Megölték a minket századokon át kitermelő, elnyomó idegen hatalom várományosát, aki minket szívesen eltörölt volna a föld színéről s akinek feltett szándéka, majdnem hitvallása volt: hogy felszámolva a dualizmust, Magyarországot beolvassza a Monarchia eszköznépei közé. Ezt az ürügyet aztán egy idegen impérium alkalmasnak látta: hogy kelet felé zúduló hatalmi álmát vérrel és vassal megépítse. Azt a hatalmi álmat, mely sikere esetén a külön arcú önálló magyar történelmi műhelynek is halálos végzete lenne. Világos: ha egy a magyar történelmi érdekeket megépítő szabadságban ráneváltak volna a magyar öntudatot: sorsával foglalkozni, helyzetét, szerves érdekeit meglátni: semmiképpen sem lehetett volna bevinni a magyarságot két ránézve halálos fenyegetésű akaratért, melyek közül az egyiket megölték, a másik pedig győzelme esetén még végzetesebb lett volna ránk. Ebben az esetben az egyetemesen megnyilatkozó magyar életösztön elég erős lett volna, hogy rákényszerítse

vezetőit: keressenek megegyezést a velünk egy sor-sú, hasonló ijesztések előtt álló, hozzánk hasonló kisebb nemzetekkel s kimondják a magyar nemzet — egyelőre — passzív ellenállását a nagy vágó-híddal szemben. Ebben az esetben — talán évekig — szenvedtünk volna, börtön, golyó és akasztófa irtott volna közöttünk. De sok százezer magyar megmaradt volna az élet, a jövő számára és egészen más eredménnyel jöttünk volna ki a nagy földren-gésből. És mennyivel egészségesebb tartalmat és irányt kapott volna belpolitikánk! így a szabadság hiányában megvakított életösztön, elgyávult, szét-oldott öntudat mellett huszonnégy óra alatt, egy pár drámai plakáttal, hangzatos újságcikkkel, Kossuth-nótával és fényesködű ígéretekkel meg tudták csi-nálni: hogy a magyarság százezrei büszkén, boldog felajánlközással rohantak meghalni azokért az ér-dekekért, melyek a magyarság halálát jelenthetik.

III. *Az összeomlás.* Az összeomlás történelmi perce aztán iskolai példaként, matematikai tiszta-sággal, minden rettentő tanulságában megmutatta: mit jelent az: *ha egy nemzet, egy faj életösztonei-nek nem adják meg azt a szabadságot, hogy foly-tonos éber foglalkozásban törődjék saját sorsával, keresse szerves életcéljait, megismerje érdekeit s egy, a faj egyetemének minden életakarátát egybe-foglaló öntudatba szervezze minden tagját. Ó, mi-lyen árván, milyen tájékozatlanul és riadtan tán-torgott az idegen érdekekért olyan csodálatos he-roizmust, kitartást, türelmet, emberséget és intelli-genciát mutatott nép az egyetemes omlás szétgu-ruló törmelékei közt! Hogy eldobta a szent határo-kat, a drága küszöböt védő fegyvert az első idegen izgatásra. S hogy addigi sorsintézői szétszöktek a világ ezer bújtatásába: milyen fejtellenül és céltal-anul rángott, hogy odahagyta sorsa intézését az üvöltő idegeneknek. Abban a páratlan történelmi percben, amikor, mintegy fizetés gyanánt irtózatoss tragédiánkért: mindent meg lehetett volna valósi-tani, az egész új Magyarországot. Meg: független*

történelmi műhelyünk megépítését egy új külső és belső politikával. Meg: egy új intézményesen biztosított, a munka jogaira épített demokrácia megvalósítását, mely a magyarság egyetemét tette volna a magyar sors biztosítékává. Meg: a nagybirtok felszámolását, a magyar történelmi osztály: a magyar parasztság védő odarögzítését az ország egész testéhez, a határokhoz, a főváros köré, a magyar középosztály megújítását az arravaló paraszti elemekből, a magyar népi hadsereg megépítését, a gazdasági uralom kezünkbe vételét stb. És külügyi viszonylatainkban, azzal a rugékonysággal, melyet a megriasztott életösztön megad minden egészséges nemzetnek: valamilyen modus vivendit teremtve szomszédainkkal: megkezdhettük volna a kisebb nemzetek keleteurópai védő összefogásának nagyszerű munkáját azoknak a hatalmaknak jóindulatú támogatásával, melyeknek veszély az, ami nekünk is veszély.

Nem ez történt, ez nem történhetett. A félszázados szörnyű politika, mely eltiltotta saját sorsának problémáitól a magyarságot, az örökös: „lapulj meg“, — „ne politizálj, végezd a magad dolgát“, — és a magyarság mély életérdekei szerinti szervezkedés tilalma most halálos ítélet lett a ledöfött nemzet fölött. A magyarságban nem volt, nem lehetett: szervezettség, öntudat, látás, hogy kezébe vegye sorsa kormányát a ránk szakadt fergetegben. Olyan idegen faj kezébe került az ország, amely belső nevelése tengelyévé tette a folytonos szervezkedést, minden tagjának minden percnyi foglalkozását az egész faj sorsával, a faj minden helyzetének egyetemes, részletes megismerését, a jövő útjainak gondos keresését. A magyar kussolt és szabójával egy titkos zsebet készített a másik zsebe alá. Hogy ott nagy Peturosan ökölbe szoríthassa a kezét, mikor a WC elbújtató menedékében ül. Legfennebb arra a célra gyűjthetett pénzt, hogy a szétmarcangolt Magyarországon minden temetőben emeljünk

szobrot a két Tiszának: a Mars Imperátor két nagy sikerű sáfárjának.

IV. *A két álforradalom.* Az idegen sovinizmusú két álforradalom aztán megtisztította minden dekoratív alkotmányos frazeológiától azt a századok óta uralkodó s 1867 óta alkotmányos álarccal dolgozó politikai rendszert, hogy: a magyar politikailag megbízhatatlan — ja saját hazájában. Most a kizárás minden szabadságból, hogy sorsával törődjék: nyílt lett, mint az arculütés. És a véres mezőkről a röghöz visszatért parasztság makacs, kitartó, hősi és ravasz ellenállásán kívül, — egy pár talán szép, de jelentéktelen arányú kísérletet nem tekintve — a fejünkre mászott idegen hatalom diktálhatta, amit akart. Az uralkodó osztályok jórésze meglógott. Az itthonmaradtak a középosztállyal versenyezve türetek és engedelmeskedtek egy nevetségesen kisebb számnak. *És el lehet-e ítélni ezt a középosztályt? Hiszen 1867 óta nem azt tették belső mechanizmusává, hazafisága alapfeltételévé: hogy vakon engedelmeskedjék a központi hatalomtól jövő parancsnak s ne törődjék hazája és fajtája sorsával?* Bizony: ellenségeink nélkül akár ítéletnapjáig eluralkodhatott volna itt ez a döbbenetesen kisebb számú idegenség.

V. *A kommün bukása és az utolsó tizennyolc év.* A kommün bukása után bekövetkezett történelmi pillanatra *betűről betűre megismételhetjük azt, amit az összeomlás által előidézett helyzetre mondtunk — még fokozottabb és részletesebb érvényességgel.* Azért: mert a két álforradalom megaláztatásai és undorodásai után: buzgó felajánkozású, nagyszerű tömegenergiák állottak a történelmi építés rendelkezésére. Soha nem állott Magyarország minden vérű népe olyan közel ahhoz, hogy: magyar nemzet: a magyar lelki hagyományokban, nyelvben, kultúrában, a szerves magyar történelmi célokban egység és megújhodásra kész magyar életakarát legyen, mint ezekben a napokban. És talán még Trianonnál is végzetesebb következményű

tragédiánk volt az, hogy azzal az átkos politikával: mely a magyarságot kiszorította az alkotó politika szabadságából: nem volt meg a magyarságnak az a történelmi nevelése, melyet az új napok megkívántak. És így természetesen lehetetlen volt, hogy olyanokat állítson sorsa intézéséhez, akik életösztoneinek, öntudatának, életérdekeinek szerves kifejezői. A minden feladások, elherdálások e tizennyolc évében a szabad politikai nevelésnek, a szerves érdekű történelmi tájékozottság hiányának a következő súlyos következményű eredményei voltak:

1. Az irredenta, az antijúdaizmus, és egy darabig: a legitimizmus kloroformos kendőinek segítségével egy fejlett öntudatú, lelkileg megszervezett, hatalmas erőforrású idegen faj kezébe keríti az irányítást s a kiválasztás meghatározását az élet minden terén.

2. Felismerve az eddig társadalmi szervezetlenség veszélyeit: az egész országban valóságos szervezkedési ragály üt ki. A nyílt és titkos alakulatok, ligák, szövetségek stb. máról holnapra nőnek ki a földből és be a föld alá. Ezeknek az alakulatoknak legtöbbszörében, a fontosabbak mindenikében: a nagyszerűen fegyelmezett stratégiával, ügyes taktikával és egy ősmagyarkodó zsargonnal dolgozó idegenek intézték a legmélyebb irányítást. Ezek az alakulatok aztán, részint a fenyegetés és ártás erőszakával, részint megtévesztéssel megint csak odahatottak: hogy megakadályozzák a magyarságot szabad politikai tájékozásában szerves érdekeinek s a követendő utaknak felismerésében.

3. így dudvásodhatott fel a közéletben és a társadalomban egy olyan kül- és belpolitikai ideológia, helyesebben: ideológia-mozaik: mely a múlt minden tanítása, a magyarság minden életérdeke ellenére: a magyar sors intézését minden téren idegen hatalmi érdek függvényévé tette. A legvéresebb gúnnyal megmutató példa erre az irredenta gondolat fejlődése. A leghangosabb magyarkodással ma-

gukévá tették az idegen hatalmi érdek tankjét, a népközösségi elvet s nagy magyar irredenta maszkkal és „nem, nem sohá“-s térképekkel nemcsak igyekeznek megölni a magyar lélekben a jogérzetet történelmi munkája ősi Magyarországhoz, hanem: az ellenségeinktől is csak nekünk hagyott föld rögeit is népszavazások lutrijává tennék. És figyelemmel kell kísérni a legegységesebb „magyar“ „hazafias“ alakulatnak: a TESz-nek lapját: a *Nemzeti Figyelőt*. Olyan minden szemérmes levető csürdögölőt jár egy idegen nacionalizmus érdekei mellett, amilyent Európa semmilyen országában nem tűrnének meg.

VI. *A ma*. És most, elérve a mai napok nagy elhatározásokra kényszerítő fordulójához, kérdezzük meg: melyek *ma azok a jelenségek, amelyek a köz és egyéni szabadságok megszorítását s a magyarság egyetemének — kivéve a mandátum kiváltásosait — kitiltását követelik a politikából, a politikával való foglalkozásból?*

Talán a magyar parasztság nagy tengere vet dózsgyörgyi hullámokat? Talán a magyar falu gátjai szakadoznak s vad paraszti áramok verik a rend zsilipjeit?

Nem. *Ó, ez a nép végtelenül tud tűrni! Hiszen az ötesztendő egyetemes gyilkolás minden minden irtóztatós nevelése és szenvedése után: a magyar parasztság volt az egyetlen szilárd sziget, megtartó erő a két álforradalom omlásaiban. Az egyetlen néma tűréssel végzetes erőként ellenálló áttörhetetlen gát. És minden csalatás és sínylődés után még mindig tűr és vár. Pedig milyen lelkiismeretlen gaz izgatással akarják saját fájának romlásává tenni. Kik ezek az izgatók?*

Talán a szervezett munkásság döngeti spartakuszi dühvel a fennálló rend kapuit, hogy széttárja azokat Moszkva urai előtt?

Nem. A magyar munkásság csodálatosan fegyelmezett, intelligens és emberi. És sohasem volt kevésbé kommunista, mint a kommün uralma alatt

Neki volt legközelebbi szenvedés ez az idegen uralom. De ő nem szökhett Bécsbe, vagy más nyájas városok kártyaklubjaiba és örömtanyaira, neki állania kellett a leielosséget: hogy egyensúly legyen és mérséklő erő a nagy kilengések idején. És most is: bár lelkiismeretlen gazok, mert nem sikerült őket cinkosoknak megnyerni: állandó gyalázkodással és ellenük uszítással próbálják őket valami alkalmas eitiprási ürügybe belökni: túrnek, hallgatnak, dolgoznak, tanúinak. *Kik ezek az uszítók?*

Talán a szellemi munkások, a látájner középosztály szelíd szürkéségei vadultak a magyar glóbus tengelyének forradalmi ráncigálásra? Talán kacagányos filozopterek, zord sisakú tanárok, vérbe borult múzeumi tisztviselők és borúba veresedett statisztikai írkokok lángoló szemüveggel, hörgő accusativus cum infinitívokkal, ütésre emelt rettentő ichtottausz-combokkal rohamozzák a magyar rend citadelláját? Talán kivont pennájú, felvont tintatartójú újságírók gyilkos szándékkal tarajlanak a Jogrend tetejére?

Nem. Annyira nem, hogy annál már nehebb nem nincs is. A magyar középosztály a maga egészében a protoplazma legbékésebb állapota s az aludt birkatej forradalmi csúrdöngölő hozzáképest. Ha a tíz kötet Brehm minden madara leadja a fejére a legsújtóbbik véleményét: még csak le sem meri tisztogatni onnan: hátha a nagyságos szerkesztő, a méltóságos főigazgató, a kegyelmes miniszter úr rendelkezéséből történt. Mert még a WC elnéző menedékében sem tud másképp eszmetársulni e földi nagyságokhoz, mint ezekkel a kínai dekoratív elemeket megszégyenítő címekkel. Soha a sajtó nem volt inkább mindenre engedelmes jófiú, mint ma. Sőt: a „baloldal“ is oly halkán, olyan lapultan *baloldal*, hogy már csak éppen hogy nem jobboldal és ez sem a jókedvéből. Pedig egyes alakulatok titkos lebujaiban korlátlanul folyik a ravaszul alakoskodó, vagy már levetett álarcú izgatás a magyarság minden megtartó gondolata s már még a magyar tör-

ténelmi műhely függetlensége ellen is. Pedig mégis van egy sajtó, mely féktelenül izgat és izgathat minden tekintély és magyar érdek ellen s tébolyult szemérmertlenséggel szolgálja az idegen étvágy akaratait. Kik ezek a titkos összeesküvők? Melyik ez a sajtó?

Hogy a felsorolt jelenségek mögött lappangó valóság úgy csattanjon minden magyar lélekre, mint egy felébresztő pofon: felteszem a kérdést: *Kik követelik lehangosabban a szabadságok további megszorítását, az egyén körülbilincselését, kik követelnek diktatúrát?*

Azok: akik még a mai maradék olyan-amilyen, aligvalami szabadsággal és minden morális szabadsággal arcátlanul visszaélnék. Akik féktelenül át-gázolnak nemcsak az írott törvényeken, de az udvariasság, ízlés és emberség minden lelkünkbe örökölt törvényein is. Akik az emberfertők, a börtönök, a tébolydák, a lupanárok irtózatossá hemzsegését mozgósítják a magyarság békés, fegyelmezett rendű megújítása ellen. Akik a részeg matróz hangján írnak nyílt leveleket a magyar sors legfőbb intézőjéhez. Akik rágalomokkal s a kirúgott szajha piszkos suttogásaival igyekeznek a feltámadt emberkloáka prédájává tenni a magyar élet minden hatalmi és szellemi tekintélyét.

Szóval: akik minden gazságra, lázadásra, törvény- és tekintélyrombolásra korlátlan szabadságot vesznek maguknak: azok követelik minden szabadság korlátozását, sőt: a szabadság teljes eltörlését: a diktatúrát.

Mi ennek a sajátságos ellenmondásnak a magyarázata? Természetes az: ha gyűjtogató követel statáriumot a gyűjtogatásra, a rablógyilkos a rablógyilkosságra?

Csak egy magyarázata lehet: *ezek azért akarják a szabadságok eltörlésével, a diktatúrával némává és mozdulatlaná kötni a magyarságot; mert olyan valamit akarnak véghez vinni, megvalósí-*

tani: ami ellen minden becsületes magyar ember, minden magyar életösztön, minden magyar élet minden erejével tiltakoznék és felmozdulna.

Mi lehet ez a szörnyű szándék?

Keressétek a feleletet szemérmetlen nyomtatványaikban, nagyrészt innen-onnan együvé züllött idegen, vagy idegen érdekhez sápolgt dezertált magyar vezérekben, idegenből átcsempészett zavart ideológiájuk mérgezett cafatjaiban, idegenből áttorzított mondataik gyalázatos magyartalanságaiban. Ez a felelet halálos riasztással fog onnan bekondulni minden élni akaró magyarba.

Miért ropják hát a lázítás, a lelki gyújtogatás, a gyilkos uszítás e képtelen tébolyú haláltáncát?

Éppen azért: hogy minden szabadság eltörlésével, a diktatúrával védtelenné dermesszék a magyar életösztönt, a magyarság egyetemét: hogy nagy történelmi gyilkosságuknak ne állhasson útjába.

Hogyan lehet tehát ellenük védekezni? Hogyan lehet megvédeni, biztosítani a magyarságot, az önálló független magyar történelmi műhelyt, a magyar Nemzet békés megépítését gyilkos szándékaiktól?

Erre az egyetlen helyes feleletet megadja a múlt minden tanulsága, szenvedésünk, életérdekeink minden intése. És én azzal a végtelen, forró könnyörgéssel hozom ezt a feleletet minden aggódó magyar szem és magyar lélek elé: latolja e feleletet azzal a legmélyebb, legtisztább szeretettel, melyet édesanyjának csókjából kapott a fájdalmas szép magyar faj iránt.

E felelet: Nem a szabadságokat kell korlátozni: szabadságra kell nevelni, tanítani, szoktatni a magyarságot. Nem diktatúrát kell szervezni: hanem: meg kell szervezni a magyar életösztönök, a magyar életérdekek szabadságát. Nem kitiltani kell a magyarságot a politikából, a politikai szabadságból. Hanem ösztönös lelki kényszerévé kell tenni minden egyes magyarnak, hogy foglalkozzék a politikával: fajtája és munkaköre egyetemes problé-

máival, saját részvételével a közös történelmi munkában, a magyar nemzetté formálás egészséges feltevéivel, az új magyar honfoglalás feladataival stb.

Tételemet bizonyítom a történelem és lélektan minden alap tanításával. Ha én kitiltom az embereket a politikából: abból, hogy foglalkozzanak társadalmi osztályuk, fajuk, nemzetük, hazájuk sorsával, hogy megismerjék a nemzet szerves céljait, az államéiet problémáit és megoldási módozataikat és így egy egyéniségük minden életösztönéből, éietérdekeiből s az elődöktől kapott érzelmi hajlandóságokból összeálló meggyöződéshez jussanak: ehelyett egy parancsuralom gépezetének gombra járó részecskéjévé egyéntelenítem őket: az egyesek lelki alkata szerint a következő eredmények állhatnak be:

1. Az egyed széthull egy külső és egy belső emberre. A külső ember pontosan végzi a parancsolt mozdulatokat, mondatokat, feladatokat. De a belső ember, az egyén: mert mindéhez semmi szerves köze nincs, mert ez nem az ő mélyről elővalósult életformája, mert termő, alkotó erői nem vesznek részt ebben az életmunkában: vagy elkedvetlenedik, elfásul, igyekszik magában megölni lelkének lelkét, énjét, széttörni az emberi termés ez alapformáját s csak unottan zötyögő kerék lenni a nagy gépezetben. Vagy a visszaöklözött én érvényesületlen, foglalkozatlan erői fojtott parázként izzanak benne, állandóan lesve az alkalmat, hogy lángba boruljanak, hogy bármi módon kirobbanjanak.

2. Az egyed énje, egyénisége oly szegény, hogy alig van s élete legszerencsésebb megoldásának érzi ezt a gépeletet. Hiszen így más fej gondolkodik az ő sorsáért is, más akarat intézi az ő életproblémáit is és neki csak a központból innervált mozdulatokat, feladatokat kell végeznie, hogy eljusson a kenyérhez, a fajfenntartáshoz és egyéb jókhoz. A felelőtlenség érzése ad nagy nyugalmat az ilyen életnek.

Bármelyik esetben: az egyéni lelki termés, az ösztönös mély erők gyümölcsei megszegényülnek és így szegényebb lesz a közösség, ez magyarázza meg, hogy a parancsuralmak alatt oly ritkák az alkotó emberi génusz csodái, vagy egészen elmaradnak. Az irodalom, a művészetek lehanyaglanak, vagy, ami még rosszabb: közvetlen politikai eszközökké zülленek. És általában: a szellemi érdeklődés, a lelki gazdagodás ösztöne lényegesen megcsökken. A gépies meghatározottságban a belső ember, a lélek, az én fél táplálkozni: nehogy megdagadjon, nehogy jobban sajogjon.

És mi a politikai, a történelmi eredmény? *Abban a pillanatban, mikor az uralkodó párt, érdekszövetség vagy egyén hatalmi ereje bármily okból megtörik s a központból innerváló parancs megszűnik működni: a közösség széthull egymás ellen dobódó, vagy értelmetlenül szétguruló mozaikdarabokra. A kirobbanó egyéni erők az erő immorális jogcímén keresik az érvényesülést, a tömegek pedig, melyeknek csak egy külső parancs gépiessége adott történelmi értelmet: vakon, öngyilkos tájékozatlansággal hullanak oda bármely jelszónak, bármely merész izgatásnak vagy erős igézetű kalandornak.*

Hol van tehát a közösség igazi, halálokon, katasztrófákon és temetőkön át tartó biztonsága? Hol építheti meg a Nemzet a maga leronthatatlan, mindig több erővel védő élő várát?

A belső emberben, a lelki élet mély folyamaitban, az egyénben. Úgy szervezi meg az egyén önindulását, ösztönös lelki életét a Nemzet lényege, életérdekei, céljai, problémái, jövő útjai kapcsolatában: hogy összes lelki folyamatának, egész lelki mechanizmusának, minden egyéni erőinek ösztönös, saját mozdulása élete legyen az a törekvés és e törekvés megvalósításának keresése, hogy: a) egyéni erőit, egyéni természetét, képességeit a lehető legnagyobb teljesítményre fejlessze, b) még pedig úgy, hogy énje leggazdagabb értékesítésével a lehető legtöbb termést, erőt, védelmet, fejlődési lehe-

tőiséget jelentsen annak a történelmi közösségnek, melyhez tartozik. Így a mai erőhatalmi államférfiak állam-képével büszkén és a jövő biztos diadalával állítom szembe az én állam-képemet, mely embe-ribb és mégis egyénibb arcú, szellemibb és tovább tartó az anyagot megrontó időben:

Az állam az a legegységesebb kulturális, szociális, gazdasági szervezettsége egy történelmi közösségnek, mely e szervezettség minden tényezőjével odahat: hogy tagjait adottságaikhoz képest a lehető leggazdagabb termésbe hozza, úgy, hogy az a közösségnek is a lehető legtöbb értéket, védelmet és fejlődést jelentsen. Ez az állammelfogás jelenti a külön történelmi műhelyeknek azt az egyetlen imperializmusát, melyre meg lehet építeni egy hosszan tartó egyetemes békét. Mert az egyéni és közösségi erők végtelen, transcendens céljává a belső fejlődés határtalan perspektíváját teszi.

Bn tehát az állam, a Nemzet biztonságát, fejlődését: az egyed egyéni mechanizmusává, éppen sajátos erői természetes gravitációjává akarom tenni, a vak technikájú, külső parancsú tömeg szervezés helyett: a szellemi eszközökkel, tudással, megmutatással, meggyőzéssel az állam, a Nemzet organikus tagjává szervezett egyéni lélekbe akarom ágyazni a történelmi közösség biztonságát és jövő lehetőségeit.

Az ilyen egyéni szabad termésében megszervezett nemzet a legsúlyosabb történelmi katasztrófák után is gyorsan talpra áll, mert az a vár, melyet tagjainak lelkében épített: az a teljes tájékozottságú életöszton, céltudatos szolidaritási érzés, heroizmust termő öntudat: be nem vehető semmilyen hatalomtól, le nem rontható semmilyen kalandor lelki bombáitól. Az a különbség, mely a politikai szabadságot eltörlő, külső parancsuralmi szervezettség és a szabadságra nevelő, a szabadságot egységbe szervező új-demokratikus rendszer között van, ígv érzékeltethető: Két népes családú családfő van. Mindkettőnek minden törekvése az, hogy fe-

lesége és gyermekei soha és semmiképen ne jöhessenek abba a helyzetbe, hogy vízbe fulladjanak. Az egyik halálos szigorúsággal eltiltja családját tagjait minden közvetlen érintkezéstől a vízzel. Vesz egy elsőrangú, a technika minden találmányával tökéletes mentőcsónakot. Abba beülteti családját s mindennap pontosan tíz órát gyakorlatoznak a vízen. Áttörhetetlen fegyellemmel megállapítja, hogyan üljenek, mikor hogyan mozogjanak. Mikor hogyan ne mozogjanak. Mit beszéljenek s mit ne beszéljenek. Hogyan kövessék testük egyensúlyával a csónak rándulásait. Aztán egyszer rájuk lep egy váratlan orkán. A vízbehulltak az ismeretlen elem feltámadt haragjában egymást karmolják véresre, egymást húzzák le a halálos mélybe.

A másik családfő nyugodtan hagyja, hogy gondos, de nem túlságosan látszó felügyelet alatt a gyermekek úszni tanuljanak. Hogy ismerjék meg a vizet, áramai erejét, örvényei szeszélyét, a feltámadó viharok esélyeit s testük minden atomja bármily helyzetben ösztönösen azt az életjelenséget váltsa ki, melyet a helyzet megkíván, hogy ők maradjanak győztesek a víz bármely indulatja fölött. A felügyeletet is csökkenti fokozatosan, hadd tudják, hogy saját erejükre vannak utalva. És akármilyen hirtelen támadó vihar jön: az ember marad a vak akaratú elem ura.

Innen küldöm forró kérésemet a magyar sors intézői felé: hagyják, hogy annyi század mostohasága után szegény magyarok végre úszni tanuljanak.

Milyen eszközökkel lehet megvalósítani ezt a politikai nevelést, ezt a szabadságra tanítást, a szabadság e megszervezését?

1. Legelső sorban, a legegyetemesebb erővel: egv új politikai rendszer behelyettesítésével a mai népképviselői rendszer helyébe. Erről egy későbbi fejezetben lesz szó.

2. Az iskolai neveléssel. Ezt a magyar kultúra fejezetében tárgyalom.

3. A közoktatási minisztérium programjának kiszélesítése a magyar kultúra egyetemes szervezőjévé, a nemzetnévelés mindenütt ott ható tényezőjévé. Ezt ugyanabban a fejezetben fogjuk látni.

A szabadság problémájánál nem lehet érintetlenül hagyni a sajtó egyetemes jelentőségű kérdését. Fájdalom, közéletünk mai ugránczó mohó nagylelkűséggel mondtak le a szerves gondolkodás jogáról. Nem azt nézik: hogy a nagy történelmi szervezetnek, a Nemzetnek: milyen adottságai, sajátos élettörvényei, szerves szükségei vannak s ezekhez képest milyen behatásra milyen jelenségeket fog kiváltani. Hanem, az egyik csoport, melyhez képest a gyári szirénák komikusan piano muzsikális próbálkozások: hogy mind az öt érzékbe döfőn jobboldalinak visítsa, bokázza, bűzölje, vitustáncolja magát: idegenből ide szakított mondatcafatokkal követeli az ország hatalmi rendszerét kiszolgáló sajtón kívül minden más sajtó heródesi kiirtását. Ha ennek a csoportnak lehangosabb lapjaiban keressük az általuk magasztalt totális erejűnek követelt *egyetlen* nemzeti gondolatot: semmi olyant nem találunk, ami ez utóbbi nemes főnévnek a valóságos teste lehetne. Nacionalizmusuk pedig az idegen érdekek, idegen hódítási lehetőségek oly szemérmetlen kiszolgálása, az ezer év szenvedésével, munkájával, gondolatával megvásárolt magyar föld egyes részeinek oly bandita elszántságú felajánlása az idegen étvágnak: hogy a becsületes magyar ember lélegzetvesztve kérdi: mi lehet az az ok: amiért ezt a „szélső nacionalizmusnak“ nevezett nyílt hazaárulást megtorlatlanul tűrik? Nem borzalmasan tanulságos az: hogy itt minden európai történelmi jelszót (kereszténység, királyság, liberalizmus, demokrácia) így a magyarság megrablására, kiszorítására, sír felé taszítására tudtak felhasználni?!

A másik csoport, amelyik most, nagy kakasülői dicsőségek után, ijedten baloldalinak kuporogja magát a Hamupipóke tűzhelyénél: melankolikusán

nézve, hogy mennyire vadabbul és fertelmesebben tudják most jobboldalul csinálni azt, amit ő vadul és fertelmesen csinált baloldalul a két álforradalom alatt: vénkisasszonyos siránkozással ismételteti fel a „közszabadságokat“, a „lelkiismereti szabadságot“, „az emberi jogokat“ és mindazt a jót, melynek eltiprására ő adott igen alkalmazható iskolai példát. A két „oldal“ közt aztán az örök magyarság szerves érdekei igazán quantitá négligeablenak tartanak.

Azt hiszem: három döntő alapprobléma áll minden sajtókérdés előtt:

1. *Miképen lehet biztosítani: hogy bármily hatalmi rendszer mellett, bármily uralmi rétegek felülkeiülésével: a magyarság mély életösztonei, szerves érdekei, sajátos történelmi célja, földjének, nyelvének, kultúrájának, nemzeti uralmának, szabad fejlődésének védelme szabad kifejezésre juthassanak bármiféle sajtóban?*

2. *Miképen lehet biztosítani a nemzetet: hogy idegen, külföldi érdekek, akár földünk integritását, akár önálló történelmi műhelyünk gazdasági, kulturális vagy politikai függetlenségét a legtávolabbról is érintik: ne juthassanak szóhoz Magyarországon? Ne juthassanak akkor sem, ha a politikai bölcsesség, a nacionalista diplomácia, vagy egy ügyesen megpingált végzetszerű „elkerülhetetlenség“ maszkjában is próbálják elkövetni történelmi orgyilkosságukat.*

3. *Miképen lehet biztosítani, hogy akár szociális, akár más álarc alatt a tömegeket a magyar Állam és Magyar Nemzet ellen, vagy a polgárokat egymás ellen, vagy a nemzetiségeket az állambirtokos magyarság nemzetformáló munkája ellen izgassák és oly zavart idézenek elő, mely a nemzeti életépítés békés menetét megzavarná, vagy ürügvet adna valamely idegen hatalomnak a „rendcsináló“ bevonulásra?*

E három probléma felállítása önmagában megadja a feleletet: milyen hatásoktól kell függetleníteni a sajtót:

1. *Függetleníteni kell a mindenkori uralkodó kormánytól, vagy uralmi rendszertől.*

2. *Függetleníteni kell az uralkodó osztályoktól s az általuk meghatározott „jogrend” -től.*

3. *Függetleníteni kell a pártok, érdekszövetségek, alakulatok, tömegindulatok hatalmi feltételeitől.*

A függetlenítés alatt itt azt értem: egy sajtóorgánum léte vagy nem léte fölött ezek a tényezők ne dönthessenek. Tehát: ezt a döntést olyan fórum kezébe kell adni, mely e tényezők bármiféle befolyásától az emberi lehetőség legteljesebb mértékig független.

Hogy e tényezők közé a mindenkori, bármilyen kormányt is beveszem: ez nem jelenti azt, hogy én a kormányoktól általában féltem a magyar életösztön, a magyar életérdekek szabad megnyilatkozását. De egy kormány működését annyi bel- és külpolitikai viszony határozhatja meg, hogy sokszor a legjobb indulattal is nem teheti azt, amit akar és tennie kell azt, amit nem akar. Magának a mindenkori kormánynak lesz nagy megkönnyebbülés, ha az egyes sajtóorgánumok léte vagy nem léte hatáskörén kívül fog állani. Egyfelől: mert ha egyes belső hatalmi érdekek, külföldi hatalom, tömegeerővel dolgozó pártok stb. önérdékből követelik valamely bizonyos magyar érdekeket elszántan védő lap betiltását: a törvény nimbuszával és erejével háríthatja el magáról az esetleges politikai szempontból nem kívánatos felelősséget. Viszont: így a kormány a magyar életösztön és életérdekek oly megnyilvánulásainak engedhet szabadságot, amelyeket a kormány a maga sokfelől megkötött helyzetében nem hangoztathat, de amelynek eljutását a magyar lelkekhez feltétlenül szükségesnek tartja, így pld. egy lap megadhatja a nélkülözhetetlen tájékoztatást a magyar életösztönnek, a magyar öntudatnak: melyik külföldi hatalommal milyen reális viszonyban vagyunk, milyen előnyöket, vagy mi-

lyen veszélyeket kaphat tőlük a magyar sors. Figyelmeztetheti a magyar öntudatot valamely társadalmi réteg, uralkodó osztály, kisebbségi elem hatalmi vagy gazdasági túlkapásaira, veszélyes befolyására a nemzeti egyensúlyra stb., stb.

Melyik volna tehát az a minden befolyástól független fórum? Talán legmegfelelőbb volna egy legfelső, legalább huszonnégy tagból álló sajtótanács. E tanács fele kúriai és közigazgatási bírákból, fele pedig a magyarság oly általánosan ismert legkiválóbb szellemeiből állana, melyek semmi párt-hoz, jobb- vagy baloldalhoz nem tartoznak és semmiféle függő viszonyban nem volnának. Ezek határozhatnának titkos szavazattal bármikor egy sajtóorgánum léte vagy nem léte fölött s minden egyéb eljárás nélkül beszüntethetnék azt a lapot, melyet a nemzeti életre veszélyesnek tartanak. E tanács tagjainak kora, szellemi horizontja, függetlensége biztosíték volna: hogy egy ilyen súlyos ítéletet nem hamarkodnának el s két-három egyéni vétségért nem ütnének agyon egy élő magyar orgánumot. A legelső vétségre csak olyan számszerint felsorolt esetekben lehetne könyörtelenül megsemmisíteni egy lapot: ha az államfő személyét támadja, ha külföldi érdekeknek, külföldi hódításnak csinál propagandát, ha külső hatalomnak denuncziálja a magyar kormány, vagy a magyar társadalom intézkedéseit, szervezkedéseit a magyar önvédelem érdekében, ha hangulatot igyekszik kelteni, hogy az ezeréves földrögeit bármily címen is elidegenítsék, ha olyan tervek mellett izgat, melyek a magyar állam, a magyar nemzet politikai, gazdasági, kulturális önállását vagy függetlenségét a legcsekélyebb mértékben is veszélyeztetik stb., stb.

Így el lehetne érni, hogy a lapalapításhoz nem kellene előzetes engedély, sem előzetes cenzúra. Természetes, hogy az ügyészségnek és bíróságnak egy új, mindenféle előzetes cenzúrákat és mellékfelelőségeket megszüntető sajtótörvény keretei közt a vádemelés, bizonyos esetekben elkobzási, és

ítélkező hatásköre megmaradna. *De beszüntetni lapot: csakis a független tanács hatásköre volna. És ezt megtehetné olyan esetben is, ha az illető sajtóorgánium sohasem állott törvényes vád vagy ítélet alatt.*

Mivel a dolog bizonyos lélektani kapcsolatban van a sajtó kérdésével: itt szólok egy pár szót a *tekintély problémájáról*. Az idegen kurzus első perce óta a hazafias aggodalom új riasztó készüléket szereltetett magára és ezt a mai napig rogyásig üzemben tartja. — Veszélyben van a tekintély körünkben! Meg kell építeni a tekintély védelmét Csonkamagyarországon! — visítják a csengők únosuntalan. És én még a szomszédaim száját is kölcsön kérem, hogy egész csodálkozásom elláthassam rajtuk.

Ha van tekintélytisztelő nép a világegyetem négyféle tágulásában: a magyar nép az. Kevés túlzás volna, ha azt mondanám, hogy a magyar csecsemő szalutálva és meldegehorsamstosan jön a világra. A két forradalom alatt, mikor ötévi állattá riasztás után, az összeomlás szörnyű káoszában s a pesti uszítások szó-bombái közt hazatért a magyar nép: szétjártam a falvakat. És mindenütt kalaplevévő, előre köszönő, alázatos-szépen beszélő csendes rög-embereket láttam, akik ép úgy megnagyságosurazták az embert Kún Béla alatt, mintha Tisza István fogná a kormányt. A kommün alatt egészen május huszonharmadikáig együtt dolgoztam a nyomdászokkal az *Elsodort Falun* a Hungária-nyomdában, a Csáky ucca végén. Nagyszerű magyarszándékú emberi emberek voltak, akik központi parancsra oly verejtékesen, majdnem zokogva kommunizálták a nyomdát, mintha anyjukat kellett volna megölni. És engem minden egyike külön-külön titokban félrehívott és borzasztóan kérte a bocsánatot, hogy ezután nem nagyságos úrnak, hanem elvtársnak fog hívni. Én kacagva mentem bele ebbe a felhőkarcoló áldozatba. És mi lett az eredmény? Mindenik, minden félelme dacára: állandóan

nagyságos Elvtárs úrnak szólított. És ráadásul: mindennap az esti elválásnál bocsánatot kértek! ezért a kényszerű „*tiszteletlenségért*“.

De meg kell hallgatni ma, Magyarország minden terén és ferdébb vidékein, mind a három dimenzióban, sőt azt hiszem, erre a célra egy negyediket is kiutaltak: hogyan beszél egy magyar polgár, fiatal vagy öreg, úri vagy paraszt, hím vagy nő egy pld. *méltóságos* fokozatú *Tekintéllyel*. Ezer és ezer ilyenféle beszélgetést figyeltem meg:

— Jó reggelt kívánok, *méltóságos* uram. Ilyen jókor fel méltóztatott kelni a *méltóságos* úrnak? Hova méltóztatik menni a *méltóságos* úr? Kegyes engedelmével alázatosan jelentem a *méltóságos* úrnak, hogy megszereztem a *méltóságos* asszonynak azt a Herczeg-könyvet, melyet a *méltóságos* úr említett, mikor a *méltóságos* úrral a *méltóságos* főigazgató úrnál találkozni szerencsém volt. Elvihetem a *méltóságos* úrékhoz, amikor a *méltóságos* úr parancsolja. Alázatos tiszteletemet jelentem a *méltóságos* úrnak.

Ez nem mese, de nem is tekintély rombolás. Ez *valóságos* hánytató. És efélett végigszenvedhetsz naponta ezret az élet minden terén! Ezelőtt egy pár évvel a kávéházban a szomszéd asztalnál egy fiatal mérnök adta elő egy miniszteri tanácsosnak egy építendő ház tervét. Tizennégy perc alatt *száznyolcszor* mondta el: *méltóságos* uram!

Valószínű, hogy Árpád apánk nem éppen ezért rendezte a vereckei sportnapot. Csodálatosan és mindennek dacára tekintélytisztelő ez az annyi emberséggel emberséges nép. És voltaképen kik rombolgatnak ma tekintélyt Szent István megcsonkított örökében?

Csak és csupán: az idegen érdekek banditái, a defetizmus, a dezertálás, a denunciálás vak dühű lázadói, a lemondás, földelidegenítés, önállóságról lemondás minden morális gáttól messze vadult becsutelen ügynökei, gyilkos szándékú hálátlan idegenek és minden idegennél gazabb idegenértékűvé rot-

hadt magyarok. És aztán ezek tudnak tekintélyt rombolni, a nemzetre legdöntőbb fontosságút is, a minden más fölé emeltek is. Tudnak olyan hazugságokkal, rágalomokkal, melyektől egy bordélyházból kiközösített szajha elundorodna. Tudnak sajtó-jukkal, kloáka-tömegekkel, hülye és lázító tüntetésekkel. És ők a nacionalisták, a szélsőjobboldali „magyarok“! És ők követelnek diktatúrát és szabadság eltörlést azok ellen, akik elborzadnak az ő piszkaiktól. És az ő sajtójuk ellen nem védi senki a tekintélyt.

És van aztán egy másik tekintélyrombolás is. Fájdalom: ez régi keletű, mint a magyar nyomorúság. Ez mindig felülről jött s bizony: a mindenkori kormány s a társadalom „felső“ rétegei voltak előidézői, terjesztői.

Mi a tekintély? *A közösség érdekein át nézett tehetség, tudás, magyar szándék, morális tisztaság, erkölcsi bátorság tisztelő elismerése.*

Tehát: Ha én egy Mauthner-féle óriás tőköt ültetnék be egy egyetemi katedrába s ráírnám: — méltóságos Tökh úr, ötödik fizetésosztályú nyilvános tanár, — és: a diákok kigúnyolnák, meghajigálnák ezt az új professzort: én volnék a tekintélyromboló: mely egy olyan állásba, mely a közösség érdekében tekintélyt követel meg: a tekintély megcsúfolóját tettem s a tekintély hiányzó tartalmát címmel, ranggal, magas fizetéssel akartam pótolni, ami valóságos belterjes fokozása a tekintélyrombolásnak.

Viszont: a legnagyobb, legökösebb és legmagyarabb tekintélyek, a magyar lélek örök fejedelmei: a magyarság szellemi nagyjai sohasem kapták meg azt a megtiszteltetést és társadalmi felémeltetést, ami mindenek fölött álló tekintélyüknek kijárna. Hiszen még a címek, kitüntetések, érdemrendek stb. kiosztásánál is szerény famulusi másod- vagy harmadrendben következnek az egyházi, politikai, katonai méltóságok után, holott örök időkre tartó tekintélyükkel mindezek előtt kellene

megtiszteltetniük. És ha valaki mégis nálunk is elsőrendű megtiszteltetéshez jut tudományos, társadalmi, művészi, szóval: szellemi címen: majdnem fogadni lehet rá: hogy nem igazi tekintély, hanem Mauthner diadala. Olyan diadal, mely kitűnően tudja magát adminisztrálni, hogy tovább is diadal legyen.

Visszatérve az előbbi példához: mikor azok a diákok gúnyosan meghajigálják a katedrába ültetett tököket, voltaképen a vérükbe, idegeikbe, szívükbe és agyukba ágyazott, ősi, átörökölt tekintélytisztelet ösztönei dolgoznak bennük. Megcsúfolással tiltakoznak az ellen: hogy egy minden tekintély nélküli tárgy csúfolja meg azt a helyet: honnan egy igazi tekintélynek az egész ország kultúrájára, nemzedékek lelkére döntő fontosságú sugárzását várják.

Hogy e nehéz jelentőségű tekintélyrombolást megvilágosítsam, szívemnek egyszerűségében minden bántási szándék nélkül a következő igen szelíd és alázatos kérdéseket teszem fel:

1. Ki jelent nagyobb, örökebb tekintélyt a magyarság számára: Szenczi Molnár Albert, a magyar kultúra európai nagy prófétája, Bolyai, a nagy tudós, Katona István, az akkori Európa egyik legnagyobb historikusa, Katona József, a magyar Szent-Péter dóm megépítője, Berzsenyi, az új magyarság mozdító gigásza, vagy id. Andrássy Gyula és Tisza István? Hol vannak az ők sugárútjaik és oroszlanos, meg lovas szobraik?

2. Vájjon ki örökebb és tisztább tekintély — ó, hogy ilyen kérdést kell ide hoznom, melynek feltevése is szentségtörés — Kölcsey, vagy Rákosi Jenő. Melyiknek szobra ágál ott Budapest közepén? És Kölcsey kapott egy pár méternyi zugutcát, aminél arcátlanabb szemtelenséget nem lehetett elkövetni a Himnusz szerzője ellen.

3. Ki a magyar szellemi, alkotó tekintély halhatatlan érve: Ady Endre, vagy a Gyurkovits-lányok újidőkös, horkaynéis enyhe csiklandozójú Herczeg Ferencé? Melyiket milyen székbe ültette,

hogyan jutalmazta a hivatalos Magyarország s az irányító társadalom?

4. Azt az ünnepeletetést, jövedelmet, hivatalos nimbust kapja a magyarság két roppant lelki úttörője: Bartók és Kodály, amit a különben igen kitűnően zongorázó Dohnányi?

5. És, hogy sok szomorú kérdés után mókázunk is, hogy polgártársaink, az öt világrész s az úrben elsuhanó égitestek kigombolt hassal röhögjenek: Ki a magyar szellemi tekintély: Karafiáth Jenő vagy én? Kit ültetettek a magyar kultúra vezéri székébe, ahol én pár év alatt századok bűnét és mulasztását tudnám jóvátenni? Kit ültettek Budapest főpolgármesteri székébe, ahol én pár év alatt Budapestből magyar fővárost, országszívét tudnék csinálni? Igaz, hogy nekem is felajánlottak kilencvenegy, mondd: kilencven meg egy pengő havi *kegydíjat*. Igaz, hogy ehhez is olyan szellemóriás kellett, mint a boldogult Gömbös Gyula.

Sunt mauthneriana rerum...

És még ezek után is van tekintélytisztelet Magyarországon! Nincs tekintélytisztelőbb nemzet, mint ez a mély emberségű nép. A magyarságnak legfennebb egy eldugott kívánsága van. Hogy: a tekintélyt ezután ne kínaiul ostoba címek jelöljék, hanem: a tudás, a tehetség, a hozzáértés, az áldozatos, elszánt magyarság.

Második fejezet.

A demokrácia problémája.

Annyi eszmei zavart, történelmi nem látást, az emberi együttélés törvényeinek oly mély félreismerését, a ma lehetőségeinek olyan holnapot nem néző féktelen kizsákmányolási vágyát még a mai minden zavarok idején sem mutat egyetlen más probléma: mint a kor legszenvedélyesebb, legsúlyosabb jelentőségű vitája: a diktatúra és a demokrácia harca.

Az egész Európát két táborra szakító s még

messzebbre is kiható harc egymással szemben álló tétéle nyers rövidségben a következő:

Az egyik tétel: a demokrácia anarchikus nép-képviselével, anarchikus szabadságaival, kaotikus individualizmusával minden téren végleges csődbe jutott. A szabadságok politikai, gazdasági, szellemi részletsarnokságokra züllöttek, melyek az Állam hatalmát meggyengítették, a Nemzet erejét szétforgácsolták. A demokrácia nem jelenthet többé egészséges történelmi életet, erős fejlődésképes államot. A történelem továbbvivő ereje csak a mindenható (totális) Állam diktatúrája lehet. Az Állam minden: az egyetlen, örök, transcendens személy, minden egyed csak annyiban van, amennyiben jelent valamit az Államnak, amennyiben élő sejt az Állam szervezetében. Az anyaméhtől a ravatalig: az egyed teljesen benne van az Állam akaratában s csak annyiban van életjoga, értelme, amennyire benne van ebben az akaratban és ez az akarat határozza meg élete minden mozdulatát a maga céljai érdekében. Ezt az egyetlen akaratot, a hatalmat kezébe kerítő egyetlen fej, vagy hatalmi testület küldi szét az Államtest minden tagjába, melyek a tökéletesen szerelt gép pontos készségével engedelmeskednek.

A másik tétel: Az Államnak, a történelmi közösségnek életérdeke, hogy lehetőleg minden egyéni erő, érték, képesség megteremhesse a maga hozadékát. Az egyéni termés alapfeltétele a szabadság, ezért az Állam a közösség nyilvánvaló veszélyeztetésének határáig a törvényes szabadságokra építi a maga életrendszerét. És lehetővé teszi a szabadon termő egyéni erők szabadversenyét. így politikai, gazdasági, szellemi téren azok juthatnak túlsúlyhoz az Államban, akik egyéni erőikkel, értékeikkel győznek a versenyben, tehát: a szabadverseny a demokratikus Állam, a demokratikus Nemzet érdeke. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy a saját élettörvényeinek, saját életérdekeinek megfelelő életformát keressen. Ezért mindenkinek joga van saját érdekei és meggyőződése szerint résztvenni a

legegységesebb életforma: az Állam, a történelmi élet megépítésében. Ennek a jognak érvényesítése: a népképviselés. A Nemzet egyeteme bizonyos időközben megújuló szavazással rábízta képviselőit azokra, akikben saját életérdekei, politikai meggyőződéseit kifejezőit látja. Ez a politikai szabadverseny adja aztán egy bizonyos csoportosulás kezébe a kormányzó hatalmat, melyet a megválasztott képviselők összessége ellenőriz. Mindenkinek joga van ezt a működést bírálni s a maga egyéni felfogását az államéletéről, a politikai, gazdasági, szociális stb. problémákról szabadon nyilvánítani. Ha a kormány, vagy az egész kormányt támogató csoport elveszti a népképviselés többségének bizalmát: új szavazás útján a Nemzet egyetemét kéri meg, hogy kiknek, melyik pártnak adja bizalmával a kormányzó hatalmat. A demokratikus Állam tehát nem szívja fel, nem nyírja be, nem semmisíti be az egyént a maga egyetemi akarataiba. Ellenkezőleg: maga az Állam az egyéni erőkből tevődik össze, azoknak természetes eredője. És történelmi feladatát a szabadon termő, a szabadon versenyző egyéni erők egységbehozásában, egyensúlyba rendezésében látja.

Ez a két ellenséges tétel lényege a legáltalánosabb vonalakban. A diktatúra híveinek a következő kérdést teszem fel:

1. Mi az első feltétele a diktatúrának? Hogy az abszolút hatalmat az Államban bármily eszközzel kezükbe kerítsék. Nem gondolják: hogy a mai halhatatlanul kifejlett, vak technikájú, az egyént tömegemberré gépésítő, minden morális szempontot félretevő szervezkedési módszerekkel bármily lelkiismeretlen, vagy idegen érdekektől fizetett kalandor vagy kalandorcsoport kezébe keríthet egy Államot, egy Nemzetet, aminek lehető következményeit felesleges ide rajzolni?

2. Nem gondolják, hogy az ilyen bármily eszközökkel dolgozó, amorális és immorális szervezkedés olyan lelki alkatot ad a tömegeknek, melyre

aztán a legjobb szándékkal is lehetetlen egészséges Államot és Nemzetet építeni?

3. Képzeljük el a lehető legszerencsésebb diktatúrát. Azt az esetet: mikor a diktatúra tényleg a Nemzet egyeteme életérdekeinek, szükségeinek a szerves kifejezője. Vájjon még az ilyen legjobb diktatúrák sorozata is lehet állandó, legalább egy évszázadot betöltő uralkodó rendszer? Vájjon a diktatúra lényege nem az, hogy átmeneti? Születik egy történelmi válságban, mikor a fennálló történelmi rendszer már megteremte minden lehető értékét s már csak gátja és betegsége a Nemzet egyetemes fejlődésének. És csak addig van hivatása és értelme: míg az új szükségeknek, az új fejlődésnek alkalmas életrendszert a Nemzet egyetemének lelki mechanizmusává idegezte be és így biztosította a jövőjét. Vájjon a legjobb, legtermékenyebb diktatúra is nemcsak átmenet egy szűkebb, tökéletlenebb demokráciájú történelmi formából egy szélesebb, tökéletesebb demokráciába?

4. Vájjon az olyan Államban, az olyan Nemzetben: ahol az állambirtokos faj — bizonyos okokból és száma ellenére — kisebbséggé szorult saját országában, olyan kisebbséggé, melynek nincsenek kisebbségi jogai és az Állam, a Nemzet hatalmi helyeit idegenek foglalták el, nem jelenti-e a diktatúra az illető faj történelmi meggyilkolását s az általa épített nemzeti Állam szétbontását, egészében, vagy részeiben idegen impérium alá jutását? Hiszen diktatúrát csak azok csinálhatnak, akiknek kezében vannak az ország tényleges erőtenyezői, a lelki irányítás, az anyagi építés reális eszközei. És ha egyszer a diktatúra acélgépezetébe bekörműveskelemezézték a szerencsétlen népet: annak aztán semmi lehetősége, még reménye sem lehet egy megszabadító felmozdulásra?

5. Nem valószínű, hogy a diktatúra, amennyiben alkalmas rendszer lehet: csak az olyan Államban, az olyan Nemzetben eredményezhet egészségesebb kort: ahol a Nemzet túlnyomóan nagy aránya

az állambirtokos, nemzetalkotó fajhoz tartozik, mely a hatalmi túlsúlyt az élet minden terén, az állami és társadalmi élet minden viszonyában kezében tartja?

6. Nem jelent az nagy lelki veszélyt s az emberi termés megszegényülését, a tömegek szellemi visszafejlődését: ha az Állam már a születő csecsemőt karmaiba ragadja, és csak abban engedi fejlődni, teremni egész élete alatt, ami az ő közvetlen céljainak megfelel? Nem jelenti ez a millió csirával, millió lehetőséggel született ember végzetes megnyirbálását? *Lehet-é emberi, morális fejlődés ott, ahol már majdnem minden egyéni felelősség megszűnik: mert az egyén minden testi-lelki mozdulata az Állam akarata? És a felelősségnek inkább csak technikai értelme van, mint egy géprésznél.*

7. Lehet-é egy Nemzet életét, egy Állam biztonságát, jövőjét egy olyan minden bizonytalanságnál bizonytalanabb tényezőre építeni: mint az egyetlen emberi élet? Hiszen: ha csoportdiktatúráról van is szó, az úgyszólván mindig egyetlen nagy egyéniség erejére épül. Ha az az egyetlen hatalmas központi parancs egyik percről a másik percre megszűnik: még a teljesen homogén, politikailag öntudatosított és iskolázott Nemzet is a felszabadult egyéni erők káoszává hullhat szét. Hát egy olyan nép, mely mindig ki volt zárva a tényleges politikai szabadságból, sorsa intézéséből, életérdekei, szerves céljai megismeréséből, öntudata megépülésének lehetőségeiből? És amelyeknek őrhelyei, hatalmi, anyagi, irányító lehetőségei túlnyomó részben idegenek kezében vannak.

8. Egyáltalában lehet-é a diktatúráról mint egy állandó életrendszer jelentő történelmi formáról beszélni? Amint beszélünk királyságról, köztársaságról, demokráciáról? Nem! Nem! Nem! A diktatúra mindig csak adhoc-valami, ideiglenesen sikerült véletlen, történelmi kaland. A diktatúra holdkórosainak az alaptévedése a következő: Valamelyik Nemzet válságos pillanatában egy roppant egyéniség

diktatúrát teremt, amely, mondjuk, kitűnően működik az egész Nemzet javára. Akkor, természetesen: elméletet is csinál a diktatúrájához. *De a diktatúrát nem az elmélete csinálta, hanem az ő sajátos egyénisége, különös összetételű ereje és az a diktatórikus rendszer ép úgy az ő egyéni lírája, mint a Petőfi lírája a Petőfié. Azzal az elmélettel más ép oly kevéssé csinálhat termékeny, jövőt termő diktatúrát, amint a poétikával nem lehet Petőfi-Urát csinálni. És nem lehet semmilyen elmélettel diktatúrát csinálni. Mert a diktatúra egy sajátos roppant egyéniség történelmi megvalósulása, sajátos szuggerációja, egyéni lírája. A diktátori lelkialkatot, egyéni adottságait épúgy nem lehet megtanulni, szorgalommal elsajátítani: mint a matematikai vagy művészi zsenit.* Az oroszlánnak megvan a maga szaga s ez talán nem is mindig kellemes. De bármily buzgósággal, bármily lelkiismeretlen törtetéssel, valóságalaposan és talajképesen büdös valaki: azért még nem oroszlán.

9. De vájjon csak a diktátor egyéni adottságai határozzák meg a diktatúra lehetőségét, sikerét? Nincs egy második tényező is, mely legalább is olyan, de valószínűleg sokkal döntőbb befolyással fontos? Hiába küldik ki Michelangelói Ethiopia pusztáira: kecskeszarral sohasem fog katedrálíst építeni. Ezer és ezer tényező teheti egy Nemzetben a diktatúrát lehetetlenné, vagy halálos veszéllyé. Tegyük fel pld., hogy egy kisebb Nemzet földrajzi helyzeténél s a múlt beteg viszonyainál fogva egy nagyobb impérium állandó nyomása alatt él. Valószínű, hogy e kisebb Nemzet keretében csak úgy juthat hatalomra egy diktatúra, ha ez az idegen impérium nyíltan vagy titkosan támogatja. Természetes, hogy az az impérium ezt a támogatást csakis saját céljainak érdekében teszi. Így a diktatúrának, saját hatalma fenntartásáért, állandó engedményeket kell tennie. Így bekövetkezik aztán az a bármely Nemzetre halálos veszélyű állapot: hogy a nemzeti

diktatúra maszkja alatt egy idegen hódító impérium akarata irányítja az elnyelendő Nemzet sorsát.

De egyéb adottságok is az élet és halál megválasztásával tehetik történelmi katasztrófává a diktatúrát. Ahol a „felső“ osztályok és különösen: ahol a modern kor történelmet hordozó osztálya: a középosztály nem egységes, a legkülönbözőbb faji elemekből áll, ahol a nemzeti munka milliós tömegei: a parasztság, a munkásság, a szellemi munkásság még sohasem voltak politikailag öntudatosítva, iskolázva: a diktatúra végzetesen a nemzeti Állam és az állambirtokos faj nemzetformáló erejének halálát jelentheti.

10. Végül: *nem tévednek-e azok a diktatúra- - hitvallók: akik a demokrácia mai válságában a demokrácia végleges csődjét látják?* Itt-térhetek át, mint egy logikai kényszerből a másik tételre: a demokrácia problémájának vizsgálatára.

Tévednek. Tévednek. Tétélem, és nem félek, hogy a jövő szegyent fog érte hozni a nevemre: A demokrácia az embertörténet belső gravitációja, az ember emberré maradásának alapfeltétele, a történelmi közösségek szabad egyéni fejlődésének, a nemzetközi béke megtalálásának egyetlen egészséget jelentő útja.

A demokrácia híveinek tévedése tehát nem a demokrácia hitvallásában van. Hanem:: hogy nem ismerik fel a válság lényegét, okait, jövő mutatásait.

Kétségtelen: a francia Forradalomtól uralkodó demokrácia a csalódás, a csőd keserű érzését vitte be ezrek és ezrek lelkébe, és sokszor: a legkiválóbb szellemekbe. Csalódást, csőd érzését egyéni, individuális szempontból. Csalódást, csőd érzését: közösségi, nemzeti, kollektív szempontból.

Az egyéni csalódások mély panaszai a következők:

1. A demokrácia az egyéni erők szabad versenyének biztosításával: a tehetség, a több tudás, a nagyobb szakértelem, a teljesebb morális tisztaság, az erkölcsibb erő érvényesülésének nagy ígé-

retét vitte a lelkekbe. De ez a biztosítás csak elméleti volt. A gyakorlati valóságban mindenki azzal törtetett az élet meghódítására, amire adottságai szerint képes volt. Ravaszsággal, csalással, beteg hajlamaival, hazug reklámmal, immorális összefogással. Ráadásul: a megélhetés és boldogulás kényszerével másokkal, önmagánál minden szempontból értékesebb egyénnel szolgáltatta a maga immorális céljait, mások jobb erejét tette a maga egyéni versenye lendületévé. Így aztán a szabadverseny egy fordított kiválasztást eredményezett a merészen törtető tehetségtelenség, a ravasz eszközökkel dolgozó tudatlanság, a nagyhangú és szervezkedni tudó hozzánemértés, a másokat szolgálatába kényszerítő immorálitás javára. A tudás, a tehetség, a morális tisztaság legtöbbször lemarad ebben a versenyben, vagy kényszerül önmaga megtagadását jelentő versenyek erejévé szegődni.

2. Így az egyént a demokrácia termő csiráiban, alkotó lehetőségeiben, megnyilatkozási szabadságában még jobban megnyirbálja, megszegényíti, elnyomja, mint a zsarnoki jelzővel megtisztelt múlt? Hol van lehetősége, szabadsága az egyénnek: megélni egész énjét, hangot adni élete minden húrjának, kifejezni teljes önmagát? A hivatalban? A gyárban? A műhelyben? Az üzletben? A tanítói székben? A szerkesztőségben? Vagy valamely szabadnak csúfolt pályán? Mindenütt nagy győztes érdekeltségek megkötöttségében dolgozik s nem ő a szabad versenyző, hanem csak eszköz korlátlan versenyzési lehetőségekkel bíró étvágyak hatalmában. Minél többet fejez ki magából, minél inkább egyénnek látják: annál gyanúsabb, annál nehezebb az érvényesülése. Dolgoztatói csak azt az egy képességet engedélyezik, amelyet üzembe vesznek irgalmatlan életversenyük céljaira. Ebbe az egyetlen képességbe akarják befojtani egész énjét, egész emberi voltát s könyörtelenül eltapossák minden más termő csíráját, elutasítják minden mély szerves szükségait, lényegszerinti vágyait. És a kenyér, a

családalapítás irtózatossá kényszeríti minden börtön-
nél és poroszlónál kegyetlenebbül odakötik ehhez
az életfogytiglani rabsághoz, míg minden életcsírá-
jában meghervadva, énjétől megvakulva, elsüke-
tedve, emberségétől megszegényedve teljesen bele-
gépiesül üzembe tartott csonka-éjébe s elfásul az
élet millió hívása előtt.

3. Mit ad a demokrácia ezért a végtelen, az élet
lényegét elrabló veszteségért? Egy csomó gyönyörű
szabadságot karikába fűzve, nemzeti szalagokkal
felcifrálva. Földszerző szabadságom számára elég
sok ezer hold eladó birtok áll készen. Helyváltó-
tatási szabadságomnak öt világrész van rendelkezé-
sére bocsátva, művészi szükségeim operaházak,
színházak, koncertek, szobrok, képek ezrei készek
kielégíteni. Teljes, sőt dicséret szabadságomban áll
két tucat gyermeket nemzeni és jogom van őket az
ország és Európa legkitűnőbb intézeteiben nevel-
tetni stb. stb. Az egyetlen bibi, hogy mindezt épp
úgy nem tehetem, mintha földnélküli, röghöz kötött
jogtalan jobbágy lennék. Mert sem az Állam, sem
az életosztás roppant részeit kezükben tartó
munkaadóim nem adják meg egész életem munká-
jáért azt az eszközt, melynek segítségével e gyö-
nyörű szabadságokkal élni lehetne. Miért hát az
egész demokrációs móka?

Mármost: ha a kollektív, a nemzeti szempont-
ból: a történelmi közösség szempontjából vizsgál-
juk a francia Forradalomtól máig tartó demokráciát:
nem kevésbé keserű, nem kevésbé mély jelentőségű
kritikára találunk.

1. A demokrácia szabadversenye révén: a leg-
lelkiismeretlenebb, legkegyetlenebb mohóságú, a
köz hasznát legkevésbé számbavevő elemek lettek
olyan hatalmi rétegekké, hogy befolyást tudhassa-
nak gyakorolni az Államra, a kormányzó hatalomra,
a népképviselő megalakulására, a sajtóra, a tör-
vényhozásra stb. Ha az országban sok az idegen
elem: ezek könnyörtelenebbül, a múlt és vérszerinti
összetartozás minden gátja nélkül, minden morális

tekintet eldobásával vívhatják a maguk életharcát, így a nemzeti Állam döntően meghatározó tényezői közé olyan kapitalista elemek kerülnek, melyek — esetleges összefogásban az agrár kapitalizmus elemeivel — a tőke, az üzlet nemzetközi érdekei szerint gyakorolnak nyomást az Állam-élet, a nemzeti élet megalakulására. Sajtójuk, képviselőik, hatalmi helyzetük révén ők határozhatják meg a nemzeti munka tömegeinek minden viszonyát, élet- és jövő lehetőségeit. így a nemzeti Államban a nemzet egyeteme: vérében idegen vagy érdekeivel elidegenült, nemzetközi meghatározású aránylag csekélyszámú elemek függvénye lesz. És így: maga a nemzeti érzés, a hazafiság múltban, temetőknél, közös szenvedésben, századok közös munkájában, hitében gyökerező érzése: a Nemzet munkás egyetemének, kizsákmányolási eszköze lesz.

2. A népképviselő: a nép érdekeinek rábízása egy bizonyos számú egyénre: véres humorú gúny* lett. A kitermelő, gyakran idegen osztályok: tőkésükkel, sajtójukkal, hatalmi eszközökkel s a nagy tömegek politikai tájékozatlanságával meg tudják csinálni: hogy a nép olyanokra bízta képe viselőit, akik e kép alatt a kitermelő osztályok érdekeit szolgálják. A politikai szabadverseny kiválasztása talán még szerencsétlenebb, mint a többi téren dúló szabadversenyé. Azt a piszkot, hazugságot, népfertőzést, melyet egy választás jelent: mély lelkiismeretű, igazi értékű, tiszta ember ritkán vállalja. így nagyrészt olyanok jutnak a törvényhozás végzetes jelentőségű lehetőségéhez: akik tudás, tehetség, morál és nemzeti kötelességtudás terén stílus-egységben vannak ezekkel a választásokkal. *így a Nemzet sorsa általában olyanok kezébe kerül, akiknek lelkében az elhatározásoknál legkevésbé tényező a Nemzet érdeke.* A régi monarchikus-rendi

* A demokrácia e kritikája egyetemes jellegű s megírásakor a szerző illedelmesen távol tartja magát attól, hogy szeretett Honára gondoljon.

Állani és a népképviselői Állam közt minden különbség ez: A régi Államban a kitermelő osztályok hatalmi erőszakukkal megfejték és megnyírták a népbirkát. A népképviselői Államban bizonyos adag frázis, alkohol beadásával és némi pénz segítségével: rákloroformozzák e népbirkát: hogy maga fejje meg magát, maga nyírja meg magát és örömujjongások, nemzeti lobogók s hazafias nóták mellett tejét és gyapját azzal a hazafias könyörgéssel aljánlja fel kitermelőinek, hogy kegyeskedjenek a Haza érdekében elfogadni azt.

3. Az irgalmatlan politikai versenyben aztán, hogy a legerősebbek csak egymás közös kárára tudtak egymás ellen küzdeni és hogy meglátták a szervezkedés technikájának mindenható politikai értékét: összeálltak pártokba, világnézetekbe s így jöttek létre a teljhatalmú pártok, így jöttek létre a diktatúrák. Tehát: a politikai verseny szabadsága a legnagyobb zsarnoksággá fejlődött. A nyugati demokráciák, melyek oly telt tüdővel ellenségei a totális Államnak és a diktatúráknak, nem látják: *hogy totális Állam és diktatúra éppen a szabadverseny demokráciának minden idegenszerinti, vérszerinti,, logikus gyermekei.*

4. A gazdasági szabadverseny teljesen azon alapon, azokból az okokból és hasonló eszközökkel fejlődött gazdasági diktatúrákká: kártelekké, trösztökké, íme egy másik demokratikus szabadság, mely a legteljesebb elnyomássá fejlődött.

5. De ugyanez történt a szellemi téren is. A monarchikus-rendi világban a génusz, a tehetség: ha megfizette a maga dicséret és halhatatlanítási adóját a Mecénás uralkodónak, pápának, főúrnak: szabadon és védett körülmények közt valósíthatta meg sajátos alkotó álmait. És mi a helyzete a génusznak, a tehetségnek a lelkiismereti szabadságos, gondolat-szabadságos, szabadsajtós demokráciában? A nagy érdekszövetségek kezében levő sajtó irgalmatlanabbul tapos el minden sajtószabadságot, mint bármely

állami hatalom. A kenyérgondoktól megkötött szellemi munkás egyéntelen, személytelen eszköz a kezében hatalmi érdekei megépítésére. A kötelékeibe került szellemi munkásnak legtöbbször azt kell írnia, hirdetnie, amitől egész tisztának született énjé undorodik s meg kell ölnie mindent ebből az énjéből, hogy irtózatos napszámát teljesíthesse. Az üzleti cikké lett képzőművészetek, irodalom alkotóinak hasonló a demokráciás végzetük. A nagy üzleti érdekeltségek nem engedik: hogy ők alkotó egyéniségük parancsából diktáljanak ízlést, lelki tartalmat, életirányt a közönségnek. Hanem: üzleti szimatukkal szagoltatják a közönséget, mint illetlen kutyák a nőstényeiket: mi csiklandja bugyelárisnyításra az erotikájukat, milyen szentimentalizmus sajtol könnyet és gubát belőlük, milyen kotyvasztású hazafiság löki őket a kasszához: és az ők üzleti, piszkos, embertelen és aljas felfogásukat, ízlésüket kényszerítik az alkotó művészre, az íróra. A kenyér könyörtelen hajszájában a géniusz, tehetség azt fizeti rá, azt veszi el önmagából: ami leglényege, amiért értelme volna az életben.

Összegezés: A demokrácia minden szabadsága zsarnoksággá, irgalmatlan elnyomássá lett. A szabadversenyt megölte a szabadverseny. A demokratikus verseny olyan rétegeket tett a nemzeti élet döntő tényezőivé, melyeket emberi értékeik talán még szolgálkká sem képesítettek volna és amelyek érdekeikkel a legridegebb távolságban állnak a Nemzet céljaitól, sokszor pedig titkon, vagy nyíltan: határozottan ellenségesen állnak azokkal szemben. Ezek a rétegek a demokrácia minden szabadságából majdnem áttörhetetlen elnyomást, zsarnokságot csináltak, melynek békóiban a Nemzet teste, a nemzeti munka egyetemes tömege: az egészség, a nyugodt családalapítás, a felfelé fejlődés feltételei nélkül állandó kizsákmányolásban sínylődik. És még a külpolitikát is és azt, hogy a Nemzet munkás tömegeinek legszentebb, legdrágább áldozatát: vérére mire használják fel: a demokratikus életharcban

felkerült rétegek nemzetközi érdekei s nem a Nemzet egyetemének szerves céljai határozzák meg.

Azt hiszem: hogy még az erkölcsi gátlásoktól teljesen független merészség sem tagadhatja a demokráciák ellen emelt e vádak jogosultságát. És mégis: fennebb kitűzött tételmet teljes egészében állom. Mert:

A gyökértévedés abban áll: hogy mindezek a súlyos hibák és betegségek: nem magának a demokráciának, a végtelen jövőbe fejlődő örök történelmi rendszernek, közösségi életformának lényegszerinti, szervi hibái és a betegségei. Hanem: a demokrácia első, kezdetleges, még a múlt ezer beteg örökségétől átfertőzött korszakának. Tehát: a demokráciák nem azért és annyiban bűnösök, amiért és amennyiben demokráciák: hanem azért és annyiban: amennyire nem demokráciák, amennyiben a demokratikus folyamatokra az emberi kizsákmányolás régi vagy új elemei ráfertőződtek.

Miért volt végzetesen kikerülhetetlen a demokráciának ez k megfertőzése, ez az önmaga ellenkezőjévé torzítása?

Mert: ennek a nagy francia Forradalommal kezdődő új történelmi rendszernek annyira szüksége volt minden egyéni erő felszabadítására, hogy megharcolhassa a maga harcát s új nemzeti életét megépíthesse: hogy nem gondolhatott arra, hogy a demokratikus életrendszerbe behelyezze a demokrácia szükséges biztosítékait is. Erre különben e kezdő kísérletnél még nem volt elég történelmi tapasztalat, így a liberalizmus beállított folyamataiból kimaradt a liberalizmus intézményes védelme, biztosítása. A szabadversenyből a verseny szabadságának védelme és biztosítása. A politikai, gazdasági és szellemi szabadságokból: e szabadságoknak biztosítása, védelme az egész történelmi rendszerrel.

Megdönthetetlen hitem: hogy ma nem a demokrácia halálánál, végső csődjénél állunk. Hanem: o. demokrácia első, kezdetleges, intézményesen nem biztosított korszakának nagy történelmi válságánál.

Ez a válság nem a halál jele, hanem az átalakulás forrongó erőinek keresése. Átalakulás a minden szabadságában, egész lényegében intézményesen biztosított új demokrácia felé. A diktatúrák a demokráciák első, kezdetleges, elbetegült korszakának végső képletű termékei és éppen ezek adják meg a döntő történelmi látást a demokrácia megújulására.

A kezdő demokrácia elbetegülésének, zsarnokságokra torzulásának legmélyebb oka: a politikai szabadversenynek népképviseleti formája volt. Ezért először ezt kell részletesebben tárgyalnunk.

Harmadik fejezet.

*A Nemzet egyetemének részvétele a demokratikus államélet építésében.**

Mi már talán hajlandók volnánk viharosan csodálkozni a népképviselet illúzióján: a Nemzet szavazás útján egy bizonyos számú egyénre bízva érdekei, akarata képviselését. És azután hagyja, hogy azok bizonyos számú éven át azt csináljanak vele, amit akarnak. Hagyja, mert nincs módjában nem hagyni. Pedig: a múltban már azért is fel lehetett volna menteni a népet szavazása következményei alól: mert rendesen ittas állapotban követte el.

A népképviseletnek ez a választásos módja évezredek óta régi törzsi, községi stb. primitív alkotmány-gyakorlásokban feltalálható. És valószínű, hogy a régi csekélyebb számú, lényegesen kevésbé bonyolult életű közösségekben meg is felelt.

De jelenti, jelentheti-e egy több milliós lakosságú modern Államban a népképviseleti rendszer egymagában a nép, a nemzet egyetemének részvételét sorsa irányításában? Ebben a kérdésben benne

* Hangsúlyozom, hogy itt a népképviseletet mint egyetemes világtörténelmi és nem mint sajátosan magyar jelenséget vizsgáljuk.

van az eddigi demokratikus kísérletek minden tragikumának gyökere.

Nem jelenti. Amint azt már régen és többen meglátták: nem jelentheti.

1. Nem jelentheti először is a hozzáértés hiányából: a választók hozzáértéséből. Egy modern Államélet folyamatai oly bonyolultak, ügyei oly sokágúak, mindenik folyamat annyira hathat minden más folyamatra, a törvények, az intézmények hatása annyiféle lehet: hogy még azok is, akik életük egy részét az Államélet, a politika valamely ága tanulmányozásának szentelték: néha, különösen válságos időkben, habozva és nem látva állanak meg egy-egy probléma előtt. Hogyan tudná meglátni a nép, a parasztság, a munkásság s még a szellemi munkások is az Államélet minden egyes kérdésében a maga igazi érdekeit? A nemzeti képviselő választása tehát nem a helyes logikai megismerésen, hanem: a választottak ügyes hangulatkeltésén alapszik. Egy pár napi, vagy pár heti lírán, melyet sokszor igen ártalmas eszközökkel idéznek elő.

2. Nem jelentheti a választottak hozzáértésének hiányából. A képviselőség nincs semmiféle minősítéshez kötve. Viszont: a modern élet dzsungelében a mandátum az a széles vadászterületre jogosító igazolvány, mellyel igen hízott és bőszörméjű zsákmányokat lehet ejteni. Ezért azokban, akikben erős a zsákmányszimat, akikben az új körülmények közt is él a régi gyarmatalapító szerencsevadászok vagyonszerző ösztöne, az életkaland nyugtalan étvágyú kockázatói, a modern politika-Bakony semmit sem veszthető szegénylegényei: facér újságírók, ügyfelén ügyvédek, határozatlan helyzetű kétes alakok, a komolyabb és nehezebb munkától irtózó fiatal törtető: minden eszközzel hajlandók arra az áldozatra: hogy a hon atyái, a Nemzet képviselői legyenek. És hozzáértés szempontjából jelentékeny részének a szellemi szintje talán még a választókéval sem ér fel. Így egy csomó éhes, vak megválaszt

látójának egy csomó féktelen étvágyú világtalant, akiknek ugyan van igen éberem nyitott szeme: de nem a választók érdekeire.

3. Amint a mandátum egyik széle megérinti az új képviselő tenyerét: jogában áll eddigi politikai nézeteit „*revideálni*“, vagyis: azoknak a politikai frázisoknak helyébe, melyekért megválasztották: más politikai frázisokat tenni. *Így egy egész országgyűlési tartam alatt olyan képnek lehet a viselője, melyet nem adott neki senki.*

4. A modern választások mind több költséggel járnak. Hiszen még a titkos szavazású választásoknak is igen jelentékeny számlái vannak. A legtöbb vadász tehát nem indulhat a maga emberségéből. Leköti tehát magát egy olyan tényezőnek politikai érdekeihez (ez lehet egyén, párt, érdekcsoport), mely fizetni tudja választási költségeit. Itt van a demokráciát elnyomásokká birtokló kitermelő osztályok hatalmának egyik titka. És itt ad lehetőséget a demokrácia a diktatúra kialakulására.

5. Így a lehetőség megvan arra, hogy valamilyen kitermelő érdekszövetség vagy hatalmi csoport, vagy ami még halálosabb veszélyű: valamelyik külföldi hatalom a képviselőket, vagy a képviselők jelentékeny számát, akár a választáskor, akár azután, megvásárolja a saját érdekei szolgálatára. így a Nemzet, demokratikus úton, népfenségesen: maga feni meg a tört, maga adja saját orgyilkosai kezébe.

6. A demokrácia minden intézményének arra kell szolgálnia: hogy a Nemzet egyetemének demokratikus öntudatát: életösztönei éberentartását, érdekei, problémái, szerves céljai megismerését, a hozzáértést önsorsa irányításához napról-napra teljesebbé fejlessze. Jelent-e a népképviselői rendszer ilyen történelmi nevelést? Jelent-e folyton fejlődő több demokráciát? Hiszen azok jórésze, akiket nevelőinek választ: nevelétlenebbek ezekben a kérdésekben, mint ő. Nem éppen mindig kevesebb demokráciát jelent? Mind több érdek, párturalmat. És

a végén, mint kérlelhetetlen logikájú következményt: zuhanást a forradalomba vagy a diktatúrába.

7. *Mert a népképviselőt állandó történelmi kaland. A választás kockázatából kikerült kockázatok politikai kockázatainak sorozata. Ez a folytonos kaland kalandortípussá teszi a modern politikust. És tényleg: kik vállalják a választások, a politikai küzdelmek szemetét? Kiknek kezébe kerül az ország, a Nemzet sorsa? A politikai életharc darwini törvénye nem az oroszánt teszi az állatok királyává, hanem a görényt és a hiénát.*

8. *Mert ez a népképviselő nem organikus, nem szerves, amint nem organikus, nem szerves demokrácia az egész első korszak demokráciája. Emberek képviselnek egy tájat, melyben semmi gyökerük nincs, melynek talaj, éghajlati, gazdasági, etimológiai stb. viszonyait nem ismerik, melynek társadalmi összetételében, pszichéjében, szükségeiben és hajlandóságaiban, millió folyamatból összetevődő mindennapi életében sohasem éltek, melyhez semmi szerves kötelék, életérdek, közös lelki tartalom nem köti őket, csakcsupán az az űző étvágy, hogy megkapja onnan a politikai Kaliforniába belépő mandátumot. Ha aztán ez egyszer a markában van: űzheti a szerencsését a maga zsákmányszimatai után s kerülete úgy élhet vagy dögölhet tőle, amint neki tetszik.*

Szervessé, organikusá tenni a népképviselőt: ez az új demokrácia első alapfeladata. Amit másképp úgy fejezhetnék ki: állandó fokozatossággal átalakítani a népképviselőt a nép tényleges részvételévé a történelmi, az államéletben.

Melyek azok a követelmények, melyek teljesítésével kikerülhetjük az eddigi politikai szabadverseny, a népképviselői rendszer betegségeit és ve-szélyeit?

1. A törvényhozó testületben csúcsosodó politikai rendszer olyan legyen: hogy az élet minden terén a nemzeti munka egyetememes tömegeinek min-

dennapi szervezését, történelmi nevelését jelentse: életérdekei megismerésére, a saját és a Nemzet érdekeinek kapcsolataira, az Állam, a Nemzet belső viszonyainak, szükségeinek, problémáinak, céljainak és külső helyzetének meglátására, saját életérdekeinek helyes szervezésére és lehető legtermékenyebb bekapcsolására a Nemzet életébe.

2. Az egész politikai rendszernek alulról kell felfelé épülnie, alsó, népi szervezetekből kell törvényhozó testületbe összegeződnie, nem mint a régi pártrendszernél.

3. Az államélet, a történelmi, a nemzeti élet szervezésének munkája, mely a legfelső fokán törvényekbe fejeződik ki, a nemzeti munka egyetemének, az ország összes adottságainak kifejezője legyen. Ezért, legszélesebb értelemben: parlament legyen az egész Nemzet, az ország egész teste.

4. Ennek az egyetemes Nemzet-parlamentnek legfelsőbb fokozatába a kerületek saját embereiket, kipróbált szerves kifejezőiket küldjék. De biztosítva legyen, hogy a Nemzet bármily termésű legkiválóbb szellemei is résztvegyenek a törvényhozásban.

5. A törvényhozási fokozat választottjai • attól a politikai tartalomtól, programtól, iránytól, melyet küldőiktől kaptak, el ne térhessenek.

6. A politikai rendszer úgy biztosítsa, hogy minden munkakör, minden társadalmi réteg érdeke szóhoz jusson: hogy a maga egészében még se legyen érdekképviselő. Az érdekképviselő nálunk belátható időn belül idegen túlsúlyt jelentene. Különbön is: a közösség érdeke, hogy a legfelső politikai fokozat tagjai minden problémát a Nemzet érdekeinek egyetemes vonatkozásaiban tárgyaljanak.

7. A politikai rendszer úgy biztosítsa a közösség akaratának érvényesülését, hogy az egyéni kezdeményezést ne zárja ki.

8. Az egész politikai rendszer minden tényében biztosíték legyen arra: hogy szerves képviselőt nem jelenthető egyének: politikai lézengők, kalandorok, szerencsevadászok kezébe ne kerülhessen a

politikai élet. Az új, szervesen demokratikus politikai rendszer minden politikai kaland, minden politikai szabadságmány teljes lehetetlenségét kell, hogy jelentse.

9. A politikai szervezet legmagasabb: törvényalkotó fokozata a lehetőségig nagyszámú képviselőből, de legalább is háromszázból álljon. A képviselők kevés száma rendkívül belső és külső veszélyt jelent. A mai napok tanúsága mellett felesleges ezt bővebben magyarázni.

Ezekhez a feltételekhez képest: itt megint megadom nagy vonalakban az ország politikai megszerzésének, történelmi nevelésének, érdekei államéletbe szervezésének s — ha tetszik — képviseleti rendszerének azt a tervét, melyet már három előző tanulmányomban ismertettem. Az ilyen ismétlések elkerülhetetlenek, mikor az ember a nemzeti élet minden terére, a magyarság minden problémájára kiterjedő egységes gondolatrendszert akar átvinni az emberek szemébe, tudatába, akaratába.

1. Az országot felosztják egy bizonyos számú, az eddigi választókerületeknél lényegesen nagyobb politikai kerületekre. Viszont: minden ilyen kerület több képviselőt küld a törvényhozásba. A kerületek megállapításánál a földrajzi, gazdasági adottságok, érdekközösségek etc. bizonyos egysége legyen az irányadó. És döntő fontossággal számbaveendő az: hogy az állambirtokos magyarság minden kerületben kezében tarthassa a számának és történelmi jogainak megfelelő irányítást.

2. A kerületekben a politikai alapszervezetet, a népképviseleti rendszer első formáját az egyes munkakörök alkotják. Minden munkakörnek minden községben van szerve, melynek tagja minden e munkakörhöz tartozó huszonnégyévet betöltött férfi vagy nő. Ezek állandósított összejövetelekben tanácskoznak helyzetükről, szükségükről, érdekeikről, tájékozódnak az ország helyzetéről, a politika aktuális problémáiról, szorgalmazzák egészségi, kul-

turális stb. helyzetüket s fenntartják az érintkezést a kerület többi hasonló munkakörű szerveivel.

És ezek küldenek számuknak megfelelően egy vagy több képviselőt a politikai rendszer másodfokú szervébe: a kerületi parlamentbe.

2. A kerület legnagyobb városában székelő vidéki parlamentek tehát a kerület összes munkaköreinek képviselőiből állanak. Ez a másodfokú szerv tehát alkalmas arra, hogy minden munkakör megismerkedjék minden más munkakör érdekeivel, problémáival, céljaival és kereshesse a módot: hogyan lehet ezeket az érdekeket és célokat a Nemzet egyetemes érdekeinek egységébe rendezni. A vidéki parlamentek szorgalmazzák, meghatározott kapcsolatokban a szakminisztériumokkal a kerület összes egészségügyi, esztétikai, gazdasági, kulturális, szociális érdekeit. Munkálataikról, eljárásaikról állandóan értesítik a kerület összes munkakör-szerveit. Ha valamelyik munkakör-szerv nincs megelégedve képviselőjével: visszahívhatja és mászt állíthat helyébe. A kerületi parlamentek küldenek bizonyos számú képviselőt a politikai rendszer felső tagozatába: a törvényhozó testületbe. A megválasztott képviselők egész képviselőségük tartamán a vidéki parlament utasításai szerint, meghatározott politikai tartalommal működnek. A vidéki parlament meg nem felelő képviselőit bármikor visszahívhatja és másokat állíthat helyükbe. Minden vidéki parlament állandó érintkezést tart fenn az ország összes vidéki parlamentjével.

3. Az ország fővárosában székelő törvényhozó testület tehát az ország összes vidéki parlamentjeinek képviselőiből áll. Ezenkívül az ország bármely terén munkáló közismerten legkiválóbb szellemeiből országos listával választanak a vidéki parlamentek bizonyos számú képviselőt.

4. A törvényhozás tagjainak kezdeményező joguk is van. De kezdeményezésük tartalmát előbb az őket kiküldő kerületi parlamentnek jóvá kell hagyania.

5. A törvényhozási és kormányellenőrző munka morális, pszihikai folytonosságának kialakulására ajánlatos: hogy új választáskor csak a parlament bizonyos része (kétharmada?) újíttassék meg.

Valószínű, hogy ez a rendszer, a maga szervesen demokratikus egyetemességével: teljesen feleslegessé teszi egy felsőbb ház felállítását, hiszen e felső házak igen sok államban úgyis a múlt beteg csökevényeinek hatása alatt állanak.

Ez a rendszer kikerülhetetlen demokratikus logikájával megteremtené a kormány tagjainak vagyoni és büntetőjogi felelősségét. És megteremtené az összeférhetlenségek lehető teljes sorozatának törvényét, mely emberileg lehetlenné tenné: hogy olyan emberek kerüljenek a törvényhozó testületbe: kiket bel- vagy külföldi, vagy nemzetközi érdekcsoportok, vagy hatalmi tényezők kötelékei határoznak meg tetteikben.

Hivatalos bölcsességek az itt röviden vázolt népképviselői rendszert ezzel az igen tömör semmi tmondással intézték el: ez nemzeti bolsevizmus. De mikor azt kérdezem tőlük: mi az ebben a politikai rendszerben, ami bolsevizmust jelent: szálnamas ténfergéssel nyekeregtek. Természetes, hogy nem törekedtem arra: hogy egy csak az én ujjamból szopott, minden politikai kísérletől teljesen elütő, egészen új képletet hozzak létre. A millió emberi folytonosságból összetevődő és millió közös érdekű emberi együttélés megszervezésénél az ilyen lírai eredetiségre törekvés komikus ostobaság volna. Megállapítva a beteg demokrácia diagnózisát, az összes adottságok intése nyomán: ezt a rendszert tartom a legtöbb egészséget ígérőnek az új demokrácia számára. Ez a rendszer önmagában biztosítja az államélet, a nemzeti életépítés demokratikus menetét. Természetesen: e rendszer minden ágazatában minden kérdést titkos szavazással döntenek el. Ez a rendszer megszünteti a modern politika kalandjellegét s a kalandort és a szabadzsákmányt az emberi lehetőség legszélesebb határáig kizárja a poli-

tikai életből. Az államélet, a Nemzet összes viszonyai: mind hívebb és teljesebb kifejezői lesznek az ország összes fizikai és pszihikai adottságainak, a nemzeti munka egyetemes tömege mind nagyobb súllyal vesz részt a történelmi élet megalakulásában. Mert az, ami elvitázhatatlan döntő értékét adja ennek a politikai rendszernek: hogy a nemzeti munka egyetemét az élet minden terén az intézmények, viszonyok s a mindennapi élet minden tényével történelmi, politikai nevelésben részesíti a saját és az ország sorsának intézésére. És így ez a politikai rendszer mindennap teljesebb, igazabb, egyetemesebb demokráciát jelent.

Negyedik fejezet.

A gazdasági élet nemzeti szempontjai.

Már említettem, hogy egy idő óta sajátságos gazdasági zsargon lett úrrá a politikai életben. A magyar életösztön legjogosabb riadásait, a minden jelenségtől megokolt aggodalmakat történelmi műhelyünk önállóságáért, függetlenségéért, a magyar életakarat megnyilvánulásait belső, állambirtokos jogainkért és kívülről ért keserű csalódásait: a magyar lélek minden mozdulását ezzel a bölcsességgel pisszegik le: — Ez lehetetlen, erről most nem szabad beszélnünk, súlyos gazdasági érdekek tiltják, mezőgazdasági terményeink elhelyezése a legfontosabb stb. stb.

Így aztán egy új mitológia keletkezett egy új apokaliptikus szörnyeteg köré, melyet a vallásos és babonás mítosz minden homályosan csillogó pókhálójával körülaggattak. Az új háromszázfejű sárkány: *a gazdasági élet*. Valami vízözöntől ittmaradt mocsárból kitántorgó alakatlan, homályos körvonalú behemót, mely ott is van, ahol nincs és ott sincs, ahol van. A világegyetem titkos szándékai indítják kiszámíthatatlan mozdulásait, emberi akarat nem irányíthat rajta s csak sajátos szemüvegű vá-

tesek sillabizálhatják ki tántorgásaiból akaratát. És egyéneknek és nemzeteknek nincs más kötelességük: mint vakon engedelmeskedni vak mozdulásai parancsának. Ő a mindenek fölött álló, sorsokat és lelkeket meghatározó egyetlen túlélő szent Káosz és jaj annak, aki útjába mer állani.

Sajátságos, hogy néha a legszirenésabban *jobb-oldaliak*, a legzőnösebben *szélső nacionalisták*, akik a legtöbb fogú dühvel tagadják Marxtot: domborítják mint a legfőbb érvet ezt a különös gazdasági mítoszt a szegény hunnusok ijedelmébe. És mindig olyankor: mikor szélsőjobbságuk, vagy szélsőnacionálizmusuk idegen náció hatalmába akarja átjatszani a magyarságot és le akarja maszlagolni a magyar életöszton aggodásait.

Egész bizonyos: hogy a gazdasági tényezők hatóerejét az országok megalakulására, egész külső és belső történelmi életükre, lelkekre és intézményekre: épp olyan jól ismerem, mint akik nagyon jól ismerik. Az is tagadhatatlan, hogy a fertelmes *ideális* locsogások, és az: *éhezettek a hazaéri-os* bitang, kerítő *hazafiság* helyébe: én hoztam a magyar irodalomba és a magyar gondolkodásba az egészséges magyar életöszton mozdító erejét: a termékeny önzés, a föld, a szerzés, az élethódítás hívásait. És az egyik döntő ok, amiért én a parasztságot tartom a magyarság biztosítékának, éppen az: hogy ez a mindig éber, a realitásokat kezeiből pillanatra ki nem engedő szerves önzés megvan benne.

De éppen ezért tartom becstelennek, hülyének és halálosan maszlagolónak ezt a gazdasági tolvajnyelvet: mert a gazdasági értékeknél magasabbrendű, mélyebb gyökerű, örökebb realitásoktól akarja elhódítani az életöszton védő és megtartó erőit. Realitásoktól, melyek nélkül nincs emberi élet, melyek az emberi termés legősibb, legsajátosabb erőit adják. Vannak az életnek olyan alapdogmái, melyeket semmilyen kor, semmilyen eszmeáramlat nem érinthet a halál veszélye nélkül. Ezek

az alapdogmák, a rokontalan magyarságra még végtetesebb erővel kötelezők. Ezek a dogmák:

1. Történelmi műhelyünk, nemzeti életünk teljes, abszolút függetlensége. Részletezve:

a) Teljes külső és belső politikai függetlenség. A belső politikai függetlenség azt jelenti: hogy egyes rétegek, osztályok, érdekszövetségek ne juthassanak olyan hatalmi súlyhoz, hogy érdekeik az államélet, a nemzeti élet építésében a nemzeti munka egyetemének érdekeivel szemben érvényesülhessenek. Ahol ez megtörténhetik: ott az Állam e hatalmi rétegek részvénytársaságává, eszközévé csonkul s e csonka Államból véletlenül, odadobva minden kizsákmánylási lehetőségnek, árvulnak ki a nemzeti munka nagy tömegei. A külső politikai függetlenség jelenti: hogy semmilyen idegen impérium akarata, legyen az barátságos vagy ellenséges szándékú: ne lehessen semmi befolyással sem az Állam külpolitikai szervezésére, se a belső nemzeti élet megépítésére. Nincs az a gazdasági érték és nincs olyan elképzelhető érték: amiért ennek a függetlenségnek csak egy parányát is fel lehetne áldozni. Már csak azért sem, mert az életfolyamatok millió természetű egymásrahatásáért: *itt a parány mindig az egészet jelenti. Igen: ha egy ország csak egyetlen egy viszonylatban is: idegen imperialista érdek, idegen nemzeti életakarát kötelékeibe kerül, pláne, ha az idegen Állam jóval nagyobb és erősebb: fokozott gyorsasággal elveszti egész független államiságát, egész nemzeti önállóságát.* Hiszen világos, hogy az az idegen imperializmus, az az idegen életakarát, az életfolyamatok összefüggésének erejével mindinkább a maga érdekei szerint szabja meg a vazallussá tett Állam minden folyamatát. így pld. a halál vak öngyilkosságú elfogadása az egy kisebb Állam részéről, ha egy nálánál nagyobb, katonailag és gazdaságilag jóval erősebb Állammal közös vámterületi viszonyba lép. Természetes: hogy eleinte nagy farsangi kimutatások történnek, hogy ez a viszony milyen lakodalmas szőlő, lággy kenyér és

sárga lé az elnyelendő Állam részére. Sőt: még némi területi engedmények mézesmadzaga is elhúzatható az eszköznéppé teendő Nemzet szája előtt. Esetleg oly területek engedménye, melyek igen kis részét teszik azoknak a területeknek, melyeket a kisebb Állam az ígérető idegen hatalom érdekeiért elvesztett. És aztán: a becsábítás vállvetettséges és egymásrautaltságos görögtüzei után: a megközösvámterületezett áldozat csakhamar teljesen elveszti ön-sorsa intézésének lehetőségét, vak eszköz lesz az idegen érdek akaratában a végső elnyeletésig. Ennek a végzetes gravitációnak meghullását nemcsak az idegen erő teszi elkerülhetetlenné, sőt: talán elsősorban nem is az. Hanem: az áldozatul kiszemelt ország politikai kalandorai, közéleti gengszterei: amint észreveszik, hogy egy idegen hatalom mind erősebb parancsot jelent „Hazájukban“: bandita étvágyuk szemérmetlen mohóságával mind szemérmetlenebb, korlátlanabb felajánlkozással igyekeznek megszerezni ez idegen hatalom támogatását minden zsványásgnál becstelenebb politikai törtetésük mellé. Mint bordélyossá züllött szörnyű apa leánya testét a pénzes uraknak: baromi arcátlansággal ajánlgatják fel a hazai föld egyes pontjait, a gazdasági függetlenséget, az állami függetlenség, a nemzeti *élet* minden biztosítékát. Az apokaliptikus versenyben az remél győzni, aki korlátlanabbul becstelen és sárosabb pofával tud végiggázolni hódító ideológiáját táncolják meztelenre vetkezett anyja testén. Idegen judáspénzből előgagtényezett lapjaikban nemcsak az idegen hatalom dicsőítését, ringyósággal, hanem: demmciálják nemzetük, fajtájuk minden védő mozdulatát, életösztönének minden jelenségét és vad hajrában uszítanak mindenki ellen, akiben a nemzeti védelem lehetőségét sejtik. A gengszter-olimpiásszá züllött modern politikai élet e szörnyű gazemberei, e fertelmes anyáktól elvetélt hiéna-arcú emberbestiák dögletes versenyében nincs belső gátlás, nincs külső szentség, ami megállíthatná gerjedt iramukat. Van-e olyan gazda-

sági érdek, lehet olyan csábító ígéret: melyekért érdemes volna az emberkloákák e rettentő ocsmányosságait rázabadítani a magyar vetések, a magyar bölcsők sorsára?

b) Teljes külső és belső gazdasági függetlenség. Belső függetlenség: az ország gazdasági rendszere ne juttasson egyes osztályoknak, érdekcsoportoknak, társadalmi rétegeknek olyan előnyöket: hogy ezek magukat külön nemzetfenntartó elemnek s érdekeik védelmét jogrendnek hatalmasíthassák a nemzeti munka egyetemének életérdekeivel szemben. Vagyis: gazdasági túlsúlyukkal nyomást gyakorolhassanak a kormányzó hatalomra, az államélet kialakulására, a kiválasztásra: az egyetemes nemzeti érdekek ellen. Külső függetlenség: ha az Állam áruinak elhelyezési, szükségeinek beszerzési szabadságát megőrzi s a belső termés nemzeti érdekeit érintetlenül biztosítani tudja. Az önálló vámhatár nemcsak gazdasági tény: hanem: a nemzet egyetemes érdekeinek, termő erőinek, önálló egyéni életének morális kifejezője. Végzetesen halálos bűn volna pld., ha iparunkat s így kereskedelmünket is bármily kívánatra az antijudaizmus romboló örülletté fokozásával leépíteni, összeesni engednők. Ellenkezőleg: minden erőnkkel, minden intézménnyel mindennap hatalmasabbá, egyetemesebbé kell fejlesztenünk iparunkat és kereskedelmünket. Itt nemcsak arról a gazdasági érdekről és fölényről van szó, amit akkor nyerünk, ha lehetőleg összes gazdasági és egyéb nyers terményeinket mi dolgozzuk fel iparilag. De a virágzó ipar és kereskedelem állandó szociális és kulturális felemeltetése a nemzeti munka tömegeinek: mind nagyobb számú öntudatosított, ellenállóbb erejű magyarság. A föld végtelenségig nem osztható s így a parasztság arravaló gyermekeinek tízezrei az iparban és a kereskedelemben kapják meg nemcsak kenyerüket: de a középosztálylá fejlődés legszelesebb útját is. Örült gazság volt a magyarságba belemérgezni annyi más öntudatoldó maszlag közt azt a gyilkos hazugságot is:

hogy a magyar nem hajlamos és nem alkalmas az iparra és a kereskedelemre. Magyarországon és Erdélyben is, a legmagyarabb városokban: volt egy sajátos arcú, mély gyökerű, nemzedékekről nemzedékekre fejlődő erős, egészséges magyar ipar és kereskedelem. A két Tisza pusztító korának bűne az, hogy ahelyett: hogy ezt az ipart és kereskedelmet szervezte volna át egyetemesebb modern iparrá és kereskedelemmé: idegenek belső gátnélküli versenyének engedte át a nemzeti élet e döntően fontos terét, csak azért, hogy azok a kormányhatalmat támogassák. *Tehát most: mikor az állambirtokos faj, a magyarság egyenlősítésének nagy történelmi igazságtételéhez kezdünk a magyar élet minden terén: éppen az a feladatunk: hogy a magyarság friss erőinek beszerzésével, hatalmasabbá, magyarabbá, a nemzet szerves érdekeinek kifejezőjévé tegyük a magyar ipart és magyar kereskedelmet.*

Öngyilkos bűn az is, ha egy Nemzet a maga természeti erőforrásait — bármily árért — idegen kizsákmányolásba engedi. Semmi érv nem teszi megbocsáthatóvá az ilyen várfeladást. Súlyos háttással lehetnek az ilyen részlet-honfoglalások az ország egész gazdasági életére. És egyébként is végzetes következményei lehetnek.

c) A szellemi, a kulturális függetlenség. — Mindenekelőtt: mikor mi itt háromféle függetlenségről, illetve: a függőség háromféle lehetőségéről és veszélyéről beszélünk: voltaképpen egyetlen veszélyre mutatunk rá. Mert bármelyik veszély mind a három veszélyt jelenti. Hiszen: a politikai és gazdasági függetlenség egyazon viszonynak, állapotnak két arca az élet két különböző terén s az egyik veszélye a másik veszélyét, az egyik megszűnte a másik megszűnését jelenti. Az a komikus dilemma, melyet az iskolás könyvek Széchenyi és Kossuth ellentétében érzékeltetnek meg: az ostobaság és nem a valóság dilemmája. Széchenyi és Kossuth az egyetlen, egyazon magyar életakarat mozgulásai voltak. Nem ellentétek, hanem: ugyanaz az életkö-

vetelés az élet két egymástól szétválaszthatatlan fel-tételében. A politikai függés gazdasági kizsákmá-nyolást, a gazdasági függés politikai rabságot je-lent. A szellemi és kulturális függetlenség pedig a lelki alapfeltétele minden függetlenségnek. A szel-lemi függetlenség azt jelenti, hogy az állambirtokos faj a nemzeti kultúra építését és a nemzetformálás történelmi munkáját: saját nyelve egységével, saját egyénisége ősi adottságai szerint: saját arcának megteljesítésére végezhesse. Ezt a függetlenséget többféle veszély fenyegetheti. Veszély fenyegetheti a kultúra építésének bármily okból történő egyol-dalúságából, így pld. ha a közoktatás minden fo-kán, a tudományos élet minden terén: az intézmé-nyek formában, tartalomban, módszerben túlnyo-mólag egy és ugyanazon idegen kultúrából kölcsö-nöztetnek át, ha annak a kultúrának nyelve már a nemzeti nyelvet veszélyeztető arányú ápolásban ré-szesül az iskolákban és a társadalomban, ha bár-mily jellegű mintát, ideált, követendő példát ebből az idegen kultúrából állítanak a nevelés elé, ha a gyermekeket és az ifjakat— a világ-beszívás e pá-ratlanul mohó éveiben — aránytalan egyoldalúság-gal csak ebbe az idegen országba küldik, ha az iro-dalmi és tudományos fordítások túlnyomóan ennek az idegen kultúrának irodalmi és tudományos ter-méséből történnek stb., stb. Ugyanez a veszély áll be, ha valamely nemzetiség titkos szolidaritásával kihasználva az állambirtokos faj eltompult életösz-tönét, szétoldott öntudatát: elfoglalja a lélekformá-lás, a szellemi építés és a kulturális kiválasztás irá-nyító helyeit. És most már azzal a határozott szán-dékkal propagálja mindenek fölé a saját vérével azonos vérű idegen nemzet kultúráját, szellemi éle-tét, nyelvét: hogy utat verjen a lelkekben ez idegen nemzet eljövendő hódításának. Az ilyen kulturális elgyarmatosítás aztán könnyen rárabszolgásíthatja a lelkeket a politikai elgyarmatosodás halálos ve-szélyére. A kulturális arzenadagokkal átmérgezett lelkek átvehetnek az egyetlen piederstálra fekete-

művészetett nemzettől olyan politikai ideológiát, olyan uralmi rendszert, kisebbségi, sőt népközösségi politikát, olyan fajgyűlöleteket stb.: melyek igen alkalmassá teszik azt az idegen nemzetet a kisebb nemzetek elnyelésére, de amelyek ez átvevő lelkek nemzetére a legirtózatosabb, a legvakabb dühű öngyilkosságot jelentik. Így lehet történelmi valósággá ez az örült elképzelésű természetrajzi móka: a jószívű malac, hogy megkímélje gazdáját minden fáradságtól: addig dörzsölődik az ólhoz, míg lehullt minden szőre. Akkor belefut a tűzhelybe szúrt nyársba s szépen forog rajta, hogy a parázs minden oldalról megpirítsa. Akkor aztán rárepül a felszolgáló ezüst táltra és bekiált gazdájának: — Kegyelmes gazdám, mi mindig barátságos viszonyban, vállvetve és egymásrautaltságban éltünk. Most is rád vagyok utalva: könyörgöm, kegyeskedj meg-rágni és lenyelni, hogy aztán én is vállvetve segísek rágó izmaid további ereje lenni. Hájl gazdám foga! Hájl gazdám torka! Hájl gazdám bele!

N összegezés: A gazdasági kérdés, bármily végzetesen súlyos jelentőségű lehet is: az állami önállóság, az egyéni történelmi élet függetlensége, a Nemzet egyetemének ősi adottságai szerint való szabad fejlődése, az állambirtokos magyarság nemzetformáló hatalma és nyelve uralma viszonylatában másodrendű eszközprobléma. Ezeknek az élet alapértékeit jelentő tényezőknek a szempontjai szabják meg a gazdasági politika mozdulatait s a gazdasági szempontok semmiképen sem érinthetik ezeknek biztonságát. Nincs olyan elképzelhető gazdasági előny, amelyért ezekről az értékekről — bár csak átmeneti színezettel is, hiszen itt az átmenet a halál felé menést jelenti — csak egy hajszálnyit is lemondhatnánk. Ismétlem és ezerszer fogom ismételni, mint a magyar lét, a magyar megmaradás alapaksziómáját: ha tragikus pillanatok törnek ránk: inkább szenvedjük el a túlerő nyílt, korlátlan erőszakát és uralmát: mintsem olyan követeléseknek engedjünk, amelyek következményeivel mintegy

saját jószántunkból mondunk le önálló államiságunk, független nemzeti életünk és nemzetformáló munkánk biztosítékairól. A nyílt erőszak uralma sok szenvedést jelent: de jelenti annak a szerves, védő gyűlöletnek a megépülését, mely a helyes látást, az életösztön felébredését, a szolidaritás szervező szükségét eredményezi a magyarságban, tehát azt a lelki egységet: mellyel a történelem egy kedvező — és talán nem is távoli fordulatában — végleg biztosíthatjuk önálló történelmi életünket és ősi földünk birtokát.

Az előzmények minden határvonalában élesen határozottá világítják a magyar élet, a magyar megmaradás, a magyar politikai, kulturális, gazdasági, szociális építés egyetemesen döntő hatású kérdését:

a földkérdést.

Mi az a nemzeti szempont, az a végzeterejű szükség, mely az élet és halál megválasztásával követeli e kérdés megoldását? Amely szempont és szükség mellett elenyészően lényegtelen minden más szempont, minden más érdek? Ez:

A magyarság egyetemének, legősbibben kifejező rétegének, megtartó nagy történelmi osztályának: a magyar parasztságnak lábai alá gyökeríteni a magyar földet.

Két olyan eredménye van ennek a megvalósításnak, melyek a magyar élet, a magyar megmaradás alapfeltételei:

1. *Magyarrá biztosítjuk az ország földjét a jövő számára.*

2. *A magyarság megtartó egyetemének, a sub specie aeternitatis magyarságnak: megadjuk az emberi élet, az egészséges fejlődés lehetőségeit.*

Van-e olyan teremtmény, aki ma: az elvett országrészek irtózatossá vádjai és döntő tanúságtétele után emberi anyától kapott arccal érveket mer felhozni a magyar lét e sine qua nonja ellen?

Hogy átmenetileg zavar áll be a termelésben, mely veszélyezteti az államüzem érdekeit? Tegyük

fel, hogy így lesz. Milyen komikusan vacak érvecske ez az élet és halál roppant kérdése előtt. Az, hogy a magyarságot minden életérdeke ellen behurcolták egy idegen imperializmus háborújába, nemcsak zavart jelentett a termelésben: hanem a végén az ország mindenféle termelése élettelenül vágódott el a megdőglött háború hullája mellé. És mégis belevitték egy pár százezer paraszti hulla erejéig a magyarságot a háborúba. És mégsem haltunk bele a termelések egyetemes ájulásába. *Ha bementünk ebbe a kockázatba a magyarság halálára: nem mehetünk-e be ennek a véres vállalkozásnak tízezrednyi veszélyét sem jelenthető kockázatba a magyarság megmaradásáért, a magyar föld magyarrá biztosításáért?*

A kérdés élethalálos jelentősége mellett tehát teljesen érdektelen és szóba sem jöhető epizód az, hogy a magyar parasztság biztosítására mozgósítandó nagybirtok kinek kezében van. Hogy az illető katakombá illatú keresztény, vagy konok budhista, vagy megátalkodott mormon. Hogy egyetlen példányban létező csoda-mintagazda, vagy földjein konkoly-kurzust könnyelműsködő lelkiismeretlen fráter. Hogy még mindig az Emese ősanánk köldökzsinórján csüngő hetumoger, vagy egy örmény Kajetán, egy zsidó Rebeka és egy bakszász Wolfgang háromszögéből előátlósodott zagyvalék. Mert az egyetlen érv, az élet egyetlen nem alkuvó parancsa:

Kell a föld a magyar parasztnak!

Kell a föld a magyar parasztnak!

Ebből következik az is: hogy ennek a beláthatatlan jövőre új életfolyamatokat indító kérdésnek megoldása nem lehet átmeneti vagy egyéni körülményektől feltételezett. A szerencsétlen Gömbösnek volt meg az a néptanítói otthonból hozott naiv, népmesei felfogása, hogy a nemzeti élet legfontosabb intézményeit a: — szerencséd, hogy apádnak szólítottál-szerű jófiúkat kegyesen jutalmazó rendszerre akarta alapítani. Természetes: hogy ez a

„kegy“ a politikai túlsúly és az egyes kormányok szerint folyton változott volna. Egészen laikus dolog és minden államférfiúi megfontolástól távol áll ilyeneket mondani: — Csak az arra érdemes parasztnak kell juttatni földet. — A föld nem egyénre szól, nem egyénért van, nem egyéni szempontok határozzák meg a nagybirtok paraszti birtokká mozgósítását. A család az örök magyarság számbajövő eleme, a továbbfolytatódó, egyéneiben bármikor megújodható örök képlet. Irtózatos volna, ha jegyzői, szolgabírói, tisztelendő vagy tiszteletes úri ajánlások döntenék el a földhözjutást, vagy pláne: választási érdekek. *Minden magyar paraszti család egyenlő jogú várományosa a magyar földnek.* Arról aztán lehet intézményesen gondoskodni, hogy: ha a családfő nyilvánvalóan káros a családi földre: a család egy másik tagja, vagy más tényező gondozza ideiglenesen a család számára.

Ugyanily okból nem lehet bérletrendszerrel megoldani vagy nikotekszezni a magyar megmaradás, magyar fejlődés ez egyetlenül döntő feladatát. Tegyük fel: hogy a törvény most a legbölcsebben állapítaná meg a bérlet árát, a bérlő és bérbeadó minden viszonyait és: a bérlet-felmondás feltételeit a magyar parasztság érdekei szerint szabná meg. És tegyük fel: hogy most az összes tényezők a legtökéletesebben valósítanák meg ezt a reformot. A politikai viszonyok, az eszmeáramlatok, az erőviszonyok stb. változásával, a mai kiszámíthatatlan rohanású idők egy meglepő fordulatával: olyan külső vagy belső hatalmi túlsúly, vagy ezeknek szövetkezése gyakorolhat döntő befolyást az eseményekre: hogy a csak saját érdekeiket vadászó tényezők megsemmisíthetik az egész bérletkártyavárat. A parasztság így, sok meghozott áldozat után, még árvábbá zuhanna ki a magyar föld jóságából, mint amilyen valaha volt. Megint ismétlem: e kérdésnél minden érdek, az élet minden parancsa, az egyetlen végzeti diktátum:

A magyar parasztság lábai alá kell biztosítani a magyar földet.

Ez a *hazává mozgósítása* a nagybirtoknak *nem jogfosztás. Ellenkezőleg: történelmi igazságtétel egy egyetemesebb jogparancs értelmében.*

Az ősi elv: hogy minden föld, az ország egész teste a magyar Koronáé és minden földbirtok csak hűbériét: most a magyar élet, a magyar megtartás, a magyar megújulás egyetemes, vezérlő elvévé újul. Az ország egész testét: minden magyar rög életét az egész magyar Nemzet munkájával, gondolatával, szenvedésével védte, szervezte, építette ezer éven át a magyar Állam. Tehát: az ország minden röge, minden föld az egész oszthatatlan magyar Nemzet elidegeníthetetlen örök tulajdona. Minden földbirtok: állandó bérlet a Nemzettől: az Állam- és Nemzethűség és az egyetemes nemzeti érdekek feltétele alatt. A mostani nagybirtokok jórésze már keletkezésében, a mostani kézbentartó elemek őseinek jutásában megsértette ez általános jogelv feltételeit. Bár ezt ma felesleges kutatni, hiszen ez a mellék kérdés komikusan jelentéktelen: mikor a nemzeti lét, a magyarság fejlődésének végzeti parancsa a nagybirtok egyetemét követeli magának.

Ezért — bármily dús választékban kínálkoznak is — felesleges mellékokokat keresni a magyar nagybirtok történelmi bérletének egyetemes felmondására. A nagybirtokos osztálynak bő vigasztalása lesz: hogy ezáltal az elalkudhatatlan áldozat (?) által most végre tényleg nemzetfenntartó elemmé magasztosul sokszázezer Hazára talált magyar paraszti család vidám munkájában. Azonkívül: az egész Nemzetnek s a nagybirtokos osztály egyedeinek egyaránt emberi értéktöbbletet fog jelenteni ez a történelmi igazságtétel. Kényszerülni fognak dolgozni s a munka nagy tisztító egészségében idővel hasznos, dolgos polgári középosztállyá értékesülhetnek, új erő forrásaivá az új utakon haladó magyarságnak.

Ezt a reformot egyszerre kell megcsinálni a

magya egyetemességében: mint egy életet visszaadó elkerülhetetlen operációt. Nem lehet egy szív, vakbél, az élet bármely feltételét visszaadó operációt hosszú lejáratú amortizációs műtétté végteleníteni. Nem lehet ezt a magyarság egész fejlődését új pályákra indító igazságtételt kitenni a jövő ellenséges kockázatainak. Nincs a magyar életnek olyan szüksége, betegsége, reménysége: melynek megelégítése, gyógyítása, elérése első feltételül ne ezt a megvalósítást követelné. Természetes: hogy lesznek kisebb-nagyobb bajok, zavarok a nyomában, mint az élet és fejlődés minden megújuló mozdulatánál. De ezek a bajok és zavarok tízezredrészét sem jelentik annak a veszélynek és szenvedésnek, melyet a mai állapotok jelentenek.

Döntő feltétele a nagybirtok paraszti birtokokká mozgósításának: hogy ezt a feladatot a magyar parasztság egyetemes problémájaként intézzük el, vagyis: szerves kapcsolatban minden egyéb problémával. Tehát:

1. Nem elég odadobni egy bizonyos mennyiségű földet a parasztnak, hanem gondoskodni kell, hogy ezzel együtt megfelelő gazdasági beruházáshoz, lakóházhoz, bútorhoz stb. juthasson egészséges, fejlődését nem gátló hitelfeltételek mellett.

Ugyanekkor minden falunak intézményesen kell lehetővé tenni a magasabb gazdasági kultúra elnyerését.

3. Meg kell szervezni a falu adottságai szerint a házi ipar, kézi ipar, téli munka lehetőségeit.

4. Új alapokra kell szervezni a falu egészségügyi és közlekedési viszonyait.

5. Intézményesen kell biztosítani: hogy a magyar földművelő nép arravaló gyermekei középszállá váljanak.

Mint minden felbukkanó földreform kíséretnél: most is csoda-mellék énekek próbálják eldalolni a magyar rögöket a magyar parasztságtól. Újabban igen sok hangnemben szavalják: mennyire érdeke

az országnak hogy egy erős, művelt, intelligens, magyar érzésű középbirtokosságunk legyen.

Ez igaz. De van középbirtokosságunk már is és volt mindig. És csak rajtuk áll, hogy erősek, műveltek, intelligensek és magyar érzésűek legyenek. Aztán nagyszámú középbirtok lesz a szétmozgósított nagybirtok meghagyott részéből. Most a magyar megmaradás döntő parancsa az: hogy minél több parasztszalád jusson földhöz. És ha mégis állítatnak fel új középbirtokok: egy részét nem ve Ina jó azoknak az erős, intelligens feltörő magyar paraszti családoknak juttatni, amelyek még a múlt nehéz viszonyai közt jelentős eredményeket tudtak felmutatni a földszerzés és a termelés terén? Egy pillanatra sem szabad elfelejteni: a magyar megmaradás elengedhetetlen feltétele: *a magyar középosztály megújrodása a magyar paraszt által.*

A legutóbbi napokban a sokféle megcsapolt magyarság nagy bővülésben részesült. Kisült: hogy Budapesten minden verébpötty alatt három-négy törzsökös magyar vakarja a törzsökösségét, még pedig máról holnapra igen hangosan. Negyedszázad óta töltök be minden magyar völgyet és pusztát jajgatásaimmal az idegen hódítás, a kiszoruló, az elhontalanodó magyarság miatt. Előre mutattam a végzetes lejtőket s az eljövendő napok minden irtózatos hozadékát. Könyörögtem, dühöngtem, öklöztem és zokogtam, hogy felmozdítsam az akaratókat a megcsalt, szétlopott, öntudatlanná maszlagolt faj védelmére, új honfoglalására. És ezeknek a törzsökösöknek meg sem nyikkant a törzsökük és egyedül kellett tábor és fegyver lennem. S íme: a néma, a mindent tűrő, a politika minden főzelékén alkalmas feltét-törzsökök most felviszketnek a történelemben: vakarjatok meg minket már egy kis középbirtokkal. Az imádott drága Hazának elengedhetetlen érdeke, hogy mi: a törzsökösök tartsuk kezünkben ezt az édes anyaföldet.

Törzsökösék e hirtelen felsajgó magyarsága tényleg megható. De először: Minden csoportosulás,

mely ma a magyarság egyetemében külön pártikularizmust akar kanyarítani: kóros és a magyarság megújhodása ellen tör. Másodsor: az utolsó negyedszázad megmutatásai után a vak is láthatja: hogy egyetlen magyar nemesség, egyetlen történelmi osztály, egyetlen törzsökösség van: a magyar nép egyetemének megtartó, védő, Államot, Nemzetet, Hazát, magyar kultúrát termő ősi magyarsága. Akinek nagyon kezd törzsökössé lenni a gravitációja: merüljön el ebben az új életre fürdető tengerben-, legyen termékeny, dolgozó, védő és fejlesztő eleme: ez az egyetlen lehető törzsökösség egy becsületes magyar lélek számára. Harmadsor: ezeknek a politikában, újságírásban és máshol lézengő törzsököknek vannak más kenyérlehetőségeik is, nem kell elkaparniok a magyar rögöket a parasztbölcsők jövője elől. Különbén is: ezeknek a törzsököknek, amennyiben igazán törzsökök: mindnek volt részük a múltban a magyar föld testéből. Hova gurultak ezek a szép, drága magyar rögök? Idegenek: idegen fajfentartás, idegen boldogulás, idegen lélek védelmére. Elgurította őket a bor, a kártya, a léha, üres politizálás. Nem volt elég törzsökös szeretetük: hogy a magyar élet, a magyar megtartás, a magyar Nemzet és a magyar kultúra több erejévé fejlesszék a kezeikben levő szent földet. Örült bűn volna: ha a múlt csöke vényeinek kedvéért csak egy rögöt is félretennők a magyar parasztság történelmi felemeltetése céljából.

A régi Korona-elnék a Nemzet egyetemes birtoklási jogelvévé valorizált tételének természetes, elmaradhatatlan következménye: hogy a föld nem lehet szabad forgalom tárgya, hanem: hanem: egy állami szerv irányítja a birtok-, helyesebben hűbér-cserét a magyarság egyetemes érdekei szerint. Feltétlenül szükséges, hogy a paraszti kis- és közép-birtokok — egy népes család fentartása és fejlődési lehetősége határáig eladhatatlan kötött birtokok legyenek s még adóba se foglaltathassanak le. Komikus volna ezt a tételt érvekkel támogatni. Szüksé-

ges továbbá, hogy az Államnak legyen mindig egy bizonyos földbirtoktartaléka, mellyel a magyarság egyetemes érdekei szerint segítségére jöhessen a magyar népszaporodásnak. De ezt a tartalékot semmiképen sem szabad a földművelő magyarság rovására gyűjteni. A földcserének irányított korlátozása szükségszerűen ki fog terjedni minden ingatlanra. El kell jönnie az időnek, mikor a Főváros és egyéb városok ingatlanai olyan arányban lesznek a magyarság kezén: amilyen arányt száma és történelmi munkája megkíván.

A telepítés a föld-igazságtétel gyönyörű munkájának valósággal eposszá lendülő része, mely a Nemzet minden alkotó erejét munkába hívja. Ez a nagy történelmi elégtétele a minden erejében kizsákmányolt magyarságnak, az új magyar honfoglalás örök biztosítása. Jelentőségének térben és időben roppant erejét mutatja: hogy szerelmetes idegeneink fogai e kérdés körül csattognak a legféktelenebb dühvel össze. Csak emlékeztetek arra a képtelen arcátlanságú cikkekre, melyben egy gyilkos harapásra dühült idegen görény egész búzacsakóját szétbűdösítette a magyar feltámadás e nagyszerű ténye ellen. Jellemző némely „hazafias“, „szélsőnácionálista“ és „szélsőjobbaldali“ alakulataink nacionalizmusának geográfiai irányára: hogy ez a beteg cikk, a hazaárulás matematikai képlete: egy minden szélsőnácionálizmus és szélsőjobbaldaliság központi alakulatának a szörnyű orgánumban jelenhetett meg. Úgy látszik: *nacionalizmusuk annyira szélső, hogy annak a nacionalizmusnak nagyobbik iele már nem is az ország határain belül van.*

A telepítés nemzeti szempontjai világosak az észkényszer egyetlen lehető látásával, a kétszerkettő vitathatatlan parancsával. Még azt is, aki önvédelemből, élete elkerülhetetlen óvásáért embert ölt: bármely bíróság habozás nélkül felmenti. Mert semmilyen jogi érv, semmilyen humanisztikus elmélet, semmilyen wilsoni bölcsesség nem tarthatja vissza az életet az önmaga elkerülhetetlen vedel-

métől. A nemzeti szempontú telepítés ilyen nyilvánvaló önvédelme, életmegtartó reflexze a magyarságnak. Hiszen még ellenségeink, még Trianon is: ezt a földet a magyar történelmi építés céljaira hagyták meg nekünk. De legnagyobb igazolásunk a jeles Németország, mely a faji imperializmus teljes hiányáról nem panaszkodhatik. Németország nemcsak keletporoszországi s más telepítésével adott szép példát a Nemzet földuralmi biztosítására. Hanem egy nem régi kimagyarázkodás révén Brazíliával kijelentette lovagiasan: hogy a brazíliai németeknek nem lehetnek ott nemzeti követelései, mert önként költöztek Brazília kötelékébe. A történelem sohasem fogja kimutathatni: hogy a magyarság akár német, akár másvérű lakosainkat erőszakkal hurcolta be Hazánk területére. Nem: azok idejtek kenyeret, otthont, védelmet keresni s megkapták tőlünk azzal a kimondást nem feltételező természetes áron: hogy beilleszkednek nemzeti érdekeink, történelmi céljaink életrendszerébe.

A magyar főváros környékének, csonka Magyarország Erdélyének: az ősi Dunántúlnak, a határoknak s más fenyegetett pontoknak magyarrá telepítése az élet elemi joga és nem bántás a Nemzet semmilyen vérű más tagjai ellen. Hiszen nincs olyan rög Magyarországon, melynek életépítését ne a magyarság vére védte volna, ne a* magyar gondolat, a magyar kultúra szervezte volna fejlődésbe. Míg a beköltözött idegenek a nemzeti háztartásban nekik jelölt helyen sokszor kiváltságokkal mentesültek a véráldozattól: a magyar virrasztott, vérzett és védett. És végtelen szorgossággal kell ügyelni: hogy az új magyar településeken a magyar paraszt el legyen látva a kezdő életépítés minden szükségével, hogy munkája eredményét látva: minden egyes paraszt hatalmas motorja legyen a nemzeti termésnek.

Ennek a Haza fogalmát termő realitássá teremtő új rendszernek elalkudhatatlan követelése egy hatalmas új közlekedési politika, mely a köz-

ségeket gyorsan és olcsón elérhető szomszédjává teszi a vidéki metropolisoknak és ezek mindenikét, elsősorban a határmentieket: a lehető leggyorsabb, legolcsóbb közelségbe hozza a fővárossal. Az a közlekedési politika, melyet eddig pld. a nyugati végekkel: Sopronnal, Kőszeggel stb. folytatunk: annyira öngyilkos jellegű, hogy már majdnem gyanús.

A földjében és parasztságában új élethez jutott ország egyetemes gazdasági rendszere a dolgok egymásra hatásának elkerülhetetlen logikájával párhuzamosan fogja követni a politikai berendezkedés demokratikus rendszerét. Az ország gazdasági életét organikussá, szervessé: a magyar nemzeti munka egyetemének szerves érdekeiből össze-
szövődő rendszerré fogja fejleszteni. És célja is ugyanaz lesz: kizárni az emberi lehetőségig a nemzeti gazdasági életből a kaland, a szabadsákmány lehetőségeit. A politikai szervezetek egyszersmind gazdasági szervek is lesznek. Minden munkakör gazdasági szövetkezet is lesz, melyek aztán a kerület többi szövetkezetével együtt egy magasabb szervezetet fognak alkotni a kerületi parlamentek ellenőrzése mellett. A kerületi szövetkezetek egy egyetemes, egységes gondolatú országos szövetkezeti rendszerben fogják legmagasabb szervezésüket megtalálni. E szövetkezeti rendszer ellátja a nemzeti munka egyetemének minden gazdasági és biztosítási szükségait. Motorja az ország egyetlen bankja: a minden más bankot magába olvasztott Nemzeti Bank lesz.

Ez az egyetemes szövetkezeti rendszer a mai nagy szövetkezetekkel teljesen ellentétes képlet lesz. Nem felülről fog alányúlni, hanem: szervesen épül alulról felfelé és a nemzeti munka egyeteme reális érdekeinek beépítése lesz. Munkásai bebizonyított képességük erejével a legalsó fokozatról a legfelsőig eljuthatnak s az egész rendszer a Nemzet nagy tömegeinek gazdasági autonómiáját fogja jelenteni. Lehetetlenné lesz téve: hogy még a legma-

gasabb fokozatokat elért egyesek is vagyont jelentő jövedelmet arassanak a közösség kárára, vagy hogy megbukott politikusoknak, hatalmi állást elfoglalók reményteljes csemetéinek kárpótló nagy renyheségi Eldorádót nyújtson. A magyar parasztság arravaló gyermekeinek és a magyar középosztálynak tízezrei fognak kenyeret és termő munkát találni az egyetemes életű hatalmas gazdasági szervezetben. Az állambirtokos magyarság egyenlősítésének, az új honfoglalás történelmi igazságtételének roppant szerve lesz ez a rendszer.

Tudom: hogy a magánérdekek ügynökei s a megszokások vaksi rabjai felveszik a szakértő maszkot és lehetetlennek mosolyogják vagy dühöngik az élet, a fejlődés, a felszabadulás e kikerülhetetlen formáját. Erre ezt felelem: az élet, a fejlődés, a szabadság feltétele az emberi akaratban van. És ha ott megvan: az már a teljesülés biztonsága.

Ötödik fejezet. *A kisebbségi kérdés.*

A magyarság állandó kirekesztése a politikai szabadságból, egy szerves magyar ideológia hiánya a magyar tragikum legvégzetesebb arcát a kisebbségi kérdés terén mutatta meg. Hogy egy idegen érdekű háborúért ránk szakadt minden büntetésnek nevezett bosszú, hogy ősi földünket szétmargolták, hogy a Magyar Nemzet millióit idegen impériumok alá gyömöszölték: a következő minden természeti törvényt megcsúfoló öngyilkos folyamatot lehetett beállítani a magyarság életébe: Az idegen érdekek egységes tervű ügynökei az irredenta szenvedélyek ügyes felhasználásával bemákonyozták a magyarságba egy olyan irredentát és egy olyan kisebbségi elméletet, amelyek:

1. Az ellenségeskedés állandó hevenyállapotát jelentették a szomszéd népek és a magyarság

között: az idegen impérium alá került magyarság súlyos kárára. És megakadályozták, hogy valamilyen *treuga Dei* létrehozásával a gazdasági és kulturális vérkeringés meginduljon Magyarországon és az elszakadt részek közt s az ottani magyarok helyzete enyhüljön.

2. Az irredentát, a lehetőleg rögtön eredményt annyira egyetlen megszállottságává tették külpolitikánknak, hogy elvette a magyar külpolitikától azt a rugékonyságot: hogy a háború utáni lehetőségeket bekapcsolva működésébe, új biztonságot teremtsen a magyarságnak Keleteurópában.

3. Ezzel az idegen érdekűvé ügyesen átdolgozott irredentával ürügyet és szuggesziót teremtettek a belpolitikában arra: hogy lehetetlenségnek tűnjék fel minden törekvés: a magyarságot örök, mintegy szerves történelmi veszélyei ellen öntudatosítani s gazdasági, szociális és kulturális téren a nemzeti munka egyetemét felerősíteni az új magyar honfoglalás nagy feladataira.

4. A magyar élet irányító és lélekformáló helyeit olyan arányban juttatták idegen kézbe, hogy a magyar életösztön, a magyar életérdek nem juthattak szóhoz a magyar politikai közvélemény megalkulásában.

5. így átvettünk egy olyan idegen kisebbségi elméletet: mely igen alkalmas arra, hogy egy idegen nagyhatalomnak hódító tankje legyen, de a magyarságra a legirtózatosabb, a legsztelenebb halált jelenti: Halált jelent a magyarságnak, mert:

a) A magyar irredenta szenvedély felhasználásával megöli éppen magát az irredentát: a történelmi Magyarország ősi földjének visszaszerző akaratát. A csupán faji közösségre hamisított jogigény a rokontalan magyarságot egy minden étvágnak szabad zsákmányul eshető területre zsugorítaná.

b) Nemzeti és irredenta álarccal megöli a magyar nemzeti Államot, a magyarság nemzetformáló

történelmi munkáját s a Magyar Nemzet idegen ajkú tömegeit kiszakítja idegen impériumok történelmi szerveivé.

c) Az irredenta: az ősi Magyarországot visszacszerző akarat kihasználásával: 1. még a meglévő, ellenségeinktől is csupán a magyarságnak hagyott földből rabol el egyes részeket. 2. Vagy pedig: a visszacszerző akarat látszólagos megelégtetésével olyan feltételek mellett juttat vissza egyes elvett részeket: melyek Magyarország s a magyarság teljes elmerülését jelenük egy idegen impérium hódításába.

Húsz év óta jajgatom ezeket az igazságokat s mennyi veszteséget, megaláztatást és veszélyt megelőzhattünk volna, ha a magyarságnak meglett volna a maga érdekei szerinti politikai neveltetése. Mennyi biztonságát, mennyi életjogát és önmagához való bizalmát pazarolta el a magyarságnak ez a minden eddiginél bűnösebb húsz év. Nekünk az összeomlás percében és a kommün bukása után nem lett volna szabad tragédiánk gyökérszáleit csak a novemberi forradalom félszeg intellektueljeiig kutatnunk. Ők is csak okozat voltak a bűnök és mulasztások láncolatában s történelmünk nagy tanítását csak akkor kaptuk volna meg, ha mélyebbre menve, feltettük volna a következő kérdéseket: Kinek az érdekében vitték be a világháború egyetemes pusztulásába a magyarságot? Megvilágosító választ a következő kiegészítő kérdés segítségével kaptunk volna: Míg a magyarság százezrei hűséges odaadással, földjük iránti halálos szerelemből százezreivel véreztek a nagy kaszálon: kik kinek az érdekében ajánlották fel vállvetve küzdő magyar bajtársaik honi földjének egyes részeit, Erdélyt, a Bánátot stb. a minket pusztító ellenségnek? Az összeomlás percében és a kommün után kiknek a hibájából tántorgott fejetenül, tájékozatlanul, tehetetlenül és szervezetlenül a magyarság s engedte két idegen faj kezére sorsát? Kik és miért nem engedték szervezkedni a békében a magyar paraszt-

ságot és a magyar középosztályt és kiknek a hibájából szervezkedett a magyar munkásság idegen lelkű, idegen érdekű vezetők kezében? Kiknek a hibája, hogy a kommün bukását követő percekben úgy tett a szerencsétlen magyarság, mint a megrögzött részeges: — Ezer éven át minden apám, nagyapám bortól döglött meg, hát miért ne igyam én is?

Nekünk a történelmi Magyarország minden rögre egyenlő jogunk van, bármily nyelvtani törvények uralkodnak az egyes rögök lakói beszédében. Mienk minden rög a legszentebb elévülhetetlen emberi jogok alapján: az elvégzett munka, a meghozott véráldozat, az építő gondolat jogán. Ez a munka, ez a véráldozat és építő gondolat nem egy történelmi perc sikerült kalandja, nem a görény vad ráugrása áldozatára egy cinkos pillanatban. Bejöttünk Európának egy szervezetlen, szanaszét népességű s jórészt lakatlan területére, mely nem jelentett egységes történelmi műhelyt, sajátos kulturális arcot, szervezett életépítést és védelmet Európának. Magunkévá tettük s ezer év türelmes munkájával, rengeteg véráldozatával, egységet jelentő, gondolatrendszerrel minden egyes rögét beépítettük, bevédttük az európai kultúra egységébe és ez védelmet jelentett Európának is. *Ezer év munkája, véráldozata, építő gondolata után nincs visszautó joga semmi akkor itt tengő, történelmileg jelentestien népi képletnek.* Különben is, a földünkön élő idegenek jórésze, éppen a lehangosabbak: más országok mostoháságából a mi honfoglalásunk után éheztek ide s kértek irgalmas otthont a magyar tűzhelynél. *Mi tudunk várni, tudunk kezet fogni tegnapi ellenségeinkkel Keleteurópa egy egészségesebb és védőbb szervezkedése érdekében, de lemondani nem tudunk soha.*

Ez az egyetlen szerves magyar hitvallás a történelmi Magyarország földjéről, melyet a természet is, a védelem és gazdasági feltételek minden erejével: egységes történelmi műhellyé tett számunkra. És ez az egyetlenül lehetséges felfogás

adja meg az egyetlenül lehetséges, minden életérdekünk szerint szerves kisebbségi elméletet.

Mindenekelőtt: *kétféle kisebbség van, melyeket a leggyalázatosabb szellemi csalás nélkül nem lehet egy kalap alá hozni.* Az egyik: a történelmi kisebbség. A másik: a modern hódítás kisebbsége. Az első: olyan népcsoport, mely hosszú századokon át él a honfoglaló nemzet keretében, vagy azért, mert a honfoglaláskor ott találtatott, vagy, mert különböző okokból a történelem folyamán bekérezkedett oda. Hosszú századokon át szerves része volt a honfoglaló Nemzetnek s attól megkapta mindazt az életépítést és védelmet, mint maga az állambirtokos faj. Ebben az esetben csak a túlerő ürügyet kereső erőszaka, vagy a szétrobbanó erők felidézésében számításukat megtaláló orgyilkosok követelhetnek olyan jogokat e kisebbségek számára: melyek az Állam szuverenitását hajszálnyira is érintik, a Nemzetet mozaikokra törnek, az állambirtokos faj nemzetformáló munkáját lehetetlenné teszik, vagy pláne: az ország földjének egyes részeit, vagy az egészet: idegen étvágy immoralis és gyilkos étvágyának játszódják át.

A második kisebbség: azok a népelemek: melyeket ma az erőszak ténye, a fegyveres hódítás, a háborús nyereség tép ki földdel együtt egy történelmi Nemzet testéből, melynek századokon át szerves részei voltak. Ezeknek a helyzete egészen más és teljesen más eljárást követelhetnek. Ezt később látni fogjuk.

Az első: a történelmi kisebbségre vonatkozó tétel igazsága benne van Európa történelmi megvalósulásában s Anglia, Franciaország, Spanyolország, Németország, Olaszország stb. nemzeti egysége csakis e tétel alapján épült meg. Meg szabad-e csúfolni azt a történelmi igazságot, mely ilyen derék nemzetek létének az alapja?

De különben is: Lehet-e faji egységekre tördelni a hosszú történelmi életen át megalakult Államokat? Nem az élet és az elvégzett munka mély

parancsai jelentik az Államok legfőbb jogforrását? Erre a kérdésre két igen jeles állam adja meg a leghangosabb feleletet: Olaszország és Németország. Vájjon Olaszország faji jogcímen tette az új római birodalom részévé Ethiopiát? És Németország: a faji egység alapján özönlik Ukrániára? Hiszen Európa több államában vannak városok, melyeknek egyik utcáját ilyen másik utcáját olyan fajtájú lakók lakják. Ezeket egyenként mind külön Államhoz fogják szavaztatni? London, Paris, Róma hány utcájának kellene más-más államhoz tartoznia? És milyen könnyű volna így szétsikkasztani az államokat! Egyszerűen: egy bizonyos népi csoport bekolodná magát az áldozatul kiszemelt országba, kényeret, otthont, védelmet könyörögve. S ha irgalmas meghallgatásra találna: népközösségi elven követelné az alamizsnául kapott terület átcsatolását a kibocsátó államhoz. Lehet-é a modern államok létét a hálátlanságra, a becstelenségre, az árulásra és az orgyilkosságra alapítani?

Lehetetlen: hogy az elvégzett történelmi munka jogát éppen mi: a rokontalan, nem árja magyarság, adjuk fel. Természetes, bennünk még mindig van annyi a keleti népek emberi nagylelkűségéből, hogy azokat a tömegeket, melyek rosszul érzik magukat a Magyar Nemzet egységében: vissza engedjük települni a valaha kibocsátó hazába, anélkül, hogy az itt élvezett védelmet és életépítést megfizettetnék velük.

Mármost az eddigiek után a történelmi kisebbségek és a magyar Nemzet közti viszony: világos, természetes és magától értetődő.

E viszonyt a közösségi, nemzeti és az egyéni elv határozza meg.

A közösségi, nemzeti elv szerint nem lehet a történelmi kisebbségeknek semmi olyan joguk: mely az Állam szuverenitását, a Nemzet egységét, az állambirtokos faj nemzetformáló munkáját, a közélet, a magyar kultúra, a magyar politikai és gazdasági élet egységét, a magyar föld oszthatatlan

nemzeti birtoklását, az Állam és Nemzet függetlenségét a legtávolabbról is érintené.

Az egyéni elv alapján minden történelmi kisebbségnek megvan az a joga: hogy az Államtól megkapja azt a lehetőséget, hogy saját nyelvében, kultúrájában és lelkiségében is élhessen. És: hogy a polgári egyenlőség minden jogában részesüljön.

Ennek a tételnek jelentőségét részletesebben a magyar kultúra problémájánál fogjuk látni. Itt csupán egy végzetesen döntő kérdésre térek ki.

Van-e joga a történelmi kisebbségeknek teljes autonómiát követelni? Vagyis: hogy politikai, gazdasági, kulturális és szociális életüket teljesen saját tetszésük szerint intézzék, teljesen függetlenül az Államtól és a Nemzettől? És hogy saját életük minden állomásán csakis saját fajtájabeliek intézzék ezt az életet?

Nincs. Nincs. Nincs.

Ez az elv az örök viszály, az örök háborús veszály, az állandó anarchia elve, melynek eredményét végső sorban valamelyik túlélvágyú nagyhatalom aratná le. Ez az elv a kisebb nemzetek, a kisebb történelmi államok könyörtelen feláldozása volna a nagyhatalmi étvágyaknak. Hiszen ez az elv éppen a közösségi elv, az Állam szuverenitásának, a Nemzet egységének, a nemzetté formálás lehetőségének teljes tagadása. Természetes: hogy az így, elkülönült kisebbség azzal az idegen hatalommal trafikálhatna saját Állama, saját Nemzete kárára, amelyikkel akar. Lehet-é árulásra alapítani az Államok biztonságát? Lehet-é az Államok és Nemzetek békés történelmi munkáját, létét arra alapítani, hogy nincs joguk létezni?

Tegyük fel: egy gigantikus téboly szörnyű fantasztikuma képen, hogy pld. Magyarországra valamely nem emberarcú hatalom ráparancsolná ezt az állapotot. Nem azt jelentené ez: hogy a körülöttünk súlyosodó idegen államtömegek magukhoz szippan-

lanák az eloldott részeket? Nem a magyarság rab-sága és végső elpusztulása volna ez? Nem részlete-sebb és szörnyűbb megismétlődése volna ez a tria-noni örületnek, melyet ma már elkövetői is bűnnek és betegségnek ismernek el? De mindettől eltekint-ve: tegyük fel, hogy ilyen alapon kezdenénk élni egymás közt. Tehát:

1. A történelmi kisebbségek élete minden téren csak a saját fajtájabelinek adna kenyeret, irányító hatalmat stb. Mit tehetne erre az állambirtokos magyarság? Kétféle felelet volna erre lehetséges.

A magyar a magyar élet minden terén, az ál-lam egész hatalmában csak magyar fajú egyének adna kenyeret, irányító hatalmat, életlehetőséget. A más fajból jötteket minden helyről, életlehetőség-ből, irányításból kimozdítaná az élet minden terén és többé más fajúnak semmi levegőt nem engedne a saját élete viszonylatában. Ez volna a logikus, természetes, paritásosán igazságos elv. Mármost: mi lenne azzal a mindig növekedő emberfelesleggel, melyeket a kisebbségek a maguk életében nem tud-nának elhelyezni? Haszon volna-e rájuk nézve ez a nagy lehetőségekről lemondó, a polgári egyete-mes egyenlőség lehetőségeit visszataszító elkülö-nülés?

3. De tegyük fel, hogy a magyarság, a régi tör-ténelmi terheltség hatása alatt nagylelkűen tovább folytatná azt az asszimilálónak képzelt politikát: hogy bármely vérű polgárait szívesen engedné el-helyezkedni a magyar élet bármily jelentőségű he-lyén. Milyen helyzet volna ennek a következmé-nye? Ez:

a) A történelmi kisebbségnek joga volna, még bakternak sem túrni meg az állambirtokos faj vala-mely egyedét a maga életében.

b) De: a történelmi kisebbség egyedei elfoglal-hatnák az állambirtokos magyar faj életében akár az összes miniszteri, püspöki, tábornoki, hivatalfő-nöki, egyetemi tanári, gazdasági irányítói stb., stb, helyeket,

e) Az állambirtokos faj egyedei nem juthatnának földhöz a történelmi kisebbség területein sem településsel, sem egyéni vásárlással.

d) A történelmi kisebbség egyedei tetszés szerint juthatnának földhöz az állambirtokos faj területein akár telepítéssel, akár egyéni vásárlással.

e) Tehát: a történelmi kisebbség tagjának négy életjoga volna az állambirtokos magyar faj nulla, mondd: semmi életjogával szemben, mert:

I. A saját életében és területén csak neki volna életjoga.

II. De életjoga volna az állambirtokos magyar faj életében és területén is.

III. Előnye volna a magyarral szemben a magyar életben, mert az államhatalom így vélné át-asszimilálni.

IV. Előnye volna a magyarral a magyar életben, mert visszautasításával az Állam félne megbántani azt a feltétlenül barátságos hatalmat, melynek népe rokon az illető kisebbségi egyed vérével.

Eredmény: aki a kollektív öngyilkosságra ennél hülyébb és bűnösebb példát tud: azt a példát nem e földi világ furcsaságai közt gyomlálta fel magának.

De ha valaki ellenveti a jó öreg rozsdás érvet:

De gondold meg: hogy a magyar életben így helyet kapott kisebbségi egyedek asszimilálódnak és így a magyarság erejét és számát emelik: én erre ezt felelem:

örült az, aki azt hiszi: hogy egyszerre lehet mindkét politikát folytatni: asszimilációs nemzeti és autonómiás kisebbségi politikát.

Miért?

Ezzel a fájdalmas kérdéssel szembe kell néznünk nyíltan, becsületes őszinteséggel. Ezerszer kell ismételnem, mint a gyógyulás, a megújulás, a megmaradás alapfeltételét: elérkezett az idő: hogy

minden problémával nyíltan, meg nem vesztegetett szemmel szembe álljunk. Ma minden elkenés, ki-kapcsolás, meghamisítás, elhallgatás: szándékos megteljesítése a magyar tragédiának. Ez a bűnös, nem vállaló, megszőkö és hazug politika vitte a magyarságot az örvény szélére, ez fegyverezte le lelkileg teljesen a rátörő rabló idegen érdekekkel szemben. Tudom, hogy ennek a kérdésnek tárgyalása fájdalmas ama idegen fajból jöttek számára, akik lelkükben őszintén asszimilálódtak, vagy legalább is becsületes szándékkal, emberségük ösztönös mozdításából állanak a magyar életigazság mellett. Sok kitűnő ember van köztük, akik nagy értékei a magyar munkának, sok bátor elszántsága hitvallója a Magyar Nemzet egységének. Tudom, milyen fájdalmasan sebezhetik meg őket az e kérdés körül szétviharzó szónyilak. De könyörgöm nekik: tűrjenek és várjanak. Gondolják meg: a magyarság ezer évig szenvedett, túrt és várt. Az ilyen végtelen bonyolultságú kérdésnél lehetetlen, hogy ne történjék igazságtalan bántás. De a megbántott ezrek meg fogják érteni: hogy itt az élet lehetőségeiből kibántott, kitúrt, sír szélére maszlagolt magyarság millióinak életéről, biztonságáról, történelmi függetlenségéről van szó és a múló kisebb fájdalomnak hallgatnia kell az ezeréves végtelen arányú szenvedés előtt. Éppen a kérdés teljes, nyílt és őszinte kezelése fogja meghozni azt az egészséges kort, mely megszünteti a hántásokat. És a magyarság nem fogja soha elfelejteni azokat és azoknak gyermekeit: akik őszintén mellette állottak a minden árulások nehéz napjaiban. Amint örökre megjegyzi magának azokat: akik az elbukott magyar testre mérgezett tört rántottak.

Ismétlem a kérdést: miért nem lehet egyszerre mindkét politikát: asszimilációs nemzeti és autonómiás kisebbségi politikát folytatni?

Tegyük fel: egy kisebbségi családban van nyolc gyermek. A kisebbségi életben csak négy kap elhelyezést. Ezek természetesen torzonborzan és tere-

bélyesen csak fajtájuk katonájának vallják magukat és ellenségesen szemben állnak minden magyar, nemzeti egységgel. A másik négy is kenyeret akar: tanári, bírói, katonatiszti állást, képviselői mandátumot stb. Mit csinálnak? Átjönnek a magyar életbe és lesznek mohóbb, hangosabb, *intranszigenesebb, iánátikusabb* és *karakánabb* magyarok, mint a nagy, türelmű fajmagyarok: szóval: jobb magyarok. És új magyarságuk vastag indáin csakhamar kövér gyümölcsök teremnek. Az Állam az állások osztogatásánál nekik ad előnyt a magyarok előtt is, hogy nyíltan megmutassa: hogyan jutalmazza az asszimilációs folyamatokat. Az Egyház őket emeli plébánosokká, prépostokká, apátokká, kanonokokká, püspökökké stb., hogy megmutassa: az isteni igazság előtt nincs válogatás és amennyiben van, az nem magyar jellegű. Irodalomban, közéleti téren ők jutnak kvinternókhoz, mert olyan divatos eszmeáramlatok mellett is tudnak túlhangosan magyarkodni, melyektől a magyar életösztön eltiltja a magyarság kiválóbb szellemeit. Egyszóval: egy nagy-szerű matematikai viszonyt tudnak maguk körül teremteni: Ha öt *kilóval* látszóbb és hangosabb magyarok, mint az igazi magyarok: huszonöt *mázsával* többet részesülnek a magyar élet javaiból. Ha kilenc *kilóval*: negyvenkilenc *mázsával* aratnak többet maguknak. És aztán?

ÉS aztán?

ÉS aztán!

Mikor a magyarságot az idegen érdekű háború letaglózta. Mikor nem volt többé adakozó hatalom és büntető erő. Mikor új megindulásának minden lépte az élet vagy halál döntő fontosságával bírt: Kik maszlagolták tele a magyarság minden fülét egy idegen érdekű ideológia mérgével? Kik igyekeztek megölni önbizalmát, öntudata, életösztöne minden mozdulását egy idegen hatalmi érdek hódítása elől? Kik dallamozták minden hangnemben, hogy egyetlen magyar mentség van: nem állani el-

lent, megadni mindent, még mielőtt kérnének, udvarias öngyilkosságot követni el, ha halálunk akarják? És mikor Európa egy meglepetésében közelebb lépett hozzánk az idegen veszély: kik üdvözölték kilobogó örömmel? Kik dicsekedtek halálosan bántó megmutatással: hogy ők is abból a vízpárából valók, mint a magyar horizontra súlyosodó ború? Kik hívogatták mindenpercnyi fenyegetéssel az idegen hatalmat, hogy jöjjön be „rendet csinálni“ a magyar rögökre? Kik terjesztgetik a halálos mérget, hogy a magyar halálra ítélt nép, képtelen az államalkotásra s legokosabban teszi, ha maga ugrik bele a feltátott szájba? Kik készítették titkos cinkosságokban a hazaárulás világnézetének összeesküvését, mely nacionalista maszkkal akarja végleg leorgyilkolni a magyar Nemzetet, a magyar Államot? Kik mozgatnak annak a mozgalomnak a mélyén, mely meg akarja semmisíteni a Magyar Nemzetet, szétzavartatni idegen hatalomnak a magyar föld rögeit s irredenta uszítással: másnak juttatni a történelmi Magyarország elvett részeit? Kik? Kik? Kik?

Ne feleljünk rá.

Összegezés: A magyarság léte a teljesen önálló és független nemzeti Államhoz van kötve. A magyarság csak nemzeti politikát folytathat, melyet a magyarság szerves céljai irányítanak a magyar nyelv, magyar kultúra, magyar történelmi érdekek egységében. És amely egyenlő elbánást biztosít a magyar Állam minden polgárának. Ez az egyetemes polgári egyenlőség elve megköveteli: hogy a magyar élet minden teréről s a magyar földből kitiúrt állambirtokos faj visszaegyenlősítése a Magyar Nemzet megújhodását jelentő új politikai rendszernek tengelye legyen. így föld, irányítás, hatalom, vagyon, életlehetőség, lelki formálás, s a kiválasztás meghatározása olyan arányban kerül megint a magyarság kezébe, amilyen arány az állambirtokos fajt minden jogcímen megilleti. Ez fogja meghozni a magyar nemzeti életnek azt a békés, harmonikus egyensúlyát, mely a Nemzet bármily vérű polgára-

nak egyenlően biztosítja az ereje, tehetsége, munkája szerinti érvényesülést. Mindezt a történelmi védelemért és életlehetőségekért a magyarság nem kíván egyebet polgáraitól: mint hűséges részvételt a nyelve, kultúrája, céljai egységében megnyilvánuló nemzeti munkában, A rokontalan magyarság fogja kezében tartani az állambiztonság, a nemzeti irányítás, az ellenőrzés minden szálát és így egyik kisebbség sem félhet, hogy a történelem egy meglepetésében kiszolgáltatik valamely idegen hatalomnak. A szolidárisán, békésen folytatódó emberi termés nagy történelmi egységébe hozza a magyarság országa minden népét. És gondoskodik a Magyar Nemzet, hogy saját intézményei keretében minden polgár élhesse, ápolhassa a maga faji egyéniségét.

Lehet-e ennél emberileg méltányosabb, történelmileg építőbb, összefogásban termékenyebb politikai elv?